બસોબાવન વૈષ્ણવનીવાર્તા

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે.

॥ श्री कृष्णायनमः ॥

બસોબાવન વૈષ્ણવની વાર્ત્તા.

(પુષ્ટીમાર્ગના વૈષ્ણવોને માટે)

લખનાર,

કલ્યાણજી રણછોડજી વ્યાસ.

શ્રીમદ્ભાગવત, શ્રીપંચરત્નગીતા, તુળસીકૃત, અધ્યાત્મ અને
વાલ્મીકિ રામાયણ, ચોરાસી વૈષ્ણવ, પૃથિરાજ ચહુઆણ,
વિદુરનીતિ અને મણિરત્નમાળા વિગેરે વિગેરેના
ભાષાન્તર કર્ત્તા.— જામનગર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે બુકસેલર

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ

આવૃત્તિ ૩ જી પ્રત ૧૨૦૦ સન ૧૯૧૬

અમદાવાદ શાહાપુર નવીપોળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રજાહિતાર્થ
મુદ્રાલય' માં પટેલ ડાહ્યાભાઇ દલપતરામે છાપી.

કીમત ૨-૮-૦

પ્રસ્તાવના.

બસોબાવન વૈષ્ણવની વાર્ત્તાનું પુસ્તક પુષ્ટિમાર્ગના વૈષ્ણવોનું તન મન અને ધનછે. પુષ્ટિમાર્ગીય શ્રી ગુસાંઇજીના સેવકની અવર્ણનીય ભકિતનું આ પુસ્તકમાં વર્ણન છે. જેથી શુદ્ધાંતઃકરણની ભકતોની ભકિત તેવીજ શ્રી ગુસાંઈજીની તેઓ પ્રત્યેની કૃપાનું આ પુસ્તકમાં વર્ણન છે. આ પુસ્તકના વાંચવાથી અને વિચારવાથી મનુષ્યને પુષ્ટિમાર્ગના સિદ્ધાંતની સમજ પડે છે. અને સિદ્ધાંતની સમજ પડતાં મન શુદ્ધ થઈ જાય છે. અને મન જ્યારે શુદ્ધ થયું ત્યારે કૃષ્ણમાં તદાકાર વૃત્તિ થઈ જાય છે. અને જ્યારે તદાકાર વૃત્તિ થઇ ત્યારે પછી મનુષ્ય ઇશ્વરલીલામાં પ્રવેશ કરે છે. આવા અત્યુત્તમ પુસ્તકની વૈસ્ણવોને જરૂર હોવાથી તેનું ગુજરાતી ભાષાંતર અમારા તરફથી કરવામાં આવ્યું છે. કે જેથી ગુજરાતી પ્રજાનું મન આ પુસ્તક વાંચવાથી શ્રી પ્રભુમાં લાગે. સતસંગ થાય અને બુધ્ધિ નિર્મળ થાય, અને ઇશ્વરમાં તથા ગુરૂના સત્સંગમાં વૃત્તિ રહે. કારણ કે જે વાંચવાથી ભગવદ માર્ગનું જ્ઞાન થાય તેવાં પુસ્તકોની બહુ અગત્ય છે. પરંતુ તેવા પુસ્તકો લખવામાં તે ધર્મનો અનુયાયી અને વૃજભાષામાં જાણનારો સંસ્કારી લેખક મળી આવે તો જ તે પુસ્તક વાસ્તવિક રીતે લખી શકાય તે સાથે શુદ્ધ, સંબંધ અને સાદી ભાષામાં લખાય તોજ લોકોપયોગી થઈ પડે. તેમજ ભાષાના સાહિત્યનું જ્ઞાન હોય, ભાષા લખવાની સૈલીની ખબર હોય, તોજ આ ગ્રંથનું ભાષાંતર જેવું જોઇએ તેવું થઈ શકે, બાકી તો આજકાલ ભાડુતી ભાષાંતર કરનાર વૃદ્ધિગત થયેલા વ્યાપારથી સારાં પુસ્તકને ખરાબ સ્થિતિમાં નિહાળવાને આપણે મંદ ભાગ્યવાળા થઇએ છીએ. આવી રીતે દ્રવ્યોપાર્જન કરવાની એક પ્રકારની કલુષિત ઉત્પન્ન કરનાર કુટેવ છે. આવા કારણોને લીધે આવા ગ્રંથના તાત્વિક અર્થનો આજ ધર્મના ઘણાખરા ગુજરાતી વૈષ્ણવોને લાભ મળ્યો નથી. ગુજરાતી વૈષ્ણવોમાં વૃજ ભાષાના ગ્રંથોનું જ્ઞાન હોય તેવો વર્ગ થોડો છે, આમ હોવાથી મારી વિચારણા સંસ્કારી લેખક મળી આવે તો સારૂં એમ જે ઘણા વર્ષથી હતી. તે શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાએ પૂર્ણ પડી છે, અને શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાવડેજ કરીને આ પુસ્તકને તેમના ભકતોના હસ્તકમળમાં મુકવાને ભાગ્યશાળી બન્યો છું.

सुज्ञेषु किंबहुना ?

અમદાવાદ—ઉતરાયણ.

વૈષ્ણવોનો કૃપાભિલાષિ.
મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે.
બુકસેલર.

अनुक्रमणिका.

બસેં બાવન વૈષ્ણવની વાર્તા.

શ્રી ગોપાજનવલ્લભાય નમઃ શ્રીમહાચાર્ય ગુરૂદેવ ચરણકમલેભ્યો નમોનમઃ

(પ્રસંગ ૧ લો.)—વાર્તા ૧ લી.

(ગોવિંદસ્વામી સનોઢીયા બ્રાહ્મણ મહાવનમાં રહેતા હતા, તેમની વાર્તા.)

ગોવિંદદાસ પ્રથમ આંતરી ગામમાં રહેતા હતા, ત્યાં તે ગોવિંદસ્વામી કહેવાતા હતા. તથા પોતે સેવક કરતા હતા પરંતુ તે ગોવિંદદાસ ભગવદ્ ભક્ત હોવાથી નિત્ય એવી રીતે રહેતા હતા કે, શ્રી ભગવાનૂના ચરણાર્વિંદની પ્રાપ્તિ કેવી રીતે થાય ? એ વાત વિષે તપાસ કર્યા કરતા હતા. ગોવિંદદાસ આંતરી ગામથી વ્રજમાં મહાવનમાં આવીને રહ્યા, એવા હેતુથી કે આ વ્રજ ધામ છે, તેથી શ્રી ભગવાનૂના ચરણાર્વિંદની પ્રાપ્તિ અહિંયાં થશે. એ ગોવિંદદાસ કવિ હતા અને પોતે પદ પણ ગાતા હતા. હરકોઇ મનુષ્ય ગોવિંદદાસના કહેલાં પદ શ્રી ગુસાંઈજી પાસે આવીને ગાતોતો તેનાપર શ્રી ગુસાંઇજી પોતે પ્રસન્ન રહેતા હતા. તે ગાનારા ગોવિંદસ્વામી આગળ આવીને કહેતા કે તમારાં પદ સાંભળીને શ્રીગુસાંઈજી પ્રસન્ન થાય છે. આ વાર્તા સાંભળીને ગોવિંદસ્વામીએ એવો વિચાર કર્યો કે, હું શ્રી ગુંસાંઈજીને મળું તો ઠીક, એટલામાં એક વખત શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક મહાવન ગયો અને તેનો અને ગોવિંદસ્વામીનો ભગવદ્ ઈચ્છાથી મેળાપ થયો. અન્યોન્ય વાત કરતાં ગોવિંદસ્વામીએ પુછ્યું કે, શ્રી ઠાકુરજીનો અનુભવ કેવી રીતે થાય ? મને ઘણા દીવસ થયાં આ વાતની આતુરતા છે તેથી કરીને

તમે કહો. તે વૈશ્નવે ગોવિંદસ્વામીની આતુરતા દેખીને કહ્યું કે, આજકાલ તો શ્રી ઠાકુરજીને શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી (શ્રીગુસાંઈજી) એ પોતાને વશ કરી રાખ્યા છે. તેથી ઠાકુરજી બીજે કંઈપણ જઈ શક્તા નથી. શ્રી ઠાકુરજી તો શ્રીગુસાંઈજીને હાથ છે. આ વાત સાંભળીને ગોવિંદદાસને વિશેષ ઉત્કંઠા થઇ, તેથી તેમણે તે વૈશ્નવને કહ્યું કે, મને શ્રી ગોકુલમાં શ્રી ગુસાંઇજી પાસે લઇ ચાલો. તેથી તેઓ ત્યાંથી શ્રી ગોકુલ આવ્યા. તે વખતે શ્રી ગુસાંઇજી ઠુકરાણી ઘાટપર સંધ્યાતર્પણ કરતા હતા, પેલા વૈશ્નવે ગોવિંદસ્વામીને શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કરાવ્યાં. ગોવિંદસ્વામી દર્શન કરીને મનમાં સમજ્યા કે આતો કર્મમાર્ગીય લાગે છે, તેનું શું કારણ હશે ? એવામાં શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુંકે આવો, ગોવિંદદાસ તમે ઘણા દિવસે દેખાયા, ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે મહાપ્રભુ હમણાંજ આવ્યોછું, પછી ગોવિંદસ્વામીએ મનમાં વિચાર કર્યો કે શ્રીગુસાંઈજીએ મને કોઈ દિવસ દીઠોનથી છતાં કેવી રીતે પોતે જાણી ગયા હશે માટે કંઈપણ કારણ હોવું જોઇએ, જ્યારે ત્યાંથી શ્રીગુસાંઈજી મંદિરમાં પધાર્યા ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ વિનંતી કરી કે હે મહાપ્રભુ ! મને શરણ લ્યો; ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે જાઓ ન્હાઈ આવો, તેથી તે ન્હાઇ આવ્યા, પછી શ્રી નવનીત પ્રિયાજી આગળ નામનિવેદન કરાવ્યું. ત્યારે ગોવિંદસ્વામીને સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોત્તમ્ કોટી કંદર્પ લાવણ્યનાં દર્શન થયાં, અને બધી લીલાનો અનુભવ થયો. શ્રી નવનીત પ્રિયાજીને અનોસર કરીને જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી બહાર પધાર્યા ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ વિનંતી કરી કે આપ તો કૃપ-

ટરૂપ જણાઓ છો. સાક્ષાત્ઃ પુર્ણ પુરૂષોત્તમ છો છતાં પણ વેદોક્ત કર્મ કરો છો તેથી મારા જેવાને મોહ થાય છે. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ભકિત માર્ગ છે તે એક પુલનું વૃક્ષ છે અને કર્મ માર્ગ છે તે કાંટાની વાડ છે,તેથી કર્મમાર્ગની વાડ વિના ભકિતમાર્ગ જે પુલનું વૃક્ષ છે તેની રક્ષા ન થાય. આ સાંભળીને ગોવિંદસ્વામી ઘણાં પ્રસન્ન થયા. ગોવિંદદાસ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

ગોવિંદદાસ મહાવનના ટેકરાપર રહેતા હતા અને નવાં કીર્તન કરીને ગાતા હતા, ત્યાં શ્રી ઠાકુરજી સાંભળવાને પધારતા હતા. અને મદન ગોપાલદાસ કાયમ કીર્તન લખવાને આવતા હતા, એક દિવસ ગોવિંદસ્વામીએ શ્રી ઠાકુરજીને કહ્યું કે, તમે આટલે બધે આવવાનો નિત્ય શ્રમ લ્યો છો તો આપનેગાયન સાંભળવાની ઇચ્છા હોય એમ જણાય છે, તમને ગાયનનો અભ્યાસ છે તો આપ પણ કંઈ ગાઓ; તેથી પોતે પણ કંઈ ગાયું, આગાયનસાંભવાનેશ્રીસ્વામીનાથજીપોતેપધાર્યા.જ્યારે તાલસ્વર બજાવવા લાગ્યા ત્યારે ગોવિંદસ્વામી ધન્ય ધન્ય કહેવા લાગ્યા, અને પોતાના ભાગ્યની બડાઈ કરવા લાગ્યા. મદનગોપાલદાસ કાયસ્થ બોલ્યા કે અહિં કોઇ મનુષ્ય દેખાતો નથી છતાં તમે કોની સાથે વાતચિત કરો છો; પરંતુ ગોવિંદસ્વામી કંઈપણ બોલ્યા નહીં, વાત ગુપ્ત રાખી. પછી શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછ્યું કે શ્રી ઠાકુરજી કેવું ગાયછે. ત્યારેગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે તે પણ ઘણું સારૂં ગાય છે, પરંતુ તાલસ્વર શ્રી

સ્વામિનાથજી ઘણુાજ સારા દે છે, આ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી હસીને ચપ રહ્યા.

(પ્રસંગ ૩ જો.)

ગોવિંદસ્વામી પહેલાં શ્રી ગોકુલમાં રહેતા ત્યારે આંતરીગામમાં જે તેમના સેવક હતા તે ત્યાં આવ્યા અને પુછતા પુછતા તેમની પાસે આવ્યા, અને પુછયું કે ગોવિંદસ્વામી કયાં છે ? ત્યારે તેમણે કહ્યુ કે ગોવિંદસ્વામી તો મરી ગયા છે, ત્યારે એ સેવકમાંહેલો એકજ તેમને ઓળખતો હતો તેણે કહ્યું કે તમે અમારી મશ્કરી કરો છો, ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે, હવે મેં સ્વામીપણું છોડી દીધું છે તેથી તમે એમ માનો કે તે મરી ગયા છે, ત્યારે તેણે વિનંતિ કરી કે, હવે અમે કોના સેવક થઈએ, ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ તેમને લઇ જઇને શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક કરાવ્યા. આ પ્રમાણે ગોવિંદસ્વામીના સંગથી તેઓને ભગવત્પ્રાપ્તિ થઈ; જેના સંગથી ભગવત્પ્રાપ્તી થઇ તેના સંગથી શું નહિ થાય ! બધુંએ થાય.

(પ્રસંગ ૪ થો.)

ગોવિંદસ્વામી શ્રી ગોકુલમાં રહેતા હતા છતાં શ્રી યમુનાજીમાં પગ નહિ ધરતા હતા શ્રી યમુનાજીને સાક્ષાત્ શ્રી સ્વામિનાથજી અને અષ્ટસિદ્ધિનાં આપનાર જાણુતા હતા. શ્રી મહાપ્રભુજીએ શ્રી યમુનાજીનું જે સ્વરૂપ શ્રી યમુનાષ્ટકણાં વાર્ણવ્યું છે તે સ્વરૂપ શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી ગોવિંદસ્વામી જાણુતા હતા. અને તેથીજ ગોવિંદસ્વામી શ્રી યમુનાજીમાં પગ નહિ ધરતા હતા; પરંતુ શ્રી યમુનાજીનાં દર્શન કરતા, દંડવત્ કરતા અને પાત કરતા હતા. એક દિવસ શ્રી બાલકૃષ્ણજી તથા

શ્રી ગોકુલનાથજી ગોવિંદસ્વામીને પકડીને શ્રી યમુનાજીમાં ન્હાવા લઈ ગયા ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ વિનંતી કરી કે, આ મળમૂત્રથી ભરેલો દેહ શ્રી યમુનાજી લાયક નથી. શ્રીયમુનાજી તો સાક્ષાત્ સ્વામિનીજી છે જેથી કરીને આ અધર્મ દેહ સ્પર્શ કરવા યોગ્ય નથી; પરંતુ શ્રી યમુનાજીને તો ઉત્તમ સામગ્રી સમર્પવી જોઇએ, આ સાંભળીને શ્રી બાલકૃષ્ણજી તથા શ્રી ગોકુલનાથજી ચુપ રહ્યા. ગોવિંદસ્વામી શ્રી યમુનાજીનું આવું સ્વરૂપ જાણતા હતા.

(प्रसंग ५ मो.)

श्लोक. गांगोपकैरनुवनंनयतोरूदारवेणुस्वनैः कलपदैस्तनुभृत्सुसख्यः ।
अस्पंदनंगतिमतांपुलकस्तरूणां निर्योगपाशकृतलक्षणयोर्विचित्रं ॥

આ શ્લોકનું વ્યાખ્યાન શ્રી ગુસાંઈજી ગોવિંદસ્વામી આગળ કહેવા લાગ્યા, જ્યારે કહેતાં કહેતા અર્ધરાત્રિ વીતિ ગઇ ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી પોઢયા અને ગોવિંદસ્વામિ ઘેર ગયા. શ્રી ગોકુલનાથજી તથા શ્રી રઘુનાથજી ત્રણે ભાઈ વૈષ્ણવ મંડળીમાં બીરાજતા હતા. ગોવિંદસ્વામી ત્યાં ગયા અને દંડવત્ કરી બેઠા, ત્યારે શ્રી ગોકુલનાથજીએ પુછયું કે. શ્રી ગુસાંઇજી પાસે કયો પ્રસંગ ચાલતો હતો ? ત્યારે ગોવિંદસ્વામિએ ઉપરના શ્લોકની સુબોધનીજીનો પ્રસંગ કહ્યો. વળી કહ્યું કે આપનું વ્યાખ્યાન આપ કરે તેમાં કહેવાનું શું ? જેના સ્વરૂપને વેદ પણ જાણી શકતા નથી તેનું વ્યાખ્યાન તો પોતેજ કરે તો જ થાય; આ પ્રમાણે કહ્યુ, ત્યારે શ્રી ગોકુલનાથજીએ બન્ને ભાઇને કહ્યું કે જુઓ ! ગોવિંદસ્વામીએ શ્રી ગુસાંઇજીનું સ્વ-

રૂપ કેવું જાણ્યું છે; વળી તેનાપર પોતે કેવી કૃપા કરી છે તેના ભાગ્યનું વર્ણન કેટલુંક કરીએ ? આટલું કહીને શ્રી ગોકુલનાથજી ચુપ રહ્યા.

(પ્રસંગ ૬ ઠ્ઠો.)

ગોવિંદસ્વામી શ્રીનાથજી સાથે ખેલતા હતા એક દિવસ અપ્સરા કુંડથી પર્વત ઉપર થઈને શ્રી ગોવર્ધનનાથજી સાથે ગોવિંદદાસ આવતા હતા, એટલામાં રાજભોગ આરતીનો શબ્દ ગોવિંદદાસને કાને પડયો, ત્યારે ગોવિંદદાસે કહ્યુ કે શ્રી નાથજી તો હમણાં આવે છે, રાજભોગ કોણે આરોગ્યો હશે? ગોવિંદદાસે શ્રી ગુસાંઈજી પાસે જઈને વિનંતિ કરી, એટલે શ્રી ગુસાંઇજીએ બીજો રાજભોગ સિદ્ધ કરાવીનેભોગ ધર્યો. ગોપાલદાસ ભીતરીયાએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે, એક દિવસ મેં ગોવિંદદાસને શ્રી નાથજી સાથે પુછરીપર થઇને આવતા જોયા હતા. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીને કહયું કે કુમનદાસ,ગોવિંદસ્વામી તથા ગોપીનાથદાસ ગ્વાલ એ ત્રણે જણ શ્રી નાથજીના એકાંતના સખા છે. તેથી શ્રી મહાપ્રભુજીએ અધિકાર તેમને દીધો છે. આ વાર્તા સાંભળીને ગોપાળદાસ ઘણા પ્રસન્ન થયા અને પોતાના મનમાં કહેવા લાગ્યા કે, હું ભીતરીઓ થયો તો શું થયું? ગોવિંદસ્વામી એવા ભગવદીય કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૭ મો.)

એક દિવસ ગોવિંદસ્વામી ઉત્થાપનસમયશ્રીનાથજીનાં દર્શન કરવા ગયા અને જુએ તો શ્રી નાથજીની પાઘડીના પેચ છુટી ગયા હતા, ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ કહયું કે પેચ કેમ

છુટી ગયા છે ? ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે તું પેચ બાંધી દે એટલે ગોવિંદસ્વામીએ અંદર જઇને પેચ બાંધી દીધા. ભીતરીયાએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહ્યું કે ગોવિંદદાસ અપરસ છિવાય છે, એટલે શ્રી ગુસાઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ગોવિંદદાસથી શ્રી નાથજી છિવાતા નથી. એતો હમેશ શ્રી નાથજી સાથે ખેલે છે. ગોવિંદસ્વામી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग ८ मो.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી નાથજીનો શૃંગાર કરતા હતા. ત્યારે ગોવિંદસ્વામી જગમોહનમાં કીર્તન કરતા હતા. ત્યારે શ્રી નાથજીએ ગોવિંદસ્વામીને આઠ કાંકરી મારી, ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ એક કાંકરી મારી, એટલે શ્રી નાથજી ચમકી ઉઠયા, ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછયું કે ગોવિંદદાસ આ તમે શું કર્યું ? એટલે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે હે માહારાજ ! તમારે તો પુત્રને બીજાને તો વેચાણુ, કેમ કે આઠ વખત મને કાંકરી મારી તોપણુ તમે કાંઈ બોલ્યા નહિં. આ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી ચુપ રહ્યા. ગોવિંદસ્વામીનો આવો સખા ભાવ સિધ્ધ થયો હતો.

(प्रसंग ९ मो.)

એક વખતે ગોવિંદદાસની દીકરી તેના દેશથી આવી, પરંતુ ગોવિદસ્વામી કોઈ દિવસ તેની સાથે બોલે નહિ, ત્યારે કાન્હબાઈએ કહ્યું કે એક દિવસ તો તમારી પુત્રી સાથે બોલે, ત્યારે તેમણે કહ્યું કે મનતો એક છે કહોતો આમાં લગાડું ને કહોતો એમાં લગાડું, પછી થોડા દિવસ રહીને પુત્રી તેને દેશ

જવા લાગી ત્યારે વહુબેટીએ સાડી ચોળી મોકલી. એટલે ગોવિંદસ્વામીના મનમાં દયા આવી કે જો ગુરૂના ઘરનું અણુપ્રસાદી લેશે તો તેમાં બગાડ થશે, માટે તે કોઈ દિવસ બોલતા ન્હોતા છતાં કહયું કે જો તું લઈશ તો તારૂં ખોટું થશે, એટલે તેણે કહયું કે, મને તો સમજણ નથી તો આપે મારા ઉપર દયા જાણીને મને રસ્તો બતાવ્યો, એમ કહીને બધાં કપડાં પાછા મોકલી દીધાં, અને પુત્રી તેને ઘેર ગઈ. એ ગોવિંદસ્વામી ગુરૂ અંશથી એવા બીતા હતા.

(प्रसंग १० मो.)

ફાગણ મહિનો હતો, ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી સેનભોગ સરાવીને બીડી આરોગાવતા હતા અને ગોવિંદસ્વામી ધમાર ગાતા હતા, આ ધમાર "શ્રી ગોવર્ધન રાયલાલે" પુરી કર્યા વિના ગોવિંદસ્વામી ચુપ રહ્યા. એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ગોવિંદદાસ ધમાર પુરી કરો; એટલે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે મહારાજ ધમારતો નાશી ગઈ, એતો ઘરમાં ભરાઈ ગયો, ખેલતો બંધ થયો માટે હવે શું ગાઉં ? આ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ચુપ રહ્યા, પછી બેઠકમાં પધાર્યા પછી એક ટુંક પોતે ગોવિંદસ્વામીના નામની બનાવીને ધમાર પુરી કરી એ દિવસથી ગોવિંદસ્વામીની ધમાર સાડાબાર કહેવાય છે, ગોવિંદસ્વામી એવા કૃપા પાત્ર હતા.

(प्रसंग ११ मो.)

ગોવિંદસ્વામી મહાવનના ટેકરાઉપર નિત્ય ગાતા હતા, ને શ્રીનાથજી નિત્ય સાંભળવાને પધારતા હતા. વળી શ્રી

નાથજીની સાથે પણ ગાતા હતા એ ગોવિંદસ્વામી ભગવદ્ લીલામાંના આઠ સખા માંહેનો એક હતા, કોઈ વખત શ્રીનાથજી ભુલે તો ગોવિંદસ્વામી ભુલ કાઢતા અને ગોવિંદસ્વામી ભુલે તો શ્રી નાથજી ભુલ કાઢતા હતા. શ્રી નાથજી તથા ગોવિંદસ્વામીનાં ગાયન સાંભળવાને શ્રી ગોકુલનાથજી પધારતા હતા અને એક માણુસ બેસાડી મુકતા હતા કે જ્યારે શ્રીગુસાંઇજી ભોજન કરવા પધારે ત્યારે તેમને બોલાવી લાવે, એક દિવસ આઁ માણુસના મનમાં એમ આવ્યું કે શ્રી ગોકુલનાથજી શ્રી ગુસાંઇજીથી નિત્ય છાના પધારે છે, તો જો એક દિવસ ન બોલાવું તો શ્રી ગુસાંઇજી બધું જાણી જશે એટલે શ્રી ગોકુલનાથજીનું નિત્ય જવું બંધ થશે, આવું સમજીને એક દિવસ તે માણુસ બોલાવવા ન ગયો. જ્યારે શ્રી ગુસાંઇજી ભોજન કરવા પધાર્યા ત્યારે બધા લાલજી આવ્યા, પણ શ્રી ગોકુલનાથજી ન આવ્યા, એટલે બીજા માણસને ગુંસાઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ગોવિંદસ્વામીની પાસે શ્રી વલ્લભ બેઠા છે,તેમને બોલાવી લાવ, બીજો માણુસ બોલાવી લાવ્યો એટલે જે માણુસ જાણી બુજીને બોલાવા નહોતો ગયો તે પસ્તાવા લાગ્યો કે શ્રી ગુસાંઇજી તો બધું જાણે છે પણ હું નકામી કુટિલતા કરીને બોલાવવા ન ગયો, એ ગોવિંદસ્વામી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેની પાસે શ્રી નાથજી ક્ષણે ક્ષણે આવીને બીરાજતા હતા,

(પ્રસંગ ૧૨ મો.]

ગોવિંદસ્વામા પાઘડી ઘણીજ સારી બાંધતા હતા. કડકે કડકો જુદો હોય તોપણ કોઈને ખબર ન પડે. એક દિવસ

એક વ્રજવાસીએ ગોવિંદસ્વામીની પાઘડી સુંદર જાણીને ઉતારી લીધી એટલે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે આ કડકા જાળવીને રાખી મુકજે, કાલે તારે ઘેર આવીને લઇ જઇશ, એટલે તે વ્રજવાસીએ નમીને પાઘડી પાછી દીધી. ગોવિંદદાસની પાઘડી બાંધવામાં એવી ચાતુર્યતા હતી.

(प्रसंग १३ मो.)

ગોવિંદસ્વામી નિત્ય યશોદા ઘાટપર જઇને બેસતા; ત્યાં એક દિવસ એક વેરાગી ગાવા લાગ્યો, રાગ તાલસ્વર વિનાનો હતો, એટલે ગોવિંદસ્વામીએ કહ્યું કે તું નહિ ગા,આવું ગાવાથી શું પ્રયોજન ? વેરાગીએ કહ્યું કે હું તો મારા રામને રીઝાવું છું, ત્યારે ગોવિંદદાસે કહ્યું કે રામ તો ચતુર શિરોમણિ છે તે કેમ રીઝશે ? જો તારો સાચો ભાવ હોય તો મનમાં નામ લીધા કર એટલે રીઝશે; આવા ગોવિંદસ્વામી નિ:શંક હતા.

(प्रसंग १४ मो.)

એક દિવસ શ્રી નાથજી સામઢાક ઉપર ચડીને બીરાજતા હતા અને મુરલી વગાડતા હતા અને ગોવિંદદાસ બીજા ટેકરા ઉપર ચઢીને જોતા હતા આ વખતે શ્રી ગુસાંઇજી સ્નાન કરી ઉત્થાપન કરવાને ગીરિરાજ ઉપર પધાર્યા, શ્રીનાથજીએ સામઢાક ઉપરથી તેમને દેખ્યા એટલે ઉતાવળથી કુદ્યા, એટલે વાઘો ફાટયો ને ચીંદરડું ઝાડમાં ભરાઇ રહ્યું,શ્રી ગુસાંઇજીએ કમાડ ઉઘાડી ઉત્થાપન કરાવ્યાં ને જુએ છે તો વાઘો ફાટયો છે, માણસોને પુછ્યું કે અહિંયા કોઈ આવ્યું હતું ? ત્યારે બધાએ ના પાડી; પછી વિચાર કરવા લાગ્યા, એટલામાં ગોવિંદદાસે

આવીને કહ્યું કે આપ શો વિચાર કરો છો? પુત્રનાં લક્ષણ જાણતા નથી કે બહુ ચંચળ છે, સામઢાક ઉપરથી કુદયો કે વાઘો ફાટી ગયો ને ચીંદરડું ઝાડપર લટકી રહ્યું, જોવું હોય તો ચાલો બતાવું, શ્રી ગુસાંઈજી પોતે પધારીને ચીંદરડું ઉતારી લાવ્યા, પછી શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નાથજીને પુછયું કે ઉતાવળ કેમ કરી ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે ઉત્થાપનનો વખત થયો હતો, અને તમે ન્હાઈને પધાર્યા એટલે ઉતાવળ કરી, એ દિવસથી એવો બંદોબસ્ત કર્યો કે ત્રણવાર ઘંટનાદ કરવા ને ત્રણવાર શંખનાદ કરવા, પછી ૨૦ પળ રહીને મંદિરનાં કમાડ ઉઘાડીને ઉત્થાપન કરવાં એ ગોવિંદદાસ એવા કૃપાભગવદીય હતા.

(प्रसंग १५ मो.)

એક દિવસ આગ્રામાં અકબર પાદશાહે સાંભળ્યું કે ગોવિંદસ્વામી ઘણું સારૂં ગાય છે, તે નિરપેક્ષ તથા નિઃશંક છે, એનો રાગ કેવી રીતે સંભળાશે એવો વિચાર કરીને પાદશાહ વેષ બદલો કરીને શ્રી ગોકુલઆવ્યોગોવિંદદાસઆ વખતે યશોદાઘાટ ઉપર ભૈરવ રાગ ગાતા હતા પાદશાહ સાંભળીને વાહ વાહ બોલ્યો એટલે ગોવિંદદાસે કહ્યું કે રાગ અભડાઇ ગયો. એટલે તેણે કહ્યું કે હું પાદશાહ છું, ત્યારે ગોવિંદદાસે કહ્યું કે પાદશાહ હો તો પાદશાહી કરો; પરંતુ તમારા સાંભળવાથી રાગ તો અભડાઇ ગયો, પાદશાહે વિચાર કર્યો કે હું તો એ દેશનો રાજા છું, પરંતુ આને તો ત્રિલોકનો વૈભવ ફીકો લાગે છે તો તે આપણા હુકમમાં શા માટે રહે, આવો વિચાર કરીને પાદશાહ ચાલ્યો ગયો. અને ગોવિંદસ્વામીએ એ દિવસથી

ભૈરવ રાગ ગાયો નહિં. એ ગોવિંદસ્વામી એવા ટેકી ભગવદીય હતા.

(પ્રસંગ ૧૬ મો.)

ગોવિંદદાસની સાથે નિત્ય શ્રી નાથજી વનમાં ખેલતા હતા, કોઈ દિવસ ગોવિંદદાસને ઘોડા કરતા કોઇ દિવસ હાથી કરતા, એમ હંમેશાં રમત રમતા હતા. એક દિવસ શ્રી નાથજીએ ગોવિંદદાસને ઘોડો કર્યો અને પોતે તેનાપર સ્વાર થયા હતા, ગોવિંદદાસે ઘોડાની પેઠે લઘુશંકા કરી તે એક વૈષ્ણવે દીઠી. ને શ્રી ગુસાંઇજીને જઈને કહી દીધું. એટલે ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે ગોવિંદસ્વામી હાથી ઘોડા થાય છે ત્યારે વેષ પુરો ન કરે તો કેમ બને? અને એ વાતમાં તમે ન પડો. આ વાત સાંભળીને તે વૈષ્ણવ ચુપ થઈ રહ્યો; એ ગોવિંદસ્વામી મહા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૧૭ મો.)

ગોવિંદદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે મથુરામાં શ્રી કેશવરાયજીનાં દર્શન કરવા ગયા. ત્યારે ઉષ્ણુકાલ હતો, કેશવરાયને જરીના વાઘા અને જરીની ઓઢણી ધરી હતી તે જોઇને ગોવિંદદાસે કેશવજીને પુછયું કે કેમ ઠીક છેને? આ સાંભળીને કેશવરાયજી હસ્યા; અને શ્રીગુસાંઈજીએ કહ્યું કે, ગોવિંદદાસ એવું ન બોલિએ. ત્યારે ગોવિંદદાસે કહયું કે રાજ! માણુસનો પોષાક પહેર્યો છે તો કેમ ન પુછું એ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી ચુપ થઈ રહ્યા.

(પ્રસંગ ૧૮ મો.)

એક દિવસ શ્રી નાથજીને રાજભોગ આવ્યો હતો, અને

ગોવિંદસ્વામીએ ભીતરીયાને કહયું કે રાજભોગ આવ્યા પહેલાં મને પ્રસાદ લેવડાવવો, એટલે ભીતરીયાએ થાળ નાંખી દીધો અને શ્રી ગુસાંઇજીને બોલાવ્યા, શ્રી ગુસાંઈજીએ ગોવિંદદાસને પુછયું કે આ શું? એટલે ગોવિંદસ્વામીએ કહયું કે આપ મને રાજભોગ પછી ખેલવાને સાથે લઇ જાવછો તેથી જો પ્રસાદ લેવાને પાછળ રહી જાઉં છું તો શ્રી નાથજી મને વનમાં મળતા નથી. માટે કેમે કરૂં. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજીએ એવો બંદોબસ્ત કર્યો કે રાજભોગ કર્યો કે રા ભોગ આવ્યા વખતે ગોવિંદદાસને પ્રસાદ લેવડાવી દેવો એવી ભંડારીને આજ્ઞા કરી. એ ગોવિંદસ્વા એવા કૃપા પાત્ર ભગદીય હતા કે જેના વિના શ્રી નાથજી રહી શકતા નહિ.

प्रसंग १९ मो.

એક દિવસ શ્રી નાથજી ગોવિંદજીસ્વામીવી સાથે ખેલતા હતા, તેવામાં શ્રી નાથજી ઉપર દાવ આવ્યો. ત્યાં ઉત્થાપનનો સમય થયો. એટલે શ્રી નાથજી મંદિરમાં ભરાઈ ગયા એટલે ગોવિંદદાસે મંદિરમાં જઇને ગીલ્લી મારી એટલે સેવકોએ ગોવિંદદાસને ધકકા મારીને કાઢી મુકયા ને ઉત્થાપન ભોગ ધર્યો. ગોવિંદસ્વામી જઈને રસ્તામાં બેઠા કે હમણાં ગાયોની સાથે શ્રી નાથજી આ રસ્તેથી પધારશે. એટલે તેને મારીશ પછી શ્રી ગુંસાઈજી ન્હાઇને મંદિરમાં પધાર્યા ને જુએ છે તો શ્રી નાથજી રીસમાં બીરાજે છે. અને ઉત્થાપનની સામગ્રી આરોગતા નથી. શ્રી ગુસાંઇજીને પુછયું કે આમ કેમ છે? ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે જયાં સુધી ગોવિંદદાસને મનાવી

લાવશો નહિ ત્યાં સુધી મને ભાવશે નહિ, કારણ કે મારે રસ્તા-પર ચાલ્યા શિવાયને તેની સાથે રહયા સિવાય ચાલતું નથી અને જો હમણાં રસ્તાપર જાઉં તો મને મારે એ ચિંતાથિ મને કંઈ-પણ ભાવતું નથિ ગોવિંદદાસ આવે તો મને ભાવે. આ વાતો સાંભળિને અને શ્રી નાથજીની ભકતવત્સલતા જાણીને શ્રી ગુ, સાંઈજીનું હરદય ભરાઈ આવ્યું, અને ગોવિંદદાસને બોલાવીને તથા મનાવીને શ્રી નાથજીને વિનતી કરિ કે એ હાજર છે. આ-વી ગયા છે. એટલે શ્રી નાથજીએ આરોગ્યા. એ ગોવિંદદાસ એવા કૃપા પાત્ર હતા.

(ગોવિંદદાસની બેહેન કાન્હબાઇની વાર્તા.)

(વાર્તા ૨ જી.)

(પ્રસંગ ૧ લો.)

આ કાન્હબાઇ શ્રી નવનિત પ્રીયાજીને માથે પધરાવીને સેવા કરતી હતી અને શ્રી ઠાકુરજી તેને અનુભવ જણાવતા હતા, હસતા બોલતા, અને જે જોઈએ તે માગી લેતા હતા. જે દિવસ કાન્હબાઈ શ્રી ગુસાંઇજીના ઘેર સેવામાં ન્હાતી હતી તે દિવસ રસોઇ કરતી નહતી. પાતરી લાવી ભોગ ધરતી હતી એ કાન્હબાઈ કંઈ સામગ્રી કરી રાખતી હતી; જ્યારે શ્રી ઠાકુરજી બાલકની પેઠે માગતા હતા. ત્યારે તે દેતી હતી.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક દિવસ કાન્હબાઇ શ્રી ઠાકુરજીને દેવકાં બેટીજીને ઘેર પધરાવી મહાવન ગઇ પરંતુ રાત્રે આવી ન શકી, દેવકાં બેટીજી પોતાના ઠાકુરજીને પોઢાડીને કાન્હબાઈના ઠાકુરજીને પોઢાડવા

ભુલી ગયાં ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કાન્હબાઈને મહાવનમાં જણાવ્યું કે, મને દેવકાં બેટીજી પોઢાડવા ભુલી ગયાં છે ને હું સિંહાશનપર એકલો બેઠો બીઉં છું. કાન્હબાઈ રાત્રેજ ત્યાંથી ચાલીને શ્રી ગોકુલ આવી અને દેવકાં બેટીજીને જગાડી પોતાના ઠાકુરજીને ઘેર લઈ જઈ પોઢાડયા.

(પ્રસંગ ૩ જો.)

એક દિવસે શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજીએ કાન્હબાઈને કહ્યું કે મારી શય્યામાં કંઈ ખુંચે છે. કાન્હબાઈએ નારાયણ બ્રહ્મચારીને કહ્યું કે શ્રીઠાકુરજીને તો શય્યા ખુંચે છે, ત્યારે નારાણદાસે શય્યાની ગાદી ખોલાવી તો રૂમાંથી વનોરા નીકળ્યો.એ દિવસથી જ્યારે જ્યારે નારાણદાસ બ્રહ્મચારી શય્યાની ગાદી અથવા રજાઈ નવી ભરાવતા ત્યારે રૂના પોલ પોતાના હાથે જોઈને ધરતા. એ કાન્હબાઈ એવી કૃપાપાત્ર હતી.

(પ્રસંગ ૪ થો.)

એક દિવસ કાન્હબાઈ શ્રી ગુસાંઇજીને ઘેર શ્રી નવનીત પ્રિયાજીના પારણાના દરશન કરવા ગઇ, અને જુએ છે તો શ્રી નવનીત પ્રિયાજી એકલા ઝુલે છે. ત્યારે શ્રી નવનીતપ્રિયાજીએ કાન્હબાઈને કહ્યું કે તું મને ઝુલાવ. ત્યારે કાન્હબાઈએ બીજીને કહ્યું કે, શ્રી ઠાકુરજીને એકલા કેમ છોડી ગયા ! ત્યારે શ્રી ગિરિધરજીએ કહ્યું કે હવે પછી કોઈ દિવસ નહી છોડું. એ કાન્હબાઇ એવી કૃપાપાત્ર હતી,

(પ્રસંગ ૫ મો.)

એક દિવળ શ્રી ગોકુલનાથજીએ શ્રી ગિરિધરજીને યજ્ઞ

કરવાનું પુછયું કે મારી ઈચ્છા યજ્ઞ કરવાની છે, ત્યારે કાન્હબાઈ બોલી કે યજ્ઞરૂપ શ્રી ગોવર્ધનધરજી તમારે માથે બીરાજે છે તેમની સેવા કરશો તો યજ્ઞ થઈ જશે, એ સાંભળીને શ્રી ગોકુલનાથજીએ યજ્ઞ કરવાનો વિચાર બંધ રાખ્યો એ કાન્હબાઈની બધા બાળકો કાની રાખતા હતા.

(છીતસ્વામી ચોબાની વાર્તા.)

વાર્તા ૩ જી.

(પ્રસંગ ૧ લો.)

છીતસ્વામી મથુરામાં રહેતા હતા, મથુરાજીમાં પાંચ ચોબા મોટા લુચ્ચા હતા, તેઓ ઠગાઈ કરતા, એ પાંચમાં છીત ચોબા મુખ્ય હતો, એણે વિચાર કર્યો કે જે કોઈ શ્રી ગોકુલમાં શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી પાસે જાય છે તે વશ થઈ જાય છે તો એમ જણાય છે કે શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી જાદુ ટોણા બહુ જાણે છે, પરંતુ મારાપર જો એનાં ટોણ ચાલે તો હું સાચું માનું, પાંચ જણે આવો વિચાર કર્યો ને એક ખોટું નાળિયેર તથા એક ખોટો રૂપૈયો લઈને પાંચે જણા શ્રી ગોકુલ આવ્યા, ચાર જણા બહાર બેઠા અને મુખ્ય છીતુ ચોબો અંદર આવ્યો એ છીતુ ચોબાએ ખોટું નાળિયેર તથા ખોટો રૂપૈયો જઈને ભેટ ધર્યો એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ ખવાસને આજ્ઞા કરી કે આ રૂપૈયાના પૈસા મંગાવ, એટલે ખવાસ રૂપૈયાના પૈસા લાવ્યો. અને નાળિયેર ફોડ્યું તો સફેદ ગોટી નીકળી પછી છીતસ્વામીએ દેખીને વિચાર કર્યો કે, આતો સાક્ષાત્ ઈશ્વર છે પછી છીતસ્વામીએ કહ્યું કે મહારાજ મને શરણ લ્યો, શ્રી ગુસાંઈજીએ છીતસ્વા-

મીને નામ સંભળાવ્યું પછી શ્રી નવનીતપ્રિયાજીનાં દરશન કરવા ગયા. અને અંદર જુએ છે તો શ્રી ગુસાંઇજી બીરાજે છે અને બહાર આવીને જુએ છે તોએ પણ શ્રી ગુંસાઇજી બીરાજે છે, આથી છીતસ્વામીએ વિચાર કર્યો કે ગુસાંઈજીની ઈશ્વરતા જીવથી જાણી જાય તેમ નથી જે ચાર ચોબા બહાર બેઠા હતા. તેમણે છીતસ્વામીને બોલાવ્યા ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તમારા સાથી તમને બોલાવે છે માટે તમે જાઓ છીતસ્વામીએ બહાર આવીને ચાર ચોબાને કહ્યું કે મને ટોણો લાગ્યો છે તમે ભાગી જાઓ નહિ તો તમને પણ લાગી જશે, આ સાંભળીને ચાર ચોબા નાશી ગયા. ને છીતસ્વામીએ એક પદ કરીને ગાયું.

રાગનટ. ભઈ અબ ગિરિધર સોં પહેચાન, કપટરૂપ ધરી છલવે આયો; પુરૂષોત્તમ નહી જાન. ૧ છોટોબડો કછુ ન જાન્યો, છાય રહયો અજ્ઞાન; જ્ઞાન; છીતસ્વામી દેખત અપનાયો, શ્રી વિઠ્ઠલ કૃપાનિધાન. ૨

આ પદ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી પ્રસન્ન થયા. છીતસ્વામી રાત્રે ત્યાંજ સુઈ રહ્યા ને બીજે દિવસે છીતસ્વામીને શ્રી ગુંસાઇજીએ નિવેદન કરાવ્યું. ત્યારે છીતસ્વામીને સાક્ષાત કોટી કંદર્પ લાવણ્ય પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં અને ભગવદલીલાનો અનુભવ થયો અને શ્રી ગુંસાઇજી તથા શ્રી ઠાકુરજીના સ્વરૂપમાં અભેદ નિશ્ચય થયો, બન્ને સ્વરૂપ એક છે એમ જાણવા લાગ્યા. છીતસ્વામી ગોપાલપુર શ્રી નાથજી-

નાં દર્શન કરવા ગયા; ત્યાં શ્રી નાથજી પાસે શ્રી ગુસાંઇજીને દીઠા. બહાર આવીને પુછયું કે શ્રી ગુંસાઈજી કયારે પધારયા ત્યારે ત્યાંના લોકોએ કહ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી ગોકુળ બિરાજે છે. છીત સ્વામીએ શ્રી ગોકુલ આવીને શ્રી ગુસાંઈના દર્શન કર્યાં ત્યારથી છીતસ્વામીએ એવો નિશ્ચય કર્યો કે શ્રી નાથજી તથા શ્રી ગુસાંઇજી એકજ સ્વરૂપ છે, તે દિવસથી છીતસ્વામીએ ગિરધર ને શ્રી વિઠલ એવી છાપનાં પદ ઘણાં ગાયાં, એ છીતસ્વામી એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

છીતસ્વામી બીરબલના ગોર હતા. તે બીરબલ પાસે વર્ષાસન લેવાને ગયા ત્યારે છીતસ્વામીએ આ પદ ગાયું. (જે બસુદેવ કીયે પુરણ તપ સોઈ ફળ ફલિત શ્રી વલ્લભ દેહ.) આ પદ સાંભળીને બીરબલે કહ્યું કે હું તો વૈષ્ણવ છું પરંતુ જો આ વાત દેશાધિપતિ સાંભળશે તો તમે શો જવાબ દેશો ? એ તો મલેચ્છ છે ત્યારે છીતસ્વામી બોલ્યા કે જો દેશાધિપતિ પુછશે તો હું સારો જવાબ દઈશ પરંતુ મારે મન તો તું મલેચ્છ છું, આજથી તારૂં મુખ હું જોઈશ નહી, આવું કહીને છીતસ્વામી ચાલ્યા ગયા. જયારે આ વાત દેશાધિપતિએ સાંભળી ત્યારે બીરબલને પુછયું કે તમારા ગોરકેમ રીસાઈ ગયા ? ત્યારે બીરબલે બધી વાત કહી, બ્રાહ્મણ લોક નકામી રીસ બહુ કરે છે ત્યારે દેશાધિપતિએ કહ્યું કે હું ને તું જયારે નાવપર બેઠા હતા. ત્યારે મેં માણી ભેટ કર્યો. એ મણિ એવો હતો કે નિત્ય પાંચ તોલા સોનુ દેતો હતો. તે મણી શ્રી દીક્ષિતજીએ શ્રીયમુ-

નાજીમાં નાંખી દીધો. ત્યારે મારા મનમાં ઘણો ગુસ્સો આવ્યો તેથી મેં મણિ પાછો માગ્યો ત્યારે દીક્ષિતજીએ શ્રી યમુનાજી-માંથી ખોબા ભરીને મણીઓ કાઢી અને મને કહ્યું કે તમારી હોય તે ઓળખી લ્યો, ત્યારે મને નિશ્ચય થયો કે આ સાક્ષાત્ ઈશ્વર છે. ઈશ્વર વિના એવું કામ કોઇ બીજાથી થઈ શકે નહિં એ વાતનો વિચાર કરતાં તો તમારા ગોરની વાત બધિ સાચી જણાય છે, તો તમે પ્રથમ વિચાર કેમ નહિ કર્યો ? આ વાત સાંભળીને બીરબલ ઘણો ઓશીયાળો થયો, અને કંઈપણ બોલ્યો નહિ. આ વાત શ્રી ગુસાંઇજીએ સાંભળી ત્યારે લાહોરના વૈષ્નવ બેઠા હતા તેમને શ્રી ગુસાંઈજીએકહ્યું કે છીતસ્વામીની ખબર રાખતા રહેજો, ત્યારે છીતસ્વામીએ કહ્યું કે મેં વૈષ્નવ ધર્મ વિક્રયને માટે ધારણ કર્યો નથી, મારે તો વિશ્રાંતઘાટ છે તો આપણી કૃપાથી બધુંએ થઈ રહેશે. આ વાર્તા સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી બહુ પ્રસન્ન થયા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક દિવસ દેશાધિપતિ પાસેથી રજા લઈને બીરબલ શ્રી ગોકુલ જન્માષ્ટમીના દરશાન કરવા આવ્યો. પછી વેષ બદલાવીને દેશાધિપતિ પણ છાનોમાનો આવ્યો. જન્માષ્ટમીના દર્શન કર્યાં, માણુસની ભીડમાં શ્રીગુસાંઇજીસિવાય બીજા કોઇએ પાદશાહને ઓળખ્યો નહિ, છીતસ્વામી કીર્તન કરતા હતા, અને શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી નવનીતપ્રિયાજીને પારણે ઝુલાવતા હતા, ત્યારે છીતસ્વામીએ આ પદ ગાયું, " પ્રિય નવનીત પારણે ઝુલે શ્રી વિઠ્ઠલનાથ ઝુલાવે હો, કબહુંય આપ સંગ મિલ

ઝુલે ; કબહુક ઉત્તર ઝુલાવે હો. ॥ ૧ ॥ કબહુક સુરંગ ખિલો નાલે લે નાના ભાંન ચિલાવે હો, ચકકીબંકી ફરકતિ લેહુ ઝુણુ ઝુણુ હાત બજાવે હો. ॥ ૨ ॥ ભોજન કરત થાલ એક ઝારી, દો મિલ ખાય ખવાવે હો, ગુલ મહારસ પ્રકટ જનાવે, પ્રીતિ નહિ ઉપજાવે હો ॥ ૩ ॥ ધન્ય ધન્ય ભાગ્યદાસ નિજ જનકે; જીન યહ દર્શન પાયેં હો, છીતસ્વામીને ગિરિધર શ્રી વિઠલ નિ-ગમન એક કરી ગાવેં હો ॥ ૪ ॥ આવાં દર્શન છીતસ્વામીને થયાં, અને દેશાધિપતીને થયાં, અને બીજા મનુષ્યને સાધારણ દર્શન થયાં, પછી દેશાધિપતિ ચાલ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ ગુપ્ત રીતે મહાપ્રસાદ દેવરાવ્યો પછી દેશાધીપતિ આગ્રે આ-વ્યો પછી બીજે દિવસે બીરબલ પણ આવ્યો. ત્યારે દેશાધિ-પતિએ બીરબલને પુછ્યું કેવાં દર્શન કર્યાં. ત્યારે બીરબલે કહ્યું કે શ્રી નવનીત પ્રિયાજી પારણામાં ઝુલાતા હતા ત્યારે દેશાધિ-પતિએ કહ્યું કે એ વાત જુઠી છે: શ્રી ગુસાંઇજી પારણે જુલતા હતા અને શ્રી નવનીતપ્રિયાજી ઝુલાવતા હતા, મારે એવાં દ-ર્શન થયાં છે અને તમારા ગોર છીતસ્વામી પણ એવું જ કી-ર્તન ગાતા હતા, અને હું તમારી પાસે ઉભો હતો, ત્યારે બી-રબલે કહ્યું કે મારે એવાં દર્શન કેમ નહિ થયાં હોય, ત્યારે દેશા-ધીપતીએ કહયું કે તમને ગુરૂના સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી, અને તમારા ગોર છીતસ્વામી જેને એ વાતનો અનુભવ એવાની તમારે પ્રીતિ નથી ત્યારે તમને એવાં દર્શન કયાંથી થાય ? એ છીતસ્વામી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(કુમ્ભનદાસના પુત્ર ચતુર્ભુજદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૪ થી.

એ કુમ્ભનદાસ શ્રીનાથજીની સાથે ખેલતા હતા એ દિવસે શ્રી નાથજીએ ચાર ભુજા ધરીને કુમ્ભનદાસજીને દર્શન દીધા તેજ વખતે કુમ્ભનદાસજીને ત્યાં પુત્ર જન્મ થયો તેથી તે પુત્રનું નામ ચતુરભુજદાસજી પાડ્યુ, આ વાર્તા કુમ્ભનદાસજીની વાર્તામાં લખી છે જ્યારે ચતુરભુજદાસજી ૧૧ દિવસના થયા ત્યારે કુમ્ભનદાસજીએ તેમને શ્રીગુસાંઈજી પાસે લઈ જઈને નામ સુનાવ્યું, અને જ્યારે ૪૧ દિવસના થયા ત્યારે કુમ્ભનદાસજીએ તેમને શ્રી ગુસાંઇજી પાસે લઈ જઇને નિવેદન કરાવ્યું, તે દિવસથી શ્રીનાથજીએ ચતુર્ભુજદાસજીમાં એટલું સામર્થ્ય ધર્યું કે જ્યારે ઈચ્છા હોય ત્યારે મુગ્ધ બાળક થઈ જાય અને ઈચ્છા હોય તો બોલવા ચાલવા લાગે. અને અલૌકિક વાતો કરવા લાગે જ્યારે કુમ્ભનદાસજી એકાંતે બેસે ત્યારે ચતુરભુજદાસ કુમ્ભનદાસની સાથે ભગવદ વારતા કરે અને પુછે, અને વળી પદ ગાય જ્યારે લૌકિક માણુસ આવી જાય ત્યારે ચતુર્ભુજદાસ મુગ્ધ બાલક બની જાય આટલું સામર્થ્ય શ્રી નાથજીએ ચતુરભુજદાસમાં મુકયું જો શ્રી નાથજી ઈચ્છા કરે તો ચતુર્ભુજદાસને પોતાની સાથે ખેલવા લઈ જાય, અને જે લીલાનાં દર્શન કરે તે લીલાનાં પદ ગાય એ ચતુરભુજદાસ એવા ભગવદ્ કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક દિવસ શ્રી નાથજી ચતુર્ભુજદાસને સાથે લઇને એક વ્રજવાસીના ઘરમાં ચોરી કરવા પધાર્યા. તે વ્રજવાસીની પુ-

ત્રીએ ચતુર્ભુજદાસને દીઠા; પરંતુ શ્રીનાથજીને નહિ દીઠા, તેથી ચતુર્ભુજદાસે શ્રી નાથજીને કહ્યું કે મહારાજ મને માર તો ઠીક ખવડાવ્યો, ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે તારામાં સામર્થ્ય તો હતું, ત્યારે તું નાસી કેમ ન ગયો, એ ચતુર્ભુજદાસ શ્રી નાથજીની અંતરંગ લીલા જાણુતા હતા, તો તેમની વાતાં શું કરીએ!

(પ્રસંગ ૩ જો.)

ચતુર્ભુજદાસને પ્રથમ લીલાનો અનુભવ જે દિવસથી થયો તે દિવસથી તે વ્યાપી વૈકુંઠ સંબંધી લીલા સર્વત્ર દેખવા લાગ્યા આ સામર્થ્ય શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ કૃપા કરીને તેમનામાં મુકયું હતું, કુમ્ભનદાસજી પોઢવાના દર્શન કરતા હતા ત્યારે આ કીર્તન ગાવા લાગ્યા, " વે દેખો બરત ઝરૂખનદીપક હરી પોઢે ઉંચી ચીત્ર સારી. " આવી ટુંક જ્યારે કુમ્ભદાસજી ગાઈ રહ્યા ત્યારે ચતુરભુજદાસજી બોલી ઉઠયા કે " સુંદર બદન નિહારણ બહુત યતન રાખે કર પ્યારી. " આ સાંભળીને કુમ્ભનદાસજીએ નિશ્ચય કે કર્યો એને શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી સંપુર્ણ અનુભવ થયો છે, એ મોટી કૃપા જાણીને ઘણા પ્રસન્ન થયા, એ દિવસથી ચતુરભુજદાસ કંઈ જાય અગર ન જાય વેહેલા મોડા આવે તો પણ કુમ્ભનદાસજી કંઇ પણ કહે નહિ, કારણ કે તે જાણે કે શ્રી નાથજીની સાથે ખેલવા ગયા હશે, એ ચતુરભુજદાસ એવા ભગવદ કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(પ્રસંગ ૪ થો.)

એક દિવસે ચતુરભુજદાસજીએ શ્રીગોવર્ધનનાથજીના શૃંગારનાં દર્શનકર્યાં તેદિવસેશ્રીગુસાંઇજી આરસીદેખાડતાહતા,

ત્યારે ચતુર્ભુજદાસે આ પદ ગાયું. " શુભગ સૃંગાર નિરખ મોહનકો લે દર્પણ કર પિયહિ દિખાવે, આપન નેક નિહારિયે બલિજાઉ આજકી છબી કછુ કહેનત આવે. ૧ ત્યારેપછી ગોવિંદ કુંડ ઉપર શ્રીગુસાંઈજી પધાર્યા. ત્યારે એક વૈષ્ણવે પુછયું કે, મહારાજ ચતુર્ભુજદાસજીએ આજકી છબી કછુ બરનિન જાવે એવું ગાયું. તો આપ તો નિત્ય સૃંગાર કરો છો ને નિત્ય આરસી દેખાડો છો તો આજનાં પદનો અભિપ્રાય કંઈ સમજમાં આવતો નથી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે ચતુરભુજદાસજીને પુછો ત્યારે તે વૈષ્ણવે ચતુરભુજદાસજીને પુછયું. ત્યારે ચતુરભુજદાસજીએ બીજું પદ ગાયું " માઈરી આજ ઔર કાલ ઔર છિન છિન ઔર ઔર" આ પદ સાંભળીને તે વૈષ્ણવે શ્રી ગુસાંઈજીને પુછયું કે ભગવદ્‌લીલા તો નિત્ય છે અને સર્વત્ર છે ભગવદ્ લીલાનું વિલક્ષણપણું જે નિત્ય છે તે ક્ષણ ક્ષણમાં નવું લાગે છે. અને લીલાના જીવને અને લીલાના દર્શન કરવાવાલા જીવને ક્ષણક્ષણ નવું લાગે છે અને નવી નવી રૂચી ઉત્પન્ન થાય છે. જેથી ગોપાલદાસજીએ ગાયું છે કે, ચોથા આખ્યાનની પાંચમી ટુંક " નિત્ય લીલા નિત્ય નુતનશ્રુતી ન પામે પાર." એવી ભગવદ્ લીલા છે, આ સાંભળીને તે વૈષ્ણવ બહુ પ્રસન્ન થયો. અને એ ચતુરર્ભુજદાસજી એવા ભગવદીય હતા કે જેમને નિત્ય લીલાનો અનુભવ સર્વત્ર થઇ ગયો હતો.

(प्रसंग ५ मो.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી ગોકુલમાં બીરાજતા હતા અને શ્રી ગિરિધરજી આદિ બીજા બાળકો બધા શ્રીજીદ્વારમાં

ભીશ •તા હતા ત્યાં રાસધારી આવ્યા, એટલે શ્રી ગોકુલના-
થજીએ શ્રી ગિરિધરજીને પુછીને પરાસોલીમાં રાસ કરાવ્યો,
આ રાસમાં ગાન ખુબ થયું. ત્યારે શ્રીગોકુલનાથજીએ ચતુર-
ભુજદાસને કહ્યુ કે તમો પણ કંઇ ગાઓ એટલે ચતુરભુજદાસે
કહ્યુ કે મારૂં સાંભળનાર શ્રી નાથજી પધાર્યા નથી તો હું કેમ
ગાઉં, એટલે શ્રી ગોકુલ નાથજીએ કહ્યુ કે શ્રી નાથજી હમણાં
પધારશે. શ્રીગોકુલનાથજીની આ વાર્તા સાચી કરવાને વાસ્તે
શ્રી નાથજી પોતે જાગ્યા અને શ્રી ગિરિધરજીને જગાડીને પોતે
પરાસોલી પધાર્યા. અને શ્રી ગિરિધરજી પણ પધાર્યા. આ
દર્શન કરીને ચતુરભુજદાસે ગાવા માંડયું તેથી સુર ઘણું આવ્યુ
ને રાત વધી. ચતુભુજદાસે આ પદ ગાયું. ' આ અદભુત નટ
ખેલ ધરે યમુનાતટ શ્યામ સુંદરગુણનિધાન ગિરિવરધરનરાસરંગ
રાચે. ' બીજું પદ " પ્યારી ગ્રીવા ભુજ મેલી નૃત્ય પ્રિયા સુજા-
ન." આવાં આવાં ચતુરભુજદાસે ઘણાં પદ ગાયાં. અને પરમા-
નંદ થયો. શ્રી ગિરિધરજીએ શ્રી નાથજીને રાતરે જાગેલા જા-
ણીને સવારે જગાડયા નહિ એટલામાં શ્રી ગોકુલથી શ્રી ગુસાં-
ઇજી પધાર્યા અને પુછયું કે શો સમય છે ? ત્યારે શ્રી ગિરિધ-
રજીએ કહ્યુ કે હજી જાગ્યા નથી કારણ કે રાતરે રાસમાં જાગ્યા
હતા એટલે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે શ્રીનાથજી તો હમેશ રાસ
કરે છે, અને હંમેશ જાગે છે. જેથી શંખનાદ કરાવો. એટલે
શંખનાદ કરીને શ્રી નાથજીને જગાડયા. વળી શ્રી ગુસાંઇજીએ
શ્રી ગોકુલનાથજીને આજ્ઞા કરી કે આગ્રહ કરીને શ્રી નાથજી-

ને પધરાવવા નહિ, એતો સદા સ્વેચ્છાથી રાસ કરે છે માટે વિનતિ કરીને પધરાવવા નહિ. એ ચતુરભુજદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે શ્રી નાથજી સિવાય બીજે ઠેકાણે ગાન કરતા નહિ.

(પ્રસંગ ૬ ઠો.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજીએ ચતુરભુજદાસજીને આજ્ઞા કરી કે અપ્શરા કુંડપર જઈને રામદાસ ભીતરીયાને બોલાવો અને તમે ફુલ લઈ આવો. ચતુરભુજદાસજી ફુલ વિણીને આવતા હતા એટલામાં શ્રી નાથજી શ્રી સ્વામીજી સહિત ગોવર્ધન પર્વતની કંદરામાંથી બહાર પધાર્યા. સ્વામીનીજીના મનમાં એમ હતું કે, આ લીલા કોઈ જાણે નહિ તો ઠીક એવામાં ચતુરભુજદાસે દર્શન કરીને આ પદ ગાયું. " ગોવર્ધન ગીરી સદાન કંદરારૈત નિવાસ કિયો પ્રિય પ્યારી, બીજું પદઆ ગાયું" રજની રાજકીયોનિ કુંજનગર કીશની, આ પદ સાંભળીને શ્રીસ્વામિનીજી પ્રસન્ન થયાં વળી ચતુરભુજદાસજી ફુલ લઈને શ્રીગુસાંઈજી પાસે ગયા ચતુરભુજદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે શ્રીનાથજીના તથા શ્રી સ્વામીનીજીનાં મનની જાણવાવાળા થયા.

(પ્રસંગ ૭ મો.)

ચતુરભુજદાસજીની વહુ શ્રી નાથજીના ચરણારવિંદમાં પહોંચી ગઈ, એટલે ચતુરભુજદાસને સુતક આવ્યું. સુતકમાં ચતુરભુજદાસજી વનમાં બેશીને નિત્ય કીર્તન કરતા હતા. ત્યારે શ્રી નાથજી તેમની ચાર બાજુ ખેલતા હતા. શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે ચતુરભુજદાસજી તમે બીજો વિવાહ કરો ત્યારે

ચતુરભુજદાસે કહ્યું કે નાતમાં કન્યા મળતી નથી. ત્યારે શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે પુનર્લગ્ન કરો. આથી ચતુરભુજદાસે પુનર્લગ્ન કર્યું, એટલે શ્રી નાથજી ચતુરભુજદાસની રોજ મશ્કરી કરવા લાગ્યા. એ ચતુરભુજદાસજી એવા અંતરંગ ભગદીય હતા,

(પ્રસંગ ૮ મો.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી પરદેશ પધાર્યા હતા, ત્યારે શ્રી ગિરિધરજીના મનમાં એવી ઈચ્છા થઈ કે, શ્રી નાથજી આપણે ઘેર પધારે તો સારૂં ! આથી ફાગણ વદ ૬ ને રોજ સાંજરે શયન પછી શ્રી નાથજીને મથુરાં પધરાવ્યા અને વદ ૭ ના દીવસે મોટો ઉત્સવ માન્યો જે કાંઈ ઘરમા હતું તે બધુંએ અર્પણ કર્યું બેટીજી બાળક હતા તેથી એક વિંટિ તેમણે રાખી હતી તે વિંટિ પણ શ્રી નાથજીએ માગી લીધી એનું કારણ એ કે શ્રી ગિરિધરજીએ સર્વસ્વ અર્પણ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી તે પ્રતિજ્ઞા સાચી પાડવાને વાસ્તે શ્રી નાથજીએ વિંટી માગી લીધી અને ચતુરભુજદાસજી ગિરિરાજ ઉપર બેસીને વિરહના તથા હિલગના પદ ગાયા કરતા હતા અને શ્રી નાથજી નિત્ય સંધ્યાસમય ગાયોની સાથે પધારતી વેળા તેમને દર્શન દેતા હતા, વૈશાખ સુદ ૧૩ ના દિવસે સંધ્યાસમયે ચતુરભુજદાસે આ પદ ગાયું શ્રી ગોવરર્ધનવાસી સાંવરે લાલ તુમ વિના રહયો ન જાય હો આ પદની છેલ્લી ટુંક શ્રીગોવર્ધનશ્રીનાથજીએ પધારતાં પધારતાં સાંભળી એટલે કરૂણા વ્યાકુલ થઇ ગયા અને મનમાં વિચાર કર્યો કે કાલે તો જરૂર અહિં પધારીશ.ભકત દુઃ-

સહ દુખ દેખીને શ્રી નાથજીથી રહ્યું ન ગયું ? જેથી એથી એક પહોર રાત રહી ત્યારે ત્યારે વૈશાક શુદ ૧૪ ના દિવસે શ્રી નાથજીએ શ્રી ગિરિધરજીને આજ્ઞા કરી કે આજ રાજભોગ ગોવર્ધન પર્વત ઉપર આરોગીશ. જેથી શ્રી ગિરિધરજીએ મંગલા કરીને શ્રી નાથજીને પધરાવ્યા પહેલાં માણસ મોકલીને મંદીર ખાસા કરાવ્યું તેથી શ્રી નાથજીને પધારતા વાર થઈ તેથી તે દિવસે રાજભોગ તથા સેનભોગ એક સમયે આરોગ્ય. એથી તે દિવસથી આજ સુધી નૃસિંહ ચતુર્દશીના દિવસે શ્રીનાથજી બે વાર રાજભોગ આરોગે છે, એક તો હંમેશની વખતે અને સેનભોગની સાથે એ ચતુરભુજદાસજી શ્રી નાથજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા કે જેના વગર શ્રી નાથજીથી રહી ન શકાયું.

(प्रसंग ९ मो.)

એકવાર ચતુર્ભુજદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે શ્રી ગોકુલ ગયા, અને શ્રીનવનિતપ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યાં અને બાળલીલાના તથા પારણાનાં કીર્તન કર્યાં. દર્શન કરીને ગોપાલપુર આવ્યા ત્યારે કુમ્ભનદાસજીએ પુછ્યું કે કયાં ગયા હતા; ત્યારે ચતુરભુજદાસે કહ્યું કે શ્રી ગોકુલ ગયો હતો. કુમ્ભનદાસે કહ્યું કે પ્રમાણમાં કેમ ગયો હતો. ત્યારે ચતુરભુજદાસે શ્રી ગુસાંઈજીને પુછ્યું કે પ્રમાણ પ્રકર્ણની લીલામાં અને પ્રમેયપ્રકર્ણની લીલામાં કેટલો ભેદ છે ? ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ કહ્યું કે ભગવત્લીલા તો સર્વત્ર સમાન છે, પરંતુ કુમ્ભનદાજીને કિશોર લીલામાં આશક્તા છે તેથી એમ બોલે છે; ભગવદલીલામાં ભેદ જાણવો નહિ. અને શ્રી ઠાકુરજી વિરૂદ્ધ ધર્મ આશ્રય છે.

એક કાલા વચ્છિન્ન શ્રી પ્રભુ સર્વત્ર બધી લીલા કરે છે, આ સાંભળીને ચતુરભુજદાસ ઘણા પ્રસન્ન થયા. ચતુરભુજદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા, જેનાથી શ્રીગુસાંઈજી કંઈ પણ ગુપ્ત રાખતા નહિ હતા.

(પ્રસંગ ૧૦ મો.)

ચતુરભુજદાસજીને રાધોદાસ કરીને પુત્ર હતો, તેને ભગવત્લીલાનો અનુભવ થયો ત્યારે આ ધમારગાઈ. 'એ ચલજાંએ જાહાં હરિક્રિડત ગોપીન સંગા.' આ ધમારની જ્યારે દશ ટુંક થઈ ત્યારે રાધોદાસની દેહ છુટી ગઈ. અને ભગવત્લીલામાં પ્રવેશ કર્યો રાધોદાસની પુત્રીએ દાઢ ટુંક ગાઈને ધમાર પુરી કરી એ ચતુરભુજદાસજી તેમના પુત્ર અને પૌત્રી બધા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા. તેથી તેમની વાર્તા કેટલી લખીએ. સંપુર્ણ.

(નંદદાસજીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫ મી.)

નંદદાસજી તુલસીદાસના નાનાભાઈ થાય, એમને નાચ તમાસા જોવાનો અને ગાયન સાંભળવાનો શોખ ઘણો હતો, એ દેશમાંથી એક સંઘ દ્વારકા જતો હતો, ત્યારે નંદદાસજીએ વિચાર કર્યો કે હું પણ શ્રી રણછોડજીના દર્શન કરવા જઉં તો ઠીક. આ વાત તેમણે તુલસીદાસને પુછી, પરંતુ તુલસીદાસ તો શ્રી રામચંદ્રજીનાં અનન્ય ભક્ત હતા તેથી દ્વારકા જવાની ના કહી, પરંતુ નંદદાસે માન્યું નહિ અને એ સંઘની સાથે મથુરા સુધી આવ્યા. પરંતુ એ સંઘને મથુરાજીમાં લાંબી મુદત રોકાણ થવાથી સંઘને છોડીને પોતે એકલા દ્વારકા જવા નીકળ્યા; પરંતુ દ્વારકાનો રસ્તો ભુલી ગયા ને કુરૂક્ષેત્ર ભણી સી-

નંદ ગામમાં જઈ પહોંચ્યા; ત્યાં એક સાહુકાર ક્ષત્રી રહેતો હતો, નંદદાસજી તેને ઘેર ભીક્ષા લેવાને ગયા, તેની સ્રીનું સુંદર રૂપ જોઈને મોહપાસમાં લપટાયા, તેથી આખો દિવસ જઈને દરવાજા આગળ બેસી રહેતા, જ્યારે તે સ્રીનું મુખ જોતા ત્યારે ત્યાંથી ઉઠીને મુકામપર આવતાા આમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ વીતી ગયા; ત્યારે એ ક્ષત્રાણીની તેની જાતીમાં ઘણી ચર્ચા ચાલી. ને ક્ષત્રાણીના સાસરે તથા તેના પતિએ વિચાર કર્યો કે, આ ગામમાં આપણે રહેવું નહિ. તેથી ઘરનાં સઘળાં મનુષ્ય શ્રી ગોકુલ ગયા કારણ કે તે બધા વૈષ્ણવ હતા. આ ખબર નંદદાસજીને મળી કે તરત તે પણ તેમની પાછળ ગયા. રસ્તામાં દુર દુર ચાલે અને તેમનાથી દુર મુકામ કરે, આમ કરતાં કેટલેક દિવસે વ્રજમાં પહોંચ્યા. જ્યારે શ્રી યમુનાજી ઉતરવાનો વખત થયો એટલે તે ક્ષત્રીએ નાવ હાંકનારને કંઈ આપ્યું અને કહ્યું કે પેલા બ્રાહ્મણને ઉતારીશ નહિ, એ અમને દુઃખ દે છે. જ્યારે બધા ઉતરીને શ્રી ગોકુલ આવ્યા. અને શ્રીગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે પેલા બ્રાહ્મણને પાર કેમ બેસાડી મુકયો છે. એટલે એ ક્ષત્રીના મનમાં એમ આવ્યું કે કોઈએ એ વાત શ્રી ગુસાંઈજી ને કહી દીધી છે અથવા શ્રી ગુસાંઈજી જાણી ગયા છે તેથી તે ક્ષત્રી પસ્તાવા લાગ્યો, શ્રી ગુસાંઈજીએ એક મનુષ્ય મોકલીને એ બ્રાહ્મણને પારથી બોલાવી લીધો એટલે નંદદાસજીએ આવીને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત કોટી કંદર્પલા-

વણ્ય પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં. નંદદાસજીએ સાષ્ટાંગ દંડવત્ કર્યા અને જે સ્વરૂપનાં દર્શન નંદદાસજીને તેક્ષત્રાણીની આંખમાં થતાં હતા તે સ્વરૂપનાં દર્શન શ્રી ગુસાંઈજીનાં થયાં, એટલે નંદદાસજીનું મન ત્યાંથી છુટીને શ્રી ગુસાંઈજીનાં ચરણારવિંદમાં લાગ્યું. નંદદાસજી હાથ જોડીને ઉભા રહ્યા એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે નંદદાસજી સ્નાન કરી આવો એટલે સ્નાન કરી આવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નવનીત પ્રિયાજીની સન્નિધાન નામ નિવેદન કરાવ્યું. પછી નંદદાસજીએ શ્રી નવનીત પ્રિયાજીના દર્શન આશયપુર્વક કર્યાં, પછી શ્રી ગુસાંઈજીએ ભોજન કરી બધા વૈષ્ણુવોને પાતર ધરાવી. નંદદાસજી મહાપ્રસાદ લેવા બેઠા. મહાપ્રસાદ લેતાંજ નંદદાસજીને દેહાનુસંધાન ન કહ્યું. પાતળપર બેસી રહ્યા. મન ભગવદ લીલામાં મગ્ન થઈ ગયું. અનેક લીલાનો અનુભવ થવા લાગ્યો ભર્યા ઘરમાં ચોરની પેઠે મોહ પામ્યા. આમ કરતાં કરતાં સવાર થતાં દેહનું ભાન રહ્યું નહિ, શ્રી ગુસાંઈજીએ પધારીને નંદદાસજીને કહ્યું, કે ઉઠો દર્શન કરો, એટલે નંદદાસજી ઉઠી ઉભા થયા. અને ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરીને આ પદ ગાયું." પ્રાત સમર શ્રી વલ્લભ સુતકો ઉઠતહી રસના લીજીએ નામ" વિગેરે પદ ગાઇને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યાં દર્શન કરતામાંજ ભગવદ્લીલાની સ્ફુર્તી થઈ એટલે પારણાનું પદ ગાયું "બાલ ગોપાલ લાલનકીં મોદ ભરી યશુમતિ હુલ્લરાવી." ઇત્યાદિ ભગવદલીલા સંબંધી ઘણાં પદ નવાં કરીને ગાયાં. એ નંદદાસજી

ઉપર શ્રી ગુસાંઈજીએ એવી કૃપા કરી કે બધે ઠેકાણેથી તેનું મન લગાડી દીધું. એ ક્ષત્રીની વહુ દિવસમાં પાંચ સાત વખત નંદદાસજી પાસેથી નીકળતી અને તેમની સામું જોતી, પરંતુ નંદદાસજી તેના સામી નજર પણ કરતા નહિ. શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી એના મનનો એવો નિરોધ થયો. તેથી તેના ભાગ્યનું વર્ણન શું કરિયે ?

(પ્રસંગ ૨ જો.)

શ્રી ગુસાંઇજી શ્રીજીદ્વાર પધાર્યા ત્યારે નંદદાસજીને સાથે લીધા નંદદાસજીએ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત કોટી કંદર્પ લાવણ્ય પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં આવા દર્શન કરીને નંદદાસજી બહુ પ્રસન્ન થયા, અને નંદદાસજીને કિશોર લીલાની સ્ફુર્તી થઇ ઉત્થાપનનો સમય થયો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા લઇને આ પદ ગાયું. " સોહત સુરંગ દુરંગી પાગ કુરંગ લલના કેસે લોયન લોને." આ પદ ગાઈને નંદદાસજી પોતાના મનમાં પોતાનું મોટું ભાગ્ય માનવા લાગ્યા, પછી સંધ્યા આરતીના વખતે આ પદ ગાયું. "બનતે સખન સંગ ગાયનકે પાછે પાછે આવત મોહનલાલ કન્હાઈ. ૧ વનતે આવત ગાવત ગોરી ૨. દેખ સખી હરિકો વદન સરોજ ૩ ઘરનંદ મહરકે મિસહિમિસ આવત ગોકુલકી નારી. ૪. આ પ્રમાણે નંદદાસજીએ ઘણાં પદ ગાયાં. નંદદાસજી કોઇ દિવસ ગિરિરાજજીમાં રહેતા અને કોઈ દીવસ શ્રી ગોકુળમા પણ આવતા. જેમ માણુસને ઉલટી દેખીને ખોટું લાગે તેમ નંદદાસજીને સંસારફીકો લાગતો હતો. તેથી તે બીજે ઠેકાણે

જતાં નહોતા. પરંતુ શ્રી મહાપ્રભુજી, શ્રી ગુસાંઇજી, શ્રી ગિરિરાજજી તથા શ્રી યમુનાજી તથા શ્રી વૃજભુમિના સ્વરૂપનો વિચાર કર્યા કરતા હતા. પ્રભુના બીજા અવતાર પર્યંત તેમનું મન લાગતું નહોતું જેથી શ્રી સ્વામીનીજીનાસ્વરૂપ વર્ણનમાં કહ્યું છે કે " ચલીએ કુંવર કાન સખી ભેખ કીજે.' આ પદમાં કહ્યું છે કે 'શિવ મોહે જીનવે મોહની જે કોઈ, પ્યારી કે પાયન આજ આનપરે સોઈ; આવી જેમની ઉંચી દષ્ટી હતી.

(प्रसंग २ जो.)

નંદદાસજી વ્રજ છોડીને કોઇ ઠેકાણે જતા ન્હોતા. નંદદાસજીના મોટાભાઈ કાશીમાં રહેતા હતા, તેમણે સાંભળ્યું કે નંદદાસજી શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા છે; જેથી તુલસીદાસજીના મનમાં એમ આવ્યું કે નંદદાસજીએ પતિવૃતા ધર્મ છોડી દીધો. આપણે તો શ્રીરામચંદ્રજી પતિ છે. તુલસીદાસજીએ આવો વિચાર કરીને પત્ર લખ્યો કે તમે પતિવ્રતા ધર્મ છોડીને કૃષ્ણ ઉપાસના કેમ કરી. આ પત્ર જયારે નંદદાસજીને પહોંચ્યો ત્યારે તેમણે વાંચીને ઉત્તર લખ્યો કે શ્રી રામચંદ્રજીને તો એક પત્નીવૃત છે તો બીજી પત્નીને કેવી રીતે સંભાળી શકશે. જયારે પોતે એક પત્નીને પણ બરોબરસંભાળી ન શકયા કે રાવણ હરીને લઈ ગયો; અને શ્રીકૃષ્ણ તો અનંત અબળાના સ્વામી છે કે જેની પત્ની થયા પછી કોઈ પ્રકારનો ભય રહેતો નથી. એક કાલાવછિન્ન અનંત અબળાને સુખ દે છે, જેથી કરીને મેં શ્રી કૃષ્ણ પતિ કર્યા છે, એ જાણજો

આવો પત્ર નંદદાસજીના લખેલો જ્યારે તુલસીદાસજીને મળ્યો ત્યારે તુલસીદાસજીએ વાંચીને વિચાર કર્યો કે નંદદાસજીનું મનતોત્યાં લાગી ગયુંછે. તેથી તે આવશેનહિ.મારાથીપણ તેમનો ટેક વધારે છે. હું તો અયોધ્યા છોડીને કાશીમાં રહયો છું,, પરંતુ નંદદાસજી તો વૃજ છોડીને કયોંઈ પણ જતા નથી, એમનો ટેક મારા ટેક કરતાં પણ વધારે છે. એ નંદદાસજી એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(प्रसंग ४ थो.)

એક દિવસ નંદદાસજીના મનમાં એમ આવ્યું કે તુલસીદાસજીએ જ્યારે રામાયણ ભાષામાં લખી છે ત્યારે હું શ્રીમદ્ ભાગવત ભાષામાં લખું. આ વાત જ્યારે બ્રાહ્મણ લોકોએ સાંભળી ત્યારે બધા મળીને શ્રી ગુસાંઈજી પાસે ગયા, અને વિનંતી કરી કે જો શ્રીમદ્ ભાગવત ભાષામાં થશે તો અમારી આજીવિકા જતી રહેશે. તેથી શ્રી ગુસાંઈજીએ નંદદાસજીને આજ્ઞા કરી કે તમે શ્રીમદ્ ભાગવત ભાષામાં ન કરો, અને બ્રાહ્મણના કલેશમાં ન પડો. બ્રહ્મકલેશ સારો નહિ, કીર્તન કરીને વૃજ લીલા ગાઓ, નંદદાસજીએ શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા માનીને શ્રીમદ ભાગવત ભાષામાં ન કર્યું. આ શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞાનો તેમને વિશ્વાસ હતો, એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(प्रसंग ५ मो.)

નંદદાસજીના મોટાભાઈ તુલસીદાસજી કાશીમાં નંદદાસજીને મળવાને વૃજમાં આવ્યા, મથુરામાં આવીને શ્રી યમુનાજીનાં દર્શન કર્યાં પછી ખબર કાઢીને શ્રી ગિરિરાજજી

ગયા અને ત્યાંનંદદાસજીનેમળ્યા. તુલસીદાસજીએ નંદદાસજીને કહ્યું કે તમે મારી સાથે ચાલો. જો ગામમાં રહેવા ઇચ્છા હોય તો અયોધ્યામાં રહો. પુરીમાં રહેવા ઈચ્છા હોય તો કાશીમાં રહો. પર્વતમાં રહેવા ઇચ્છા હોય તો ચિત્રકુટમાં રહો, ને વનમાં રહેવા હોય તો દંડકારણ્યમાં રહો; આવા મોટા મોટા ધામશ્રી રામચંદ્રજીએ પવિત્ર કર્યાં છે. ત્યારે નંદદાસજીએ ઉત્તરમાં આ પદ ગાયું. "જો ગિરિ રૂચે તો વસો શ્રી ગોવર્ધન. ગામ રૂચે તો, વસો નંદ ગામ, નગર રૂચે તો વસો શ્રી મધુપુરી, શોભા સાગર અતિ અભિરામ. ૧ સરિતા રૂચે તો વસો શ્રી યમુના તટ સકલ મનોરથ પુરણ કામ, નંદદાસ કાન ન રૂચે તો વસો ભુમિ શ્રી વૃંદ્રાવન ધામ: ૨ આ પદ સાંભળીને તુલસીદાસજી બોલ્યા કે એવું કોનું પાપ છે કે, શ્રી રામચંદ્રજીના નામથી કોઈ ન જાય. માટે તમે શ્રી રામચંદ્રજીને ભજો. ત્યારે નંદદા-સજીએ એક કીર્તનમાં ઉત્તર દીધો કે. પદ "કૃષ્ણનામ જબતેં-મેં શ્રવણ સુન્યોરી આલી ભુલીરી ભવન હુંતો બ.વરી, ભઈરી, ભર ભર આવે નયના ચિત્ત હું ન પરેચૈના મુખહું ન આવે બૈના તનકી દશા કછુ ઔર રહીરી ૧ જે તેક નેમ ધર્મ વ્રતકી-નેરીમેં બહુ વિધ અંગોઅંગ ભઈ મેંતો શ્રવણ મઇરી, નંદદાસ પ્રભુ જાકે શ્રવણ સુને યહ ગતિ માધુરી મુરત કેધોં કૈંસી દઈરી. ૨. આ પદ સાંભળીને તુલસીદાસ ચુપ રહ્યા. જયારે નંદદાસજી શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવાગયા, ત્યારેતુલસીદાસજી પણતેમની પાછળ પાછળ ગયા. શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં, પ-

રંતુ માથું નમાવ્યું નહિ, નંદદાસજી જાણી ગયા કે એ શ્રીરામચંદ્રજી સિવાય બીજા કોઈને નમશે નહિ, તેથી નંદદાસજીના મનમાં એ વિચાર આવ્યો કે અહિં અથવા શ્રી ગોકુલમાં એમને શ્રી રામચંદ્રજીના દર્શન કરાવું એટલે તે કૃષ્ણનો પ્રભાવ જાણશે નંદદાસજીએ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીને વિનંતી કરી કે—

દોહા—આજકી શોભા કહું, ભલે બિરાજે નાથ,
તુલસી મસ્તક તબ નમે, ધનુષ બાણ લીઓ હાથ.

આ નંદદાસજીનો દોહો શ્રવણ કરીને શ્રીનાથજીએ શ્રીવિચાર્યું કે શ્રીગુસાંઇજીનો સેવક કહે તે મારે માન્ય કરવું જોઇએ. એથી શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ શ્રી રામચંદ્રજીનું રૂપ ધરીને તુલસીદાસજીને દર્શન દીધાં. એટલે તુલસીદાસજી શ્રી ગોવર્ધનનાથજીને સાષ્ટાંગદંડવત કર્યા. તુલસીદાસજી દર્શન કરીને બહાર આવ્યા એટલે નંદદાસજી શ્રીગોકુલ ગયા, અને તુલસીદાસજી પણ સાથે ગયા અને જઈને નંદદાસજીએ તો શ્રીગુસાંઈજીના દર્શન કરીને સાંષ્ટાંગ દંડવત કર્યા પરંતુ તુલસીદાસજીએ દંડવત કર્યા નહિ. તુલસીદાસજી નંદદાસજીને કહ્યુ કે જે દર્શન તમે મને ત્યાં કરાવ્યાં તેવા દર્શન પાછા અહિં કરાવો એટલે નંદદાસજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતિ કરી કે આ મારા ભાઈ તુલસીદાસજી છે, જે શ્રીરામચંદ્રજી શિવાય બીજાને નમતા નથી. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે તુલસીદાસજી બેસો, શ્રી ગુસાંઈજીના પાંચમા પુત્ર શ્રીરઘુનાથજી ત્યાં બીરાજતા હતા અને તેજ દિવસ

તેમનો વિવાહ થયો હતો. શ્રીરઘુનાથજીને શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યુ કે આ તમારો સેવક આવ્યો છે તેને તમે દર્શન દો, એટલે શ્રી રઘુનાથજીએ તથા જાનકી વહુજીએ શ્રી રામચંદ્રજીનું તથા જાનકીનું સ્વરૂપ ધરીને દર્શન દીધાં. સાક્ષાત દર્શન થયાં એટલે તુલસીદાસજીએ સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યા,જેપરથી શ્રી દ્વારકેશજીએ મુળરૂપમાં ગાયું છે કે, "હેતુ નિજ અભિમાન પ્રકટે, તાત આજ્ઞા માનકે" અને તુલસીદાસજી દર્શન કરીને બહુ પ્રસન્ન થયા, અને આ પદ ગાયું 'વરણોં આવધિ ગોકુલ ગામ' આ પદ ગાઈને તુલસીદાસજી વિદાય થઈને પોતાને ઘેર ગયા. એ નંદદાસજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા જેમના કહેવાથી શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ અને શ્રી રઘુનાથજી એ શ્રી રામચંદ્રજીનું સ્વરૂપ ધરીને દર્શન દીધાં. જેથી તેમની વાર્તા કેટલીક લખીએ.

(નાગજીભાઇ સાઠોદરા નાગરની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫ મી.)

આ નાગજીભાઇ જયારે શ્રી મહાપ્રભુજીના સેવક થયા ત્યારે શ્રીમાહાપ્રભુજીએ વિચાર કર્યો કે નાગજીભાઇ દ્વારા સૃષ્ટી ઘણી અંગીકાર થશે, અને નાગજીભાઈના સંગથી દૈવી જીવ પ્રભુના સન્મુખ થશે. અને નાગજીભાઇ પુષ્ટીમાર્ગના સિંધાતને લાયક છે. વળી તેમનો વંશ પણ ઘણા વર્ષ ચાલશે જેથી તે લાલજીને શરણ જાય તો ઘણું સારૂં. તેથી શ્રી મહાપ્રભુજી એ આજ્ઞા કરી કે તમે લરિકાના સેવક થાઓ તેથી નાગજીભાઇ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા, એ નાગજીભાઇ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

નાગજીભાઇ ગોધરા ગામના દેશાઈ હતા. કોઈ કારણથી સરકારથી તેમની આજીવિકા બંધ થઈ તેથી તે નાગજીભાઈ સંકોચમાં આવી ગયા. એવામાં તેમની પુત્રીનો વિવાહ આવ્યો આ વાત ખંભાતના વૈષ્ણવે સાંભળી, સહજપાલ દોશી માધવદાસ દલાલ, અને જીવા પારેખ, નાગજીભાઇના સ્નેહી હતા, તેમણે નાગજીભાઈની પુત્રીના વિવાહના ખબર સાંભળ્યા તેથી તેમણે હજાર રૂપૈયા ગોધરે નાગજીભાઈને મોકલ્યા. એ રૂપૈયા નાગજીભાઈને મળ્યા એટલે તેમણે વિચાર કર્યો કે આ દ્રવ્ય તો વૈષ્ણવનું છે, અને તે વૈષ્ણવે મને વૈષ્ણવ દાવાથી મોકલ્યું છે, તેથી એ દ્રવ્ય લૌકીકમાં ન ખરચાય તો ઠીક, આપદકાળ તો ચાર દિવસમાં મટી જાશે. જેથી તે દ્રવ્યની સોના મોર લઇને એક લાકડીમાં ભરી અને તે લાકડી લઇને પોતે અડેલ જવા નિકળ્યા. રસ્તામાં એક ડોસી વૈષ્ણવ રહેતી હતી તેને શ્રી ઠાકુરજીએ સ્વપ્નામાં આજ્ઞા કરી કે કાલે નાગજી કાસદનો વેષ ધરીને આવશે તેમને તું મહાપ્રસાદ લેવરાવજે. બીજે દિવસ પરદેશીને ઉતારામાં તે ડોશી નાગજીભાઈને શોધવા ગઇ. ત્યાં તે ડોસીએ કહ્યું કે હું તમારી જ્ઞાતીની છું; શ્રી ગુસાંઈજીની સેવક છું માટે મારે ઘેર, પ્રસાદ લેવા ચાલો. નાગજીભાઇ ના કહીને ત્યાંથી આગળ ચાલી નિકળ્યા. બે માઇલ ગયા એટલે શ્રીઠાકુરજીએ સ્વપ્નામાં આજ્ઞા કરી કે તમે તે ડોશીને ત્યાં પ્રસાદ કેમ નહિ લીધો. એ ડોશીને મેં સ્વપ્નામાં આજ્ઞા કરી હતી, નાગજીભાઈ ત્યાંથી

પાછા ફર્યા અને ડોશીને ઘેર પ્રસાદ લેવા ગયા અને પાછા આવીને ત્રણ દિવસ રહ્યા, અને તે ડોશીને કહ્યું કે તમને શ્રીઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી હતી એ તમે કેમ કહ્યું નહિ. એટલે તે ડોસીએ કહ્યું કે તમે તો શ્રી ઠાકોરના અંગ છો એ વાતમાં હું કંઈ સમજતી નથી, આ સાંભળીને અને ડોશીની નમ્રતા જોઈને નાગજીભાઈ બહુ પ્રસન્ન થયા. ત્યાંથી નાગજીભાઇ અડેલ આમમાં આવ્યા, અને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં, અને તે લાકડી ભંડારીને દીધી અને કહ્યું કે એ લાકડી વૈષ્ણવે આપી છે તે શ્રીગુસાંઈજીને આપજો. એમ કહીને શ્રીનાગજીભાઈ વ્રજમાં ગયા. પછી ભંડારીએ લાકડી શ્રીગુસાંઈજી આગળ ખોલી તો તેમાંથી દ્રવ્ય નિકળ્યું અને નાગજીભાઈ ત્રણ માસ શ્રીજીદ્વારમાં રહ્યા. પછી ગોધરામાં બધા પંચે મળીને હાકેમને કહીને નાગજીની આજીવિકા દેવી ચાલુ કરાવી અને ચડેલું દ્રવ્ય લઇને નાગજીભાઈની પુત્રીનો વિવાહ કરી દીધો, જ્યારે નાગજીભાઈ ગોધરામાં આવ્યા ત્યારે દસહજાર રૂપૈયા ખંભાત મોકલી દીધા. ખંભાતના વૈષ્ણવે વિચાર કર્યો કે આગળે તો આ દ્રવ્ય નાગજીભાઇને એમનું એમ આપી દીધું હતું તેથી હવે કેમ લઈએ. તેથી ખંભાતના વૈષ્ણવે તે દ્રવ્ય શ્રી ગુસાંઈજીને મોકલી દીધું. એ નાગજીભાઇ એવા ભગવદીય અનુભવી હતા શ્રીગુસાંઇજીના સ્વરૂપમાં એવા આસકત હતા કે વર્ષમાં બે વાર ગોધરાથી જરૂર દર્શન માટે આવતા.

(પ્રસંગ ૩ જો.)

એક દિવસ નાગજીભાઇને ગોધરાના હાકેમે રાજનગરના પાદશાહ પાસેથી જાગીર વધારવાને માટે મોકલ્યા, અને બે હ-

જાર રૂપૈયા ખર્ચ કરવા આપ્યા નાગજીભાઈ રાજનગર આવ્યા, ત્યાં દક્ષિણનું અતિસુક્ષ્મ ચીર દીઠું, તે એક હજાર રૂપૈયામાં લઈને શ્રીગોકુલ ગયા. અને જઈને શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ કર્યું પાછા ફરીથી રાજનગર આવ્યા અને પાદશાહને મળાને પાંચગણી જાગીરનો પટ્ટો લખાવી લીધો. પછી ગોધરા જઈને હાકેમને ખબર કરી. હાકેમ આ વાર્તા સાંભળી ઘણો પ્રશન્ન થયો અને એક મહાલના પાંચ મહાલ થયા, તે દિવસથી આજ પર્યંતગો-ધરા પંચમહાલ કહેવાય છે. એ નાગજીભાઇને સ્નેહપ્રભુ વિષે નિષ્કામ હતો, અને લૌકીકને તુચ્છ માનતા હતા; પરંતુ તેમનું લૌકીક કાર્ય પ્રભુ પોતાની મેળે સિદ્ધ કરતા હતા.

(प्रसंग ४ थो.)

એક સમયે શ્રી ગુસાંઇજી દ્વારકા પધાર્યા હતા. નાગજી-ભાઇ કેરીઓ લઇને રાજનગરથી દ્વારકા ગયા. અને શ્રી ગુસાંઈ-જીનાં દર્શન કરીને કેરીની વિનતી કરી. એટલે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યુ કે શ્રી રણુછોડજીના મંદીરમાં પહોંચાડી દો. એટલે નાગ-જીભાઈએ તે કેરી ત્યાં મોકલી દીધી અને રાજનગર માણુસ મોકલી બીજી કેરીઓ મંગાવી અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતિ કરી કે તમારા મકાનમાં શ્રીરણુછોડજીને પધરાવીને આ કેરીનો અંગીકાર કરાવો.શ્રીગુસાંઈજીનો મુકામ રામ લક્ષ્મણુજીના મં-દિર આગળ હતો, ત્યાં શ્રીગુસાંઇજીએ રણુછોડજીને પધરાવીને કેરીઓનો ભોગ ધરીને અને નાંગજીભાઇને સાક્ષાત રણુછોડજીનાં દર્શન થયાં, દિવસથી શ્રી ગુસાંઈજીની બેઠક તે સ્થળે થઈ. તે વખતે શ્રી ગુસાંઇજીના મનમાં એમ આવ્યું કે આવી કેરીઓ

શ્રી નાથજી આરોગે તો સારૂં. નાગજીભાઈએ શ્રી ગુસાંઇજીના મનની વાત જાણી તેથી તેઓ રાજનગર આવ્યા અને કેરીઓ લઈને શ્રી નાથજીને ત્યાં તથા શ્રી નવનીત પ્રીયાજીને ત્યાં પહોંચાડી આવ્યા. ત્યાંથી પાછા ફરીને પાછા રાજનગર આવ્યા અને બીજી કેરીઓ લઈને શ્રી ગુસાંઇજી ઘાઘાધુરઘટ ગામમાં મળ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીને ત્યાંના બધા સમાચાર કહ્યા અને પત્ર આપ્યો એટલે શ્રીગુસાંઈજીએ મનમાં વિચાર્યું કે નાગજીભાઇ વિના મારા મનની વાત કોણ જાણે. તેમણે નાગજીભાઇને કહ્યું કે તમારો શો મનોરથ છે, નાગજીઈએ વિનતિ કરી કે મહારાજ શ્રીનાથજીને અહિં પધરાવીને આ કેરીઓ ભોગ ધરો અને મને દર્શન કરાવો તો મારૂં ચિત્ત પ્રસન્ન થાય. એજ પ્રમાણે શ્રીગુસાંઇજીએ નાગજીભાઇને દર્શન કરાવ્યાં એ નાગજીભાઇ એવા કૃપાપાત્ર હતા. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમનામાં એટલું સામર્થ્ય મુકયું કે તે ગમે તેટલો બોજો ઉચકી શકે અને ગમે તેટલે દુર ચાલી જાય અને દશ દિવસનો રસ્તો હોય તો એક દિવસમાં પહોંચી જાય; એ નાગજીભાઈ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૫ મો.)

એક વખત નાગજીભાઈ અડેલથી આવ્યા, તે રસ્તામાં શ્રીજીદ્વાર આવ્યા, ત્યાં રામદાસજીએ કહ્યું કે નાગજીભાઈ અહિં રહીને થોડા દિવસ સેવા કરો. ત્યારે નાગજીભાઈ ત્યાં સેવામાં રહ્યા. અને શ્રીગુસાંઈજીને એક શ્લોક લખી મોકલ્યો. શ્લોક सरमिकुशेशयमप्यास्वादि तुमागच्छतोलिनोमार्गे ॥ यदिकनककमलपानेनाऽसित्तोषः किमन्येनः ॥ १ ॥ જ્યારે અડેલ આ પત્ર શ્રી ગુસાંઈજીને

પહોંચ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ બે શ્લોક લખી મોકલ્યા. श्लोक नात्रकुशेशयमानसमर्थयसंयत्प्रियोमधुपः तस्मिंमस्तुष्टेतोषोदुस्थे दौरस्थ्यंहिनिकपमस्नेहात् ॥१॥ यद्यलिरपिनिरुपधिभावः स्वभावतः समागच्छेत् ॥ निरवधितोषोस्यापि प्रभवेदेवति किंवाप्यं ॥ २ ॥ આ શ્લોક વાંચીને નાગજી ભાઇ ઘણા પ્રસન્ન થયા, અને અડેલ જઈને ફરીથી શ્રીગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં.

(प्रसंग ६ ठो.)

એક વખત નાગજીભાઈએ ગોધરાથી પત્ર લખ્યો તેમાં લખ્યું કે શ્રીસુબોધિનીજી તથા નિબંધ તથા આણુભાષ્ય તથા શ્રી મહા પ્રભુજીના કરેલા બધા ગ્રન્થનો થોડામાં સમાવેશ થાય એવું લખી મોટલો. એટલે શ્રીગુસાંઈજીએ બે શ્લોક લખી મોકલ્યા.

श्लोक–श्रीवल्लभाचार्यपथिप्रगाढं प्रेमैक्यास्त्यव्यभिचारहेतुः ॥
तत्रोपयुक्तानवधोक्तभक्ति स्तत्रोपयोगोऽखिलसाधनानाम् ॥१॥
यःकुर्यात्सुंदराक्षीणां भवनेभास्यनर्तने ॥
तासांभावनयानित्यं सहिसर्वफलानुभाक् ॥ २ ॥

આ શ્લોક વાંચીને નાગજીભાઈને બધો સિદ્ધાંત સ્ફુર્ત થયો. એ નાગજીભાઈ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(કૃષ્ણભટ્ટની વાર્તા.) (प्रसंग १ लो.) (વાર્તા ૬ ઠ્ઠી.)

શ્રી મહાપ્રભુજીના સેવક પદ્મરાવળ સાચોરા બ્રાહ્મણ હતા તેમના પુત્ર કૃષ્ણ ભટ્ટજી શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રીમદ્ ભાગવદ્ સુબોધિની ટીકા સહીત કૃષ્ણભટ્ટજીને ભણાવ્યું અને પુષ્ટીમાર્ગીય સિદ્ધાંત તેમના હૃ-

દયમાં આવ્યો, જેવી રીતે પદ્મરાવળને શ્રી મહાપ્રભુજીની કૃપાથી પુષ્ટીમાર્ગીય સિધ્ધાંત સ્ફુરિત થયો હતો. તેવી રીતે તેમના પુત્ર કૃષ્ણભટ્ટજીને પણ થયો તે હમેશ શ્રી સુબોધિની-જીની કથા કહેતા હતા. એકવાર કૃષ્ણભટ્ટજી વ્રજમાં ગયા અને તેમની સાથે કણબી વૈષ્ણવ પણ ગયો. શ્રી ગુસાંઈજીના તથા શ્રીનાથજીનાં દર્શન કર્યા ત્યારે તે કણબી વૈષ્ણવે શ્રી ગુસાંઈ-જીને કહ્યું કે કૃષ્નભટ્ટજી કથામાં એવું કહે છે કે શ્રી ગિરિરાજ ધાતુમય રત્ન રચિતતે ગોવિંદ કુંડ દુધથી ભરેલો છે. એવાં દર્શન કેમ નથી થતાં, આ વાર્તા સાંભળીને શ્રીગુસાંઇજીએ વિચાર કર્યો કે મારા સેવક કૃષ્નભટ્ટનું વચન ખોટું પડવું ન જોઈએ, એ વાર્તા તો સાચી થવી જોઈએ, માટે શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને દિવ્ય નેત્ર આપ્યાં અને જેવા દર્શન કૃષ્નભટજીએ કહ્યાં હતાં તેવાં દર્શન તેનેશ્રી ગિરિરાજજીના તથા ગોવિંદ કુંડનાં કરાવ્યાં. એ કૃષ્નભટ્ટજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એકવાર કૃષ્નભટ્ટજી શ્રીનાથજીના ભીતરીઆ ભેગા ન્હાય અને બધી સેવા કરવા લાગ્યા. પરંતુ ચરણ સ્પર્શ ન કર્યા. એક દિવસે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે કૃષ્નભટ્ટજી ચરણ સ્પર્શ કરો. ત્યારે કૃષ્નભટજીએ વિનંતી કરી કેજોલીલાનાંદર્શન થાયતો ચરણ સ્પર્શ કરૂં. એટલે શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે લીલાનાં દર્શન દેહાંતરમાં થશે. એટલે કૃષ્નભટ્ટજી ઉદાસ થઈ ગયા. એકલે શ્રીગો-સાંઈજીએ પુછયું કે ઉદાસ કેમ છો? ત્યારે કૃષ્નભટજી કહ્યું કેશ્રી-નાથજીએ ચરણ સ્પર્શની આજ્ઞા કરી છે, પરંતુ લીલાનાં દર્શનની

ના કહે છે એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે શ્રીનાથજી તો બાલક છે તમે ઉદાસ કેમ થાઓ છો. આટલું કહીને શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃશણભટ્ટજીના હાથ પકડીને ચરણ સ્પર્શ કરાવ્યો. અને શ્રીનાથજીની લીલાનાં દર્શન કરાવ્યાં. એટલે કૃશણભટજી બહુ પ્રસન્ન થયા અને એ નિશ્ચય કર્યો કે શ્રી નાથજી તો શ્રી ગુસાંઇજી વશ છે.

(प्रसंग ३ जो.)

એક દિવસે કૃષ્ણભટ્ટજીએ ઉજ્જનમાં વસંતપંચમીનો ઉત્સવ કર્યો તે દિવસે વસંતપંચમી નહોતી, શ્રી નાથજી ગિરિરાજ ઉપર ગુલાલભર્યા પધાર્યા. આ દર્શન રામદાસજી ભીતરીયાને થયાં. ત્યારે રામદાસજીએ શ્રીગુસાંઇજીને પુછયું કે શ્રીનાથજીને કોણે ખેલાવ્યા. ત્યારે શ્રીગુસાંઇજીએ કહ્યુંકે કૃષ્ણભટજીએ વસંતપંચમી જાણીને ખેલાવ્યા છે, ત્યારે રામદાસજીએ વિનંતિ કરી કે કૃશ્નભટ્ટજી તો ભુલી ગયા, પરંતુ શ્રી નાથજી કેમ ખેલ્યા. ત્યારે શ્રી ગુસાંજીએ કહ્યું કે શ્રી નાથજી તો ભકતને વશ છે. ભકત જેવો મનોરથ કરે તેવો તેનો અંગીકાર કરે છે એ કૃશ્નભટ્ટજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग ४ थो.)

એક સમય કૃશ્નભટ્ટજી શ્રી ગોકુળ આવ્યા. ત્યાં એકાંતમાં ચાચા હરિવંશજી સાથે ભગવદ્ વાર્તા કરવા લાગ્યા ત્યાં અદભુત સુગંધ આવી ત્યારે કૃશ્નભટજીએ કહ્યું કે આ સુગંધ કયાંથી આવી, ત્યારે ચાચાજીએ કહ્યું કે એ છેલ આવ્યો હશે. જે તમારા વગર રહી શકતો નથી એ કૃશ્નભટ્ટજી એવા કૃપાપાત્ર હતા, કે જેમની પાછળ શ્રી નાથજી ફરતા હતા.

(પ્રસંગ ૯ મો.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ઉજ્જનમાં પધાર્યા, અને કૃષ્નભટજીને ઘેર મુકામ કર્યો. ત્યાંના સઘળા બ્રાહ્મણોએ મળીને શ્રીગુસાંઈજી પાસે આવીને પુછ્યુંકે તમારા સેવક કૃષ્નભટ્ટજી વેદોક્ત કર્મ કરતા નથી અને આઠે પહોર સેવા કરે છે. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ ઉત્તર દીધોકે श्लोक–मत्कर्मकुर्वतांपूसां कर्मलोपो भवेद्यपि॥ तत्कर्मतेप्रकुर्वंतित्रिंशत्कोट्योमहर्षये ॥१॥ વળી કહ્યુ કે સવારે જાણશો. આ સાંભળીને બ્રાહ્મણ બોલ્યા કે સવારે કેમ જણાશે, ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે જ્યાં રાત પડે ત્યાં દિવસનું સુઝે નહિ, તમારા હૃદયમાં જ્યારે અજવાળું પ્રકાશશે અને માયા રૂપી અંધારૂં મટી જશે ત્યારે તમે જાણશો. ગીતાજીમાં કહ્યું છે કે श्लोक–यानिशासर्वभूतानां तस्यांनागर्तिसंयमी ॥ यस्यांजागर्तिभूतानिशानिशापश्यतोमुनेः ॥ १ ॥ જ્યારે આવું સાંભળ્યું ત્યારે તે બ્રાહ્મણનો સંદેહ મટી ગયો.

(પ્રસંગ ૬ ઠો.)

કૃશણભટ્ટજી ઉજ્જનમાં રહેતા હતા, ગુજરાત તથા દક્ષિણના વૈશણવ ઉજ્જન થઈને શ્રી ગોકુલ જતા હતા, એ બધા કૃશણભટ્ટજીને મળીને પ્રસન્ન થતા હતા અને કૃશણભટજી પણ વૈશણવ પર એવી પ્રીતી રાખતા હતા કે જે વૈશણવ તેમને ઘેર મુકામ કરતા હતા તેના પોટકામાં દુધઘરનો પ્રસાદ બાંધી દેતા હતા, તેનું કારણ એ હતું કે વૈશણવને રસ્તામાં ભુખ લાગે તો શ્રમ ન પડે. વૈશણવપર આવો સ્નેહ રાખતા હતા.

(પ્રસંગ ૭ મો.)

એક વાર શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી ગોકુલથી કાસદ મોકલીને ક્રશણભટને બોલાવ્યા તેથી ક્રશણભટજીઉજ્જનથીગયા, રસ્તામાં સ્વપ્નામાં રોજ તેમના સેવ્ય શ્રી ઠાકુરજી તેમને કહેતા કે તમારા વિના મને ચેન પડતું નથી. તેથી ક્રશણભટજી રોજ રસ્તામાંથી પત્ર લખીને માણુસ સાથે ઘેર મોકલે કે હરકોઇ રીતે શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થાય તેમ કરજો. પરંતુ શ્રી ગુસાંઇજીને મળ્યા વગર ક્રશણભટજી પાછા ન વળ્યા. ક્રશણભટજી ગોકુલ પહોંચ્યા અને શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં. ત્યારે ગુસાંઈજીએ કહયું કે તમે શ્રી ઠાકુરજીની આજ્ઞા કેમ ન માની. ત્યારે ક્રશણભટજીએ વિનંતિ કરી કે મહારાજ શ્રી ઠાકુરજી તો તમારે વશ છે અને તમે શ્રી ઠાકુરજી અમને દેખાડયા છે તેથી અમારી આજ્ઞાનો અમારાથી કેમ લોપ થાય. આ વાર્તા સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ચુપ થઇ ગયા. એ ક્રશ્નભટજીને શ્રી આજ્ઞાનો એવો વિશ્વાસ હતો.

(પ્રસંગ ૭ મો.)

એક દિવસ ઉજ્જનના બધા વૈશ્નવોમળીને ક્રશ્નભટજીને પુછયું કે શ્રી ઠાકુરજી કેવી રીતે વશ થાય? ત્યારે ક્રશ્નભટજીએ કહયું કે શ્રીસ્વામીનીજીની ક્રપાથી શ્રી ઠાકુરજી વશ થાય છે અને એજ કારણથી શ્રી ગુસાંઇજીએ શ્રી સ્વામીનીજી સ્તોત્રમાં શ્રી ઠાકુરજીને પ્રસન્ન કરવાને દ્વાદશ પ્રકારની પ્રાર્થના કરી છે; વળી દ્વાદશ પ્રકારના દાસ્યભાવ વર્ણુન કર્યાં છે. આ વાર્તા સાંભળીને વૈશ્નવો બહુ પ્રસન્ન થયા. ગીત ગોવિંદમાં

શ્રી ઠાકુરજીએ કહયું છે કે——

" अधरसुधारसमुपनयभमिनि गीवयमृगमिवदासं ॥ त्वयिविनिहितम-निशं विरहानलदग्धवपुषमविलासं ॥ વળી નંદદાસજીએ કહયું છે કે " શ્રી ભુખભાન સુતા પદ અંબુજ જીનકે સદા જીહાય, યહ રસ મગન રહત જે તિનપર નંદદાસ બલ જાય.

(प्रसंग ९ मो.)

એક દિવસ નાગજીભટ ગોધરેથી ઉજ્જેન આવ્યા, ત્યારે કરશનભટજીને મળી મહાપ્રસાદ લઈ ભગવદ વારતા કરવા બેઠા. એકાંતમાં ભગવદ વાર્તા કરતા કરતા દેહાનુસંધાન ભુલી ગયા, સાત દિવસ વિતિ ગયા ત્યારે દેહની શુદ્ધિ આવી. એમ કરતાં કરતાં નાગજીભાઇ ઘણા દિવસ ત્યાં રહ્યા. કોઈવાર ત્રણ દિવસ કોઇ વાર સાત દિવસ દેહાનુસંધાન ભુલી જતા હતા, એ કૃશણભટજી તથા નાગજીભાઇ એવા કૃપા પાત્ર ભગવદીય હતા કે તેઓ ભગવદ રસમાં મગન થઈ જતા હતો.

(प्रसंग १० मो.)

એકવાર કૃશણભટ્ટ ગોકુળ ગયા. ને રસ્તામાં તેમનો દેહ છુટી ગયો ત્યારે તેમના પુત્ર ગોકુળભટના મનમાં ચિંતા થઈ કે તે શ્રીગોકુળ ન પહોંચ્યા તેમ ઘેર પણ ન રહ્યા, અને તેમનો અગ્નિ સંસ્કાર કરીને ઉજજન પાછા આવ્યા જે દીવસે કૃશણભટનો દેહ છુટયો તે દિવસે શ્રી ગુસાંઈજી શ્રીનાથજીનો શૃંગાર કરીને ચોકમાં બીરાજીતા હતા. ત્યારે કૃષ્ણભટજીને દેખ્યા, ત્યારે કૃશ્નભટજીએ સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યા, ત્યારે શ્રીગુસાંઇજીએ પુછયું કે તમે કયારે આવ્યા ત્યારે કૃષ્ણભટજીએ વિનતિ કરી કે આપની

કીરપાથી હમણાજ આવ્યો છું. શ્રી ગુસાંઇજી મંદિરમાં પધાર્યા અને ગોપાવલ્લભે ભોગ ધરીને પુછયું કે ક્રશ્નભટજી ક્યાં ગયા ક્યાં ગયા ! ત્યારે રામદાસ ભીતરીઆએ કહ્યુ કે મંદીરમાં જાતાં બધાંએ દીઠાં છે, પરંતુ બહાર જતાં કોઇએ દીઠા નથી. એટલે ગુસાંઇજીએ એક પત્ર લખીને માણુસને આપ્યો અને કહયું કે આ પત્ર ઉજ્જનમાં ગોકુલભટને દેજે. આ પત્ર વાંચીને ગોકુલભટ પ્રસન્ન થયા અને ગોકુલભટ વિનતિ પત્ર લખ્યો કે અમુક દિવસે અમુક વખતે કરસભટજીએ દેહ છોડયો છે. આ પત્ર વાંચીને શ્રી ગુસાંઇજીએ કહયું કે કૃષ્ણભટજી તો એવા હતા કે જેની સાથે શ્રીનાથજી ખેલતા હતા, તે આવી રીતે ભગવદલીલામાં પ્રાપ્ત થાય તેમાં શું આશ્ચર્ય છે ? એ કરસભટજી એવા કીરપાપાત્ર હતા તેથી તેમની વાર્તા કેટલે ગુધી લખીએ.

(ચાચા હરિવંશજીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭ મી.)

ચાચા હરીવંશજી ક્ષત્રીય હતા, તેમને શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રીનાથજીની ઈચ્છા પુષ્ટીમાર્ગ વધારવાની છે તેથી તમે પરદેશમાં જાઓ અને મારી આજ્ઞાથી તમે વૈશ્નવોને નામ સંભળાવો અને તેઓ જે ભેટ આપે તે લાવો. આથી ચાચાજી ગુજરાતમાં આવ્યા, અને રાજનગરની પાસે અસારવા ગામમાં ભાઇલા કોઠારીને ઘેર રહ્યા. અને ત્યાંથી ભેટ ઉઘરાવીને ખંભાત માલ લેવાને ગયા. ત્યાં ગામમાં જઈને પુછયું કે અહિં ભલા માણુસ કોણુ છે ? ત્યારે માધવલાલ દલાલે કહયું કે સહજપાલ દોશી ભલા માણુસ છે. તેથી માધવદાસ દલાલની સાથે જઇને સહજપાલ દોશીને ત્યાંથી માલ વહોર્યો. તેમાં

બધી ઉત્તમ ઉત્તમ વસ્તુ લીધી અને જીવાપારેખની હુંડી લાવ્યા હતા તે માધવદાસ દલાલને આપી કહયું કે માલના બધા પૈસા ચુકાવિને જે બચે તે અમારો મુકામ નારાયણસરપર છે ત્યાં પહોંચાડી દેજો. માધવદાસ બચેલું દ્રવ્ય પહોંચાડવા ગયા ત્યારે તેમની આચાર ક્રિયા દેખીને માધવદાસ વિસ્મય થયા અને મનમાં વિચાર કર્યો કે આ કોઈ મહા પુરૂષ છે, ત્યારે માધવદાસે કહયું કે તમારો ધર્મ મને શીખવાડો. ત્યારે ચાચાજીએ તેને નામ સંભળાયું માધવદાસે બધી રીતભાત શીખીને સહજપાલ દોશીને અને જીવાપારેખને કહયું કે એ કોઈ મહાપુરૂષ છે. આ વાત સાંભળીને બંને જણાએ નામ પુછયું અને શ્રી ગુસાંઈજી પાસે આવીને નીવેદન કરાવ્યું. શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી બહુ પ્રસન્ન થયા. ચાચાજી એવા કીરપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग २ जो.)

ચાચાજી એકવાર ગુજરાતના પરદેશે આવ્યા અને રસ્તામાં ભુલા પડયા, તેથી તે ભીલના ગામમાં ગયા. એક સ્ત્રી કુવાપર પાણી ભરતી હતી, તે તેમનો આચાર વિચાર જોઈને તેમને પોતાને ઘેર લઈ ગઇ, અને એમની પાસેથી નામ સાંભળ્યું અને બધી રીતભાત શીખીને ભોગ ધરવા લાગી. ચાચાજીએ તેને પુછયું કે ઘરના પુરૂષ કયાં છે ? ત્યારે તેણે કહયું કે ચોરી કરવા ગયા છે, અમારો એ ધંધો છે. ત્યારે ચાચાજીએ કહયું કે, એ ધંધો સારો નથી. ત્યારે તે સ્ત્રીએ વિનંતિ કરી કે તમે અહિં રહીને તેમને વૈશનવ કરી જાઓ ચાચાજી ત્યાં રહ્યા. તે સ્ત્રીનો પુત્ર જે ગામનો મુખી હતો તેણે ચાચાજીના દર્શન કર્યાં

કે તરતજ તેનું મન લૌકીકમાંથી નીકળીને પ્રભુના ચરણારવિંદમાં લાગ્યું. સુરદાસજીએ ગાયું છે તે પદ. " જા દિન સંત પાહુનેં આવે, તીરથ કૌટી સ્નાનફળ દર્શનાહીં તે પાવેં " જેથી ભીલનું મન ઝટ ફરી ગયું. અને આખું ગામ વૈષ્ણવ થયું. ચાચાજી તેમને બધી સેવાની રીતી શીખવાડીને ત્યાંથી ગયા. અને ભીલ ચોરીને ધંધો મુકી દઈને ખેતી કરવા લાગ્યા. ચાચાજીને રસ્તામાં શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે ભીલ આચાર ક્રીયા તો બરોબર જાણે છે; પરંતુ ચાખીને ભોગ ધરે છે તેથી મારે નિત્ય ભીલની ઝુઠ લેવી પડે છે તેથી તમે તેમને સારી પેઠે સમજાવો. ચાચાજીએ પાછા ફરી બે મહિના રહીને સેવાની રીતી તથા આચાર ધર્મ બધો પાકો કરાવ્યો, અને સેવાની રીતા શીખવાડીને અને શ્રીગુસાંઇજીની ભેટ લઇને ચાચાજી ગયા. એ ચાચાજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग ३ जो.)

એકવાર ચાચાજી ગોકુલથી ઉજ્જન જતા હતા, રસ્તામાં ક્ષત્રીય વૈષ્ણવનેઘેરઆવ્યા. ચાચાજીનામુખથી ભગવદવાર્તાસાંભળીને તે વૈષ્ણવે સંસારમાંથી આશકિત છોડી દીધી અને કહ્યું કે આ સર્વસ્વ શ્રી ગુસાંઇજી પાસે લઈ જાઓ. ત્યારે ચાચાજીએ કહ્યુ કે, હું ઉજ્જન જઇનેઆવીશ ત્યારે લઈ જઈશ. એમ કહી ચાચાજી ઉજ્જન આવ્યા. કૃષ્ણભટ્ટનેવાત કરી ત્યારે તેમણે કહ્યુ કે તે ક્ષત્રીય તો બહુ અનાચારી છે. ત્યારેચાચાજીએ કહ્યું કે જેની સંસારમાં આશકિત નથી તેને આચાર વિચારનું શું કામ છે ? ચાચાજીક્ષત્રીય વૈષ્ણવના ઘેર આવ્યા અને તે વૈ-

ષ્ણવે બધું દ્રવ્ય શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ કર્યું ત્રણ હજાર રૂપૈઆ ચાચાજી લઈ ગયા, અને બળાત્કારે વ્યવહાર ચલાવવાને બસેં રૂપૈઆ તેને દિધા. આ ચાચાજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેના સંગથી હજારો વૈષ્ણવોની સંસારમાંથી આશક્તિ છુટી ગઈ.

(प्रसंग ४ थो.)

એકવાર શ્રી ગુસાંઈજી પરદેશ પધાર્યા હતા, ત્યાં રસ્તામાં એકગામ આવ્યું, તે ગામમાં કોઈ વૈશનવ નહોતો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે, આ રસ્તે ચાચાજી નીકળ્યા નહી હોય. ચાચાજી એવા કીરપાપાત્ર હતા કે જે રસ્તે નીકળતા અને જે લોકો સાથે પ્રસંગ પડતો તેનું મન શ્રી પ્રભુજીમાં ચોંટાડી દેતા હતા.

(प्रसंग ५ मो.)

એકવાર ચાચા હરીવંશજી શ્રીનાથજી વાસ્તે ગોકુળમાં સામગ્રી લેવા ગયા. સામગ્રી એક વૈશણુવ માથે મુકીને શ્રીગોળથી નીકળ્યા. જ્યારે શ્રીયમુનાજીના કીનારે આવ્યા, ત્યારે નાવડું નહોતુ અને સાંજ પડી ગઈ હતી, સવારે છ ઘડી રાત રહેશે ત્યારે તો આ સામગ્રી જોઈશે માટે રાત્રે સિધ્ધ થવી જોઈએ, અને ગોપાલપુર તો દશ ગાઉ દુર છે માટે કેવી રીતે પહોંચાશે. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને તે વૈશણુવ કહ્યું કે હું જ્યાં પગ મુકીને ઉઠાવું ત્યાં તું પગ મુકજે અને એ પ્રમાણે પાછળ ચાલ્યો આવજે ચાચા હરિવંશજી શ્રીયમુનાજી ઉપર ચાલવા લાગ્યા અને ભગવત્નામ લેવા લાગ્યા. અને તે વૈશણુવ પણ ભગવત્નામ લેતો લેતો ચાલ્યો. પેલા વૈશણુવે વિચાર કર્યો કે ચા-

ચાજી પણ ભગવત્નામ લે છે અને હું પણ ભગવતનામ લઉં છું ત્યારે તેમના પગલાપર પગલું શામાટે મુકું. તે બીજી જગાએ પગલું મુકવા લાગ્યો એટલે શ્રીયમુનાજીમાં ડુબવા લાગ્યો એટલે ચાચાજીએ તેનો હાથ પકડયો અને કીનારે લઈ ગયા. ચાચાજીએ પુછયું કે મેં તને કહયું કે જયારે હું પગલું મુકીને ઉપાડું ત્યાં તું માંડજે છતાં તેં કેમ નહિ માંડયું? ત્યારે તેણે કહ્યુ કે હું એ ભગવત્નામ લઉં છું અને તમે એ ભગવત્નામ લો છો, ત્યારે ચાચાજીએ કહયું કે મારૂં પ્રભુજીએ સાંભળ્યું છે અને તારૂં હજી હવે સાંભળશે. એ ચાચાજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેનું પ્રભુએ સાંભળ્યું હતું.

(प्रसंग ६ ह्वो.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી લઘુશંકા કરીને પધાર્યા અને ચાચાજીની સાથે ભગવદ્ વાર્તા કરવા લાગ્યા. તેમાં એવો સમાવેશ આવ્યો કે આખી રાત વ્યતીત થઈ ગઈ, હાથમાંથી નીચે ઝારી ધરવાની શુદ્ધિ ન રહી, અને ચાચાજી તો ત્રણ દિવસ સુધી રસના આવેશમાં રહ્યા. એ એવા ભગવદ રસને પાત્ર હતા.

(प्रसंग ७ मो.)

એકવાર ચાચાજી ગિરિરાજ ઉપર ગયા, અને શંખનાદ કરવાની તૈયારી હતી તેવામાં ચાચાજીને એવો અનુભવ થયો કે શ્રી નાથજી તો ભર નિદ્રામાં છે. તેથી શંખનાદ ન કરવા દીધો. બધા ભીતરીયા ઉભા થઇ રહ્યા, ઘડી બેઘડીમાં શ્રીગુસાંઈજી પધાર્યા અને શંખનાદ કરાવ્યો તોએ શ્રી નાથજી જાગ્યા નહિ, ત્યારે સુરદાસજીએ કીર્તન ગાયું. "કોન પરી નંદલાલે બાન,

પ્રાત સમય જાગનકી બિરિયાં સોવતહૈ પીતાંબર તાન." આ પદ સાંભળીને શ્રીનાથજી જાગ્યા. એ ચાચાજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમનું માન શ્રી ગુસાંઇજી રાખતા હતા અને જેમને શ્રી ઠાકુરજીની કૃતીની બધી શુદ્ધિ રહેતી હતી.

(प्रसंग ८ मो.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી શય્યા મંદિરમાં પધારતા હતા ત્યારે ચાચાજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરીકે શ્રી નાથજી તો તમારી તરફ ચિંતવે છે અને તમે ભીતર કેમ પધારો છો? એટલે શ્રીગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી નાથજી તો બાળક છે પરંતુ સેવા તો કરવી જોઈએ, શ્રી ગુસાંઇજી સેવા કરવાને પધાર્યા. એ ચાચાજી એવા કૃપાપાત્ર હતા, જેને શ્રી નાથજીની ઘડી ઘડીની ખબર પડતી હતી.

(प्रसंग ९ मो.)

એકવાર ચાચાજીને ઠોકર લાગી હતી તેથી દુઃખીત થઇને બેસી રહ્યાહતા. શ્રીગુસાંઈજીએ કહ્યુંકે બધા વૈષ્ણવ મારૂં અંગછે, ત્યારે શ્રી રૂક્ષમણિવહુજીએ કહ્યુ કે ચાચાજી કયું અંગ છે, ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તે મારા નેત્ર છે. ચાચાજી દુઃખી છે તેથી મારા નેત્ર પણ દુખે છે, એ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग १० मो.)

એકવાર ચાચાજીને શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે પરદેશ જાઓ, ચાચાજીએ કહ્યુ કે હું તમારા દર્શન વગર રહી શકતો નથી ત્યારે શ્રીગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે જયાં તમે જશો ત્યાં હું તમને નિત્ય દર્શન દઇશ ચાચાજીને પરદેશ મોકલવા-

નું કારણ એ હતું કે શ્રી ગુસાંઈજીને મોહલીલા કરવી હતી અને એ વખતે જો ચાચાજી ત્યાં હોય તો તેમનો દેહ રહે નહિ. ત્યારે શ્રી ગોકુલનાથજી, શ્રી રઘુનાથજી, શ્રી યદુનાથજી તથા શ્રી ઘનશ્યામજી એમને સ્વમાર્ગીય ગ્રંથની પરિપાટી કોણ બતાવશે? શ્રી ગિરિધરજીને તો સેવામાંથી અવકાશ નથી. આવો વિચાર કરીને શ્રી ગુસાંઈજીએ ચાચા હરિવંશજીને પરદેશ વિદાય કર્યા. ચાચા હરિવંશજી શેજરાત ગયા. પછી શ્રી ગુસાંઈજીએ પાછળથી મોહલીલા દેખાડી. જ્યારે ચાચાજીએ આ વાર્તા સાંભળી ત્યારે તે તત્ક્ષણ મુર્છિત થઈ ગયા. એટલે શ્રી નાથજીએ ચાચાજીને આજ્ઞા કરી કે હાલ તમારે પૃથ્વીપર રહેવાનું છે એવી મારી આજ્ઞા છે. એટલે ચાચાજીએ પોતાનો દેહ રાખ્યો. ચાચાજી વૃજમાં આવીને બધા બાલકો પાસેથી સુબોધિની સાંભળવાનો મિષ કરીને ભણાવતા. એનું કારણ એ હતું કે ચાચાજી જાતે ક્ષત્રીય હતા, તેથી બ્રાહ્મણ કુળને કેવી રીતે ભણાવાય? જેથી સાંભળવાના મિષથી બધા બાળકોને ભણાવ્યા. એ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમને શ્રી ગુસાંઈજી માર્ગની પરિપાટી બતાવવાને પૃથ્વીપર છોડી ગયા હતા. જે પ્રમાણે દામોદરદાસ હરસાનીને શ્રી મહાપ્રભુજી પરિપાટી બતાવવાને છોડી ગયા હતા. એજ કારણથી શ્રી ગુસાંઇજીએ શૃંગાર રસમંડન ગ્રંથમાં કહ્યુ છે કે—

શ્લોક—यस्मात्सहायभूतौदामोदरदासहरिवंशौ ॥
विठ्ठलरचितमिदंशृंगाररसमंडनंपूरणं ॥ १ ॥

આ શ્લોકમાં એવો અર્થ છે કે દામોદરદાસનો તથા

ચાચાજી હરિવંશજીનો અધિકાર એક સરખો છે. એ ચાચાજી પૃથ્વી ઉપર એકસો પચીસ વર્ષને આશરે રહ્યા. જેમને કાળ કંઈ કરી શકયો નહિ.

(મુરારીદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮ મી.)

મુરારીદાસ ગોડદેશમાં નારાયણદાસની પાસે નોકરી કરવા ગયા, ત્યારે નારાયણદાસે મુરારીદાસને કામ બતાવ્યું મુરારીદાસજીનું કામ ઘણું સારૂં જોઈને દશ રૂપિયાનો મહિનો કર્યો. ત્યારે મુરારીદાસજીએ કહ્યું કે હું આઠ રૂપિયા લઇશ પરંતુ સવાપહોર દિવસ ચઢે આવીશ અને છ ઘડી દિવસ રહેશે ત્યારે જઇશ. નારાયણદાસે તે વાત કબુલ કરી. મુરારીદાસ નોકરી કરવા લાગ્યા. એ મુરારીદાસને માથે શ્રી બાલકૃષ્ણ બીરાજતા હતા અને પોતે સાનુભાવ જણાવતા હતા જે જોઈએ તે માગી લેતા હતા, અને બાલકની પેઠે બધી વસ્તુ માગીલેતા હતા. એક દિવસે નારાયણદાસે વિચાર કર્યો કે એ મોડા આવે છે અને વહેલા જાય છે તેનું કારણ શું હશે! નારાયણદાસ છાનામાના તેમની પાછળ ગયા અને તેમના ઘરમાં સંતાઇ ગયા. તેમણે તેમને સેવા કરતાં દેખ્યા, અને શ્રી ઠાકુરજી સાથે વાતો કરતા જોયા. બીજે દિવસે નારાયણદાસે મુરારીદાસને એકાંતમાં પુછ્યું કે મેં કાલ તમારે ઘેર બધું જોયું જેથી તમે મને સેવક કરો. તેમની નમૃતા જાણીને મુરારીદાસે કહ્યું કે હું શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક છું. અને તમે પણ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થાઓ. નારાયણદાસે મુરારીદાસ પાસે વિનંતિપત્ર લખાવીને એક માણસ શ્રીગુસાંઈજીને પધરાવવાને મોક-

હયો. નારાયણુદાસ અને તેમની સ્ત્રી શ્રીગુસાંઇજીના સેવક થયાં. અને ભગવદ્દસેવા કરવા લાગ્યા. જેવી રીતે શ્રીઠાકુરજી મુરારીદાસની સાથે વાતો કરતા હતા તેવી રીતે નારાયણુદાસની સાથે કરવા લાગ્યા. એ મુરારીદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે, જેમના સંગતથી નારાયણુદાસ વૈષ્ણુવ થયા. માટે સંગ કરીએ તો એવાનો કરીએ જેના સંગથી આપણામાં ભગવદ ધર્મ આવે.

ગૌડદેશ નિવાસી નારાયણુદાસ પાદશાહના દિવાન હતા તેમની વાર્તા.

વાર્તા ૯ મી.

(પ્રસંગ ૧ લો.)

એક વાર શ્રી ગુસાંઈજી જગન્નાથજીનાં દર્શન કરવા પધાર્યા અને જે વસ્તુ સાથે હતી તે બધી વસ્તુ ભેટ કરી દીધી. આ વાત નારાયણુદાસે એક ક્ષણુમાં ઘેર બેઠા જાણી. શ્રીજગન્નાથજીએ જણાવી એટલે નારાયણુદાસે બીજી વસ્તુ, અસ્વારી પહેલાના જેવીજ તૈયાર કરીને મોકલી અને માણુસોને કહ્યું કે તમે પુરૂષોત્તમ ક્ષેત્રની બહાર મુકામ કરજો. શ્રીગુસાંઇજી પધાર્યા ત્યારે ખટલામા બધો સામાન મુકીને તે બાળક વહુ બેટીઓ સહિત શ્રીગુસાંઈજી નારાયણુદાસને ઘેર પધાર્યા. નારાયણુદાસે ભેટ કર્યું મોઢેથી બોલ્યા નહિ, એમ જાણીને કે જો બોલીશ તો શ્રી ગુસાંઈજી ના કહેશે. જયારે શ્રીગુસાંઇજી ગોકુલ પધાર્યા ત્યારે માણુસો સાથે બધું દ્રવ્ય મોકલી દીધું એ નારાયણુદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક સમય નારાયણુદાસે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ પત્ર

લખી મોકલ્યો. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજી ગૌડદેશમાં પધાર્યા. નારાયણદાસજી શ્રી ગુસાંઈજીને ગામ બાહેર પધરાવવા આવ્યા. અને શ્રીગુસાંઈજીના ચરણારવિંદનાં દર્શન કરતાંમાંજ મુર્છા ખાઈ પડી ગયા. ભગવત્લીલાનાં દર્શન થયાં એટલે તેમાં પ્રવેશ કરવા લાગ્યા ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે હજુ કામ ઘણું કરવાનું છે, હાલ લીલામાં પ્રવેશ કરવા લાગ્યા ત્યારે શ્રીગુસાંઇજીએ કહ્યું કે હજુ કામ ઘણું કરવાનું છે, હાલ લીલામાં પ્રવેશ કરવાની ઢીલ છે. આવો વિચાર કરીને શ્રી ગુસાંઇજીએ નારાયણદાસને કાનમાં કહ્યું કે હજુ ઢીલ છે આ સાંભળી નારાયણદાસજીનો શ્રીગુસાંઇજીની આજ્ઞાપર એવો વિશ્વાસ હતો કે, ભગવતલીલામાં પ્રવેશ કરવાની ઢીલ કરી.

(प्रसंग ३ जो.)

એકવાર નારાયણદાસે શ્રી ગુસાંઇજીને પત્ર લખ્યો કે મારે સત્સંગ નથી. આ પત્ર વાંચીને શ્રીગુસાંઈજીએ ચાચાહરિવંશજીને આજ્ઞા કરી કે તમે નારાયણરાસની પાસે જાઓ. ચાચાજીએ વિનંતી કરી કે આપનાં દર્શન વિના કેમ રહેવાશે ? એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી તમને સર્વ ઠેકાણે સદૈ હું દર્શન દઈશ ચાચાજી નારાયણદાસની પાસે આવ્યા અને નારાયણદાસને માર્ગની રીત બતાવી. વૈષ્ણવોને ઉતરવાને જુદું ઘરબંધાવ્યું, અને શ્રીઠાકુરજીની સેવા વાસ્તે જુદું મંદિર કરાવ્યું. નારાયણદાસ અને તેમના સ્ત્રી ચાચાજીની સાથે સેવા કરવા. અને નારાયણદાસ ભગવદ વાર્તા કરવા બેસતા ત્યારે બે બે ત્રણ ત્રણ દિવસ સુધી દેહનું સંધાન ભુલી જાય. આમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ

વિતિ ગયા. એટલે ચાચાજીએ શ્રીઠાકુરજીને વિનતિ કરીકે, નારાયણદાસ લીલાનાં દર્શન કરીને મૂર્છિત થઈ જાયછે. અને હાલ કામતો ઘણું કરવાનું છે. ત્યારથી શ્રી ઠાકુરજી નારાયણદાસજીને આ દેહથી લીલાનો અનુભવ કરાવવા લાગ્યા. વળતી જ્યારે લીલાનાં દર્શન કરતા ત્યારે મુર્ચ્છા આવતી નહિ. ચાચાજીની વિનંતિથી અને શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી શ્રી ઠાકુરજીએ અતિ કૃપા કરી. ત્યાર પછી ચાચાજી શ્રી ગોકુળ આવ્યા.

(પ્રસંગ ૪ થો.)

નારાયણદાસની સ્ત્રી ભગવત્સેવા કરતી હતી, વૈષ્ણવ આવતા તે બધાની ટહેલ કરતિ એકવાર ચાર ઠગ વૈષ્ણવનો વેષ પહેરીને નારાયણદાસજીનેઘેર આવ્યા. નારાયણદાસજી રાજદ્વાર ગયા હતા. એઠગે વીરાંને ભગવદ્ વાર્તા સંભળાવિ. વીરાંને ભગવદ્રસનો આવેશ આવ્યો તેથી મુર્ચ્છા આવી ગઇ. એટલે એ ઠગે વીરાંનાં ગળામાં ફાંસી નાંખીને ઘરાણું ઉતારી લીધું. તે લઇને ચાલ્યાગયા એટલામાં રસ્તામાં નારાયણદાસજી મળ્યા તેમણે કહ્યું કે અમારી વિદાયગીરી લીધા વિના તમે કેમ જાઓ છો? નારાયણદાસજી તેમને પાછા લઈઆવ્યા. નારાયણદાસ ઘરમાં ગયાતો સ્ત્રીને મ્રતક સાંભળી. નારાયણદાસ જુએ તો સ્ત્રી ભગવદ્રસના આવેશમાં હતી નારાયણદાસે તેના ગળામાંથી ફાંસી કાઢી નાંખી અને લોકોને કહ્યું કે, એ મરી ગઈ નથી જુઠી વાત છે. નારાયણદાસે મનમાં જાણ્યું કે જો મરી કહીશ તો કો વૈષ્ણવનો સંગ નહિ કરે. નારાયણદાસે ચરણામૃત દઇને સ્ત્રીને જીવતી કરી એટલે તે ઠગ નારાયણદાસને નમી પડયા અને ક-

હયું કે અમને વૈષ્ણવ કરો. નારાયણદાસે કહયું કે શ્રીગોકુળમાં શ્રીગુસાંઇજી પાસે જઈને વૈષ્ણવ થાઓ. પ્રસાદ લેવરાવી શ્રી ગોસાંઈજી ઉપર પત્ર લખી દીધો. એ નારાયણદાસે વૈશણવનો દોષ ન જોયો. જગત્માં વશણવની નીંદા થાય એવું ન કર્યું. એ નારાયણદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૯ મો.)

એકવાર શ્રી ગુસાંઈજી ગૌડદેશમાં પધાર્યા હતા. અને નારાયણદાસને ઘેર બિરાજતા હતા. એ નારાયણદાશ શ્રી ગુશાંઈજીની સેવામાં રહેતા તેથી રાજદ્વારમાં જવું આવવું બનતું નહોતું. પાદશાહે એવો હુકમ કર્યો કે, જયાં સુધિ તમારા ગુરૂ અહિં રહે ત્યાં સુધિ તમે સેવા કરો એક દિવસ પાદશાહે કહયું કે હું પણ તમારા ગુરૂના દર્શન કરૂં. શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી મલેચ્છોનું મન પણ ફરી ગયું અને એક દિવસ પાદશાહે કહ્યુ કે, નારાયણદાસ મારે તમારા ગુરૂના દર્શન કરવાં છે તેથી તમે મારી વતી વિનંતિ કરો નારાયણદાસજી વિનંતી કરીને પાદશાહને ઘેર લઈ ગયા અને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરાવ્યાં. અને દરવર્ષ નારાયણદાસને ઘેર પાદશાહ જતો અને નજરાણું લેતો, તે આ દિવસે પણ નારાયણદાસે પાદશાહની આગળ રૂ ૧૦૦૦-૦૦) મુકયા જયારે પાદશાહે કહ્યુ કે હું નજરાણું લેવા આવ્યો નથી. દર્શન કરવા આવ્યો છું. અને આ દ્રવ્ય તમે તમારા ગુરૂને ભેટ કરો. અને હવે પછી કોઇ દિવસ તમારી પાસેથી નજરાણું લઈશ નહિ. એ સાક્ષાત્ કન્હૈયાલાલ છે. એમની પ્રસાદી વસ્તુ મારે કંઇ જોઈએ એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ પ્રસાદી ઉપરણો

દિધો. એ ઉપરણો પાદશાહ સદૈવ માથે બાંધતો, જ્યારે શ્રી ગુ-સાંઇજી પધારવાનો વિચાર કરતા હતા. ત્યારે નારયણદાસને મુર્ચ્છા આવી જતી હતી. શ્રી ગુસાંઈજીએ ચાચાજીને કહ્યું કે તમે આ મને સંયોગ શૃંગાર રસનો ઉપદેશ કરો અને સંયોગની વાર્તા સંભળાવો. હું તેને હમેશ દર્શન દઈશ. વિપ્રયોગની વાર્તા એમને સંભળાવશો નહિ. સંયોગના અનુભવ વિના ભગવદ્ સેવા બનતી નથી. ચાચાજીનાં સંગથી તેમને સંયોગનો અનુભવ થયો. અને ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા અને રાજકારભારને ભગવત્સેવા માનવા લાગ્યા, જે કૃતી સંસાર વ્યવહારની હતી તેને ભગવત્સેવા માની કરતા હતા. સર્વ ઠેકાણે તેમને ભગવદ્નું સંધાનસ્ફુર્ત થયું એ નારાયણદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૬ ઠ્ઠો.)

એક દિવસ નારાયણદાસનેઘેર શ્રી ગોપીનાથજીનાં બેટીજીસત્યભામાજીશ્રીજગન્નાથજીનાં દર્શન કરી પાછાં આવતાં પધાર્યાં. નારાયણદાસનો આગ્રહ જોઈને કેટલાક દિવસ ત્યાં બિરાજ્યાં. નારાયણદાસના ઘર આગળ જેલખાનું હતું. એ જેલખાનામાં જે લોકો પાદશાહનો કર ભરી શકયા નહોતા તેઓ બંદીખાને પડયા હતા અને બુમો પાડતા હતા. તેમનો પોકાર સાંભળીને સત્યભામાજીએ વિચાર કર્યો કે આ લોક દુઃખી છે તો તેમનું દુઃખ ભાગ્યા વિના ભોજન નહિ કરૂં. બેટીજીએ ભોજન કર્યા વિના પધારવાની તૈયારી કરી, નારાયણદાસે ના કહી. સત્યભામાજીએ આખો દિવસ ભોજન

ન કર્યું, અને ગામમાં જેટલા વૈષ્ણવ હતા તે કોઈએ પ્રસાદ નહિ લીધો. બધા વૈષ્ણવ ભુખ્યા રહ્યા. આ વાતની ખબર પાદશાહને પડી. એટલે પાદશાહે નારાયણદાસજીને પુછ્યું. નારાયણદાસજીએ એટલે સર્વ સમાચાર કહ્યા. ત્યારે પાદશાહે કહ્યુ કે, પચીસ હજાર રૂપીયા ભેટ કરીને બેટીજીને ભોજન કરવા વિનંતિ કરો. બેટીજીએ આ વાત સાંભળીને કહ્યુ કે, મારે પચીશ હજાર રૂપીયા જોઈતા નથી. આ કેદીને મારી આપી છોડી દો, નારાયણદાસે આ વાર્તા પાદશાહ આગળ કહી. એટલે પાદશાહે કહ્યુ કે, આવાં ત્યાગી બેટીજીની આજ્ઞા જો માથે નહિ ચઢાવું તો મારૂં ભુંડું થશે જેથી બધા કેદીને પાદશાહે છોડી દીધા. એટલે ભોજન કર્યું. અને નારાયણદાસ એવા વૈષ્ણવ હતા કે જેના સંગથી પાદશાહની બુદ્ધી એવી નિર્મળ રહેતી હતી.

(કાયસ્થ વિઠ્ઠલદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦ મી.)

વિઠ્ઠલદાસે ગૈડદેશમાં જઇને પરગણું ઈજારે લીધું. પરગણામાં ખોટ ગઈ તેથી પાદશાહના દીવાન નારાયણદાસે વિઠ્ઠલદાસને કેદ કર્યા. વિઠ્ઠલદાસને નિત્ય માર મરાવે. વિઠ્ઠલદાસ એવા હતા કે નિત્ય માર ખાય. પરંતુ વૈષ્ણવતા ન જણાવે. વિઠ્ઠલદાસ હિસાબ ચુકાવી બંધિખાનેથી છુટયા, એવામાં શ્રી ગુસાંઇજી ગૌડદેશમાં પધાર્યા. ત્યારે નારાયણદાસ દર્શન કરવા ગયા. વિઠ્ઠલદાસ પણ ગયા. શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછ્યું કે વિઠ્ઠલદાસ આટલા દિવસ કયાં હતા ? ત્યારે વિઠલદાસે કહ્યુ કે આ દેશમાંજ રહું છું પછી શ્રી ગુસાંઇજીએ ભોજન કરીને વિઠલદા-

મને પ્રસાદ લેવાની આજ્ઞા કરી. વિઠલદાસે કપડા ઉતાર્યાં. જુએ છે એટલે તો શરીરપર માર ઘણો પડયો હતો, તેથી તેમનું શરીર બધું બગડયું હતું. શ્રી ગુસાંઇજીએ વિઠલદાસને પુછ્યું કે, તમને શું થયું છે ? ત્યારે વિઠલદાસે વિનંતિ કરી કે મહારાજ દેહનો દંડ દેહ ભોગવે છે. નારાયણદાસે વિનંતિ કરી કે મહારાજ મેં તેમને માર મરાવ્યો છે. મેં તેમને વૈષ્ણવ જાણ્યા નહિ હતા. એ અપરાધ આપ ક્ષમા કરો. શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે વૈષ્ણવ નહોતા જાણ્યા પરંતુ જીવ લેતા હતા. વૈશણવને જીવ માત્રપર દયા રાખવી જોઈએ. જેના મનમાં દયા અને વિવેક, ધૈર્ય અને ભગવદાશ્રય નથી તેના ચિત્તમાં ભગવદાવેષ આવતો નથી જુઓ વિઠલદાસ કેવા ધૈર્યવાન છે કે આટલું કષ્ટ પામીને દુઃખ સહન કર્યું. પરંતુ વૈશણવતા ગુપ્ત રાખી એવાને વશ શ્રી ઠાકરજી રહે છે. આટલું કહિને શ્રી ગુસાંઈજી ચુપ રહ્યા. નારણદાસે એકાંતમાં વિઠ્ઠલદાસને મળીને અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. અને કહ્યું કે તમે અહિં રહો તો ઘણું સારૂં, ત્યારે વિઠ્ઠલદાસે કહયું કે તમે મારી વૈષ્ણવતા જાણી છે તેથી આ દેશમાં નહિ રહું. વિઠ્ઠલદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે, જેમણે એટલું દુઃખ સહન કરીને વૈષ્ણવપણું ગુપ્ત રાખ્યું, તેથી તેમની વાર્તા કેટલી લખીએ.

(ભૈયા રૂપમુરારી ક્ષત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧ મી.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી ગોવિંદકુંડ ઉપર સંધ્યા કરતા હતા. ભૈયા રૂપમુરારી શિકાર કરતા કરતા ત્યાં આવ્યા. તેમના હાથમાં બાજ હતો દુરથી શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન

થયાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં. એટલે શિકાર છોડી દીધો અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતિ કરી કે મારી તો આ દશા છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે જાગ્યા ત્યારે સવાર આ સાંભળીને ભૈયા રૂપમુરારી હાથ જોડીને ઉભા થયા. શ્રી ગુસાઇજીએ કહ્યું કે સ્નાન કરીને આવો એટલે સ્નાન કરીને સન્મુખ ઉભા રહ્યા.શ્રીગુસાંઇજીએ તેમને નામ સંભળાવ્યું એને શ્રીનાથજી સમક્ષ સમર્પણ આપ્યું.ભોજન કરીને મહાપ્રસાદની પાતર કરાવી એટલે રૂપમુરારીએ મહાપ્રસાદ લીધો. એક દિવસ રૂપમુરારીએ શ્રી ગુસાંઇજીને પુછ્યું કે હું આપના ચરણસ્પર્શ કરૂં, પરંતુ મારા કર્યા કર્મ મને યાદ આવે છે તેથી મારા મનમાં શંકા થાય છે, ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે હવે તમે વૈષ્ણવ થયા તમારો નવો જન્મ થયો. જેથી તમે નિત્ય અપરસમાં ન્હાઈને ચરણસ્પર્શ સુખેથી કરો. એ રૂપમુરારી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેનું મન દર્શન કરતાંજ પ્રભુના ચરણારવિંદમાં લાગ્યું.

(કાયસ્થ પિતા પુત્રની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૨ મી.)

તેમણે એક પરગણું ઈજારે લીધું પરંતુ વીશહજાર રૂપૈયા ખોટ ગયા, તેથી પાદશાહે તેમને કેદ કર્યા તેથી તેમણે તેમના ગોરનેદેશમાં મોકલ્યો. ગોરે ઘરના બધા દાગીના વેચ્યા તો રૂા. ૨૦૦૦)આવ્યા તે અને એક બ્રાહ્મણના રૂ ૩૦૦૦)કરજે કરીને કુલ રૂ ૫૦૦૦)એકઠા કર્યા. અને તેમને લાવી આપ્યા. તેમણે વિચાર કર્યો કે આટલા રૂપૈયેથી આપણો છુટકો થનાર નથી. માટે બેહજાર રૂપૈયા શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ મોકલી દિધા અને રૂ.

૩૦૦૦)બ્રાહ્મણને પાછા મોકલ્યા કારણ કે બ્રાહ્મણનું કરજ આપણે માથે રહેશે તો બ્રહ્મરણ માથે રહે અને તે બાધા કરે માટે પાછા મોકલ્યા. ગોર રૂપૈયા લઈને શ્રીગુસાંઈજી પાસે આવ્યો શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે તે પિતા પુત્ર કયાં છે ? ત્યારે તેણે કહયું કે તેતો બંધિખાને છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ ચાચા હરિવંશજીને પત્ર લખી આપીને બીરબલ પાસે દીલ્લી મોકલ્યો. ચાચાજી આવીને બીરબલને ઘેર ઉતર્યા. અને પિતાપુત્ર પાસે માણસ મોકલ્યો, એ મનુષ્યે શ્રી ગુસાંઈજીનો આશિર્વાદ કહયો અને પત્ર આપ્યો એ પત્રની સાથે બીરબલનો પત્ર હતો તેને વાંચીને છુપાવી રાખ્યો, એ પત્રનો અભિપ્રાય એ હતો કે શ્રી ગુસાંઈજી વીસહજાર રૂપૈયાના જામીન પડશે તો આપણો ધર્મ નહિ રહે. બંધિખાને રહેશું તો ધર્મ રહેશે આવો વિચાર કરીને બીરબલનો પત્ર છુપાવી રાખ્યો, અને તે મનુશ્યને કહયું કે પત્ર ખોવાઈ ગયો. તે વ્રજવાસીએ ચાચાજીને કહયું કે પત્ર તો ખોવાઈ ગયો. ત્યારે ચાચાજીએ મનમાં વિચાર કર્યો કે ખોવાઈ ગયો તો શું થયું. શ્રી ગુસાંઈજીના પ્રતાપથી કાર્ય સિદ્ધ થશે; આવો વિચાર કરીને ચાચાજીએ બીરબલને કહ્યું કે શ્રી ગુસાંઈજી વીસહજારના જામીન થાય અને તમે પિતાપુત્રને છોડાવી દો. ત્યારે બીરબલે કહયું કે હું શ્રી ગુસાંઈજીનો દાસ છું. મારી પાસે દ્રવ્ય છે એ શ્રી ગુસાંઈજીનુંજ છે હું જામીન થઈશ. બીરબલે પાદશાહને કહીને છોડાવી મુકયા. અને પરગણામાં મોકલ્યા. પિતાપુત્રે કમાઈને દ્રવ્ય

ભરી દીધું. એ પિતાપુત્ર શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમણે બંદીખાનું કબુલ રાખ્યું પરંતુ ધર્મ ન છોડયો.

(કૃષ્ણદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩ મી.)

કૃશણદાસ એક મલેચ્છની પાસે પરગણામાં રહેતા હતા. જે વૈશણવ આવે તેને રૂપૈયા દઇને ખત લખાવી લેતા. અને વેપાર કરાવતા, એમ કરતાં ત્રીસ હજાર રૂપૈયા તુટયા એટલે મ્લેચ્છે કૃશણદાસને બંધિખાને નાંખ્યા. કૃશણદાસનો ગોર બધાં ખત મલેચ્છને દેવા લાગ્યો ત્યારે કૃશણદાસે વિચાર કર્યો કે મારો બધો ધર્મ જાય, અને વૈશણવને કષ્ટ થાય. હુ એકલો કષ્ટ ભોગવું તો ફિકર નહિ. એવો વિચાર કરીને કૃશણદાસે બધાં ખત સળગાવી મુકયાં. બીજે દિવસે મ્લેચ્છે કૃશણદાસને બોલાવીને કહયું કે તમારી પાસે કંઇ હોય તો આપો. તેમણે કહયું કે મારી પાસે કંઈ પણ નથી. મ્લેચ્છે કૃશણદાસને સિરપાવ આપીને પરગણામાં મોકલ્ય,ા અને ધીરે ધીરે બધા રૂપૈયા ભરી દીધા.એ કૃશણદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમણે બંદીખાનું ભોગવ્યું પરંતુ વૈશણવને કષ્ટ ન પડવા દીધું તેથી પ્રભુએ મલેચ્છની બુદ્ધિ ફેરવી.

(ગોપાલદાસ સેમલ ક્ષત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪ મી.)

એ ગોપાલદાસ શ્રી નંદગામમાં રહેતા હતા. જયારે શ્રી નંદમાં પધાર્યા ત્યારે તેમણે તેમને પોતાને ઘેર ઉતાર્યા. અને જે ઘરમાં હતું તે સર્વસ્વભેટ કર્યું, પછી એક મ્લેચ્છની નોકરી કરવા લાગ્યા. એ મ્લેચ્છનું દ્રવ્ય ગોપલદાસ વૈશણવમાં ખરચવા લાગ્યા જયારે લોકોએ તે મ્લેચ્છને કહયું કે આને નોકરી-

નોકરીમાંથી કાઢી મુકો એ કથા કીર્તનમાં દ્રવ્ય ખરચે છે, ત્યારે મ્લેચ્છે કહ્યું કે તેના ભાગ્યવડે મારૂં દ્રવ્ય દિન પ્રતિદિન વધતું જાય છે, એ કાંઈ સંસાર વ્યવહારમાં ખરચતો નથી જેથી એને કેમ કાઢી મુકું. એ ગોપાલદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમના સંગથી મ્લેચ્છની બુદ્ધિ નિર્મળ રહેતી હતી.

(હરિદાસ વાણિયાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫ મી.)

એ હરિદાસ વાણિયા મેરતા ગામમાં રહેતા હતા, ગામમાં તે એકજ વૈષ્ણવ હતા, અને તે ગામનો રાજા જૈમલ સ્માર્ત ધર્મમાં હતો. એકાદશી પહેલી કરતો હતો. જૈમલ રાજાની બેનનું ઘર હરિદાસ વાણીયાની ઘરની સામું હતું. જ્યારે શ્રી ગુસાંઇજી હરિદાસને ઘેર પધાર્યા ત્યારે જૈમલની બેનને બારીમાંથી શ્રી ગુસાંઈજીનાં સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોત્તમના દર્શન થયાં, જૈમલની બેને પત્રદ્વારા શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતી કરી, ને પત્રદ્વારા તે સેવક થઈ. એક દિવસ જૈમલે એવો હુકમ કર્યોકે બીજી એકાદશી કરશે તેને શિક્ષા કરીશ- હલકારાએ જૈમલને ખબર કરી કે હરિદાસે બીજી એકાદશી કરી છે એટલે હરિદાસને બોલાવ્યા. અને કહ્યું કે હરિદાસ તમે બીજી એકાદશી કેમ કરી ? ત્યારે હરિદાસે કહયું કે જૈમલ મારી ખુશી. જૈમલને ઘણો ક્રોધ ચડયો. અને ક્રોધાવેશમાં શુધ ભુલી ગયો. તરવાર ખેંચીને હરિદાસને મારવા દોડયો. જૈમલરાજાની કચેરીમાં એવો હુકમ હતો કે તેના હુકમ વિના કોઇ કંઈ પણ કરે તો તેને શિક્ષા થાય. એવી તેની રીત હતી. તેથી હરિદાસને પકડવા કોઇ ન ઉઠયો જૈમલે તરવાર ખેંચી તે જોઈને હરિદાસ બહાર ભાગ્યા અને જૈમલ પા-

છળ દોડયો. હરિદાસ જેમલની બેનના ઘરમાં ભરાઈ ગયા ત્યારે તે પણ તરવાર લઈ ત્યાં ગયો જેમલની બેને જેમલને જોઈને કહ્યુ કે વૈશણુવને મારીશ તો અપરાધી થઈશ, અને એ મારા મોટા ભાઈ છે ને તું નાનો ભાઈ છે માટે તેમને પગે લાગ. નહિ તો તને અપરાધ લાગશે અને આપણા બાપદાદા બધા નર્કમાં જશે. પછી વૈશણુવ મહાત્મ્યના શ્લોક બાઈએ જેમલને સંભળાવ્યા.

भगवद्वचनम्---

मत्तोमद्भक्तभक्तेषुप्रीतिरभ्यधिकाभवेत् ॥ तस्मान्मद्भक्तभक्तश्चपूजनीयोविशेषत ॥ १ ॥
अध्वश्रांतमविज्ञातमतिक्षुत्पिपासितम् ॥ योनपूजयतेभक्तातमाहुर्ब्रह्मघातकम् ॥ २ ॥
मद्वंदनाच्छतगुणंमभक्तस्यतुवंदनम् ॥ मद्भोजनाच्छतगुणंमद्भक्तस्यतुभोजनम् ॥ ३ ॥

बृहनारदीये

योविष्णुभक्तान् निष्कामान्भोजयेच्छ्रद्धयान्वितः । त्रिःसप्तकुलमुद्धृत्यसयातिहरिमंदिरम् ४
विष्णोःप्रसादमाकांक्षन्वैष्णवान्परितोषयेत् । अन्यथावाप्तकामोसौनैविकेनापितुष्यति ॥५॥
पूजनाद्विष्णुभक्तानांपुरुषार्थोस्तिनेतरा ॥ तेषुचद्वेषतःकिंचिन्नास्तिनाशनमात्मनः ॥ ६ ॥
वस्त्रालंकारभूषाद्यैर्योभागवतमर्चयेत् ॥ भूष्यततेस्यवंशोपि श्रीवृद्धि पुत्रपौत्रकैः ॥ ७ ॥
अंगसंवाहनाद्यैश्चतांबूलैर्व्यजनैस्तथा ॥ तोषयेद्भगवद्भक्तंतुष्यजेचजनार्दनः ॥८॥

श्रीमद्भागवते-

बाध्यमानोपिमद्भक्तोविषयैरजितेंद्रियः ॥ प्रायःप्रगल्भभक्त्यायाविषयैर्नाभिभूयते ॥ ९ ॥

श्रीमद्भगवतगीतायाम् ॥

अपिचेत्सुदुराचारीभजतेमामनन्यभाक् ॥ साधुरेवसमंतव्यः सम्यग्व्यवसितोहिसः ॥ १० ॥

स्कंदपुराणे--

ब्राह्मणक्षत्रियोवैश्यःशूद्रोवायदिवेतरः ॥ विष्णुभक्तिसमायुक्तोज्ञेयःसर्वोत्तमोत्तमः ॥ ११ ॥
दुराचारोपिसर्वाशाकृतघ्नोनास्तिकःपुरा ॥ समाश्रयेदादिदेवंश्रद्धयाशरणंहियः ॥ १२ ॥

हारीतस्मृतौ

भगवद्भक्तिदीप्ताग्निदग्धदुर्जातिकल्मषः ॥ श्वपचोऽपिबुधैः श्लाघ्योनवेदाढयोपिनास्तिकः १३

पाराशरस्मृतौ---तदीयाराधनंपुण्यंश्रृणुध्वंमुनिसत्तमाः ॥
यदन्वेषणमात्रेणसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ नातःपरतरंपुण्यंत्रिषुलोकेषुविद्यते ॥ १४ ॥
सर्वकामप्रदंपुंसामत्यंनातिशयंहरेः ॥ तस्मात्परतरंश्रेयोनास्तिसत्यंब्रवीम्यहम् ॥ १५ ॥

सकृत्संपूजनंतेषांमुक्तिदंपापिनामपि ॥ सहस्त्रवार्षिकीपूजाविष्णोर्भगवानोहरेः ॥
सकृद्भागवताचार्याःकलांनार्हंतिषोडशीम् ॥ १६ ॥
सकृत्संपूजितेपुण्येमहाभागवतगृहे ॥ आकल्पकोटिपितरः परितृप्तानसंशयः ॥ १७ ॥
यथातुष्यतिदेवेशोमहाभागवतार्चनात् ॥ तथानतुष्यतिहरिर्विधिवत्स्वार्चनादपि ॥ १८ ॥
षष्टिवर्षसहस्त्राणिविष्णोराराधनेफलम् ॥ सकृद्वैष्णवपूजायांलभतेनात्रसंशयः ॥ १९ ॥
वैष्णवोयद्गृहेभुंक्तेतस्यभुंक्तेहरिःस्वयम् ॥ हरिर्यस्तगृहेभुंक्तेवस्यभुंक्तेजगमयम् ॥ २० ॥

अंबरीषाख्यानेदुर्वासायभगद्वक्यम् ॥

अहंभक्तपरीधीनोह्यस्वतंत्रइवद्विज ॥ साधुभिर्ग्रस्वहृदयोभक्तैर्भक्तजनाप्रियः ॥१॥
नाहमात्मानमाशाशेवद्भक्तैः साधुभिर्विना ॥ श्रियंचात्यंतिकिंब्रह्मन्येषांगतिरहंपरा ॥ २ ॥
येदारागारपुत्राप्तान्प्राणन्वित्तामिमंपरम् ॥ हित्वामांशरणंयाताः कथंतांस्त्यक्तुमुत्सहे ॥ ३ ॥
मयिनिर्बद्धहृदयाःसाधवःसमदर्शनाः वशीकुर्वंतिमांभक्त्यासत्स्त्रियःसत्पतिंयथा ॥ ४ ॥
मत्सेवयाप्रतीतंचसालोक्यादिचतुष्टयम् ॥ नेच्छंतिसेवयापूर्णाःकुतोऽन्यत्कालविप्लुतम् ५
साधवोहृदयंमह्यंसाधूनांहृदयंत्वहम् मदन्यत्तेनजानंतिनाहंतेभ्योमनागपि ॥ ६ ॥
एवंधर्मैर्मनुष्याणामुद्दवाऽऽत्मनिवेदिनाम् ॥ मयिसंजायतेभक्तिःकोऽयोऽर्थोस्यावशिष्यते ७

दशमस्कंधे उत्तरार्धे भगवद्वक्यम्—

नह्यम्मयानितीर्थानिनदेवाभृच्छिलामयाः ॥ तेपुनंत्युरुकालेनदर्शनादेवसाधवः ॥ ८ ॥
नाग्निर्नसूर्योचचंद्रतारकानभूर्जलंखंश्वसनोथवाङमनः । उपासिताभेदकृतोहरंत्यधंविपश्चितोघ्नं-
तिमूहूर्तसेवया ॥ ९ ॥ यस्याऽऽत्मबुधिःकुणपेत्रिधातुकेस्वधीःकलत्रादिषुभौमईज्यधीःयत्तीर्थ
बुद्धि सलिलेनकर्हिचिज्जनेष्वभिज्ञेषु स एवगोखर ॥ १० ॥

આ સાંભળીને જેમલજી શાસ્ત્રને જાણવાવાળા થયા. અને કહેવા લાગ્યા કે આ શાસ્ત્રનો અભ્યાસ ક્યાં કર્યો! ત્યારે તે બાઈએ કહ્યુ કે મારા મોટા ભાઈ હરિદાસ પાસેથી શીખી છું. ત્યારે જેમલે પુછ્યું તારો મોટો ભાઈ શી રીતે થાય? ત્યારે તે બાઈએ કહ્યુ કે પ્રથમ એ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. અને પછી હું થઈ તે મારા મોટા ભાઇ થાય, મારા પ્રાણ કરતાં પણ મને વધારે વહાલા છે. ત્યારે જેમલે કહ્યુ કે એ નિત્ય તારે ઘેર આવે છે? ત્યારે તે બાઇએ કહ્યું કે નિત્ય ભગવદસેવા કરવા આવે છે. ચાલ તું દર્શન કર. તરવાર નીચેમુકી દે, શ્રી ઠાકુરજી આ-

ગળ તરવાર રખાય નહિ, તે બાઇએ જેમલને આ પ્રમાણે કહી તરવાર નીચે મુકાવી અને હાથ પકડી શ્રી ઠાકુરજી આગળ લઇ ગઈ દર્શન કરતામાંજ ક્રોધ બધો સમાઈ ગયો, અને બુદ્ધિ નિર્મળ થઇ ગઈ જેવી રીતે સુર્ય ઉદય થયાથી કમલ ખીલે તેમ જેમલનું હૃદયકમળ પ્રફુલિત થઈ ગયું. અને કહેવા લાગ્યો કે હરિદાસ પાસે મારો કરેલો અપરાધ ક્ષમા કરાવો અને મને વૈષ્ણુવ કરાવો. તે બાઇએ જેમલજીને ન્હવરાવી હરિદાસ પાસે અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. અને તેને બેસાડયો. અને કહયું કે આજ મહાપ્રસાદ અહિં લેજો. જેમલજીએ મહાપ્રસાદ ત્યાં લીધો એટલામાં શ્રી ગુસાંઇજીએ દ્વારકાથી મેરતે પધાર્યા અને હરિદાસને ઘેર ખબર મોકલી. આ વાત સાંભળીને હરિદાસજી જેમલને સાથે લઇને દર્શન કરવા ગયા. અને જેમલજી ત્યાં વૈષ્ણુવ થયા. આખું કુટુંબ અને ગામ બધું વૈષ્ણુવ થયું. બધા લોકોને આશ્ચર્ય લાગ્યું કે જેમલ હરિદાસને મારવા ગયો હતો તે વૈષ્ણુવ થઈને ઘેર આવ્યો. એ હરિદાસ એવા ટેકી વૈશણુવ હતા કે જેમલની ન ડર્યા. જેમલની સામા ઉત્તર દીધો.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

હરિદાસને એક પુત્રી હતી. હરિદાસે તેમના ગોરને કહયું કે આ પુત્રીની સગાઈ કરી આવો, ત્યારે તે ગોર એક જૈનધર્મીને ધનાઢય જાણીને ધનના લોભથી તેને ઘેર સગાઈ કરી આવ્યો. હરિદાસ આ વાત સાંભળીને કંઈ પણ બોલ્યા નહિ. અને ગોરને કહયું કે દ્રવ્ય તથા પુત્રી લઈ જઈને તમે વિવાહ કરીદો, ત્યારે ગોરે હરિદાસ પાસેથી દ્રવ્ય લઇને વિવાહ કરી દીધો,

અને પુત્રીને પરભારી વિદાયગીરી દીધિ. હરિદાસ એવા ટેકી ભગવદિય હતા કે જેમણે લોક નિંદાસહન કરી, પરંતુ જૈનધર્મીનું મોં ન જોયું એ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા.

(હરિદાસની પુત્રીનીવાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૬ મી.)

હરિદાસનો ગોર હરિદાસની પુત્રાને પરણાવી તેને સાસરે મુકી આવ્યો, તેનું નામ કૃશણાબાઇ હતું એ કૃશણાબાઈએ સાસરાને ઘેર અનાચાર જોઇને વિચાર કર્યો કે, અન્નજળ નહિ લેવું અને દેહ ત્યાગ કરવો. તેથી તેણે ત્રણ દિવસ અન્ન જળ લીધું નહીં. તેની સાસુનો સ્વભાવ ઘણો દયાયુકત હતો તેથી તેને દયા આવી. એટણે તેણે કહયું કે વહુ તું ખાતી કેમ નથી. ત્યારે કૃશણાબાઇએ કહયું કે હું તો મારે હાથે રસોઈ કરીને ખાઉં બીજાના હાથથી જળ પણ ન લઉં ત્યારે તેની સાસુએ કહયું કે તારે હાથે જળ લાવીને રસોઇ કર. એમ કહિ વાસણ વહુએ કહ્યાં તે બધાં તેની સાસુએ આપ્યાં. વહુએ રસોઇ કરીને ભોગ ધર્યો અને પછી ભોગ સરાવિ એક પાતર પોતાની કરી લીધિ અને બધો મહાપ્રસાદ તેમને આપી દિધો. મહાપ્રસાદ લેતામાંજ તેમની બુધ્ધી નિર્મળ થઈ. એટલે કૃશણાની સરાહના ઘરના બધા કરવા લાગ્યા.. એ કૃશણ જળભરવા ગામ બાહર કુવો હતો ત્યાં નિત્ય જતી હતી. તે કુવાપર તેને એક વૈશણવ મળ્યો. તેની સાથે હરિદાસની ઓળખાળ નીકળી, એટલે તે વૈશણવ નિત્ય કુવાપર તે બાઈને ભગવદ્દસ્મરણ કરાવે. અને કૃશણા તે ભગવદ્દસ્મરણ કર્યા વિના પ્રસાદ લેતિ નહોતી જે દિવસે કુવાપર ન મળે તે દિવસ તેને ઘેરજઇ ભગવદ્દસ્મરણ

કરી આવતી એનું કારણ એ કે શ્રી મહાપ્રભુજીએ નવરત્ન ગ્રંથમાં આજ્ઞા કરી છે કે "निषेदनंतुस्मर्तव्यसर्वथाताद्दशैजनै" તેથી તે નિત્ય ભગવદસ્મરણ કર્યા વિના પ્રસાદ લેતી નહોતી. એક-વાર તે વૈશણુવ કોઈ ગામ ગયો હતો તે ત્રણ દહાડે આવ્યો. એ-ટલે કૃશણાએ ત્રણ દિવસ સુધી પ્રસાદ ન લીધો. કૃશણાને તેની સા-સુએ કહ્યું કે ત્રણ દિવસ થયાં તું નિત્ય ગાયને પાતળ કેમ દે છે અને તું કેમ લેતા નથી ? ત્યારે કૃશણાએ કહ્યું કે મારો ગુરૂભાઈ નિત્ય મને કુવાપર મળેછે અને જો ન મળેતો તેને ઘેર જઈને ભ-ગવદસ્મરણ કરી આવુંછું તે ત્રણ દિવસ થયાં મળતો નથી તેથી મહાપ્રસાદ લેતી નથી. સાસુ તેનું સત્ય દેખીને ઘણી રાજી થઈ, અને કહેવા લાગી કે હું તારી સાથે આવું તો મને તે વૈશણુ-વનું ઘર બતાવીશ તે સાસુને એટલે પણ વૈશણુવને ઘેર લઈગઈ. તે વૈષ્ણુને ઘેર લઈ ગઈ. તે વૈષ્ણુવ ત્રણ દિવસે ઘેર આવ્યો. કૃષ્ણાને તેણે ભગવદસ્મરણ કર્યા, ત્યારે તેની સાસુ હાથ જોડી કહેવા લાગી કે એ ત્રણ દિવસ થયાં ભુખી છે. અને કૃપા કરી તમે મારે ઘેર નિત્ય આવી તેને ભગવદસ્મરણ કરાવી જાઓ તો હું ત-મારો ઉપકાર માનીશ. અને તમારા સંગથી મારૂં પણ સારૂં થશે. વૈશણુવે નિત્ય આવવાની હા કહી, તે દિવસથી તે નિત્ય તેને ઘેર આવી ભગવદ સ્મરણ કરાવતો તેથી કૃષ્ણાની સાસુ સસરો, ધણી અને ઘરના બધા તેને ઓ-ળખવા લાગ્યા. અને કહેવા લાગ્યા કે તમારો ધર્મ અમને સમજાવો. અમે બધા તમારા શિષ્ય થઈએ, ત્યારે તેણે કહ્યું કે

અમારા ધર્મમાં તો બધા શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થાય છે. ત્યારે તેની સાસુએ કહ્યું કે એ શ્રીગુસાંઈજી કયાં રહે છે. અને અમારે ઘેર પધારે એવો કંઈપણ ઉપાય કરો દ્રવ્ય તો અમારે ઘણું છે. તમે કહેશો તેટલું ખર્ચ કરીશું. વૈશણવે પત્ર લખીને કાસદ મોકલ્યો એટલે શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાં પધાર્યા. અને બધા સેવક થયા. અને તેના સંગથી ગામના વાણિયા પણ સેવક થયા એ હરિદાસનાં પુત્રી શ્રી ગુસાંઇજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં કે જેના સંગથી બધું ગામ વૈષ્ણુવ થયું.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાંથી દ્વારિકા પધાર્યા. એક દિવસ કૃષ્ણાની સાસુએ રસોઈ કરી તેથી તેને ઘણો તાપ થયો કે મારી સેવા ચુકી અને રસોઇ કરવાની વખતે શ્રી ઠાકુરજી આવીને મને શિખવતા. અને ઈચ્છામાં આવતી તે સામગ્રી કરાવતા વિગેરે બાલભાવ બધો જણાવતા, હવે એ સુખ તે નહિ મળે આવો વિચાર કરીને વિપ્રયોગ કરવા લાગી. એનો તાપ શ્રી ઠાકુરજી સહી ન શકયા. તેની સાસુને શ્રીઠાકુરજીએ સ્વપ્નમા જણાવ્યું કે મને કૃષ્ણાના હાથના રસોઇ બહુ ભાવે છે જેથા તમે બીજી સેવા કરો. બીજે દિવશે કૃષ્ણાની સાસુએ તેને કહયું કે રસોઇ તું કર હું બીજી સેવા કરીશ અને શ્રીઠાકુરજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને પણ જણાવ્યું કે તમે કૃષ્ણાને ભલામણ કરો કે રસોઈની સેવા ન છોડે. શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકાથી પાછા તે ગામમાં પધાર્યા. અને કૃષ્ણા શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા આવતી તેથી રસોઈને બહુ વાર થાય એમ જાણીને તેની સાસુ

સેવા કરતી. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃશણાને આજ્ઞા કરી કે તારા હાથની રસોઈ શ્રી ઠાકુરજીની ભાવે છે તેથી તું શ્રી ઠાકુરજીથી પહેંચીને મારાં દર્શન કરવા આતુ જે. દાસનો ધર્મ છે કે પ્રભુને શ્રમ ન પહોંચે એવું કરવું. તે દિવસથી ઘણું કરી કૃષ્ણાબાઇ રસોઇની સેવા કરતાં એ એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

(અલીખાન પઠાણની વાર્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૭ મી.)

એ અલીખાન પઠાણ પૃથ્વીપતિની પાસેથી નવાસાની હકુમત લઇને મહાવન આવી રહ્યા હતા. અને શ્રીગુસાંઇજીની પાસે નિત્ય કથા સાંભળવા આવતાહતા, એક દિવસ કથામાં એવું સાંભળ્યું કે લોક,"वृक्षेवृक्षेवेणुधारीपत्रेपत्रेचतूर्भुजः। यत्रवनावनंतत्रलक्षालक्षकथाकुतः ॥१॥ આ શ્લોક સાંભળીને એવો ડંડેરો પીટાવ્યો કે જે કોઈ વૃજના વૃક્ષનું પાદડું સરખું તોડશે તો તેને શિક્ષા કરીશ. આ દેશમાં એક તેલી તેલ ભરીને જતો હતો તેણે એક વૃક્ષની ડાળ તોડી તેથી અલીખાંએ તેનું બધું તેલ વૃક્ષમાં ઢોળાવી દીધું. તે દિવસથી એવો ડર બેસી ગયો કે કોઈ વૃક્ષનું પાંડડું પણ તોડે નહિ.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક દિવસ એક ચોરને અલીખાન પાસે પકડી લાવ્યા. એ ચોર સોગન ખાવા લાગ્યો કે હું ઉના તેલમાં હાથ ઘાલું અને તે જો ઠંડુ થઇ જાય તો સાચુ માનજો. અલીખાને તેલ મંગાવીને કહ્યું કે પરમેશ્વર ઉના તેલને ટાઢું કરે છે અને ટાઢાને ઉનું કરે છે તેથી તું ટાઢા તેલમાં હાથ ઘાલ. ચોરે ટાઢા તેલમાં હાથ ઘાલ્યો. કે તેનો હાથ બળી ગયો, એ અલીખાનનો પર-

મેશ્વરપર એવો વિશ્વાસ હતો.

(प्रसंग ३ जो.)

અલીખાન પાસે એક ઘોડો ઘણોજ સુંદર હતો. એક ઘડીમાં છ ગાઉ ચાલતો હતો. એ ઘોડાને દેખીને શ્રી ગુસાંઈજીએ બહુ સરાહના કરી એટલે અલીખાને તે ઘોડો શ્રી ગુસાંઇજી પાસે મોકલી દીધો. પરંતુ શ્રી ગુસાંઇજીએ રાખ્યો નહિ. ત્યારે વિચાર્યું કે જો હું તેમનો સેવક થઈશ તો તે રાખશે અલીખાન સેવક થયા અને સેવા કરવા લાગ્યા. અલીખાનની પુત્રી પણ સેવા કરવા લાગી શ્રી ઠાકુરજી તેને અનુભવ બતાવવા લાગ્યા અને તે સાથે મળીને નૃત્ય કરતા. અલીખાનને ખબર પડી કે ભીતર નૃત્યનો શબ્દ થાય છે અલીખાને છુપા રહીને જોયું તો શ્રી ઠાકુરજી પધાર્યા હતા અને નૃત્ય કરતા હતા. આ જોઈને પુત્રીની સરાહના કરવા લાગ્યા.

(प्रसंग ४ थो.)

નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજી ગોકુળમાં કથા કહેતા હતા. અને સર્વ સાંભળતા હતા. અલીખાંન પણ નિત્ય કથા સાંભળવા આવતા હતા. જ્યારે અલીખાન આવે ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજી કથા કહેવી શરૂ કરે. ત્યારે વૈષ્ણવોના મનમાં એમ આવ્યું કે મ્લેચ્છ આવે છે ત્યારે વાંચે છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ વૈષ્ણવોના મનની વાત જાણીને તેમને એક દિવસ પુછયું કે કાલે કયો પ્રસંગ હતો, કોઇ પણ વૈષ્ણવ બોલી શકયો નહિ એટલે અલીખાંને હાથ જોડી વિનંતિ કરી કે કાલનું કહું કે જે દિવસથી કથાનો આરંભ થયો છે તે દિવસથી બધું કહું. આ સાંભ-

ળીને શ્રીગુસાંઈજી બહુ પ્રસન્ન થયા. અલીખાંન એવા કૃપા-પાત્ર હતા કે જે કોઇ ભગવદ્ વાર્તા સાંભળતા તે એક અક્ષરપણુ વિસરતા નહિ.

(નિહાલચંદ ક્ષત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮ મી.)

નિહાલચંદ ઉજ્જનમાં રહેતા હતા. પુષ્ટીમાર્ગીય ગ્રન્થ સાંભળવામાં તેમની આશાક્તિ ઘણી હતી. શ્રીઠાકુરજી તેમને સાનુભાવ હતા. એક સમય એ નિહાલચંદ શ્રીગોકુલ ગયા. રસ્તામાં ચોર વેપારીનો સંગાથ થયો. તેથી ચોર વેપારીને અને નિહાલચંદને પકડી લઈ ગયા. દ્રવ્ય બધું લઇલઈને કેદ કર્યા. અને બધાને મારી નાખવાનો વિચાર કર્યો. એ ચોરના મુખ્ય પટેલની મા વૈષ્ણવ હતી. ચાચા હરિવંશજીએ ભીલના ગામને વૈષ્ણવ કર્યું હતું તે ગામની તે પુત્રી હતી. નિહાલચંદભાઇ રાતરે કીર્તન કરતા હતા તે આ પટેલની માએ સાંભળ્યાં તેથી ઉઠી તે નિહાલચંદભાઈની પાસે ગઈ, અને તેમને પુછયું કે તમારૂં નામ શું છે ? તેથી તેમણે પોતાનું નામ બતાયું. તેણે નિહાલચંદનું નામ વૈષ્ણવો પાસેથી સાંભળ્યું હતું તેથી તે નામ સાંભળતાંજ નમી પડી. અને પુત્રને બોલાવી નમાવ્યો અને અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. અને આખા ગામને વૈષ્ણવ કરાવ્યું. અને આખા ગામે મળીને શ્રી ગુસાંઈજીની ભેટ કાઢી અને નિહાલચંદભાઈએ તે ચોરોને ચોરી છોડાવી દીધી અને ખેતી કરવાનું કહ્યું. ત્યાંથી નિહાલચંદ શ્રી ગોકુલ આવ્યા અને ચોર વેપારી પણ સાથે આવ્યા અને સર્વ વૈષ્ણવ થયા તેમની પાસે જે માલ હતો તે ભેટ કર્યો. એ નિહાલચંદ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે

જેના સંગથી ભીલનું ગામ તથા વેપારી વૈષ્ણુવ થયા.

(માધવદાસ ક્ષત્રીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯ મી.)

માધવદાસ કાબુલમાં રહેતાહતા. એકવાર ભૈયારૂપ મુરારી દેશાધિપતિનિ સાથે કાબુલ ગયા અને ત્યાં બજારમાં માધવદાસના કપાળમાં તીલકજોઈને પુછવા લાગ્યા કે તમે કોણ છો અને આ તીલક કેમ કર્યું છે? માધવદાસજીએ કહયું કે, હું શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક છું, એટલે રૂપમુરારીએ કહયું કે હું પણ શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક છું, આથી માધવદાસ ઘણા પ્રસન્ન થયા એટલામાં માધવ ઉઠીને અંચલ ફેરવવા લાગ્યો. એટલે રૂપ મુરારીએ કહયું કે આ શું કરો છો? ત્યારે તેમણે કહયું કે, શ્રી નાથજી ગાય ચરાવીને વૃજમાં પધારે છે તેથી હું અંચલ વારૂં છું. આ સાંભળીને રૂપ મુરારી ઘણા વિસ્મય થયા અને આશ્ચર્ય પામ્યા કે શ્રી નાથજી એમને અહિં દર્શન દે છે, મનમાં તેમની સરાહના કરવા લાગ્યા. માધવદાસે શ્રી નાથજીને શૃંગાર કહયો ને રૂપમુરારીએ લખી લીધો. પછી માધવદાસને ઘેર જઈને શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત્ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન થયાં એટલે મનમાં કહયું કે, મારા મોટાં ભાગ્ય છે કે શ્રી ગુસાંઈજીએ આવા મ્લેચ્છના દેશમાં મને વૈશ્ણુવનો સંગ દીધો. પછી કેટલાક દિવસ રહિને ચાલવા લાગ્યા ત્યારે માધવદાસે કહ્યું કે તમે થોડા દિવસ વધારે રહો. પૃથ્વીપતિ વીશ મજલ જશે ત્યાં હું તમને એક દિવસે પહોંચતા કરી દઈશ. રૂપમુરારી ત્યાં રહ્યા. વીસ દીવસ પછી માધવદાસજી રૂપમુરારીની સાથે ઘોડાપર બેશીને એક રાતમાં પર્વતમાંથી

બીજો રસ્તો ૮૦ ગાઉનો શોધી કાઢી ને પહોંચી ગયા. આ રસ્તે ચોર બહુ હતા; પરંતુ માધવદાસજીને કે રૂપમુરારીને કોઈએ દેખ્યા નહિ,અને આખી રાત રસ્તામાં ભગવદ્દવાર્તા કરતા કરતા આવ્યા માધવદાસે કહ્યું કે હું હરિદ્વારમાં શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો હતો. રૂપમુરારી આશ્ચર્ય પામ્યા કે શ્રી નાથજી વ્રજલીલા સહિત તેને દર્શન દે છે અને શ્રી ગુસાંઇજીની તેનાપર ઘણી કૃપા છે.માધવદાસ રૂપમુરારી વીદાય થઈ પોતાના ઘેર આવ્યા. એ માધવદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમને કાબુલમાં શ્રી નાથજી નિત્ય દર્શન દેતા હતા. સાર એટલો જ કે પ્રભુ તો માત્ર ભાવને વશ છે, સાધનને વશ નથી. નંદદાસજીએ કહ્યું છે કે "॥ દોહા ॥" યધપિઅગમતેં અગમહેં, નિગમ કહતહે જાહિ, તવ પિરંગીલે પ્રેમવશ નિપટ નિકટ હરિઆહિ.

(માધવદાસ ભટ નાગરા કાયસ્થનિ વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦ મી.)

માધવદાસ જે દિવસથી શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા તે દિવસથી તેમનું મન શાંત થયું અને ભગવદ સેવા કરવા લાગ્યા માધવદાસના પિતા સંસારાશક્ત અને વિષયી હતા. માધવદાસ ઉપર સદા અપ્રસન્ન રહેતા હતા. તેમની પાસે દ્રવ્ય ઘણું હતું; પરંતુ માધવદાસને પૈસો સરખો આપતા નહોતા. એનું કારણ એ હતું કે માધવદાસ ભગવદ્ ધર્મમાં ખરચી નાંખે, અને માધવદાસની ઘણીજ નિંદા કરતા હતા જ્યારે તે ઘણા વૃદ્ધ થયા ત્યારે માધવદાસે કહ્યું કે—હવે તો તીર્થયાત્રા કરો તો ઘણું સારૂં. માધવદાસનો પિતા તીર્થયાત્રા કરવા ગયો. મથુરાના ચોબાએ મળીને કહ્યું કે તમે ગુરૂમુખ થાઓ. ત્યારે તેણે વિચાર

કર્યો કે ચોબાને મારા ગુરૂ થયા ઘણા દિવસ થયા પરંતુ મારૂં મન સંસારાસક્તમાંથી નિકળ્યું નહિ. માટે હવે તો માધવદાસના ગુરૂને શરણ જાઉં તો મારૂં મન નિવૃત થાય. એવો વિચાર કરીને શ્રીગોકુળ ગયા અને વિનંતિ કરી કે મારો અંગીકાર કરો. શ્રીગુસાંઇજીએ નામ નિવેદન કરાવ્યું. માધવદાસના પિતાએ શ્રીગુસાંઇજીની સાથે જઈને શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં અને મનમાં વિચાર્યું કે શ્રીગુસાંઈજીના ચરણારવિંદ જ્યાં સુધી આ દેહ રહેશે ત્યાં સુધી છોડીશ નહિ. આવો વિચાર કરીને માધવદાસને પાસે બોલાવી લીધા. અને મનમાં કહેવા લાગ્યા કે મારૂં ધનભાગ્ય છે કે મારે માધવદાસ સરખો પુત્ર જનમ્યો, કે જેથી મને શ્રીગુસાંઈજીનાં ચરણારવિંદ મળ્યાં સર્વ તીર્થ તેના ચરણારવિંદમાં સમાયેલાં છે. તેથી હવે તીર્થ કરવા નહિ જાઉં. બધું દ્રવ્ય માધવદાસને સોંપી દીધું. આ માધવદાસ આવા ભગવદીય હતા કે જેના સંગથી તેનો પીતા જે વીષયાસકત હતો, તેનું મન વિષયમાંથી નીકળીને શ્રી ઠાકુરજીમાં લાગ્યું.

(કટ હરિયાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧ મી.)

એકવાર શ્રીગુસાંઈજી ગુજરાતમાંથી વૃજમાં પધારતા હતા ત્યારે કટહરિયા ત્રણસે સ્વાર લઈને લોકોને લુંટવા ફરતો હતો. તેણે શ્રી ગુસાંઈજીની સ્વારી જતી જોઇને ઘેરો ઘાલ્યો. પંદર વીશ ગાડી હતી તે બધીને રોકી એટલે શ્રી ગુસાંઇજીના મનુષ્ય એક એક ગાડી ઉપર એક એક ઉભા રહ્યા. ચોરોને એમ જણાયું કે ગાડીપર એક એક સિંહ ઉભા છે અને એ કટહરિયાતો શ્રીગુ-

સાંઇજીના રથ આગળ ગયો અને જુએ છે તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમ વિરાજે છે. દંડવત કરી ઉભો રહયો અને વિનંતિ કરી કે હું અપરાધી છું. આપ કૃપા કરીને મને પાવન કરો. આપ વિના કોઈ મારો ઉદ્ધાર કરી શકશે નહિ. શ્રીગુસાંઈજીએ નામ સુનાવ્યું. અને ત્યાંજ મુકામ કર્યો, કટહરિયો, બધા ચોરને વિદાય કરીને પોતે શ્રીગુસાંઇજીની સાથે રહયો અને શ્રીગોકુળ જઇ રહયો, કટહરિયાએ સેંકડો નવાં પદ બનાવીને ગાયાં, એકવાર જન્માષ્ટમીને દિવસે શ્રીનાથજી આગળ ગાયું તે પદ. "આજ મહામંગલ મહેરાતેં, પંચ શબ્દધ્વની ભેર વધાઈ ઘર ઘર બેરખવાને." આ પદ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી ઘણા પ્રસન્ન થયા, અને પોતે વિચાર કર્યો કે શ્રીનાથજીએ કટહરિયાપર કેવી કૃપા કરી છે કે ચોરી કરતો હતો અને મનુષ્યને મારતો હતો તે ભગવદલીલાનું અવગાહન કરે છે. આવો વિચાર કરીને પોતે ઘણા પ્રસન્ન થયા, ગોપાલદાસજીએ ગાયું છે કે, "એવાને ગુણ નિધનાથ ગાતાં બ્રહ્મહત્યાદિક અઘટરે" લીલાને લહેરીસિધું ઝીલે રાસરસિકને જઈ મળે આ વાત કટહરિયામાં પ્રત્યક્ષ જોઈ. એ શ્રીગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(રૂપચંદ નંદાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨ મી.)

રૂપચંદ નંદા આગ્રામાં રહેતા હતા, એક દિવસ શ્રીગોકુળ આવ્યા ત્યારે રાઘવદાસ શ્રીગુસાંઈજીની પાસે સુબોધીનિજી ભણતા હતા. રાઘવદાસના મનમાં એમ આવ્યું કે ચાચાજી પરદેશ જઇને ભેટ લાવે છે; પરંતુ જો મારા સરખો પંડીત જાય તો એથી પણ વધારે ભેટ લઇ આવે કારણ કે; ચાચાજી

કંઈ ભણ્યા નથી. આના મનની વાત શ્રીગુસાંઈજીએ જાણી અને રૂપચંદ નંદાએ પણ જાણી. ત્યારે રૂપચંદ નંદાએ રાઘવદાસને પુછયું કે શ્રીમદભાગવતના દશમ સ્કંધમાં પુવાર્ધના ૪૯ અધ્યાય છે અને ઉતરાર્ધમાં ૪૧ અધ્યાય છે. તો અર્ધ ભાગ નામ શી રીતે પડયું. ત્યારે રાઘવદાસે કંઈ ઉત્તર આપ્યો નહિ. રૂપચંદ નંદાએ કહ્યુ કે યોગ્યતા તો ચાચાજીથી વધારે રાખો છો. રાઘવદાસે પોતાનો અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. એ રૂપચંદ નંદા એવા હતા કે શ્રીગુસાંઇના તથા વૈષ્ણવના મનની વાત જાણતા હતા એ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग २ जो.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી આગ્રે પધાર્યા હતા. શ્રી ગુસાંઇજીના મનમાં એવું આવ્યું કે, એવો ઘોડો મળે કે ચાર ઘડીમાં શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી અવાય તો ઠીક. રૂપચંદ નંદાએ શ્રી ગુસાંઇજીનાં મનની વાત જાણીને એવોજ ઘોડો લાવી આપ્યો. શ્રી ગુસાંઇજીએ ઘોડા ઉપર સ્વાર થઇને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી પાછા આગ્રે પધાર્યા. અને રૂપચંદ નંદાને કહયું કે કંઈ માગો. ત્યારે તેણે માગ્યું કે આગ્રામાં મારા ઘર સિવાય બીજા કોઈને ઘેર કોઈ દિવસ ઉતરવું નહિ. તેમની શ્રી ગુસાંઇજીના સ્વરૂપમાં એવી પ્રિતી હતી. શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી ગોકુલ વિરાજતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજીના મનમાં જે સામગ્રીની ઈચ્છા થતી તે સામગ્રી રૂપચંદ નંદા શ્રીગુસાંઇજીના મનની જાણીને ઝટ લઈને મોકલતા હતા. રૂપચંદ નંદાનું મન શ્રી ગુસાંઈજીના સ્વરૂપમાં તદરૂપ થઇ ગયું હતું. આવી આવી તેમની અનેક

વાર્તા છે. એ કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા. એમની વાર્તા કેટલીક લખીએ.

(યદુનાથદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩ મી.)

એ જોનપુરમાં રહેતાહતા. તેમનું મન હાથીના મહાવતની સ્ત્રીની સાથે આસકત હતું, તેને જોયા વિના જળ પીતા નહોતા. એક દિવસ તે સ્ત્રી સુતિ હતિ. અને પહોર દિવસ ચઢયો ત્યાં સુધી ઉઠી નહિ. યદુનાથદાસ ત્રણ પહોર તેના દરવાજે ઉભા રહયા જયારે તે ઉઠી નહિ ત્યારે તેણે લોંડીને કહ્યું કે જો બહાર કોઇ પુરૂષ તો નથી ઉભો. ત્યારે તે લોંડીએ કહ્યું કે દૈવનો માર્યો એક પુરૂષ ઉભો છે ત્યારે તે સ્ત્રી બોલી કે તે તો ગાંડો છે. જેવું એનું મન મારા હાડકા ચામડામાં લાગ્યું છે તેવું જો શ્યામમાં લાગ્યું હોત તો કામ થઇ જાત આ વાત સાંભળતાં જ યદુનાથદાસના મનમાં જેમ સુર્ય ઉદયથી અંધારૂ મટી જાય અને પ્રકાશ થાય તેમ પ્રકાશ થઇ ગયો.તેથી ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા અને ઘેર આવી એવો વિચાર કર્યો કેજેમ બને તેમ સ્યામને ભજવા.તેજ વખતે શ્રીગુસાંઇજી જોનપુર પધાર્યા હતા અને વૈષ્ણવ દર્શન કરવા જતા હતાએ ભીડ જોઈને યદુનાથદાસ પણ ભીડમાં ભરાઈ ગયા ત્યાં જઈને શ્રીગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં, જઇને દંડવત્ કર્યાં અને શ્રી ગુસાંઇજીને વિનંતિ કરી કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ નામ નિવેદન કરાવ્યું, માર્ગની પરિણાલિકા સમજાવી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દીધા. યદુનાથદાસનું મન ભગવદસેવામાં એવું આશકત થયું કે, પેલી હાથીવાળાનિ સ્ત્રી રોજ

સામે આવી ઉભી રહેતિ પરંતુ યદુનાથદાસ તેનિ તરફ જુએ નહિ તેમ બોલે પણ નહિ. યદુનાથદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમનું ચિત્ત વિષયમાંથી છુટીને શ્રી પ્રભુજીમાં લાગ્યું.

(રાજા લાખાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪ મી.)

એ રાજા વૃજમાં તીર્થ કરવા આવ્યો, શ્રી નાથજીના દર્શન કરી શ્રી ગુસાંઈજીને શરણ આવ્યો, શ્રી નાથજીના સ્વરૂપમાં એવો આશાક્ત થયો કે શ્રી નાથજી વિના તેને કંઈ ગમે નહિ. તેને અષ્ટ પહોર શ્રી નાથજીનું રટણ રહેતું હતું. એક દિવસ તેની સ્ત્રીએ કહ્યુ કે, પડદાનો બંદોબસ્ત કરો તો હું દર્શન કરવા આવું. રાજાએ કહયું કે શ્રીનાથજીને ત્યાંપડદો કેવો એટલે રાણિયે શ્રી ગુસાંઇજીને પરભારી વિનતી કરાવીને પડદાનો બંદોબસ્ત કરાવ્યો અને તેદર્શન કરવા આવી. ત્યારે એક રાજા માત્ર અંદર હતો બીજું કોઈ પણ નહોતું શ્રી નાથજીએ કમાડ ઉઘાડી નાંખ્યા. અને અચાનક ભીડ રાણી ઉપર પડી, રાજાએ કહ્યું કે મેં પ્રથમથીજ કહયું હતું કે અહિં પડદો ન હોય. રાજાની આ વાત સત્ય કરવાને શ્રી નાથનાજીએ કમાડ ખોલ્યાં. એ એવા શ્રી નાથજીમાં આસકત હતા. શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી એમનો ભાવ સદા એવો રહેતો હતો.

(જ્ઞાનચંદની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૫ મી.)

જ્યારે જ્ઞાનચંદનો દેહ થાકયો ત્યારે બધા વૈષ્ણવે કહયું કે તમે ભગવદ નામ લો. એટલે વૈષ્ણવ ભગવદ સ્મરણ કરવા લાગ્યા, અને ભગવદ સ્મરણ કરતાં કરતાં જ્ઞાનચંદનો દેહ છુટી નવો દેહ ધરીને શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઈજીને જઇ દંડવત્ કય

એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે કયારે આવ્યા ? ત્યારે જ્ઞાનચંદે કહયું કે હમણાજ આવ્યો છું. એટલામાં શ્રી નવનીત પ્રીયાજીનાં દર્શન ખુલ્યાં, જ્ઞાનચંદે દર્શન કરી લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. શ્રી ગુસાંઈજી બાહેર પધાર્યા ત્યારે વૈષ્ણવોએ પુછયું કે જ્ઞાનચંદ કયાં ગયા છે ? ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે જ્ઞાનચંદ ભકતચંદની સાથે ગયા છે. એટલે ચાચાહરીવંશજી સમજી ગયા કે જ્ઞાનચંદનો દેહ છુટી ગયો અને તે ભગવદ લીલામાં ગયા. ચાચાજીએ સર્વ દ્રવ્ય ભેટ કરી દીધું.તેની પાડોશમાં વૈષ્ણવોને કહ્યુ એ જ્ઞાનચંદ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે સર્વના દેખતાં વૈષ્ણવોને વિશ્વાસ ઉપજાવવા ભગવદલીલામાં પ્રવેશ કર્યો.

(ભાઇલા કોઠારીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨ મી)

શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધારતા ત્યારે ભાઈલા કોઠારીને ઘેર ઉતરતા. શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કરવાને વાસ્તે ભાઈલા કોઠારીનું મન ઉદ્વિગ્ન રહેતું હતું. ભાઇલા કોઠારીના મનની વાત જાણી સર્વ કામ છોડી શ્રી ગુસાંઈજી પધારતા હતા એ ભાઈલા કોઠારીના ઘરમાં એવો ચમત્કાર હતો કે જો કોઈ તેના ઘરમાં જાય તેની બુદ્ધિ શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી નિર્મળ થઈ જાય. એ દેશમાં એક બ્રાહ્મણી શ્રી ગુસાંઈજીની સેવક થઈ તેણે પોતાનું સઘળું દ્રવ્ય ભેટ કરી તેની પાડોશમાં એક ચાડીઓ બ્રાહ્મણ રહેતો હતો તેણે ધોળકામાં લાછબાઈ રાણીને કહયું કે એક ગોકુળના ફકીર આવ્યા છે અને ભાઈલા કોઠારીને ઘેર ઉતર્યા છે તે સર્વનું દ્રવ્ય ઠગી જાય છે, એટલે લાછબાઈ રાણીએ પોતાના પ્રધાન બાજ બહાદુરને બોલાવી

પરવાનગી આપી કે તુમે રાજનગર જાઓ અને કોઠારીને ઘેર જઈ બધી ખબર કાઢો બાજ બહાદુર, કોઠારીને ઘેર આવ્યો. તે વખતે દશ પાંચ ગરાસીઆ જે શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરવા આવ્યા હતા તે બેઠા હતા. બાજ બહાદુર તેમાં જઇ બેસી ગયો. શ્રી ગુસાંઇજી પધાર્યા ત્યારે બાજ બહાદુરે ઉઠી બધાની સાથે દંડવત્ કર્યા. સાક્ષાત કનૈયાલાલનાં દર્શન થયાં. બાજ બહાદુરે વિચાર કર્યો કે લોક નકામા મને લડાવે છે અને કાળને કાળ નજરે પડયા તેથી ઘણો બીનો અને શ્રી ગુસાંઇજી પાસે જવાની આજ્ઞા માગી, શ્રી ગુસાંઇજીએ બીડું આપ્યું ત્યારે બાજ બહાદુર વિનંતિ કરી કે કૃપા કરી એવી વસ્તુ આપો કે સદા માથે રાખીને ફરૂં. એટલે શ્રી ગુસાંઈજીએ સોપારી દીધિ તે પાઘડીને છેડે બાંધિને માથા પર પહેરી રાખતો. બાજ બહાદુર મનમાં સમજયો કે આતો ઈશ્વર છે. શ્રી ગુસાંઇજીને વિનંતિ કરી કે મહારાજ મેહ કયારે વરસશે ! દુનિયાં ઘણી ગભરાઇ રહી છે. પોતે આજ્ઞા કરી કે આજ વરસસે. આ સાંભળીને બાજ બહાદુર પોતાને ઘેર આવ્યો રસ્તામાં એવો વરસાદ પડયો કે બધો ભીંજાઈ ગયો ત્યારે દ્રઢ નિશ્ચય થયો કે આતો ઇશ્વર છે. પેલા ચાડીખોર બ્રાહ્મણને મારી નાંખવાનો વિચાર કરી પકડી મંગાવ્યો. આ વાર્તા સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજીએ કહેવરાવ્યું કે તેને મારશો નહિ. બ્રાહ્મણને કહ્યું કે કોઈ દિવસ કોઈની પણ ચાડી હવે પછી કરીશ નહિ. આવું લખાવી તેને શ્રી ગુસાંઇજી પાસે મોકલ્યો. તેણે આવી દંડવત

કર્યા અને કહ્યું કે આપની કૃપાથી હું બચ્યો છું. મને તમારો સેવક કરો. બ્રાહ્મણને શરણ લીધો. ભાઇલા કોઠારી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે તેમના ઘરમાં જે કોઈ આવે તેની બુદ્ધિ નિર્મળ થઈ જતી

(શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક હરજી કોઠારીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૭ મી.)

એ ત્રણ ભાઈ હતા. શ્રી ગુસાંઈજી અસારવા પધારતા ત્યારે એ ત્રણે ભાઈનું મન પ્રસન્ન રાખતા. એક ભાઇને ઘેર પોઢતા, એક ભાઈને ઘેર તે રસોઇ કરતા અને એક ભાઇને ઘેર બેઠક રાખતા. એ ત્રણે ભાઈમાં હરજી કોઠારી પંડીત હતા. તેમણે વિઠ્ઠલસહસ્ર નામનો ગ્રન્થ પ્રકટ કર્યો છે એ શ્રી ગુસાંઈજીને પૂર્ણ પુરૂષોત્તમ જાણતા હતા. એ ત્રણ ભાઇ એવા કૃપાપાત્ર હતા. આજ સુધી તેમના ઘરની-બેઠક અસારવામાં પ્રસિદ્ધ છે.

(ગોપાલદાસની વાર્ત્તા.)　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　(વાર્તા ૨૮ મી.)

ગોપાલદાસ રૂપાલ ગામમાં રહેતા હતા. એ ગોપાલદાસની સગાઈ ભાઇલા કોઠારીને ઘેર થઇ હતી. એક દિવસ ભાઇલા કોઠારીને ઘેર તેમને નોતરૂં હતું. ગોપાલદાસ પાંચ વર્ષની ઉમ્મર હતા. તેમને જોઇને શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે આ કોણ છે, ત્યારે કોઠારીએ કહ્યુ કે એ ગોમતીનો વર છે, ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે ગોમતીનો વરતો સાગર જોઇએ ત્યારે કોઠારીએ કહ્યુ કે રાજની કૃપાથી સાગર થશે. શ્રીગુસાંઇજીએ વિચાર કર્યો કે ભાઈલા કોઠારી મારા સેવક થયો માટે તેમનું વચન સત્ય થવું જોઈએ. તેથી પોતે ચાવેલું પાન ગોપાલદાસને આપ્યું. ગોપાલદાસનું હૃદય નિર્મળ થયું અને તેમને રાસલીલાનાં દ-

ર્શન થયાં. રાસલીલામાં સદૈવ રાત હોય છે તથી પહોર દિવસ ચઢયો હતો છતાં ગોપાલદાસે કેદારા રાગમાં વલ્લભાખ્યાન ગાયું. એ ગોપલદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમણે માર્ગનો સર્વ સિદ્ધાંત આખ્યાનમાં વર્ણન કર્યો. અને ચોથા આખ્યાનમાં દ્વાદશ સ્કંધની દ્વાદશ લીલાનો સમાવેશ કરીને એકેક ટુંકમાં એકેક સ્કંધની લીલા ગાઈ. એ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

શ્રી ગુસાંઇજીએ ગોપાલદાસના હૃદયમાં પ્રવેશ કર્યો અને ગોપાલદાસના મુખદ્વારા વલ્લભાખ્યાન વર્ણન કર્યું જેવી રીતે શુકદેવજીના હૃદયમાં શ્રી ઠાકુરજીએ પ્રવેશ કરીને શુકદેવજીના મુખદ્વારા શ્રીમદ્ભાગવત વર્ણન કર્યું હતું. આ કારણથીજ શ્રીમદ્ભાગવતમાં કોઇ ઠેકાણે શ્રી રાધાજી એવું નામ નથી. અને તેજ હેતુથી શ્રી વલ્લભાખ્યાનમાં શ્રી રૂક્ષમણા વહુજીનું અને શ્રી પદ્માવતી વહુજીનું નામ નથી. એ ગોપાલદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(માણેકચંદ ઓસવાલ વાણિયાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૯ મી.)

માણેકચંદને શ્રીગુસાંઇજીનાં પૂર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં માણેકચંદ તથા તેમની સ્ત્રી શ્રી ગુસાંઈજીનાં સેવક થયાં. અને માણેકચંદે સર્વસ્વ અર્પણ કરી દીધું. માણેકચંદ સેવક થયા અને આ પદ ગાયું, “ ચહુંયુગ વેદ વચન પ્રતિપાળો ” ઇત્યાદિ ઘણા પદ ગાયાં. શ્રી ગુસાંઈજીએ માણેકચંદને આજ્ઞા કરી કે તમે વેપાર કરો અને ઘેર રહી શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરો માણેકચંદ ફરીથી વ્યવહાર કરવા લાગ્યા. માણેકચંદ વૃદ્ધ થયા

ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી પાસે આવી રહ્યા. માણેકચંદને એવો નિયમ હતો કે પાતળપર મહાપ્રસાદ લેવા બેસે તો કંઈપણ બાકી રહેવા ન દે. શ્રી ગોકુળનાથજીના મંદિરે એક દિવસ માણેકચંદજી પ્રસાદ લેવા બેઠા. સાચોરાએ જાણ્યું કે એ પાતળપર કંઇ રહેવા દેતા નથી. પાતાળ ધોઇને પી જાય છે. ત્યારે સાચોરાએ મશ્કરી કરવાને ભાત નીચે છાણ મુકી દીધું. માણેકચંદ છાણ સુદ્ધાં ખાઇ ગયા. આ વાતની ખબર શ્રી ગોકુળનાથજીને પડી એટલે શ્રીગોકુળનાથજીએ હાથમાં જળ લઇને સાચોરાને શ્રાપ દીધો કે તમારા સાચોરા દેહથી કોઈનો ઉદ્ધાર નહિ થાય. એ દિવસથી શ્રી ગોકુળનાથજીના ઘરમાં સાચોરા સેવકી જલ્લ પર્યંત છોતા નથી. એવો બંદોબસ્ત કર્યો. એ માણેકચંદજી એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમની કાન શ્રી ગોકુળનાથજી એવિ રાખતા હતા. જેમને લીધે આજ સુધી સાચોરાને શ્રી ગોકુળનાથજીની સેવામાં આવવા દેતા નથી.

(દેવ બ્રાહ્મણ બંગાળાવાસીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦ મી.)

આ બ્રાહ્મણ વૃજયાત્રા કરવા આવ્યો શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કરીને તેનું મન ઘણું પ્રસન્ન થયું અને સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયા. તેણે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનંતિ કરી કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરીને સમર્પણ કરાવ્યું તે બ્રાહ્મણ ત્યાં રહીને પુષ્ટી માર્ગની સેવાની પ્રણાલિક શિખ્યો. એ બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઇજીની આજ્ઞા લઇને બંગાળામાં ગયો. ત્યાં ઘેર સેવા કરવા લાગ્યો. એક દિવસે તે બ્રાહ્મણે અડદની દાળનાં વડાં કર્યાં ત્યારે મનમાં આવ્યું કે મિષ્ટાન્ન પણ

જોઈએ. દ્રવ્યનો સંકોચ ઘણો હતો તેથી થોડો ગોળ લાવ્યો અને શ્રીનાથજીને સમરપ્યો. શ્રીનાથજી સાક્ષાત આરોગવાને પધાર્યા. ગિરિરાજજી ઉપર રાજભોગ ધર્યો હતો તે નહિ આરોગ્યા ભીતરીઆએ અનોસર કર્યા. શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી ગોકુળ બિરાજતા હતા. ત્યાં શ્રી નાથજીએ જણાવ્યું કે આજ હું ભુખ્યો છું હું દેવ બ્રાહ્મણને ઘેર ગોળ અને વડાં આરોગવા જતો હતો ત્યારે રાજભોગ ધરી સરાવીને ભીતરીઆએ અનોસર કર્યા છે. શ્રી ગુસાંઇજી તેજ વખત શ્રી ગોકુલથી શ્રી ગિરિરાજજી પધાર્યા અને સામગ્રી કરાવી રાજભોગ ધરાવ્યો. અને બ્રાહ્મણને પત્ર લખ્યો કે અમુક દિવસે તમે ગોળ તથા વડાં ભોગ ધર્યાં હતાં તે શ્રી નાથજીએ ભલીભાંતે આરોગ્યા છે આ પત્ર વાંચીને બ્રાહ્મણ ઘણો પ્રસન્ન થયો. અને બંગાળી મલમલના બે થાન લઈને ચાલ્યો. આવીને એક થાન શ્રીગુસાઈજીને ભેટ કર્યું અને વિનંતિ કરી કે આ થાન આપ અંગીકાર કરો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી આજ્ઞા કરી કે આ થાન શ્રી નાથજીએ લાયક છે ત્યારે તે બ્રાહ્મણે વિનંતિ કરી કે બીજું થાન લાવ્યો છું તે આપ અંગીકાર કરો શ્રી ગુસાંઈજીએ એ પ્રમાણે કર્યું. એ બ્રાહ્મણે તે મલમલના વાઘા પહેરલા શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. એ બ્રાહ્મણ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(ગણેશ વ્યાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૧ મી.)

ગણેશ વ્યાસને શ્રી નાથજી સાનુભાવ હતા. ગણેશવ્યાસ એક દિવસ શ્રી નાથજી વાસ્તે સામગરી લાવતા હતા ત્યારે રસ્તામાં વરસાદ પડયો તેથી ગામ બહાર દેવીના મંદિર આ-

વીને મુકામ કર્યો. ત્યારે લોકોએ કહ્યું કે અહિં રાત્રે જે મનુષ્ય રહે છે તેને દેવી ખાઇ જાય છે. ત્યારે ગણેશ વ્યાસે દેવીનું મંદિર ધોઈને દેવીના કાનમાં અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહ્યો અને પોતે ત્યાં સુઈ રહ્યા. દેવીએ ગામના રાજાને સ્વપ્નામાં કહયું કે હું વૈષ્ણવ થઈ છું તેથી બે બકરાં રોજ તું મોકલે છે તે મોકલીશ નહિ. અને તમે સર્વ વૈષ્ણવ થઈ જાઓ નહિં તો હું બધાને દુઃખ દઇશ. આ વાત દેવીએ સ્વપ્નામાં કહી, તેથી સવારે તે રાજા ગણેશ વ્યાસની પાસે ગયો અને બધી વાર્તા પુછી. ગણેશ વ્યાસ રાજાને સાથે લઈને આવ્યા. અને તે રાજાને શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક કરાવ્યો. એ ગણેશ વ્યાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા, કે જેના સંગથી દેવી તથા રાજા વૈષ્ણવ થયા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

ગણેશ વ્યાસના ઉપર શ્રી ગુસાંઈજી ખીજતા ત્યારે તે પોતાનું ભાગ્ય માનતા, શ્રી ગુસાંઇજી તેમની પાછળ તેમની પ્રશંસા કરતા. ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીને એક વૈષ્ણવે પુછયું કે આપ તેને ખીજો છો અને પછી તેની પ્રશંસા કરો છો તેનું કારણ શું ? ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે વૈષ્ણવતા તો એને કહીએ કે રીસ કરે તોપણ અભાવ ન આવે. એ ગણેશ વ્યાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેનાપર શ્રી ગુસાંઇજી ખીજતા તોપણ અભાવ નહિ લાવતા હતા.

(મધુસુદનદાસની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૨ મી.)

એકવાર મધુસુદનદાસ શ્રી ગોકુળ આવ્યા. અને શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં મનમાં આવ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજીનો

સેવક થાઉં તો ઠીક. શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે' મને શરણે લ્યો શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ન્હાઈ આવો, તે ન્હાઈ આવ્યા. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરીને નિવેદન કરાવ્યું. મધુસુદનદાસનું ચિત્ત ઘણું પ્રસન્ન થયું. અને મન શ્રી ગોકુલમાં લાગ્યું. પુષ્ટીમાર્ગની રીત શીખવાને શ્રી ગોકુલમાં રહ્યા. અને ભિક્ષાવૃતિ કરીને નિર્વાહ કરવા લાગ્યા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછયું કે તમે ભિક્ષા કયાં કયાં માગો છો ? ત્યારે તેમણે કહયું કે બધે ઘેર માગું છું. શ્રી ગુસાંઇજીએ કહયું કે અમારા સેવક તથા ભટ્ટ તથા અમારા નોકરને ઘેરથી ભિક્ષા લેવી નહિ. કારણ કે તેમને ઘેર અમારૂં દ્રવ્ય આવે છે. દેવદ્રવ્ય, ગુરૂદ્રવ્ય અને બ્રાહ્મણના દ્રવ્યનો અંશપણ લઈએ તો એ બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થાય. મધુસુદનદાસ એજ પ્રમાણે કરવા લાગ્યા. મધુસુદનદાસની ચિત્તવૃતિ સ્થિર જોઇને શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી નાથજીના પાનઘરની સેવા સોંપી. અને મધુસુદનદાસનું સેવામાં એવું ચિત લાગ્યું કે જન્મભર શ્રી નાથજીની સેવા કરી તેથી તેમની વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(બ્રહ્મદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૩ મી.)

બ્રહ્મદાસ ગોપાલપુરમાં રહેતા હતા. અને વ્રજમાં ફર્યા કરતા. માનસી સેવા કરતા. માનસી જેમને સાક્ષાત્કાર થઈ ગઈ હતી. અને રાધાકુંડ ઉપર એક બંગાળી કૃષ્ણ ચૈતન્યનો સેવક રહેતો હતો તે બ્રહ્મદાસજીનો મિત્ર હતો. અને તે પણ માનસી કરતો હતો. અને સદા દુધ પીને રહેતો હતો. થોડા દિવસ પછી દુધ પણ છોડી દીધું અને છાશ પીવા લાગ્યો એક

દિવસ એ બંગાળીએ માનસી સેવા કરી અને માનસીમાં દુધ ભોગ ધર્યો. ત્યારે પ્રસાદી દુધ માનસીમાં પીધું નિત્યની છાશ પીવાનો વખત થયો ત્યારે શિષ્યે તેને બળાત્કાર છાશ પાઈ કારણ કે તેણે માનસીમાં દુધ પીધું હતું. એવી શિશ્યને ખબર નહોતી. પછી બંગાળીને તાવ આવ્યો અને બ્રહ્મદાસજી તે બંગાલાને જોવા ગયા. એ બ્રહ્મદાસ વૈદકમાં ઘણા હુશીઆર હતા. બ્રહ્મદાસે જોઈને કહ્યુ કે દુધપર છાશ પીધી છે તેનો તાવ છે. બંગાળીના શીષ્યે કહ્યુ કે દુધ પીધું નથી. ત્યારે તે બંગાળીએ શિષ્યને કહ્યું કે તને શું ખબર છે. જે ઘરનું મે દુધ પીધુ છે તે ઘેર તે સદા રહેવાવાળો છે. અને જયારે મેં પીધું ત્યારે તે જો હતો એ બ્રહ્મદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા. કે બીજો કોઇ મનુષ્ય માનસી સેવા કરતો તો પોતાની માનસીના પ્રતાપથી અને શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી સર્વની માનસી જાણી જતા હતા.

(નરૂવૈષ્ણવદ્વારકાના રસ્તામાં રહેતો હતો તેની વાર્તા)(પ્રસંગ ૧ લો.)(વાર્તા ૩૪માં.)

એકવાર શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધારતા હતા. આ વૈશણુવ શ્રી ગુસાંઇજીને પોતાને ઘેર પધરાવી લઈ ગયો અને મુકામ કરાવ્યો, ઘર ઘણું નાનું હતું છતાં તેનો આગ્રહ જોઇને શ્રીગુસાંઇજીએ ત્યાં મુકામ કર્યો. અને શ્રી ગુસાંઈજીએ તે વૈષ્ણવને પુછ્યું કે તમે નિર્વાહ શાથી ચલાવો છો ત્યારે તેણે કહ્યુ કેગામ બહાર એક વૃક્ષ છે તેની નીચે બેસી ભગવદવાર્ત્તા કરૂં છું. ગામમાં કોઈ વૈષ્ણવ નથી. શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યુ કે તે વૃક્ષ મને બતાવ તે વૈષ્ણવ શ્રી ગુસાંઈજીને તે વૃક્ષ પાસે પધરાવી લઇ ગયો. શ્રી ગુસાંઈજીને આવતા જોઈ તે વૃક્ષે દંડવત્ કર્યાં મુળ

સહિત ઉખડી ગયું. શ્રી ગુસાંઈજીએ મનુષ્યને કહ્યુ કે આનાં પત્ર ડાળ સર્વ લઈ લો. એનું સર્વાંગ અંગીકાર થયું. એ વૃક્ષ આગલા જન્મમાં વૈષ્ણુવ હતો લોકોના દોષ જોતો તેથી વૃક્ષ થયેલ હતો. આ વાર્તા સાંભળીને તે વૈષ્ણુવ આશ્ચર્ય પામ્યો શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધાર્યા. અને તે વૈષ્ણુવે પોતાને ઘેર જે કંઈ હતું તે સર્વસ્વ ભેટ કર્યું. એ વૈષ્ણુવ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે શ્રી ગુસાંઈજીએ લૌકીક નીર્વાહ પુછયો ત્યારે અલૌકીક નિ-ર્વાહ બતાવ્યો. વૈષ્ણુવને તો એવુંજ જોઈએ એમની વાર્તા કેટલી લખીએ.

(પાથો ગુજરીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૫ મી.)

પાથો ગુજરી આન્યોરમાં રહેતાં હતાં એક દિવસ પાથો ગુજરી તેમના પુત્રમાટે છાશલઈ જતાં હતાં એટલામાં રસ્તામાં શ્રી નાથજીએ કહ્યુ કે મને દહીં ભાત દે. તેણે તે આપ્યું તે શ્રી નાથજી આરોગ્યા આરોગી રહ્યા એટલામાં શંખનાદ થયો તેથી શ્રી હસ્ત ધોયા વીના મંદિરમાં પધાર્યા શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નાથજીનાં દહીં ભાતવાળા હસ્ત જોઈને પુછયું કે આપ કયાં આરોગ્યા! ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યુ કે પાગો ગુજરી પાસેથી લીધો હતો. શ્રી ગુસાંઈજીએ પોરિયાને કહયું કે પાથો ગુજરી આવીને આરોગાવી જતી. તે દિવસથી કુનવારામાં શ્રી ગુ-સાંઈજીએ દહીં ભાતની સામગ્રી મુખ્ય રાખી છે. એ પાથો ગુજરી એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

(એક વ્રજવાસીની વહુની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૬ મી.)

એક વહુ જે દિવસે સાસરે આવી તેજ દિવસે તેની ભેંસ

ખોવાઇ ત્યારે ઘરના મનુશ્ય કહેવા લાગ્યા કે વહુના પગલાં સારાં નથી કે જે દિવસે આવી તેજ દિવસે ભેંસ ખોવાઈ. આથી વહુના મનમાં ચિંતા થઇ. તેણે શ્રી નાથજીની સવાશેર માખણની માનતા માની પાંચ સાત દિવસે તેની ભેંસ આવી ત્યારે એ વહુ ભેંસની છાશ વલોવવા લાગી. તે રોજ છ ટાંક (અધોળ) માખણ ચોરી લેતી બીજે દિવસે વાસા માખણ સારામાં મેળવી લે અને સારૂં કાઢી લે. આમ કરતાં જયારે સેવાશેર માખણ પુરૂં થયું ત્યારે લઈને શ્રી નાથજીને આરોગાવવા ગઈ. ઘેરથી બહાર નીકળી ત્યારે એવો વિચાર આવ્યો કે જો કોઇ મને જોશે તો શો જવાબ દઈશ. આવી ચિંતા ઉત્પન્ન થઇ. ન આગળ જવાય કે ન પાછા જવાય. શ્રી નાથજી તેને જોઈને પધાર્યા. શ્રી નાથજીએ એવું જાણ્યું કે મારા શિવાય બીજો દેવ જે જાણતી નથી. માટે પોતે પધાર્યા અને તેનું માખણ આરોગ્યા. એ વહુ એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

(ગોપીનાથદાસ ગ્વાલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૭ મી.)

ગોપીનાથદાસ ગ્વાલ વનમાં ગાય ભેંસ ચરાવતા હતા. એક દિવસ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલને વનમાં ભુખ લાગી. શ્રી નાથજીએ રાજભોગની સામગ્રીમાંથી આઠ લાડવા લઈને વનમાં જઈ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલને આપ્યા. તેણે વિચાર કર્યો કે આ લાડવા શ્રી ગુસાંઇજીની આજ્ઞા વગર ખાવા નહિ. ને આ લાડવા શ્રી ગુસાંઇજી પાસે લઈ આવ્યો. અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતી કરી. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી નાથજીએ દીધા છે માટે તમે ખાઓ ગોપીનાથદાસ શ્રી ગુસાંઈ-

જીની આજ્ઞા વિના કંઈપણ કરતા નહિ. એક દિવસ વનમાં ગોપાલદાસ ભીતરિયાને શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે મને ભુખ લાગી છે. તેણે આવીને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતી કરી. શ્રી ગુસાંઈજીએ બધી સીતલ સામગ્રી તૈયાર કરી અને પોતે વનમાં પધાર્યા. તડકો ઘણો હતો. શ્રી ગુસાંઈજીને ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે વિનંતી કરી કે આવા ધામમાં આપ કેમ પધારો છો? શ્રી નાથજીતો બાલક છે માટે આપ પાછા પધારો. તોપણ શ્રી ગુસાંઈજી વનમાં પધાર્યા. જઈને શ્રી નાથજીને સામગ્રી આરોગાવી. ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે શ્રી નાથજીને વિનંતી કરી કે મહારાજ આવા ધામમાં શ્રી ગુસાંઈજીને શા વાસ્તે શ્રમ કરાવ્યો? જો પોતે આજ્ઞા કરતા તો ઘણી સામગ્રી આવી જતી, ત્યારે શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે એમના હાથ વિના બીજાના હાથની સામગ્રી મને ભાવતી નથી, અને તેમના કહ્યા શિવાય બીજાના હાથની આરોગતોએ નથી. આ વાર્તા સાંભળીને ગોપીનાથદાસ ચુપ રહ્યા. આ કારણથી શ્રી રઘુનાથજીએ શ્રી ગુસાંઈજીનું નામ નામરત્નાખ્ય ગ્રન્થમાં "तन्निमंत्रणभोजकः" એવું વર્ણન કર્યું છે. એ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલ એવા કૃપાપાત્ર હતા. તેથી તેમની વાર્તા કેટલીક લખીએ.

(બે ભાઇની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૮ મી.)

એ બે ભાઈ પહેલા ગુજરાતના હતા. શ્રીજીદ્વારમાં રહીને શ્રી નાથજીની સેવા કરતા હતા. એક દિવસ બન્નેના મનમાં એમ આવ્યું કે, આપણે દ્રવ્ય ખરચીને શ્રી નાથજીને સામગ્રી આરોગાવી નથી. તેથી તે બંને ત્યાંથી ચાલ્યા. એક તળાવ

ખોદાતું હતું ત્યાં કંઠા તિલક છુપાવી મજુરી કરવા લાગ્યા. રાત્રે રસોઈ કરતા અને દિવસે મજુરી કરતા. આમ કરતાં ઘણા દિવસ વીતી ગયા ત્યારે કોઇએ જાણ્યું કેતે વૈષ્ણવ છે. આથી તેઓને થોડી મજુરી કરાવવા લાગ્યા. ત્યારે તેમણે વિચાર કર્યો કે ધર્મ વેચીને પૈસા કમાવવા એતો ઠીક નહિ. તેઓ ત્યાંથી શ્રીજીદ્વાર આવ્યા. અને જે પૈસા લાવ્યા હતા તે શ્રી ગુસાંઇજીને દઈને શ્રી નાથજીને અંગીકાર કરાવ્યા. શ્રી ગુસાંઇજીને સર્વ વાર્તા કહી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે વૈષ્ણવધર્મ પ્રકટ કરીને જે પૈસા લાવે તે પૈસા શ્રી નાથજી અંગીકાર કરતા નથી. એ બંને ભાઈ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમણે મજુરી કરી, પરંતુ વૈષ્ણવધર્મ પ્રકટ ન કર્યો ત્યારે તેમની વાર્તા કેટલીક કહીએ.

(ગોપાલદાસ શ્રી ારિયા ી વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૩૯ મી.)

ગોપાલદાસ ગુજરાતમાંથી શ્રી ગુસાંઇજીની સાથે આવ્યા, અને શ્રી ગુસાંઈજીએ ગોપાલદાસને શ્રી નાથજીની સેવા સોંપી શ્રી નાથજી ગોપાલદાસના ઉપર એવી કૃપા કરતા કે જે ઠેકાણે ગોપાલ સેવામાં ભુલતા તે ઠેકાણે શ્રી નાથજી શિખવતા હતા. ગોપાલદાસનો પ્રસંગ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલનિ વાર્તામાં લખ્યો છે શ્રી નાથજી ગોપાલદાસને વનમાં સાથે લઈ જતા અને જે સામગ્રી ગોપાલદાસને ન આવડતી તે શ્રી નાથજી પોતે બતાવી કરાવીલેતા. પોતે અનેકરીતના અનુભવ કરાવતા. એ ગોપાલદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક બ્રાહ્મણની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૦ મી.)

આ બ્રાહ્મણે ગંગાજીને તિરપર ઝુંપડી બનાવીહતી. અને

ત્યાં શ્રી ઠાકુરજીપધરાવી સ્ત્રી પુરૂષ બંને સેવા કરતાં હતાં બ્રાહ્મણ ભિક્ષા કરી લાવતો હતો. એક દિવસનું કોઈ દેવા આવે તો તેની પાસેથી તે લેતો નહી, અને શ્રી ઠાકુરજીનો રાજભોગ ધર્યા પછી જેટલા વૈષ્ણવ આવ્યા હોય તે બધાની પાતળ કરતો અને ભગવદ્‌સેવા અને ભગવદ્‌દર્શન વિના બીજે ઠેકાણે તેનું ચિત્ત જતું નહોતું. આમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ વિતી ગયા. ત્યારે એક પંડીત ગંગાજીના કીનારે તપ કરવા આવી રહ્યા, પંડીત ઘણો વિદ્વાન હતો. અને સામુદ્રિક શાસ્ત્ર ભણ્યો હતો અને તે બ્રાહ્મણના ઘરની પાસે રહેતો હતો. તે પંડીતને મહાપ્રસાદની પાતળ તે વૈશણવ ધરતો હતો એક દિવસ જયોતિષના બળથી અને સામુદ્રિકથી એવું જાણ્યું કે, આ બ્રાહમણપર કાલે ચોરીનો મુદ્દો આવશે અને રાજાના મનુશ્ય પકડી લઇ જશે અને રાજાના હુકમથી ફાંસી તેને દેશે. પંડીત પોતાના મનમાં સંકલ્પ વિકલ્પ કરવા લાગ્યો કે કાલે દશ ઘડી દિવસ ચઢશે ત્યારે આ બ્રાહમણનાં પ્રાણ જશે. આવો વિચાર કરતાં કરતાં તે પંડીતનો બધો દિવસ વિતિ ગયો. જયારે સમય થયો ત્યારે બ્રાહમણ જપ કરતો હતો ત્યાં તેને નિદ્રા આવી અને સ્વપ્નમાં બધી વ્યવસ્થા થઈ. બ્રાહમણ જાગ્યો ત્યારે સ્ત્રીને કહ્યું કે હું છિવાય ગયો છું તેથી મને ન્હવરાવ બ્રાહમણ ન્હાઈને સેવા કરવા લાગ્યો. આ વાર્તા જોઇને પંડીતે વિચારકર્યો કે આ શાસ્ત્ર બધાં જુંઠાં છે. આ સર્વ પુસ્તકોને ગંગાજીમાં નાંખી દઉં. પંડીત પુસ્તકોને ગંગાજીમાં નાંખવા ચાલ્યો ત્યારે

બ્રાહ્મણે કહ્યુ કે નાંખી કેમ દો છો ? વાત બધી સત્ય છે, પરંતુ જેનાપર પ્રભુની કૃપા હોય છે તેના હજારો વર્ષના ભોગ પ્રભુ ક્ષણમાં મુકાવી દે છે તેમાં કંઈપણ આશ્ચર્યજેવુંનથી. આ વાત સાંભળીને પંડીતચુપ રેહ્યો. એક દિવસ પંડિતે વિચાર કર્યો કે બ્રાહ્મણને દ્રવ્યનો સંકોચ ઘણો છે તેથી તે પંડીત પાસે પારસમણી હતો તે તેને આપ્યો ત્યારે બ્રાહમણે ગંગાજીમાં નાંખી દીધોત્યારે પંડીતે કહ્યુ કે મારો પારસમણી પાછોદે ત્યારે બ્રાહ્મણ. કહયું કે મણી શા કામનો હતો ત્યારે પંડીતે કહયું કે તે લોઢાને સોનું બનાવે છે. બ્રાહ્મણના દરવાજાપર સિલ્લા પડી હતી ત્યારે બ્રાહ્મણે પંડીતને કહયું કે આનાપર લોઢુ ઘસો તો સોનું થઈ જશે. પંડીતે લોઢું ઘસ્યું અને સોનું થઈ ગયું. પંડીત મનમાં વિ ચાર કરવા લાગ્યો અને ચકીત થઈ ગયો. અને બ્રાહ્મણને નમી પડયો. બ્રાહ્મણને પુછયું કે મને કંઈ સમજાણુ પડતી નથી. જયારે મેં ઘણું કષ્ઠ વેઠયું ત્યારે માહાદેવજીએ આ મણિ મને દીધો હતો. અને આ મણી જેવાતો તમારે દરવાજે પથ્થર પડયા છે. અકકલ કામ કરતી નથી. બ્રાહ્મણે કહ્યુ કે તમે શાસ્રનો વિચાર કરો કે મહાદેવજીએ તમને મણી આપ્યો તે મહાદેવજી સદૈવ ગંગાજીને મસ્તક પર રાખે છે તો ગંગાજીના તટપર એવા મણી અનેક હોય એમાં શું આશ્ચર્ય ! ગંગાજી વિશણુના ચરણારવિંદમાંથી પ્રગટ થયાં છે તો વિશણુના દાસ મણીને તુચ્છ માને એમાં આશ્ચર્ય શું પંડીતે નમીને તે બ્રાહ્મણને કહયુંકે મને વિશણુનો દાસકરો. બ્રાહ્મણે તેપંડીતનેશ્રી

ગોકુળ લઈ જઈને શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક કરાવ્યો અને માર્ગની બધી રીત શીખવાડી. એ બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતો.

(શ્રીગુસાંઇજીનો સેવક દિલ્હીમાં રહેતો હતો તેની વાર્તા)(પ્રસંગ ૧ લો.)(વાર્તા ૪૧મી)

એક વૈશણુવ શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવા ગયો. દર્શન કરીને ઘણો પ્રસન્ન થયો. પરંતુ શ્રી રામચંદ્રજીનું મહાત્મ્ય તેણે ઘણું સાંભળ્યું હતું તેથી તેના મનમાં એમ આવ્યું કે અયોધ્યામાં શ્રી રામચંદ્રજીનાં દર્શન કરૂં તો ઠીક. શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા માગીને શ્રી રામચંદ્રજીનાં દર્શન કર્યાં ત્યારે તેને અભાવ આવ્યો કે શ્રી નાથજી જેવું સુખ અહીં નથી. શ્રી રામચંદ્રજીની આગળ પીઠ ફેરવીને ઉભો રહયો. એટલે તેને કોઢ નીકળ્યો. ત્યારે તેણે શ્રી રામચંદ્રજીને કહ્યું કે શ્રી નાથજીને છોડી તમારી પાસે આવ્યો તે મેં ઘણો અપરાધ કર્યો. કોઢથી અપરાધની નિવૃતિ નથી. મારા રોમ રોમ કીડા પડવા જોઇએ એટલે મારો અપરાધ નિવૃત થાય. આવા અનન્યતાના વચન સાંભળીને શ્રી રામચંદ્રજી હસ્યા. અને આજ્ઞા કરી કે જાઓ શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરો. શ્રી રામચંદ્રજીના વચન સાંભળ્યા એટલે તેનો કોઢ મટી ગયો અને આવી શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. એ વૈશણુવ એવો અનન્ય હતો તેની અનન્યતા જોઇને શ્રી નાથજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને બધા પ્રકારનો અનુભવ બતાવ્યા.

(એક કણબી પટેલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૨ મી.)

આ વૈશણુવ ગુજરાતના સંઘની સાથે વ્રજયાત્રા કરવા

ચાલ્યો રસ્તામાં સંઘના મનુશ્યની મહેનત મજુરી કરતો ચાલ્યો, શ્રીજીદ્વાર એક મજલ રહ્યું. ત્યારે તે વેશણુવને તાવ આવ્યો, ત્યારે તે વૈશણુવે સર્વને કહયું કે મને કાલે ગાડી પર બેસાડજો પરંતુ તેની વાત કોઇએ સાંભળી નહિ. ત્યારે તેને ચિંતા ઉત્પન્ન થઇ કે સવારે શ્રી નાથજીનાં દર્શન મારે કેવી રીતે થશે. એ ચિંતાથી આખી રાત તેને નિદ્રા આવી નહિ. તેની ચિંતા શ્રી નાથજી સહી ન શકયા. શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહયું કે તેને મારા દર્શનની ઘણી ચિંતા થઈ છે જેથી મને નિંદ્રા આવતી નથી. આ વાત સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજીએ કહયું કે આપ સુખથી પોઢો એ સર્વની પહેલાં આવી જશે. શ્રી ગુસાંઇજીએ ગાડી મોકલી તેને સર્વથી પહેલાં બોલાવી લીધો અને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરાવ્યાં. દર્શન કરાવ્યાં. દર્શન કરતામાંજ તે તેની દેહદશા ભુલી ગયો. તેની આ વ્યવસ્થા જોઈને શ્રી ગુસાંઈજીએ તેને ચરણસ્પર્શ કરાવ્યા. ત્યારે તેને સ્મૃતી આવી એટલે શ્રી ગુસાંઇજીને સાષ્ટાંગ દંડવત્ કર્યા. શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને સર્વ સમાચાર પુછયા. જ્યારે સંઘ આવ્યો ત્યારે શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને કહયું કે તેમને દર્શન કરાવો. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ વિનતિ કરી કે જીવતો સદૈવ અપરાધથી ભર્યો છે. તેમણે વૈશણુવ જાણીને અપરાધ નથી કર્યો. ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે હવે તેમને દર્શન કરાવો. વૈષ્ણુવ જાણીને જો અપરાધ કર્યો હોત તો તેમને હું અંગીકાર ન કરત. શ્રી ગુસાંઇજીએ તેમને સમજાવ્યા. આજ

પછી કોઈ દિવસ વૈષ્ણવનો અપરાધ કરશો નહિ. સમજાવ્યા પછી દર્શન કરવાની આજ્ઞા થઈ. એ પટેલ શ્રી ગુસાંઈજીના કૃપાપાત્ર હતા કે જેની આજ્ઞા શ્રી નાથજી સહી ન શકયા.

(શાહુકારના પુત્રની વહુની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૩માં.)

એ વહુ એક દિવસ બારીમાં બેઠી હતી. તેને એક તુર્કે જોઈ. એ તુરકની તેના વિષે આસક્તિ થઈ. વહુને જોયા વગર તે તુર્ક પાણી પીતો નહિ, ગામમાં બહુ ચર્ચા થવા લાગી અને જ્ઞાતિમા નંદા થઇ ત્યારે તે વહુના ઘરનાં મનુષ્ય તે વહુને શ્રી ગોકુલ લઈ ગયા. આ વાતની ખબર તે તુરકને પડી ત્યારે તે તેમની પાછળ પડયો. અને રસ્તામાં ભેગો થયો. લોકો કહેવા લાગ્યા કે જે દુઃખને માટે ઘર છોડયું તે દુઃખતો સાથેને સાથે રહ્યું. આમ કરતાં શ્રી ગોકુલ પહોંચ્યા. નાવવાળાને શાહુકારે કહ્યું કે તેને પાર ઉતારીશ નહિ. તુર્ક શ્રી યમુનાજીને કિનારે બેસી રહયો. શાહુકારે જઈને શ્રી ગુસાંઈજીના તથા શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના દર્શન કર્યાં. જ્યારે શાહુકારે મહાપ્રસાદ લેવાની તૈયારી કરી ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ પાંચ પાતળ ધરાવી અને તુર્કને માણસ મોકલી બોલાવી લીધો, પાંચેજણ દુરદુર પ્રસાદ લેવા બેઠા. શ્રી ગુસાંઇજી સામા આવી બિરાજયા. ચાર જણા તો પ્રસાદ લઈને ઉઠયા. પેલા તુર્કની દ્રષ્ટી તથા મન શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદમાં લાગી રહ્યું અને દેહાનુસંધાન રહ્યું નહીં. જ્યાં સુધી શ્રી ગુસાંઈજી તુર્કની સામા બિરાજી રહ્યા ત્યાં સુધી તેણે તેવાં દર્શન કર્યાં. શ્રી ગુસાંઈજી ઉઠી ભીતર પધાર્યા એટલે તેનો દેહ છુટી ગયો. આ વાત શ્રી

ગુસાંઇજીએ જાણી. ત્યારે આજ્ઞા કરી કે તેને અગ્નિ સંસ્કાર કરાવો, આ વાતનું કારણ જ્યારે વૈષ્ણવોએ શ્રી ગુસાંઇજીને પુછયું ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે ગયે જન્મ તે બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ હતો અને એ વહુ તેની સ્ત્રી હતી, એક દિવસ વેષ્ણવની સાથે ભગવદ વાર્તા કરતાં તેમાં કાંઇ દોષ નહોતો છતાં આના મનમાં વૈષ્ણવપર આ સ્ત્રીનો દોષ આવ્યો હતો એ અપરાધથી તેને મલેચ્છને ઘેર જન્મ લેવો પડયો અને તેની સ્ત્રી હતી તે આ ક્ષત્રીની વહુ થઈ. તે વહુને તેણે જોઈ તો તેના નેત્રમાં તેને શ્રી ગોવરધનનાથજીનાં દર્શન થયાં. તેથી તેનું મન આ વહુમાં લાગી ગયું. જ્યારે એ શ્રી ગોકુળ આવ્યો અને યમુના જળપાન કર્યું ત્યારે તેનો અપરાધ નિવૃત થયો. હવે તે ભગવદલીલામાં પ્રાપ્ત થયો છે આ વાર્તા સાંભળીને તે વહુને વિરહતાપ થયો તેથી તેનો દેહ છુટી ગયો. અને તે ભગવદલીલામાં પ્રાપ્ત થઈ. એ વહુ શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી.

(ગુજરાતવાસી સાઠોદરા નાગરની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૪ મી.)

જે ગામમાં આ વૈષ્ણવ રહેતો હતો તે ગામમાં બીજો વૈશણુવ પણ રહેતો હતો. બન્ને પરસ્પર મેલાપ રાખતા હતા. અને હળી મળીને ભગવદસેવા કરતા હતા. એક દિવસ બંને જણ જળ ભરીને આવતા હતા. રસ્તામાં એક વેશ્યાનું ઘર હતું. તેની છોકરી નૃત્ય કરતી હતી તે સાઠોદરા વૈશણુવે જોઈ તો તે છોકરી દૈવી જીવ હતી તેથી તે જોવાને ઉભા રહ્યા. અને બીજો વેશણુવ પોતાને ઘેર આવ્યો. અને મનમાં સમજ્યો કે એ વેશ્યા છે. તેનો સંગ ન કરવો. એ સ્ત્રીને કહયું કે જો સા-

ઠાદરો વૈશ્ણવ મને બોલાવવા આવે તો કહેજે કે તે ઘેર નથી. પછી સાઠોદરા વૈશ્ણવે વેશ્યાની સાથે ઠરાવ કરીને તેની છોકરીને ઘેર લઈ આવ્યા. અને રાત્રે નવરાવી શૃંગાર પહેરાવી શ્રી ઠાકુરજીની સંનિધાન નૃત્ય કરાવ્યો. શ્રી ઠાકુરજી તેનું ગાન સાંભળીને ઘણા પ્રસન્ન થયા, અને વેશ્યાની છોકરીમાં એટલું સામર્થ્ય આવ્યું કે તે સંસ્કૃત બોલાવા લાગી. અને તેનું મન ભગવદ્રુપમાં લાગ્યું. અને તે વૈશ્ણવનો ઘણો ઉપકાર માન્યો. અને દ્રવ્ય ન લીધું. અને મનમાં વિચાર કર્યો કે આવા વૈશ્ણવનો નિત્ય સત્સંગ હોય તો ઘણું સારૂં. વેસ્યાનું કર્મ છોડી દીધું. અને આ વૈશાણવનો સત્સંગ કરવા લાગી. બીજો ગામમાં રહેતો હતો તેની સ્ત્રીને શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે હું હવે તમારે ઘેર નહી બીરાજું. તમે તે સાઠોદરા વૈશાણવનો વૃથા દોષ જોયો. ત્યારે વૈશાણવ સાઠોદરા વૈશાણવને નમી પડયો અને અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો તે દિવસથી સાઠોદરા નાગર બીજો વૈશાણવ તથા વેસ્યાની પુત્રી મળીને ભગવદ્વાર્તા નિત્ય કરતાં એ સાઠોદરા વૈશાણવના સંગથી પુત્રી પરમ વૈશાણવ થઈ. તેથી વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(વેશ્યાની પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૫ મી.)

વેસ્યાની પુત્રીએ સાઠોદરા નાગરને ઘેર શ્રી ઠાકુરજી આગળ આખી રાત નૃત્ય કર્યો. અને સવાર થતાં તેના દેહની શુદ્ધ રહી નહીં. ભગવદ્દાવેશમાં મગ્ન થઈ ગઇ. દોઢ પહોર દહાડો ચઢયો ત્યારે તેના ઘરનાં બોલાવવા આવ્યા પણ કંઈ બોલી નહીં. અને કંઇ સાંભળ્યુંએ નહીં. પછી તેના ઘરનાં માણસ

તેને પકડીને લઇ ગયાં ઘરમાં ગાંડી જેવી થઇ ગઈ. કંઈ ખાય નહીં ને કંઈપણ બોલે નહીં. ઘરના આદમીની દ્રષ્ટી બચાવી તે વૈશણવને ઘેર આવે ત્યાં મારી બોલે, ભગવદવાર્તા કરે અને પ્રસાદ લે. આ પ્રમાણે નિત્ય કરે. ઘરનાં માણસે રાજદ્વારમાં ફરીઆદ કરી કે વૈશણવે અમારી પુત્રીને ગાંડી કરી નાંખી છે. રાજાનામાણસવૈશાણવનેપકડીલઈગયા.રાજાએવૈશણવનેજોયા તો પરમભગવદીયહતાભગવદતેજતેના મુખપદબીરાજતું હતું.રાજા બોલ્યોકે એવાતજુડીછેએમંત્રજંત્ર કંઇકરેનહી. વૈષ્ણવપોતાને ઘેર આવ્યા. અને વેશ્યાની પુત્રીને તેના ઘરના મનુષ્યે કાઢી મુકી તેથી તે વૈષ્ણવને ઘેર આવી રહી. એટલામાં શ્રી ગુસાં-ઈજી પધાર્યા. એ બાઈને નામ નિવેદન કરાવ્યું. પછી તે બાઈ વૈષ્ણવને ઘેર પ્રચારગી કરવા લાગી. એક દિવસ સાઠોદરા વૈ-ષ્ણવને શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યુ કે મારી સેવા શૃંગાર એ બાઈ ક-રશે અને તમે રસોઈની સેવા કરો. વૈષ્ણવ ઘણા પ્રસન્ન થયા અને બાઈ સેવા શૃંગાર કરવા લાગી. અને વૈષ્ણવ રસોઈ કરવા લાગ્યા, જ્યારે વૈષ્ણુવ વ્યાવૃત્તીએ જાય ત્યારે બાઈની સાથે શ્રી ઠાકુરજી બોલેજ અને બતલાવે. એ બાઈ શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપાપાત્ર થઈ. તેથી વૈષ્ણવનો સંગ સર્વથા કરવો.

(વાઘજી રજપુતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૧ મી.)

વાઘજી રજપુત અને તેમનાં સ્ત્રીઘરમાં શ્રી ઠાકુરજી પ-ધરાવી ભલી ભાતથી સેવા કરતા હતાં. અને નિત્ય નિયમથી એબે વૈષ્ણુવને પ્રસાદ લેવરાવતાં હતાં. એક દિવસ વાઘજીએ એક વૈષ્ણવને નોતરૂં દીધું અને તવાપુરીની સામગ્રી. કરાવી

તે દિવસ શૃંગાર કરીને વાઘજી રજપુત રાજાની સ્વારીમાં ગયા ઘરમાં ઘી થોડું હતું તેથી વાઘજીની સ્રીએ રાજભોગમાં થોડું ઘી ધર્યું. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ વાઘજીને જણાવ્યું કે ઘી થોડું છે અને તેવાપુરી ગળામાં ખુંચે છે. વાઘજીને ઘણી આતુરતા થઈ. ત્યાંથી દોડયા. અને બજારમાંથી ઘી લઈને દોડીને શ્રી ઠાકુરજીને ધરી દીધું. બધાં કપડાં પહેરીને મંદિરમાં ચાલ્યા ગયા કંઇપણ શુદ્ધ ન રહી શ્રી ઠાકુરજીને શ્રમ થશે એ વાત ધ્યાનમાં રહી નહી. અનાચાર થશે એ વાત પણ ધ્યાનમાં ન રહી. ઘી ધરીને રાજાની સ્વારીમાં પાછા ચાલ્યા ગયા. તે વખતે વૈષ્ણુવ ત્યાં બેઠો હતો તેના મનમાં એમ આવ્યું કે જોડા પહેરીને મંદિરમાં જઈ ઘી ધર્યું તેથી તે આચાર વિચાર કંઈ રાખતા નથી એના ઘરનો પ્રસાદ લેવો નહી આવો વિચાર કરીને ઉઠી ગયા. વાઘજી આવીને વૈશણુવને બોલાવા ગયા ત્યારે વૈશણુવ છુપી રહ્યો. વાઘજી ઘેર આવ્યા અને બન્ને સ્ત્રી પુરૂષ ભુખ્યાં રહ્યાં આ પ્રમાણે ત્રણ દિવસ સુધી તે વૈશણુવ આવ્યો નહી અને વાઘજી ત્રણ દિવસસુધીભુખ્યાંરહ્યાં. વૈષ્ણુવના શ્રીઠાકુરજીએ સ્વપ્નામાં તેની સ્રીનેજણાવ્યુંકેહું તમારે ઘેરથીજઇશ. તમે વાઘજીપરવૃથા દોષ ધર્યો છે તેનું ચિત્ત તો મારામા લાગ્યું હતું અને તેને દેહનુંભાન કંઇ પણ નહોતું. તેથી તમારે ઘેર નહીં બીરાજું. આ સાંભળીને તે વૈષ્ણુવની સ્ત્રી જાગી પડી અને પોતાના પતિને સર્વ હકીકત કહી એટલે તે વૈશ્નવ આવીને વાઘજીને નમી પડયો અને અપરાધ ક્ષમા કરાંવ્યો. બન્નેએ મળીને મહાપ્રસાદ લીધો.

એ વાઘજી એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમનું દુઃખ શ્રી ઠાકુરજી સહિ ન શકયા. તેમની વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(અજબ કુંવર બાઇની વાર્ત્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૩૮ મી.)

એ અજબકુંવરબાઈ મેવાડમાં રહેતી હતી. મીરાંબાઈની દેરાણી હતી ત્યાં એક દીવસ શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા. અજબકુંવરબાઈને સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં. અજબકુંવર શ્રી ગુસાંઇજીની સેવક થઈ. અષ્ટપ્રહર શ્રી ગુસાંઇજીના ચરણારવિંદમાં તેનું ચિત્ત લાગી રહેતું હતું, શ્રી ગુસાંઇજી પધારવા લાગ્યા ત્યારે અજબકુંવરબાઈને મુર્છા આવી, તેની એવી દશા જોઇને શ્રી ગુસાંઇજી ત્યાં ચાર દીવસ બીરાજયા. અને પાદુકાજી પધરાવી દાધા. અજબકુંવરબાઈ શુદ્ધ પુષ્ટી માર્ગની રીત પ્રમાણે સેવા કરવા લાગી. શ્રીનાથજી અજબકુંવરબાઈની સાથે નિત્ય ચોપાટ ખેલતા. અને અજબકુંવરબાઈના મનમાં એવું હતું કે શ્રી નાથજી સદૈવ અહીં બીરાજે તો ઠીક. એક દિવસ અજબકુંવરબાઈના ઉપર શ્રીનાથજી પ્રસન્ન થયા અને કહયું કે કંઈ માગ ત્યારે અજબકુંવરબાઈએ માગ્યું કે આપ સદા અહીં બીરાજો ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહયું કે જયાં સુધી શ્રી ગુસાંઇજી તથા તેમના સાત લાલજી ભુતલ ઉપર રહીને મારી સેવા કરશે ત્યાં સુધી ગોવર્દ્ધન પર્વત નહીં છોડું. પછી અહીં પધારીશ ત્યાં સુધી નિત્ય આવ જા કરીશ. આવાં વચન સાંભળીને અજબકુંવરબાઈ ઘણી પ્રસન્ન થઈ. આ કારણુથી શ્રી નાથજી અજબકુંવરનું વચન સત્ય કરવાને વાસ્તે આજ સુધી મેવાડમાં બિરાજે છે તેની વાર્તા કેટલીક કહીએ.

(બીરબલની પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૮ મી.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી આગ્રે પધાર્યા હતા, બીરબલની પુત્રીને શ્રી ગુસાંઇજીનાં સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં. બીરબલની પુત્રી શ્રી ગુસાંઈજીની સેવક થઈ. નિત્ય કથા સાંભળવા શ્રી ગુસાંઈજી પાસે જતી અને કથામાં જે સાંભળતી તે મનમાં યાદ રાખતી. એક અક્ષરસરખો ભુલતી નહોતી. દિવસ રાત કથાનો અનુભવ કરતી હતી. એક દિવસ પાદશાહે બીરબલને પુછ્યું કે સાહેબનું મળવું કેવી રીતે થાય ? એ નિશ્ચય કરીને મને કહો. ત્યારે બીરબલે સર્વ પંડીત અને મહંતને પુછ્યું પરંતુ તેમનું કહ્યું કંઇ નજરમાં આવ્યું નહીં. તે ઘણો ચિંતાતુર થયો. અને એવો ડર લાગ્યો કે પાદશાહ લુંટી લેશે. ત્યારે પુત્રીએ કહ્યું કે તેનો ઉત્તર શ્રીગુસાંઈજી દેશે. બીરબલ શ્રી ગોકુળ આવ્યો અને શ્રીગુસાંઈજીને વિનંતિ કરી ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે હું પાદશાહને એકાંતમાં ઉત્તર દઈશ. બીરબલે સર્વ વાત પાદશાહને કહેતાં, પાદશાહ શ્રીગોકુળ આવ્યો અને બીરબલ પણ સાથે આવ્યો. બીરબલ શ્રી ગુસાંઈજીને પાદશાહના મુકામપર લઈ ગયો પાદશાહે એકાંતમાં શ્રી ગુસાંઇજીને પુછ્યું કે સાહેબ કેવી રીતે મળે તે ઉપાયબતાવો? શ્રી ગુસાંઇજીએ લૌકીક રીતે ઉત્તર આપ્યો કે જેવી રીતે તમે મને મળ્યા તેવી રીતે સાહેબ મળે છે. ત્યારે પાદશાહે કહ્યું કે એનું કારણ મને સમજાવો. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે હું હજાર ઉપાય કરૂં તોપણ તમને મળવું મુશ્કેલ છે. અને તમે વિચાર કર્યો કે ઘડીવાર પણ ન થઇ તુર્ત મને મળ્યા. એવી

રીતે જીવ હજાર ઉપાય કરે તોપણ સાહેબ ન મળે અને સાહેબ ધારે તો ઝટ જીવને પોતાનો કરી લે જીવને હાથ કંઈએ નથી. સાહેબની મરજી હોય તો ક્ષણ પણ ન લાગે. આ સાંભળીને પાદશાહ ઘણો પ્રસન્ન થયો, શ્રી ગુસાંઈજીને દંડવત કર્યાં અને વિનતિ કરી કે મારો અંગીકાર કરો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કહયું કે અહિંથી એક કલાકમાં ગોપાલપુર જવાય એવી સ્વારી હોય તો સારૂં. પાદશાહે એવો ઘોડો ભેટ કર્યો કે એક કલાકમાં દશ ગાઉ જાય. અને ઘોડાના ખર્ચ પેટે ગોકુળ અને ગોપાલપુર ભેટ કર્યાં. અને દંડવત કરીને આગ્રે ગયો. એ ઘોડાપર બેસીને શ્રી ગુસાંઈજી નિત્ય ગોપાલપુર પધારતા અને પાછા શ્રી ગોકુળ આવી જતા. એ ઘોડાની વાત ગોપાલદાસજીએ સપ્ત વલ્લભાખ્યાનમાં ગાઈ છે. "તુરંગ ચાલે વાયુવેગે ઉતાવળો જાણે નૌકા ચાલી સિંધુ તરવા." એ રીતે ગોપાલદાસજીએ વર્ણન કર્યું છે. બીરબલની પુત્રી એવાં કૃપાપાત્ર હતાં. શ્રી ગુસાંઈજી ઉપર તેને એવો વિશ્વાસ હતો તેમની વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(એક કુંજરીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૪૯ મી.)

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી ગોપાલપુરથી શ્રી ગોકુળ પધારતા હતા. રસ્તામાં એક કુંજરી તરસથી પીડાતી હતી, શ્રી ગુસાંઈજીએ ખવાસને કહયું કે આ કોણ પડી છે? ત્યારે ખવાસે કહયું કે તરસને લીધે આ સ્રીનાં પ્રાણ જાય છે. ત્યારે પોતે ખવાસને કહયું કે આપણી ઝારીમાંથી આને જળ પાઓ ત્યારે ખવાસે કહયું ઝારી છિવાય જશે ત્યારે ગુસાંઈજીએ

આજ્ઞા કરી કે ઝારી તો બીજી આવશે પણ આનો પ્રાણ તો બચશે તેમણે તેને જળ પાયું તેથી તે ચેત થઈ. તે કુંજરી પોતાનું સર્વ દ્રવ્ય લઈને શ્રી ગોકુળ આવી રહી. દિવસે દુકાન માંડી બેસે અને રાત્રે ગામ બહાર જઈને રહે. કારણકે પૃથ્વીપતિનો શ્રીગોકુળમાં મુસલમાનને રહેવાનો હુકમ નહોતો. કુંજરી બહારથી ઉતમ મેવો લાવીને શ્રી ગોકુળમા વેચતી. અને જે કાંઈ મંદિરમાં મેવો પહોંચાડે તેની પાસેથી દામ ઓછા લેતી. મનમાં એમ સમજતી કે આ પ્રકારે મારૂં દ્રવ્ય અંગીકાર થશે. આમ કરતાં કરતાં તે કુંજરીનો આખો જન્મ શ્રી ગોકુલમાં સંપુર્ણ થયો અને જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી યમુનાજીના ઘાટપર પધારતા ત્યારે તે કુંજરીને નિત્ય દર્શન થતાં તે સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થતાં જેથી તે કુંજરી શ્રી ગુસાંઈજીને પુર્ણ પુરૂષોતમ જાણીને શ્રી ગોકુલમાં આવી રહી હતી. જ્યાં સુધી તેનો દેહ રહ્યો ત્યાં સુધી તેને પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં. એ કુંજરી શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતી.

(પ્રેત હતીત પતીત બે ભાઈની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૦મી.)

હતીત પતીત બન્ને મહિ નદીના કીનારાપર રહેતા હતા. જે કોઇ તે રસ્તે નીકળતો તેને મારી નાંખતા હતા સર્વ લોકોને ખબર પડી તેથી તે રસ્તો ઉજડ થયો. કોઇ આવતું જતું નહીં. એ જગ્યાએથી ચાર ચાર ગાઉ સુધી ઉજડ થયું હતું. કોઈ ખેતિ કરવા પણ આવતું નહોતું. એ પ્રેત એવા જબરા હતા કે મંત્ર જંત્રને વશ થતા નહોતા. જે કોઇ જતું તેને મારી નાંખતા

એકદીવસચાચાહરિવંશજીગુજરાતથીશ્રીગોકુળજતાહતાતેરસ્તે નીકળ્યા ત્યારે બન્ને પ્રેત પર્વત થઈને રસ્તાપર પડયા. એકતો જવાના રસ્તાપર આવીને પડયો અને બીજો પાછા ફરવાના રસ્તાપર આવી પડયો. ત્યારે ચાચાજીએ જાણ્યું કે આ કોઇ પ્રેત છે. ચાચાજીએ ચરણામૃત ભેળવીને તેમનાપર જળ નાંખ્યું ત્યારે તેમણે ચાચાજીનો પ્રતાપ જાણ્યો કે એ એ કોઈ મહાપુરૂષ છે. હાથ જોડીને વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે અમારો ઉદ્ધાર કરો ચાચાજીએ તેમને અષ્ટાક્ષર મંત્ર સંભળાવ્યો, નામ સાંભળતાજ તેમનો દિવ્ય દેહ થયો અને ભગવદ્લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. ચાચાજી શ્રી ગોકુળ આવ્યા. અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરીકે ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં તે બંને ઠગ હતા. અને વૈષ્ણુવનો વેષ પહેરી ફરતા હતા. એક ઠેકાણે વેષ્ણુવને ઘેર જઈ ઉતર્યા હતા ત્યારે વૈષ્ણુવતો ઘરમાં નહોતો. તેની સ્ત્રી હતિ. રાત્રે તેને ઘેર રહીને તે સ્ત્રીને મારી ઘરેણું લઇ ગયા. રસ્તામાં ચોર મળ્યા તેમણે મારી નાંખ્યાં. જેવું કર્યું તેવું તેમણે ભોગવ્યું તો ખરૂં; પરંતુ વૈષ્ણુવને માર્યો હતો અને વૈષ્ણુવ બની ઠગાઈ કરતા હતા તે અપરાધથી પ્રેત થયા હતા. જો તમે તેમનો ઉદ્ધાર ન કર્યો હોત તો આખા કલ્પ સુધિ પ્રેત રહેત, વૈષ્ણુવછો અપરાધ તો એવો છે. વૈષ્ણુવ વિના વૈષ્ણુવનો અપરાધ ક્ષમા કરવાની કોઈનું સામર્થ્ય નથી. શ્રીઠાકુરજી પણ ક્ષમા કરતા નથી. એ વાત અંબરીષના આખ્યાનમાં પ્રસિદ્ધ છે. જેથી વૈષ્ણુવના અપરાધથી બીતા રહેવું.

એવી ચાચાજીને શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી. આ સાંભળીને સર્વ વૈષ્ણુવ પ્રસન્ન થયા. એ હતીત પતિતનો ચાચાજીએ શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી ઉદ્ધાર કર્યો. ગોપાલદાસજીએ વલ્લભાખ્યાનમાં એવું ગાયું છે કે, " હતીત પતિતનું જુઓ તમે પ્રકટ ઈંધાણુ. " શ્રીગુસાંઈજીની કૃપાથી તેમણે ભગવદલીલામાં પ્રવેશ કર્યો.

(ગંગાબાઇ ક્ષત્રાણીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૧ મી.)

ગંગાબાઈની માતા મહાવનમાં રહેતિ હતી તે શ્રીગુસાંઇજીની સેવક હતી. શ્રી ગુસાંઈજીના સ્વરૂપમાં તેનું ચિત્ત લાગી રહેતું હતું. તેના મનમાં શ્રી ગુસાંઈજીનાં સ્વરૂપ વિષે કામ બુદ્ધિ રહેતી હતી. પરંતુ શ્રી ગુસાંઇજીને તો એવી પ્રતિજ્ઞા હતી કે પરસ્ત્રી સામે કામ દ્રષ્ટીએ જોવું નહી. મહાવનવાળી ક્ષત્રિયાણી ની આ વાત શ્રી ગુસાંઈજીએ જાણી ત્યારે તેને ગોકુળ આવતાં બંધ કરી. બાર વર્ષ સુધિ શ્રી ગોકુળમાં ન આવવા દિધી. તે મહાવનમાં વિપ્રયોગની ભાવનાથી શ્રી ગુસાઇજીનું ધ્યાન કરતીહતી એક દિવસ તેને સ્વપ્ન આવ્યું તે પછી તેને ગર્ભ સ્થીતી રહી અને ગંગાબાઇનો જન્મ થતાં તેની માતા તો ભગવદધીલામાં પ્રાપ્ત થઈ. એ ગંગાબાઈ જ્યારે મોટાં થયાં ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયાં. અને મહાવનથી ગોપાલપુરમાં આવી રહેતાં હતાં શ્રી ગોવર્ધનનાથજી તેમની સાથે હસતા, ખેલતા અને બધી લીલાનાં દર્શન કરાવતા હતા. ગંગાબાઇ તે લીલાના પદ બનાવી શ્રી નાથજી પાસે ગાતાં હતાં. તેમણે શ્રી વિઠ્ઠલ ગિરિધરન એવી છાપ ધરી જે. તેમનો જન્મ

૧૬૨૮માં થયો હતો. અને ૧૭૩૬ સુધી એટલે ૧૦૮ વર્ષ સુધ
તે ભુતલપ્રર રહ્યાં, મેવાડમાં શ્રી નાથજીની સાથે આવ્યાં હત
તેમનિ વિશેષ વાત શ્રી નાથજીના પ્રાગટયમાં લખી છે. એ
દિવસ શ્રી નાથજીએ શ્રી હરિરાયજીને મેવાડમાં કહ્યું કે ગંગા
બાઈને વસ્ત્રાભુષણુ ઘણાજ સુંદર પહેરાવીને રાત્રે જગમોહકમ
બેસાડજો. તે પ્રમાણે તેમને ત્યાં બેસાડયાં. રાતરે જગમોહનમાંથ
શ્રી નાથજી ગંગાબાઈને દેહસહિત લીલામાં લઈ ગયા ગંગાબા
શ્રી નાથજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતાં. તેથી તેમન
વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા પર મી.)

એ રાજાનું મન દિવસરાત ભવદસેવામાં હતું. ભગવ
ઉપયોગ વિના દ્રવ્ય ખરચતો નહોતો. અને વૃથાલાપ, વૃથાક્રિયા
તથા વૃથાધ્યાન ત્રણે કરીને રહેતો હતો લોકીકમાં કામ જેટલુ
બોલે. વૈષ્ણુવનો સંગ દિવસ રાત છોડે નહિં. અને વૈષ્ણુવ વિન
કોઇના ઉપર રીઝે નહી. એ રાજાના ગામમાં એક ભવઇયે
આવ્યો. ભવઈયો ઘણો હુશીઆર હતો. અને ખેલમાં ઘણો ચ
તુર હતો તે સૌને રીઝાવતો હતો. ઘણા દિવસ સુધી તે ગા
મમાં રહ્યો; પરંતુ રાજા ખેલ જુએ નહીં ભવઈયો એવો ઉપા
કરવા લાગ્યો કે કોઇપણુ ઉપાયથી રાજા ખેલ જુએ તે
ઠીક. ભવઈયાએ રાજાના કામદારને મળી એવો પ્રયત્ન કર્યો
રાજા ખેલ જુએ એવો ઠરાવ કર્યો. ભવઇયો રાત્રે ખેલ કરવ
અને સર્વ કામદાર તથા રાજા ખેલ જોવા બેઠા ભવઈયાએ ઘણ
ખેલ કર્યા અને ઘણી તરેહના વેષ કાઢયા પરંતુ રાજા રીઝે

નહીં. ભવઈયાના મનમાં ઘણો પશ્ચાતાપ થયો અને રાજાના લોકને પુછવા લાગ્યો કે રાજા કઈરીતે રીઝશે તે તમે બતાવો. રાજાના ખવાસે કહ્યુ કે તે વૈષ્ણુવ વિના કોઈના ઉપર રીઝશે નહીં. રાજાના મનુષ્યના શીખવવાથી તે ભવૈયો વૈષ્ણુવનો વેષ પેહેરીને તિલક મુદ્રામાલ ધરીને રાજાની સભામાં આવ્યો. રાજાએ ઉઠીને વૈષ્ણુવને સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યા. અને છાતીએ લગાવીને મળ્યો અને ગાદીપર બેસાડીને પોતે રાજા પંખો કરવા લાગ્યો અને તે વૈષ્ણુવની સાથે ભગવદ્ વાર્તા કરવા લાગ્યો અને ભંડાર ખોલાવી દીધો અને કહ્યું કે જે જોઈએ તે લો. અને વૈષ્ણુવની ઘણી ટહેલ કરી. રાજા જાણુતો હતો કે તે ભવૈયો છે એતો વૈશણુવનો વેષ પહેરીને આવ્યો છે. રાજાનો વૈશણુવ વેષપર એવો વિશ્વાસ હતો કે સાક્ષાત શ્રી ઠાકુરજીપર હોય. એ રાજા હરિગુરૂ વૈશણુવમાં ભેદ જરાપણુ જાણુતો નહોતો. તેથી તેની વાતા કેટલીક કરીએ.

(દયા ભવૈયાની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૩ મી.)

દયા ભવઇયો વૈશણુવનો વેષ પહેરીને અને રાજાને રીઝાવીને રાજાથી વિદાય થઇ પોતાના મુકામપર આવતો હતો. અને મનમાં એવો વિચાર કરવા લાગ્યો કે ઘણા દિવસની મહેનત હવે સફળ થઇ. પાછળ જુએ તો ચાર સ્ત્રી પાછળ પાછળ આવતી હતી જ્યાં ભવઇયો ઉભો રહેતો ત્યાં તે ઉભી રહેતી હતી અને તે ચાલે એટલે ચાલતી હતી. આ જોઈને મનમાં આશ્ચર્ય થયો કે આ ચાર કોણુ છે ભવઈયાએ તે સ્ત્રીઓને પુછયું કે તમે કોણુ છો? અને મારા સાથે કેમ આવો છો?

ત્યારે તે સ્ત્રીઓ બોલી કે અમે ચાર હત્યા છીએ અને સદા તારા શરીરમાં રહીએ છીએ. જ્યારે તું મરીશ ત્યારે તને નરકમાં લઇ જઇશું. હમણાં તે વૈશ્ણવનો વેષ પહેર્યો છે તેથી અમે તારા શરીરમાંથી બહાર નીકળી છીએ. વૈશ્ણવથી અમે ઘણું દુર રહીએ છીએ. જો તેની દ્રષ્ટીમાં આવીએ તો ભસ્મ થઇ જઇએ આ વાત સાંભળીને દયા ભવૈયો પાછો ફર્યો. અને જઇને રાજાને પગે લાગ્યો અને કહ્યું કે મને વૈશ્ણવ કરો. અને હત્યાનો સર્વ વૃત્તાંત કહ્યો, રાજાએ ઉઠીને ચારે સ્ત્રીના સામું જોયું તેથી તે ભસ્મ થઇ ગઇ. દયા ભવૈયાને શ્રી ગુસાંઇજીનો પત્ર લખી દઈને શ્રીઅડેલ મોકલ્યો. દયા ભવૈયો અડેલ જઈને શ્રી ગુસાંઇજીનો સહકુટુંબ સેવક થયો. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવિને ભગવદસેવા કરવા લાગ્યો. થોડા દિવસ અડેલમાં રહીને પુષ્ટી માર્ગની સેવાની રીત શીખીને પાછો જન્મ સુધી તે રાજા પાસે આવીને રહ્યો. બન્ને બગવદ્ વાર્તા કરે. એ ભવૈયાનો એવો નિશ્ચય થયો કે વૈશ્ણવ ધર્મ સિવાય બીજો ધર્મ તુચ્છ છે. મેં વૈશ્ણવનો જુઠો વેષ પહેર્યો તો પણ હત્યા દુર ભાગી ગઇ. અને જો સાચો રાખીશ તો શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી નિશ્ચય મને ભગવદલીલાની પ્રાપ્તી થશે. આમ કરતાં કરતાં તે ભવઇયાને ભગવદલીલાની સ્ફુર્તી થઇ અને શ્રી ઠાકુરજી સાનુભાવ જણાવવા લાગ્યા.' એ દયા ભવઇયા રાજાના સંગથી પરમ ભગવદીય થયા.

(એક કણબીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૪મી.)

એ વૈશ્ણવ તાદ્રશી હતો. તેને શ્રી ઠાકુરજી સાનુંભાવ

જણાવતા હતા. વૈશ્ણુવ ચાચાજીની સાથે શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા વ્રજમાં ગયો રસ્તામાં એક ગામ હતું તે ગામમાં એક બ્રાહ્મણી રહેતી હતી. તે બ્રાહ્મણિને ગલિત કોઢ થયો હતો અને કીડા પડયા હતા બ્રાહ્મણીનો પુત્ર નદિ ઉપર માને ધોવાને લઈ ગયો હતો ત્યાં વૈશ્ણુવ ન્હાયા પહેલાં ધોતી ધોતો હતો તેની ધોતીના છાંટા તે બ્રાહ્મણીપર પડયા. જે ઠેકાણે છાંટા પડયા તે ઠેકાણે કોઢ મટી ગયો . તે બ્રાહ્મણિ વૈશ્ણુવ પગે લાગી અને કહયું કે મારા શરીરનિ આ વ્યવસ્થા છે પરંતુ તમારી ધોતીના છાંટાં મારા શરીરપર પડયા તેટલામાં મારૂં શરીર સારૂં થઇ ગયું છે. તે કણુબી વૈશ્ણુવે કહયું કે હું તો શુદ્ર છું અને તમે બ્રાહ્મણ છો તેથી મને પગે ન લાગે ત્યારે તે બ્રાહ્મણીએ હાથ જોડીને કહયું કે તમે મહા પુરૂષ છો મારૂં દુઃખ તમારા વિના બીજો કોઈ દુર કરવાને સમર્થ નથી. જેથી મારાપર કૃપા કરો. તે વૈશ્ણુવ તે બ્રાહ્મણિને ચાચાજી પાસે લઈ ગયો અને બધું વૃત્તાંત કહયું. ચાચાએ તેને નામ સંભળાવ્યું અને ચરણામ્રત દિધું તેથી તે બ્રાહ્મણીનો બધો કોઢ મટી ગયો, અને સર્વ અંગ સારૂં થઈ ગયું. તે બ્રાહ્મણી સારિ રીતે પોતાને ઘેર, ગઇ તેનું શરીર સારૂં જોઇને તે ગામના સર્વ લોકો મળીને ચાચાજી પાસે આવી નમી પડયા, અને બધાએ નામ સાંભળ્યું તથા પુષ્ટી માર્ગની રીત શીખ્યા, અને બધા લોક વૈશ્ણુવ થયા તે બ્રાહ્મણી તથા તેનો પુત્ર તે વૈશ્ણુવની સાથે શ્રી ગોકુળ ગયાં અને જઈને શ્રી ગુસાંઈજીનાં સેવક થયાં શ્રી નવનીત પ્રિયાજીનાં અને

શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કરીને ઘણા પ્રસન્ન થયાં અને વૃજ યાત્રા કરી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવિ પોતાને દેશ આવ્યાં. એ કણબી વૈશણવ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે જેમની ધોતીના છાંટાથી કોઢ મટી ગયો, તેથી તેમની વાર્તા કેટલીક કરીએ.

(એક બાઇ ક્ષત્રાણીની વાર્તા.)　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　(વાર્તા ૫૫ મી.)

એક્ષત્રિયાણી ભોળી ઘણી હતી.અનેશ્રી ઠાકુરજીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરતી હતી. શ્રીઠાકુરજી તેને બાળભાવ જણાવતા હતા.અને છાતી સરખા લગાવતા હતા.અને ઘડીએ ઘડીએ ભુખ્યા થઈને ખાવાનું માગતા હતા. તે બાઈને બહાર જવા દેતા નહિ. એ બાઈ બહાર જાતી તો શ્રી ઠાકુરજી રૂદન કરતા આ પ્રમાણે બાળભાવ જણાવતા હતા. એક દિવસ ઘરમાં બીલાડીઓ લડવા લાગી ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યુ કે હું બીઉં છું તે બાઈએ શ્રી ઠાકુરજીને છાતી સરસા લગાવીને કહ્યુ કે તમે પુતના આદિ દત્યને માર્યા ત્યારે બીના નહીં. અને અત્યારે કેમ ડરો છો ? શ્રી ઠાકુરજીને તે બાઈની સાથે બોલ્યા નહીં ત્રણ દિવસ સુધી કંઈ માગે પણ નહિ તે બાઈએ ઘણી પ્રાર્થના કરી અને રોવાલાગી ત્યારે શ્રીઠાકુરજી પાછા બોલવા લાગ્યા.જેથી વૈષ્ણવે એવો વિચાર રાખવો. શ્રી ઠાકુરજીને ભુખ લાગે નહીં અને તરસ લાગે નહીં એ સામર્થ્ય છે આવો વિચાર કરીને જે શ્રીઠાકુરજીની સેવા કરે તેની સેવા નિષ્ફળ થાય છે. શ્રી મહાપ્રભુજીએ નિબંધમાં કહયુ છે કે શ્લોક—माहात्म्यज्ञानपूर्वस्तुसुस्दढःसर्वतोधिकः ॥ स्नेहोभक्तिरितिप्रोक्तातयामुक्तिर्नचान्यथा २

જેથી મહાત્મ્ય જ્ઞાન પુર્વક સુદ્રઢ સવથી અધિક સ્નેહ

શ્રી ઠાકુરજી વિષે રાખવો જોઇએ, જેમ કોઈ રાજા હોય તો પણ તેની માતાના મનમાં એમ આવે કે મારો કુંવર ભુખ્યો હશે. આ પ્રમાણે વૈષ્ણવે શ્રી ઠાકુરજીની ઉપર સ્નેહ રાખવો જોઈએ. એ બાઇ ક્ષત્રિયાણી એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

(એક પટેલની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૬ મી)

એ પટેલ ગુજરાતના સંઘમાં શ્રી ગોકુળ ગયો હતો અને શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો હતો શ્રી ગુસાંઇજીને તેમના સાત લાલાજી કાકા કહેતા હતા. પટેલ બાળકોના મુખથી શ્રી ગુસાંઇજીને કાકા કહેતા સાંભળીને પોતે પણ કાકા કહેવા લાગ્યો. પટેલને આવો ભોળો જાણિને શ્રી ગુસાંઈજીએ ગાયની સેવા કરવાને ખિરકમાં રાખ્યો એ પટેલ ગાયોની સેવા એવી કરતો કે જે રીતે ગાયો સુખી થાય. ગાયોની નીચે વાળતો અને નીત્ય ગાયોની નીચે રેતી પાથરતો અને નિત્ય રેતી બહાર કાઢી નાંખતો અને નવી રેતી પાથરતો પટેલ એવો વિચાર કરતો કે ગાયના શરીરમાં જીવ ન પડે અને ગાયોને ઠંડ ન લાગે ગાયોની એવી ટહેલ જોઈને શ્રી નાથજી તે પટેલપર પ્રસન્ન થયા, પટેલ ગાયોને ઘાસ ધોઈને ખવરાતો હતો, કારણ કે ગાયોના દુધમાં રજ આવે તો શ્રી નાથજી કેમ આરોગે પટેલ કોઇ દિવસ પાતળ લેવા જાય અને કોઈ દિવસ ન જાય. ગાયોની ટહેલમાં મોડું થાય તો પાતળ લેવા પણ ન જાય, ભુખ્યો ટહેલ કરે. શ્રી નાથજી તેને લાડવા દે. તે પટેલ ખાઈને ગાયોની સેવા કર્યા કરે. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજીએ તે પટેલને પુછયું કે તું નિત્ય પાતળ લેવા નથી આવતો ? ત્યારે પ-

ટેલે કહ્યું કે કાકાજી માહારાજ કોઇ દિવસ શ્રી નાથજી લાડવા દે ત્યારે પાતળ લેવા નથી આવતો અને લાડવા ન દે ત્યારે પાતળ લેવા આવું છું. આ વાર્ત્તા સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને કહ્યું કે તારી પાતળ નિત્ય ખિરકમાં મોકલાવીશ પટેલ નિત્ય ગાયોની ટહેલ કરતો. એક દિવસ પટેલે કહ્યું કે મારી પાતળ મોકલશો નહી મને શ્રી નાથજી રોજ લાડવા દે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તું લાડવા ખાઇ જાય છે કે કંઇ રાખી મુકે છે. ત્યારે તેણે કહ્યું કે અર્ધો લાડવો મારી પાસે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ જોયું તો શય્યા ભોગનો લાડવો છે શ્રીગુસાંઈજી જોઈને ઘણા પ્રસન્ન થયા. એક દિવસ વરસાદ વ[illegible]તો, ત્યારે પટેલ ભુખ્યો રહ્યો. શ્રી નાથજી ઝારી બંકા [illegible] પટેલ પાસે પધાર્યા અને તેવે લાડવો દીધો. અને ઝારીબંકા લઈ શ્રી ગુસાંઈજીની બેઠકમાં આવ્યો. અને શ્રી ગુસાંઈજીને દીધા. અને કહ્યું કે રાત્રે શ્રી નાથજી ખિરકમાં ભુલી ગયા હતા. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે સિંઘપોરીની રખવાળી કરો તેથી એ પટેલ સિંઘપોળપર બેસી રહેતો હતો. એક દિવસ શ્રી નાથજી સિંઘપોળ બહાર પધારવા લાગ્યા. ત્યારે પટેલે કહ્યું કે ઘરેણું પહેરીને ન જાઓ. જશો તો કાકાજીમને ખીજશે. શ્રી નાથજી પધાર્યા અને પટેલ પાછળ ગયો. વૃંદાવનમાં જઇને શ્રી નાથજીએ રાસ કર્યો એપટેલનેદર્શનથયાં. વ્રજભક્તોનાં આભુષણ પડયાં હતાં તે તે પટેલે વીણી લાવ્યો અને શ્રી ગુસાંઇજીને આપ્યાં. અને કહ્યું કે શ્રી નાથજી મા-

નતા નથી. રાત્રે હજારો સ્ત્રીયો શ્રી નાથજીની સાથે મંદિર-માંથી ગઈ હતી. ખબર ન પડી કે તે સ્ત્રીઓ કયાં રહેતી હતી. તેમનું ઘરેણું વીણી લાવ્યો છું. શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા અને મનમાં વિચાર કર્યો કે આ સ્વાભાવીક પ્રપંચની સ્મૃતી ભુલી ગયો છે અને ભગવદ સ્વરૂપમાં આસક્ત થયો છે. ગાયોની સેવાથી આને નિરોધ સિદ્ધ થયો છે. એના ભાગ્યની સરાહના શું કરીએ એને અરસ પરસ શ્રી નાથજી થઈ રહ્યા છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તું સીંધપોળની રખવાળી કર્યા કર. જ્યાં શ્રી નાથજી જાય ત્યાં જવા દેજે તું ન જઈશ. તને સાથે લઈ જાય તો જજે, નહીં તો ન જઇશ. આ સાંભળીને પટેલે વિનંતિ કરી કે ઘરાણુ ખોઇ નાંખશે તો શું કરૂં. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે અમારે ઘરણાં બહુ છે. આ સાંભળી પટેલ ચુપ થઇ ગયો. સીંધપોળપર બેસી રહેતો હતો, અને શ્રી નાથજી પધારે ત્યારે તે જગાડી કહી જાય ઇચ્છા હોય તો સાથે લઈ જતા. એ પટેલ શ્રી ગુસાંજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(એક વિરક્ત વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૭ મી.)

એ વૈષ્ણુવ વૃજમાં ફરતા. ચપટી માગી નિર્વાહ કરતા. એક દિવસ કોકીલા વનમાં રસોઇ કરી રહ્યા પછી તેને ડોલ ઉત્સવ યાદ આવ્યો. તેને ઘણો પશ્ચાતાપ થયો. પછી વિચાર કર્યો કે ભગવદ ઇચ્છા એવી છે. કુંજની લતા બાંધી ડોલ કર્યો શ્રી ઠાકુરજીને ઝુલાવ્યા. અને દાળ બાટી કરી હતી તે ત્રણે ભોગમાં સમર્પી વૈષ્ણુવનો આવો ભાવ જોઈને શ્રી ઠા-

કુરજી ઘણા પ્રસન્ન થયા અને શ્રી ગુસાંઈજીને જણાવ્યું શ્રી ગુસાંઇજીએ મનમાં એવું જાણ્યું કે આ વૈષ્ણવનાં ધન્ય ભાગ્ય છે. એક દિવસ તે વૈષ્ણવ શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે ગયો. અને શ્રી ગુસાંઈજીએ ડોલના સમાચાર કહ્યા. ત્યારે વૈષ્ણવે કહ્યું કે શ્રી ઠાકુરજી જે કંઈ માને છે તે આપની કૃપાથી માને છે. એમાં જીવનું કંઇ પણ સામર્થ્ય નથી. એ વૈષ્ણવ એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેના ભાવથી શ્રી ઠાકુરજી વશ થઇ ગયા. એ વૈષ્ણવનો એવો ભાવ હતો. તેની વાર્તા કેટલીક કરીએ જેને જોઈને શ્રી ઠાકુરજી પ્રફુલ્લિત રહેતા હતા.

(એક વિરકતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા૮ ૫ મી.)

એ વૈષ્ણવને એવો નિયમ હતો કે નિત્ય ગિરિરાજની પ-રિક્રમા કરવી. આમ કરતાં ઘણા દિવસ ગયા, ત્યારે તેના મ-નમાં એમ આવ્યું કે શ્રી ગુસાંઈજી મારી સાથે બોલતા નથી તેનું કારણ શું હશે ? તેથી નિત્ય ચિંતા કરે. એક દિવસ તે વૈશણવના પગમાં ઠોકર વાગી તેથી તે પરિક્રમા કરવા ન ગયો તે દિવસે અન્નકુટનો ઉત્સવ હતો. વૈશણવના મનમાં એમ આવ્યું કે આ રસ્તે શ્રી ગુસાંઇજી પધારશે તેથી તે રસ્તો તેણે વાળી નાંખ્યો અને કાંકરા વીણી નાંખ્યા, ગોવર્ધન પુજાનાં દર્શન કર્યા અને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા ગયો. શ્રીગુ-સાંઈજીએ કહ્યું કે આવો વૈશણુવ બેસો ત્યારે વૈશણુવે વિનંતી કરી કે મહારાજા ધીરાજ આપ કોઈ દિવસ મારી સાથે બોલ-તા નહીં અને આજ કૃપા કરીને બોલ્યા તેનું કારણ શું ! શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે આજ તમે પુષ્ટીમાર્ગની રીત પ્રમાણે ચા-

ક્યા છો તેથી હું પ્રસન્ન થયો છું. ત્યારે વૈશણુવે વિનંતી કરી કે નિત્ય હું ગિરિરાજની પરિક્રમા કરૂં છું. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તારી દેહ સાધન કરે છે અને આજે તો તેં શ્રી ઠાકુરજીનું સુખ વિચાર્યું. પુષ્ટી માર્ગમાં તો શ્રી ઠાકુરજી સુખી થાય, એવી વૈશણુવે કૃતી કરવી જોઇએ. આ સાંભળીને વૈશણુવ ઘણો પ્રસન્ન થયો. અને સર્વ સાધન છોડી સેવા કરવા લાગ્યો. એ વૈશણુવ એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(એક ક્ષત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૫૯ મી.)

એ ક્ષત્રા હીરાની ધરતી પારખતો હતો એક વર્ષ વરસાદ ન વરસ્યો તેથી ખેતીમાં કંઈ પણ આવ્યું નહીં. અને સરકારે મેહેસુલના પૈસા માગ્યા પણ તેની પાસે કંઈ નહોતું તેથી સરકારે તેનું ઘર લુંટી લીધું તેને ઘેર કંઈ રહ્યું નહીં. તેની સ્ત્રી ચરખો કાંતતી અને જે પૈસા આવતા તેમાં નિર્વાહ કરતા, પરંતુ બન્ને મનુશ્યનું ચિત્ત એવું રહેતું કે શ્રી ઠાકુરજીને શ્રમ પડે છે. આવો વિચાર કરીને તે પ્રદેશ નિકળ્યો અને જે દેશમાં હીરા નીકળતા હતા તે દેશમાં ગયો ત્યાં એક વેપારીને મળ્યો અને ઠરાવ કર્યો કે, હું હીરાની ધરતી પારખું છું. હુ જે ધરતી પરખી આપું તે ધરતી તમે લો. જે માલ નીકળે તે અર્ધો મારો અને અર્ધો તમારો. આવી કબુલત કરાવી તેની પાસે ધરતી લેવરાવા. અને ખોદાવી માલ ઘણો નીકળ્યો છતાં વેપારીએ ક્ષત્રીને કંઇ પણ આપ્યું નહીં ક્ષત્રી વૈશણુવ બીજા વેપારીને મળ્યો. તેની સાથેનકકીલખાવી લઈને તે દેશમાં બીજીધરતિ લેવરાવી. જે માલ નીકળ્યો તેનો અર્ધો લઈને પોતાને દેશ તરફ ચાલ્યો. એટ-

લામાં પહેલા વેપારીને ઘેર આગ લાગી અને બધો માલ બળી ગયો. વેપારી તે વૈષ્ણવને નમી પડયો અને કહ્યુ કે મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. મારી પાસે કંઇ રહ્યુ નથી. વૈષ્ણવને દયા આવી તેથી ફરીથી તેને ધરતી પરખી દીધી. વૈષ્ણવે એવો ધર્મ રાખવો જોઇએ જે કોઈ તેનું ભુડું કરે તોપણ તેણે તેનું ભલું કરવું વૈષ્ણવ બે ચાર નોકર રાખીને પોતાને દેશ ચાલ્યો. રસ્તામાં જંગલોમાં એક તળાવ હતું તે તળાવપર ૧૧ ઠગ ઉતર્યા હતા. ત્યાં ક્ષત્રી વૈષ્ણવે મુકામ કર્યો. અને પોતાના મનુષ્યને કહ્યુ કે તમે ચારે જણ ગામમાં જઈ સામગ્રી લઇ આવો. મનુષ્ય ગયા એટલે ઠગે વિચાર કર્યો કે આને મારીને આપણે માલ બધો લઇ જઈએ તો ઠીક, ઠગ મારવા લાગ્યા ત્યારે વૈશણવે કહ્યુ કે મને ન્હાઈ આવવા દો. ઠગે કહ્યુ કે ભલે. વૈશણવ તળાવમાં ન્હાવા લાગ્યો, ન્હાઈને શ્રી ગુસાંઇજીનું ધ્યાન ધર્યું. શ્રી ગુસાંઈજી પરમ દયાલ, ભક્તવિરહ કાતર, કરૂણામય છે. ભક્તને છોડતા નથી જ્યાં ત્યાં ભક્તની પાછળ ફરે છે. તેથી ક્ષત્રી વૈશણવને તળાવમાં દર્શન થયાં, ત્યારે વૈશ્નવે વિનતિ કરી કે મારો શું અપરાધ છે? ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે એ આગલા જન્મમાં ૧૧ ચોર હતા, અને તમે સરકારી નોકરીમાં હતા. ત્યારે તમે તેને માર્યા હતા. એ તારૂં વેર લેવાને આવ્યા છે એટલું સારૂં છે કે ૧૧ જણા ભેગા થઇને એક જન્મમાં તને મારે છે. નહીં તો ૧૧ જન્મ તારે લેવા પડત અને એક જન્મમાં એક એક વેર લેત. ક્ષત્રી શ્રી ગુસાંઇજીની આજ્ઞા લઇ

બહાર આવ્યો અને ઠગોને કહયું કે મને મારો, પરંતુ એ ઠ-ગોએ શ્રી ગુસાંઇજીની વાણી સાંભળી હતી, દર્શન થયાં ન-હોતાં, તેમ ગુસાંઇજીની વાણી સાંભળીને તેમની બુદ્ધિ તેમના પ્રતાપથી નિર્મલ થઇ ગઈ હતી. જેવી રીતે ભગવાન્‌ના પાર્ષદની વાણી સાંભળીને અજામેલની બુદ્ધિ નિર્મલ થઇ તે જ્યારે યમદુત અજામેલને મારવા લાગ્યા ત્યારે પાર્ષદોએ તેને છોડાવ્યો હતો. તે વખતે ભગવત્ પાર્ષદોએ યમદુતોને ભગવદ્ યશ સંભળા-વ્યો હતો.તે અજામેલે સાંભળ્યો તેથી અજામેલને અમૃતનો બિં-દુપાન કહ્યો છે. શ્રી મહાપ્રભુજીએ જળ ભેદમાં લખ્યું છે. "तादशानांक्वचिद्वाक्यंदूतानामिववर्णितं॥ अजामिलाकर्णनवद्विंदुपानंप्रकार्तितं ॥ ૧ ॥ આ પ્રમાણે તે ઠગો ને અમરતના બિંદુનું પાન થયું. ત્યારે તે કહેવા લાગ્યો કે તમે તળાવમાં કોની સાથે વાત કરી? અને પહેલા જન્મનું વૃતાંત તમને કોણે કહયું ? તે અમને કૃપાકરીને કહો.અમે તમારા દાસ છીએ. અમે તમને મારશું નહીં અને અમારે દ્રવ્ય પણ નથી જોઇતું. તમે સત્ય બોલો કે તમે કોની સાથે વાત કરી છે ? એ ક્ષત્રી વૈશ્ણવેજે વાત થઈ હતી તે સર્વ કહી દીધી. આ સર્વ ઠગ તેને નમી પડયા. અને કહયું કે અમને તમે શ્રી ગુસાંઇજીનાં સેવક કરાવો. પછી તે ક્ષત્રી વૈશ્ણવ રસોઈ કરીને સર્વને મહાપ્રસાદ લેવરાવીને પો-તાને ગામ આવ્યો. અને હીરાનો શ્રી ગુસાંઈને વાસ્તે હાર ક-રાવ્યો અને દશહજાર રૂપૈયાના હીરા વેચી નાંખ્યા. અને ઘર ।। ખર્ચનો બંદોબસ્ત કર્યો, પછી સ્ત્રીને તથા ઠગોને સાથે લઇ

શ્રી ગોકુલ આવ્યા. ત્યાં આવી શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં એ ઠગની બધી વાત કરી. એ ઠગ પ્રેમપુર્વક શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી તેમને ભગવદ્ સ્વરૂપનું, શ્રી મહાપ્રભુજીના સ્વરૂપનું, શ્રી ગિરિરાજજીના સ્વરૂપનું, શ્રી યમુનાથજીના સ્વરૂપનું અને પ્રન્ના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું. એ ક્ષત્રી વૈષ્ણુવ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદ્દીય હતા.

(એક વિરકતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦ મી.)

એ વઈષ્ણુવ શ્રી ગોકુળમાં રહેતો હતો અને ચપટી માગી નિર્વાહ કરતો ગામમાં એક ક્ષત્રાણી વઈષ્ણુવ હતી તેની પાસે દ્રવ્ય ઘણું હતું, વિરકત વૈષ્ણુવ ક્ષત્રાણીને ઘેર ઘણું જતો અને ભગવદ્દ વાર્તા કરતો, પરંતુ લોક તેની નિંદા ઘણી કરતા હતા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજીએ તે વૈષ્ણુવને પુછયું કે તું ક્ષત્રાણીને ઘેર કેમ જાય છે ? ત્યારે તેણે કહ્યું કે મારે કંઈ મતલબ નથી કદાચિત દ્રવ્યનું કામ પડે તો તેના વડે કામ નીકળે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે દ્રવ્ય પાત્રની ખુશામત વૈષ્ણુવે ન કરવી જોઈએ, ત્યાગીએ ખુશામત ન કરવી. શ્રીમદ્દભાગવતમાં કહ્યું છે.

શ્લોક—सत्यांक्षितौर्किंकशिपोः मयासैर्वाहैास्वसिद्धहुयबर्हणैः किं ॥
सत्यजलौकिंपुरुधाऽशात्याद्गिवल्कलाद्यौसतिकिंदुकलैः ॥ १ ॥
चीराणिकिंपथिनसंतिदिशंतिभिमो नैवांघ्रिपाःपरभृतःसरितोऽप्जशुष्यत् ॥
सद्वागुहाःजिभजिनोऽवतिनोपसन्नात्कस्माद्भजीन्तकवेयाघनर्दुमदांधात् ॥ २ ॥

એ પ્રમાણે ઘણી રીતે શ્રી ગુસાંઇજીએ તે વિરકતને સમજાવ્યો, પરંતુ તે વૈષ્ણુવ સમઝયો નહીં. શ્રી ગુસાંઈજી પરમદયાલ છે. તે વૈષ્ણુવને ડુબતો જોઈને શ્રી ગુસાંઇજીએ લૌકીક ચરિત્ર રચ્યું. વૈશણુવને કહ્યુ કે મારે પાંચહજાર રૂપીયા ઉધારે

જોઈએ છીએ. એક મહિનામાં પાછા આપીશ તમે ક્ષત્રાણી પાસે તમારા નામપર ઉધાર લાવી દો. ક્ષત્રાણીને કહીને પોતાના નામપર તે પાંચહજાર રૂપૈયા લઈ આવ્યો, અને શ્રી ગુસાંઈજીને આપ્યા. શ્રી ગુસાંઇજીએ લેઈને તે રૂપીયા ભોંયમાં નાંખી દીધા. દોઢ માસ પછી ક્ષત્રાણીએ તે વૈશ્નવ પાસે રૂપીયા માગ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ તે વૈષ્ણવને કહ્યું કે હું તો બે વર્ષ પછી પરદેશ જઇશ ત્યારે રૂપીયા આવશે ત્યારે દઈશ વૈશણુવ આ સાંભળીને ચુપ કરી રહ્યો. ક્ષત્રાણિએ તે વૈશણુવને સિપાઈના પહેરામાં બેસાડયો. ચપટી માગવા જવા ન દીધો. અને ઘરમાં પણ આવવા ન દે. સિપાઈની સાથે એકવાર દર્શન કરવા જવા દે. તેણે મનમાં વિચાર કર્યો કે આને બહુ દુઃખ થઈશ તો શ્રી ગુસાંઈજી રૂપીયા દેશે. તે વૈશણુવ શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા ગયો ત્યારે ચાર સિપાઇ સાથે હતા તે જોઈ શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે વૈશણુવ શું છે? ત્યારે તે વૈશણુવ રોઈ પડયો. અને પોતાની સંપુર્ણ હકીકત કહી. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે ક્ષત્રાણી તારી મીત્ર છે તેની પાસે ચાર પાંચ લાખ રૂપીયા છે અને ખરચવાવાળું કોઇ નથી તોએ પાંચ હજાર માટે તને આટલું દુઃખ દે છે. હવે તું કેમ કરીશ. ત્યારે વૈશણુવે કહ્યું કે જો એકવાર ક્ષત્રાણીના રૂપીયા ચુકે તો જન્મ સુધી તેનું મ્હોં ન જોઉં ત્રણ દિવસ થયાં મેં અન્નજળ લીધું નથી. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજીએ ઘણી કૃપા કરી દ્રવ્ય કઢાવી આપ્યું. અને વૈશણુવને કહ્યુ કે મારે દ્રવ્ય જોઈતું નહોતું પણ તારી આસકતી છોડાવવાને આટલું

કરવું પડયું હતું દ્રવ્ય લઈને તે વૈશણુવે ક્ષત્રાણીને આપ્યું અને પોતાના મનમાં સમજયો કે શ્રી ગુસાંઈજી વિના આટલી કૃપા કોણ કરે. અને સંસારમાં ડુબવાવાળાને કોણ કાઢે, આવો વિચાર કરીને વૈશણુવે નિયમ લીધો કે તે ક્ષત્રાણીનું મ્હોં ન જોઉં. એ વૈશણુવ એવો કૃપાપાક હતો કે જેથી શ્રી ગુસાંઈજીએ સંસારાસકિત છોડાવી.

(બ્રાહ્મણ સ્ત્રી-પુરૂષ દેવીના ઉપાસીની વાર્તા.)

:(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૧ મી.)

બ્રાહ્મણ આગ્રામાં રહેતો. બ્રાહ્મણ સ્ત્રી પુરૂષ એવા દેવિના મંત્ર સાધતાં કે દેવી આવી નિત્ય મધ્ય રાત્રાએ દર્શન દેતાં. અને વાતો કરતાં હતાં. આમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ વિતી ગયા. એક દિવસ ચાચા હરિવંશજી શ્રી ગોકુળથી આગ્રે આવ્યા. જયેષ્ટમાસ હતો અને તાપ ઘણો પડતો હતો. તાપને લીધે મોડું થઇ ગયું. રાતપહોર ગઈ ત્યારે આગ્રે પહોંચ્યા. અને ઘણા શ્રમિત થયા તેથી બ્રાહ્મણના ચોતરાપર મુકામ કર્યો હવા સારી જાણીને ત્યાં સુઇ રહ્યા. મધ્યરાત થઈ ત્યારે દેવી બ્રાહ્મણને ઘેર આવી અને જુએ છે તો બ્રાહ્મણના ચોતરાપર પાંચ વૈષ્ણવ સુઇ રહ્યા છે. દેવી પ્રસન્ન થઈને પોતાના માની વૈષ્ણવને પંખો કરવા લાગી અને મનમાં સમઝી કે આ ભગવદ્ભકત સુતા છે તો તેમને ઓળંગીને કેવી રીતે જઉં. બ્રાહ્મણ દેવીના દર્શન માટે ઘણો આતુર થયો અને બન્ને સ્ત્રી પુરૂષ ઘણી પ્રાર્થના કરવા લાગ્યાં. અને સ્તુતિ કરવા લાગ્યાં. આવાહન કરવા લાગ્યા તો પણ દેવી આવ્યાં નહિ આખી રાત ચાચાજીને પંખો કરતી

શ્રી ત્યારે ચાચાજી ઉઠયા. અને સંતદાસને ઘેર ગયા. દેવી અંદર ગઈ. અને સ્ત્રી પુરૂષને દર્શન દીધાં. બ્રાહ્મણ હાથ જોડીને પુછવા લાગ્યો કે આજ રાતના કેમ ન પધાર્યા ? અમારો શું અપરાધ છે ? ત્યારે દેવીએ કહ્યુ કે તમારા ઘર આગળ વૈષ્ણવ સુતા હતા તેમને હું પંખો કરતી હતી ત્યારે બ્રાહ્મણે હાથ જોડી કહ્યું કે વૈષ્ણવ શું તમારાથી અધીક છે. ત્યારે દેવીએ કહ્યુ કે વૈશ્નવ તો ત્રિલોકથી પણ અધિક છે કારણ કે સાક્ષાત્ ભગવાન્ જેના વંશમાં છે. મારા જેવા દેવતા તો તેમની ટહેલ કરવાની અભિલાષા રાખે છે. પરંતુ એ ટહેલ મળતી નથી. ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે એવા વૈષ્ણવનાં દર્શન કૃપા કરી અમને કરાવો. દેવીએ કહ્યુ કે હું તમારાપર પ્રસન્ન થઇ છું, અને તમારો સાચો ભાવ મારા વિષે છે તો તમને કહું છું કે તમે બન્ને તે વૈષ્ણવ પાસે જઇને શ્રી ગુસાંઈજીને શરણ જાઓ. એ બ્રાહ્મણ સ્ત્રી સહિત સંતદાસજીને ઘેર જઇને ચાચાજીને મળ્યો અને બધું વૃત્તાંત કહ્યુ, ત્યારે ચાચાજીએ બંને જણને નામ સંભળાવ્યું. અને માર્ગની રીત શીખડાવી પછી તે બંને સ્ત્રીપુરૂષને ચાચાજી શ્રી ગોકુળ લઇ ગયા. અને શ્રી ગુંસાઇજીનાં દર્શન કરાવ્યાં અને બધો પ્રકાર જણાવ્યો. શ્રી ગુંસાઈજીએ કૃપા કરીને સ્ત્રી-પુરૂષને નામ નિવેદન કરાવ્યું. એ સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી નવનીત પ્રિયાજીનાં દર્શન કરીને ઘણાં પ્રસન્ન થયાં અને શ્રી મદનમોહજીની સેવા માથે પધરાવીને સેવા કરવા લાગ્યાં. શ્રી ગુંસાઇજીની સાથે જઇને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. અને

તે બ્રાહ્મણ તથા બ્રાહ્મણી ઘણા પ્રસન્ન થયાં. શ્રી ગુંસાઇજીથી વીદાય થઈ આગ્રે આવ્યાં. અને શ્રી ગુંસાઈજીને વિનતી કરી કે ચાચાજી એક મહિના સુધી અમારી પાસે રહે. આ પ્રમાણે વિનતિ કરીને ચાચાજીને સંગ લઈ આવ્યા. ચાચાજીએ કૃપા કરીને માર્ગની રીત શીખવાડી. એ સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી ગુંસાઈજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર થયાં.

(કૃષ્ણદાસ તથા ઇશ્વરદાસ બે ભાઇની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૨ મી.)

એ બંને ભાઇ નિષ્કંચન હતા. અને સદા શ્રી ગુંસાઈ-જીની પાસે રહેતા. શ્રી ગુંસાઈજી પરદેશ પધારતા ત્યારે સાથે જતા. અને જળધારાની સેવા કરતા હતા; એ બંને ભાઈ અફી-ણ ઘણું ખાતા હતા. એક દિવસ શ્રી ગુંસાઇજીએ તેમને અ-ફીણ ખાતા જોયા, ત્યારે શ્રી ગુંસાઇજીએ તેમને કહ્યું કે તમે અફીણ ખાવું છોડી દો. ત્યારે તેમણે વિનતિ કરી કે કૃપાનાથ અફીણથી શું દોષ છે ? શ્રી ગુંસાઈજીએ આજ્ઞા કરી કે અફીણ ભગવદસ્વરૂપથી ભુલાવે છે અને પુરૂષાર્થ ઘટાડે છે. અને તત્વનિશ્ચયથી ભુલાવી અતત્વમાં મન લગાવે છે અને જ્યારે અફીણ મળતું નથી ત્યારે કોઇ પણ વાતમાં મન લાગતું નથી. આ વાર્તા સાંભળીને બંને ભાઈએ અફીણ છોડી દીધું. ભગવદરસમાં છકયા રહેતા. તેમને સદા ભગવદરસનું ઘેન રહે-તું જેથી ભગવદવાર્તા વિના બીજી વાત કરતા નહિ. એ બંને ભાઇ શ્રી ગુંસાઇજીના કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(શાહુકારના પુત્રની વહુ સુરત ગામમાં રહેતી હતી, તેની વાર્તા.)
(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩ મી.)

શાહુકારના પુત્રની વહુ સુરત ગામમાં રહેતી હતી. તેનું રૂપ ઘણું સુંદર હતું. અને તે સતી હતી. એક દિવસ ઘરના કમાડ અટકાવી ન્હાતી હતી. તે સમય એક મલેચ્છ પાદશાહનો નોકર ઘોડાપર બેસીને જતો હતો તેની નજર તે સ્ત્રી ઉપર ગઈ. અને તેને જોઈને તે કામાતુર થયો. તેથી તે ઘોડો કુદાવી ઘરની અંદર ગયો. અને તે સ્ત્રી નગ્ન નહાતી હતી. તેનો હાથ પકડી લીધો ત્યારે તે સ્ત્રી બોલી કે આટલી તસ્દી તમે કેમ લો છો ? હું તમારી ચાકર છું તમે જેમ કહેશો તેમ કરીશ. મને વસ્ત્ર પહેરી લેવા દો. આ સાંભળીને તે મલેચ્છ પ્રસન્ન થયો. અને કહ્યું કે કપડાં પહેરી મારી સાથે ચાલ. આટલું કહી તે સ્ત્રીનો હાથ છોડી દીધો. સ્ત્રી કપડાં પહેરી મલેચ્છને તમાચો મારી ઓરડાનાં કમાડ અટકાવી અંદર ચાલી ગઈ. મલેચ્છ શરમાઈને ઘેર ગયો. અને મનમાં વિચાર કર્યો કે જેટલું દ્રવ્ય આપણી પાસે છે તે સઘળું ખર્ચીને આ સ્ત્રીની સાથે વિવાહ કરવો. એને છોડાવી નહીં. આવો વિચાર કરીને ઉપાય શોધવા લાગ્યો. એ સ્ત્રીના ઘરની પાસે એક ડોસા રહેતી હતી તે ઘણી ગરીબ હતી. તે ડોશી સાથે તે મલેચ્છે ઓળખાણ કરી. અને નિત્ય તેને ઘેર જાય. કોઈ દિવસ તે ડોસીને આઠઆંનાદે, કોઈ દિવસ રૂપીયો દે અને કોઈ દિવસ બે રૂપીઆ દે આમ કરતાં તે ડોશીને કહ્યું કે જુઓ આ શેઠના પુત્રની વહુનું નામ, તેના બાપનું નામ, તેના સાસુ સસરા તથા ધણીનું નામ, તેના

નાની નાના તથા મામા મામી સર્વનું નામ તથા તેના શરીરના ચિન્હ તથા તેની ઉમ્મર તથા જન્મ વરસ તથા મહિનો બધું પુછીને મને લખાવે તો હું તને ૧૫ મહોર દઉં. ડોસીએ તે બધું કબુલ કર્યું. તે ડોશી નિત્ય તેને ઘેર જાય અને વહુને તેલ કાંસકી કરે અને વહુને બધી વાત પુછે અને મલેચ્છને લખાવી દે. આ પ્રમાણે જ્યારે બધો વૃતાંત લખાવી ચુકી, ત્યારે તે મલેચ્છે એક વેશ્યાની પુત્રીને વેચાણ લિધી અને શાહુકારપુત્રની વહુનું નામ તે તેનું નામ પાડયું અને તેને બધાં સગાનાં નામ શિખવાડી દીધાં. એ વેશ્યાની પુત્રી હુંશીયાર થઇ ત્યારે સાહુકારના ઘરની પાછળ તેને ઉભી રાખી અને સુબા આગળ જઈને તેણે કહ્યું કે ફલાણા સાહુકારના પુત્રનિ વહુ મારી સાથે મુસલમાન થવાને અને પરણવાને રાજી છે. તે સાહુકારના ઘરની પાછળ ઉભી છે તેને આપ સરકાર બોલાવી પુછી લો, હાકેમે તેને બોલાવી અને સઘળી વાત પુછી અને સગાનાં બધાં નામ લખી લીધાં મલેચ્છ બોલ્યો કે પાછળથી તે ફરી જશે અને તેને સાસરે ચાલી જશે માટે સરકાર પાકો બંદોબસ્ત કરી આપો હાકેમે તેના પાસેથી પાકું લખત કરાવી લીધું. અને પછી તેને રજા આપી. મલેચ્છે વેશ્યાની પુત્રિને વેશ્યાને ઘેર મોકલી દીધી. અને ૧૫ દિવસ પછી સુબાને ફરીઆદ કરી કે એ સાહુનારના પુત્રની વહુ મારી સાથે ખાનપાન કરીને તેને ઘેર ગઈ છે. સુબાએ હુકમ કરીને એ સાહુકારના પુત્રની વહુને પકડાવી એટલે પછી તેનો સાસરો, બાપ અને ગામનું પંચ

મળીને સુબાની પાસે ગયું, પરંતુ સુબાએ માન્યું નહીં. અને કહ્યું કે આ બાઈ મારી પાસે આવીને લખાવી ગઈ છે. ઘણી તકરાર થઈ, તેના સાસરે કહ્યુ કે કોઈ દિવસ એ બહાર નિકળી નથી જેથી અમે દિલ્હીમાં અકબર બાદશાહ પાસે ફરીયાદ કરીએ અને જ્યાં સુધી અમારો દિલ્લીમાં ન્યાય ન થાય ત્યાં સુધી તે વહુનો ધર્મ ભ્રષ્ટ ન થાય અને તે મલેચ્છ એને સ્પર્શ ન કરે એવું સુબાની સાથે નક્કી કરીને તે સર્વ સુબાના ઠરાવની નકલ લઈને દિલ્લી ગયા. અકબર બાદશાહે તે મલેચ્છના લાભમાં હુકમ કર્યો. તે સ્ત્રી ઉંચે સ્વરે રોવા લાગી અને કહેવા લાગી કે હે ઇશ્વર! જો તું સત્ય હોય તો મારો પ્રાણ લે. આ વાતમાં હું કંઇ પણ જાણતી નથી. તેની આવી વ્યવસ્થા જોઈને દિલ્લીપતિના મનમાં એવું આવ્યું કે જો આ સ્ત્રીનું મન મલેચ્છમાં મોહિત હોત તો આવું રૂદન ન કરે. જેથી પ્રભુ મારા ન્યાયમાં ખામી ન પાડે એમ થાય તો ઘણું સારૂં, પરમેશ્વર મારો ધર્મ રાખશે આવો વિચાર કરીને હુકમ કર્યો, અને કચેરીમાં કહ્યું કે મારા ન્યાયમાં કંઈ કસુર છે. બરોબર લાગતો નથી તે સ્ત્રી મલેચ્છને સોંપી મલેચ્છ કચેરીમાંથી લઈ ચાલ્યો અને વહુ ઉંચે સ્વરે રૂદન કરે અને છાતી કુટે. હજારો લોક તમાશો જોવા ભેગું થયું, જે દિવસે વહુને મલેચ્છ લઈ ગયો તેજ દિવસે શ્રી ગુંસાંઈજી શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી દિલ્હી પધાર્યા હતા. શ્રી ગુંસાઈજીનો મુકામ હતો તે રસ્તે થઈને મલેચ્છ નીકળ્યો, અને સ્ત્રી રૂદન કરતી હતી, ઘણા લોકની ભીડ સાથે

હતી, શ્રી ગુંસાઈજીએ જોઈને પુછયું કે આ શું છે? તેમણે બધો વૃતાંત સાંભળ્યો, એટલે તે તુર્કને અને વહુને બોલાવ્યાં, અને બધા સમાચાર પુછયા. આ સર્વ સાંભળીને પૃથ્વીપતિને ખબર દીધી કે હું આનો ન્યાય પંદર દિવસમા કરીશ. આ સાંભળી પૃથ્વીપતિ પ્રસન્ન થયો અને કહ્યું કે એક મહિનાની અંદર જે ન્યાય શ્રી ગુંસાઈજી કરે તે મારે કબુલ છે. આ પ્રમાણે કહીને દિવાન બીરબલને શ્રી ગુંસાઈજી પાસે મોકલ્યો. બીરબલે આવીને વિનતિ કરી એ સાંભળીને શ્રી ગુંસાઈજીએ મલેચ્છને એક ઠેકાણે રહેવાનો હુકમ દિધો અને વહુને સાસુ સસરા ભેગી રાખી. અને બંન્નેને બોલાવી બધી હકીકત સાંભળી. પછી શ્રી ગુંસાઈજીએ એક દિવસ બે પાંજરાં મંગાવ્યાં, એક પાંજરામાં તુર્કને બેસાડયો અને એક પાંજરામાં વહુને બેસાડી. બંને પાંજરા મેદાનમાં મુકાવ્યાં. અને રાત્રે કોઈ મનુષ્ય પાંજરા પાસે જાય નહીં એવો બંદોબસ્ત કરાવ્યો. અને દિલ્લીપતિની ખાતરીવાળો એક મનુષ્ય છાનોમાંનો રાત્રે પાંજરા પાસે બેશી રહયો. મધ્ય રાત પછી તે સ્ત્રી પાંજરામાંથી બોલી અને મલેચ્છને કહ્યું કે હવે હું તારી થઈછું અને તારી સાથે જન્મ કાઢીશ. તેથી તમારૂં કંઈ પરાક્રમ જાણું તો મારૂં ચિત પ્રસન્ન થાય. તમે કેવી રીતે આ ઉપાય રચ્યો. એ તમે મને કહો તો મને ધીરજ આવે તો મારા મનને ધીરજ દઉં. મેં તમને કોઈ દિવસ જોયા નથી, તેથી જો તમે તમારૂં પરાક્રમ નહી કહો તો આ પાંજરા સાથે માથું ફોડી મારો પ્રાણ કાઢી નાંખીશ.

આ મલેચ્છ પ્રસન્ન થયો અને બોલ્યો કે તું મારૂં પરાક્રમ હજુ જાણતી નથી. તેણે સઘળું વૃતાંત કહ્યું અને ડોશીની અને વેશ્યાની પુત્રીની બધી રીત જેવી બની હતી તે બધું કહી દીધું. આ સાંભળીને વહુ બોલી કે હવે મારો પ્રાણ રહેશે હવે તારે વશ થઈ તારી પાસે આવીશ. આ સાંભળીને મલેચ્છ પ્રસન્ન થયો અને પોતાની બહાદુરી માનવા લાગ્યો. જે માણસ છુપાઇ રહયો હતો તેણે આખી રાત જે વાર્તા બની તે બધી લખી રાખી. સવાર થતાં તો શ્રી ગુંસાઈજીએ બંને પાંજરા મંગાવ્યા અને તે માણુસે જે લખ્યું હતું તે પૃથ્વીપતિની પાસે મોકલી દીધું. આ લખત વાંચીને અકબર બાદશાહે તુર્કને જન્મ કેદ આપી સુબાને દુર કર્યો. અને તેને કહ્યું કે જે વખતે એ સ્ત્રી તારી પાસે લખાવવા આવી ત્યારે તેં તે સ્ત્રીના બાપની અને સસરાની સહી કેમ ન લીધી. અને વેશ્યાનું તથા ડોશીનું ઘર લુંટી લીધું. અને વહુને છોડી મુકી. વહુએ પોતાના સગાંને કહ્યું કે મને શ્રી ગુંસાઈજીએ જીવતી રાખી છે. જેથી હું તેની સેવક થઈશ. પછી તે વધુ શ્રી ગુંસાઇજીની સેવક થઈ, અને તેનાં સાસુ, સસરો, મા બાપ અને ધણી વિગેરે જે સાથે હતા તે સર્વ સેવક થયાં. અને શ્રી ઠાકરજી પધરાવી પોતાને દેશ આવ્યાં. એ વહુ પોતાના સત્યમાં રહી, તો તે ।। સંગથી સર્વ વૈષ્ણુવ થયાં, એ વહુ એવી કૃપાપાત્ર હતી.

(હરિદાસ ખવાસ સનોડીઆની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૪ મી.)

એ હરીદાસ શ્રી ગુંસાઈજીની ખવાસી કરતા હતા. હરીદાસને શ્રી ગુંસાઇજીએ બે વાતની શિક્ષા દીધી. એક તો અ-

મારા દ્રવ્યને સ્પર્શ કરવાથી બુદ્ધી ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે અને પરસ્ત્રી સાથે એકાંતમાં બેસવાથી ચિત્ત ચલાયમાન થઈ જાય છે, અને તેથી ભગવદાવેશ હૃદયમાં નથી આવતો. હરીદાસે જન્મ પર્યંત શ્રી ગુંસાંઈજીની આજ્ઞા પાળી. એક દિવસ હરિદાસે શ્રી ગુંસાઈજીને વિનતિ કરી કે મારે શ્રીમદ્‌ભાગવત સાંભળવાની ઈચ્છા છે ત્યારે શ્રી ગુંસાઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે ઉજ્જેન જાઓ અને કૃષ્ણભટજી આગળ શ્રીમદભાગવત સાંભળી આવો, હરીદાસ ઉજ્જેન ગયા અને કૃષ્ણભટજીને કહ્યુ કે મને શ્રીમદભાગવત સંભળાવો ત્યારે કૃષ્ણભટજીએ વેણુ ગીતનો પ્રસંગ કહ્યો.

श्लोक–बर्हापीडंनटवरवपुःकर्णयोःकर्णिकारंबिभ्रद्वासःकनककपिशंवैजयंतींचमालाम् ॥
रंध्रान्वेणोरधरसुधयापूरयन्गोपवृंदैर्वृंदारण्यंस्वपदरमणंप्राविशद्गीतकीर्तिः ॥१॥

આ શ્લોકની સુબોધિનીનો પ્રસંગ જેમાં ત્રણપ્રકારની સુધાનું વર્ણન કર્યું છે. એક તો સર્વા ભોગ્યાસુધા, બીજી દેવભોગ્યાસુધા, અને ત્રીજી ભગવદ્ ભોગ્યસુધાનું સ્વરૂપ શ્રી ઠાકુરજીએ વેણુમાં વર્ણન કરીને વ્રજભક્તને પોતાના સ્વરૂપનો બોધ કરાવ્યો અને વર્ણન કરવાનું સામર્થ્ય દિધું. આ પ્રસંગ હરીદાસ સાંભળીને મુર્છાગત થઈ ગયા. એક પહોર પછી ચેતક થયા. હરીદાસે કૃષ્ણભટને કહ્યું કે શ્રીમદભાગવતનો પ્રસંગ બીજો સંભળાવો. કૃષ્ણભટે કહ્યું કે મને અવકાશ નથી. કૃષ્ણભટજી મનમાં ડર્યા કે આની દશમી અવસ્થા થઈ જશે તો શ્રી ગુસાંઈજી ખીજશે એથી કૃષ્ણભટે હરીદાસને કહ્યુ કે તમે જાઓ અને શ્રી ગુસાંઈજીની સેવા કરો. એટલે હરીદાસજી આવી શ્રી ગુસાંઈજીની

ખવાસી કરવા લાગ્યા.

પ્રસંગ ૨ જો.

એક દિવસ હરીદાસજીએ એક સાચોરાના ઘરનું વંતાકનું શાક લીધું હતું. તેથી હરીદાસના મનમાં એમ આવ્યું કે, હું ઘણા વર્ષ થયાં શ્રી શ્રી ગુસાંઈજીની સેવા કરૂંછું અને કંઈપણ પગાર લેતો નથી તેથી શ્રી ગુસાંઇજીનું કેટલુંક દ્રવ્ય લઈ ચાલ્યો જાઉં તો ઠીક. શ્રી ગુસાંઇજીની વહુજીનું એક હજાર રૂપૈયાનું આભુષણ લઇ ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. હરીદાસજી વૃંદાવન થઇને આગળ ચાલ્યા. ત્યાં એકતળાવ હતું અને ત્યાંસાધુનીજગ્યા હતી. ત્યાં સામાન મુકીને હરીદાસજી ખરચુ ગયા, અને તળાવ ઉપર ન્હાયા એવામાં પવન આવ્યો અને વ્રજરજ ઉડી હરીદાસના મોઢામાં પડી તેથી હરિદાસજીની બુદ્ધિ શુદ્ધ થઈ ગઈ. અને પેટમાંથી બધો આસુરોવેષ નીકળી ગયો. હરીદાસજીને એવો પશ્ચાતાપ થયો કે મેં આ શું કામ કર્યું ? હરીદાસ ગાંસડી લઇને શ્રી ગોકુળ પાછા ફર્યા અને આવીને શ્રી ગુસાંઈજીને આભુષણ દીધું. અને વિનતિ કરી કે મારી બુદ્ધી આમ કેમ થઈ ગઇ ! શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે અમારા સેવક તથા અમારી જ્ઞાતીના ભટ તથા અમારા જલધરિયા, પ્રચારક, રસોઈયા તથા મુખીયાને ઘેર અમારૂં વિનાપ્રસાદી દ્રવ્ય જાય છે તેમના ઘરનું જે કોઇ વૈષ્ણવ ખાય તેની બુદ્ધિ એવી થઈ જાયછે કે જેવી તમારી થઇ ગઈ, હરીગુરૂ વૈષ્ણવમાં તેની વિષમ બુદ્ધિ થઈ જાય છે. જ્યાં સુધી તમારા પેટમાં તે સાચોરાનું શાક રહ્યું ત્યાં સુધી તમારી બુદ્ધિ બગડી રહી

જ્યારે ભગવદ્ ઈચ્છાથી તમારા મુખમાં વ્રજરજ પડી અને તમને ઉલટી થઇ ત્યારે તે અંશ નિકળી ગયો અને તમારી બુદ્ધિ નિર્મળ થઇ, આથી વૈષ્ણવને શ્રી ઠાકુરજીના અણપ્રસાદિ દ્રવ્યનો એવો ડર રાખવો જોઇએ એ હરિદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રેમનિધિ મિશ્રનિ વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૫ મી.)

પ્રેમનિધિ મિશ્ર આગ્રામાં શ્રી ગુસાંઈજીનાં સેવક થયા. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. પ્રેમનિધિ મિશ્ર ઘણું કરી અપરસમાં રહેતા. યવનની વસ્તી જાણિને બહાર નીકળતા નહિ; પ્રેમનિધિ મિશ્રને એવો નિયમ હતો કે સવાપહોર રાત રહે ત્યારે ગાગર કંતાનમાં બાંધી રાખતા તે લઇને શ્રી યમુનાજી જાય અને ન્હાય ને ગાગર ભરી લાવતા. એક દિવસ વરસાદ ઘણો પડયો અને જ્યાં ત્યાં કીચડ થયો. પ્રેમનિધિ મિશ્રને ચિંતા થઈ કે અંધારામાં જ્યાં ત્યાં પગ પડશે અને દિવશે મલેચ્છ અડકી જશે. આ ચિંતાથી આખી રાત નિદ્રા આવી નહી, તેની ચિંતા શ્રી ગોવર્ધનનાથજી સહી ન શકયા જ્યારે સવાપહોર રાત રહી ત્યારે પ્રેમનિધિ મિશ્ર ઘેરથી શ્રી યમુનાજી જવા બહાર નીકળ્યા તો એક દશ વર્ષનો છોકરો મશાલ લઇને આવે છે. પ્રેમનિધિ મિશ્રે એમ જાણ્યું કે આ કોઈને મુકીને જાય છે જ્યાં સુધી તે આ રસ્તે જાય ત્યાં સુધી તેની પાછળ પાછળ જાઉં પછી જ્યારે તે જશે ત્યારે શ્રી યમુનાજીપર જઈશ, આમ કરતાં તે છોકરો શ્રી યમુનાજી સુધી આવ્યો પછી અંતરર્ધાન થઇ ગયો ત્યારે તેને આશ્ચર્ય થયું કે

આ કોણ હશે ? શું હશે ? કોઈ ભુતપ્રેતનું સામર્થ્ય તો નથી કે મારી દ્રષ્ટીમાં આવી શકે આવો વિચાર કરવા લાગ્યા પછી ન્હાઈને ગાગર ભરી પ્રેમનિધિ ચાલ્યા, એટલે છોકરો પણ મસાલ લઈ આવ્યો. તેમણે વિચાર કર્યો કે હું આને પુછું; પરંતુ પાંચ સાત ડગલાં ચાલ્યા એટલામાં તો ગાઉ દુર ઘર હતું તે આવી ગયું કંઈ પુછી શકયા નહી અને તે છોકરો ચાલ્યો ગયો. પછી તેમણે વિચાર કર્યો કે એક ગાઉ રસ્તો પાંચ ડગલામાં આવી ગયો એ કાર્ય શ્રી નાથજીનું છે જેથી ઘણો પશ્ચાતાપ થયો અને તે છોકરાના રૂપમાં મન લાગી રહ્યું અને નેત્રમાંથી જળ વહેવા લાગ્યું એ પ્રેમનિધિ મિશ્ર શ્રી ગુંસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમને લીધે શ્રી નાથજીને મસાલ લેવી પડી.

(प्रसंग २ जो.)

પ્રેમનિધિ કથા એવી વાંચતા કે જે કોઇ સાંભળવાને આવતો તેનું મન હરિ લેતા. અને તેને ભગવદ્દસ્વરૂપનું જ્ઞાન થઈ જતું. આ કારણથી ઘણા લોકો સ્ત્રીઓ તેમ પુરૂષો કથા સાંભળવાને આવતા હતા. આ વાત પ્રેમનિધિનો પડોશી જે દુષ્ટ હતો તેનાથી સહન થઇ નહિ તેથી તેણે પૃથ્વીપતિને ફરિયાદ કરી પૃથ્વીપતિએ ચોપદારને મોકલ્યો. આ વખતે પ્રેમનિધિએ ઉત્થાપન કર્યા હતા અને ઝારી ઉઠાવી હતી અને બીજી ભરવાનો વિચાર કરતા હતા. ચોપદાર પકડીને પૃથ્વીપતિની પાશે લઇ ગયો. અને શ્રી ઠાકુરજી જળવિના રહી ગયા પૃથ્વીપતિએ કહયું કે જ્યાં ભગવદ કથા વંચાય છે ત્યાં સાંભ-

ળવા આવનારને ઉઠાડી મુકવો તેને ધમકાવવો, વિષય દ્રષ્ટીથી તેના સામું જોવું અને ભગવદ્ નામ સાંભળવામાં પ્રતિબંધ કરવો એમાં ઘણો દોષ છે જેથી હું કોઇને ના કહેતો નથી, ત્યારે પૃથ્વીપતિએ કહયું કે તું કહે છે તે જુદું છે અને તારી ગલીના લોક કહે છે તે પણ જુદું છે; જયાંસુધી નકકી તપાસ થશે નહી ત્યાંસુધી તને છોડવામાં નહી આવે આ પ્રમાણે કહીને તેને કેદ મોકલી દીધો. શ્રી ઠાકુરજી પૃથ્વીપતિનો ઈષ્ટ જે પીર તેનું રૂપ ધરીને પૃથ્વીપતિ રાત્રે જયાં સુતો હતો ત્યાં ગયા. અને તેને કહયું કે મને તરસ ઘણી લાગી છે. ત્યારે તેણે કહયું કે આપ જળ પીઓ. મારા ઘરમાં અનેક પ્રકારની સુગંધી વાળું તરેહ તરેહનું જળ છે. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહયું કે કોણ પાશે. ત્યારે પૃથ્વીપતિ બોલ્યા કે આપ જેને ફરમાવશો તે પાશે ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ તેને લાત મારી અને કહયું કે મારી વાત ચિત્ત દઈને સાંભળતો નથી. જેના હાથનું હું જળ પીઉંછું તેને તો તેં કેદ કર્યો છે. આવું વચન સાંભળીને પૃથ્વીપતિ ઉઠી બેઠો થયો અને મનુષ્ય મોકલી પ્રેમનિધિ મિશ્રને કેદમાંથી બોલાવ્યો અને તેનો પગ પકડી લીધો અને કહયું કે મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. અને કહયું કે સાહેબ તરસ્યા છે માટે તમે જઈને જળ પાઓ બીજાના હાથનું જળ પીતા નથી એ તમારાપર રીઝયા છે તેથી તમે જાઓ અને સાહેબને જળ પાઓ અને હું તમારાપર રાજીછું તમે જેવી રીતે કથા વાંચો છો તેવી રીતે વાંચો અને કોઇ દેશ કોઈ ગામ તમને ભેટ આપું તે લો. પ્રેમનિધિ મિશ્ર બોલ્યા કે મારે કાંઇપણ જોઈતું નથી.

પૈશા મેળવીને કોઈનું સારૂં થયું નથી. જેની પાશે પૈશા છે તેની બુદ્ધિ સ્થિર રહેતી નથી. તેનામાં ઘણી જાતના બગાડ થાય છે જેથી હું દ્રવ્ય નહી લઉં. પૃથ્વીપતિ બહુ ડર્યો અને કહ્યું કે કંઈ ફરમાવો. ત્યારે તેણે કહ્યું કે કોઈ દીવસ મને બોલાવીશ નહિ એટલું હું માગું છું. પછી બે ચાર મનુશ્ય અને મસાલ સાથે આપીને તેજ વખત પ્રેમનિધિને ઘેર મોકલ્યા. ઘેર જઈ ન્હાઈને પ્રેમનિધિએ ઝારી ભરી ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીને ધીરજ આખી અને શાંત થયા એ પ્રેમનિધિ મિશ્ર શ્રી ગુંસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(બ્રાહ્મણ સ્ત્રી પુરૂષની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧ મી)

એ બ્રાહ્મણ ઈટાયા ગામમાં રહેતો હતો. અને દેવી ઉપાસી હતો. રાત્રે તેની પાશે આવતી. એક દિવસ ચાચાજી ઈટાયામાં ગયા. અને રાત ઘણી ગઈ તેથી બ્રાહ્મણના ચોતરાપર મુકામ કર્યો, અને ત્યાંજ સુઈ રહ્યા. રાતે દેવી આવી પરંતુ વૈશણવને ઉલ્લંઘન ન કરી શકી ત્યાંજ ઉભી રહી. દેવી જે વિશ્ણુની માયા છે તે વૈશણવનું સ્વરૂપ સારી રીતે જાણતી હતી તેથી પાછી ન ગઈ. અને બ્રાહ્મણ અનેક પ્રકારના જપ મંત્ર તથા આવાહન કરવા લાગ્યો, જ્યારે બે ઘડી રાત રહી ત્યારે ચાચાજી ઉઠીને ચાલ્યા ગયા પછી દેવી બ્રાહ્મણને ઘેર ગઈ, બ્રાહ્મણે પુછ્યું કે રાત્રે કેમ ન પધાર્યા ? ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે ચોતરાપર વૈશણવ સુતા હતા તેમનું ઉલંઘન કેમ કરૂ. ત્યારે બ્રાહ્મણે પુછ્યું કે શું વૈશણવ તમારાથી મોટા છે ? ત્યારે દેવીએ

કહયું કે અનન્ય વૈશણુવ સર્વથી મોટા છે. એનાથી મોટું કોઇ નથી તેત્રીસક્રોડ દેવતા વિરાટના રોમમાં છે. વિરાટ ભગવાન બ્રહ્માંડરૂપ છે એવા અનંત કોટી બ્રહ્માંડ શ્રી ઠાકુરજીના રોમ રોમ વિષે છે. એ ભગવાન જેના વશ છે તેનાથી મોટું કોણુછે? જેની પાછળ પુર્ણ પુરૂષોત્તમ ફરે છે. ત્યારે બ્રાહ્મણે કહયું કે, મારે એવા વૈશણુવનાં દર્શન કરવાં છે. ત્યારે દેવીએ કહયું કે ગામ બહાર જાઓ હમણાં તમને જતાં મળશે. તે બ્રાહ્મણ જઇને ચાચાજીને મળ્યો. અને કહયું કે મારે ઘેર પાછા પધારો અને બધી વાત કહી ચાચાજીએ કહયું કે હું દશ પંદર દિવસ પછી આવીશ અને તે બ્રાહ્મણને એક ઉપરણો આપ્યો અને કહયું કે આ ઉપરણો દેવીને આપજે બ્રાહ્મણ ઘેર આવી ખીંતીપર ઉપરણો મુકયો. અને ન્હાઇને ગાયત્રી જપ કરવા લાગ્યો. અને બ્રાહ્મણની સ્ત્રી રશોઈ કરવા લાગી. એવામાં પવન આવ્યો તેથી ઉપરણો ઉડી બ્રાહ્મણના માથાપર પડયો, ત્યારે તેની સ્ત્રી તેને કુતરા જેવી દેખાવા લાગી. ત્યારે તે બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે તું કુતરી કેમ થઇ ગઇ છું? ત્યારે તે સ્ત્રીએ વિચાર કર્યો કે આ ગાંડે થઈ ગયો કે શું. તેણે બ્રાહ્મણના માથેથી ઉપરણો ઉતારી લીધો ત્યારે તે તે સ્ત્રીને મનુષ્ય જેવી જોવા લાગ્યો. તેણે વિચાર કર્યો કે આ ઉપરણામાં કંઈ ચમત્કાર છે ત્યારે તેણે સ્ત્રીને કહ્યું કે તું ઉપરણો ઓઢીને મને જો. તે સ્ત્રીએ ઉપરણો ઓઢીને જોયું તો બ્રાહ્મણ ગધાડા જેવો તેને દેખાયો. ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે તમે ગધેડા જેવા દેખાઓ છો, બ્રાહ્મણ ઉપરણો

ઓઢીને બજારમાં ગયો તો કોઈ ગધેડો, કોઈ કુતરો, કોઇ ઘોડો અને કોઇ ઉંટ એવા અનેક પ્રકારના પશુ તેના જોવામાં આવ્યા; પરંતુ કોઇ મનુષ્ય તેના જોવામાં આવ્યો નહિ. આખા ગામમાં ફર્યો ત્યારે એક દુકાનપર બે મનુષ્ય જોયા તેમને જઈ પુછયું કે તમે કયા ધર્મમાં છો ? ત્યારે તેમણે કહ્યું કે અમે વૈષ્ણવ છીએ અને શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક છીએ તું કેમ પુછે છે? ત્યારે બ્રાહ્મણે બધી વાર્તા કહી. ત્યારે તે વૈશ્ણવ પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યા કે ચાચાજી આ ગામમાં આવ્યા અને અમને મળ્યા નહી. હવે આવે ત્યારે અમને ખબર આપજો. ત્યારે બ્રાહ્મણે મનમાં વિચાર કર્યો કે હવે ચાચાજી આવે તો હું વૈષ્ણવ થઉં. પછી થોડા દિવસમાં ચાચાજી આવ્યા અને બ્રાહ્મણને ત્યાં ઉતર્યા. ચાચાજીએ બંને સ્ત્રી પુરૂષને નામ સંભળાવ્યું અને બંને વૈશ્ણવ થયા' શ્રી ગોકુળ આવી શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી શ્રી નવનીત પ્રિયાજીનાં મુખથી કથા સાંભળી. પછી શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી ઈટાયામાં આવી ભગવદ્દસેવા કરવા લાગ્યાં. કેટલાક દિવસ વિત્યા પછી શ્રી ઠાકુરજી તેમને અનુભવ બતાવવા લાગ્યા. એ બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેમને શ્રી ગુસાંઈજીએ ચાચાજી દ્વારા પ્રમેયબલ દેખાડીને અંગીકાર કર્યો.

(સ્યામદાસ વિરકતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૭ મી.)

શ્યામદાસ ઉપર શ્રી ગુસાંઈજીની સંપુર્ણ કૃપા હતી અને શ્રી ઠાકુરજી અનુભવ જણાવતા હતા. એક દિવસ લાલદાસ બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો અને લાલદાસે વિ-

નંતિ કરી કે મહારાજ હું શું કરૂં? મારૂં ચિત સ્થિર રહેતું નથી ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે તું એક વર્ષ સુધી શ્યામદાસનો સત્સંગ કર. ત્યારે લાલદાસે શ્યામદાસને કહ્યું કે હું એક વર્ષ સુધી તમારો સત્સંગ કરીશ. શ્રી ગુસાંઇજીએ મને આજ્ઞા કરી છે, ત્યારે શ્યામદાસે કહ્યું કે મારે પરદેશ જવું છે ત્યારે લાલદાસે કહ્યું કે હું પણ તમારી ટહેલ કરતો તમારી સાથે આવીશ. શ્યામ ચાલ્યા અને લાલદાસ તેમની સાથે ગયા; રસ્તામાં એક ગામ આવ્યું અને એક વઇસ્ણવને ઘેર મંડાણ હતું તેણે તે દિવસે પાંચસો મનુષ્ય જમાડવાનો વિચાર કર્યો હતો. તેણે સ્યામદાસને અને લાલદાસને નોતરૂં દીધું. બંને જણા પ્રસાદ લેવા ગયા. ત્યાં જઈને બેઠા તો સ્યામદાશે પાતાળમાં બધા કીડા કીડા દીઠા. સ્યામદાસને શ્રી ઠાકુરજીએ બતાવ્યું કે આ દ્રવ્ય કન્યાવિક્રયનું છે તે હું કોઈ દિવસ અંગીકાર કરતો નથી. અને એ કારણથી આ સામગ્રી આરોગી નથી. તેથી તમે પ્રસાદ લેશો નહી, સ્યામદાશે પ્રસાદ લેવાની ના કહી તેથી સર્વ વઈષ્ણવ સ્યામદાસને સમજાવવા લાગ્યા. સ્યામદાસ તો ત્યાંથી ઉઠીને ચાલ્યા અને બીજે ગામ ચાલ્યા ગયા. લાલદાસ તો ત્યાં બેસી રહ્યા અને વિચાર કર્યો કે સ્યામદાસ તો વઇષ્ણવ નથી. વઇસ્ણવનું કહ્યું ન માન્યું આમ સમજીને લાલદાસ પ્રસાદ લેવા બેઠા. પ્રસાદ લઈને સ્યામદાસની પાશે ગયા. તે દિવસથી સ્યામદાસ તેની સાથે કાંઈ બોલતા નહી, પાતાળ ધરી દેતા, આ કરતાં એક વર્ષ થયું ત્યારે

શ્રી ગોકુલ ગયા, લાલદાશે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે સ્યામદાસ કાંઇ સમજતા નથી, પાંચશો વઈસ્ણુવનું કહ્યું ન માન્યું. મહાપ્રસાદ ન લીધો. ત્યારે શ્રી ગુસાઈજીએ આજ્ઞા કરી કે મારી અને વઈસ્ણુવની આજ્ઞા માની નથી, તમને કહ્યું હતું કે તમે સ્યામદાસનો સત્સંગ કરો તેમ છતાં તમે પાંચશે વઈસ્ણુવના કહેવાથી મહાપ્રસાદ કેમ લીધો, એ કન્યાવિક્રયનું દ્રવ્ય હતું તે શ્રીઠાકુરજી આરોગ્યા નહતા. જેથી તમે પ્રસાદ લીધો હવે તમે બે વર્ષ સુધી સ્યામદાસની ટહેલ કરશો ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થશે, એ લાલદાસ શ્રી ગુસાંઇજીની આજ્ઞા લઈને સ્યામદાસજીની ટહેલ કરવા લાગ્યા, એ સ્યામદાસ શ્રી ગુંસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમને શ્રી ઠાકુરજીએ જણાવ્યું કે એ કન્યાવિક્રયનું દ્રવ્ય છે, તેનાથી શુભ કાર્ય કરેલું વ્યર્થ જાય છે.

(વૈષ્ણવની પુત્રીની વાર્તા.)   (પ્રસંગ ૧ લો.)   (વાર્તા ૬૮ મી.)

એ વઈશાણુવની પુત્રીનો વિવાહ રામચંદ્ર ઉપાસીને ઘેર થયો હતો, એ બાઇ બાળપણાથી શ્રી ગુશાંઈજીની શેવક થઈ હતી અને ભગવત્શેવામાં તત્પર થઈ હતી. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવીને સેવા કરવા લાગી. અને બાળપણાથીજ ભગવદ ધર્મનું આચરણ કરવા લાગી, શ્રીમદ ભાગવતમાં કહ્યું છે તે શ્લોક “ कोमैार आचरेत् प्राज्ञो धर्मान् भागवतानिह ” આવો અર્થ જે બુદ્ધિમાન છે તે બાલ્યાવસ્થાથીજ ભગવત્ધર્મનું આચરણ કરે છે, આ પ્રમાણે તે વઈશાણુવની પુત્રી અનન્ય શ્રી કૃસ્નચંદ્રની ભક્ત હતી. એ બાઈ જયારે તેના પતિને ઘેર જતી હતી ત્યારે

તેનો પતિ શ્રીરામચંદ્રનો ઉપાસી હતો તેથી તેની સાથે ભાષણ કરતી નહીં, એક દિવસ તેના પતિએ પુછયું કે તમારા કૃસણચંદ્ર શું કરે છે ? ત્યારે તેણે કહ્યું કે બાળલીલા, રાસલીલા, ચોરલીલા, માનલીલા, જન્મલીલા, વનલીલા, વિહારલીલા, વિગેરે જેટલી લીલા છે તે એક કાલાવછિન્ન કરે છે, ત્યારે તેના પતિએ કહ્યું કે અમારા રામચંદ્રજી રાજલીલા કરે છે. આમ કરતાં નીત્ય તે બંનેને ઝઘડો ચાલતો. શ્રી ઠાકુરજી આવીને તેમનો ઝઘડો ચુકાવતા સર્વત્ર હું છું તમે મારામાં અભેદ જાણો, મારામાં ભેદ નથી. તે સ્વરૂપમાં તે સ્ત્રી શ્રી કૃષ્ણચંદ્રજી દેખતી અને પુરૂષ શ્રી રામચંદ્રજી દેખતો. આ પ્રમાણે કરતાં તે સ્ત્રી પુરૂષનો આખો જન્મ ઝઘડામાં ગયો. અને નિત્ય શ્રી ઠાકુરજી ઝઘડો ચુકવતા રહયા, જન્મ સુધી તેમને સંસાર વ્યવહાર યાદ આવ્યો નહીં. એ બાઈ વૈષ્ણવની પુત્રી શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપા પાત્ર હતી.

(આઠ વૈષ્ણવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૬૯ મી.)

એ આઠે જણ એક ગામમાં રહેતા હતા. એ શ્રી ગોકુળ શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરવા આવ્યા. સાત જણા પાસે ધન હતું અને એક ગરીબ હતો. તેની પાસે ભેટ કરવાનું શ્રીફળ પણ નહોતું જયારે સાત જણે ભેટ કરી ત્યારે તે ગરીબ વૈષ્ણવે કંઈ પણ ભેટ ન કરી. એ વૈષ્ણવ પાસે એક શેર ચોખા હતા તે તેણે છુપાવી રાખ્યા હતા. કે કોઇને ખબર ન પડે તેમ શ્રી નવનીત પ્રિયાજીના ભંડારમાં જઈને ધરી આવીશ. આ પ્રમાણે સમ-

જીને છુપાવી રાખ્યા હતા. જ્યારે સાત જણાએ ભેટ કરી ત્યારે તે વૈષ્ણુવ શરમાઇને બેસી રહયો હતો. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને આજ્ઞા કરી કે તેં ચોખા છુપાવી રાખ્યા છે તે લાવ. શ્રી ગુસાંઇજીએ શ્રીમુખથી તે વૈષ્ણુવ પાસે ચોખા માંગી લીધા. જેવી રીતે શ્રી ઠાકોરજીએ સુદામા પાસેથી તંદુલ માગ્યા હતા. એ ચોખા અર્ધ શ્રી નાથજીના ભંડારમાં અને અર્ધ શ્રી નવીન પ્રિયાજીના ભંડારમાં પહોંચાડી દીધાં.

પ્રસંગ ૨ જો.

એક દિવસ એ આઠે વૈષ્ણુવ ગોપાલપુરમાં શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવા આવ્યા. સાત જણા તો સારી જગ્યામાં ઉતર્યા. અને પેલો ગરીબ વઈશાણુવ જ્યાં ત્યાં પડી રહયો. તેની પાસે ખાવા ઓઢવાનું કંઈ નહોતું તેથી ભુખ્યો પડી રહયો. સાત જણાએ તેની ખબર કાઢી નહીં. અર્ધ રાત્રે શ્રી નાથજી શયા ભોગનો લાડવો તથા ઓઢવાની સફેતી લઈને તે વઈશાણુવને દીધી અને કહ્યું કે મને શ્રી ગુસાંઈએ તારી પાસે મોકલ્યો છે. તે વઈશાણુવે શ્રી નાથજીને ઓળખ્યા નહીં. સવારમાં લોકોએ શ્રીનાથજીની સફેતી તે વઈશાણુવે ઓઢેલી જોઈને શ્રીગુસાંઇજી-ને કહ્યુ કે તમારા ઘેરથી એ શ્રી નાથજીનું વસ્ત્ર લઈ ગયો છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ જાણ્યું કે શ્રીનાથજીએ એને આપી છે. મંગ-લા વખતે શ્રી નાથજીએ શ્રીગુસાંઇજીને આજ્ઞા કરી કે એ સાત જણા તો તેની ખબર રાખતા નથી પરંતુ મારા વઈશાણુવને દુઃખ પડે એ હું કેમ સહી શકું. આ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈ-જીએ એ સાત જણને બોલાવીને કહ્યુ કે તમે એકેક જણ વારા

ફરતી તેની ટેહેલ કરો. શ્રી નાથજી તમારી સેવા માનશે. જે દિવસે શ્રી નાથજીની સેવાનું કામ હોય તે દિવસ પણ તમારે એની ટહેલ છોડવી નહી. શ્રીનાથજીની સેવાથી શતગણી ગુરૂની સેવા વિશેષ છે. અને ગુરૂની સેવાથી શતગણી વઈશાણુવની સેવા વિશેષ છે. પરંતુ વઈશાણુવ નિર્લોભી, નિશકપટી, અન્યાશ્રય રહિત, પુસ્ટી માર્ગની રીતિ વિના બીજી રીતિ નહીં જાણુવાવાળો, અને લોકોને પોતાની વઈશાણુવતા ન જણાવે એવો અને પુસ્ટીમાર્ગની રીતિમાં કૃશાગ્ર હોય તેવા વઈશાણુવની સેવા સર્વથી આધક છે. એનાથી અધીક બીજું કંઈ નથી. તેથી તમે સાતે જણા તેની ટહેલમાં તત્પર રહો.

(प्रसंग २ जो.)

એક દિવસ એ આઠ વઈશાણુવ શ્રી ગોકુળ ગયા. અને નિત્ય ત્યાં દર્શન કરતા અને શ્રી ગુસાંઇજીના મુખથી કથા સાંભળતા. એક દિવસ બધા વઈશાણુવ આવ્યા; પરંતુ તે ગરીબ વઈશવ આવ્યો નહીં ત્યારે શ્રીગુસાંઈજી પુસ્તક ઉઘાડીને બીરાજી રહયા. ત્યારે વઈશાણુવોએ વિનંતી કરી કે આપ કથા વાંચો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે જેને લીધે શ્રી મહાપ્રભુજીએ કથા રસ પ્રકટ કર્યા છે તે જ્યારે આવશે ત્યારે વાંચીશ. જ્યારે તે ગરીબ વઈશાણુવ આવ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ કથાનો આરંભ કર્યો. તે સમય એક દ્રવ્યપાત્ર વઈશાણુવ બેઠો હતો તેણે કહ્યું કે આતો મજુર જેવો છે. એમાં શું ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે જેને લીધે શ્રી મહાપ્રભુજીએ

કથા રસ પ્રકટ કર્યા છે તે જયારે આવશે ત્યારે વાંચીશ. જયારે તે ગરીબ વઈશાણુવ આવ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કથાનો આરંભ કર્યો તે સમય એક દ્રવ્યપાત્ર વઈશાણુવ બેઠો હતો તેણે કહ્યું કે આતો મજુર જેવો છે. એમાં શું ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે તમે જે દ્રવ્ય એકઠું કર્યું છે તે તમે અહિંજ મુકીને જશો અને આણે જે ભગવદ રસ અને ભગવદ ગુણાનુવાદ એકઠો કર્યો છે. તે તે સાથે લઇ જશે જેથી એ મજુર થયો કે તમે થયા. આ સાંભળીને દ્રવ્યપાત્ર વઈશાણુવ લજવઈ ગયો. અને બધો ધંધો છોડીને તે ગરીબ વઈશાણુવનો સત્સંગ કરવા લાગ્યો. એ ગરીબ વઇશાણુવ એવો કૃપાપાત્ર હતો. અને સાત જણા શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞાથી જન્મ પર્યંત તેની ટહેલ કરતા રહયા એ આઠ વઈશાણુવ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(ત્રણ તુંબાવાળાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૦ મી.)

એ વઈશણવ વિરકત અને એક તુંબડું ખાસાનું અને એક સેવકીનું અને એક બહારનું એવાં ત્રણ તુંબડા રાખતા હતા જે ગામમાં જતા ત્યાં ભગવદ ઈચ્છાથી નિર્વાહ કરતા. એક ગામમાં ગયા ત્યાં વરસાદ બહુ પડયો તેથી કંઈ રસોઈનો ઉપાય બન્યો નહી, ત્રણ દિવસ સુધી ભુખ્યા રહ્યા, ચોથે દિવસ વરસાદ બંધ રહયો. વૈષ્ણવ તળાવ ઉપર ન્હાવા ગયા. ત્યાં ગામનો બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ ન્હાતો હતો, તે વિરકત વૈષ્ણવને પોતાને ઘેર લેતો આવ્યો. અને સારી રીતે તેની ટહેલ કરી એ બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ એમ સમજયો કે સાક્ષાત ભગવાન મારે ઘેર પધાર્યા છે

ત્રણ દિવસ સુધી તેમને રાખ્યા અને મહાપ્રસાદ લેવરાવ્યો. એ વિરકત વઈશાણુવના હૃદયમાં સદા ભગવદાવેશ રહેતો હતો તે પ્રસન્ન થયા અને ભગવદાવેશથી બોલ્યા કે કંઈ માગ, ત્યારે બ્રાહ્મણુ વઈશાણુવને હાથ જોડીને બોલ્યો કે મારે કંઇ મનોરથ નથી, પરંતુ આ ગામનો રાજા ઘણો ધર્મવાળો છે અને બ્રાહ્મણુની ભકિત આ રાજાને ઘણી છે બ્રાહ્મણુની રક્ષા સારી રીતે કરે છે, સાઠ વર્ષનો છે પરંતુ તેને પુત્ર નથી જો થાય તો ઘણું સારૂં આ સાંભળીને તે વિરકત વઈશાણુવ ભગવદાવેશથી ભર્યો હતો તે ભગવદ ઇચ્છાથી બોલ્યો કે ચાર પુત્ર થશે અને રાજા વઈશાણુવ થશે આ પ્રમાણે કહીને વઈશાણુવ ગયા. પછી તે બ્રાહ્મણુ વઈશાણુવ રાજા પાસે ગયો. અને જઇને આશીર્વાદ દીધો. ત્યારે રાજાએ બ્રાહ્મણુને આદરમાન આપી અને વિનતિ કરી કે આપ જેવાનું આવવું મોટા ભાગ્યથી થાયછે અમારા જેવા દિનચિત્તવાળા ગ્રહસ્થને આપવિના કોણુ પાવન કરે ? અમે તમારા દર્શનથીજ પવિત્ર થયા છીએ પરંતુ આપના આવવાનું કારણુ કહો. રાજાનું આવું વચન સાંભળીને વઈશાણુવનું વચન સ્મરણુ કરીને અને રાજાની ભકિત જોઈને તે બ્રાહ્મણુ પ્રસન્ન થયો અને કહેવા લાગ્યો કે હે રાજા ! મારે ઘેર એક પરભગવદીય આવ્યા હતા, અને તેમણે કહ્યું છે કે રાજાને ચાર પુત્ર થશે. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે મેં ' પુત્રને માટે ઘણા ઉપાય કર્યા છે તે તમે સાંભળો, આ ગામમાં એક વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણુ રહે છે તે બ્રાહ્મણુને મહાદેવજીનાં દર્શન થાય છે, અને મહાદે-

વજી તેનાપર સંપુર્ણ દયા રાખે છે. તે બ્રાહ્મણે મને યજ્ઞ કરવાનુ કહયું અને તેના કહેવાથી મેં ચાર વખત મહારૂદ્ર યજ્ઞ કર્યો. તોપણ મારે પુત્ર ન થયો, તે વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણે મહાદેવજીને પુછયું કે આ રાજાને પુત્ર કેમ નથી થતો મેં તેને ચાર વખત મહારૂદ્ર યજ્ઞ કરાવ્યો છે તોપણ તેને પુત્ર ન થયો. ત્યારે મહાદેવજીએ વૈકુંઠમાં જઇ શ્રી ઠાકુરજીને પ્રણામ પુર્વક વિનંતિ કરી ત્યારે ઠાકુરજીએ કહયું સાત જન્મ સુધી તે રાજાને પુત્ર નથી. આ સાંભળીને મહાદેવજીએ કહયું કે હે બ્રાહ્મણ તું પ્રયત્ન ન કર. તે રાજાના કર્મમાં પુત્ર લખ્યો નથી; આથી તે બ્રાહ્મણ બેસી રહયો. અને મને આ પ્રમાણે કહી ગયો અને તમે કહો છો કે તારે ચાર પુત્ર થશે એ કેમ બનશે, ત્યારે વઇશણવ બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે આમાં કાંઇ ખર્ચ નથી અને મારે કાંઇ જોઈતું પણ નથી હું તો તમને કહેવા આવ્યો છું કે બીજા લોક તમને કહેશે કે તમારે પુત્ર થશે તે કોઈનું કહેવું માનશો નહિ અને મારા કહેવાનો વિશ્વાસ રાખજો. આ પ્રમાણે કહીને તે વઈશણવ બ્રાહ્મણ તેને ઘેર ગયો, અને શુદ્ધ ચિત્તથી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો, ભગવદ ઇચ્છાથી તે રાજાની ચારે સ્ત્રીને ગર્ભ રહયો અને દશ માસ પછી ચાર પુત્ર થયા. રાજાએ બ્રાહ્મણને બોલાવીને કહ્યુ કે તમે કયા ધર્મ પ્રમાણે ચાલો છો અને કયા દેવની ઉપાસના કરો છો તે કૃપા કરીને કહો, અને જે વઈશણવે મારે પુત્ર થશે એવો આશીર્વાદ દીધો હતો તે વઇશણવ કયાં છે! અને તેને અને તમારે શું જોઈએ છીએ તે કહો ?

ત્યારે તે બ્રાહ્મણ વઈશણુવે કહ્યું કે મારે તો કંઇ જોઈતું નથી અને તે વઈશણુવ મારો ગુરૂભાઈ છે અને મારા ગુરૂની પાસે છે અને વિરકત દશામાં છે, તેને કંઇ અપેક્ષા નથી અને અહિં બોલાવેથી તે આવશે નહિં ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે મને તમારા ગુરૂનાં દર્શન કરાવો. ત્યારે તે બ્રાહ્મણે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતિ પત્ર લખ્યો. શ્રી ગોકુલથી કૃપા કરીને પધાર્યા અને રાજાને દ-ર્શન દીધાં, તે રાજાને સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં અને તે રાજા શ્રી ગુશાંઈજીનો સેવક થયો. અને પોતાના સર્વ નોકર તથા કુટુંબને શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક કરાવ્યા અને શ્રી ઠાકુરજી શ્રીમદનમોહનજી પધરાવીને સેવા કરવા લાગ્યો, શ્રી ગુસાંઈજી પછી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા. એક દિવસ તે વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણે મહાદેવજીને વિનતિ કરી કે તમે કહ્યું હતું કે આ રા-જાને સાત જન્મ સુધી પુત્ર નહી થાય અને ચાર પુત્ર કેમ થયા મહાદેવજીએ જઈને શ્રી ઠાકુરજીને કહયું. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું, કે મારો જે અનન્ય ભકત છે તેને હું આધિન છું. અને એ જે ચાહે તે કરી શકે અને જેણે મને તન મન પ્રાણ સમર્પણ કર્યું છે તેને કયો અર્થ બાકી રહી જાય છે. એ જો ચાહે તો મારે પણ જન્મ લેવો પડે માટે એને પુત્ર આપ્યા તેમાં શું આશ્ચર્ય છે. માટે તમે શંકા ન કરો. વઈશણુવનું કર્યું વૃથા જતું નથી, વઈશણુવ ત્રિગુણાતીત છે અને કાળને વશ નથી તેમ કોઈને વશ નથી જેથી તમે શંકા મુકી દઈ જાઓ. મહાદેવજીએ આ સઘળું વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણને કહયું અને કહયું કે વઈશણુવ ત્રિ-

લોકને પાવન કરે છે. અને શ્રી ઠાકુરજી તેની પાછળ ફરે છે, જેવી રીતે વાછડું ગાયની પાછળ ફરે તેવી રીતે શ્રી ઠાકુરજી વઈશ્ણવને માટે અનેક પ્રકારના અવતાર લેછે. વઈશ્ણવને જેવી ઇચ્છા આવે તેવું કરે છે જેને ભગવચ્ચરણારવિંદનો દ્રઢ આશ્રય છે તે શું ન કરી શકે. શ્રી ભાગવતમાં કહ્યુંછે તે શ્લોક "यत्पादपंकजपरागंनिषेवतृप्तयोगप्रमालविधुताखिलकर्मबंधा ॥ स्वैरचरचरंति मुनयोपिननह्यमाना इति આ વઈશ્ણવ સ્વતંત્ર આચરણ કરે છે તેનાપર કોઇનો હુકમ ચાલતો નથી. જેણે કામ ક્રોધ મોહ મદ અને મત્સર જીતેલ છે એવા વઈશ્ણવ સર્વ કરવાને સમર્થછે આ સાંભળી વિશ્વનાથે મહાદેવજીને કહ્યું કે મને વઈશ્ણવ કરો મહાદેવજીએ કહ્યું કે તેં બ્રાહ્મણ વઈશ્ણવ જેણે રાજાને વઈશ્ણવ કર્યો છે તેની પાસે તું જા અને તેને મારૂં નામ દેજે એટલે તે તને પણ વઈશ્ણવ કરશે વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણ વઈશ્ણવને ઘેર ગયો અને તેને સર્વ સમાચાર કહ્યા. બ્રાહ્મણ વઈશ્ણવે વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણને આદર આપી બેસાડયો અને શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન કરાવ્યાં. અને મહા પ્રસાદ લેવરાવ્યો પછી પત્ર લખીને વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણને શ્રી ગોકુળ મોકલ્યો, વિશ્વનાથ બ્રાહ્મણ શ્રી ગોકુળ જઈને શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. એ ત્રણ તુંબડાવાળા વિરકત વઈશ્ણવ એ ભગવદીય હતા. જેની કૃપાથી તે રાજાનો બધો દેશ વઈશ્ણવ થયો.

(એક બ્રાહ્મણની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૧ મી)

જે ગામમાં આ બાઈ વૈષ્ણવ રહેતી હતી તે ગામમાં એક મહાદેવજીનો પુજારી રહેતો હતો. તે શિવનિર્માલ્ય ખાતો

હતો; શિવનિર્માલ્ય ખાવાનો દોષ પદ્મપુરાણમાં લખ્યો છે: પાર્વતીજીએ શિવનિર્માલ્ય ખાવાવાળાને શાપ દીધો છે. એ મહાદેવજીના પુજારીનો દેહ પુટયો ત્યારે એક વૃક્ષ નીચે તેને અગ્નિ સંસ્કાર કરવા ગયા તેનો ધુમાડો આકાયમાં ગયો તે ધુમાડો એક દેવતાનું વિમાન જતું હતું તેને સ્પર્શ થવાથી વિમાન સહિત દેવતા ભુમીપર આવીને પડયો, તેને જોઇને ઘણુા લોક એકઠા થયા. અને ગામમાં ઘણો શોરબકોર થઈ ગયો. ગામનો રાજા જોવા આવ્યો તેને દેવતા કહેવા લાગ્યા કે જેણે અશ્વમેઘ યજ્ઞ કર્યો હોય તે જો તેનું ફળ આપે તો વિમાન સહિત હું સ્વર્ગમાં જઉં. રાજાએ સર્વ પંડિતોને એકઠા કર્યા. પરંતુ કાંઈ ઉપાય સુઝયો નહિ રાજાના કહેવાથી પંડિતો ઉપાય કરવા લાગ્યા. કોઇ હવન કરવા લાગ્યા અને કોઈ વેદ પાઠ કરવા લાગ્યા પરંતુ વિમાન કોઈ પ્રકારે સ્વર્ગમાં જાય નહી. આ બાઇ બ્રાહ્મણી જળ ભરવા ગઈ હતી તેને આ ભીડ થવાનું કારણ પુછ્યું ત્યારે લોકોએ સર્વ હકીકત કહી બ્રાહ્મણી ગાગર ભરીને આવી અને કહ્યું કે તમે બધા દુર થઈ જાઓ હું વિમાનને સ્વર્ગમાં મોકલીશ. બધા લોક ખસી ગયા. અને બ્રાહ્મણીએ હાથમાં જળ લઈને કહ્યું કે હું જળની ગાગર લાવું છું તે એક ડગલાનું ફળ તમને આપું છું આટલું કહીને વિમાનપર જળ છાંડયું એટલે દેવતા જળ પડતામાંજ બ્રાહ્મણીની સ્તુતિ કરતો કરતો સ્વર્ગમાં ગયો. આ વારતા સાંભળીને રાજા અને સર્વ ગામ બ્રાહ્મણીને નમી પડયું અને સર્વે

કહેવા લાગ્યા કે અમે ત્રણ દિવસ સુધી મહેનત કરી અને ત્રણ દિવસ અન્ન જળ કોઈએ લીધું નથી અને ઘણા ઉપાય કર્યા તોપણ કાંઈ ન થયું અને તમે સહેજમાં વિમાન સ્વર્ગમાં મોકલી દીધું તેનું કારણ શું ત્યારે તે બાઇ બોલી કે,

श्लोक—विप्राद्द्विषड्गुणयुतादरविंदनाभपादारविंदविमुखात्श्वपचंवरिष्ठं ॥
मन्येतदर्पितमनोवचनेहितार्थप्राणंपुनातिसकुलंनतुभूरिमानः ॥

આ શ્લોક તે બ્રાહ્મણીએ કહયો તેનો અર્થ—કોઈ બ્રાહ્મણ દ્વાદશગુણ સહિત છે છતાં પદ્મનાભ જે શ્રી ઠાકુરજી તેના ચરણ કમલથી બહિર્મુખ છે એવા બ્રાહ્મણથી ભગવાનની ભક્તિ કરનાર જે ચાંડાલ તે શ્રેષ્ટ છે, કારણ કે જેણે મન અને વાણી ભગવાનને અર્પણ કરી છે અને જેનું મન ભગવાનના વિરહથી આતુર છે એવો ચાંડાલ પોતાના કુળ સહિત પ્રાણને પવિત્ર કરે, અને પેલો બ્રાહ્મણ જે પ્રાણ પણ પવિત્ર ન કરી શકે આ વાત સાંભળીને રાજા અને સર્વ પંડિત બ્રાહ્મણીને ઘેર આવ્યા અને બ્રાહ્મણીને કહ્યું કે તું કંઈ ગામ લે ખર્ચ લે અને અમને પવિત્ર કર. આ સાંભળીને બ્રાહ્મણીએ કહ્યું કે હું તો નિરપેક્ષ છું, મારે કાંઈ પણ જોઇતું નથી. અને તમારે જો પવિત્ર થવા વિચાર હોય તો તમે શ્રી ગુંસાઈજીને શરણે જાઓ. રાજાએ બ્રાહ્મણીના નામનો પત્ર લખીને શ્રી ગોકુળ મોકલ્યો અને શ્રી ગુસાંઈજીને તે ગામમાં પધરાવ્યા, અને સર્વ સેવક થયા રાજાને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમના થયાં. રાજાએ શ્રી ગુસાંઇજીની આગળ તે બ્રાહ્મણીની ઘણી પ્રશંસા કરી. અને ભગવદ્ સેવા કરવા લાગ્યો, રાજાએ વિનંતી

કરી કે મહારાજ ભગવત્સ્વરૂપમાં પ્રેમ આસક્તિ અને વ્યસન કેવી રીતે થાય, ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ રાજાને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવ્યું અને ભક્તિ વિધિનો ગ્રંથ ભણાવ્યો. એ બાઈ બ્રાહ્મણી એવી કૃપા પાત્ર હતી જેના સંગથી આખું ગામ વૈષ્ણવ થયું.

(શેઠ પુત્રની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૨ મી.)

શ્રી ગુસાંઈજી પરદેશ પધાર્યા ત્યારે તે પુત્રે શ્રી ગુંસાંઈજીના શ્રી મુખથી કથા સાંભળી દ્વાદશ સ્કંધના દ્વાદશ અધ્યાયની શ્રી સુબોધીનીજી સાંભળી.

श्लोक-"कृस्णःकमलपत्राक्षःपुण्जश्रवणकीर्तनः
स्तूयमानोऽनुगैर्गोपैःसाग्रजोव्रजमाव्रजत् ॥ १ ॥

આ શ્લોકની સુબોધનીજીમાં નિત્ય શ્રી ઠાકુરજી ગોચારણ કરીને વૃજમાં પધારે છે. એ લિલા નિત્ય છે. એ વાતને પુત્રે સાંભળી અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનંતિ કરી કે મહારાજ એ લીલા હજુ છે કે નહિ, ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે એ લીલા નિત્ય છે અને અખંડ છે, અને સર્વત્ર વ્યાપકછે, એ વાર્તા સાંભળીને તે પુત્ર વ્રજમાં ગયો અને સ્યામ ઢાકની પાસે જઈ બેઠો, સાંજ પડી અને ગાયો આવવાની વેળા થઈ તોએ તેને દર્શન ન થયાં. ત્યારે તેને ઘણો તાપ થયો કે સાંજ પડી તોએ શ્રી ઠાકુરજી પધાર્યા નહિ. તેનો વિયોગ જોઈને શ્રી નાથજીએ દર્શન દીધાં. અને સર્વ ગોપ બાળક સાથે વેણુનાદ કરતા ગાયોની સાથે શ્રી નાથજી પધાર્યા આ દર્શન કરીને પુત્ર દેહદશા ભુલી ગયો અને નવો દેહ ધરીને ગોપ બાળકોની

સાથે નિત્ય લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. એ વૈષ્ણવનો પુત્ર શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેને નિત્ય લીલાનાં દર્શન દઈને શ્રી નાથજીએ પોતાની લીલામાં અંગીકાર કર્યો.

(આશકરણ રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૩ મી.)

આશકરણજી નરવર ગઢમાં રહેતા, તેમને રાગ સાંભળવાનું વ્યસન ઘણું હતું, તેમને રાગ સંભળાવવાને દેશે દેશથી કેલાવત ગવૈયા આવતા હતા. તે સર્વને આદર પુર્વક સન્માન આપતા હતા. અને રાગની તેમને સારી પરીક્ષા હતી. આ વાર્તા સાંભળીને તાનસેનજી આશકરણ રાજાની પાસે આવ્યા; અને તેની પાસે વિષ્ણુપદ ગાયું તે પદ રાગ સારંગ, "કુંવર બેઠો પ્યારીકે સંગ અંગ અંગ ભરે રંગ બલબલ ત્રિભંગી યુવતિ ન સુખદાઇ" લલિત ગતિ વિલાસહાસ દંપતિ મન અતિ ઉલ્હાસ વિકસિત કચસુમન પાસ. સ્ફટત કુસુમનિકર તૈસીહે શરદરેન તજુનાઇ ॥૧॥ નવનિકુંજમ ધુપકુંજ કોકિલકલ કુન્ત પુંજ શીતળ સુગંધ મંદ વહત પવન અતિ સુહાઇ ॥ ગોવિંદ પ્રભુ સરજોરી નવ કિશોર નવ કિશોર નિરખ મદન ફોજ મોરી છેલ છબીલે નવલ કુંવર વૃજ નૃપ કુલમની રાઇ ॥૨॥ આ પદ સાંભળીને આશકરણજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને તાનશેનજીને કહયું કે મેં ઘણા પદ સાંભળ્યા છે પરંતુ આવું વિષ્ણુ પદ કોઇ દિવસ સાંભળ્યું નથી, તમે આવું પદ કયાંથી શીખ્યા છો. મને તમે શીખવાડો તાનસેનજી બોલ્યા કે શ્રી ગોકુળમાં શ્રી વિઠલનાથજી ગુસાંઇજી છે. તેમના સેવક ગોવિંદસ્વામીએ આવા સહસ્ત્ર વધી પદ

કર્યાં છે. પરંતુ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક વિના કોઈને શીખવતા નથી, હું પણ તેમના સંગથી શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો છું જેથી હું પણ કોઈને શીખવતો નથી. ત્યારે આશકરણુજીએ કહ્યું કે તમારે કોઇ ગામ અથવા દ્રવ્ય જોઇએ તો લો પરંતુ આવાં પદ શીખવાડો. તાનશેનજીએ કહ્યું કે હું તમારી પાસે દ્રવ્યને માટે આવ્યો નથી. મેં એવું સાંભળ્યું હતું કે રાજા આશકરણુ ગુણુની પરીક્ષા ઘણી સારી કરે છે. તે જોવા માટે આવ્યો છું, જેવું સાંભળ્યું હતું તેવું જોયું તો ખરૂં પરંતુ મારે કંઈ કામ નથી. અને મારે કંઇ પણ જોઈતું નથી, આ વાત સાંભળીને રાજા આશકરણે કહ્યું કે હું પણ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થઈશ, અને ગોવિંદ સ્વામીને મલીશ. તમે દશ પંદર દિવશ અહિં રહો અને કૃપા કરીને મને સાથે લઇ ચાલો, તાનસેનજી ત્યાં રહ્યા અને થોડા દિવસ પછી રાજા આશકર-જીને સાથે લઈને શ્રી ગોકુળ ગયા. આ વખતે શ્રી ગુસાંઈજી ઠકુરાણી ઘાટપર સંધ્યા કરતા હતા, આશકરણુજીને શ્રી ગુસાં ઈજીના સાક્ષાત પુર્ણપુરૂષોત્તમ કોટી કંદર્પ લાવણ્ય એવા સ્વરૂપનાં દર્શન થયાં. શ્રી ગુસાંઈજીને સાષ્ટાંગ દંડવત કરીને ઉભા રહ્યા. શ્રી ગુસાંઈજી એ આજ્ઞા કરી કે, ઘણા દિવસ થયા ક્યાં સુધી શ્રી ઠાકુરજી તમારી વાટ જાશે. ત્યારે આશાકરણુજી એ કહ્યું કે શ્રી ઠાકુરજી જ્યારે ભટકવાનો પાર લાવશે, ત્યારે કંઈ ઢીલ લાગશે નહી. શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે ન્હાઈને મંદિર-માં આવો. આશકરણુજી ન્હાઈને આવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા

કરાને આશકરજીણુને નામ નિવેદન કરાવ્યું. આ સમય ગો-વિંદ સ્વામી શ્રી નવનીત પ્રિયાજીની સન્નિધાન કીર્તન ગાતા હતા, શ્રાવણ માસ હતો. પદ રાગ મલ્હાર. " આઈજુ સ્યામ જલદ ઘટા ઓલ્હર ચહું દિશનેં ઘનઘોર, દંપતી પરસ્પરે બાંહીજોટી વિરહત કુસમ વિનત કાળીંદી તહા ।। ૧ ।। બડીબડી બુદંન બરસન લાગ્યો તે સીળહકેત વીજછટાં ।। ગોવિંદ પ્રભુ પીચે પ્યારી ઉઠ ચલે ઓડે લાલપટ દોરલીએ જાય બંછી બટા. ।। ૨ ।। આ પદ ગોવિંદસ્વામી શ્રી નવનીત પ્રિયાજીની સન્નિધાન ગાતા હતા. તે રાજા આશકરણુજીએ સાંભળ્યું અને તાનસેનજીને કહ્યુ કે આ ઘણું સુંદર ગાન કરે છે. આમાંમારૂં ચિત્ત ઘણું લાગી ગયું છે. આજ ગોવિંદસ્વામી હશે, ત્યારે તાનસેનજીએ કહ્યુ કે એજ ગોવિંદસ્વામી છે. રાજા આશકરણુજી નિત્ય ગોવિંદસ્વામીની પાસે જતા અને રમણરેવીમાં પણ સાથે ફર્યા કરતા.

પ્રસંગ ૨ જો.

રાજા આશકરણે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ હવે મારે શું કરવું. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે ભગવત્સેવા કરો. આ પ્રમાણે કહીને શ્રી મદનમોહનજીનું સ્વરૂપ પધરાવી દીધું, રાજા આશકરણે વિનતિ કરી કે હું ભગવત્શેવાનો વિધિ સમજતો નથી. આપ કૃપા કરીને મને સમજાવો શ્રી ગુસાંઈજીએ શેવાની રીત કહી સવારમાં ઉઠીને માળા અને યજ્ઞોપવિત સંભાળવા માળા દાસ્યધર્મ છે. જનોઈનો અધિકાર ન હોય તો માળા માત્ર સંભાળવી અને શ્રી

મહાપ્રભુજીનું અને શ્રી ઠાકુરજીનું ધ્યાન કરી નામ લઈ દંડવત કરી બહાર આવવું; પછી દેહ કૃત્ય કરી ચરણામૃત લઈ સુર્યોદય પહેલાં દાતણ કરવું. તેલ લગાવી મુખ સુદ્ધાર્થ બીડું ખાવું જે દિવસ વૃત હોય તે દીવસ ન ખાવું, સ્નાન કરી શ્રી યમુનાજીની રજા લઇ ભગવત્પાદાકૃતી તિલક કરવું. દસ પ્રકાર તિલક સકામ છે ભગવાનના ચરણકમળથી માણુસને અંતરાય પાડે છે છે દશ પ્રકારના તિલક કરવા. શ્લોક--वर्तुलंतिर्यगछिद्रंहस्वंदीर्घतरंतनुम् ॥ वक्रंविरूपंबद्धाग्रभिन्नमूलपदच्युतं અર્થ. वर्तुलं (ગોળતિલક) तीर्यक (વાંકું) अछिद्र (ચીર્યા વગરનું) हस्व (ઘણું નાનું) दीर्घतरं (છેક નાક સુધી લાંબુ) तनुं (ઘણુંજ પાતળું) वक्रं (આડું) विरुपं (નીચેથી સાંકડું અને ઉપરથી પહોળું) बद्धाग्रं (ઉપરથી બાંધેલું) भिन्नमूल (નીચેથી બે લીટી જુદી જુદી) આ દશ પ્રકારના તિલક ભગવાનના ચરણારવિંદથી દુર કરે છે. આ દશ તિલક નહિ કરતાં ઉર્ધ્વપુંડ્રુ તિલક કરવું. પછી પંચમહાભુત જે આ દેહમાં છે તેની ભીતર શુદ્ધી અને બાહ્ય શુદ્ધી કરવી, ત્યારે રાજા આશકરણે પુછયું કે હે પ્રભો ! પંચમહાભુતની શુદ્ધીનો પ્રકાર આપ કહો. શ્રી ગુસાંઇજી હસીને પ્રસન્ન થયા અને કહેવા લાગ્યા કે જો છ મુદ્રા કરીએ તો પંચમહાભુતની બાહ્ય શુદ્ધી થાય. પદ્મ ધારણ કરેથી પૃથ્વીની શુદ્ધી, શંખ ધારણથી જળની શુદ્ધી; ચક્ર ધારણથી અગ્નીની શુદ્ધી, ગદા ધારણથી વાયુની શુદ્ધી, નામ મુદ્રા ધારણથી આકાશની શુદ્ધી, અને સંપ્રદાયમુદ્રા ધારણથી ભકતી પ્રાપ્ત થાય છે. હવે પંચ

મહાભુતની આભ્યંતર શુદ્ધી સાંભળો,રજચરણામૃતથી પાર્થ-વાંશની શુદ્ધી, જળચરણામૃતથી જલાંશની શુદ્ધી, પ્રશાદી તુ-લસીથી અગનયાંશ શુદ્ધી. ભગવદીયના સંગથી વાયવાંશ શુદ્ધી અને ગુરૂદર્શન તથા ભગવદ્દર્શનથી આકાશની શુદ્ધી થાય છે. આ પ્રમાણે પંચમહાભુતની બહાર અને ભીતરસુદ્ધી કરીને ભગવત્સેવા કરવી. ભગવત મંદિરની પાસે જઈને આ શ્લોક બોલવો,

श्लोक–नमोनमस्तेऽस्त्वृषभागमात्स्वतांविदूरकाष्ठाय मुहुः कुर्याेगिनाम् ॥
निरस्तसाम्यातिशयेन राधसा स्वधामनि ब्रह्मणि रंस्यते नमः ॥ १ ॥

આ શ્લોક બોલીને મંદિરમાં જવું, પછી તિષ્ટિ, ઝારી, બીડા ઉઠાવીને પ્રસાદી પાત્રમાં ઠલવીને માંજી ઠેકાણે મુકવા અને પછી મંદીર ઝાટકી નાંખવું અને મૃતિકાની પૃથ્વી હોય તો લીંપવી અને પથ્થરની પૃથ્વી હોય તો ભીનું વસ્ત્ર ફેરવીને પછી સુકું વસ્ત્ર ફેરવવું. સિંહાસન ઉઠાવીને ઝાડકવું અને પા-છું નિત્ય મુજબ બીછાવવું, પછી ઝારી ભરી સિંહાસન પાસે તબકડીમાં મુકવી અને મંગળભોગની સામગ્રી સિંહાસન પાસે ઢાંકી રાખવી, પછી ત્રણવાર ઘંટા વગાડી શ્રી ઠાકુરજીને જગા-ડવા જગાડવાની વખતે જગાડવાનાં પદ અથવા યથાધિકાર પાઠ કરી જગાવીને સિંહાસન પર પધરાવિ રૂતુ અનુસાર ઓ-ઢાવીને ટેરો ખેંચવો. પછી શય્યા ઉઠાવી ઝાટકી મંદિર વસ્ત્ર કરી પાછી શય્યા બીછાવવી અને શય્યાના કસના ડોળથી તે પ્રતિબોધિની સુધી બાંધવા સીતકાળમાં નહિ બાંધવા પછી આચમનની ઝારી ભરીને આગળ ભોગ ધરાવવા તિષ્ટીમાં

આચમન કરાવી મુખ વસ્ત્ર કરી બીડા આરોગાવી મંગલાતી ઉતારવી, પછી એક પરાતમાં પીઢાં બિછાવી તેનાપર વસ્ત્ર બિછાવીને કોમળવાયા જળવડે શ્રી ઠાકુરજીને સ્નાન કરાવવું. શ્યામ સ્વરૂપ હોય તોન્હવાયા પછી ફુલેલ લગાડવું અને ગૌર સ્વરૂપ હોય તો અત્તર લગાડવું. પછી શૃંગાર કરવો, વસ્ત્ર, આભુષણ, મેણુ, છલ્લાકા, કતરની એ સર્વ વસ્તુ લઈને બેસવું. સીતકાળ હોય તો સ્નાન પહેલાં સઘડી ધરવવી, શ્રી ઠાકુરજી બાળક છે. તેથી સુકો મેવો, માખણુ મિશ્રી વિગેરે ધરીને શૃંગાર કરાવવો. રૂતુ અનુસાર વસ્ત્ર પહેરાવી યથા રૂચી શૃંગાર કરાવીએ. ઉત્સવના દિવસે ઉત્સવનો શૃંગાર કરાવવો. પછી રાજભોગ ધરીએ. પરંતુ શ્રી ઠાકુરજીને એવો સમય જોઈને જગાડવા કે મંગળા પછી શૃંગાર અને શૃંગાર પછી રાજભોગ ધરવામાં ઢીલ ન થાય, પ્રભુને શ્રમ ન થાય, રાજા આશકરણે પુછ્યું કે આપને ત્યાં ગોપીવલ્લભ ભોગ આવે છે અને ગ્વાલ બોલે છે. ગ્વાલના સમય ધૈયામથી તે આરોગે છે એ આપે કહ્યુ તેનું કારણ શું શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરીને કહ્યુ કે ગોપીવલ્લભ, ગ્વાલ અને સંધ્યાભોગ સંધ્યા આરતી અને સાંજના ગ્વાલ વૈષ્ણવના ઘેર હોતા નથી. એ અધિકાર અમારા કુળનો છે. બીજાનો નથી. રાજા આશકરણે વિનંતિ કરી કે હે મહારાજ ? કૃપાનાથ ? આપે મને શ્રી મદન મોહનજી પધરાવી આપ્યા. પરંતુ શ્રી મદન મોહનજી નાના સ્વરૂપનાં કંઈ લીલા પ્રકટ છે તે આપ કૃપા કરીને કહો

શ્રી ગુસાંઈજીએ આ સાંભળી કહ્યું કે શ્રી મદનમોહનજીના સ્વરૂપમાં ફળ પ્રકર્ણના પ્રથમાધ્યાયની લીલા પ્રગટ છે અને પ્રકર્ણની લીલા ગુપ્ત છે,જયારે શ્રી મદનમોહનજીએ વેણું નાદ કર્યો અને વ્રજભક્તને આકર્ષ કર્યું ત્યારે વૃજભક્ત વેણું નાદ સાંભળીને જે કામ કરતા હતા તે છોડીને તરત ગયા જ્યારે શ્રી ઠાકુરજી પાસે ગયા ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી બોલ્યા કે.

श्लोक—" स्वागतंवोमहाभागाः प्रियकिंकरवाणिवः
व्रजस्यानानामयंकच्चिदब्रूतागमनकारणं ॥ १ ॥
रजन्येषाघोररूपाघोरसत्वनिषेविता ॥
प्रतियातव्रजंनेहस्थेयंस्त्रीभिःसुमध्यमा ॥ १ ॥

આગમન વાકય કહ્યા તે સાંભળીને વ્રજ ભક્તને ચિંતા થઈ જેથી વાકય ગ્રહણુ ન કર્યું. ચિંતાતુર થવાથી તેમ ાા નેત્રોમાંથી જળ વહેવા લાગ્યું. વ્રજ ભક્ત શ્રી ઠાકુરજીનું વાકય વિચારવા લાગ્યા. અને તે વાકયોમાંથી સુમધ્યમા એવું પદ નીકળ્યું, અને રાત ઘોર રૂપ નથી એવા વચનનો વિચાર કરવા લાગ્યા. વૃજ ભક્ત પોતાના મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે આતો વ્યંગ વાકય છે. પછી સંપુર્ણ શ્રી અંગનાં દર્શન કર્યાં તો પ્રભુનું સ્વરૂપ ગૌર જોયું. ત્યારે એવો વિચાર કર્યો કે અમારો ભાવ જોઈને પ્રભુ મોહિત થાય છે, અને એવો વિચાર કર્યો કે પ્રભુનુ ચિત્ત અમારામાં છે ન હોય તો ગૌર કેમ થાય. પછી ચરણારવિંદના દર્શન કર્યાં. ચરણારવિંદ સાધન ભક્તિ રૂપ છે. અને પાદુકા છે તે અંતરાલ છે. જેમ વાકય વ્યંગ છે. જો વાકય શ્રી અંગ સુખદ હોય તો વૃજભક્ત ગ્રહણુ કરે. નહીં તો ન કરે. જુએ તો દક્ષિણુ ચરણારવિંદની અંગુલીનો સ્પર્શ

માત્ર પાદુકાજીને દેખ્યો એટલે દસ્યભક્તિની સ્ફુર્તી થઈ. પછી ફળ રૂપ ભક્તિ જો શ્રા મુખ તેના દર્શન થાય, તો તેની આગળ ચાર પ્રકારની મુક્તિ તુચ્છ છે. એવા દર્શન થયાં. ફલરૂપ ભક્તિ જો મુખાર્વીંદ તેનો આશ્રય કરે તો સ્વરૂપ મુકિત શું હીસાબમાં, સ્વરૂપ મુકિત ભકતીની આગળ તુચ્છ છે. પછી સંખ્યા યોગરૂપી જો કુંડળ તેનાં દર્શન થયાં તો સામીપ્ય મુકિત પ્રાપ્ત થઈ જે ઘણીજ નિકટ છે. પરંતુ ફલરૂપ ભકતી જો શ્રી મુખ તેનો આશ્રમ કર્યો છે તો સામીપ્ય મુકતી શું લેખામાં ? સાલોકય મુકતીમા અક્ષરાનંદનો અનુભવ છે તે ગંડસ્થ યુકત જો અંધરાશ્રત તેની આગળ અન્ય રસ તુચ્છ છે તેથી અક્ષરાનંદરસ તુચ્છ છે તો સાલોકય મુકિત શું હીસાબમાં. સાયુજય મુકિતમાં બ્રહ્માનંદના અનુભવ છે. वाक्मः ॥ जलेनिमग्नंजलपानवत् ॥ જળમાં ડુબીને જળ પીવું એવો બ્રહ્માનંદનો અનુભવ છે, હાસ્ય સરિત અવલોકનમાં જે ભકતીરસ છે તે ભકતીરસ આગળ બ્રહ્માનંદનો અનુભવ શા કામનો ? આ પ્રમાણે ભકિતરસની આગળ ચતુરવિધ મુકતી વૃજભકતને તુચ્છ લાગે છે, એ નિશ્ચય થયો.

श्लोक—वीक्ष्यालकावृतमुखंतवकुंडलश्री,गंडस्थलाधरसुधंहसितावलोकं ॥
दत्ताभयंचभुजदंडयुगंविलोक्यवक्षःश्रियैकरमणंचभवामदास्यः ॥ १ ॥

એવો દાસ્યરસ પ્રાપ્ત થયો કે વૃજભકતનો ભાવ જોઈને પોતે પ્રસન્ન થયા હજુ આત્મારામ હતા તોપણ તેમનો પ્રેમ જોઇને પોતે રમાણ કર્યું. વાકય आत्मारामोप्परीस्मत् ॥ વૃજ ભકતના આવા ભાવથી સ્યામ સ્વરૂપ હતા છતાં ગૌર સ્વરૂપ

થયા આ પ્રમાણે શ્રી મદનમોહનજીનું સ્વરૂપ રાજા આશકરણ શ્રી ગુસાંઈજીના શ્રી મુખથી સાંભળીને શ્રી મદનમોહનજીને પધરાવ્યા અને તાનસેનને સાથે લઈ આશકરણ પોતાને દેશ આવ્યા, અને વૃજભકતના ભાવથી શેવા કરવા લાગ્યા. રાજકાજ બધું દીવાનને સોંપી દીધું, અને શ્રી મદનમોહનજીની શેવા અને કીર્તન કરવા લાગ્યા, જ્યારે રાજા માનસ સેવા કરે. આમ કરતાં કરતાં ઘણા દીવસ વિતિ ગયા.

(प्रसंग ३ जो.)

એક દિવસ રાજા આશકરણનાં ઉપર દક્ષિણનો રાજા ચઢી આવ્યો, આની રાજા આશકરણને ખબર થઈ તેથી તે લડાઈ કરવાને ગયા જ્યાં શત્રુની સેનાની પાશે આવ્યા ત્યારે વરસાદ પડયો શતરૂની શેનાપર પથ્થરની શિલાનો વરસાદ પડયો અને શેના મારી ગઈ, અને રાજા આશકરણની શેનાપર એળનો વરસાદ પડયો, આશકરણ જીતીને ઘોડાપર સ્વાર થઇ ઘેર આવતા હતા, તે માનસી સેવા કરવા લાગ્યા બધી સેવા કરી અને રશોઈ સિદ્ધ કરી ભોગ સમરપ્યો, કઢીની હાંડી ભોગ ધરાવવા જતા હતા, એવામાં ઘોડો કુદયો અને આશકરણનું ધ્યાન બહાર ખેંચાયું જુએ તો કઢીની હાંડી હાથેથી પડી ગઈ અને વસ્ત્ર સઘળા કઢી કઢી થઇ ગયાં માલુમ પડતાં દિવાને પુછયું કે આ શું થયું ? ત્યારે આશકરણજીએ કહ્યું કે મને કઢી ઘણી ભાવે છે તેથી તેની હાંડી ભરી કમરે બાંધી લાવ્યો હતો તે ફુટી ગઇ, આમ કહીને વાત ગુપ્ત રાખી, રાજાએ મનમાં વિચાર કર્યો કે તનુજા અને વિત્તની શેવા માનસીની શેવા સિદ્ધ

કરવાને કરવી પડે છે. હવે શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી માનસી શેવા સિદ્ધ થઈ છે તો રાજ શોંપી દીધું અને શ્રી ઠાકુરજી વસ્રાતુષણ તથા પાત્ર શ્રિ ગુંસાઈજીને ઘેર મોકલી દીધા, અને શ્રિ ગોકુળ જઈને રહ્યા, સર્વ લીલાનાં દર્શન સાક્ષાત થવા લાગ્યાં, જેવાં દર્શન થાય તેવાં પદ કરીને ગાવા લાગ્યા.

प्रसंग ४ थो.

એક દિવસ રાજા આશકરણજી ન્હાવા જતા હતા શ્રી ઠાકુરજીએ મુરલી વગાડી તે રાજા આશકરણજી શાંભળીને શ્રી ઠાકુરજી તરફ દોડી ગયા; શ્રી ઠાકુરજી ઉભા છે અને સર્વ અલૌકિક લીલા કરે છે, સર્વ વૃજભકત આવે છે અને હોળીનો ખેલ થાય છે. આ દર્શન આશકરણજીને થયાં. રાજા દેહ દશા ભુલી ગયા અને દર્શન કરીને ધમાર ગાવા લાગ્યા ધમાર "યાં ગોકુલકે ચૌહરે રંગ રાચી ગ્વાલ ॥ મોહન ખેલે ફાગ નેયન સલુનેરી રંગવાચી ગ્વાલ ॥ ૧ ॥ આ ધરમાલમાં જે દર્શન કરતા ગયા તે પ્રમાણે ગાતા ગયા, આ પ્રમાણે ત્રણ દિવસ સુધી ગાયા કર્યું અને કંઈ પણ સુદ્ધી રહી નહી. શ્રી ગુસાંઈજીએ મનુષ્યને કહ્યું કે રાજા આશકરણજી ત્રણ દિવસ થયાં દેખાતાં નથી તે કયાં છે ? ત્યારે લોકોએ કહ્યું કે ત્રણ દિવસથી રમણ રેતીમાં ઉભા છે. શ્રા ગુસાંઇજીએ મનુષ્ય મોકલી બોલાવી લીધા. જુએ તો ઉન્મત્ત જેવા થઇ ગયા છે. શ્રી ગોસાંઇજીએ કહ્યું કે તેને લૌકિક શુદ્ધિ નથી. ભગવદ લીલાનો સાક્ષાત્કાર થઇ ગયો છે. વ્રજમાં જ્યાં તેમની ઇચ્છા આવે ત્યાં તેમને ફરવા દો, તેમને કંઈ કહો નહી.

પ્રસંગ ૫ મો.

એક દિવસ સેનભોગ આવ્યા હતા અને રાજા આશકરણુ જગમોહનમાં બેઠા હતા, વરજભકત દુધનો કટોરો હાથમાં લઇને કહેતા હતા કે આ દુધ ઘણું ઉત્તમ છે. કપુર મિશ્રી મેલાવેલું છે તે તમે શ્રી ઠાકુરજીને આરોગાવો, આરોગાવવા પધાર્યા ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી સખા મંડળીથાં વીરાજતા હતા, યસોદાજી કહેવા લાગ્યા કે લાલ તનક દુધ પીઓ, આ બધા દર્શન આશકરણુજીને સાક્ષાત થયા. તેમને આ પદ ગાયું, રાગ કેદારો. કીજે પાન લલારે ઓપ્યો દુજે ભાઇ હે જસોદા મૈયા ।। કનક કટોરા ભર પીજે વરજબાલ લાડિલે તેરી બેની બઢંગી ભૈયા ।। ૧ ।। ઓપ્યો નિકો મધુરો અછુતો રૂચીસો કરી લીજે કન્હૈયા ।। આશાકરણુ પ્રભુ મોહન નાગર પય પીજે સુખ દીજે પ્રાતક રોંગી ધૈયા ।। ૨ ।। શ્રી યશોદાજીએ અને રોહિણીજીએ શ્રી ઠાકુરજીને અને શ્રી બળદેવજી સેનભોગ ધર્યો, અને સર્વ સખા મંડળ સહિત જમવા લાગ્યા. આ દર્શન આશકરણુજીને થયાં. તેથી તેમણે આ પદ ગાયું, રાગ કાન્હરો ।। કરતહે ઘનશ્યામ વિચારૂં ।। ખુરમા ખાજા ગુંજા મઠરી પિસ્તા દ્રાખ બદામ ।। ૧ ।। દુધ ભાત ઘ્રતસાંનિ થાળ ભરી લે આઇ વરજ વામ ।। આશકરણુ પ્રભુ મોહન નાગર અંગ અંગ અભિરામ ।। ૨ ।। રાગ કેદારો. ।। મોહનલાલ વિચારૂ કીજે ।। વ્યજંન મીઠે ખાટે ખારે રૂચીશોં માગ જનની પૈં લીજે ।। ૧ ।। મધુર મેવા પકવાન મીઠાઇ તા ઉપર તાતો પય પીજે ।। સખા સહિત મિલી જે મો રૂચિસોં જુઠી ન આશક-

રભુકોં દીજે ા ૨ ા આ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા, અને વિચાર કર્યો કે પ્રભુ કેવા દયાળ છે. આશકરણજીના ઉપર કેવી કૃપા કરી છે, લૌકિક રાજાને રાજ્યના અંતે નર્ક મળે છે. અને આશકરણને રાજ્યના અંતે ભગવદ લીલાના દર્શન થયાં અને લીલાની પ્રાપ્તિ પણ થશે આવી શ્રી પ્રભુજીની લીલા વિચારીને શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. પછી સેન સમય રાજા આશકરણે દર્શન કર્યાં પછી આશકરણજી શ્રી ઠાકુરજીના નેત્રમાં નિદ્રા ઝમકી રહી છે એવું જોયું અને એક સખી હાથ જોડી શ્રી ઠાકુરજીની આગળ આવિ વિનંતિ કરે છે કે આપને નિદ્રા આવી રહી છે. તેથી આપ પોઢો આ દર્શન લીલા સહિત રાજા આશકરણને થયાં ત્યારે રાજા આશકરણે પદ ગાયું. રાગ કેદારો, પોઢીયે પ્રિય કુંવર કન્હાઈ ા યુકિત નવલ વિવિધ કુસુમાવલિ મેં અપને કર સેજ બનાઈ ા ૧ ા નાહિન સખી સમય કાહુકો ગ્વાલ મંડળી સબ વહોરાઈ ા આશકરણ પ્રભુ મોહનનાગર રાધાકોં લલિતા એ આઈ ા ૨ ા રાગ કેદારો, તુમ પોઢો હાંસે જે બનાઉં ા ચાપું ચરન રહુ પાંયન તર મધુરેં સ્વરે કેદારો ગાઉં ા ૧ ા સહેચરી ચતુર સબે જુરિઆઈ દંપતિ સુખનયન શાઉ ા આશકરણ પ્રભુમોહન નાગર યહ સુખ શ્યામ સદાહોં પાઊ ા રાગ કેદારો ા પોઢ રહો ઘનશ્યામ બલૈયા લેહુ ા શ્રમિત ભયેહો આજ ગોચારત દોષ પરતહૈ ધામ ા ૧ ા સીરી વિયાર ઝરોખન કેમ ા આવત અતિ સીતલ સુખધામ ા આશકરણ પ્રભુ મોહનનાગર

અંગ અંગ અભિરામ ॥ ૨ ॥ આ પ્રમાણે આશકરણજીને જેવી જેવી લીલાનાં દર્શન થતાં તેવી તેવી લીલાનાં પદ ગાતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજી તેહનાપર સદા પ્રસન્ન રહેતા. ગોવિંદસ્વામીના સતસંગથી શ્રી નાથજી નિત્ય તેમની સાથે વાતો કરતા અને ખેલતા હતા.

પ્રસંગ ૬ ઠો.

એક દિવસ રાજા આશકરણજી શ્રીદ્વાર આવ્યા. અને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં એવી લીલાનાં દર્શન થયાં કે સર્વ વ્રજભકત મળીને યશોદાજીને ઘેર ઉરાહનો દેવા આવ્યા છે. પણ શ્રી ઠાકુરજીને યશોદાજીની પાશે ઉભા રહેલા જોઈને ઉરાહનો દેવો ભુલી જાય છે. અને શ્રી ઠાકુરજીના સ્વરૂપમાં તેમનું મન મોહીત થાય છે. આવાં લીલાનાં દર્શન આશકરણજીને થયાં, આશકરણજી ચકિત થઈ ગયા, ચતુરભુજદાસજી દર્શન કરતા હતા તેમણે આ પદ ગાયું ॥ રાગ આશાવરી ॥ ભુલીરી ઉરાંનેકો દેવો ॥ પાય પરે દૃષ્ટિ સ્યામઘન સુંદર ચકિત ભઈ ચિતેવો ॥ ૧ ॥ ચિત્ર લિખીશી ઠાલી ગ્વાલનકો સમઝે સમજેવો ॥ ચતુરભુજ પ્રભુ ગિરિધર મુખ નિરખત કઠિન ભયો ઘર જેવો ॥ ૨ ॥ આ પદ સાંભળીને આશકરણજી ઘણા પ્રસન્ન થયા, અને વિચાર કર્યો કે જેવો અનુભવ મને થયો છે તેવી કૃપા ચતુરભુજદાસના ઉપર પણ છે. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને શ્રી ગુશાંઈજીને વિનતિ કરી કે હે મહારાજ આપની કૃપા ચતુરભુજદાસના ઉપર પણ ઘણી છે ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે એ કુમુનદાસજીના પુત્ર છે. જે શ્રી ગોવર્ધનનાથજી

વિના એક ક્ષણ પણ રહી શકતા નથી, એવાના પુત્ર એવા થાય આમાં શું આશ્ચર્ય છે. વળી એક દિવસ આશાકરણજી સાંજની વખતે ગોવિંદકુંડ પાસે ઉભા હતા. અને જુએછે તો વૃજભકતોનું યુથ ચાલ્યું આવે છે. અને સર્વ ગોપીજન આવીને ઉભા રહ્યા એટલામાં શ્રી નાથજી ગાય ચરાવીને ઘરમાં પધારતા હતા. જેનું મુખારવીંદ ગોરજથી વ્યાપ્ત છે એવા પ્રભુનાં દર્શન માટે ગોપીજન રસ્તામાં આવે છે. આવાં દર્શન આશાકરણજીને થયાં ત્યારે આશાકરણજીએ આ પદ ગાયું ।। રાગ ગોરી ।। મોહન દેખી સિરારે નેના ।। રજનીમુખ આવત ગાશન સંગ મધુર બજાવત વૈના ।। ૧ ।। ગ્વાલમંડલી મધ્ય બીરાજત સુંદુરતાકો ઐના ।। આશાકરણ પ્રભુ મોહન નાગરવારો કોટિક મૈના ।। ૨ ।। આવા પદ આશાકરણજીએ બહું ગાયાં, નિત્ય રાતરે આશાકરણજી શ્રી ગુસાંઈજી પાસે કથા સાંભળવાને જતા અને જેવાં વચનપાત સાંભળતા તેવો અનુભવ તેમને થતો. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી નાથજીને જગાડવા પધાર્યા આ વખતે વ્રજભક્ત પોત પોતાને ઘેરથી માખણ મલાઈ અને દુધ વિગેરે અનેક પ્રકારની સામગ્રી લઇ પધાર્યા હતા. અને ગોપીજન યશોદાજીને કહેતાં હતા કે તમે લાલજીજમાડો. અમે તમારા લાલજીના દર્શન કરીને અને સામગ્રી આરોગાવીને જો દહીં વેચવા જઇએ છીએ તો અમને દશઘણો લાભ થાય છે. આ કારણથી અમે તમારે ઘેર આવ્યાં છીએ તો તમે લાલજીને જગાડો. તેમનું મુખ જોઇને અમે જઈએ.

આવાં દર્શન આશકરણજીને થયાં ત્યારે તેમણે પદ ગાયું ॥ રાગ બિભાસ ॥ પ્રાત સમય ઘર ઘરસે દેખનકો આઈ ગોકુલકી નારી ॥ અપનો કૃષ્ણ જગાય યાસોદા આનંદ મંગલ કારી ॥ ૧ ॥ સબ ગોકુલકે પ્રાણજીવનધન શાસુતકી બલીહારી ॥ આશકરન પ્રભુ મોહનનાગર ગિરિ ગોવર્ધનધારી ॥ ૨ ॥ રાગ બિભાસ ॥ ઉઠો મેરેલાલ લાડીલે રજની વીતી તિમિર ગયો ભયો ભોર ॥ ઘર ઘર દધિ મથિનિયા ગુમે અરૂદ્વિજ કરત વેદકી ઘોર ॥ ૧ ॥ કરિ કલે ઉદધિ ઓદન મિશ્રી વાંઢિ પરોસોં ઓર આશકરણ પ્રભુ મોહન નાગર વારોં તુમપર પ્રાણ અંકોરા ॥૨॥ વળી આશકરણજીને બાલ લીલાનાં દર્શન થયાં. યશોદાજી દહીં વલોવે છે અને શ્રી ઠાકુરજી બાલક ચેષ્ટા કરે છે અને દોડી દોડીને દહી મથન કરતાં દોરડાને પકડે છે. યશોદાજી દેતાં નથી અને યશોદાજી શ્રી ઠાકુરજીને સમઝાવે છે કે લાલા વાર ઘણી થઈ છે મને દહીં મથન કરવા દે. આવાં દર્શન રાજા આશકરણને થયાં. ત્યારે આશકરણજીએ પદ ગાયું, ॥ રાગ રામકલી મોહેદધિ મથન દેવલ ગઈ ॥ જાઉં બલબલ વદન ઉપર છાંડ મથની રઈ ॥ ૧ ॥ લાલ દઉંગી નવનીત લોંદા આર તુમકિત ઠઈ ॥ સુત હિતજાન વિલોક યશોમતિ પ્રેમ પુલકિત ભઈ ॥૨॥ લેઉછંગ લગાય ઉરશો પ્રાણજીવન જેઈ ॥ બાલકેલિ ગુપાલજુકી આશકરણ નિત નઈ ॥ ૩ ॥ આ પદ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને વિચાર કર્યો કે આશકરણજીને પ્રભુનું સ્વરૂપ -હૃદયરૂઢ થયું છે, પ્રભુ સર્વ લીલા સહિત

તેને દર્શન દે છે, આવો વિચાર કરીને શ્રી ગુંસાઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા.

(પ્રસંગ ૭ મો.)

એક દિવસ આશકરણજી શ્રી ગોકુલમાં આવ્યા અને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીનાં દર્શન કરવા ગયા, ત્યારે આશકરણજીને આ લીલાના દર્શન થયાં કે શ્રી યશોદાજી શ્રી ઠાકુરજીને પાલને ઝુલાવે છે અને ગોપીજન મળીને યશોદાજીની પાસે આવેલ છે અને કહે છે કે અમારે એવો નિયમ છે કે જ્યાંસુધી અમે તારા વાલને ખેલાવીએ નહી, અને પાલને ઝુલાવીએ નહી ત્યાં સુધી અમારૂં ચીત્ત ઘરના કામમાં લાગતું નથી, અને કદાચિત જો ઘરનું કામ કરીએ તો બધું બગડે છે. તેથી અમે બધા સુતા ઉઠીને તારા લાલને ખેલાવવા આવ્યાં છીએ. આ પ્રમાણે સર્વ ગોપીજન કહે છે અને યશોદાજી હશે છે, આવી લીલાનાં દર્શન આશકરણજીને થયાં. અને આશકરણજીએ આ પદ ગાયું, ॥ રાગ રામકલી ॥ યહ નિત્ય નેમ યશોદાજી મેરે તિહારોઈ લાલ લડાળનકું ॥ પ્રાત સમય ઊઠ પલના ઝુલાઊં શકટ ભજન યશ ગાવનકું. ॥ ૧ ॥ નાચત કૃષ્ણ નચાવત ગોપી કરકટ તાલ બજાવનકું ॥ આશકરણ પ્રભુ મોહન નાગર નિરખ વદન પાવનકું, ॥ ૨ ॥ અવી અનેક પ્રકારની લીલાનો અનુભવ થતો હતો, રાજા આશકરણ વ્રજમાં ફરતા હતા અને જે સ્થળથાં જતા તે સ્થળે શ્રી ઠાકુરજી તેવી, લીલાનાં દર્શન દેતા હતા. એક દીવસ રાજા આશકરણ ન્હાણઘાટી પર જતા હતા ત્યાં જુએ છે તો શ્રી ઠાકુરજી કામળી

ઓઢીને અને હાથમાં લાકડીલઇને સખા મંડળી સાથે ઉભા છે; અને વૃજ ભકત દહી વેચવા જાય છે, અને સર્વ સખા જોઇને ગોપીઓને પકડી લે છે અને કહે છે કે અમારૂં દહીંનું દાણુ આપી જાઓ, ગોપીજન કહે છે કે અમે કોઇ દીવસ દહીંનું દાણુ સાંભળ્યું નથી. તમે કયા દિવસથી દાણી થયા. રાજા આશકરણુજીએ પદ ગાયું ॥ રાગ બિભાસ ॥ નંદકિસોર યહ બોહની કરનન પાઈ ॥ ગોરસ કે મિષ રસહિ ઢંઢોરત મો; હત મીઠી તાનન ગાઈ ॥ ૧ ॥ ગોરસ મેરે ઘરહિ વિદેહેં કર્યો વ્રંદાવન જાય ॥ આશકરન પ્રભુ મોહન નાગર યશોમતિ જાય સુનાય ॥ ૨ ॥ રાગ બિભાસ ॥ કબતેં ભયો હેં દાંધદાની ॥ મટુકી ફોરત હરવા તોરત મહ વાતમેં જાની ॥ ૧ ॥ નંદરાયકી કીન કરત હું ઔર જસોદા રાની ॥ આશકરણુ પ્રભુ મોહનનાગર ગુણુસાગર અભિમાની ॥ ૨ ॥ આવી લીલાનાં દર્શન રાજા આશકરણુજીને દાણુ ઘાટીપર થયાં એક દિવસ રાજા આશકરણુ પરસોલીમાં ગયા ત્યાં શ્રી ઠાકુરજી વેણું નાદ કરે છે અને વૃજભક્ત પધારે છે. અતિ ઉત્કંઠા સહીત શ્રી ઠાકુરજી પાસે ગમન કરે છે. આવા દર્શન રાજા આશકરણુજીને થયાં ત્યારે આ પદ ગાયું રાગ કેદારો, ગોપ મંડળી મધ્યમ મનોહર અતી રાજત નંદકે નંદા ॥ સોભીત અધીક શરદકી રજની ઉડુ ગહ્યામાનો પુર્ણ ચંદા ॥ ૧ ॥ વૃજયુવતી નીરખ મુખ ઠાડી માનત સુંદર આનંદ કંદા ॥ આશકરણુ પ્રભુ મોહન નાગર ગીરધર નવરસ રસીક ગોવિંદા ॥ ૨ ॥ આ પ્રમાણે આશકર-

ણજીને અનેક લીલાનાં દર્શન થયાં. શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી એ રાજા આશકરણ એવા કૃપા પાત્ર હતા.

પ્રસંગ ૮ મો.

રાજા આશકરણ વરજમાં ફર્યા કરતા હતા. કોઈ દિવસ ગોકુળમાં કોઈ દિવસ શ્રીજીદ્વારમાં અને કોઈ દિવસ વૃજમાં બીજા સ્થળે ફરતા હતા, ખાવા પીવાનું કંઇ પણ રાખતા નહોતા. તેમની આવી દશા જોઈને શ્રી ગુસાંઇજીએ સર્વ વઈષ્ણવોને, મુખિયા ભિતરીયાને અને વહુ બેટીને કહી રાખ્યું હતું કે જ્યારે રાજા આશકરણજી આવે ત્યારે તેમને જે હાજર હોય તે ખાવાનું ધરી દેજો, કારણ કે બીજે, ચોથે કે દશે દિવસે ભગવદિચ્છાથી જે મળે છે તે ખાઇ લે છે. આવું શ્રી ગુસાંઇજીએ કહી રાખ્યું હતું. એક દિવસ શ્રી ગોકુળમાં આશકરણજી આવ્યા, ગોપીનાથજીનાં બેટીજી અને સત્યભામા બેટીજી બાળપણથી વિધવા હતાં તે શ્રી નવનિત પ્રિયાજીનો રાજભોગ સજવાની સમય આશકરણજીને આવ્યા જાણીને બેટીજીએ વિચાર કર્યો કે વઈષ્ણવ ભુખ્યો જશે તો પાછો પાંચ સાત દહાડે આવશે અને શ્રી નાથજી તેના રદયમાં બીરાજે છે તેમને શ્રમ થશે આ પ્રમાણે વિચાર કરીને લક્ષ્મી બેટીજીએ સત્યભામા બેટીજીને કહ્યું કે તમે શ્રી નવનીત પ્રિયાજીને વાસ્તે બીજી સામગ્રી તૈયાર કરો, અને આ હું આશકરણજીને ધરી દઉં છું. તેના હ્રદયમાં શ્રી નવનીત પ્રિયાજી આરોગશે આવો વિચાર કરીને તે થાળ આશકરણજીની આ-

ગળ ધરી દીધો. આશકરણજી સર્વ ખાઈ ગયા, બીજી સામગ્રી સિદ્ધ કરીને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીને રાજભોગ ધર્યો ભોગ સરાવ્યા પછી શ્રી ગુસાંઈજી આરતી ઉતારવા પધાર્યા ત્યારે શ્રી નવનીત પ્રિયાજીએ કહ્યું કે આજ હું બમણો રાજભોગ આરોગ્યો છું, શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે સામગ્રીતો વિશેષ નથી ત્યારે શ્રી નવનીત પ્રિયાજીએ કહ્યુ કે એ વાત બેટીજી જાણે છે. ભોજન કરવાની વેળાએ શ્રી ગુસાંઈજીએ બેટીજીને પુછયું બેટીજીએ બીતાં બીતાં હાથ જોડી બધી વાત કહી, આ વાત સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને આજ્ઞા કરી કે જો જાણીએ તો વઈષ્ણવનું સ્વરૂપ એવુંજ છે, પરંતુ જ્યાં સુધી આપ ન જણાવે ત્યાં સુધી જીવનો કંઈ પણ ઉપાય નથી, આટલું કહીને પોતે ચુપ કરી રહ્યા, એ આશકરણજી એવા કૃપા પાત્ર હતા, કે જેના રદયમાં બીરાજીને શ્રી નવનીત પ્રિયાજી આરોગ્યા. આ વાત શ્રી ગુસાંઈજીએ ગોપાલદાસના રદયમાં પ્રવેશ કરીને વલ્લભાખ્યાનમાં ગાઈ છે ટુંક લક્ષમી સત્યભામા બેઉ અગ્રજની અનુહારરે રસના ।। શ્રી નવનીત પ્રિયાજીને રીઝાવ્યા સેવ્યા વિવિધ પ્રકારરે રસના ।। ૧ ।। આ આખ્યાનમાં સાત બાળક, સાત વહુંઓ અને છ બેટીજીનું વર્ણન છે, પરંતુ શ્રી પ્રિયાજીને રીઝાવ્યા એવો શબ્દ લક્ષમી બેટીજી વિના બીજા કોઇને કહયો નથી. એ આશકરણજી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપા પાત્ર હતા.

(બે ભાઇ સાચોરાની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૪ મી.)

એ બે ભાઇ સાચોરા ગુજરાતમાં રહેતા હતા, એક સ-

મય શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા. ત્યારે બન્ને ભાઈને નામ નિવેદન કરાવ્યું, ત્યારે તે બંને ભાઈ શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરવા લાગ્યા અને દિવસ રાત ભગવદ વાર્તા કરતા. અને શ્રી સુબોધીનીજી વાંચતા કંઈ પણ ધંધો કરતા નહી, ભગવદિ. ચ્છાથી નિર્વાહ કરતા. એક દિવસ વઈષ્ણવનો સંગ શ્રીગોકુલ જતો હતો, તે આ ગામમાં સાચોરાને ઘેર જઈ ઉતર્યો. તેમના ઘરમાં કંઈ નહોતું, બંને ભાઈએ વિચાર કર્યો કે વઇષ્ણવ આવ્યા છે. તે અમારે ઘેરથી પ્રસાદ લીધા વગર ન જાય તો ઠીક ત્યારે તેણે એવો વિચાર કર્યો કે અમુક વાણીયાની દુકાન આપણી પડોશમાં છે અને તે વાણીયો આપણો મિત્ર છે. તેમ તેની દુકાન ઉઘાડીને જેટલી સામગ્રી જોઈએ તેટલી કાઢી લઇએ. વાણીયો આવશે ત્યારે પૈસા ચુકાવી દેશું, આવો વિચાર કરીને રાત્રે તેની દુકાન ઉઘાડી. અને જેટલી સામગ્રી જોઈતી હતી તેટલી તોળીને લીધી, મોટા ભાઈ સામગ્રી લઇને ઘેર આવ્યા અને નાનો ભાઇ દુકાન બંધ કરવા રહયો. એવામાં સરકારના મનુષ્ય તેને ચોર જાણી પકડી ગયા. નાના ભાઈએ મોટા ભાઇને ખબર આપ્યા કે તમે રશોઈ કરી વઈષ્ણવને મહાપ્રસાદ લેવરાવજો અને હું રાજા પાશેથી નિકાલ થતાં કાલે આવીશ. આ વાત સાચોરાના પાડોશીએ જાણી તેથી તેણે રાજ્યમાં જઈને કહ્યુ કે હું એની પડોશમાં રહું છું. એ નિત્ય ચોરી કરી ઘરમાં લાવે છે. અને લોકોને લુંટી લે છે વિગેરે જુઠી વાર્તાઓ બનાવીને સરકારના મનુષ્યને શામઝાવ્યા કે તમે એને મારી નાંખો તો ઘણું સારૂં, સરકારના મનુષ્યોએ

તે પડોશીની વાત સાચી માનીને તેને મારી નાંખ્યો અને ગામના દરવાજાપર તેનું માથું ટાંગી દીધું. અને વ્રક્ષની સાથે ધડ બાંધ્યું. અને ગામમાં જાહેર કર્યું કે જે મનુષ્ય ચોરી કરશે તેના આ હાલ થશે. તેના મોટા ભાઇએ ઘેર ન્હાઈ રસોઈ કરી ભોગ ધરી વઈષ્ણુવોને પ્રસાદ લેવરાવ્યો વઈષ્ણુવોને જવાની ઉતાવળ હતી. તેથી બે પાતાળ ઘરમાં ઢાંકી મુકી એક પોતાની અને એક ભાઈથી જયારે ભાઈ આવશે ત્યારે પ્રસાદ લઇશ. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને બે પાતાળ ઢાંકીને વઈશ્ણુવોને વળાવવા ગયો, ગામના દરવાજાપર જુએ છે તો ભાઈનું માથું અને ધડ ટાંગેલાં છે આ જોઈને તે ઘણો ઉદાસ થયો; પોતે શેવામાં ન્હાયો હતો ત્યારે નાનો ભાઇ માર્યો ગયો એવી ખબર પ્રથમ તેને ન પડી. દરવાજાપર જોઈને રોવા લાગ્યો. અને ધડ હાથ જોડીને વઈશ્ણુવોને જયશ્રીકૃસ્ન કરવા લાગ્યું, વઈસ્ણુવ જોઈને ઘણા ચકિત થયા. અને ધડ તથા શીશ છોડીને ધડના ઉપર શીશ મેળાવી દીધું. અને શ્રી નાથજીનું પ્રસાદી વસ્ત્ર તેના ગળામાં બાંધી દીધું, અને તેના મુખમાં ચરણામ્રત મેલ્યું, વઈસ્ણુવોની કૃપાથા નાનો ભાઇ જીવતો થયો. અને ઊઠી વઈસ્ણુવોને દંડવત કરવા લાગ્યો. અને વિનતી કરી કે આજનો દિવસ આજ કૃપા કરીને રહો. એટલામાં રાજાના મનુસ્યોએ આ સર્વ વાર્તા રાજાને કહી કે જે બ્રાહ્મણને આજ સવારે માર્યો હતો તેને વઈસ્ણુવોએ જીવતો કર્યો આ સાંભળી રાજા બીન્યો અને આવી વઈસ્ણુવોને નમી પડયો અને વિનતી કરી કે મારો અપરાધ ક્ષમા કરો અને મને તમારોદાસ

કરો જેમ બને તેમ મને શરણુ લો. રાજાએ સાચોરા બન્ને ભાઈના પડોશીને પકડાવી મારી નાંખવાનો હુકમ કર્યો વઈસ્ણુવોએ તેને છોડાવ્યો રાજાએ કહ્યું કે વઈસ્ણુવ દ્રોહી, અને ધર્મ દ્રોહી મારા ગામમાં ન જોઈએ રાજાએ દેશબહાર તેને કાઢી મુકયો. અને તેનું ઘર લુંટી લીધું. વઈસ્ણુવોની સાથે રાજા ગોકુળ ગયો અને વઈસ્ણુવ થયો, એ બંને ભાઈ સાચોરા એવા કૃપા પાત્ર હતા જેમની ચિતની વૃતિ દિવસ રાત શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદમાં અને વઈસ્ણુવની સેવામાં રહેતી હતી પછી રાજાએ બંને ભાઇ સાચોરાને આજીવીકા કરી દીધી એ બન્ને ભાઈ સાચોરા એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(રામદાસ ખંભાતના વાસીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૫ મી.)

એકવાર શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે રામદાસજીને નામ નિવેદન કરાવ્યું, રામદાસજીએ શ્રી ગુંસાઇજીને પુછયું કે હવે શું આજ્ઞા છે? ત્યારે શ્રી ગુંસાઇજીએ કહ્યું કે અષ્ટાક્ષરનો અને પંચાક્ષરનો જપ કરો, રામદાસજી એકાંતમાં બેસી જપ કરતા રામદાસજીને શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ દર્શન દીધાં અને કહયું કે તમે વ્રજમાં આવી મારી શેવા કરો રામદાસજી વૃજમાં જઈ શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા લઇ શ્રી નાથજીના શાકઘરની સેવા કરવા લાગ્યા, શ્રી નાથજી શાકઘરમાં આવી રામદાસજીની સાથે વાતો કરતા હતા એક દિવસ ગુલાલ કુંડ ઉપર શ્રી નાથજી પધાર્યા અને રામદાસજીને કહી ગયા કે શીતલ શામગ્રી લઈને તમે ગુલાલ કુંડપર આવજો, રામદાસજી લઇને ગયા, ત્યાં શ્રી નાથજી આરોગ્યા અને સર્વ

સખામંડળીને વીંટી દીધી; આ સર્વ લીલાનાં દર્શન રામદાસજીને થયાં, એટલામાં શંખનાદ થયો. શ્રી નાથજી તો ઝટ મંદિરમાં પધાર્યા અને રામદાસજી તો ધીરે ધીરે ભોગના દર્શન વખત આવી પહોંચ્યા. મનમાં બીવા લાગ્યા કે શ્રી ગુસાંઈજી શું કહેશે, શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને કહયું કે રામદાસજીને મારી સાથે લઈ ગયો હતો જેથી તમે એને કાંઈ પણ કહેશો નહી, શ્રી ગુસાંઈજીએ રામદાસજીને કહ્યું કે શ્રી નાથજી જ્યાં તમને લઈ જાય ત્યાં નિત્ય જાઓ. તમારાં મહા ભાગ્ય છે. શાકઘરમાં બીજો માણસ રાખી લઈશું અને તમને અવકાશ હોય ત્યારે શાકઘરમાં સેવા કરજો. એક દિવસ શ્રી નાથજી રામદાસજીને કદમખંડીપર લઈ ગયા. ત્યાં રાસ કર્યો ગોવિંદ સ્વામી કીર્તન ગાતા હતા અને સ્યામદાસ મૃદંગ વગાડતા હતા. આવી અનેક લીલાનાં દર્શન શ્રી નાથજીએ રામદાસજીને કરાવ્યાં. એ રામદાસજી અષ્ટાક્ષર મંત્રના જપથી એવા કૃપાપાત્ર થયા, નારદ પંચરાત્રીમાં કહ્યુ છેકે.

श्लोक—किंमंत्रैर्वहुभिर्विनश्वरफलैरायाससाध्यैर्मखैः किंचिल्लोपंविधानमात्रविफलंःसंसारदुःखावह॥
एकःसन्नपिसर्वमंत्रफलदोछेपादिदोषोज्झितःश्रीकृष्णःशरणंममेतिपरमोमंत्रोयमष्टाक्षरः ॥१॥

તે અષ્ટાક્ષરનો જપ કરતા શ્રી નાથજી પુષ્ટિમાર્ગ રાખવાને માટે રામદાસજીને લીલાના દર્શન કરાવતા. જે કોઇ વઇષ્ણુવ અષ્ટાક્ષર મંત્રનો જપ કરશે તેના સર્વ મનોરથ પુર્ણ થશે.

(તારાચંદભાઇની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૧ મી)

તારાચંદભાઈ શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કરવા આવ્યા ત્યારે શ્રી ગુંસાંઈજીનાં સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના

દર્શન થયાં. તારાચંદભાઇએ નામ નિવેદન કરાવ્યું. અને શ્રી નવનિત પ્રિયાજીના સ્વરૂપમાં આસકત થયા કોઈ દિવસ તારાચંદભાઈનું મન ચળાયમાન થવા લાગ્યું ત્યારે શ્રી ગુંસાઇજીએ અંતર્યામીપણાથી સર્વ વાત જાણી છે. જેથી પોતાનું મોટું ભાગ્ય માન્યું, અને ઘણી શિક્ષા માની અને મનને સ્થિર કરવાના ઉપાય શોધવા લાગ્યા, સર્વોતમજીમાંથી શોધિકાઢયું. તે

श्लोक–श्रद्धाविशुद्धबुद्धिर्यःपठत्यनुदिनंजनः ॥ सतदेकमनासिद्धिमुक्तांप्राप्नोत्यसंशयः ॥१॥

આ પ્રમાણે તારાચંદભાઇએ વિચાર કર્યો કે જો શ્રદ્ધા સહિત શુદ્ધ બુદ્ધિ શહિત સર્વોત્તમજીના પાઠ કરે અને એકસો આઠ નામના અર્થ જો ચિત્તમાં ધારણ કરે તો તેનું મન સ્થિર થાય છે. અને કૃષ્ણાધરામ્રતરૂપી જે સિદ્ધિ છે તે જીવને પ્રાપ્ત થાય છે એમાં શંશય નથી. આવો વિચાર કરીને શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞાથી તારાચંદભાઈ સર્વોત્તમજીનો પાઠ કરવા લાગ્યા, થોડા દિવસમાં શ્રી ઠાકુરજી અનુભવ જણાવવા લાગ્યા. એ તારાચંદ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક બ્રાહ્મણની પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૭ મી.)

બ્રાહ્મણ ઘણો પંડિત હતો અને કર્મ માર્ગમાં આશક્ત હતો. બ્રાહ્મણ શ્રી ગોકુળ આવ્યો અને શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો અને ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો. એક દિવસ બ્રાહ્મણ વઇષ્ણવે શ્રી ગુસાંઈજીનાં મુખથી દૈવીજીવના લક્ષણ સાંભળ્યાં કે દૈવીજીવ લૌકિક કર્મ અને વૈદિક કર્મ કપટથી કરે છે અને જો ન કરે તો તેને કંઈ બાધા નથી. લોક શિક્ષાર્થ કરેછે. પુષ્ટી પ્રવાહ મર્યાદા ગ્રંથમાં કહ્યુ છે.

શ્લોક-લૌકિકત્ત્વવૈદિકત્વંક્રાપટ્યાત્તપુનાન્યથા ॥ વૈષ્ણવત્વંહિસહંજતતોન્મત્રયિપર્યયઃ

આ વાત સાંભળિને મનમાં વિચાર કર્યો કે કર્મમાર્ગ-માંથી આસકતિ છોડવી જોઇએ. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી પોતાને દેશ આવી સેવા કરવા લાગ્યો. ચપટી માગી લાવી નિર્વાહ કરે અને શ્રી ઠાકુરજીની મંગળાથી સેન સુધી આખો દિવસ સેવા કરે. કર્મ કરવાનો અવકાશ રહે નહીં. એક દિવસ ઘણિવાર થઈ તેથી ઝટઝટ વાળવા લાગ્યો. પરંતુ શ્રી ઠાકુરજીને મોડું ન થાય એવું મનમાં સમઝયો. સાવરણીની દોરી તુટી ગઈ તેથિ જનોઈ ઉતારિને સાવરણિ બાંધી, શ્રી ઠાકુરજી બ્રાહ્મણને જોઇને હસ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે હું તારાપર પ્રસન્ન છું. તું જાણે છે કે બ્રાહ્મણ જો વેદકર્મ ન કરે તો નર્કમાં જાય તો પણ તેં મારે લીધે નર્કમાં જવું કબુલ રાખ્યું. તેથી હું તારાપર બહુંપ્રસન્નછું,અને તું જે માગે તે તને આપું. બ્રાહ્મણે હાથ જોડીને વિનંતી કરી કે મહારાજ મારે કંઈ પણ જોઈતું નથી. આપ સદા મારી સાથે બોલો અને વાતચીત કરો એથી અધીક હું કંઈ માગતો નથી. શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી મને આટલું સુખ થયું છે. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે તું જનોઈ પહેરી લે ત્યારે બ્રાહ્મણે કહયું કે મારે કર્મમાર્ગનું શું કામ છે, શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે લોકોને દેખાડવાને પહેરવી જોઈએ ત્યારે તે બ્રાહ્મણ જનોઈ પહેરી સેવા કરવા લાગ્યો. અને નિત્ય શ્રિ ઠાકુરજી તેની સાથે બોલતા અને અનુભવ જણાવતા. એ બ્રાહ્મણ શ્રિ ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેણે નર્કમાં જવું કબુલ કરયું પરંતુ પ્રભુને મોડું ન થવા દીધું.

(હરીદાસ તથા મોહનદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૮ મી.)

હરિદાસ ઘરમાં શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરતા હતા અને મદનમોહનદાસ તેમને ઘેર આવી ઉતરતા હતા. અને એક દિવસ તથા રાતે બન્ને જણા ભગવદરસમાં છકયા રહેતા હતા. હરિદાસજી મોહનદાસમાં ઘણા આશક્ત થયા. મોહનદાસ વિના એક ક્ષણ પણ રહિ શકતા નહોતા. ભગવત્સેવા કર્યા કરતા અને ગ્રન્થ વાંચ્યા કરતા હતા. સાક્ષાત શ્રી ઠાકુરજીનો આવિર્ભાવ મોહનદાસજીમાં માનતા જ્યારે મોહનદાસ જવાનિ વાત કરતા ત્યારે હરિદાસજીને મુર્છા આવી જતી અને એવી ભાવના કરતા કે જન્મપર્યંત મોહનદાસજી અહીંથી ન જાય તો સારૂં, એક દિવસ મોંહનદાસજીએ સવારે જવાનો નિશ્ચય કર્યા ત્યારે હરિદાસજીએ સ્ત્રીને કહ્યું કે તું શ્રી ઠાકુરજી અને પુત્ર વિગેરે બધું સંભાળી રાખ. મારો પ્રાણ નહિ રહે આ સાંભળીને સ્ત્રીએ વિચાર કર્યો કે મોહનદાસજી અહિંથી ન જાય અને મારા પતીનો પ્રાણ રહે એવો ઉપાય કરૂં. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને રાત્રે પુત્રને ઝેર આપ્યું પાછલી રાત્રે પુત્રે પ્રાણ તજ્યા અને તે રોઇ પડી મોહનદાસજી તૈયારી કરતા હતા તેમણે કમર છોડીને સ્ત્રીને જઈને પુછ્યું કે પુત્ર રાતરે તો સારો હતો આજે શું થયું, તમે સાચેસાચું કહી દો સ્ત્રીએ સાચે સાચું કહી દીધું. મોહનદાસજી ચકિત થયા અને એવો વિચાર કર્યો કે એનો કેવો સ્નેહ છે. અને હું કેવો કઠણ છું. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને તે બાળકના મુખમાં ચરણામૃત મુકયું ને ભગવાન્નામનો ઉચ્ચાર કર્યો. શ્રી ઠાકુરજીને વિનતિ કરીને તે

બાળકના કાનમાં અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહયો એટલે તે જીવતો થયો ત્યારથી મોહનદાસજીએ એવું પણ લીધું કે હરીદાસજી ધકકા મારીને કાઢે તો પણ અહીંથી ન જવું. જન્મપર્યંત મોહનદાસ હરીદાસને ત્યાં રહયા. એ હરીદાસ અને હરીદાસની સ્રી એવાં કૃપાપાત્ર હતાં. જેમણે વૈષ્ણવનો સંગ ન છોડયો અને તેને માટે પુત્ર જેવી ચીજનો ત્યાગ કર્યો. હરીદાસનો આવો સ્નેહ જોઈને શ્રી ઠાકુરજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. વધારે શું લખીએ

(એક ચોરની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૭૯ મી.)

એ ચોર શ્રી નવનીત પ્રિયાજીના મંદિરમાં રાતરે સંતાઈ રહયો. પાત્ર આભુષણ તથા વસ્ત્રો બધાં એકઠાં કરીને એક ગાંસડી બાંધિ. આખી રાત ઉપાય કર્યા પરંતુ સવાર સુધી તે ગાંસડી ઉંચકી શકયો નહી અને ચોર પકડાઈ ગયો. અને તેને શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે લઈ ગયા. શ્રીગુંસાઈજીએ કહ્યુ કે આને છોડીદો પૃથવીપતિને ખબર પડશે તો આને મારી નાંખશે શ્રી ગુંસાઇજીને દયા આવી તેથી ચોરને છોડી મુકયો. ચોરના મનમાં એમ આવ્યું કે મારો પ્રાણ જાત. પરંતુ શ્રી ગુંસાઈજીએ મારા પર કૃપા કરીને મને પ્રાણદાન આપ્યું તેથી તેમને શરણ જાઉં તો ઠીક. પછી તે ચોર શ્રી ગુંસાંઈજીનો સેવક થયો શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તું ચોરી ન કર. ત્યારે તે ચોરે હાથ જોડીને કહ્યુ કે ચોરી કર્યા વિના મારાથી રહેવાશે નહીં. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે તું નિર્દય થઇને ચોરી કરીશ નહીં. જેની પાસે રૂ. ૧૦૦ હોય તેની પાસેથી બે રૂપીઆ જેટલી ચોરી કરે તો તેનું મન નં દુખે અને સત્ય ભાષણ કરે તો

શ્રી પ્રભુજી દયાલ છે તો તારૂં મન ફેરવી નાંખશે અને આપના ચરણારવિંદમાં લગાવશે. આ પ્રંમાણે કહીને ચોરને વૈશ્નવતાની રીતિ શીખવાડી વિદાય કર્યો. ચોરે એવો વિચાંર કર્યો કે કોઈ રાજાની ચોરિ કરૂં તો એકવાર કામ થઈ જશે. ગરીબની ચોરિ નહિ કરૂં, ' આ પ્રમાણે તેના મનમાં વિચાર આવતાં તે ચોર રાજાને ગેર ચોરિ કરવા ગયો અને વળી સારો માણુસ બનિને, રાજાના દરવાજાપર પુછ્યું તો તેણે સત્ય કહ્યું. તમે કયાં જાઓ છો ત્યારે ઉત્તર દીધો કે ચોરી કરવા જઊછું. શ્રી ઠાકુરજીની પ્રેરણાથી સલ'ના મનમાં એમ આવ્યું કે મશકરી કરે છે. જેથી કોઇએ તેને રોકયો નહીં અને નિશંકપણે રાજાના ઘરમાં ચાલ્યો ગયો ચોરી કરીને આવ્યો ત્યારે પાછું સત્ય કહ્યું પરંતુ બધાએ મશકરી જાણી પછી જ્યારે ખબર પડી ત્યારે માલુમ પડયું કે એટલે તો તપાસ કરી ઘરમાંથી ઝવેરાત ગઈ ચોરને પકડી લાવ્યા રાજાએ ચોર વૈશ્નવને પુછ્યું કે તેં ચોરી કેવિ રીતે કરી, ત્યારે તેણે સર્વ હકીકત કહી. અને કહ્યું કે મેં સર્વ મનુષ્યને કહ્યું હતું, પરંતુ તેમણે મારી વાત સાચી માની નહી. રાજાએ એ તે વાતની તપાસ કરી તો ચોરનીવાત બધિ સાચિ જણાઈ. રાજાએ નોકર રાખ્યો અને સઘળું કામ સોંપ્યું. તેણે માથે તમામ ઉપાડિ લીધું, અને શ્રી ગુસાંઈજીને પધરાવી ઘણું દ્રવ્ય ભેટ કર્યું. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી પરમ ભગવદિય થયો એ ચોરને શ્રી ગુંસાંઇજીની આજ્ઞાનો એવો વિશ્વાસ હતો. તેથી

તેનું લઊકીક અને અલઊકીક બધું સિદ્ધ થયું.

(દયાળદાસ વાણિયાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૦ મી)

દયાળદાસનિ પાસે લાખ રૂપીઆ હતા. તે તેમણે પૃથ-વીમાં દાટી મુકયા. અને એક પૈસો પણ ખર્ચ ન કરવો એવું નિયમ લીધું.એક દિવસ શ્રીગુસાંઈજી ત્યાં પધાર્યા અને દયા-ળદાસ સેવક થયો અને કહ્યું કે મહારાજ એક પઈસો ખર્ચ ન થાય અને મારૂં કલ્યાણ થાય એવો રસ્તો બતાવો. રોજ બાર આના કમાઊં છું અને ચાર આના ખર્ચ કરૂં છું. ત્યારે શ્રી ગુંસાંઈજીએ કહ્યું કે તું માનસી સેવા કર. તેણે માનસી સેવાનિ બધી રીત શીખી લીધી પછી નિત્ય તે માન સી સેવા કરતો બે પહોર સુધી બીજું કામ ન કરતો. આમ ક-રતાં કરતાં એક દિવસ માનશિ સેવામાં ખીર કરિ, તેમાં ખાંડ ઘણી પડી. તે કાઢવા લાગ્યો.l શ્રી ઠકુરજીએ તેનો હાથ પક-ડયો અને આજ્ઞા કરિ કે આમાં તો તારે ખર્ચ નથી થયું, તું ખાંડ કેમ કાઢે છે. આ વાત સાંભળતાં તેનું અંતઃકરણ ખુલી ગયું. અને ભગવદ સ્વરૂપ સાક્ષાત્કાર થઈ ગયું, લાખ રૂપૈયા હતા તે શ્રી ગુસાંઈજીને મોકલિ દીધા અને જેવું દ્રવ્યમાં ચિત્ત હતું તેવું શ્રી ઠાકુરજીમાં લાગ્યું. એ દયાળદાસ વાણીયા એવા કૃપા પાત્ર હતા જેને ફળરૂપ માનસિ સિદ્ધ થઈ.

સ્ત્રી પુરૂષની વાર્તા. પ્રસંગ ૧ લો. વારતા ૮૧ મી.

એ બન્ને જણ શ્રી ગુંસાંઈજીનાં શેવક થયાં અને શ્રી ઠા-કુરજી પધરાવી શેવા કરવા લાગ્યાં. એક દિવસ સ્ત્રી પડોશીના ઘરમાં ગઈ તો ત્યાં તેણે ઘણો વઈભવ દીઠો. ત્યારે તેણે પુછયું કે

તમારે વઈભવ કેવી રિતે થયો. ત્યારે તેણે કહ્યું કે અમે દેવીનિ પુજા કરિએ છિએ તેથી થયો. તમે દેવિનિ પુજા કરો તો તમારે પણ વઇભવ વધી જાય. ત્યારે વષ્ણુવનિ સ્ત્રિએ પડોશિનિ દેવિનિ મુરતી લાવિને ઘરમાં બેસાડિ. અને પતિને કહ્યું કે દેવિનિ પુજાનો સામાન લાવો વઈષ્ણુવ પઈસા વેચતો હતો તે પઈસા વેચવા ગયો, અને ગાંધીની દુકાને દેવિની પુજાનો સામાન લેવા બેઠો. સામાન લિધો પરંતુ પઈસાની કોથળિને બદલે ગાંધિની ભુલથિ રૂપઈયાની કોથળિ લઈ લિધિ. આથિ ગાંધિ તેને સરકારમાં પકડિ લઈ ગયો ત્યાં હાકેમે એ ન્યાય કર્યો કે આને ગધેડાપર બેસાડી આખા ગામમાં ફેરવવો, આ પ્રમાણે કરવામાં પણ આવ્યું. આથિ વઈશણુવના મનમાં એમ આવ્યુ કે મેં અન્યાશ્રય કર્યો તેનું આ ફલ થયું ઘેર જઇને તત્કાળ દેવિનું સ્વરૂપ પાછુ પડોસીને ઘેર આપી દિધું. અને ચિત્ત લગાડી શ્રિ ઠાકુરજીની સેવા કરવા લાગ્યો. તેના મનમાં એવો નિશ્ચય થયો કે વઈશણુવને અન્યાશ્રય સર્વથા બાધા કરે છે તેથિ વઈશણુને અન્યાશ્રય ન કરવો. અન્યાશ્રયથિ અનિષ્ઠ થાય છે. અને શ્રિઠાકુરજી અપ્રશન્ન થાય છે. તેથિ અન્યાશ્રય સર્વથા ન કરવો એવિ શિક્ષા તે વૈશણુવને લાગી. એ સ્ત્રિ પુરૂષ એવાં કૃપાપાત્ર હતાં. જેમને અત્યાશ્રય છોડાવિને શ્રિ ઠાકુરજી બોલવા લાગ્યા.

(દેવભાઇ પટેલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૨ મી.)

દેવભાઈ પટેલ ગુજરાતમાં રહેતા અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરતા, અને નિત્ય નિયમથી વઇષ્ણુવને પ્રસાદ

લેવરાવતા, જે દિવસ પ્રશાદ લેનાર વઈષ્ણુવ કોઇ ન મળે તે દિવસ દેવાભાઈ અને તેમની સ્ત્રી ભુખ્યાં રહેતાં હતાં અને ભગવદ રસમાં છકયાં રહેતાં. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે દેવાભાઇના પુત્રે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે મહારાજ જે દિવસ વઇષ્ણુવ નથી આવતા, તે દિવસ દેવાભાઈ ભુખ્યા રહે છે. અને હું પ્રસાદ લઇ ખેતી કરવા જાઉં છું, તો માતા પિતાને ભુખ્યા રાખી હું પ્રસાદ લઉં છું એ અપરાધ કેવી રીતે મટે, અને આજ્ઞા કરી કે તું નિત્ય ન્હાઈને શ્રી ઠાકુરજીના ચરણ સ્પર્શ કર અને ભોગ ધર તો તારો અપરાધ નિવ્રત થશે. અને દેવાભાઇને શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે જે દિવસ કોઈ વઈષ્ણુવ ન આવે તે દિવસ ગાયને પાતાળ ધરીને તમે પ્રસાદ લ્યો, તે દિવસથી દેવાભાઈ એ પ્રમાણે કરવા લાગ્યા, દેવાભાઈનો પુત્ર ખેતી કરતો તેમાં ઘણું દ્રવ્ય આવતું હતું, જેટલું ઘરમાં ખરચ થતું તેટલું દ્રવ્ય ખર્ચ કરતા અને વધારાનું દ્રવ્ય શ્રી નાથજીદ્વારામાં મોકલી દેતા. એ દેવાભાઇ પટેલ શ્રી ગુસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા,

(એક ડોસી ધાણીપુણી વાળાની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૩ મી.)

એ ડોશીએ શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતી કરીને શ્રી ઠાકુરજી માથે પધરાવ્યા. અને સેવા કરવા લાગી. એ ડોશી સુતર કાંતીને નિર્વાહ કરતી, જ્યારે કાંતવા બેસે ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી પુણીમાં આવીને બીરાજતા હતા, અને બાળલીલા કરતા અને પુણીના ગાદી તકીયા કરીને બેસતા. અને એકેક પુણી તે ડોસીના હાથમાં કાંતવાને આપતા. જ્યારે ભુખ લાગતી ત્યારે

શ્રી ઠાકુરજી તે ડોસી પાસે ધાણી માગતા. એક દિવસ ડોશી-ની આ વ્યવસ્થા શ્રી ગુસાંઈજીના ત્રીજા લાલજી શ્રી બાલ-કૃષ્ણજીએ જોઈ. અને તે ડોશીને કહ્યું કે આ લાલજી મને આપ તે ડોશીએ લાલજી પધરાવી દીધા. પરંતુ ડોશી શ્રી ઠાકુરજી વિના ઘણી દુઃખી થઈ. શ્રી ઠાકુરજી ડોશીના આર્તી સહી ન શકયા, શ્રી ઠાકુરજીએ શ્રી બાલકૃષ્ણજીને કહ્યું કે મને ડોકરીને ઘેર પ્હોંચાડો, ધાણી પુણી વિના મારે ચાલતું નથી. શ્રી બાલકૃષ્ણજી તેજ રાતરે શ્રી ઠાકુરજીને તે ડોસીને ઘેર પધરાવી આવ્યા આવ્યા અને કહ્યું કે જેમ તું નિત્ય કરે છે તેમ કર્યા કર, શ્રી ઠાકુરજી તારાપર પ્રસન્ન છે, એ ડોસી એવી કૃપાપાત્ર હતી, જેના વિના શ્રી ઠાકુરજી રહી ન શકયા.

(ક્ષત્રી મથુરામાં રહેતો તેની વાર્તા.) પ્રસંગ ૧ લો. (વાર્તા ૮૪ મી.)

એ ક્ષત્રી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી શેવા ઘણી સારી રીતે કરતો. અને ભગવદ્દવાર્તા ઘણી સારી કરતો. પુષ્ટીમાર્ગના ગ્રંથ અને તેના ભાવાર્થ શ્રી ગુસાંઇજી પાસેથી તેણે સાંભળ્યા હતા, મથુરાના વઈષ્ણુવ ભગવદ્દવાર્તા સાંભવાને ક્ષત્રી વઈ-ષ્ણુવને ઘેર આવતા હતા, એ ક્ષત્રી વઈસ્ણુવ નિત્ય પોતાને હાથે ચણા સેકીને ભોગ ધરતા હતા અને મંડળીમાં વેંચતા હતા, આમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ થાય ત્યારે એક શેઠ દ્ર-વ્યપાત્ર મંડળીમાં આવવા લાગ્યો. તે ચણાનો પ્રસાદ લઇને નાખી દેતો. શ્રી મહાદેવજી વઈસ્ણુવનું રૂપ ધરીને નિત્ય મં-ડળીમાં આવતા હતા. કોઇને ખબર પડતી નહોતી, માત્ર

એક તે ક્ષત્રી વઈસ્નવ ઓળખતો હતો પેલો શેઠ જે ચણા નાંખી દેતો તે શ્રી મહાદેવજી વીણી લેતા, એક દિવસ ક્ષત્રી વઈસ્નવે મહાદેવજીને ચણા વીણતા જોયા. પછી શેઠને મંડળીમાં આવવાની ના કહી. ત્યારે શેઠ શ્રી ગોકુલ ગયો. શ્રી ગુસાંઈજી તેની સાથે બોલ્યા નહી અને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીએ દર્શન દીધાં નહી. એટલે શેઠ પાછો મથુરા આવ્યો અને ક્ષત્રી વઈસ્નવને નમી પડયો, ત્યારે ક્ષત્રી વઈસ્નવે કહયું કે તમે ભગવદ્પ્રસાદનો અનાદર કર્યો તેથી તમને મંડળીમાં આવવાનો અધીકાર નથી. શેઠ દીનતા કરી નમી પડયો ત્યારે તેને મંડળીમાં આવવા દીધો. પછી શ્રી ગુંસાઇજીએ અને શ્રી નવનીત પ્રિયાજીએ દર્શન દીધાં, વઇષ્ણવે જયાં ન્યાતિવ્યવહાર બાધ ન કરે એવો પ્રશાદ મળે તો સર્વથા અપમાન ન કરવું. એવો વિચાર રાખવો. એ ક્ષત્રી વઈસ્નવ એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેણે કરોડપતિ શેઠને તુચ્છ ગણ્યો અને જેને લીધે શ્રી ગુસાંઇજીએ અને શ્રી ઠાકુરજીએ શેઠનો ત્યાગ કર્યો. એ ક્ષત્રી વઈસ્નવ એવો કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતો.

(નિષ્કંચન સ્ત્રી પુરૂષની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૫ મી.)

એ સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી ઠાકુરજીની શેવા કરતાં હતાં. તે ગામમાં એક શેઠ રહેતો હતો. તે શેઠને ઘેર એક દિવસ તે વઈસ્નવની સ્ત્રી શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન કરવા ગઇ તો વૈભવ ઘણો દીઠો મનમાં એમ આવ્યું કે મારે ઘેર શ્રી ઠાકુરજીને આવો વૈભવ હોય તો સારૂં. પછી પોતાને ઘેર આવીને પોતાના પતિને કહયું કે હું તો વઈભવથી શેવા કરીશ. પતિએ કહયું કે

દ્રવ્ય તો ઘણું છે પરંતુ દ્રવ્યથી અનર્થ ઘણો છે, દ્રવ્ય હોય તો કોઇની વાત મનમાં ન આવે, ખરચવાનું મન થાય નહી અને અભિમાન આવ્યા વિના રહે નહી; દ્રવ્યવાન અપરાધથી બીએ નહી દ્રવ્યવાન ગરીબની પ્રિત કરે નહિ. દ્રવ્યવાન સારા ખોટાની પરીક્ષા કરે નહિ દ્રવ્યવાન ગરિબનું ઘણું અપમાન કરે જેથિ દ્રવ્યમાં ઘણો અનર્થ છે, દ્રવ્યવાન સત્સંગ કરે નહિં, દ્રવ્યવાન કોઈનું અહિત કરતાં બીએ નહિ, જેથી તું દ્રવ્યની અપેક્ષા છોડી દે; પરંતુ તે સ્ત્રીએ માન્યુ નહિ અને કહેવા લાગી કે વઈભવ વિના હું શેવા નહી કરૂં. રીસાઈને બેસી રહી. બે દિવસ સુધી શેવા ન કરી તેનો પતિ એકલો સેવા કરે, ત્રીજે દિવસ તેના પતિએ કહયું કે અહિંથી દશ ગાઉ દુર એક ઝાડ છે તેની નીચેથી જેટલું જોઇએ તેટલું દ્રવ્ય તું લઈ આવ તે સ્ત્રી ટોપલા લઇને ગઈ, વૃક્ષ નીચે ધરતી ખોદી તો દ્રવ્ય ઘણું નીકળ્યું. તે સ્ત્રી ટોપલા ભરવા લાગી ત્યારે વૃક્ષની અંદરથી વાણી થઈ કે તું મને કંઈ આપીને દ્રવ્ય લઈ જા. ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહ્યુ કે તારે શું જોઈએ છીએ. ત્યારે તેણે કહ્યુ કે તારે ઘેર શ્રી ઠાકુરજી બીરાજે છે તે તું ઝારી ભરે છે, જેટલી ઝારીનું ફળદે તેટલા ટોપલા દ્રવ્ય લઈ જા. ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહયું કે હું દ્રવ્ય લઈ જઉં છું હવે જેટલી ઝારી ભરીશ તેમાંથી નિત્ય એક ઝારીનું ફળ દઈશિ અને નિત્ય એક ટોપલી ભરીને દ્રવ્ય લઈ જઈશ જયારે દ્રવ્ય નહિ લઊં ત્યારે ઝારિનું ફળ નહિ દઉં, તે વ્રક્ષ બોલ્યું કે હવે તું ઝારી ભરીશ તેનું ફળ જોઇતું નથી. કારણ કે તારી પાસે દ્રવ્ય થશે તેથી તારી ઝારી શ્રી ઠાકુરજી અંગીકાર

નહી કરે ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે કેમ અંગીકાર નહી કરે ત્યારે વૃક્ષે કહ્યું કે તારૂં ચિત્ત દ્રવ્યમાં રહેશે, શ્રી ઠાકુરજી ચિત્ત લાગ્યા વિના અંગીકાર કેમ કરે. આજ પહેલાં જે તેં ઝારી ભરી છે તેનું ફળ દે તો દ્રવ્ય લઈ જા, ત્યારે સ્ત્રીએ કહ્યું કે તમારા કહેવાથી મને નિશ્ચય થયો કે નિષ્કંચનપણાથી ઝારી શ્રી ઠાકુરજી અંગીકાર કરે છે. હવે હું ઝારીનું ફળ દઈશ નહી અને દ્રવ્ય લઈશ નહી. મારે દ્રવ્ય જોઈતું નથી. નિષ્કંચન થઈને હું શ્રી ઠાકુરજીની ઝારી ભરીશ તો પોતે અંગીકાર કરશે. આ પ્રમાણે કહીને સ્ત્રીએ દ્રવ્ય દાટી દીધું અને પોતે ચાલી ગઈ. ઘેર આવીને પતિને કહ્યું કે હુંતો નિષ્કંચનપણે ઝારી ભરીશ. મેં તમારૂં કહ્યું ન માન્યું અને દ્રવ્ય પાત્ર શેઠને ઘેર દર્શન કરવા ગઇ તો મારી બે દિવસની સેવા છુટી તો જો દ્રવ્ય મારા ઘરમાં આવે તો કોણ જાણે કેટલી સેવા છુટશે, નોકર રાખું અને બધી સેવા તેમની પાસે કરાવું અને હું વૈભવની રક્ષા કરૂં જેથી મારે દ્રવ્ય જોઈતું નથી. આ પ્રમાણે કહીને સેવા કરવા લાગી એ સ્ત્રીપુરૂષ શ્રી ગુસાંઇજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં જેમણે ભગવદસેવા છોડીને દ્રવ્ય ગ્રહણ ન કર્યું તેથી તેમની વાત શું કહીએ.

પટેલ વૈષ્ણવની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૮૧ મી.)

પટેલ ગુજરાતથી આવી શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. અને બધી વ્રજયાત્રા કરી આવ્યો, એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી કથા કહેતા હતા ત્યાં શ્રી યમુનાષ્ટકની કથા તે પટેલ ચઇસ્નવે સાંભળી. પટેલે પુછ્યું કે હે મહારાજ ! આઠ શ્લોકમાં અષ્ટ-

સિદ્ધિ આપે આજ્ઞા કરી, પરંતુ કયા શ્લોકમાં કઈ સિદ્ધિ વર્ણન કરી છે તે આપ કૃપા કરીને કહો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે સાક્ષાત સેવાપયોગી દેહની પ્રાપ્તિ જે સિદ્ધિ તે પહેલા શ્લોકમાં કહી છે, તલ્લાલીલવકોન જે સિદ્ધિ તે બીજા શ્લોકમાં કહી છે. તદ્રનુસાર ભવરૂપી જે સિદ્ધિ તે ચોથા શ્લોકમાં કહી છે, શ્રી યમુનાજીનું સ્વરૂપ ષટગુણ સંપન્ન છે તે પણ ચોથા શ્લોકમાં કહયું છે. ભક્તિ દાતૃત્વરૂપી જે સિદ્ધિ તે પાંચમા શ્લોકમાં કહી છે અને ભગવતાત્પર્યઇત્વરૂપી સિદ્ધિ તે છઠા શ્લોકમાં કહી છે. ભગવદ વસીકરણત્વરૂપી જે સિદ્ધિ જે સાતમા શ્લોકમાં કહી છે. અને ભગવદ્દરસપોષકત્વરૂપી જે સિદ્ધિ તે આઠમા શ્લોકમાં કહિ છે. જેનાપર ભગવદ કૃપા છે અને શ્રી યમુનાજી કૃપા કરે છે તેને એકેક શ્લોકમાં અષ્ટ સિદ્ધિ દર્શન દે છે આવી શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી. ત્યારે તે પટેલને શ્રી યમુનાજીએ નવાં દર્શન દીધાં. જે પ્રમાણે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહયું હતું તેવાં દર્શન તે પટેલને થયાં. એ વૈષ્ણવ પટેલ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(વ્રજવાસીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૭ મી)

આ વ્રજવાસી શ્રી નાથજીને પરે કહેતો, વૃજવાસી ગાયોની ખિરકમાં સેવા કરતો હતો. અને એક સિંધુ ભંડારમાંથી લઈ જતો હતો. આઠે પહોર મન દઈ ગાયોની સેવા ઘણી સારી રીતે કરતો હતો. એમ એક દિવસ એ વૃજવાસીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કોઈ વઈશણવને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દેતા જોયા હતા. તેથી એક દિવસ આ વૃજવાસીએ શ્રી ગુસાંઇજીને

વિનતિ કરી કે મને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દો. આ વખતે શ્રી ગુસાંઇજી ન્હાઇને પધારતા હતા. આગળ એક પથરો પડચો હતો તે પથરાને શ્રી ગુસાંઇજીની ખડાઉની ઠોકર લાગી તેથી તે દુર જઇ પડચો. વરજવાસી અહીં ઉભો હતો. શ્રી ગુસાંઇજી પરેપરે એમ બોલીને ભિતર પધાર્યા. વરજવાસીએ તે પથરો લઇ લિધો. અને એમ સમજયો કે શ્રી ગુસાંઇજીએ ઠાકુરજી પધરાવી આપ્યા, અને પરેપરે એવું શ્રી ઠાકુરજીનું નામ ધર્યું છે આવો તે ભોળો હતો, પથરાને ઠાકુરજી માની પધરાવી લઇ ગયો. અને મનમાં વિચાર કર્યો કે શીધું તો એક આવે છે તો પરે શું ખાશે અને હું શું ખાઇશ. આ પ્રમાણે સમજીને ભંડારીને કહ્યું કે મને બે સીધાં દે. ભંડારીએ બે સિધાં દીધાં જઈને રસોઇ કરી. વ્રજવાસી ઘણો ભોળો હતો, તેણે બે પાતળ તારી અને એક પાતળ મારી, શ્રી ઠાકુરજી પધાર્યા નહી ત્યારે વજવાસી કહેવા લાગ્યો કે ભાઇ તું આવીને તારી પાતળ સંભાળી લે, બરોબર છે કે કંઈ ફેરફાર છે, જો તું નહીં આવે તો હું બન્ને પાતળ તળાવમાં નાખી દઇશ શ્રી ઠાકુરજી તેનો શુદ્ધ ભાવ જોઇને અને ભોળો જાણીને પધાર્યા અને સાક્ષાત સ્વરૂપ ધરીને જમવા લાગ્યા. આ પ્રમાણે નિત્ય કૃપા કરીને પધારતા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછ્યું કે તું બે સીધાં શું કરે છે ત્યારે તેણે કહ્યુ કે તમે પરે પધરાવી દીધો છે. તે એક પાતાળ ખાય છે અને એક પાતાળ હું ખાઉં છું. આ વાત સાંભળીને શ્રી ગુંસાંઈજી હસીને ચુપ રહ્યા, એક દિવસ ભંડારીએ તે વ્રજવાશીને કહ્યુ કે સુરત જઈ ભેટ લઇ આવો.

વૃજવાશીએ કહ્યું કે સુરત ગામ શું છે. ભંડારીએ કહ્યું કે સુરત ગામ શાહેર છે. તે વરજવાશીએ કહ્યું કે ભેટ પત્ર અને પ્રસાદની થેલી દોતો હું સુરત જાઉં, ત્યાંથી પ્રસાદ અને પત્ર લઈને રસોઇ કરી સુરતની તઇયારી કરી, અને કહ્યું કે ભૈયા પરે હું તો સુરત જઈશ તું આવીશ કે નહી, શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે હું આવીશ. ત્યારે તેણે કહ્યું કે તારા નાનકડા પગ છે ને નાનકડા હાથ છે તું કેમ ચાલી શકીશ. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે હું થોડું થોડું ચાલીશ. અને થોડિવાર તારા ખભા ઉપર બેશીશ, આટલું કહીને શ્રિ ઠાકુરજી વરજવાશીની સાથે ચાલ્યા. બે ત્રણ ગાઉ ગયા ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે હું તો થાકી ગયો છું. એટલે વરજવાશીના ખભાપર બેઠા. થોડે દુર ગયા અને સાંઝ પડી એટલે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે આજ અહીં સુઇ રહો કાલ સુરત જઈશું, ત્યાં સુઇ રહ્યા સવારે ઉઠાતો એવે ઠેકાણે જાગ્યા કે ત્યાથી સુરત બે ગાઉ હતું, ત્યાંથી ચાલી સુરત આવ્યા ગામ બહાર મુકામ કર્યો અને ત્યાં શ્રી ઠાકુરજીને બેસાડી વરજવાસી પત્ર તથા પ્રસાદ લઈને ગયો ગામમાં પુછીને વઈસ્નુવને આપ્યા. વઈસ્નુવોએ વાંચી વિચાર કર્યો કે એક દિવસમાં પત્ર કેવી રીતે આપ્યો હશે, વિચાર્યું કે કંઈ અવસ્યનું કામ હશે. વઈસ્નુવોએ તેને સામગ્રી દેવરાવી. અને એક દિવસમાં બધે ઠેકાણે ફરીને પાંચ હજાર રૂપૈયા એકઠા કરી હુંડી કરાવી વરજવાસિને આપી. વરજવાસિ આ લઇને પરેની સાથે ચાલ્યો. રસ્તામાં આવી સુઇ રહ્યા, સવારે ઉઠયા અને પહોર દહાડો ચઢે ગોપાલપુરમાં આવ્યો, અને ભંડારી

પાસે જઈ બે સિધાં માગ્યાં, ભંડારીએ કહ્યું કે સુરત કેમ ન ગયો, ત્યારે તેણે કહું કે સુરત જઈ આવ્યો છું અને પત્ર તથા વસ્ત્ર લાવ્યો છું. એ સઘળું ભંડારીને આપ્યું. ભંડારી પાંચ હજારની હુંડી વસ્ત્ર અને વઈસ્ણુવોનો કાગળ જોઈ ચકીત થઇ ગયો. એક રાતમાં શીરીતે ગયો. અને શિરિતે આવ્યો? આ વાતની વિનતી તેણે શ્રી ગુસાંઈજીઆગળ કરી. શ્રી ગુસાંઈજીએ આ સાંભળીને આજ્ઞા કરી કે એ બધું શ્રીનાથજીનું કામ છે, આજ પછી આ વરજ વાસિને કંઈ કામ બતાવસો નહીં, અને જન્મ સુધિ નિત્ય એ સિધાં આપજો. નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજી વરજવાસીને બોલાવી પરેની વાર્તા પુછયા કરે કે આજ પરેએ આમ કહ્યું આજ પરેએ આમ કહ્યું એમ નિત્ય વાત કર્યા કરે. એ વરજવાસી એવો ભોળો હતો, જન્મ સુધી શ્રી ઠાકુરજીને પરે સમઝયો તે એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(સ્ત્રી પુરૂષની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૮ મી.)

એક સ્ત્રી પુરૂષ ગરીબ હતાં. નિત્ય લાકડાનો ભારો લાવી ગામમાં વેચી નિર્વાહ કરતાં. અને નિત્ય પૈસો અધેલો જે બચે તે રાખી મુકતાં, કોઈ વઇષ્ણુવ આવે તેની સાથે મહા પ્રસાદ વાંટિને લેતા. એક દિવશ અચાનક આઠ વઇષ્ણુવ આવ્યા. ત્યારે સ્ત્રી પુરૂષે વિચાર કર્યો કે કરવું શું. સ્ત્રીએ કહ્યું કે મારે પહેરવાની એક સાડી છે. વેચીને સામગ્રી લાવો. તે પુરૂષ સામગ્રી લાવ્યો સ્ત્રીએ કમાડ વાસીને રસોઇ કરિ અને શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધર્યો. પછી તેના પતીને કહ્યું કે હું કોઠી-

માં બેસું છું. તમે ભોગ સરાંવી અનવશાર કરી વઇસ્ણવોને પાતાળ ધરો તે પુરૂષે તે પ્રમાણે કર્યું. વઈષ્ણવ કહેવા લાગ્યા કે તમારી સ્ત્રી કયાં છે. ત્યારે આ વઈષ્ણવે કહ્યું કે તે બહુ શરમાળ છે તેથી બહાર આવતી નથી. તેની પ્રકૃતી બહુ ખરાબ છે, વઈષ્ણવો બોલ્યા કે તે આવશે તો અમે પ્રસાદ લઈશું કારણ કે તે વઈષ્ણવ છે કે નહિ તે અમને કેમ ખબર પડે. વઈષ્ણવ ન હોય તો તેના હાથની રસોઈ કેમ લઈએ. આ વાત સાંભળીને તે વઈષ્ણવ વિચારમાં પડયો. મંદિરમાં શ્રી મદનમોહનજી સ્વામીનીજી સહિત બિરાજતા હતા. શ્રી સ્વામીનીજીએ શ્રી ઠાકરજીને કહ્યું કે જે પ્રમાણે તમે દ્રૌપદીનાં ચીર વધાર્યાં હતાં તે પ્રમાણે આ સ્ત્રીને ચીર વધારવામાં તમને શું હરકત છે આ પ્રમાણે કહીને શ્રી સ્વામીનીજીએ અને શ્રી ઠાકુરજીએ કોઠીમાં જઇ તે સ્ત્રીને દર્શન દિધાં અને ત્યાં વસ્ત્ર પહેરાવી દિધાં. તે બાઈ હાથ જોડીને બોલી કે હે મહાપ્રભુજી, હે મહામંગલ રૂપ, હે શરણાગત વત્સલ, હે અશરણ શરણ આપને મારે માટે આટલો શ્રમ થયો. મને ધિકાર છે આટલું કહેતાં તે બાઈનું હ્રદય ભરાઈ આવ્યું. આ સાંભળી શ્રી ઠાકુરજી ઘણા પ્રસન્ન થયા અને અલૌકિક વસ્ત્રદાન કર્યું. જળમાં ભીનું થઈ જાય અને બહાર સુકાઈ જાય નીચોવવું કે સુકાવવું ન પડે. આવું વસ્ત્ર સદા તેની પાસે રહે કોઈ દિવસ ઘટે નહી. પછી તે બાઈ બહાર આવી વઇશણવોને પીરસવા લાગી. વઈશણવો પ્રસન્ન થઇ નહાપ્રસાદ લેવા લાગ્યા, મહા પ્રસાદ લઇ વિદાય થઇ ઘેર ગયા, તે દિવસથી કોઠીમાંથી કોઇ દિવસ અ-

ન્ન ખુટે નહી. જ્યારે કાઢે ત્યારે ભરીને ભરી રહે, કારણ કે તે કોઠીમાં શ્રી ઠાકુરજીએ તે બાઇને દર્શન દિધાં હતાં. એ સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી ગુસાંઈજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

(એક વિરકત તથા શેઠ આગ્રામાં રહેતા તેમની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૮૯ મી.)

એ વિરક્ત વઈશણુવ ચપટી માગીને નિર્વાહ કરતા અને શ્રી ઠાકરજીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરતા, શ્રી ઠાકરજી તેના પર ઘણા પ્રસન્ન રહેતા. કોઇ દિવસ આ વિરક્ત વઈશણુવને અને શેઠને મેળાપ થયો. ત્યારે શેઠે કહ્યુંકે તમે શ્રી ઠાકુરજી પધરાવીને મારે ઘેર રહો. આપણે હળી મળીને સેવા કરીએ. વિરક્ત વઇશણુવે તે પ્રમાણે કર્યું. તે શેઠને ઘેર જઈ રહ્યા. બહારની જે સામગ્રી જોઇએ તે વિરક્ત ખરીદ કરી લાવતા, એક દિવસ બજારમાં નવી સકરટેટી પહેલ્લવહેલી આવી હતી. વિરક્ત વૈઈસ્ણુવ તે લેવાને ગયા. ટેટીવાળાએ એક રૂપૈયો કીંમત કહી. વિરક્ત તે દેવા લાગ્યો એવામાં એક મુસલમાન આવ્યો. તેણે કહ્યું કે હું સવારૂપૈયો દઉં ત્યારે વઈસ્ણુવ બોલ્યો કે હું દોઢ આપું. એમ કરતાં બંનેજાણ સામસામી લઢયા, મુસલમાન કહે હું પાંચ આપું ત્યારે વઈસ્ણુવ કહે હું દશ આપું. ત્યારે પેલાએ વીશ કહ્યા વઈસ્ણુવે ત્રીશ કહ્યા ત્યારે પેલાએ ચાલીશ કહ્યા આમ કરતાં હજાર રૂપૈયા સુધી બન્ને જાણ વઢયા કર્યા. વઈસ્ણુવે હજાર રૂપૈયામાં તે ટેટી લિધી. લઇને ઘેર આવ્યા ને ખર્ચ લખાવ્યું તો પણ શેઠ કંઈ બોલ્યા નહીં કે ટેટીના હજાર રૂપીયા કેમ દિધા. વઈસ્ણુવપર તેને એવો વિસ્વાસ હતો. મ-

નમાં પણ એ વાત લાવ્યા નહીં. શ્રી ઠાકુરજી તે ટેટી લઇ સિં-હાસનપર ખેલવા લાગ્યા. ઉત્થાપન થયા ત્યારે શેઠે ટેટી શ્રી ઠાકુરજી પાસે દિઠી શેઠ ઘણો પ્રસન્ન થયો અને શ્રી ઠાકુરજીને વિનતિ કરી કે તે મને આપો તો હું સુધારી ભોગ ધરૂં શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે હું કાલે આરોગીશ, આ ટેટી મને ઘણી પ્રિય છે. આ સાંભળી શેઠ પ્રસન્ન થયો અને મનમાં કહ્યું કે વિરક્તને ધન્ય છે કે હજાર રૂપૈયા ખરચતાં ડર્યો નહીં. એ વિ-રક્ત વઈષ્ણવ અને શેઠ એવા કૃપાપાત્ર હતા કે હજાર રૂપૈયા ખર્ચ્યા તો પણ શેઠના મનમાં દોષ આવ્યો નહીં. એ બન્ને એવા કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા.

પરમાનંદદાસ સોનીની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૯૦ મી.)

આ પરમાનંદદાસ સોનીને શ્રીમદભાગવત ચારવેદ, પુરાણ અને સુબોધિનીજી સર્વ જીવ્હાગ્ર હતું. શ્રી ગુંસાઇજી કથા વાંચતાં તે નિત્ય પરમાનંદદાસ સાંભળતા, અને કથાનો સર્વ હાર્દ સમજતા કથામાં કોઇ પ્રશ્ન કરે તો શ્રી ગુસાંઈજી આજ્ઞા કરતા કે પરમાનંદદાસને પુછી લો, શ્રી ગુસાંઇજી આ-વી કૃપા રાખતા હતા જે કોઈ આવીને પુછતો તેને પરમાનં-દદાસ ઉત્તર દઈ શકતા હતા એક દિવસ ચાર પંડિત શ્રી ગુ-સાંઇજી પાસે આવ્યા ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી સેવામાં ન્હાયા હતા તેથી પરમાનંદદાસે તેમને આદર દઈ બેસાડયા, ત્યાં ચર્ચા ચાલી કે જગત સત્ય છે કે અસત્ય છે પંડિતોએ કહ્યું જગત અસત્ય છે. બ્રહ્મના સ્વરૂપમાં જગત કલ્પના માત્ર છે પરમા-નંદદાસ સોનીએ પુછયું કે જેવી રીતે દોરીમાં સર્પ અને જેવી

રીતે છીપમાં રૂપું કલ્પના માત્ર છે, કે બિજે ઠેકાણે છીપ તથા રૂપું જોયા વિના કલ્પના થઈ શકતી નથી. આ પ્રમાણે બ્રહ્મમાં જગત મિથ્યા છે તો કલ્પના કરવાવાળા મનુષ્યોએ સત્ય જગત કયાં જોયું તે બતાવો. આ સાંભળીને પંડિત પાછા ફરી ગયા. આ પરમાનંદ સોની એવા વિદ્વાન હતા જેમને શ્રી ગુસાંઇજી-ની વાણીપર અત્યંત વિશ્વાસ હતો જે પરમાનંદદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા, જેમને સર્વ શાસ્ત્ર હસ્તામલ હતા. તેમની વાર્ત્તા શું કરીએ.

(એક ખડન બ્રાહ્મણની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૧ મી)

એ સીનંદમાં રહેતો હતો. એ ખંડન બ્રાહ્મણ શાસ્ત્ર ભ-ણ્યો હતો. પૃથ્વી પર જેટલા મત છે તે સર્વનું ખંડન કરવું એવું તેને નિયમ હતું, આથી સર્વ લોકોએ તેનું નામ ખંડન પાડયું હતું, એક દિવસ શ્રી મહાપ્રભુજીના સેવક વઇષ્ણવોની મંડળીમાં આવ્યો અને ખંડન કરવા લાગ્યો, વઈષ્ણવોએ કહ્યુ કે જો શાસ્ત્રાર્થ કરવો હોય તો પંડિતોની પાસે જો,અમારી મં-ડળીમાં તારે આવવાનું કામ નથી. અહિં ખંડન મંડન નથી, ભગવદવાર્તાનું કામ છે ભગવદરશ ગાવો હોય અથવા સાંભ-ળવો હોય તો અહીં આવ. તોપણુ તેણે માન્યું નહી. નિત્ય આવીને ખંડન કરે એવી તેની પ્રકૃતિ હતી, એક દિવસ વઈ-ષ્ણવોનું ચિત્ત ઘણું ઉદાસ થયું. રાત્રે ઘરમાં ખંડન બ્રાહ્મણ સુતો હતો ત્યાં ચાર જણુ મગદળ લઇ તેને મારવા લાગ્યા, તેણે પુછયું કે મને કેમ મારો છો, ત્યારે ચારે જણાએ કહયું કે તું ભગવદધર્મ ખંડન કરે છે, ભગવદધર્મ સર્વોપરી છે,

સર્વ ધર્મમાં શ્રેષ્ટ છે. કેવળ ભગવત્પારાયણ છે. જેણે તન મન ધન ભગવદર્પણ કર્યું છે તેનો કોઇ અર્થ બાકી રહેતો નથી. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે જેણે આત્મનિવેદન કર્યું છે તેને કંઇ અર્થ બાકી રહેતો નથી, સર્વ સિદ્ધ થાય છે, આવા ધર્મનું તું ખંડન કરે છે તેથી તને મારીશું. આ સાંભળી ખંડન બ્ર-હ્મણ ચારે જણને નમી પડયો અને બીજે દિવસ ભગવદ મં-ડળીમાં આવીને વઇશણાવેને નમી પડયો. વઇસ્ણુવોને વિનં-તિ કરી કે મને કૃપા કરી વઈસ્ણુવ કરો. વઈસ્ણુવનો સંગ લઇ ગોકુળ આવી વઇસ્ણુવ થયો. શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે રહી મા-ર્ગની અનુસાર સર્વ શાસ્ત્ર ભણ્યો, અને ભગવદસેવા કરવા લાગ્યો. ભગવદગુણ ગાન કરવા લાગ્યો અને પોતાનો જન્મ સફળ કરી માન્યો. એ ખંડન બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી મંડન થયો. સાકાર બ્રહ્મનું સ્થાપન કરવા લાગ્યો. દૈવી જીવ હતો પરંતુ આસુરી જીવની સંગતિથી તેની બુદ્ધિ ફરી ગઇ હ-તી તોપણ દૈવીજીવ જાણી શ્રી ઠાકુરજીએ જોરથી ખેંચી લીધો, પછીથી એનું મંડન બ્રાહ્મણ નામ પડયું.

(એક પટેલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૨ મી.)

એક પટેલ ગુજરાતમાં રહેતો હતો. શ્રી ગુસાંઇજી ગુજ-રાતમાં પધાર્યા ત્યારે તે પટેલ સેવક થયો હતો. તે પરામાં ર-હેતો હતો, અને ગામમાં નિત્ય ભગવદવાર્તા સાંભળવા જતો હતો, ગામ અને પરાની વચ્ચે એક ગાઉનો રસ્તો હતો. નિત્ય ભગવદવાર્તા સાંભળવા તે વઈસ્ણુવ જતો હતો, એક દિવસ એકાદશીનું વ્રત હતું અને ભગવદ મંડળીમાં જાગ્રણ હતું.

પટેલ રાતના બે વાગે ત્યાંથી નિકળ્યો, રસ્તામાં આવતાં એક પ્રેત મળ્યું. તે પ્રેતે રસ્તો રોકયો, પટેલ પાછા ફર્યા તો પ્રેતે આડા આવી રસ્તો રોકયો, પટેલ બોલ્યા કે તું કોણુ છે, આવા ચરિત્ર કેમ કરે છે, ત્યારે પ્રેત બોલ્યો કે હું પ્રેત છું તને ખાઈશ, પટેલ બોલ્યા કે કેમ ખાતો નથી, પ્રેતે કહયું કે તારી પાસે આવું છું પરંતુ અવાતું નથી, પટેલ બોલ્યા કે મારો સ્પર્શ કરવાની પણુ તારામાં સામર્થ્ય નથી, આ સાંભળીને પ્રેત દોડયો અને પટેલની પાસે આવ્યો, કે પ્રેતના અંગમાં અગ્નિ ઝરવા લાગ્યો પ્રેત બુમો પાડવા લાગ્યો, મહા પાપી હતો, બ્રહ્મ રાક્ષસ હતો. આ જોઈ પટેલને દયા આવી અને જળ લઈ પ્રેતના ઉપર છાંટયું. પ્રેતને બોલવાની શક્તિ આવી અને ભગવત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું, અને વિચાર આવ્યો કે આ કોઈ મહાપુરૂષ છે, પ્રેત બોલવા લાગ્યો કે વૈશ્વરાજ હું તમારી શરણુ છું મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. મારો ઉદ્ધાર કરો. પટેલ તળાવમાંથી જળ લઇ અષ્ટાક્ષર મંત્ર ભણી બીજી વખત તે પ્રેતના ઉપર છાંટયું, એટલે તે પ્રેતની પ્રેત યોનીથી તરત મુક્ત થઈ અને જય જય કરતો વૈકુંઠ ગયો. એ પટેલ વૈસ્ણુવ શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો એ પ્રેત ભગવત્પાર્શદ થઈને તેના ચરિત્ર વૈઈકુંઠમાં ગાયા કરતો.

(નિષ્કંચન વૈષ્ણુવની વાર્તા.) પ્રસંગ ૧ લો. (વાર્તા ૯૩ મી.)

એક નિષ્કંચન વૈસ્ણુવ સ્રી પુરૂષ મથુરાંજીમાં રહેતા હતા કેરીનો વખત હતો તેથી તે વઇસ્ણુવ બે પૈસાની કેરી લેવા ગયો. કેરીનો એક ટોપલો માળીની પાશે

હતો માળીએ કહ્યું કે એક રૂપૈયો દે તો આખો ટોપલો આપું વઇસ્ણવે રૂપૈયામાં તે ટોપલો લીધો. ટોપલો લઇ યમુનાજીના કિનારે કેરીઓ ધોઈ એકેક કેરી ધોતો ગયો અને શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધરતો ગયા ને શ્રી ઠાકોરજી આરોગતા ગયા. આ પ્રમાણે બધી કેરી આરોગાવી ચુકયો ત્યારે નિષ્કંચન બ્રાહ્મણે કહ્યું કે રૂપૈયો રોકડો નથી. દશ પંદર દિવસમાં આપીશ. ત્યારે માળીએ કહ્યું કે મારી કેરી પાછી દે માળી કેરી લેઈને ચાલ્યા. ગામમાં બિજો શેઠ રહેતો હતો તેના મનુષ્યોએ કેરીઓ લિધિ અને શેઠને ઘેર લઈ ગયા શેઠ કેરી લઈ ભોગ ધરવા ગયો ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે આ કેરીઓ તો હું પહેલાં આરોગ્યો છું. અમુક વઇસ્ણવે મને ભોગ ધર્યો છે ત્યારે શેઠે કહ્યું કે આપ રસ્તામાં કેમ આરોગો, ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે શ્રી ગુસાંઈજીની વાણી સત્ય કરવાને આરોગ્યો છું. શ્રી ગુસાંઇજીએ વલ્લભાષ્ટકમાં કહયું છે કે એ મારગ આપને લીધે પ્રગટ કર્યો છે. કોઈ કંઈ વસ્તુ કોઈ ઠેકાણે આપને અર્પણ કરે તે વસ્તુ સાક્ષાત વદન કમલમાં અરોગો છો. એમ હું માનું છું.

श्लोक—प्राजुर्भुतेनभुमौव्रजपतिचरणांभोजसेवाख्यवर्त्म
पाकयंयय्त्कृतंतेतदुतनिजकृतेश्रीदुताशेतिमन्ये ॥ १ ॥
यस्मादस्मिनस्थितोयत्किमपिकथमापञ्ज्ञाप्युपाहर्तुमिच्छत्यद्धातद्गोपिकेशः
स्ववदनकमलेचारुहासेकरोति ॥ १ ॥

આ પ્રમાણે શ્રી ગુશાંઇજીએ કહયું છે તેથી જે કોઇ વઈસ્ણવ જે કોઈ ઠેકાણે મને જે કંઈ સમર્પે તે હું સર્વ અરોગીશ, આ સાંભળીને શેઠ ઘણો પ્રસન્ન થયો, અને કેરીઓ

લઇને પ્રસાદી ભેગી ધરી દિધી, અને તે વસ્ણુવને બોલાવ્યો અને કહયું કે તમે કેરીઓ કેમ લીધિ નહી. ત્યારે તેણે કહયું કે રૂપીયો રોકડો નહોતો તેથી માળી પાછી લઈ ગયો, શેઠે કહયું કે કેરીઓ તો તમે ઓરોગાવી દીધિ ત્યારે લેવાની શી મતલબ રહી વઇસ્ણુવ બોલ્યો કે આરોગવાવાળો જાણે કે તમે જાણો. શેઠ ઉઠીને વઇસ્ણુવને નમ્યો અને છાતી સાશે લગાવી લીધો અને કહયું કે શ્રી ઠાકુરજીની આજ્ઞા છે તમે પ્રસાદ અહીં લેજો તેથી તે નિષ્કંચન વસ્ણુવે તે શેઠને ઘેર મહાપ્રસાદ લીધો એ નિષ્કંચન વઈસ્ણુવ એવો કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતો,

નાનચંદ વાણિયો રાજનગરમાં રહેતો લની વાર્તા.

પ્રસંગ ૧ લો. વાર્તા ૯૪ મી.

એ નાનચંદ વાણિયા દ્રવ્યપાત્ર હતા. શ્રી ગુસાંઇજીને પુર્ણ પુરૂષોત્તમ જાણ્યા હતા. ગોકળનાથજીનો વિવાહ આવ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ નાનચંદને કુંકુમ પત્રી લખિ નાનચંદ દેશમાં સર્વને સમાચાર દિધા. સર્વ ગુજરાતના વઈસ્ણુવ શ્રી ગોકુળનાથજીના વિવા ઉપર શ્રી ગોકુળ આવ્યા જેટલા વઈસ્ણુવ વિવાહપર આવ્યા તે સર્વને પાંચ પાંચ રૂપીયા બેટના આપ્યા. અને હજાર રૂપીયાની હુંડી ભેટ મોકલિ સર્વ લોક કહેવા લાગ્યા કે નાનચંદ લોભી છે. એક હજાર રૂપીયા ભેટ મોકલી છે. આ વાત કોઇએ શ્રી ગુસાંઈજી આગળ કરી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે નાનચંદના મનની વાત હું જાણું છું. તેનો ભાવ ગુપ્ત છે લોકને દેખતા હજાર રૂપીયા મોકલ્યા છે પરંતુ દશ હજાર બઈસ્ણુવોની સાથે પાંચ પાંચ રૂ-

પીયા મોકલ્યા છે. આ પ્રમાણે ગુપ્ત રીતે પચાસ હજાર મોકલ્યા છે તેના અંતઃકરણની વાત હું જાણું છું. એ નાનચંદ એવા કૃપાપાત્ર હતા જેણે ગુપ્ત રીતે શેવા કરી.

(એક ડોશીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૫ મી.)

એ ડોશીને માથે શ્રી બાલકૃષ્ણજી બિરાજતા હતા તે સારી રિતે સેવા કરતી હતી. એક દીવસ તે ડોશીનો કાળ આવ્યો તો તે ડોશીને સાક્ષાત મુર્તીમાન કાળ દેખાયો. ત્યારે ડોશીએ કાળને કહ્યું કે હું તો નહી આવું. કાળ પાછો ગયો આમ કરતાં આઠ વખત પાછો આવ્યો છું. જયારે જઉં છું ત્યારે ભગવદ્દસેવામાં લાગી હોય છે પરંતુ દુરથી મને આવતો જોઈને હાથથી ના કહે છે તેના શરીરમાં કંઇ તેજ દેખાય છે તેથી તેની પાસે મારાથી જવાતું નથી. યમરાજાએ કહ્યું કે ડોસી તારા દંડમાં નહી આવે એતો ભગવદ્દ ભક્ત છે, કાળને માથે પગ મુકીને ભગવલ્લીલામાં જશે. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી રાજનગર પધાર્યા ત્યારે ઠાકુરજીને શ્રી ગુસાંઇજી પાશે પધરાવ્યા અને દેહ ત્યાગ કરી લિલામાં પ્રાપ્ત થઈ એ ડોસી એવી હતી કે જણે પોતાની ઈચ્છાથી દેહ ત્યાગ કરી.

(એક ડોશીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૬ મી.)

આ ડોસી રાજનગરમાં રહેતી હતી. ડોસીને માથે શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દીધા હતા, તે સારી રીતે સેવા કરતી હતી એ ડોશી નિષ્કંચન હતી. તેને ઘેર ચમચો નહોતો તેથી સામગ્રી કરાવીને નિત્ય ભોગ ધરતિ. એક દિવસ ડોસી સામગ્રી કરી રહી હતી એવામાં એવી ખબર મળી કે

શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા છે, તેથી તેણે ગરમ સામગ્રી ભોગ ધરી અને ચમચાને બદલે એક દાતણ ધર્યું, અને શ્રી ઠાકુરજીને વિનતિ કરી કે આપ આ સામગ્રી દાતણથી ઠરાવીને આરોગશો હું દર્શન કરી આવું. શ્રી ઠાકુરજીની આજ્ઞા લઈને ગઈ અને દર્શન કરીને આવી ત્યારે બે ચાર વઈષ્ણવ તે ડોસીની સાથે આવ્યા ડોસીએ ભોગ ધરાવી વઈષ્ણવોને દર્શન કરાવ્યાં અને પછી શ્રી ઠાકુરજીને અનવસર કર્યા, જે વઈષ્ણવ ડોશીની સાથે આવ્યા હતા તેમણે દાતણ જોયું અને પોતાને ઘેર જઈ કોઈએ એક કોઈએ બે કોઈએ ચાર કોઈએ પચાસ કોઈએ સો દાતણ શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધર્યા આમ કરતાં ઘણા લોક ધરવા લાગ્યા. બે ચાર દિવસ પછી એક વઈસ્ણવને ઘેર ચાચાહરિવંશજી આવ્યા. અને દાતણ ભોગ ધર્યાં જોયાં. પછી પુછયું કે આ દાતણ કેમ ભોગ ધર્યાં. ત્યારે તેણે કહયું કે સર્વ વઈસ્ણવો ધરે છે, ચાચાજીએ શ્રી ગુસાંઈજી પાસે સર્વ વઈસ્ણવોને એકઠા કર્યા અને દાતણ વિષે પુછયું સર્વેએ કહ્યું કે આ ડોસીને ઘેર જોઈને અમે બધાએ ધર્યાં છે. ચાચાજીએ ડોસીને પુછયું ત્યારે ડોસીએ કહયું કે મારે ઘેર ચમચો નહોતો અને મારે દર્શનની ઊતાવળ હતી તેથી મેં એક દિવસ દાતણ ચમચાને ઠેકાણે ધર્યું હતું. તે દિવસે આ વઈસ્ણવોએ જોયું છે, શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે એણે તો ઠીક કર્યું અને તમે તો દેખાદેખી કરી એ વાજબી નહિ. જેથી વઈસ્ણવે ભગવત્સેવાની રીત પુછીને અને સમજીને સેવા કરવી દેખાદેખી કરવી નહી, દેખાદેખી કરી કે ભગવત્શેવામાં પ્રતિ-

બંધ પડે અને સમજીને કરે તો ભગવત્‌શેવામાં ફળ પ્રાપ્ત થાય જેથી વઈશ્ણવે સેવાની રીત પુછીને કરવી. એ ડોસી જે શેવા કરતી હતી તે પુછીને અને વિચારીને કરતી હતી એવાં તે કૃપાપાત્ર હતાં.

(એક ભગવદિય અને એક તાદ્રશીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૭ મી.)

એ ગુજરાતના વાસી હતા. તેમણે પરસ્પર પરિક્ષા કરી ભગવદીય વઈસ્ણવ રાજનગરમાં રહેતો હતો, અને તાદ્રશી વૈસ્ણવ ધોળકામાં રહેતો હતો અને એક બિજાને મળવાનું મન ઘણું કરતા હતા. એક સમય ભગવદિયની પુત્રીનો વિવાહ આવ્યો ત્યારે તાદ્રશી વઇશણુવને કુંકુમપત્રી લખી. ત્યારે તાદ્રશિ વઈષ્ણુવ કન્યાદાન દેવાની વેળાએ ભગવદિયને ઘેર આવ્યા આ વખતે ભગવદિયે લોકીક કાર્ય છોડી દીધું અને તાદ્રશિને મળ્યા, અને ઘેર લાવી નહવરાવી મહાપ્રસાદ લેવરાવી તેમને સુવાડયા પછી કન્યાદાન દેવા બેઠા બિજે દિવસ જ્યારે ઉઠવાનો વખત થયો ત્યારે તાદ્રશિ વઇસ્ણુવ શ્રી ઠાકુરજીના મંદીર આગળ સુતા હતા તેથી ભગવદિય વઈસ્ણુવ ન્હાઇને એક પહોર સુધી ઉભા રહ્યા પરંતુ તાદ્રશિને જગાડયા નહિ, મનમાં એમ જાણ્યું કે એમને કેમ જગાડાય અને તાદ્રશિ જાણીને સુઇ ગયા હતા. પહોર દિવસ ચઢયો જાણીને તાદ્રશિ ઉઠયા અને પુછ્યું કે તમે કયારના ન્હાયા છો. ત્યારે ભગવદિયે કહ્યું કે હમણાજ ન્હાયો છું. આથી તાદ્રશિ સમજયો કે આની ભગવદીયપણામાં કસર નથી તાદ્રશિ પોતાને ગામ ધોળકા ગયો તાદ્રશિ વઈસ્ણુવનું લગ્ન થયું. રાજનગરથી ભ-

ગવદિય વઈસ્ણવને ધોળકા બોલાવ્યા પરણવાને વરઘોડો ચ- ઢયો હતો તે વખતે ભગવદિય જઇ પહોચ્યા. વઈસ્ણવ ઘોડેથી ઉતરી તેને ઘેર લઈ આવ્યા અને નહવરાયી ધોવરાયી મહાપ્રસાદ લેવરાવી પછી પરણવાને બેઠા, એ ભગવદિય વઇસ્ણવે આ પ્રમાણે પરિક્ષા લીધી. અને મનમાં સમઝયો કે આના તાદ્ર- શિપણામાં કસર નથી, એ બન્ને વઈસ્ણવ એવા કૃપાપાત્ર હ- તા જેમણે એક બીજાને માટે લૌકિક કાર્ય છોડી દિધું અને દેહને અનિત્ય જાણીને ભગવદિયનો મેળાપ મુખ્ય રાખ્યો.

(એક પટેલની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૯૮ મી.)

એક પટેલ વઈસ્ણવ રાજનગરમાં રહેતો હતો, એ પટેલ વઈસ્ણવને બે પુત્ર હતા. અને એક સ્ત્રી હતી. મોટા પુત્રને બે સ્ત્રી હતી, આ સાતે મનુષ્ય શ્રી ગુસાંઈજીની શરણ આવ્યા. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. છ જાણનું મન તો શ્રી ઠાકુરજીમાં લાગ્યું હતું. પરંતુ મોટા પુત્રનું મન લૌકી- કમાં ઘણું હતું. તે ભગવદ સંબંધી કાર્ય કંઈ કરતો નહોતો, અને લૌકિકમાં તદરૂપ થઈ રહયો હતો, એક દિવસ તેના પિ- તાએ એક વઇસ્ણવને કહ્યું કે આનું મન પ્રભુમાં લાગે તો સારૂં. વઈસ્ણવે કહ્યુ છે જયારે શ્રી ગુંસાઇજી કૃપા કરશે. ત્યારે લાગશે. ઘણા દિવસ વિત્યા પછી તે વઈસ્ણવ તે પટેલની દુકા નપર ગયો. ત્યાં પટેલનો મે,ટો પુત્ર નામું લખતો હતો, વઇ- સ્ણવ બે ત્રણ ઘડી સુધી બેસી રહયો પરંતુ તેને તેણે (પટેલના મોટા પુત્રે) બોલાવ્યો નહીં. ત્યારે વઇસ્ણવે જઈને તેના કા- નમાં કહ્યુ કે ઉઠ ચેત, ત્રણ દિવસ પછી તારૂં મ્રત્યુ થશે. આ

પ્રમાણે કહીને તે વઈસ્નુવ ચાલ્યો. તેનું ચિત્ત ઉદાસ થઈ ગયું. દુકાન બંધ કરીને સુઈ રહયો. ખાવા પિવામાં કંઈ મન લાગે નહી. વઈદનું ઔષધ કરે તો પણ લાગે નહીં. પછી તેના પિતાએ કહ્યું કે અમુક ઠેકાણે વઈસ્નુવ રહે છે તેને બોલાવી લાવો, વઈસ્નુવને બોલાવવા ગયા ત્યારે આનાકાની કરી બે દિવસ આવ્યો નહી, ત્રિજે દિવસ આવ્યો અને નાડી જોઈને કહ્યું કે બે ઘડિમાં તારૂં મૃત્યુ છે, જો કોઇ બીજો તને આવરદા દે તો તું બચીશ, તેણે ઘરવાળા બધાને પુછયું પરંતુ કોઈએ આવરદા દેવી કબુલ કરી નહી, પછી તે પટેલનો પુત્ર કહેવા લાગ્યો કે હે વઈસ્નુવ હું તમારી શરણ છું. તમે મારી રક્ષા કરો. ત્યારે વઈસ્નુવે કહ્યું કે તું નિત્ય ભગવત્સેવા અને ભગવત્સ્મરણ અને ભગવત્કથામાં ચિત્ત રાખીશ તો તારો કાળ જતો રહેશે. તેણે હાથ જોડી કહ્યું કે જો હું જીવતો રહિશ તો દિવસ રાત ભગવત્સેવા તમારી કૃપાથી કરીશ, વઈસ્નુવે તેને આશિરવાદ દિધો. તે મુવો નહી પછી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો. જેવી તેને લોકીકમાં આશકતિ હતી તેવી તેને ભગવત્સેવામાં થઇ તેથી દશ ગણી સેવા વિષે થઈ. એ પટેલ વઈસ્નુવ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(માતા પુત્રની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૯૯ મી)

એ માતા પુત્ર તિર્થ કરવાને ગયા. તિર્થ કરતાં કરતાં શ્રી ગોકુળ ગયા, શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમકે ના થયા. માતા પુત્રે વિનતી કરી કે અમને સેવક કરો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી તેમને નામ નિવેદન કરાવ્યું. શ્રી ગુસાં-

ઇજીની આજ્ઞા લઇ શ્રી નાથજીના દર્શન કરી આવ્યા, પરંતુ શ્રી ગુસાંઈજી વિના એક દિવસ પણ રહિ શકતા નહોતા, તે પુત્રની એવી આશકિત શ્રી ગુસાંઈજી વિષે થઈ. આ પ્રમાણે કેટલાક વર્ષ શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઇજી પાસે રહ્યા. પછી શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે હવે તમે દેશ જાઓ, ત્યારે તેમણે વિનતી કરી કે મહારાજ આપના દર્શન વિના કેમ રહેવાય, શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમને એવું સ્વરૂપ પધરાવી દીધું કે જે સ્વરૂપથી પોતે તેમને નિત્ય દર્શન દેતા અને વાતો કરતા. ભોજન કરે અને શૃંગાર સેવા કરે આ પ્રમાણે તે માતા પુત્ર જન્મપર્યંત શ્રી ગુસાંઇજીના સ્વરૂપની સેવા ઘરમાં કરતા. જન્મપર્યંત તેમને સંસારમાં આસક્તિ ન થઇ, તે સ્વરૂપમાં આશક્ત રહ્યા ગુપ્ત રીતે સેવા કરી, એ માતા પુત્ર એવાં કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતાં.

દેવજીભાઇ પોરબંદર રહેતા તેમની વાર્તા.

પ્રસંગ ૧ લો. વાર્તા ૧૦૦ મી.

દેવજીભાઈ લુવાણા વૈષ્ણવ હતા, નિત્ય ભગવદવાર્તા સાંભળવા જતા એક દિવસ દેવજીભાઈને તાવ આવ્યો તેથી સાત દિવસ સુધી મહાપ્રસાદ ન લેવાયો, ન્હાયા નહી તેમ ઊઠયા પણ નહી, સાતમે દિવસે સર્વ વૈષ્ણવ મળીને દેવજીભાઇને ઘેર આવ્યા. વૈષ્ણવ આવ્યા જાણીને દેવજીભાઇને અપાર હર્ષ થયો અને આનંદના આવેશમાં નૃત્ય કરવા લાગ્યા. આનંદના આવેશથી તાવ ગયો, સર્વ વૈષ્ણવએ કહયું કે તમે કંઈ માગો ત્યારે દેવજીભાઈએ કહયું કે જન્મપર્યંત તમારો

ભગવદીયનો સત્સંગ ન છુટો એ હું માગું છું. દેવજીભાઈની સત્યસંગમાં એવી આસક્તિ હતી જેવી સત્સંગમાં વૃત્રાસુરને હતી. (યદપી).

श्लोक–ममोत्तमश्लोकजनेषुसख्यंसंसारचक्रेभ्रमतःस्वकर्मभिः
त्वन्माययात्माऽत्मजदारगेहेष्वासक्तचित्तस्यननाथभूयात् ॥ १ ॥

(સ્રી ધરૂષ રાજનગરના વાશીની વાર્તા.) પ્રસંગ ૧ લો. (વાર્તા ૧૦૧ મી.)

એ સ્રી પુરૂષ રાજનગરમાં શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરતાં. દિવસ રાત તેમથી વૃત્તિ શ્રી ઠાકુરજીમાં રહેતી. આવ્યા ગયા વૈષ્ણવનો ઘણો સત્કાર કરતા. એકવાર દુષ્કાળ પડયો તેથી અન્ન ઘણું મોઘું હતું ઘાસ મળતું નહોતું. એક દિવસ વૈષ્ણવ ઘણું ખરીદ કરી લાવ્યો અને ઘરના ચોકમાં નાંખ્યા. એક દુબળી ગાય આવી તે ખાવા લાગી, ગાયને હાંકે તો જાય નહી વૈષ્ણવની સ્રીએ ગાયને હાથથી હાંકી તેથી ગાય પડી ગઇ અને ગાયના પ્રાણ છુટી ગયા. વૈષ્ણવને ઘણો પશ્ચાતાપ થયો સર્વ વૈશણવોએ તેમને માથે હત્યાનો દોષ મુકી દુર કર્યો. તેથી તે સ્રી પુરૂષે અન્નજળ ત્યાગ કર્યું. અને પ્રાણ તજવા એવો વિચાર કર્યો, બે દિવસ પછી શ્રી ગોકુળનાથજી રાજનગર પધાર્યા સર્વ વૈશણવો દર્શન કરવા ગયા. આ વાતની શ્રી ગોકુલનાથજીને ખબર પડી. શ્રી ગોકુળનાથજી તે પરમ દયાળુ અશરણ ભક્તવત્સલ, દિનબંધુ પતિતપાવન એવું આપનું વચન યાદ કરીને તે વૈશણવને બોલાવ્યો. તેને સર્વ વાત પુછી અને બીજા વૈસ્ણવોને પણ પુછી સર્વ વૈસ્ણવોની વાત સાંભળીને આજ્ઞા કરી કે એને માથે હત્યા નથી, તે વૈસ્ણવને આ-

જ્ઞા કરી કે જા તું સેવા કર અને નિસ્કંચન વૈસણુવને બોલાવી પ્રસાદ લેવરાવ. તે વૈસણુવના હાથથી જળ આરોગ્યા, એ વૈસણુવ એવા કૃપાપાત્ર હતા. અવગુણ છુપાવ્યો નહી.

(બે પટેલ રાજનગરમાં રહેતા તેમની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦૨ મી.)

આ બન્ને ભાઇ ભાઈલા કોઠારીના ઘરમાં શ્રી ગુસાંઇજી પાસે નામ પામ્યા હતા. અને નિત્ય ભગવદ વાર્તા સાંભળવા જતા હતા જે સાંભળતા તે મોઢે થઇ જતું હતું, આમ કરતાં શ્રી સુબોધીનીજી કંઠગ્ર થઇ ગઈ, એ બન્ને ભાઇ શ્રી ગોકુળમાં આવ્યા અને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં, શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા લઈ વ્રજ યાત્રા કરવા ગયા. શ્રી નાથજીના દર્શન કરી શ્રી ગિરિરાજની તળેટીમાં કોટડી લઇ રહ્યા. નિત્ય શ્રી નાથજીની સેવા કરતા અને ભગવદવાર્તા કરતા, ભગવદવાર્તાના આવેશમાં આવતા ત્યારે શ્રી નાથજી આવીને સાંભળતા અને કહેતા. શ્રી નાથજી તે બે ભાઇ વિના રહી શકતા નહી, જેમ ગાય વાછડા વગર રહે નહિ આ પ્રમાણે શ્રી નાથજી તેમની પાછળ ફરતા એ બે ભાઈ પટેલ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(શ્રી ગુંસાંઇજીના સેવક શ્રોતાવકતાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦૩ મી.)

એ શ્રોતાવકતા પોતાના દેશથી શ્રી ગોકુળ ગયા અને શ્રી નવનિત પ્રિયાજીના દર્શન કર્યાં શ્રી ગુસાંઈજીના મુખથી કથા સાંભળવા લાગ્યા, સાંભળીને દિવસ રાત ભગવદવાર્તા કર્યા કરતા ભગવદરસમાં એવા લિન થઈ જતા કે પાંચ પાંચ

સાત સાત દીવસ સુધી દેહની શુદ્ધિ રહેતી નહીં, એવા ભગ-વદ્દાવેશ યુક્ત થઈ જતા તે બન્ને જણની દેહ છુટી ત્યારે અગ્નિ સંસ્કાર કર્યા, ત્યારે શ્રોતા વસ્ણવના હાડકામાં છિદ્ર દીઠાં. વૈસ્ણવોએ વિનતિ કરી કે કૃપાનાથ શ્રોતા વૈસ્ણવના હાડકામાં છિદ્ર કેમ પડી ગયા. ત્યારે શ્રી ગુંસાઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તેને ભગવદ્દવાર્તા સાંભળવામાં એટલી આતુરતા હતી કે તેના રોમરોમમાં શ્રવણ થઇ જતા. એટલે ભગવદ્દવાર્તા સાંભળવા-ની ઉત્કંઠા રોમરોમમાં થઇ જતી ભગવદ્દવાર્તા સાંભળવા એવી આતુરતા જોઈએ. આ વાર્તા સાંભળીને વૈસ્ણવ ઘણું પ્રસન્ન થયા. એ શ્રોતા વકતા એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક વાણિયાની વાર્તા.)　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　(વાર્તા ૧૦૪ મી.)

એ વાણિયા વૈસ્ણવ ગુજરાતમાં રહેતા હતા શ્રી ઠાકુર-જીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરતા. વઈસ્ણવ આવતા તેમની ટહેલ કરતા અને પોતાને ઘેર ભગવતવાર્તા થતી એ ગામમાં એક દેવીનું મંદિર હતું, દેવી તેને ઘેર ભગવદ્દવાર્તા સાંભળવા-વાને આવતી, કોઈ તેને દેખતું નહી માત્ર આ વૈસ્ણવ દેખતો એક દિવસ આ વઈસ્ણવ આવ્યા વરસાદ ઘણો પડયો હતો તેથી લાકડા બધા ભીંજઇ ગયાં. રાત ઘણી ગઈ ત્યારે આ વઈસ્ણવ લાકડા લેવાને ગયો. રસ્તામાં દેવીનું મંદિર હતું અંધારી રાત હતી દેવી દરવાજામાં બહાર ઉભી હતી તેણે વ-ઈસ્ણવને કહ્યું કે તમે કયાં જાઓ છો વઈસ્ણવે કહ્યું કે લાકડા લેવા જઉં છું. દેવીએ કહયું કે અંધારી રાત છે અને વરસાદ પડયો છે તેથી તમે લાકડા કયાં શોધશો, મારે કમાડ નવા

કરાવ્યાં છે. તેથી એક જુનું કમાડ લઇ જાઓ. વઇસ્ણવ એક કમાડ ઉતારી લાવ્યો અને કકડા કરી ઘરમાં લઈ ગયો એમ કરી કામ ચલાવ્યું અને સામગ્રી કરી વઈસ્ણવને મહાપ્રસાદ લેવરાવ્યો. પાડોશમાં બ્રાહ્મણ રહેતો હતો તેની સ્ત્રીએ વઇસ્ણવની સ્ત્રીને પુછયું કે તમારા લાકડા છાણા સર્વ ભીંજઇ ગયું હતું. વરસાદમાં તમે લાકડા કયાંથી લાવ્યા. ત્યારે સ્ત્રીએ કહયું કે અમે તો દેવીનું કમાડ ઉતારી લાવ્યા. બીજે દીવસે સ્ત્રીએ બ્રાહ્મણને કહયું કે તમે પણ દેવીનું કમાડ ઉતારી લાવો ત્યારે બ્રાહ્મણ રાતરે દેવીનું કમાડ ઉતારવા ગયો. તેના હાથ કમાડે ચોંટી રહ્યા. હાથ છુટે નહીં અને બ્રાહ્મણ ઘણો દુઃખી થયો એક પહોર સુધી ઉભો રહયો. કંઈ ઉપાય ચાલે નહિ, ત્યારે બ્રાહ્મણની સ્ત્રી તેના પતીને શોધવા ગઈ સ્ત્રી જુએ છે તો પતિની આ વ્યવસ્થા થઈ છે સ્ત્રી કમાડ પકડી પતિના હાથ છોડાવવા લાગી તો સ્ત્રીના પણ હાથ ચોંટી ગયા. સ્ત્રી પુરૂષ બન્ને રોવા લાગ્યા અને દેવીના પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા. આખી રાત રોયા કર્યું પાછલી બે ઘડી રાત રહી ત્યારે દેવી બોલી કે તમે મારા બે કમાડ નવા કરાવી આપો. અને તમારી પાડોશમાં વાણિયો વૈષ્ણવ રહે છે તેને ઘેર નીત્ય લાકડાનો ભારો પહોંચાડો તો તમને છોડું. સ્ત્રી પુરૂષે એ વાત કબુલ કરી બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણી ઘેર આવ્યાં અને નવા કમાડ કરાવિ દેવીના મંદિરને ચઢાવ્યાં. અને વાણિયાને ઘેર નિત્ય લાકડાનો ભારો પહોંચાડવા લાગ્યાં. આમ કરતાં કરતાં ચતુર્માસ વીતી ગયો અને વાણિયા વૈષ્ણવને ઘેર લાકડાં ઘણાં એકઠાં થયાં. ત્યારે

વાણિયાએ કહ્યું કે હવે લાકડાં ન લાવો. હું દેવીને કહીશ. વાણિયા વૈષ્ણવે દેવીને કહ્યું કે હવે તમે તેમને છોડી મુકો દેવીએ છોડી મુકયા. બ્રાહ્મણે વાણિયા વૈષ્ણવને પુછ્યું કે દેવી તમારૂં કહ્યું માને છે તેનું શું કારણ ? વાણિયાએ કહયું કે વૈસ્ણવધર્મ એવોજ છે. બ્રાહ્મણે કહયું કે અમને વૈસ્ણવ કરો. વાણિયા વૈસ્ણવે બ્રાહ્મણને શ્રી ગોકુળ મોકલ્યો. અને એ સ્ત્રી પુરૂષ ગોકુળ જઈશ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયાં. શ્રી નાથજીના દર્શન કરિ સેવા પધરાવી પોતાને ઘેર આવ્યાં. એ વાણિયા વૈસ્ણવ ઉપર શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપા હતિ. જેની સાથે શ્રી ઠાકુરજી બોલતા ચાલતા હતા. એ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક વેસ્યાની વાર્તા)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૦૫ મી)

આ વેશ્યાને માધવદાસનો સ્નેહ હતો. જયારથી માધવદાસે તેનો ત્યાગ કર્યો, ત્યારથી તે મીઠું અને બાટી ખાતી. ઘી, શાક દાળ, ચોખા તેલ વિગેરે કંઇપણ ખાતી નહોતિ. આમ કરતાં બાર વરસ વિત્યા. ત્યારે શ્રીગુસાંઈજી પધાર્યા ત્યારે એ વેશ્યા દર્શન કરવાને ગઈ. અને મનુષ્યને કહયું કે તમે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતી કરો કે મને શરણ લે, માણસોએ કહ્યુંકે શ્રી ગુસાંઈજી તને શરણ નહીં લે તે દિવસથી વેશ્યાએ અન્ન જળ છોડી દીધું અને પ્રાણ છોડવાનો સંકલ્પ કર્યો, બે દિવસ તો તેણે અન્ન જળ પણ લીધું નહિં ત્યારે ગામના વૈષ્ણવોએ શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે જે દિવસથી માધવદાસે તેનો ત્યાગ કર્યો છે તે દિવસથી તેણે વેશ્યાપણું છોડયું છે અને તે દિવસથી મીઠું તથા બાટીજ ખાય છે અને આપના પધાર-

વાની રાહ જુએ છે. બાર વર્ષ થઇ ગયાં. આપે શરણુ લેવાની ના કહી તેથી તે દેહ છોડે છે. તેથી આપ કૃપા કરીને તેને શરણુ લો તો સારૂં. સર્વ વૈસણુવોની વિનતિ સાંભળીને શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તેને હમણાજ બોલવો હું એને શરણુ લઈશ. વૈશ્યાને બોલાવી લાવ્યા અને શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરીને તેને નામ નિવેદન કરાવ્યુ અને ભગવદસેવા પધરાવી દિધી. તે દીવસથી વેશ્યા શ્રી મદનમોહનજીની સેવા કરવા લાગી. અને તરેહ તરેહના શૃંગાર અને સામગ્રી કરી શ્રીમદનમોહનજીને અંગીકાર કરાવવા લાગી. કેટલાક દિવસ પછી શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી શ્રી મદનમોહનજી સાનુભાવ જણાવવા લાગ્યા. એ વેશ્યા એવી પરમ કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતિ.

(એક પટેલની વૈણુર્વાન વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૧૦૧ ઠી.)

ગુજરાતમાંથી એક સંઘ શ્રી ગોકુળ જતો હતો તે સંઘનિ સાથે તે પટેલ ગણુ ગયો. રસ્તામાં ઘાસ ખોદી લાવે અને તે વેચી નિર્વાહ કરે. આમ કરતાં શ્રી ગોકુળ આવ્યો ઘાસ ખોદવાનું દાતરડું વેચી શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ કરી. શ્રી ગુસાંઇજી તો અંતર્યામી છે. તેણે તે પટેલને બોલાવ્યો અને પોતાની પાસે બેસાડયો બીજા વૈષ્ણુવોએ કહ્યું કે આમાં શું ગુણ છે કે તેને પાસે બોલાવ્યો છે. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે એણે સર્વસ્વ અર્પણુ કર્યું છે તેથી શ્રી ઠાકુરજી એનાપર પ્રસન્ન છે, બે દિવસ સુધી હાથ વડે ઘાસ ખોદી લાવ્યો ત્યારે તેણે દાતરડું લીધું ત્યાં સુધી તે ભુખ્યો રહ્યો. એ કોઈની અપેક્ષા રાખતો નથી નિસ્કંચન વઈસ્ણુવ મને ઘણા પ્રિય છે, શ્રી ગુસાંઇએ સર્વોત્ત-

મજીમાં શ્રીમહાપ્રભુજીનું નામ કહ્યુંછે કે,स्वर्थोज्झिताऽखिलप्राणप्रियः આનો અર્થ જેણે સંપુર્ણ સ્વાર્થ ત્યાગ કર્યો છે. એવા જે વઈસ્ણુવ શ્રી મહાપ્રભુજીને પ્રાણુથી પ્યારો છે એના રહૃદયમાં શ્રી ઠાકુરજી બિરાજે છે. તેનું ભાગ્ય શું કહીએ ? એ પટેલ વ-ઈસ્નવ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વેણિદાસ અને દામોદરદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦૭ મી.)

એ બન્ને ભાઇ રાજનગર કાપડ ખરીદ કરવા ગયા, ત્યાં શ્રીગુસાંઇજીના સેવક થયા. શ્રી ગુસાંઈજીને સુરત ગામમાં પ-ધરાવી લાવ્યા અને ઘરના સર્વ મનુશ્યને નામ નિવેદન કરા-વ્યું. પછી સર્વ કુટુંબ સહિત વ્રજયાત્રા કરવા ગયા. વરજમાં શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા અને સર્વ કુટુંબને દેશ મોકલી દિધું. અને એ બે ભાઈ વરજમાં રહ્યા. સાંજ સવાર અને નધ્યાન શ્રી ગુસાંઇજીની ખવાસી કરતા. રસોઈ કરતા અને શ્રી ઠાકુરજીનિ સેવા કરતા. એક દિવસ શ્રી ઠાકુરજીએ પ્રસન્ન થઇ કહ્યું કે કંઈ માગો ત્યારે તેમણે કહ્યું કે હરી ગુરૂ વૈષ્ણુવ ત્ર-ણેપર અમારો સરખો ભાવ રહે અને ત્રણેના દાસ થઈને રહિએ. શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી કે એ પ્રમાણે થશે. આમ કરતાં પાંચ સાત વર્ષ ત્યાં રહયા પછી તેમના પુત્રને દ્રવ્ય ઘણું મળ્યું તેથી તે સહ કુટુંબ વરજમાં આવ્યો. બન્ને ભાઈઓને અને શ્રી ઠાકુરજીને પધરાવી સુરત ગામમાં લાવ્યો. સર્વ હળીમળીને સેવા કરવા લાગ્યા. હરી ગુરૂ વૈષ્ણુવ સેવા સિદ્ધ થવા લાગી. ઇચ્છા આવે તેવા મનોરથ કરવા લાગ્યા. એ બન્ને ભાઈ આવે તેવા મનોરથ કરવા વાગ્યા. એ બન્ને ભાઇ એવા કૃપાપાત્ર ભ-

ગવદિય થયા. જે મનોરથ કરતા તે શ્રી ઠાકુરજીને પુછીને કરતા. સંસારમાં આસક્ત નહોતા. દ્રવ્યમાં જેમનું ચિત્ત નહોતું, કેવલ શ્રી ગુસાંઇજીનાં ચરણારવિંદમાં જેનું ચિત્ત હતું તેમના મહાભાગ્ય વિષે શું કહીએજેમની શ્રી ગુસાંઇજી પ્રશંસા કરતા હતા.

એક વરજવાસીની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦૮ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઇજી દ્વારકા પધાર્યા. જામનગર એક વાણિયો જોડા વેચતો હતો તેની દુકાનપર એક વ્રજવાસી જોડા લેવા ગયો. જોડા લીધા અને તેને પૈસા દેવા લાગ્યો પરંતુ વાણિયો બીજા કામમાં રોકાયો હતો તેથી વ્રજવાસીની વાત તેણે સાંભળી નહીં. વૃજવાસીએ વાણિયાને લાત મારી અને પૈસા દિધા બીજે દિવસ તે વાણીયાએ વૃજવાસીને જોયો. વાણિયાએ વિચાર કર્યો કે હું દેવીનો ઉપાસી છું. અને જે મનુષ્યને કહું કે મરી જા તે મનુષ્ય મરી જાય છે આ વૃજવાસીને કાલે મેં મરી જવાનો શાપ દિધો હતો. તો પણ તે મરી ન ગયો. તેનું શું ? વાણિયે તેની દેવીને પુછયું કે વ્રજવાસી મર્યો નહીં તેનું કારણ શું ? દેવિએ કહયું કે એ વૈષ્ણવ તેથી તેનાથી હું બીઉં છું. વૈસ્ણવથી તો બ્રહ્મા, રૂદ્ર, શેષ અને લક્ષ્મી વિગેરે સર્વ બીએ છે વાણિયે કહયું કે હું પણ વૈસ્ણવ થઇશ. પછી વૃજવાસીને મળી શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. રીતભાત શીખી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો એ વૃજવાસી શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેને દેવી પ્રતિબંધ ન કરી શકી,

(એક વાણિયાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૦૯ મી.)

એ વાણિયો વરજવાસીના સંગથી દેવીની ઉપાસના

છોડી વૈષ્ણવ થયો ત્યારથી તેણે જોડા વેચવાનો ધંધો છોડી દિધો, તેને દશ પંદર દિવસ સેવા કરતા થયા ત્યારે તેને એક બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ મળ્યો. તેને તે વાણિયો પોતાને ઘેર લાવ્યો. આદર સત્કાર કરી અનસખડી મહાપ્રસાદ લેવરાવ્યો. પછી તે બ્રાહ્મણને ખબર પડી કે એ વાણિયો થોડા દિવસ પહેલાં મોચીનો ધંધો કરતો હતો. તેથી તેના મનમાં ઘણો ખેદ થયો કે તેનો હાથથી શા માટે ખાધું. એટલે તે બ્રાહ્મણને કોઢ નિકળ્યો અને બ્રાહ્મણ ઘણો દુઃખી થયો શ્રી ગુસાંઈજી પાસે તે બ્રાહ્મણ ગયો અને બધિ વાત કહી શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે હરીદાસની પુત્રી પાસે જાઓ, તે તમારો ઉપાય કરશે. આથી તે બ્રાહમણ હરિદાસની પુત્રીને ઘેર આવ્યો. અને તેને સર્વ વાત કહી. હરિદાસની પુત્રીએ મનોરથ કરી વૈસ્ણવોને બોલાવ્યા અને ધ્વજ ચઢાવી સર્વ વૈસ્ણવોને પ્રસાદ લેવરાવ્યો. જુઠણ તે કોઢવાળા બ્રાહ્મણને લેવરાવી તેથી તે બ્રાહમણનો કોઢ મટી ગયો વૈસ્ણવોના જુઠનનો પ્રતાપ શ્રી ભાગવતમાં લખ્યો છે, નારદજીએ વ્યાસજીને કહ્યું છે તે.

श्लोक–तेमय्यपेताखिलचापलेऽर्भकेदांतेऽघृतक्रीडनकेऽनुवर्तिनि ॥
चक्रुःकृपांयद्यपितुल्यदर्शनाः शुश्रूषमाणेमुनयोऽल्पभाषिणि ॥ १ ॥
उच्छिष्टलेपाननुमोदितोद्विजेःसकृत्स्मभुंजेतदपास्तकिल्बिष ॥
एवं वृत्तस्यविशुद्धचेतसस्तद्धर्मएवात्मरुचिः प्रजायते ॥ १ ॥

ચતુરમાસમાં એક ઠેકાણે ચાર મહાપુરૂષ રહેતા હતા. તેમની ટહેલ નારદજીની મા કરતી હતી. અને જુઠણ લાવી ખાતી હતી અને પુત્રને ખવરાવતી હતિ. એ જુઠણના પ્રતાપથી

નારદજી વ્યાસજીને કહે છે કે હું નારદ થયોછું. અને સાક્ષાત ભગવત્સ્વરૂપનો અનુભવ કરૂં છું, ભગવદ્દાવતારમાં મારી ગણુત્રી થઈ છે એ ભગવદીયની જુઠણુનો પ્રતાપ છે તે બ્રાહમણુનો કોડ મટી ગયો અને તે વૈસણુવ ધર્મને સર્વોપરી જાણુવા લાગ્યો એ વાણિયો શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર થયો જેનો વૃથા દોષ જોવાથી બ્રાહ્મણુને તુર્ત કોડ નિકલ્યો.

(શ્રી નાથજીના બીનકાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૦ મી.)

એ બીનકારજી શ્રી નાથજીની પાસે બીન વગાડતા હતા. અને મહાપ્રસાદ લેતાહતા. વધારે મહાપ્રસાદ મળે તો વઈસ્નુવોને લેવરાવી દેતા હતા. એક સમય બીનકારના વિવાહનો અવસર આવ્યો ત્યારે તેમણે વિચાર કર્યો કે પરદેશ જઇ કંઈ દ્રવ્ય લાવું તો સારૂં વિવાહનું કામ નીકળી જાય. શ્રી નાથજીએ વિચાર કર્યો કે એ બીન ઘણું સારૂં. બજાવે છે. તેથી તે તજાય તો સારૂં.શ્રી નાથજીએ બીનમાં સોનાની કટોરી મુકી દિધિ. સવારે જયારે બીન વગાડવા આવ્યો ત્યારે બીનમાંથી સોનાની કટોરી નીકળી. બીનકારે શ્રી ગુસાંઇજી આગળ વિનતિ કરી કે આ કટોરી મારી બીનમાંથી નીકળી છે. શ્રી ગુસાંઇજી જાણુી ગયા કે શ્રી નાથજીએ આપી હશે. શ્રી ગુસાંઇજી આજ્ઞા કરી કે તમે પરદેશ જવાનો વિચાર કર્યો છે પણુ શ્રી નાથજીની આજ્ઞા નથી તેથી તમે ન જાઓ તમારે જોઇએ તેટલું દ્રવ્ય અમારી પાસેથી લો. બીનકારજીએ વિનતિ કરી કે દેવ દ્રવ્ય અને ગુરૂ દ્રવ્ય હું નહી લઉં. આપની કૃપાથી સર્વ થઈ જશે. બીનકારજીએ વિચાર કર્યો કે પરદેશ

જવું નહિં થનાર હશે તેમ થશે એવામાં ગુજરાતથી એક સંગ આવ્યો તે સંગમાં એક વૈષ્ણવ હતો તેને બીનકારજીની બધી વાતની ખબર પડી તેણે બીનકારજીને બોલાવી પાંચસો રૂપીઆ ખરચી વિવાહ કરી દીધો તેથી શ્રી નાથજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. એ બીનકારજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા જેના વિના શ્રી નાથજી રહિ ન શકયા.

(પ્રેમજીભાઇ લુવાણાની વાર્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૧૧ મી.)

એ હાલારમાં રહેતા હતા. એ પ્રેમજીભાઈ વરજયાત્રા કરવા ગયા. ત્યાં જઇ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા વ્રજયાત્રા કરી શ્રી નાથજીનાં દરસન કરયાં. પ્રેમજીભાઈએ શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે મને સુક્ષ્મ સેવા પધરાવી દો, શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરી વસ્ત્ર સેવા પધરાવી દિધી, પ્રેમજીભાઇ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દેશમાં આવ્યા અને સારી રીતે સેવા કરવા લાગ્યા, એક દીવસ પ્રેમજીભાઈના મનમાં એમ આવ્યું કે બીજા વૈષ્ણવોને ત્યાંતો વસ્ત્ર સેવા બીરાજે છે તો શ્રી ઠાકુરજી કેમ આરોગતા હશે. પછી ઉત્થાપન સમયે પ્રેમજીભાઈને વસ્ત્રમાં જેટલા તાર હતા તેટલા સ્વરૂપાત્મક દેખાવા લાગ્યા પ્રેમજીભાઇને એવાં દર્શન થયાં ત્યારે પ્રેમજીભાઈએ નિશ્ચય કર્યો કે શ્રી ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ તો સર્વ એકજ છે મને વૃથા સંદેહ થાય છે. પ્રેમજીભાઇનો સંદેશ શ્રી ઠાકુરજીએ મટાડી દીધો એ પ્રેમજીભાઈ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વ્રંદાવનદાસ છબીલદાસની વાર્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૧૨ મી.)

એ બે ભાઇ આગ્રામાં રહેતા હતા. એ બન્ને ભાઇ સં-

તદાસજીને ઘેર ભગવદ્દવાર્તા સાંભળવા જતા હતા. એ નિત્ય કથા પ્રસંગ સાંભળતા હતા. એક દિવસ એવો પ્રસંગ આવ્યો કે નામ નિવેદન વિના ભગવત્પ્રાપ્ત થતી નથી અને ભગવત્સેવાનો અધિકાર થતો નથી એ બન્ને ભાઇઓએ એવું નિયમ લીધું કે નામ નિવેદન વિના જળ ન પીવું. સવારે ઉઠી શ્રી ગોકુળ ગયા. રાત્રે શ્રી ગોકુળ પહોંચ્યા. શ્રી ગુસાઇજીનાં દર્શન કર્યાં. દંડવત કરયાં. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે મહાપ્રસાદ લો. તેમણે વિનતિ કરી કે અમે ગઈ રાતે એવું નિયમ લીધું છે કે નામ નિવેદન વિના જળ પણ ન પીવું. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેની આર્તિ જોઈ કૃપા કરી નામ સુનાવ્યુ. અને જળ લેવાની આજ્ઞા કરી. બીજે દિવસ શ્રી નવનિતપ્રિયાજીની સંનિધાન નિવેદન કરાવ્યું ત્યારે એ બન્ને ભાઈઓને ઘણો આનંદ થયો. પછી શ્રી ગોસાંઈજીને વિનતિ કરી કે હવે અમે શું કરીએ. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ભગવત્સેવા કરો આગ્રામાં હૃષીકેશજીનો સત્સંગ કરો. આ સાંભળિને તે બહુ પ્રસન્ન થયા. શ્રી ઠાકુરજીની સેવા માથે પધરાવી સારી રીતે સેવા કરવા લાગ્યા. એ વૃંદાવનદાસ અને છબીલદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમને નિવેદનની એવી આર્ત થઈ કે એક દિવસ પણ રહી ન શકાયું. તેથી તેમના ભાગ્યનો પાર નહી.

ધોબીની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૩ મી.)

આ ધોબી શ્રી નાથજીનાં વસ્ત્ર ધોતો હતો. તેને એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજીએ જોયો. શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે તું આટલો પ્રયત્ન કરીને શ્રી નાથજીના વસ્ત્ર ધુએ છે તો તું

એને શું સ્વરૂપ જાણે છે. ધોબીએ કહ્યું કે મહારાજ એ વસ્ત્રે શ્રી નાથજીને સ્પર્શ છે તેથી તે સાક્ષાત ભગવત્સ્વરૂપ છે અને મેં તે વસ્ત્રને સ્પર્શ કર્યો છે તેથી હું પણ ભગવત્સ્વરૂપ થઇશ. શ્રી ગુસાંઈજીએ હસીને કહ્યું કે અસ્તુ. ધોબીને દેહ છુટયો ત્યારે તે ભગવત્સ્વરૂપ થઇ ગયો. મારવાડના એકરાજાને ઘેર તે ધોબી શ્રી ઠાકુરજી થયો. સેવા પુજા પ્રતિષ્ટા ઘણી થઇ અને ઘણા વૈભવથી રાજા સેવા કરવા લાગ્યો. તે ગામમાં ચાચા હરિવંશજી ગયા અને એક વાણિયાને ઘેર ઉતર્યા. વાણિયાએ તે ગામના ઠાકુરજીની ઘણી મોટાઈ ગઈ ચાચાજીએ પોતાની સાથેના મનુષ્યને કહ્યું ચાલો જોઇએ શું છે. ચાચાજીએ જોયું. તો શ્રી નાથજીનો ધોબી હતો પરંતુ દિવ્ય દ્રષ્ટીથી દેખાતો હતો. ચાચાજીએ માથું ધુણાવ્યું. તે રાજા સેવા કરતો હતો તે તેણે જોયું રાજાએ મનુષ્ય મોકલી ચાચાજીને બોલાવ્યો અને પુછયું કે તમે માથુ કેમ ધુંણાવ્યુ. ચાચાજીએ બધી વાત કહિ. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે એ માનવામાં કેમ આવે ચાચાજીએ કૃપાં કરીને તે રાજાને દીવ્ય દ્રષ્ટિ દીધી ત્યારે રાજાને સર્વ પદાર્થ અલૌકિક દેખાવા લાગ્યા. જેમ શ્રી ઠાકુરજીએ અર્જુનને દીવ્ય દ્રષ્ટિ દીધી ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીને વિશ્વરૂપ જોયા. વળી નારજીદએ પ્રાચીન બરહીરાજાને દિવ્ય દ્રષ્ટિ દીધી ત્યારે યજ્ઞમા જેટલાં પશુ મર્યાં હતા તે સર્વ દેખાવા લાગ્યાં. આ પ્રમાણે ચાચાજીએ શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી રાજાને દિવ્ય દ્રષ્ટિ દીધી ત્યારે તે ઠાકુરજી રાજાને ધોબી દેખાયા. રાજાએ તત્કાળ ચાચાજીને વિનતી કરી કે મને શરણ લો. ચાચાજીએ શ્રી ગુસાં-

ઈજીને પધરાવી રાજાને આખા ગામને શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક કરાવ્યા. એ ધોબી શ્રી નાથજીના વસ્ત્ર ધોતાં ધોતાં તદરૂપ થયો.

(ધોબી ઠાકુરજીની સેવા કરતો તે રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૪ મી.)

જ્યારે રાજાને શ્રી ઠાકુરજી ધોબી નિશ્ચય થયા ત્યારે રાજાએ ચાચાજીને કહ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજીને પધરાવી રાજા વૈષ્ણવ થયો. અને ભગવત્સેવા અને ભગવદ્વાર્તા કરવા લાગ્યો. શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે સદૈવ ચાચાજી મારી પાસે રહે, ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે એક વર્ષમાં પાંચ દિવસ ચાચાજી તમારી પાસે રહેશે. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે બાર માંસમાં પાંચ દિવસ આવે તેમાં મારો નીર્વાહ કેમ થાય. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કેશ્રીમદ્ભાગવતમાં કહ્યું છે કે એક ક્ષણવાર સુધી જો ચાચાજી જેવાનો સત્સંગ થાય તો તેની બરોબર સ્વર્ગનું તેમ મોક્ષનું સુખ પણ નથી.

श्लोक–तुलियामिलवेनापिस्वर्गनापुनर्भवम् ॥ भगवत्संगिसंगस्यमर्त्यानांकिमुताशिषः ॥

આ સ્લોકમાં કહ્યું છે કે એક ક્ષણવાર સુધી પણ જો ભગવત્સંગીનો સંગ થાય તો તેની બરોબર કંઈ પણ સુખ નથી. અને તમને તો પ્રતિવર્ષ પાંચ દિવસ મળશે, ત્યારે રાજાએ હાથ જોડી વિનતી કરી કે એક વર્ષ તો જરૂર ચાચાજીને મારી પાસે રાખો. શ્રી ગુસાંઇજીએ હા કહી એક દિવસ ધોબી ઠાકુરે રાજાને કહ્યું કે મને તમારા શ્રી ઠાકુરજીના મંદિરમાં ગોખલામાં બેસાડી દો અને એક પાતળ મહાપ્રસાદની નિત્ય મને દેજો. મારો સર્વ વૈભવ લઈ જઇ શ્રી નાથજીને ત્યાં મોકલી દો. રાજાએ તે પણ કર્યું એક વર્ષ સુધી ચાચાજીએ ત્યાં રહી

પુષ્ટીમાર્ગની બધી રીત શીખ્યા, એ રાજા શ્રી ગુસાંઈજીના એવા ભગવદિય થયા.

(પટેલનો પુત્ર અને પટવારિની પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૫ મી.)

એ બન્ને જણા બાળપણાના સ્નેહી હતાં પટવારીની પુત્રીનો વિવાહ થયો ત્યાંરે તે પુત્રી પરદેશ સાસરે જવાના સમયે તેના સગાં સર્વ વળાવવા ગયાં. અને પટેલનો પુત્ર પણ ગયો. સરવ વળાવીને પાછાં આવ્યાં અને પટેલના પુત્રે ઝાડપર ચડી તેની ગાડી જોયા કરી. એ ગાડી દુર ગઇ ત્યારે પટેલના પુત્રને વિરહતાપ થયો, તેનો પ્રાણ છુટી ગયો. તે ઝાડ તળે તેનો ચોતરો બનાવ્યો. ઘણા દિવસ વિત્યા પછી તે પટવારીનિ પુત્રી તેને પિયર આવી. વૃક્ષનિ નીચે ગાડી ઉભી રાખી અને પુછયું કે અહીં ચોતરો કેમ બનાવ્યો છે ? ત્યારે લોકોએ સર્વ સમાચાર કહયા. પટવારીન પુત્રીનો પ્રાણ પણ છુટી ગયો તેનો ઝાડ તળે ચોતરો બનાવ્યો. થોડા દિવસ પછી શ્રી ગુસાંઇજી તે પરદેશમાં પધારયા, અને તે વૃક્ષની નીચે મુકામ કરયો. વક્ષ ઉપર બંન્ને જણાં ભુત થઇને રહેતા હતાં . તેમણે શ્રી ગુસાંઇજીને પધારયા જાણી ને વિચાર કરયો કે આપણો ઉદ્ધાર થાય તો સારૂં. તે બંન્ને જણા રાતરે શ્રી ગુસાંઇજીના તંબુની ચોકી કરવા લાગ્યા. સિપાઈઓને કહયું કે તમે સુઈ જાઓ અમે ચોકી કરીશું. સિપાઇઓએ પુછયું કે તમે કોણ છો ? તેમણે પોતાની સર્વ હકીકત કહી. સિપાઈએ આવીને વિનતી કરી એટલે શ્રી ગુસાંઈજી તેમને જોવા પધાર્યા. શ્રી ગોસાંઇજીની દ્રષ્ટી તેમના પર પડી કે તરત તે બંન્ને ભુતયોનીથી છુટયા અને દિવ્યરૂપ

થઇ ગયાં. શ્રી ગુસાંઇજીએ દ્રષ્ટિદ્વારા તેમને નામ નિવેદન કરાવ્યું અને પોતાના પ્રતાપ બળથી તુરત ભગવદ્લીલામાં પ્રવેશ કરાવ્યો એ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(બે પ્રેત જેમનો ઉદ્ધાર થયો તેમની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૬ મી)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા હતા. એક ગામ બહાર મુકામ કર્યો ત્યાં બે પ્રેત રહેતા હતા તેમણે વિચાર કર્યો કે અહીં શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા છે તેમની શરણ જઈએ તો કલ્યાણ થાય. શ્રી ગુસાંઈજીના જળધરિઆને પ્રેતે દેખાવ દિધો જળધરિઆએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ આ કુવાપર બે પ્રેત ઉભા છે તેમનિ દ્રષ્ટિનુ જળ આપણે કામ આવે કે નહીં શ્રી ગુસાંઇજી જોવાને પધાર્યા બન્ને પ્રેતોએ સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યા. શ્રી ગુસાંઇજી તેમના પર કૃપા દ્રષ્ટિ કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. તત્કાળ તેઓ પ્રેત યોનીથી છુટી ભગવદલીલામાં ગયા. તે ગામમાં એક વૈષ્ણવ રહેતો હતો તેણે શ્રી ગુસાંઇજીને પુછયું કે એ આગલા જન્મમાં કોણ હતા. શ્રી ગુસાંઇજીને આજ્ઞા કરી કે પુર્વ જન્મમાં તે બન્ને સ્રી પુરૂષ કાન્યકુબ્જ બ્રાહ્મણ હતા. અને મર્યાદા માર્ગના વૈસ્ણવ હતા. મર્યાદા રીત પ્રમાણે સેવા કરતાં હતાં. જ્યારે બ્રાહ્મણનો દેહ છુટવા લાગ્યો ત્યારે તેનિ સ્રીએ કહ્યુંકેહું કેમ કરૂં ત્યારે તેણે કહ્યું કે અન્ન જળનો ત્યાગ કરી દેહછોડી દેજે. સ્રિએ તે પ્રમાણે કર્યું. તેણે ભગવદસેવા છોડીને દેહ ત્યાગ કર્યો અને પતિએ રસ્તો બતાવ્યો એ અપરાધથી બન્ને પ્રેત થયાં. હવે તેમનો ઉદ્ધાર થયો છે તેથી વૈસ્ણવે સહજ ભગવદસેવા ન છોડવી અને કોઈને છો-

ડાવવી પણ નહીં. ભગવદસેવાની આગળ સર્વ ધર્મ તુચ્છ છે. તેનાથી અધિક કોઈ પણ ધર્મ નથી. શ્રી ઠાકુરજીએ ગીતાજીમાં કહ્યું છે કે,-

श्लोक--सर्वधर्मान्परित्यजमामेकंशरणंव्रज ॥

આ વગેરે વચનોથી ભગવદસેવા આગળ તુચ્છ છે. પ્રહ્લાદજીએ કહ્યું છે.

श्लोक-देवोसुरोमनुष्योवायक्षगंधर्वमेवच ॥ भजनमुकुदंचरणंस्वस्तिमान्स्याद्ययावयं ॥

આ પ્રમાણે ભજન જે સેવા તેની આગળ સર્વ ધર્મ તુચ્છ છે. આ સાંભળી સર્વ વૈસ્ણવો ઘણા પ્રસન્ન થયા. એ બન્ને પ્રેત શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી ભગવદલીલામાં ગયા.

(રાજા જોતસિંહજીની વાર્તા.) (प्रसंग १ लो.) (વાર્તા ૧૧૭ મી.)

આ રાજાના ગોરનો મોટો પુત્ર પંડીત હતો અને ભગવદ ધર્મમાં કુશળ હતો. અને તે શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક હતો અને ભગવદલીલાનો અનુભવ કરતો હતો. એક દિવસ રાજાની પાસે ગયો. ત્યારે રાજા રિસાઈ દેવીની પુજા કરતો હતો ત્યારે તે ગોરે રાજાને કહ્યું કે આવી હજારો દેવીઓ પુંડરપુરમાં જળ ભરે છે ત્યારે રાજાએ કહ્યુ કે મને બતાવ. રાજા અને ગોર પુત્ર પુંડરપુરમાં આવ્યા અનેશ્રી વિઠ્ઠલનાથજીનાં દર્શન કરયાં. અને વૈભવ કંઈ પણ જોયો નહીં. ત્યારે ગોરે પુત્રને કહ્યું કે મારી દેવીનો જેટલો વૈભવ છે તેનો વિસમો ભાગ પણ શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીનો નથી તું મને કેમ લાવ્યો છે. ગોર પુત્રે શ્રી ગુસાંઇજીનિ કૃપાથી રાજા જોતસિંહને દિવ્ય દ્રષ્ટી આપી તેથી શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીનાં સર્વ વૈભવનાં દર્શન થવા લાગ્યાં અનેક પ્રકારની રચ-

ના, અનેક પ્રકારનો કુંજ અનેક પ્રકારના સેવા કરનારા મનુષ્યો અનેક પ્રકારના વૈભવ, અને રત્ન જડીત સ્તંભ તથા કમાડ સર્વ જોયું. રાજા જોઈને વિસ્મય પામ્યો. અને ગોરપુત્રને નમી પડયો. ગોરપુત્ર રાજાનો હાથ પકડી બીજી બાજુ લઈ ગયો ત્યાં જુએ છે તો હજારો સ્ત્રી જળ ભરીને આવે છે. સર્વની પાછળ રાજાની રાસાઈ દેવી જળ ભરીને આવે છે. રાજાએ તેને જોઈ, રાજાએ દેવિને પુછ્યું કે આ શું છે દેવીએ કહ્યુ કે હું તો સેવા કરૂં છું. ત્યારે જે કંઈ પુછવું હોય તે ગોર પુત્રને પુછ. હું તો હમણા સેવામાં જઉં છું. આ પ્રમાણે કહીને દેવી ચાલી ગઈ, ગોર પુત્રે પછી રાજાની દિવ્ય દ્રષ્ટિ ખેંચી લીધી એટલે સાધારણ રીતે નિત્ય મુજબ શ્રી વિઠલનાથજીનાં દર્શન થવા લાગ્યાં. રાજાએ હાથ જોડી ગોરપુત્રને કહ્યુ કે મને તમારો સેવક કરો, ગોરપુતરે કહ્યુ કે હુ અડેલમાં શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો છું. તેની કૃપાથી અસાધારણ સુખ થાય છે. તમે પણ શ્રી ગુસાંઈજીની શરણ જાઓ તો સર્વ કાર્ય સિધ્ધ થશે રાજા ગોરપુત્રને સાથે લઈ અડેલ જઈ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. અને નામ નિવેદન કરાવ્યું. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી વ્રજમાં શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી રાજા પોતાને ઘેર આવ્યો. અને ગોરપુત્રને પાસે રાખી રાજા સેવાનિ રીત શિખ્યો. અને સ્નેહથી ભગવદ્સેવા કરવા લાગ્યો થોડા દિવસ પછી શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી ઠાકુરજી સાનુભાવ જણાવવા લાગ્યા.એ રાજા ગોરપુત્રના સંગથી ભગવદિય થયા.

(બે વિરકતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૮ મી.)

એક વિરકત તાદ્રશી ભગવદિય હતો અને એક સાધારણ હતો. તાદ્રશી ભગવદીય પરદેશ જવા લાગ્યો ત્યારે સાધારણ વૈષ્ણવે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે હવે હું શું કરૂં ? શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે તેની સાથે પરદેશ જાઓ. અને તેનો સત્સંગ કરો એ કહે તે પ્રમાણે કરો વૈસ્ણવે કહ્યુ કે જો આજ્ઞા, તાદ્રશિ ભગવદીય પરદેશ ગયો. બીજો વિરકત તેની સાથે શ્રી ગુસાંઇજી આજ્ઞા લઈ ગયો. રસ્તામાં એક દીવસ તાદ્રશી ભગવદિય પાછળ રહ્યો અને બીજો વિરકત તાદ્રશી આગળ ગયો. એક ગામ આવ્યું ત્યાં તે બેસી રહ્યો જ્યાં તે બેઠો હતો તે સ્થળની પાસે વેશ્યાનો નાચ થતો હતો તે સાધારણ વૈષ્ણુવ જોવા લાગ્યો અને એવો મગન થયો કે કંઇ દેહની શુધ્ધી પણ રહી નહીં. તાદ્રશી ભગવદિય તેને શોધવા લાગ્યો. શોધતાં શોધતાં તે આ ગામમાં આવ્યોઅને તેને મળ્યો પરંતુ તે વેશ્યાના નાચમાં એવો મગન હતો કે તેણે વેસ્ણુવને ઓળખ્યા નહીં. વૈસ્ણુવ તેને બહાર ખેંચી લાવ્યો તો પણ કંઇ શુદ્ધી આવી નહીં. ભગવદિચ્છાથી તાદ્રશીના પગની રજ ઉડી તેના મોઢામાં પડી એટલે તેનો વિષયાવેશ મટયો અને ચેત થયો અને ચેત થયો પછી શુદ્ધ આવી. અને જુએ છે તો તે તાદ્રશી વૈસ્ણવનિ પાસે ઉભો છે, પછી તે તેની સાથે ચાલ્યો. પછી જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે ગયા ત્યારે તાદ્રશી વૈસ્ણુવે શ્રી ગુસાંઇજીને સર્વ સમાચાર કહ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તેને વેશ્યાનિ રજનો સ્પર્શ થયો હતો જેથી તેને આ વેશ આવી

ગયો પરંતુ જ્યારે તારા પગની રજનો સ્પર્શ થયો ત્યારે તેનો વિષયાવેશ ઉતર્યો. વૈસ્નુવની ચરણુરજનું એવું મહાત્મ્ય છે, જે રજની બ્રહ્મા, શિવ, શેષ અને સનકાદિક વિગેરે ઈચ્છા કરે છે પરંતુ પ્રાપ્ત થતી નથી. તો તેનાથી વિષયાવેશ મટે તેમાં શું આશ્ચર્ય છે. તાદ્રશી વૈસ્નુવ આ સાંભળીને ચુપ થઇ ગયો. એ વૈસ્નુવ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

એક બ્રાહ્મણી અડેલમાં રહેતી તેની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૯ મી.)

એ બ્રાહ્મણીને શ્રી ગુસાંઇજીએ નામ નિવેદન કરાવાનેએવી આજ્ઞા કરીકે તું નવનીતપ્રિયાજીની પરચારગીકર. તેપરચારગી કરવાલાગી. એક દિવસ દાળની તપેલીમાં ડાઘ રહિ ગયો તેનિ કોઈને ખબર નપડી. જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી નવતિતપ્રિયાજી ને રાજભોગ ધરવા પધાર્યા ત્યારે શ્રી નવનિતપ્રિયાજીએ કહયું કે રાજભોગ છોવાઈ ગયો છે. તપેલીમાં ડાઘ રહી ગયો છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ બીજી સામગ્રી તૈયાર કરાવી શ્રી નવનિતપ્રિયાજીને સમર્પી અને તે બ્રાહ્મણીને યમુનાજીના સામે કાંઠે મોકલી દિધી તે ત્યાં ઝુંપડી બનાવીને પડી રહી. અને ઘાટપર ગાય ભેંસ આવે તેનું છાણુ થાપી છાણા વેચે. ઘાટ ઉતરવાને લોકો આવે અને ત્યાં રસોઈ કરે તેને છાણા આપે આમ કરી બ્રાહ્મણી નિર્વાહ કરે પરંતુ છાણુ ઘણું થતું તેથી છાણાનો મોટો ઢગલો થયો. એક દિવસ એકવૃજવાસી હોડીઉં લઈ છાણા લેવા ગયો અને બ્રાહ્મણીને પુછયું કે તું છાણા વેચીશ ! બ્રાહ્મણીએ તે વૃજવાસીને ઓળખ્યો. અને કહ્યુ કે મંદિર વાસ્તે જો છાણા જાઈતાં હોય તો લઈ જાઓ. આ સર્વ શ્રી ગુસાંઈજીનાં છે અને હું

શ્રી ગુસાંઇજીની દાસી છું. આ સાંભળી તે વૃજવાસી છાણા ભરી હોડી લઈને આવ્યો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કહયું કે આ સુંદર છાણા કયાંથી લાવ્યો ત્યારે વૃજવાસીએ તે બ્રાહ્મણીના દંડવત કહ્યા અને સર્વ વાત કહી શ્રી ગુસાંઇજી પ્રસન્ન થયા અને આજ્ઞા કરી કે તે બ્રાહ્મણીને બોલાવી લાવો. તે વ્રજવાસી બીજી હોડી લઈને ગયો અને છાણા ભરી બ્રાહ્મણીને સાથે લેતો આવ્યો બ્રાહ્મણીએ શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કર્યાં. ઘણા દિવસ થયા હતા તેથી એને પોતાનો દોષ વિચારી તે બ્રાહમણીની આંખમાંથી જળ વહેવા લાગ્યું. આ જોઈ બ્રાહમણીને ધિરજ આપી અને શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તું રોઈશ માં શ્રીન વનિતપ્રિયાજી તારાપર પ્રસન્ન થયા છે. જા પરચારગિની સેવા કર. તે બ્રાહમણી પછી અત્યંત શ્રધ્ધા સહિત ઘણી સંભાળ રાખીને પરચારગી કરવા લાગી. થોડા દિવસ પછી શ્રી નવનિ-તપ્રિયાજી અનુભવ જણાવવા લાગ્યા અને બ્રાહમણી ઉપર કૃપા કરી બોલવા લાગ્યા, એક દિવસ શ્રી નવનીતપ્રિયાજી ખીરમાં મેવો થોડો હતો તેથી શ્રી નવનીત પ્રિયાજીએ તે બ્રા-હમણીને આજ્ઞાકરી કે આજે ખીરમાં મેવો થોડો છે. બ્રાહમ-ણીએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી. શ્રી ગુસાઇજી આ સાંભ-ળીને ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને વિચાર કર્યો કે એના ધન્ય ભા-ગ્ય છે કે શ્રી નવનીતપ્રિયાજીએ આવી કૃપા કરી છે. એ બ્રા-હમણી શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી. કે જેને કાઢી મુકી હતિ. તો પણ કંઈ દોષ લીધો નહીં. અને વળી તેનું ચિત્ત

સદૈવ શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદમાં રહેતું હતું.

(દુર્ગાદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૨૦ મી.)

દુર્ગાદાસ પુર્વ દેશમાં રહેતા હતા તે તિર્થ યાત્રા કરવા આવ્યા. જ્યારે શ્રી ગોકુળ આવ્યા ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી યમુનાજીના ઘાટપર બીરાજતા હતા. તેમનાં તેમને સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમ કોટી કંદર્પ લાવણ્ય સ્વરૂપના દર્શન થયાં. દુર્ગાદાસે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે મને શરણ લ્યો. હું ઘણા જન્મથી ભટકું છું. શ્રી ગુસાંઈજીને દયા આવી તેથી પોતે કૃપા કરી નામ નીવેદન કરાવ્યું. દુર્ગાદાસ વ્રજમાં ઘણા દીવસ રહ્યા. અને શ્રી ગોવર્ધન નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. અને દુર્ગાદાસ પછી ત્યાંથી વિદાય થઈ દેશ ગયા અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. તેમના સંગથી ઘણા જણ વૈષ્ણવ થયા. શ્રી ઠાકુરજી દુર્ગાદાસની પાસ બાળકની પેઠે જે જોઈએ તે માગી લેતા. અને બાળલીલાનો સંપુર્ણ અનુભવ કરાવતા હતા. એ દુર્ગાદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ચતુરબિહારીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૨૧ મી.)

એ ચતુરબીહારી શ્રી ગોકુળ આવ્યા અને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં. શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. આ વખતે શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના રાજભોગનો સમય હતો. ચતુરબિહારીને લીલાસહીત દર્શન થયાં. ચતુરબિહારીએ નવું પદ કરીને ગાયું. પદ " કિયેંજો ચટક મટક ઠાડો રહત પનિ ઘટપર " આ પદ ગાયું. તે સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. શ્રી ગુસાં-

ઈજીએ જાણ્યું કે શ્રી નવનીતપ્રિયાજીએ એને લીલાનો અનુભવ કરાવ્યો. શ્રી ગુસાંઇજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. ચતુરબિહારી શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે શ્રીજીદ્વાર આવ્યા. અને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં મંગળાનો સમય હતો. ચતુરબિહારીએ નવું પદ ગાયું. રાજભોગ સમય શ્રી નાથજીના સંનીધાન ચતુરબિહારીએ પદ ગાયું તે પદ. અનતન જઈએ હો પ્રિયે અહીયે મેરે મેહેલ. આ સાંભળી શ્રીગુસાંઇજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. ચતુરબિહારીજી શ્રી ગુસાંઇજી પોઢતા ત્યારે પંખા કરતા અને પદ ગાતા, એ ચતુ-રબિહારી શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદની જન્મપર્યંત સેવા ક-કરતા હતા.

(એક ક્ષત્રાણીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૨૨ મી.)

શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે એક ક્ષત્રાણીએ વીનતી કરી કે મહારાજ મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઇજીએ મનુષ્યને સમસ્યા કરી કે તેને ન્હવરાવો. તે ન્હાઇને શ્રી ગુસાંઈજી નામ સંભળાવવા લાગ્યા ત્યારે તે ક્ષત્રાણીના મનમાં એમ આવ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજી ઉંચે સ્વરથી બોલે તો સારૂં. શ્રી ગુસાંઈજી તેને ધીરે ધીરે નામ સંભભાવવા લાગ્યા. પરંતુ તે જાણી જોઈને બોલે નહીં. શ્રી ગુસાંઈજીએ મોટેથી કહયું કે સાંભળે છે કે નહીં. તે ક્ષત્રાણી બોલી કે આપના વચનામૃત સાંભળવાને મા[ટે] જાણીને બોલતી નથી. શ્રી ગુસાંઇજી પ્રસન્ન થયા અને ક્ષત્રા[-] ણીને નામ નિવેદન કરાવ્યું તે પછી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સે[વા] કરવા લાગી. થોડા દીવસ પછી શ્રી ઠાકુરજી ક્ષત્રાણીને યશોદાજી જેવો અનુભવ કરાવવા લાગ્યા. શ્રી ઠાકુરજી ઘરમાં યશોદાજી

જેવી બાલચેષ્ટા કરતા એ ક્ષત્રાણી એવાં પરમ કૃપાપાત્ર હતાં.

(માધોદાસ કપુરીની વાર્તા)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૨૩ મી)

માધોદાસ આગ્રામાં રહેતા હતા એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી આગ્રે પધાર્યા અને જનાર્દનદાસ ચોપડા ક્ષત્રીને ઘેર ઉતર્યા. માધોદાસ દર્શન કરવા ગયા. તેમને સાક્ષાત્ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીના દર્શન થયાં.આ જોઇને માધોદાસ વિસ્મય પામ્યા અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે મહારાજ મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ વિનતી કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. અને સેવા પધરાવી દીધી. માધોદાસજી સેવા કરવા લાગ્યા. સેવા કરતા કરતા માધોદાસજીને શ્રી ઠાકુરજીની લીલાનો અનુભવ થયો. કોઈ સમય શ્રી નાથજી રાસલીલાનો અનુભવ કરાવતા. કોઇ સમય બાલલીલાના દર્શ કરાવતા અને કોઈ સમય દાણલીલાનો દર્શન કરાવતા, આ પ્રમાણે અનેક લીલાનાં દર્શન માધોદાસજીને થતાં. એ માધોદાસજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ભીષ્મદાસ ક્ષત્રીની વાર્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૧૨૪ મી.)

ભીષ્મદાસ પુર્વ દેશમાં રહેતા હતા. તિર્થયાત્રા કરવાને શ્રી ગોકુલ આવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં અને વિનતી કરી કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી ભીષ્મદાસને એને તેમના કુટુંબને નામ નિવેદન કરાવ્યું. ભીષ્મદાસે શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. દર્શન કરીને ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતી કરી કે મહારાજ મને ભગવદસેવા પધરાવી દો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરીને પધરાવી દીધી. ભીષ્મદાસ શ્રી બાલકૃષ્ણજીની સેવા ઘણી રીતે કરવા લાગ્યા એક દી-

વસ ભીષ્મદાસને શ્રી બાલકૃષ્ણજીએ સ્વપ્નમા કહ્યુ કે મને નવું મંદીર કરાવી આપો. ભીષ્મદાસજીએ શ્રી ગોકુલમાં નવું મંદિર કરાવ્યું શ્રી ગુસાંઈજીને નવા મંદિરમાં પધરાવ્યા. ભીષ્મદાસ અને તેમની સ્ત્રી સારી રીતે સેવા કરવા લાગ્યા, અને જન્મ પર્યંત શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદ છોડી કંઈ પણ ગયા નહિં. ભીસ્મદાસ નિત્ય સાંજરે રમણરેતિમાં જતા. અને રાસલીલા આદિ સર્વ લીલાના દર્શન તેમને થતાં. એ ભીસ્મદાસ પરમ કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા.

(નારણદાસ સનોડિયા બ્રાહ્મણની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૨૫)

નારાયણદાસ આન્યોરમાં રહેતા હતા. નારાયણદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કરવા ગયા. તેમને સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં. નારાયણદાસ શ્રી ગુસાંઇજીને શરણ આવ્યા. નિત્ય શ્રી નાથજીની સેવા કર્યા કરતા. નારાયણદાસને લૌકિકમાં સગાં દુઃખ દેતાં. તેથી નારાયણદાસ શ્રી ગોકુળ આવીને રહ્યા. અને જન્મપર્યંત શ્રા નવનીત પ્રિયાજીની સેવા કરતા રહ્યા જેમ અફીણના બંધાણિને અફીણ વિના ચાલતું નથી તેવીજ રીતે નારાયણદાસને સેવામાં આસક્તિ હતિ નારાયણદાસજી સેવા વિના રહી શકતા નહોતા. શ્રી નવનીતપ્રિયાજી તેમને સુતા જગાડી સેવા કરાવતા. એ નારાયણદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(જમનાદાસ દક્ષિણમાં રહેતા તેમની વાર્ત્તા.)(પ્રસંગ ૧ લો.)(વાર્તા ૧૨૬ મી)

એ વૈસ્ણવ દક્ષિણમાં રહો હતા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજી દક્ષિણ પધાર્યા ત્યારે જમનાદાસ સેવક થયા, શ્રી ઠાકુરજી

પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. એ દેશમાં મ્લેચ્છનું રાજ્ય હતું. ચૈત્ર માસમાં એક માળી ગુલાબનું ફુલ વેચવા આવ્યો. જમનાદાસને ફુલનો ઘણો શોખ હતો. જમનાદાસે માળીને પુછ્યું કે આ ફુલનું શું લઇશ. ત્યારે તેણે કહ્યું કે એક રૂપૈઓ લઈશ એવામાં એક તુર્ક આવ્યો. તેણે કહ્યું કે ફુલ અમારા સરદારને જોઇએ છીએ. હું બે રૂપૈઆઆપું જમનાદાસે પાંચ રૂપૈયા કહયા એટલે તુર્કે દશ કહયા આમ કરતાં બંન્ને જણ વધવા લાગ્યા. તે છેક લાખ રૂપૈયા સુધી વધ્યા. જમનાદાસે લાખ રૂપૈયા આપી તે ફુલ લીધું. અને લાવીને શ્રી ઠાકુરજીની પાઘડીપર ધર્યું. આ વખતે શ્રી ગુસાંઇજી ગિરિરાજજી ઉપર શ્રી નાથજીનો શૃંગાર કરતા હતા. શ્રી નાથજી ઝુકી જતા. શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે બાબા કેમ ઝુકો છો. શ્રી ગોવર્ધન નાથજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહ્યું કે આપના સેવક જમનાદાસ જે દક્ષિણમાં રહે છે તેમણે લાખ રૂપૈયાનું એક ફુલ લઇ પોતાના શ્રી ઠાકુરજીને ધરાવ્યું છે તેના ભાવના બોજથી હું ઝુકું છું. તેનો એવો ભાવ છે કે જેણે એક ફુલને માટે લાખ રૂપયા ખર્ચા, આ વાત સાંભળીને શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગુસાંઈજીએ એક પત્ર લખી વ્રજવાસી સાથે મોકલ્યો કે તમે અમુક દિવસે જે ફુલ ધરાવ્યું છે તે શ્રી નાથજીએ અંગિકાર કર્યુ છે. આ સમાચાર જમનાદાસને પહોચ્યા ત્યારે તે પત્ર વાંચી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને પાંચલાખ રૂપૈયાનો હીરો લઈ શ્રીગુસાંઇજીને ભેટ મોકલ્યો. એ જમનાદાસ વૈષ્ણવ એવા કૃપાપાત્રહતા. દ્રવ્યનેતુચ્છજાણતાહતા.

(એક બંગાળીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા૧૨૭ મી.)

એ ગોડિયા વૃંદાવનમાં રહેતો હતો. અને મજુરી કરતો હતો. એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી વૃંદાવન પધાર્યા ત્યારે તે શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. તેને વૈષ્ણવ જાણી લોક મજુરી વધારે દેવા લાગ્યા. તેણે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે ધર્મ વેચી ખાવું અનુચિત છે. શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે ભગવાનનું નામ લઈ ભિક્ષા માગે તો દેનાર માણુસ નર્કમાં જાય. જેથી ધર્મ દેખાડી ભિક્ષા કે રોજગાર કરવો નહીં. આ પ્રમાણે વિચાર કરી ગોડીયો જ્યારે મજુરી કરવા જતો ત્યારે તિલક મુદ્રા ધોઇ નાંખતો અને કંઠી છુપાવી રાખતો. આ પ્રમાણે ધર્મ ગુપ્ત રાખી મજુરી કરતો. એક દિવસ તે તીલક ધોતાં ભુલી ગયો અને મજુરી કરવા તૈયાર થયો ત્યારે શ્રીઠાકુરજી બોલ્યા કે તીલક ધોઇને જાઓ. આ સાંભળી તે ઘણો પ્રસન્ન થયો, ત્યારથી નિત્ય શ્રી ઠાકુરજી તેની સાથે વાતો કરતા અને સર્વ સુખ આપતા. એ ગોડીયો શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(એક બ્રાહ્મણ ભાવનગરમાં રહેનો હતો તેની વાર્તા.)(પ્રસંગ૧લો.)(વારતા ૧૨૯ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઇજી દક્ષિણ પધાર્યા, ત્યારે આ બ્રાહ્મણને વેદ ભણતો જોયો. શ્રી ગુસાંઇજીએ વિચાર કર્યો કે આ બ્રાહ્મણ વેદનો પાઠ ઘણો સારો કરે છે, પરંતુ કંઇ સમજતો નથી, કંઈ સમજે તો સારૂં, એવામાં તે બ્રાહ્મણના મનમાં એમ આવ્યું, કે આને શરણ જાઉં તો સારૂ, એ બ્રાહ્મણ શ્રી ગુસાંઇજીને શરણ ગયો, અને કથા સાંભળવા લાગ્યો, શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી તે બ્રાહ્મણને વેદનો અર્થ સ્ફુરિત થયો બ્રાહ્મણ શ્રદ્ધાસહિત વેદનો

પાઠ કરવા લાગ્યો એક દીવસ શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને આજ્ઞા કરી કે એ બ્રાહ્મણ નિત્ય મારા મંદીર આગળ વેદ પાઠ કરે આવી આજ્ઞાથી તે પછી શૃંગારથી તે રાજભોગ સુધી નીત્ય નીજમંદિર આગળ પાઠ કરતો અને જેઇ અક્ષર કે માત્રા ભુલતો તો તે શ્રી ઠાકુરજી તેને બતાવતા તે બ્રાહ્મણ એવો કૃપા-પાત્ર થયો.

(માધુરીદાસ માળીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૯ મી)

એ માધુરીદાસ નીત્ય ફુલ વીણીને હાર કરી લાવતો. એક દીવસ શ્રી નાથજીએ તેને શીખવ્યું કે તું આ રીતે નિત્ય હાર ગુથ. માધુરીદાસે હાર તૈયાર કરીને શ્રી ગુસાંઇજીને આપ્યો. શ્રી ગુસાઇજીએ મુખિયાને આપ્યો. મુખિયાએ શ્રી નાથજીને ધરાવ્યો તો હાર ઘણો મોટો થયો. મુખિયાએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહ્યું કે હાર મોટો છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ માધુરીદાસને કહ્યું કે તમે નીત્ય હાર કરો છો એવો આજે કેમ ન કર્યો ત્યારે માધુરીદાસે કહ્યું કે મને શ્રી નાથજીએ પાસે બેસી શીખવાડયો છે. પછી શ્રી ગુસાંઇજી ન્હાઈને હાર ધરવા પધાર્યા. શ્રી નાથજીને હાર ધર્યો તો હાર પુરો થયો શ્રી ગુસાંઇજીએ શ્રી નાથજીને પુછ્યું કે આનું કારણ શું ત્યારે શ્રી નાથજીએ ત્રણ કારણ બતાવ્યાં. (૧) તમારા હાથ વિના બીજાનો હાથ સોહાતો નથી. (૨) આવો રત્નનો હાર જોઈએ માટે બનાવો. (૩) મુખિયાના મોઢેથી વાસ આવે છે. આથી શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે મુખિયાથી લઇને સર્વ સેવક મુખ બાંધી સેવા કરો. તે દિવસથી સર્વ સે-

વક મુખ બાંધી સેવા કરે છે. એ માધુરીદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ધર્મદાસ અડીંગમાં રહેતા તેમની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૦ મી)

ધર્મદાસ આંખે દેખતા નહોતા. શ્રી ગુસાંઇજી નિત્ય ઘોડાપર બેસી શ્રીજીદ્વાર પધારતા. અને શ્રી ગોકુલથી બે ઘડીમાં ગોપાલપુર આવતા. અને ગોપાપુરથી બે ઘડીમાં શ્રી ગોકુલ પધારતા. આ પ્રમાણે નિત્ય આવજાવ થતી એકદિવસ શ્રી ગુસાંઇજી અડીંગથી બહાર નીકળ્યા ત્યારે રસ્તામાં એક આંધળો બ્રાહ્મણ ઉભો હતો તેનાપર ઘોડો આવવા લાગ્યો. શ્રી ગુસાંઇજીએ ઘોડો થોભાવ્યો પરંતુ બ્રાહ્મણ ગભરાઇ ગયો. રસ્તામાંથી આજુ બાજુ કંઈ જઇ શકયો નહીં. શ્રી ગુસાંઈજીને દયા આવી તેથી પોતે નીચે ઉતરી તેના નેત્રપર જળ છાંટયું. તેનાં નેત્ર ખુલી ગયાં. શ્રી ગુસાંઇજી તો ઘોડાપર સ્વારથઇ ગોપાલપુર પધાર્યા. પાછળ પાછળ તે બ્રાહ્મણ પણ ધીરે ધીરે ગોપાલપુ પહોંચ્યો. જઈને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં અને વિનતિ કરી કે રસ્તામાં આપે મને નેત્ર આપ્યાં તેજ હું બ્રાહ્મણ છું મને શરણ લો બીજે દિવસ શ્રી ગુસાંઈજીએ તે બ્રાહ્મણને નામ નીવેદન કરાવ્યું. અને શ્રી નાથજીના દર્શન કરાવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી તેને ગ્રન્થ ભણાવ્યા જયાં સુધી તે ત્યાંજ રહયો. થોડા દિવસમાં તેનો દેહ છુટયો ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ધર્મદાસ ઘણો સારો વૈષ્ણુવ હતો.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા૧૩૧ મી.)

એક દિવસ ચાર વૈષ્ણુવ મળી ભગવદવાર્તા કરતા હતા,

અને શ્રી ગુસાંઇજીનો પ્રતાપ વર્ણન કરતા હતા. ત્યાં એક અન્યમાર્ગી બોલ્યો કે મારો ઉધ્ધાર કરે તો ખરી વાત. વૈષ્ણવોએ કહ્યું કે તારો ઉધ્ધાર કરશે એમાં કંઈ પણ સંદેહ નથી. વૈસ્ણવોની આ વાત સાંભળીને તે શ્રી ગુસાંઈજી પાસે જઈ સેવક થયો. પછી સ્મશાનમાં જઈને બેઠો અને ત્યાંજ રસોઇ કરીને ખાય એવો ભ્રષ્ટ થયો. પછી આવીને તે વૈસ્ણવોને કહયું કે હું આવો ભષ્ટ થયો છું અને આવાં કર્મ કરૂં છું. હવે શ્રી ગુસાંઈજી સારો ઉદ્ધાર કરશે તે ખબર પડશે. એ સર્વ વૈષ્ણવોએ આ સર્વ સમાચાર શ્રી ગુસાંઇજી આગળ કહ્યા. શ્રી ગુસાંઇજી કંઈ પણ બોલ્યા નહીં. એક રાજા તીર્થ કરતો કરતો શ્રી ગોકુળ આવ્યો. તેણે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ મને ગલિત કોઢ થયો છે મેં ઘણા ઔષધ કર્યાં પરંતુ તે મટતો નથી. છેવટ તીર્થ કરવા નીકળ્યો છું તોપણ રોગ મટયો નહીં હવે આપ કંઇ ઉપાય બતાવો તો મટે. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે મારો એક સેવક અમુક ગામમાં સ્મશાનમાં બેઠો છે તેની જુઠણ ખાઓ તો મટી જશે. તે રાજા શ્રી ગુસાંઈજીની વાતપર વિશ્વાસ રાખીને તે ગામમાં જઇ સ્મશાનમાં ગયો અને તેની જુઠણ માગતાં તેણે ના કહી, પછી તે ખાવા બેઠો અને થોડું ખાધું એટલે તેની પાતળમાંથી ઉઠાવીને જુઠણ ખાધું.તત્કાલ તે રાજાનો કોઢ મટી ગયો અને દેહ નિર્મલ થયો. તેણે રાજાને પુછયું કે આનું કારણ શું ? ત્યારે રાજાએ શ્રી ગુસાંઇજીની સર્વ વાર્તા કહિ. તેના મનમાં ઘણો પશ્ચાતાપ થયો કે હું આવો ભ્રષ્ટ થયો તોપણ શ્રી ગુસાંઇજી મને યાદ કરે છે. એને મારામાં

આટલું બધું સામર્થ્ય મુકયું છે. પછી તે વૈસ્ણુવે શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે જઈ અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો અને રોવા લાગ્યો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ શાસ્ત્ર પ્રમાણે પ્રાયાશ્ચત કરાવ્યું. અને તેના ઉપર કૃપા કરીને તેને ભગવદ્દસેવા પધરાવી દીધી અને તે ભગવદ્દસેવા કરવા લાગ્યો. ભગવત્સેવાના પ્રતાપથી તેનું ચિત્ત નિર્મળ થઇ ગયું. અને શ્રી ઠાકુરજીના ચરણારવિંદમાં ચિત લાગ્યું. એ પરીક્ષા કરવા આવ્યો તોપણ શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને તજ્યો નહીં. એ એવા પરમ દયાળ હતા.

(રાજા પુર્વદેશમાં રહેનો તેની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧લો.) (વારતા ૧૮૨ મી.)

એ રાજા અન્યમાર્ગી હતો, તેના દેશમાં એક વૈસ્ણુવ રહેતો હતો તેની તે નિંદા કરતો. વૈસ્ણુવ માર્ગ સારો નથી એમ તે કહેતો હતો. પહેલા વૈસ્ણુવને પ્રસાદ લેવરાવી તે વૈસ્ણુવ ખાય છે તેથી તે જુઠન ખાય છે. આ પ્રમાણે લોકોને કહેતો કે વૈષ્ણુવોતો ઉચ્છિષ્ટ ખાય છે આવી નીંદા કરતો. શ્રી ઠાકુરજી વૈષ્ણુવની નીંદા સહન કરી ન શકયા. તે રાજાને કોડ નીકળ્યો. જેમ જેમ રાજા નીંદા કરતો જાય તેમ તેમ તેને કોડ વધતો જાય. આ પ્રમાણે તેના આખા શરીરમાં કોડ નીકળ્યો. રાજા ઘણો દુઃખી થયો. ઘણાં ઐાષધ કર્યાં અને કર્મવિપાક જોઈને ઘણાં પાયશ્ચિત કર્યાં પરંતુ કોડતો વધતો ગયો. વૈષ્ણુવે રાજાને કહ્યું કે તમે તીર્થયાત્રા કરો. રાજા તીર્થયાત્રા કરવા નીકળ્યો. જે જે તિર્થમાં જાય ત્યાં જે પ્રમાણે વિધિ કરાવી દાન દેવા લખ્યા હોય ત્યાં તે પ્રમાણે કરે. આમ કરતાં કરતાં શ્રી ગોકુળ આવ્યો અને શ્રી ગુસાંઇજીનાં દરશન કર્યાં અને કોડ સંબંધી

વિનંતિ કરી શ્રી ગુસાંઈજી તો અંતરયામી છે તેથી જાણી ગયા કે આણે વૈષ્ણવની નીંદા કરી છે તેથી તેને કોડ નિકળ્યો છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે સ્મશાનમાં અમારો સેવક બેઠો છે તેની તમે જુઠન ખાઓ તો તમારો કોડ મટે. વૈષ્ણવે તેજ પ્રમાણે કર્યું. સુર્ય ઉદયથી જેમ અંધકાર મટે તેમ તરતજ તેનો કોડ મટી ગયો. જેમ અમ્રત પીધાથી મ્રત્યુનો ભય મટી જાય જેમ આજ્ઞાથી સંસાર મટી જાય અને જેમ ભકિત ઉદયથી ત્રિવિધ તાપ મટી જાય તેમ જુઠન લેવાથી તેનો કોડ મટી ગયો. એ રાજાનો દેહ નિરમળ થતાં શ્રી ગોકુળ આવી એ રાજા શ્રી ગુસાંજીનો સેવક થયો અને વિનતિ કરી કે મહારાજ મેં વૈષ્ણવની નીંદા ઘણી કરી છે ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે વૈશણવનો દ્વેષ ઘણો ભુંડો છે. શ્રી ઠાકુરજી તમે શ્રી મહાપ્રભુજી વૈષ્ણવનો અપરાધ ક્ષમા કરતા નથી વૈશણવનો અપરાધ વઇશ્વથીજ ક્ષમા થાય જેથી તમારો અપરાધ મેં વઇશણવ પાસે ક્ષમા કરાવ્યો છે. શ્રી ઠાકુરજીએ ગીતાજીમાં કહ્યું છે કે,

श्लोक–अपिचेत्सुदुराचारोभजतेमामनयभाक् । साधुरेवसमंतव्यः सम्यङव्यवसितोहिसः

અર્થઃ–જે દુરાચારી હોય પણ અનન્ય થઇ મને ભજતો હોય તેને સાધુ જાણવો. તેણે સારૂંજ નિશ્ચય કરેલું છે. જેથી વઇશણવની નીંદા ન કરવી. આ સાંભળી રાજાએ પોતાનો અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. દિન પ્રતિદિન રાજાને સત્સંગ લાગતો ગયો અને ભગવદભાવ વધતો ગયો. રાજાના ઉપર શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી અનુભવ પણ થયો.

(શેઠપુત્ર અને દાસીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૩ મી.)

શેઠ શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક હતો. જ્યારે તેનો દેહ છુટયો ત્યારે પોતાને ત્યાં જે દાસી હતી તેને પોતાનો પુત્ર તથા શ્રી ઠાકુરજીની સેવા સોંપ્યા હતાં. શેઠપુત્ર દાસીને માજી કહેતો એક સમય તે ગામમાંથી લોક શ્રીજીદ્વાર જવા લાગ્યા ત્યારે શેઠ પુત્રે કહ્યુ કે માજી હું યાત્રાએ જઉં છું. દાસીએ કહયું કે હાલ તું શ્રી નાથજીના દરશન કરવા ન જા. શ્રીનાથજીની ઈચ્છા નથી શેઠ પુત્રે માન્યું નહીં. અને સંગની સાથે ગયો. રસ્તામાં એક રાજાનું ગામ હતું ત્યાં શેઠ પુત્રને અને સરકારને મનુષ્ય લડાઈ થઈ. રાજાએ આખા સંગને કેદ કર્યો. બે દિવસ પછી સંગને છોડી મુકયો અને શેઠ પુત્રને કેદ રાખ્યો. સંગ શ્રીજીદ્વાર ગયો. શ્રી નાથજીના દરશન કર્યાં અને યાત્રા કરી પાછો પોતાને દેશ આવ્યો. રસ્તામાં તે ગામ આવ્યું ત્યાં શેઠ પુત્ર કેદ હતો. સંગવાળાએ રાજાને કહીને તેને છોડાવ્યો પછી પોતાને ગામ આવ્યો ત્યારે દાસીને કહયું કે મારે શ્રી નાથજીના દર્શન ન થયા. ઉલટો હું દુઃખ પામ્યો તમારી કૃપા હશે તો શ્રી નાથજી મને દરશન દેશે. દાસીને દયા આવિ અને શેઠ પુત્રને કહયું કે તું વૈસ્ણુવની ટહેલ કર. શ્રી નાથજી તને દરશન દેશે. શેઠ પુત્ર વૈસ્ણુવની ટહેલ કરવા લાગ્યો. જે વૈસ્ણુવ આવે તેને ન્હયરાવે. મહાપ્રસાદ લેવરાવે અને પંખો કરે. જળપાન કરાવે તથા પગ પણ દાબે વિગેરે આખો દિવસ પોતાના અંગથી ટહેલ કરે. એક દિવસ તાદ્રશી ભગવદીય અદભુતદાસજી આવ્યા. તેમની તેણે ટહેલ બહુ કરી. ત્યારે અદભુતદાસે કહયું કે કંઈ માગ.

ત્યારે શેઠ પુત્રે કહયું મારે શ્રી નાથજીના દરશાન થાય અને વ્રજયાત્રા થાય. અદભુતદાસે કહયું કે હા થશે. શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી શ્રી નાથજી દરશાન દેશે. દાસીને સાથે લઈ શેઠ પુત્ર શ્રી નાથજીના દરશાન કરવા ગયો. શ્રી નાથજીના દરશાન કર્યાં. અને શ્રી ગુસાંઇજીનાં પણ દરશાન ન કર્યાં. વળતી દાસીએ કહયું કે મહારાજ આના કરમમાં દર્શન નહોતાં પરંતુ વૈષ્ણવની કૃપાથી થયા. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહયું કે શ્રી નાથજી વૈસ્ણવના વશ છે, ચાહે તો બ્રહ્માંડ ફેરવી નાંખે. વૈષ્ણવ પ્રસન્ન થાય તો કરમનાં લેખ તથા અન્ય પણ ખોટી ખરી સર્વ વારતા મટી જાય. શેઠ પુત્ર યાત્રા કરી પોતાને ઘેર આવ્યો અને સેવા કરવા લાગ્યો. એ દાસી અને શેઠપુત્ર એવા કૃપાપાત્ર હતાં.

(રૂપા પોળિયાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૪ મી.)

રૂપા પોળિયા શ્રી નાથજીની સીંધ પોળપર બેસતો હતો. અને રાત્રે ઘોળ ગાતો હતો એક દિવસ ગોવીંદ સ્વામીએ કહયું કે તું ઘોળ ન ગાઇશ. તારો રાગ સારો નથી. તેથી તેણે ન ગાયું શ્રી નાથજીને આખી રાત નિદ્રા આવી નહીં. સવારે શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નાથજીને જગાડયા ત્યારે શ્રી નાથજીનાં નેત્ર લાલ દીઠાં. શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નાથજીને પુછયું કે ઉજાગરો કેમ થયો છે ? શ્રી નાથજીએ કહયું કે રૂપા પોળીઓ નિત્ય ઘોળ ગાય છે ત્યારે મને નિદ્રા આવે છે આજ રાતરે તેણે ગાયું નહીં તેથી નિદ્રા આવી નહીં, શ્રી નાથજીએ રૂપાને કહયું કે તેં ઘોળ કેમ ન ગાયા ત્યારે તેણે હાથ જોડીને કહયુ કે મને ગોવિંદ સ્વામીએ ના કહી છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ ગોવિંદસ્વામીને

પુછ્યું કે તમે રૂપાને ગાવાને ના કેમ કહી ? શ્રી નાથજીને નિદ્રા. ન આવિ. ગોવિંદ સ્વામીએ કહ્યુ કે મને ખબર નહોતિ કે ખાંડ ગોળ એક ભાવે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કરમ ને કૃ-પામાં ફેર છે. ગોવિંદસ્વામી આથી ચુપ થઇ ગયા. રૂપા પો-ળિયે નિત્ય ધોળ ગાતો ત્યારે શ્રી નાથજીને નિદ્રા આવતી.

(પ્રસંગ ૧ લો.)

એક દિવસ રાતરે શ્રી નાથજીને ભુખ લાગી-તેથી રૂપા પોળીયાને લાત મારીને જગાડયો અને આજ્ઞા કરી કે મને ભુખ લાગી છે. રૂપા પોળીયા એ શ્રી ગુસાંઈજીને જગાડી વિનતિ કરિ કે શ્રી નાથજીને ભુખ લાગી છે. શ્રી ગુસાઇજી ન્હાઈ સા-મગ્રી લઈ ભીતર પધાર્યા અને શ્રી નાથજીને સામગ્રી આરો-ગાવી. શ્રી ગુસાંઇજી રૂપાપર-પ્રસન્ન થયા. આવી અનેક લીલા શ્રી નાથજીરૂપા પોળિઆ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

" કેટલાક લખે છે કે રૂપાપોળિઆ શ્વાન થયો હતો, એ વાત જુઠી છે. કારણ કે જાણિને અણપ્રસાદી ખાય નહીં. અને અજાણનો એટલો દંડ પણ હોય નહીં. "

(ચહુડા ભંગીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૫ મી.)

એ ચહુડો ગોવર્ધનમાં રહેતો હતો. શ્રી નાથજી નીત્ય વિલછુકુંડપર ખેલવા પધારતા હતા અને ચહુડો નીત્ય ઘાસ ખોદવા જતો હતો. શ્રી નાથજીએ તેને દર્શન દીધાં શ્રી નાથજી તેની સાથે વાતો કરતા હતા. એક દિવસ એ ચહુડો ગોપાલપુર સુધી શ્રી નાથજીની સાથે વાતો કરતો કરતો આવ્યો. શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને પુછ્યું કે શ્રી નાથજીએ તને શું વાત કહી ?

તેણે કહ્યું કે મહારાજ વનની વાત કરતા હતા. આપની કૃપાથી નિત્ય વનમાં દર્શન દે છે જે દિવસ મારે દર્શન નથી થતાં તે દિવસ હું અન્નજળ પણ લેતો નથી, તેથી બીજે દીવસ સવારે અથવા તે રાત્રે દર્શન દઈ જાય છે. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજીએ મનુષ્યોને કહ્યું કે રાજભોગનો માળા બોલે ત્યારે સર્વથી પહેલાં આને બોલાવીને દરશન કરાવી દેજો. એ બહાર જાય ત્યારે બીજા લોકોને દર્શન કરાવજો. મનુષ્યો આ પ્રમાણે કરવા લાગ્યાં. શ્રી ગુસાંઈજીની આજ્ઞા અનુસાર એક દીવસ તે ચહુડો આવી શક્યો નહીં અને રાજભોગ થઈ ગયા. તાળામંગળ થયા ત્યારે આવ્યો તાળું વાસેલું જોઇ તેનું ચિત ઉદાસ થઇ ગયું અને તાવ આવી ગયો અને મંદીરની પાછળ જઈ પડી રહયો. તેને ઘણો વિરહતાપ થયો તેનું દુઃખ શ્રી નાથજી સહી ન શકયા. શ્રી નાથજીએ છડી લઇ ભીત ખોદીને બારી પાડી અને તેમાંથી તેને બોલાવવા લાગ્યા. તે ઉઠીને ઉભો થયો અને શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં. શ્રી નાથજીએ તેને બે લાડવા આપ્યા ત્યાંથી તેણે લાડવા લઈ શ્રી ગિરિરાજથી નીચે આવી એક લાડવો ખાધો અને બીજો બાંધી રાખ્યો. ગામમાં એમ વાત નીકળી ગઇ કે દિવસે કોઇએ શ્રી નાથજીના મંદિરમાં બારી પાડી છે. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી ઉદાસ થયા અને ભીતરીયા પાસે સામાનની તપાસ કરાવી ભીતરીઆએ કહ્યું કે સામાન કંઈ પણ ગયો નથી. ચહુડાએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ એ બારી તો શ્રી નાથજીએ મને દરશન દેવા પાડી છે. અને તેણે બનેલી બધી વાત કહી અને લાડવો દેખા-

ડયો શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ગમે તે વખત દર્શન કરવા આવે ત્યારે સર્વથી પહેલાં તેને દર્શન કરાવી દેજો. અને તેને નિત્ય પાતળ ધરજો. શ્રી ગુસાંઇજીના મનુષ્ય તેજ પ્રમાણે કરવા લાગ્યા. એ ચહુડો શ્રી નાથજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેને શ્રી નાથજી વિના સર્વ સંસાર ફીકો લાગતો હતો.

(કણબીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૧ મી.)

આ કણબી વૈષ્ણવ ગુજરાતના સંગ સાથે શ્રી ગોકુળ આવ્યો, અને શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. શ્રી ગુસાઇજીને વિનતી કરી કે મને ગાયની સેવામાં રાખો. એ વનમાં ગાય ચરાવતો અને ગાયો ઉપરનો કચરો ચાદરવડે કાઢતો હતો. ગાયો નીચે સુકી જગ્યા રાખતો અને તનમનથી ગાયોની સેવા કરતો હતો તેની એવી સેવા જોઇને શ્રી ગોવર્ધનનાથજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને તેને ખીડકમાં દર્શન દેવા લાગ્યા. અને ખેલવા લાગ્યા. ત્યાં છાકમંડળી કરતા અને પટેલને ગોપગ્વાલ મંડળી સાથે બેસાડી ખવરાવતા હતા, ત્યાં તે પ્રસાદની પાતળ લેવા જતો નહીં. નિત્ય એક વખત શ્રી ગુસાંઈજીનાં દરશન કરવા જતો. એકવાર શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછયું કે પટેલ પ્રસાદ કયાં લો છો ? ત્યારે તેણે હાથ જોડી વિનતી કરી કે શ્રી નાથજી નિત્ય છોકરાઓ સાથે ભોજન કરવા વનમાં પધારે છે ત્યારે મને ખવરાવે છે તેથી પાતળ લેવા શું કામ આવું. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. એક દિવસ વૈષ્ણવ મંડળીમાં એક વૈસ્ણવે પદ ગાયું "નાચત રાસમેં ગોપાલ" ત્યારે તે પટેલે કહયું કે નાચત ઘાસમેં ગોપાલ. તેથી તે વૈસ્ણવ પટેલને પકડી

શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે લઈ ગયો શ્રી ગુસાંઇજીની આગળ તે વૈસ્‍ણુવે વિનતી કરી કે મહારાજ આ પટેલ આમ કહે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે એણે ઘાસમાં નાચતા જોયા તેથી તેણે એમ કહયું. અને તમે રાસમાં નાચતા જાયા તેથી તમે એમ કહયું. બન્નેની વાત સાચી છે. શ્રી ગોવરધનનાથજીની જેવી ઈચ્છા હોય તેવા તેને દરશન દે. બન્નેની વાત સાચી છે. આ સાંભળી તે વૈસ્‍ણુવ ઘણો પ્રસન્ન થયો એ પટેલ શ્રી નાથજી સાથે સખાભાવે રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી તેને એવો અનુભવ થયો.

(દ્વારકાંદાસીજીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૭ મી.)

એ સીલ ગામમાં રહેતા હતા. તે હથીયાર બાંધતા હતા. શ્રી ગોવરધનનાથજીનાં દર્શન કરવા આવતા ત્યારે તે દેહદશા ભુલી જતા. બીજા મનુષ્ય તેમને મંદિર બહાર ઉઠાવિ લાવતા. શ્રી ગુસાંઇજી પધારીને દ્વારકાદાસને હેલો પાડતા ત્યારે તેમને દેહની શુદ્ધિ આવતિ. વળી દર્શન આવતા ત્યારે એ પ્રમાણે સદૈવ એવી દશા તેમની રહેતી. એ નિત્ય શ્રી નાથજીના સ્વ-રૂપમાં છકયા રહેતા હતા એ દ્વારકાદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પઠાણુના પુત્રની વાર્તા.) (પ્રસંગ૧લો.) (વારતા ૧૩૮ મી.)

એ પઠાણુના પુત્રે શ્રીગુસાંઈજી પાસે નામ સાંભળ્યું અને જાતનો વ્યવહાર છોડી વૈષ્ણુવની ચાલ ચાલવા લાગ્યો. તેના માબાપ તથા સગાં પૃથ્વીપતિની પાસે ફરીઆદ કરવા ગયાં. પૃથ્વીપતિએ કહ્યુ કે તું કંઠી તોડી નાંખ. ત્યારે તેણે કહ્યું કે

જેની સાથે મારૂં મન લાગેલું છે તેને કંઠી ઘણીજ વહાલી છે. અને તે આ બાંધેથી રીઝે છે. પૃથ્વીપતીએ કહ્યું કે તરવારલાવો. તેનું માથું કાપી નાંખો. ત્યારે તે પઠાણનો પુત્ર બોલ્યો કે બીજી તલવાર શા માટે મંગાવો છો. આ મારી પાસે છે તે લો. આ સાંભળી પાદશાહ વિચાર કરવા લાગ્યો, અને કહ્યું કે જુઓ આની ધર્મપર કેવિ નીષ્ટાછે. હું તેનાપર ઘણો ખુશ છું. તેને પણ કંઈ કોઇ કહેશો નહી એ સત્યવાદી માણસ છે, પાદશાહે તેને નોકર રાખ્યો. એ પઠાણનો પુત્ર એવો ટેકી અને શ્રીગુસાંઈજીનો કૃપાપાત્ર હતો જેણે કંઠી તોડવાને માટે માથું કાપવા કબુલ કર્યું.

(એક રજપુત અને તેની પુત્રીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૩૯ મી)

એક વખત આ રજપુત પોતાની પુત્રીને સાસરેથી બોલાવી પોતાને ઘેર લઈ જતો હતો, અને ચાચા હરિવંશજી ગુજરાતથી શ્રીજીદ્વાર આવતા હતા. રસ્તામાં તેમનો સંગાત થયો. ચાચાજીએ વિચાર કર્યો કે જીવ તો બન્નેનો દૈવિ છે. આવો વિચાર કરી તેમની સાથે આવ્યા અને તેમને ઘેર ઉતર્યા અને ભગવદ્ વાર્તા કરી સર્વનું મન ભિંજાવિ દીધું. અને રજપુતના ઘરના સર્વ મનુષ્યને નામ સંભળાવ્યું. અને સર્વને અરસપરસની રિત શીખવી. વાર્તા સાંભળવાથી રજપુતની પુત્રીનું મન શ્રી ગોવર્ધનનાથજીમાં લાગ્યું. અને વિરહતાપ થયો. શ્રી ગોવર્ધનનાથજી રાત્રે પધાર્યા અને સર્વ સુખ દિધું. શ્રી નાથજીએ કૃપા કરી તેને સાથે લઈ પધાર્યા. તે રજપુતને દિવ્ય દ્રષ્ટી થઈ તેથી તેણે પોતાની પુત્રીને શ્રી નાથજીની સાથે લીલામાં જતી જોઇ. રજપુત ચાચાજીને નમી પડયો. અને કહ્યું કે શ્રી

નાથજી મારી પુત્રીને લઇ ગયા અને મને કેમ ન લઈ ગયા. તેનું કારણ કહો. ચાચાજીએ કહ્યું કે તમને પણ લઈ જશે પરંતુ હાલ તમારી પાસે કંઇ કામ કરાવવું છે, આ સાંભળી રજપુત પ્રસન્ન થયો અને ચાચાજીની સાથે આવી શ્રી ગુસાઇજીના તથા શ્રી નાથજીના દર્શન કર્યા. અને નામ નિવેદન કરાવ્યું. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી પોતાને દેશ આવ્યો. અને ઘરમાં ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો. શ્રીગોવર્ધનનાથજી નિત્ય તે રજપુતને દર્શન દેતા હતા કોઇ કોઇ દિવસ તેની પુત્રી સાથે દર્શન દેતા. આ રજપુતના સંગથી આખું ગામ વૈષ્ણવ થયું. એ રજપુત શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(વિરકત વૈષ્ણવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૦ મી.)

એ વિરકત વૈષ્ણવ ગુજરાતથી શ્રીજીદ્વાર ગયો. અને શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. તે શ્રી ગુસાંઇજી અને ભગવદીયને એક સ્વરૂપ જાણતો હતો. તે વ્રજમાં ફર્યા કરતો. એક દિવસ રસ્તામાં જતો હતો ત્યાં તેણે એક ડોશીના પુત્રને સર્પ કરડવાથી તે પુત્ર મરી ગયો તેથી તે ડોશીને રડતી જોઇ. આથી તેને દયા આવી તેથી તે પુત્રને ભગવદ નામ સંભળાવી જીવતો કર્યો. આ વાત જોઈ સર્વ લોક તેની પાછળ લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે અમને તે મંત્ર શીખવાડો તેથી તેણે અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહ્યો. તે લોકોએ કહ્યુ કે આ મંત્ર તો અમને આવડે છે. વૈષ્ણવે કહ્યુ કે વિશ્વાસ રાખો પરંતુ વિશ્વાસ આવ્યો નહીં, વૈષ્ણવ તો ચાલ્યો ગયો. આ વૈશ્ણવને ભગવન્નામપર એવો વિશ્વાસ હતો. એનાથી અધિક તે કોઈ પણ મંત્ર માનતો નહોતો, તે જે કાર્ય કરતો તે

આ નામના પ્રતાપથી કરતા હતા. એ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વિરકત વૈષ્ણુવ બીજાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા૧૪૧ મી.)

શ્રી ગુસાંઇજી દ્વારકા પધારતા હતા ત્યારે આ વૈશણુવ રસ્તામાંથી તેમનિ સાથે ચાલ્યો. દ્વારકા થઇ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે શ્રીગોકુળ આવ્યો. અને જન્મપર્યંત શ્રી ગોકુળમાં રહ્યો. શ્રી નાથજીની સેવા શુદ્ધ ચિતે કરતો હતો. જ્યાં ભુલતો ત્યાં શ્રી નવનીતપ્રિયાજી તેને શીખવતા કે આ વસ્તુ આ રીતે થાય છે. એ વિરકત વૈષ્ણુવ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેની સાથે શ્રી નવનીતપ્રિયાજી બાલભાવથી ખેલતા હતા.

(એક ક્ષત્રાણીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૨ મી.)

એ ક્ષત્રાણિ શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે નામ સાંભળવા બેઠી. પરંતુ તેને અષ્ટાક્ષર મંત્ર આવડયો નહી. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તને મારૂં નામ આવડે છે ? ત્યારે ક્ષત્રાણીએ કહ્યું કે હે પ્રભુ ! તે મને આવડે છે. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે મારૂં નામ લે. તેથી તે ક્ષત્રાણી શ્રી ગુસાંઇજીનું નામ લીધા કરતી હતી. દિવસ રાત એ નામના પ્રતાપથી શ્રી નાથજીએ તેને દર્શન દીધાં. અને તેને ઘેર આવી માખણ માગતા અને દુધ આરોગતા. એ ક્ષત્રાણી શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપાપાત્ર હતિ.

(આનંદદાસ સાચોરા બ્રાહ્મણની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૩)

એ આનંદદાસ ગુજરાતમાં રહેતા હતા. અને શ્રી ગુસાંઈજીના કૃપાપાત્ર હતા. આનંદદાસ વ્રજયાત્રા કરવા ગયા. આ દેશમાં એક વૈષ્ણુવ હતો તે ઘણો દ્રવ્ય પાત્ર હતો. તે શેઠને શ્રી

ઠાકુરજીએ કહ્યું કે આનંદદાસના હાથની સામગ્રી મને બહુ ભાવે છે જેથી તમે આનંદદાસને બોલાવો. શેઠ આનંદદાસને બોલાવી લાવ્યો અને કહ્યું કે જન્મપર્યંત તમે મારી પાસે રહો. પ્રભુ તમારાપર રીઝયા છે તેથી તેમને પ્રસન્ન કરો. તે તો આનંદે રહ્યા. અને સારી રીતે સામગ્રી કરવા લાગ્યા. અનેક પ્રકારના મનોરથ કરતા. એ ગામમાં એક ઢગુ જાટ રહેતો હતો. તે એક દિવસ આ શેઠને ઘેર પ્રસાદ લેવા આવ્યો. આનંદદાસને જોઈને બહુ ચીડાયો અને કહ્યું કે અજાણ્યાના હાથનો પ્રસાદ નહી લઉં. તે રીસાઈ ગયો. બીજુ કોઇ કંઇ પણ બોલ્યું નહી. પરંતુ આનંદદાસનું ચિત્ત ઉદાસ થયું. રાત્રે શ્રી ઠાકુરજીએ સ્વપ્નમાં ઢગુ જાટને કહ્યું કે જા તું એના હાથનો પ્રસાદ નહીં લે તો બહિર્મુખ થઈશ. સવારે પ્રસાદ લેવાની વેળાએ તે ઢગુ જાટે આવીને આનંદદાસને વિનતી કરી કે મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. હું તમારા હાથનો પ્રસાદ લેવા આવ્યો છુ. આનંદદાસે પ્રસન્નતાથી તેમને પ્રસાદની પાતળ ધરી. અને મનમાં કાંઈ પણ દ્વેશ લાવ્યા નહી. એ આનંદદાસ સાચોરા એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમને શ્રી ઠાકુરજી સર્વ સામગ્રી શીખવી જતા.

(એક નાઇ વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૪ મી.)

એ નાઈ દ્વારકાના રસ્તામાં રહેતો હતો. જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા. ત્યારે તેણે શ્રી ગુસાંઈજીના નખ ઉતાર્યા. કર્યા ત્યાં સુધી તો મનુષ્ય જોયા પરંતુ જ્યારે નખ ઉતારી રહ્યો અને રાચ બાંધ્યા ત્યારે તેને સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં. તેથી તેણે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે મહારાજ મને

શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ નામ નિવેદન કરાવ્યું. તે નાઈ પરમ ભગવદીય થયો અને તેણે સર્વ રાચ કુવામાં નાખી દિધાં અને એવો વિચાર કર્યોકે, વ્યવહાર કરી નિર્વાહ ચલાવીશ. આવો વિચાર કરી ભગવદ સેવા કરવા લાગ્યો અને વેપાર શરૂ કર્યો. ધીરે ધીરે શ્રીઠાકુરજી પ્રસન્ન થયા. એ નાઈ શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો, કે જેને થોડા દીવસમાં ભગવદ લીલાનો અનુભવ થયો.

(ભીમજી દવે સાચોરાબ્રાહ્મણની વાર્ત્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૫ મી.)

એ ભીમજી દવેનું ગામ ગુજરાતના રસ્તામાં હતું. શ્રી ગુસાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે તે ગામમાં મુકામ કર્યો હતો. જ્યારે ભીમજી દવે તળાવપર ન્હાવા આવ્યો ત્યારે ભીમજી દવેને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન થયાં. સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયા. ભીમજી દવે શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો અને ગ્રન્થ તથા માર્ગની રીત શીખી શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે ગયો. અને સર્વ રીત શીખ્યો. ગ્રન્થ શીખી ઠાકુરજી પધરાવી પોતાને ઘેર આવી રહયો. જ્યારે નાગજીભાઈ શ્રી ગોકુળ આવતા જતા, ત્યારે બે ચાર દિવસ ભીમજીની પાસે રહેતા. અને ભગવદવાર્તા કરતા. ભગવદરસમાં છકયા રહેતા. એક સમય નાગજીભાઈને ઘેર ગયા. ત્યારે ભીમજીભાઈ ઘેર ગયા. ત્યારે ભીમજીભાઈ ઘેર નહોતા. નાગજીભાઈ પોતાનું નામ કહી શ્રી ગોકુળ ચાલ્યા ગયા. જ્યારે ભીમજીભાઇ આવ્યા ત્યારે ખબર સાંભળી કે નાગજીભાઇ પાછા ગયા. ભીમજીભાઈ ઘણા ઉદાસ થયા. અને મહાપ્રસાદ લીધો નહી. રાત્રે રસ્તામાં નાગજીભાઈ સુતા હતા

ત્યાં શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ પધારીને આજ્ઞા કરી કે તમે ભીમજીભાઇને મળ્યા વિના આવ્યા છો, તેથી ભીમજીભાઇ ભુખ્યા છે. જેથી જો તમે ભીમજીભાઇને મળ્યા વિના આવશો તો હું તમને દર્શન દઈશ નહી. નાગજીભાઈ સુતા ઉઠી પાછા ફર્યા. અને ભીમજીભાઇને આવી મળ્યા. ચાર પાંચ દીવસ રહ્યા. અને ભીમજીભાઇને પ્રસન્ન કરી નાગજીભાઇ શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન માટે ગયા. શ્રી નાથજીએ પ્રથમથીજ શ્રી ગુસાંઈજીને કહ્યું હતું કે, નાગજીભાઈએ બે દિવસ ભીમજીભાઈને ભુખ્યા રાખ્યા છે. જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે ગયા અને દર્શન કર્યા ત્યારે શ્રી શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે વૈષ્ણવનું અને શ્રી ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ એક જાણવું. વૈષ્ણવ કંઇ ઓછી વસ્તુ નથી જેને માટે પુર્ણ પુરૂષોત્તમને અપેક્ષા થઈ છે અને પૃથ્વીપર જન્મ લેવો પડયો છે. આવા વૈષ્ણવને શ્રમ દેવો ન જોઈએ. આ સાંભળી નાગજીભાઈએ અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. ભીમજી દવે શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા. જેમની આરતી શ્રી નાથજી સહિ ન શકયા.

(શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક રાજનગરમાં રહેતા તેમની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૧ મી.)

એ વૈષ્ણવને એવો નિયમ હતો કે બે ચાર વૈષ્ણવને પ્રસાદ લેવરાવી પોતે પ્રસાદ લેતો. જે દિવસ કોઇ વૈષ્ણવ ન આવે તે દિવસ સ્ત્રી પુરૂષ પ્રસાદ ન લેતાં આવો તેને આગ્રહ હતો કોઇ દિવસ એ શેઠ પરદેશ ગયો. અને સ્રીને કહયું કે તું નિત્ય વૈષ્ણવને પ્રસાદ લેવરાવજે અને જેટલા વૈસણુવ પ્રસાદ

લઈ જાય તેટલા પૈસા ગાગરમાં નાંખજે. એ સ્ત્રી તે પ્રમાણે કરતી. જ્યારે શેઠ પરદેશથી આવ્યો અને આવીને પૈસા ગણ્યા તો તે પૈસામાંથી પાંચ રત્ન નિકળ્યાં. ત્યારે તેને સ્ત્રીએ કહયું કે મેં તો પૈસા નાખ્યા છે, રત્ન નાખ્યા નથી. આ વખતે શ્રી ગુસાંઈજી રાજનગર બીરાજતા હતા. એ વૈસ્ણવ પાંચ રત્ન લઈ શ્રી ગુસાંઈજી પાસે ગયો અને વિનતી કરી કે મહારાજ આનું કારણ શું ? શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે પાંચ ભગવદીય તાદ્રશી આવ્યા હશે, જેથી એ પાંચ રત્ન થઈ ગયાં છે. જેથી વૈસ્ણવને અવશ્ય કરી જેમ બને તેમ આદર આપવો. એ વૈસ્ણવ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેને રત્નદ્વારા શ્રી ઠાકુરજીએ વૈસ્ણવના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવ્યું.

(ચહુડા બહારવાળાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૭ મી.)

એ ચહૂડા નિત્ય ગોકુળના રસ્તા વાળતો અને મનમાં એમ જાણતો કે, શ્રી ગુસાંઈજી નિત્ય ઠકુરાણીઘાટ પધારે છે; પરંતુ તેમના ચરાણારવિંદમાં કાંઈ પણ કચરો ન ભરાય તો સારૂં. વૈસ્ણવ જુઠણની પાતળો નાંખતા તે તે ખાતો હતો તેણે વૈરણવની જુઠણ ખાધી તેથી તેને દિવ્ય દ્રષ્ટિ થઈ અને માર્ગની રીત બધી સમજાઈ વેદ શાસ્ત્રનું જ્ઞાન થયું. જેમનાભાજી જેમણે ભકતમાલ કરી છે તેમને જ્ઞાન થયું હતું તેમ આ ચહૂડાને જ્ઞાન થયું. એક દિવસ શ્રી ગોકુળમાં કાશીના પંડીત આવ્યા. તેમણે રસોઈ કરી અને આ ચહૂડાને જુઠણ દેવા લાગ્યા, ત્યારે ચહુડાએ કહયું કે હું કોઈનું જુઠણ ખાતો નથી. ત્યારે તે બીજી રોટલી દેવા લાગ્યા ત્યારે તેણે કહ્યુ કે એતો અણપ્રસાદી છે. શ્રી

ઠાકુરજીને ભોગ ધરેલિ નથિ તે હું નહિ લઉં, ત્યારે તેમણે કહ્યું કે ભોગ ધરેલી છે. ચહુડાએ કહ્યું કે આ રોટલી શ્રી ઠાકુરજી આરોગ્યા નથી. તમારી આ સર્વ રસોઈ જુઠણુની છે. ચુલો પુંકીને રસોઇ કરી છે. અને વેદ તથા શાસ્ત્રના વચન તેણે કહ્યા. આ સાંભળી પંડિત ચકીત થઈ ગયા અને કહેવા લાગ્યા કે જેમનો ચહુડો આવો પંડીત છે તો તે કેવાએ હશે. આપણે વાદ કરવો ખોટો છે. આવો વિચાર કરીને પંડિત પાછા ગયા. આ વાત કોઇ વૈષ્ણુવે શ્રીગુસાંઇજીને કહીકે આ ચહુડાનિ વાત સાંભળિ પંડિત પાછાગયા શ્રિગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તેણે શુદ્ધ ભાવથી વૈષ્ણુવની જુઠણુ ખાધીછે તો તેને સર્વ જ્ઞાન થાય તેમાં નવાઇ શું વૈષ્ણુવની જુઠણુ ખાધાથી હૃદય શુદ્ધ થાય, જ્ઞાન દ્રષ્ટિ થાય એ વિગેરે તે અન્ય માર્ગી પંડિત શું જાણે. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજી ચુપ થઈ રહ્યા. એ ચહુડો એવો કૃપાપાત્ર હતો. વૈષ્ણુવની જુઠણુ ખાધાથી એવો ભાગ્યશાળી થયો.

(એક વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૮ મી.)

આ વૈશણુવ પુર્વ દેશમાં રહેતો હતો. શ્રી ગુસાંઇજી પુર્વમાં પધાર્યા ત્યારે સેવક થયો. તેના મનમાં એમ આવ્યું કે શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કરી આવું તો ઠીક, તેથી તે ગોપાલપુર આવ્યો. અને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત નંદકુમારનાં દર્શન થયાં. શ્રી ગિરિરાજપર જઇ શ્રી નાથજીના દર્શન કર્યાં તો શ્રી નાથજી અને શ્રી ગુસાંઈજી એક સ્વરૂપ દેખાયા. કોઈવાર શ્રી નાથજી ગુસાંઇજી દેખાય અને કોઈ સમય શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી નાથજી દેખાય. આથી વૈસણુવે નિશ્ચય કર્યો કે એ

બંને એકજ છે, જુદા જુદા સ્વરૂપ જણાય છે. મનુષ્ય ગણત્રીમાં નથી. એ વૈસ્ણવ એવો વિચાર કરવા લાગ્યો. સેવ્ય ઓર સેવક એકજ છે. સેવાથી બન્ને દેખાય છે પરંતુ છેતો એકજ. ગોપાલ દાસજીએ ગાયું છે કે, " રૂપ બેઉ એક તે ભિન્ન થઈ વિસ્તરે વિવિધ લીલા કરે ભજન સાર. " કે જો તે ગુસાંઈજીનું રૂપ ધરી સેવા કરી ન બતાવે તો સેવાની ખબર કેમ પડે. માટે તે બન્ને એકજ છે. આ વૈસ્ણવ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. બન્ને સ્વરૂપને એક જાણી મગ્ન રહેતો હતો.

(શ્રાવક પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૪૯ મી.)

શ્રી ગુસાંઈજી આગ્રે પધાર્યા હતા અને રૂપચંદ નંદાને ઘેર બિરાજતા હતા. દશ પંદર સ્ત્રીઓ રસ્તામાં જતી હતી તેમની એક માણસે છબી પાડી હતી તેથી પૃથ્વીપતિના હુકમથી તેને ફાંસી દેતા હતા. આ દશ પંદર સ્ત્રીમાં એક શ્રાવકની પુત્રી હતી. તે આ માણસને ફાંસી દેતા જોઈ પડી ગઈ. અને મુર્છા આવી આ વાતની ખબર શ્રી ગુસાંઈજીને પડી. શ્રી ગુસાંઈજીએ વિચાર કર્યો કે એનો દયાનો કેવો સ્વભાવ છે. દૈવી જીવ વિના બીજાને એવી દયા હોય નહિં. આવો વિચાર કરિ શ્રી ગુસાંઈજીએ તેને અચેત જાણી એક વ્રજવાસીને કહ્યુ કે તેનાપર જળ છાંટો. તે વરજવાસીએ તેનાપર જળ છાંટયું. બે ઘડી પછી તેની મુર્છા શાન્ત થઈ, ત્યારે તે શ્રાવકની પુત્રીએ વરજવાસીને પુછયું કે તું કોણ છે? ત્યારે તેણે કહ્યુ કે શ્રી ગુસાંઈજીનો માણસ છું. એ શ્રાવકની પુત્રી શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરવા આવી અને વરજવાસીએ તેને મુર્છા આવી હતી તે બધિ વાત કહી.

શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે, શુદ્ધ ભાવવાળી છે. તેના પર જેટલો રંગ ચઢાવો તેટલો ચઢે ત્યારે તે શ્રાવકની પુત્રી બોલી કે આપના જેવો બીજો કોણ કારીગર રંગ ચઢાવવાવાળો મળશે? આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજી બહુ પ્રસન્ન થયા. તેને નામ સંભળાવ્યું. અને નિવેદન કરાવ્યું. પછી ઘેર આવી બધુ ધોવા લીપવા લાગી. તેના પતિએ પુછયું કે તું શું કરે છે? ત્યારે તેણે કહયું કે હું શ્રી ગુસાંઈજીનિ સેવક થઇ છું. ત્યારે તેણે કહ્યુંકે હું પણ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થઇ આવું છું. તેનો પતિ સેવક થયો. બન્ને સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા આવતાં. જયારે શ્રી ગુસાંઈજી ગોકુલ પધાર્યા ત્યારે તે શ્રાવકની પુત્રીએ કહયું કે તમારા દર્શન વિના હું રહી શકીશ નહી. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તું નિત્ય યમુના જળ ભરવા આવજે અને જયારે તું શ્રી યમુનાજીમાં ન્હાઈશ ત્યારે હું તને દર્શન દઈશ. શ્રાવકની પુત્રી એ પ્રમાણે કરવા લાગી. વળી એક દિવસ શ્રી ગોકુળથી એક વ્રજવાસી એક આગ્રે આવ્યો અને તેને ઘેર ઉતર્યો. જયારે તે વ્રજવાસીને જપ કરવાનો વખત થયો ત્યારે તેણે કહ્યું કે હું ગૌમુખી શ્રી ગુસાંઈજીની બેઠકમાં ભુલી ગયો છું. તેથી હું શ્રી ગોકુળ પાછો જઈશ ત્યારે પ્રસાદ લઈશ શ્રાવકની પુત્રીએ કહયું કે બેસો જયારે હું શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કરવા જઈશ ત્યારે તમારી ગૌમુખી લેતી આવીશ આ પ્રમાણે કહીને જળ ભરવા ગઈ. યમુનાજીમાં ન્હાઈને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં અને

ગૌમુખી લઈને ચાલી નીકળી. લાવીને તે વ્રજવાસીને આપી એટલે તે વિચારમાં પડયો કે શ્રી ગોકુળ જઇને કેવી રીતે લાવી હશે ઉઠી તેને પગે પડયો ત્યારે તેણે કહ્યું કે એ શ્રી ગુસાંઈજીનો પ્રતાપ છે જયારે શ્રી ગુસાંઇજી અલૌકિક દેહનું દાન કરે ત્યારે સર્વ વાત સિદ્ધ થાય. આ સાંભળી વ્રજવાસી ચુપ થઈ રહયો. એ શ્રાવકની પુત્રી એવી કૃપાપાત્ર હતી. જેને અલૌકિક પદાર્થ સર્વત્ર સર્વમાં વ્યાપક હતા.

બે ભાઇ પટેલ મલિયાગિરી ચંદન લાવ્યા તેમની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૫૦ મી.

પટેલ ગુજરાતથી વ્રજમાં ગયા શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. અને શ્રીગોવર્ધનનાથજીની સેવામાં રહ્યા. તેઓ તન મન અને ધનથી શ્રી ગોવર્ધનનાથજીની સેવા કરતા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમને મલિયાગિરિ ચંદનલેવાને મોકલ્યા. બન્ને ભાઈ મલિયાગર પર્વત ઉપર જઈ ચંદનનું ઝાડ કાપવા લાગ્યા. ત્યારે એક ભાઈને સર્પે ડંખ માર્યો ત્યારે બીજા ભાઈએ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનું નામ દઇ જળ છાંટયું. એટલે તેનું વિષ ઉતરી ગયું. શ્રી ગુસાંઈજીને આવી ચંદન આપ્યું. શ્રીગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરીકે તમે કંઇપણ માગો ત્યારે તેમણે કહયું કે અમારા હાથથી અમે શ્રી નાથજીને ચંદન સમર્પીએ શ્રી ગુસાંઇજીએ હા કહી. ત્યારે એક ભાઈ ચંદન ધરાવવા લાગ્યો અને બીજો પંખો કરવા લાગ્યો. બીજે દિવસ બીજો ભાઈ ચંદન ધરવા લાગ્યો અને પંખો કરવા લાગ્યો એ બન્ને ભાઈ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમની સાથે શ્રી નાથજી બો-

લતા, ચાલતા અને વનમાં લેઈ જતા શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી બન્ને ભાઇ એવા ભગવદીય થયા.

(કીશોરીબાઇની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૧ મી.)

એ કીશોરીબાઈ એક વૈષ્ણવની પુત્રી હતી. બાળપણમાં શ્રી ગુસાંઇજીની સેવક થઇ હતી. પાછળથી તેને શીતળા નિકળ્યા તેથી તેના હાથ પગ લુલા થયા. તેનાં માબાપ મરી ગયાં હતાં. તેથી તેની બહેન એકવાર આવી ખવડાવી જતી. કીશોરબાઇ બાળપણથીજ યમુનાષ્ટકનો પાઠ કર્યા કરતિ. એક દિવસ કીશોરીબાઈની બહેનને રીશ ચઢી તેથી તેની બહેનને ખવડાવવા ન આવી તેથી શ્રી યમુનાજી પધારી રસોઈ કરી પ્રસાદ લેવરાવી ગયાં. તેજ દિવસે અડધો રોગ મટી ગયો, બીજે દિવસે યમુનાજીએ એવી કૃપા કરી કે તેનો બધોરોગ મટી ગયો. ત્રીજે દિવસે કીશોરીબાઇ પોતે રસોઈ કરવા લાગી અને પ્રસાદ લીધો. ચોથે દિવસે કીશોરીબાઇની બહેનના મનમાં એમ આવ્યું કે, ચાર દિવસ થયાં કીશોરીબાઈએ કંઇ પણ ખાધુ નથી, તેથી તેની ખબર કાઢવા જાઉં. આવીને જુએ છે તો કીશોરીબાઇ રશોઇ કરે છે. તેની બહેન આ જોઇ ચકિત થઇ ગઈ. અને મનમાં વિચાર કર્યો કે લુલી કેવી રીતે મટી ગઇ હશે. કીશોરીભાઈની બહેને આ વાર્તા લોકોને કહી તેથી ગામના સર્વ લોક જોવા આવ્યા અને વિસ્મય પામ્યા. કીશોરીબાઈને લીધે શ્રી ગુસાંઈજી આ ગામમાં પધાર્યા. કીશોરીબાઈ ચાલીને દર્શન કરવાગઈ અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ મને સેવા પધરાવી દો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમારા ઉપર શ્રી

યમુનાજીની કૃપા થઈ છે જેથી યમુનાજીની રેતિ એક થેલીમાં પધરાવી દઉ તેની તમે સર્વ સાજથી સેવા કરો. કીશોરિબાઈ પ્રસન્ન થઈ અને શ્રિ ગુસાંઇજીએ રમણરેતિની થેલી દીધી. એટલે તે રેતિને સિંહાસનપર પધરાવી માર્ગની રીત પ્રમાણે કીશોરિબાઈ સેવા કરવા લાગી. એ કીશોરિબાઈના ઉપર એવી કૃપા થઈ કે તે ગાદીપર કોઇ દિવસ શ્રી નાથજી, કોઈ દિવસ શ્રી નવનીતપ્રિયાજી કોઈ દિવસ શ્રી મથુરાનાથજી કોઈ દિવસ શ્રી વિઠલેશજી, કોઈ દિવસ શ્રી દ્વારકાનાથજી, કોઈ દિવસ શ્રી ગોકુલનાથજી કોઇ દિવસ શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજી, કોઇ દિવસ શ્રી બાલકૃષ્ણજી અને સર્વ સ્વરૂપના દર્શન લીલાસહિત થવા લાગ્યાં. એ કીશોરિબાઇ શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપાપાત્ર થઈ.

(બે ભાઇ પટેલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૨ મી.)

એ બે ભાઈ પટેલ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક હતા. જે ગામમાં રહેતા હતા, તે ગામમાં એક દેવનું મંદિર હતું જે જુનું થઈ ગયું હતું. તે ગામનો રાજા દેવી.નો ભકત હતો, તેણે વિચાર કર્યો કે દેવીનું મંદિર નવું થાય તો સારૂં. ગામના મનુષ્યપર તેણે કર નાખ્યો અને યથાશકતી સર્વનિ પાસેથી કર લેવા લાગ્યો. બે ભાઇ પટેલ ઉપર બે રૂપીઆ આવ્યા. ત્યારે બન્ને ભાઈએ વિચાર કર્યો કે આપણું દ્રવ્ય તો શ્રિ ઠાકુરજીનું છે માટે તે કેમ દેવાય અને રાજા એ કેમ છોડે તે ઉપાય કરવો. પછી બન્ને ભાઈએ એવો વિચાર કર્યો કે દેવિને કુવામાં નાંખી દેવિ. રાત્રે દેવિને કુવામાં નાખી આવ્યા. અને ઘરમાં આવિને સુઈ રહ્યા. દેવિ રાજાનિ છાતીપર ચઢિ બેઠી કે હું કુવામાં પડી છું તે

તું મને કાઢ, બે ભાઇવૈષ્ણવ પટેલ તારા ગામમાં રહે છે તેમના પર બે રૂપીયા કર નાંખ્યો છે તે છોડી દે રાજા જાગી ગયો અને તેજ વખતે બન્ને ભાઇ પટેલને બોલાવી દંડ માફ કર્યો અને દેવીને કુવામાંથી બહાર કઢાવી. એ બન્ને ભાઈ પટેલને શ્રી ઠાકુરજી ઉપર એવો વિશ્વાસ હતો કે જેમણે દેવીને તુચ્છ ગણી પરંતુ દેવી તેમને કંઈ પણ કરી શકી નહીં. એ બન્ને ભાઇ પટેલ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક વૈષ્ણવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૧૫૩ મી.)

આ વૈષ્ણુના શરીરમાં કોડ થર્યો હતો તેથી તે વૃજમાં આવી રહ્યો. નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજીના તથા શ્રી નાથજીનાદર્શન કરતો. અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરતો કે મહારાજ મારો કોડ મટી જાય એવી કૃપા આપ કરો, શ્રી ગુસાંઈજી આજ્ઞા કરતા કે શ્રી ઠાકુરજી જે કંઈ કરે છે તે વિચાર કરીને કરે છે. શ્રીનાથજી પછી તે વૈષ્ણવ સાથે બોલવા લાગ્યા. ત્યારે વૈસ્ણવે શ્રી નાથજીને કહ્યું કે મારો કોડ મટી જાય એવો ઉપાય આપ મને બતાવો. ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યું કે હું કંઈ વૈદ્ય નથી. આ પ્રમાણે કહી તેની પરિક્ષા કરતા. પરંતુ તે વૈસ્ણવ કહેતો કે પ્રાણ જાય તો ભલે પરંતુ અન્યાશ્રમ નહીં. આ પ્રમાણે કહિને બેસીરહેતો. એક દિવસ શ્રી નાથજીએ કહયું કે અમુક ગામમાં અમુક વૈસ્ણવને ઘેર જઇ દર્શન કરી આત્ર તે વૈસ્ણવ કહેશે એટલે તારો કોડ મટી જશે. તે વૈસ્ણવ તે ગામમાં તે વૈસ્ણવને ઘેર આવ્યો અને ત્યાં દર્શન કર્યા. ત્યાં આવી જુએ છે તો તે વૈસ્ણવે વેશ્યા રાખી છે, પરંતુ તેને અભાવ ન આવ્યો.

વૈસ્ણવે પુછયું કે તમે કેમ આવ્યા. ત્યારે તેણે કહયું કે શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરિ છે ત્યારે તે વૈષ્ણવને પશ્ચાતાપ થયો. અને કહયું કે હું આવો પતિત છું, તોપણ શ્રી નાથજી મને ભુલતા નથી. મેં આવું શું કર્યું ! તેને ઘણોજ વિરહતાપ થયો. અને તે તાપથી તેનો દેહ છુટી ગયો અને આ વૈષ્ણવનો કોડ પણ મટી ગયો અને નવું અંગ થઈ ગયું. આ બન્ને કાર્ય એક વખતે શ્રી નાથજીએ કર્યા. એક વૈષ્ણવને લીલામાં અંગીકાર કર્યા અને એકનો કોડ મટાડી સેવાની યોગ્યતા આપી આ કોડી વૈષ્ણવ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(મેહા ધીમરની વાર્તા.) વે(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૪)

મેહાધીમર મહાવનની પાસે ગોપાલપુરમાં યમુનાજીના કીનારાપર રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઇજી ગુજરાતથી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા તે ગોપાલપુરના ઘાટ ઉપર ઉતર્યા. ગોપાલપુર મુકામ કર્યો. આ દિવસ શ્રી ગોકુળ પધારવાનું મુહુર્ત નહોતું. મેહાધીમર માછલી પકડવાને શ્રી યમુનાજીના કિનારાપર બેઠો હતો. તેને એક વૈષ્ણવે કહયું કે તને એક રૂપૈયો દઉં તું જ્યાં સુધી શ્રી ગુસાંઇજી અહીં બિરાજે ત્યાં સુધી જાળ નાંખીશ નહીં. મેહાધીમર રૂપૈયો લેઈ ઘેર ગયો. મેહાધીમરે વૈસ્ણવને કહ્યું કે મને ખાવાનું દેવરાવજો. શ્રી ગુસાંઈજી ભોજન કરી રહ્યા અને સર્વે વૈરણવને પાતળ ધરાવી. પેલા વૈષ્ણવે વ્રજવાસીને કહયું કે આ ગામમાં મેહાધીમર રહે છે તેને બોલાવી લાવો. મેહાધીમર આવ્યો અને શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કર્યાં. તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં અને વિનતી કરી કે મહારાજ

મને રક્ષણ લો. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરીને નામ સંભળાવ્યું. અને મેહાના ઘરના સર્વને નામ સંભળાવ્યું. મેહાને શ્રીગુસાં-ઈજીના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું. અને આ પદ ગાયું. રાગ ભૈરવ " શ્રી વિઠલ પ્રભુ મહા ઉદાર. મહાપતિત શરણાગત લીને નિર્ધાર ।। ૧ ।। વેદ પુરાણ સાર જો કહિયે સો પુરૂષોતમ હાથ દિયે ।। મેહાપ્રભુ ગિરિધર પ્રકટે પુષ્ટીમારગ રસ પ્રકટ કિયો ।। ૨ ।। આ પદ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી ઘણા પ્રસન્ન થયા અને વૈષ્ણવ ક-હેવા લાગ્યા કે મેહા સવારે જાળ નાંખવા બેઠો હતો. ને દર્શન માત્રથીજ તેની બુદ્ધિ નિરમળ કેમ થઇ હશે. પ્રભુની કૃપાનો પાર નથી. શ્રી ગુસાંઇજીએ મેહાને જુઠણની પાતળ ધરી. તે મે-હાએ ખાધી એટલે ભગવત લીલાનો અનુભવ થયો. પછી શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે આવ્યો. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. અન્નકુટપર શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવા ગયો અને અન્નકુટનું પદ ગાયું. પદ રાગ સારંગ ।। હમારો દેવ ગોવર્ધનપર્વત ગોધન જયાં સુખારો ।। સુરપતિકોં બલિભાગ ન દિજે કિજે મતોહમારો ।। ૧ ।। પાવક પવન ચંદજબ સુરજ પર્વત આજ્ઞાલીન ।। તા ઈશ્વર કહો કિજીયે કહા ઈંદ્ર કે દિને ।। ૨ ।। દાજાકે આસપાસ સબ વ્રજકુલ સુખી રહે પ્રભુ પારે ।। જારે સકટ અછુતો લે લે ભલો મતો કોટારે ।। ૩ ।। બડે બડે બૈઠ વિચારમનોરરિ પર્વતકો બલ દિજે ।। નંદલાલકો કુંવર લાડીલો કાન્હ કહેસો કીજે ।। ૪ ।। માખન દુધ દહ્યો ઘૃત પા-યસ સબ લે લે વ્રજવાસી ।। યજ્ઞ સ્વરૂપ ધરે બલી ભુકતત પ-ર્વત શૈલ નિવાસી ।। ૫ ।। મિથ્યા ભાગ સુરપતિજીય જાન્યો

મેઘ દિયે મુકુરાઈ ।। મેહાપ્રભુ ગિરિધર કર રાખ્યો નંદસુવન સુખદાઈ ।। ૬ ।। રાગ સારંગા સુનિયે તાત હમારો મતો શ્રી ગોવર્ધન પુજા કીજે ।। જો તુમ યજ્ઞ રચ્યો સુરપતિકો સો બલિ ઈંહાં લે દિજે ।। ૧ ।। કંદ મુલ ફલ ફુલનકિ નિધિં જો માગો સો પાવો ।। ।।યહ ગિરિવાસ હમારો નિશદિન નિર્ભય ગાય ચરાવો ।। ૨ ।। દુધ દહીં કે માટ ભરાયે વ્યંજન અમૃત અપાર ।। મધુ મેવા પકવાન મિઠાઈ ભરિ ભરિ રાખે થાર ।। ૩ ।। બડે બડે બૈઠી વીચાર મતો કરી કાન્હ કહે સોઈ કીજે ।। વિવિધ ભાંતકો અન્નકુટ કરિ પર્વતકો બલિ દિજે ।। ૪ ।।યહ નગનાના રૂપ ધરત હૈં વ્રજ જનકો રખવારે. ।। દેવનમેં યહ બડો દેવતા મોહકો અતિ પ્યારો ।। ૫ ।। નંદ નંદ આર રૂપ આપ ધરી આપન ભોજન કીનો ।। મેહા પ્રભુ ગિરિધરન લાડીલો માગ માગ સબ લીનો ।। ૬ ।। આ પદ ગાઈ ચુકયો ત્યારે મેહાને મુર્છા આવી. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા દ્રષ્ટી કરી ઉભો કર્યો. અને આજ્ઞા કરી કે શ્રી નાથજીની ઈચ્છા છે કે હજુ થોડા દિવસ તમે ભુતળપર રહો. આ સાંભળી તે બેઠો થયો. અને દંડવત કરીને કહ્યું કે "निजेच्छात करिग्यति," આ પ્રમાણે કહીને શ્રી ઠાકુરજીની સેવામાં તત્પર થયો. પછી મેહા ગોપાલપુરમાં આવી સેવા કરવા લાગ્યો. મેહાની સ્ત્રીને ગર્ભ થયો પ્રસવતી વખતે મેહા ઘેર નહોતો. મેહાને પુત્ર થયો ત્યારે મેહાની સ્ત્રીને પશ્ચાતાપ થયો કે આ દુષ્ટ પુત્ર કેમ થયો કે મારી ભગવત્સેવા છુટી. આ પ્રમાણે વિચાર કરી રોવા લાગી. શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી કે તું રોઈશ મા. ન્હાઇને મારી સેવા કર, તે સ્ત્રી રીત પ્રમાણે ન્હા-

ઈને સેવા કરવા લાગી. જ્યારે મેહા આવ્યો ત્યારે તેણે કહ્યું કે આવી અવસ્થામાં સેવા કેમ કરી ? ત્યારે સ્ત્રીએ કહ્યું કે મને શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી છે, મેહા આ સાંભળી ઘણો રાજી થયો. મેહાએ ઘણાં પદ કરી ભગવદલીલા અનેક પ્રકારે ગાઈ છે મેહા શ્રી ગુસાંઈજીનો કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા.

(મોહનદાસની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૫ મી.)

મોહનદાસ ગોપાલપુરમાં રહેતા હતા. ગોવિંદકુંડ નિત્ય ન્હાવા આવતા ત્યારે ગોપાલપુરથી પર્વતપર ચઢતા અને ગોવિંદ તરફ ઉતરતા. એક દિવસ ઉતરવાના રસ્તાપર છાણ પડયું હતું તેથી તે વૈષ્ણવ બીજી બાજુએથી ઉતર્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમને ઉતરતા જોયા. એટલે માથું હલાવ્યું. મોહનદાસે શ્રી ગુસાંઈજીને દંડવત કરીને પુછયું કે આપે મને જોઈને માથું કેમ હલાવ્યું ? શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે વિનાકારણ તમે ગિરિરાજપર પગ મુકો છો અને પગથી ખુંદો છો તેથી ગિરિરાજનું માહાત્મ્ય તમે કંઈ પણ જાણતા નથી. બીજા વૈસ્ણવે કહ્યું કે આપ કૃપા કરી ગિરિરાજનું માહાત્મ્ય કહો. શ્રી ગુસાંઈજીએ પદ્મપુરાણની કથા કહી. એક દિવસ શ્રી ઠાકુરજી તથા નારદજી વનમાં ઉભા હતા, ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ જળ લાવવા આજ્ઞા કરી. નારદજી જળ લેવાને ગયા. ત્યાં જાય તો એક સરોવર હતું. અને બે રૂષી તપસ્યા કરતા હતા, અને તળાવની પાસે મનુસ્યના હાડકાંનો પર્વત હતો. નારદજી જોઈને વિસ્મય પામ્યા. અને જળ લીધા વીના પાછા આવ્યા. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ પુછયું કે જળ કેમ ન લાવ્યા ? ત્યારે નારદજીએ

સર્વ સમાચાર કહ્યા. અને કારણ પુછયું. શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી કે બે રૂષી શ્રી ગોવર્ધન પર્વતના દર્શન માટે તપશ્ચર્યા કરે છે. એમના જેટલા જન્મ થયા તેટલા શરીર છુટી છુટીને હાડકાના પર્વત થઈ ગયો છે તોપણ તેમને પર્વતના દર્શન થતાં નથી. આ સાંભળી નારદજી ઘણા વિસ્મય પામ્યા. શ્રી ગુસાંઈજી આજ્ઞા કરેછે કે આપણને શ્રી ગોવર્ધન પર્વત શ્રીમહાપ્રભુજીની કૃપાથી દર્શન દેછે અને એવું રૂપ શ્રી ગોવર્ધન પર્વત સાક્ષાત લીલા મદયપાતી એનાપર પગ કેમ મુકાય, કંઈ ભગવત્સેવાનું કાર્ય હોય તો ઉપર ચઢવું નહીં તો સર્વથી પગ મુકવો નહી. આ સાંભળી મોહનદાસને ઘણો પશ્ચાતાપ થયો. શ્રી ગુસાંઈજી પાસે અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. પછી તે શ્રી નાથજીની સેવા તથા દર્શન વીના કોઈ દીવસ ગિરીરાજપર પગ મુકતા નહીં. એ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ચતુરભુજદાસ બ્રાહ્મણની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૬ મી.)

એ ચતુરભુજદાસ પંડિત હતા. તેમને વિદ્યાનો અભ્યાસ ઘણો હતો, અકબર પાદશાહ સાથે મેલાપ ઘણો હતો. અકબર પાદશાહ જે કંઈ પણ પુછતો તેનો તરત જવાબ દેતા. એક દિવસ પાદશાહે ચતુરભુજદાસની પ્રસંસા કરી ત્યારે બીરબલે કહ્યુ કે એતો મારી પાસે નોકરી કરતો હતો. પાદશાહે ચતુરભુજદાસને પુછયું ત્યારે તેમણે કહ્યુ કે આપને મળવાને કોની ચાકરી ન કરૂં આ સાંભળી પાદશાહ ઘણો રાજી થયો. ચતુરભુજદાસને મહિનાના હજાર રૂપૈયા પગાર કરી દિધો. જે કોઈ પંડિત આ-

વતો તેની સાથે ચતુરભુજદાસ વાદ કરતા અને સર્વ પંડિતોને જીતી લેતા. એક વખત ચતુરભુજદાસ મથુરાજીમાં આવ્યા અને વિશ્રાંત ઘાટપર ન્હાઈને કહેવા લાગ્યા કે 'विद्याभागवतावधि' આ સાંભળી એક વૈષ્ણવ બોલ્યો કે 'चातुरीविठ्ठलेशावधि.' ચતુરભુજદાસે કહ્યું કે મને શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીનો મેલાપ કરાવી દો. ત્યારે તે વૈસ્ણવ ચતુરભુજદાસને શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે લઈ ગયો. શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમ કોટિકંદર્પ લાવણ્ય એવાં સ્વરૂપનાં દર્શન થયાં. ચતુરભુજદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા અને શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં. શ્રી ગોવર્ધનનાથજીના કવિત બનાવ્યા. અને જન્મપર્યંત શ્રીજીદ્વાર છોડીને કંઈ પણ ગયા નહીં. એક દિવસ પૃથ્વીપતિને ખબર પડી કે ચતુરભુજદાસ ગોપાલપુરમાં છે. તેણે ચતુરભુજદાસને બોલાવવાને માણુસ મોકલ્યું. ચતુરભુજદાસે પૃથ્વીપતિને પત્ર લખીને મોકલ્યો તેમાં લખ્યું છે કે જાકો મન નંદસું લાગ્યો તીકો; સુખસંપતકી કહાં લગ વરણુ સબ જગ લાગત ફીકો. આ પત્ર લઈને તે માણુસે પૃથ્વીપતિને આપ્યો. પૃથ્વીપતિએ વિચાર કર્યો કે જેને જગત ફીકું લાગે છે તેને આપણે મીઠું કેવી રીતે લગાડીએ. એ ચતુરભુજદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વિરકત વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૭ મી.)

એ બ્રાહ્મણ વૈષ્ણવ ગામડામાં રહેતો હતો અને ચપટી માગી નિર્વાહ કરતો, શ્રી ઠાકુરજીની સેવા ઘણી સારી રીતે ક-

રતો હતો. શ્રી ઠાકુરજી સાનુભાવ જણાવતા હતા. એ વૈષ્ણવોને ઘેર ચપટી માગતો. એક વૈષ્ણવને ઘેર તે ચપટી લેવા ગયો ત્યારે તેના પુત્રનો દેહ છુટયો હતો વૈષ્ણવ તે વખતે ગયો. અને વિચાર કર્યો કે આની આવરદા ઘણી હતિ છતાં તે એકદમ કેમ મુઓ હશે. તેનું અકાલ મ્રત્યુ થયું છે. વૈસ્ણવે ચરણામ્રત તેના મુખમાં દીધું. અને ચરણામૃતનો શ્લોક બોલ્યો.

श्लोक–अकालमृत्युहरणंसर्वव्याधिविनाशम् ॥ विष्णुपादोदकंतीर्थंजठरेधारयाम्यहम् ॥१॥

આ અક્ષર બોલ્યો. વૈસ્ણવની વાણી સત્ય કરવાને શ્રી ઠાકુરજીએ તે પુત્રમાં પ્રાણ સંજ્ઞા મુકી વૈસ્ણવનો પુત્ર જીવતો થયો. તે વખતે તે બ્રાહ્મણ વઇસ્ણવમાં ભગવદાવેશ થયો હતો જ્યારે તે બહાર આવ્યો ત્યારે લોકોએ તે બ્રાહ્મણ વઇસ્ણવને પુછયું કે એ કેમ જીવતો થયો. ત્યારે તેણે કહ્યું કે ચરણામૃત અને અસ્ટાક્ષરથી જીવતો થયો છે. લોકોએ આ વાત જુઠી માની. એ બ્રાહ્મણ વઇસ્ણવ એવો કૃપાપાત્ર હતો જેને ચરણામૃત ઉપર દ્રઢ વિશ્વાસ હતો.

(ગુલાબદાસ ક્ષત્રીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૮ મી.)

એ ગુલાબદાસ પરમકૃપાળુ શ્રી ગુસાંઇજીની શરણ ગયા. થોડા દિવસ પછી તે મ્લેચ્છના દેશમાં જઇને રહયા અને ભ્રષ્ટ થયા અને અભક્ષાભક્ષ કરવા લાગ્યા અને ગુલાબખાન નામ રાખ્યું. આ વાત શ્રી ગુસાંઈજીએ સાંભળી ત્યારે તેને બોલાવવાને એક વઇસ્ણવને મોકલ્યા. વઇસ્ણવે જઇને ગુલાબદાસને કહયું કે તમને શ્રી ગુસાંઇજી બોલાવે છે આ વખતે ગુલાબદાસ વેશ્યાનિ પાસે બેઠા હતા. તેમણે કહયું કે હું આવો ભરષ્ટ થયો

છું તોપણ શ્રી ગુસાંઈજી મને સંભારે છે. આ પ્રમાણે ત્રણ વખત કહયું કે શ્રી ગુસાંઈજી મને હજુ સંભારે છે, તેને વિરહતાપ થયો અને ગુલાબદાસનો દેહ છુટી ગયો. આ જોઈ વૈષ્ણવ ચકિત થયો પછી તે ત્યાંથી ચાલ્યો અને મનમાં વિચાર કર્યો કે આ સંદેહ હું શ્રી ગુસાંઈજીને પુછીશ. શ્રી ગુસાંઈની પાસે આવીને જુએ છે તો ગુલાબદાસ શ્રી ગુસાંઈજીને પંખો કરે છે. એ જોતાં વૈષ્ણવનો સંદેહ દુર થયો, એ ગુલાબદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમના કર્મ વિરહતાપથી બળી ગયાં અને શુધ્ધ થઇ ભગવદ્દલીલામાં ચાલ્યા ગયા.

(ઘોંધી કલાવતીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૫૯ મી.)

ઘોંધી મુસલમાન હતો. પરંતુ ગાયન વિદ્યામાં કુશળ હતો. તે શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરી તે ઘોંધીને શ્રી નવનીતપ્રિયાજીનાં કીર્તનની સેવામાં રાખ્યો. એ ઘોંધી શ્રી નવનીતપ્રિયાજીની સંનિધાન કીર્તન કરતો હતો એક દિવસ તેનું કીર્તન સાંભળી શ્રી નવનીતપ્રિયાજીએ તાલ દીધો. એટલે શ્રી ગિરિધરજી ઉભા થયા અને રૂ. ૧૦૦૦) નાં કડાં પોતે જે પહેર્યાં હતાં તે ઉતારી ઘોંધીને આપ્યા. શ્રી ગુસાંઇજીએ આ વાત સાંભળી શ્રી ગિરિધરજીને કહ્યુ કે શ્રી નવનીતપ્રિયાજીએ તાલ દીધો ત્યારે તમે એકલાં કડાં કેમ દીધાં સર્વ ઘરાણું કેમ ન દીધું. એટલું તમારૂં લોભીપણું વિશેષ છે. શ્રી ગિરિધરજી બોલ્યા કે હું આપથી ડર્યો જેથી સર્વ ઘરેણું ન દીધું. શ્રી ગુસાંઇજી આ સાંભળી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને ઘોંધીને આજ્ઞા કરી કે નિત્ય તું મન

લગાડીને કીર્તન કરજે એ ધોંધી નવાં પદ બનાવી ગાવા લાગ્યો એ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપા પાત્ર હતો.

(એક વાણિયાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૦ મી.)

આ વાણિયો ગોપાલપુરમાં રહેતો હતો. જે કોઇ શ્રી નાથજીનાં દરશન કરીને આવતો તેને શૃંગાર પુછી લેતો. પાછળથી જે આવે તેની આગળ શૃંગાર કહે, સર્વ લોક જાણે કે એ મોટો વૈષ્ણવ છે. વઈસણુવ જાણી તેનો માલ ખરીદે. આમ કરતાં ઠગી ઠગીને તેણે ઘણા રૂપૈયા એકઠા કર્યા. એક દિવસ ભગવદિચ્છાથી સુરદાસજી તે વાણિયાની દુકાને કંઇ લેવા આવ્યા. ત્યારે તેમની આગળ તે વાણિયો શ્રી નાથજીનો શૃંગાર કહેવા લાગ્યો. સુરદાસજીએ મનમાં જાણ્યું કે આ પાખંડી છે. સુરદાસજીએ કહ્યું કે શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવા ચાલ. ત્યારે તેણે કહ્યું કે સાંજરે આવીશ. સાંજરે સુરદાસજી આવ્યા. ત્યારે તેણે કહ્યું કે કાલે આવીશ. આમ કરતાં કરતાં બે ચાર દિવસ કાઢી નાંખ્યા. એક દિવસ સુરદાસજીએ પદ ગાયું. “ આજ કામ કાલ કામ પરસુ કામ કરનો, પહેલે દિન બહુત કામ કામમાં પચમરનો. ॥ ૧ ॥ જાગૃત કામ સોવત કામ વિમુખ ભયો ચરણા ॥ છાંડ કામ સુમર શ્યામ સુર પકડ શરણા ॥ ૨ ॥ આ પદ તે વાણિઆને સંભળાવી તેને ખેંચી લઇ ગયા. પછી શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરાવ્યાં. સુરદાસજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને આને શરણ લેવા વિનંતિ કરી. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. પછી જયારે ભેટ કરવાનો વખત થયો ત્યારે સુરદાસજીએ તેને ઉપદેશ કરવાને

પદ ગાયું "કીર્તન" "સુર સાઠી પ્રારંભ." રાગ સારંગ ॥ કૃષ્ણ સુમરત પાવન કીજે ॥ જેસોં જગ સ્વપ્ના સોજીજે ॥ ૧ ॥ અવધિ ઉસાસ ગણુત સબ તેરે ॥ સો વીતત ભઈ આવત તેરે. ॥ ૨ ॥ જોયે સ્વપ્ને નાહીં વિચારે. ॥ કબહું ન જન્મ વિષય લગ હારે ॥ ૩ ॥ ગહીં વિવેક બીજજો બોવેં ॥ કબહું ન જકર અગ્નિમેં સોવેં. ॥ ૪ ॥ વાર વાર તોકું સમજાવે ॥ જો છિન જાય સો બહોરિન આવે. ॥ ૫ ॥ ઠગની વિષય ઠગોરી લાઈ ॥ ગટિકા ઘટત જો છિન છિન જાઇ. ॥૬॥ ગનતાહં ગનત અવધિને રાની. ॥ છાંડ ચલ્યો નિધિભઈ બિરાની ॥ ૭ ॥ હોત કહા અબતેં પછતાનેં ॥ તરૂવન પત્ર ન મિલેં પુરાનેં ॥ ૮ ॥ પવન ઉડે સો બહુરિન આવેં ॥ કર્તા ઔાર અનેક બનાવે ॥ ૯ ॥ જલ સ્થલ પશુ પંછી સુકર ક્રિમિ ॥ માત સતનુ પાયો સબ જગ ભરમી ॥ ૧૦ ॥ કબહું-નીકે નાથ ન ગાયો ॥ એક મદન દશ દિશહિં ભમાયો. ॥૧૧॥ સોતનુ તુંઓ વેંરતિ વિગતનિ ॥ કાચ ગહેં છોડિ ચિંતામનિ ॥ ૧૨ ॥ મનહીં મન માયા અવગાહત ॥ નાયક ભયો તિહું પુર ચાહત ॥ ૧૩ ॥ સ્વર્ગ રસાતલ ભુરજ ધરની ॥ તોઉન તૃપ્ત ભયો અભિમાની ॥ ૧૪ ॥ એંસેહિ કરત અવધિ સબ બીતી ॥ ગયો ન જ્ઞાન રહયો મદ રીતી ॥ ૧૫ ॥ કબહું રાજ-નમિલિ કરત બડાઇ ॥ કબહું લલના લલિત લડાઈ ॥ ૧૬ ॥ કબહું હય હાથી રસ આસન ॥ કબહું પવકા સુખદ સુવાસન ॥ ૧૭ ॥ કબહું ચમર છત્ર શિર ઢોરે ॥ કબહું સભટ પશુ ન

ચઢિ દોરે ।। ૧૮ ।। કબહું તોરણ છત્ર બનાવે ।। કબહું મદગજ યુથ લડાવે ।। ૧૯ ।। નોબતદ્વાર બજતહીં ઠાડી ।। ત્યોં ત્યોં તૃષ્ણા શત ગુણી બાઢી ।। ૨૦ ।। દિવ્ય વસન ફુલ ફુલ સુવાસી ।। નવ યૌવન અબલા સુખ રાસી ।। ૨૧ ।। દ્વાર કપાટ સહસ્ર એક લાગે ।। સુભટ પેહેરૂવા ચહું દિશ જાગે ।। ૨૨ ।। રમણી રમતન રજની જાનિ ।। માયા મદ પીયો અભિમાની ।। ૨૩ ।। સુતવિત વનિતા હેત લગાયો ।। તબ ચેત્યો જબ કાલ ચિતાર્યો ।। ૨૪ ।। જુઠો નાટક સંગ ન સાથી ।। નોબત દ્વાર ન હય રથ હાથી ।। ૨૫ ।। ભુપ છિનકમેં ભયો ભિખારી ।। કયોં કૃત શુલ સહેં અબ ભારી ।। ૨૬ ।। ભયો અનાથ સનાથન બાંધ્યો ।। ત્રિજગ શુલ શર સન્મુખ સાંધ્યો ।। ૨૭ ।। મનુષ્ય દેહ ધરી કર્મ કમાયો ।। તે તિર છે દુખ દારૂણ આયો ।। ૨૮ ।। જેહિં તન કાજ જીવ વધ કરીનેં ।। રસના રસ આ મિષ રસલીને ।। ૨૯ ।। સો તન છુટત પ્રેત કરી ડાર્યો ।। પ્રેત પ્રેત કહિ નગર નિકાર્યો ।।૩૦।। હિંસા કર પાલન કરિ જાકી ।। વિષ્ટા કિમિ ભસ્મ થઈ તાકી ।।૩૧।। રોગ ભોગ અરૂ વિષય ભયાનક હરિપદ વિમુખ વિષય રસ પાતક ।।૩૨।। જાગ જાગને ઈહાં કો તેરો ।। માયા સ્વપ્ન કહત સબ મેરો ।। ૩૩ ।। કૃષ્ણ વિના તોહિ કોન છુડાવે ।। કો કરૂણામય બિર્દ બહાવે ।।૩૪।। અન્ય દેવકો નહી ભરોંસો ।। બાતન ખટરસ લાખ પરોસે ।। ૩૫ ।। જે જન્મ કહ્યો નૃપતિ કી જયાંઈ ।। મૃગ તૃષ્ણા કરી કોન અઘાઈ ।। ૩૬ ।। એસે અન્ય દેવ સુખદાયક ।। હરિ વિણ કોન

છુડાવન લાયક ॥ ૩૭ ॥ ધર્મરાજ સુની કૃતિ તીહારી ॥ તું વિષય નરત સુરત વિસારી ॥ ૩૮ ॥ ગર્ભ અગ્નિ રક્ષા જીન કીની ॥ સંકટ મેટિ અભયતા દીની ॥ ૩૯ ॥ હસ્ત ચરણ લોચન નાસા મુખ ॥ રૂધીરા બુંદને લહયો અધિક સુખ ॥૪૦॥ સોમુખ તે સ્વપને નહિ જાન્યો ॥ પ્રાણુનાથ નિકટ ન પહિચાન્યો ॥ ૪૧ ॥ કિત યહ શુલ સહેં અપરાધી ॥ મમ સિખ તેએકો નહિ સાધી ॥ ૪૨ ॥ કોટિકવાર માનસ તનુ પાયો ॥ હરિપથ છોડ અપથકું ધાયો ॥ ૪૩ ॥ સમય ગયે અસમય પછતૈયે માનસ જન્મ બહુરી કિતપૈયે ॥ ૪૪ ॥ પારસપાય જલધીમેં બોરે ॥ પુનપુન સુનત કપાલહિં ફોરેં ॥ ૪૫ ॥ ચિંતામણી કોડીલે દીની ॥ સુણી પરમીત કરૂણા અતી કીની ॥ ૪૬॥ જુઝત સામેં પીઠદે ભાગે પુન પુરૂષારથ કહે નહિ વાગે ॥ ૪૭ ॥ પાપ કલ્પતરૂ મુલ છિદાવે ॥ સો તરૂ પુન કેં સેતું પાવે ॥ ૪૮ ॥ મધુ ભાજન પુરાણુ વીધી દીનો ॥ સોતેં છાંડ હલાહલ પીનો ॥ ૪૯ ॥ કામધેનુ ત્યજ અજા વસ્યાઇ ॥ હરીબલ છાંડ વિષય અવગાહી ॥૫૦॥ યહ નરદેહ સ્યામ બીન ખોઈ ॥ કદી કેતુક લોં બાધી બિગોઈ ॥ ૫૧ ॥ કાહેન કર્મ કિયો તેં એંસો ॥ ધરૂવ શુકસનક સનંદન જૈસો ॥ ૫૨ ॥ સુરનર નાગ અસુર મુનીદેવક ॥ હરીપદ ભજત સબે હૈ સેવક ॥ ૫૩ ॥ પર દક્ષિણા દે શીસ નમાવેં ॥ મનસીજ તોહીન પરસન પાવેં ॥ ૫૪ ॥ જાકે ભજત એતો સુખ લહિયે ॥ સુનશઠહો કેંસે વિસરૈયૌ ॥ ૫૫ ॥ અગણિત પતીતનામ નીસ્તારે ॥ જન્મ મરણુ સંતાપ નિવારે ॥ ૫૬ ॥

નિર્ભય હોય ભકિત નીધી પાઈ ।। કબહું કાલવ્યાલ નહી ખાઇ ।। ૫૭।। સબ સુખ જીવન કૃષ્ણુનામ પદ ।। ભવજલ વ્યાધી ઉપાય પરમપદ ।। ૫૮ ।। શ્રી ભાગવત પરમ હિતકારી ।। દ્વાર રટત હરિસુર ભીખારી ।। ૫૯ ।। પરમ પતિતકું શરણુહી લીજે પદરજ દાન અભયતા દીજે ।। ૬૦ ।। સુરસાઠી સંપુર્ણ ।। આ પ્રમાણે એક એક ટુક ગાતા ગયા તેમ તેમ તે વાણીયો હજાર રૂપીયા ભેટ કરતો ગયો, સાઠ ટુંક સુધી સાઠ હજાર રૂપીયા ભેટ કરતો ગયો. સુરદાસજીનાં વચન તેના -હૃદયમાં એવા ઉતર્યા કે જેમ સુર્યોદયથી અંધકાર મટી જાય તેમ સુરદાસજીનાં વ-ચનથી તેના -હૃદયનું અંધારૂં મટી ગયું, અને મનમાં એવો વિચાર કર્યો કે આજ મારો જન્મ સફળ થયો એ વાણીયે દુકાનપર આવી સાઠ હજાર રૂપીયા કાઢી શ્રી ગુસાંઇજીને ભેટ મોકલી દીધા. અને દુકાનપર બેઠો. કોઇને શૃંગારની વાત કરે નહી. નિત્ય શ્રી નાથજીના તથા શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરી પ્રસાદ લેતો. થોડા દીવસ પછી શ્રી નાથજી વાણિયા સાથે બોલવા લાગ્યા. અને આવીને દહીદુધ લઇ જાય. વળી બીજું રૂપ ધરી દાણા લઈ તે વાણીયાની દુકાનેથી માલ ખરીદે અને દાણા આપી જાય. તે દાણાના હીરા મોતી થઇ જાય. વાણીયો હીરા મોતી સર્વ વીણીને શ્રી ગુસાંઈજીની આગળ ધરી આવે. ઘરમાં કંઈ પણ રાખે નહી. મનમાં એમ સમજ્યો કે જો દ્રવ્ય ઘરમાં રાખીશ તો પ્રભુમાંથી ચિત્ત નીકળી જશે. આ કારણથી નીર્વાહ જેટલુંજ દ્રવ્ય રાખતો. એ વાણિયો શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(રાજારાણીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૧ મી.)

એ રાજા અને તેની સ્ત્રી બન્ને વૈસ્ણવ થયાં, અને ભગવદ્દ શેવા કરવા લાગ્યાં. રાજાને એક પુત્રી થઇ. તે મોટી થઈ ત્યારે મનમાં વિચાર કર્યો કે આનો વિવાહ કોઈ રાજા સાથે કરવો જોએ. રાણીના મનમાં એમ આવ્યું કે અન્યમાર્ગીને પુત્રી નહી પરણાવું, આથી વૈસ્ણવ શોધવાને ઘણો પ્રયાસ કર્યો પછી એક રાજા વૈસ્ણવ મળ્યો તેને પુત્રી આપી. રાજા વિવાહ કરવા આવ્યો. વિવાહ કરી પોતાને દેશ ગયો તે સ્ત્રીને રાણીઓની પાશે બેસાડી દીધી. અને રાજા તો ભગવત્શેવા કરે કોઇ પણ સ્ત્રીને શેવાનું કામ ન શોંપે. આ રાજાની પુત્રી જે તેણે નવી પરણી હતી તે શેવા કરવા પોતાના પતિ પાશે જાય પરંતુ તેને શેવા કરવા ન દે. રાજાએ કહ્યુ કે જો તારે શેવા કરવાની ઇચ્છા હોય તો અમુક શેઠને ઘેર જઇ તેને જળની ગાગર લાવી દે. અને તે ગાગરના પૈસા લાવી મને દે તો તને શેવા કરવા દઉં, તે શેઠને ઘેર જઇ ગાગર ભરી લાવી, શેઠે ગારગના જળથી ઝારો ભરી. રાજાની સ્ત્રીએ કહ્યું કે મને ગાગર ભરી લાવવાના પૈસા દો. ત્યારે શેઠે કહ્યું કે આ જળની ઝારી શ્રી ઠાકુરજી આરોગ્યા છે તેથી તેની ન્યોછાવર તો સર્વસ્વ છે. જેથી મારા ઘરમાં જેટલું દ્રવ્ય છે તે બધું લઇ જાઓ. આથી રાજાની રાણીને જ્ઞાન થયું. કે મારે ઘેર શ્રી ઠાકુરજી બીરાજે છે, એક જળની ગાગર આટલી બધી કીમત છે તો આખો દીવસ શેવા કરે તેની તો શી કીમત થાય? પછો ઘેર આવી પતીને પગે પડી અને કહ્યુ કે મેં તમારી કૃપાથી ભગવત્શેવાનું સ્વરૂપ જા-

ણ્યું છે જેથી શેવા વિના હવે હું અન્નજળ લઇશ નહી. રાજાએ પ્રસન્ન થઈ રાણીને શેવા કરવા દીધી. બન્ને સ્ત્રી પુરૂષ શેવા કરવા લાગ્યાં, એ રાજા રાણી એવા કૃપાપાત્ર હતાં જેણે અન્ય માર્ગીને પુત્રી ન આપી અને પુત્રી એવી કૃપાપાત્ર થઇ કે જેણે શેઠને ઘેર જઈ એક દીવસમાં ભગવત્સ્વરૂપ જાણ્યું, એ રાજા રાણી પુત્રી અને જમાઇ ચારે જણ શ્રી ગુસાંઇજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર થયાં.

(એક વૈસણવ સુકન જોઇને ચાલતો તેની વાર્ત્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૬૨ મી.)

એ વઇસણુવ ગુજરાતથી શ્રી ગોકુળ જઇ શ્રી ગુસાંઇજીનો શેવક થયો. આ વઇસણુવ જે કંઈ કામ કરતો તે શુકન જોઇને કરતો. એક દિવસ શુકનની વાત નીકળી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે દર્શન માટે શુકનનું શું કામ છે અને તેજ સમય સુરદાસજીનું કિર્તન ગાયું. પદ " મિલે હેં ગોપાલ સાઈ દીન નીકોં ॥ જોતિષ નિગમ પુરાણુ બડે ઠગ જાનો ફાંસીજીકો ॥ ૧ ॥ જે બુઝે તો ઉતર દેહું વિન બુઝે મત ફીકો ॥ કમલબીન દાદુર શું તરસત સબ ધન પરત અતીકો ॥ ૨॥ ભદ્રા ભલી ભરાણી ચલત મેઘ અરૂ છીકો અપને ઠોર સબે ગ્રહની કે હરણુ ભયો કયુંસીકા ॥૩॥ સુન મુઢ મધુડર વૃજ આયો લે અપયશ કોટીકો ॥ સુર જયાં લોં નેમ ધર્મ વરત શો પ્રેમી કોડીકો ॥૪॥ આ પદ શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી મુખથી ગાયું. તે દિવસથી તે વઈસણુવને નિશ્ચય થયો આજ પછી સર્વથા શુકન નહી જોઉ. એ વઈસણુવને શ્રી ગુસાંઇજીના વચનપર એવો વિશ્વાસ હતો.

(એક બાઇની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૬૩ મી.)

એ બાઇ ગોળવાડમાં રહેતી હતી. શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધાર્યા ત્યારે ગોળવાડમાં આવી મુકામ કર્યો. આ બાઇ જળ ભરવા જતી હતી તેણે શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં. તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયાં. તેથી આ બાઈ શ્રી ગુસાંઇજીને શરણુ આવી. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગી, આ બાઈને એક પુત્ર હતો તે લુંટારાનો ધંધો કરતો. જે કોઈ વેપારી રસ્તામાં મળેતેને મારી તેનું ધન લુંટી લાવતો. આ બાઈએ તેના પુત્રને કહ્યુ કે તું વૈષ્ણવને કોઈ દિવસ મારીશ નહી ત્યારે તેના પુત્રે પુછયું કે હું કેવી રીતે ઓળખું કે આ વૈષ્ણુવ છે ત્યારે તેણે કહ્યુ કે તું જેને લુંટે તેને અહીં પકડી લાવજે. હું ઓળખીશ. પુત્ર તે પ્રમાણે પકડી લાવતો. અને બાઇને દેખાડતો. એક દિવસ ૧૧ વેપારીને પકડી લાવ્યો. તેમાં એક વૈષ્ણુવ હતો. તેની માએ કહ્યુ કે આને છોડી મુક. ત્યારે તે વૈષ્ણુવે કહ્યુ કે આ ૧૦ મનુષ્ય મારા ભાઈ છે હું તેમની પાછળ મારો જીવ દઇશ. તે બાઈએ તે વૈષ્ણુવનો આગ્રહ જોઈ સર્વને છોડાવિ મુકયા. અને વૈશણુવને કહ્યુ કે તમે રસોઈ કરો અને મહાપ્રસાદ લો. તે વૈષ્ણુવે રસોઈ કરી. અને દશ જણુને મહાપ્રસાદ લેવરાવ્યો. તે બાઈને તેના પુત્રને અને ૧૫૦ સ્વાર જે તે બાઈના પુત્રની સાથે ચોરી કરવા ફરતા હતા તે સર્વને પ્રસાદ લેવરાવ્યો પરંતુ મહાપ્રસાદ ખુટયો નહી. ત્યારે તે બાઇના પુત્રે પુછયું કે તમે રસોઈ તો ૧૧ મનુષ્યની કરી હતી પરંતુ સર્વને મહાપ્રસાદ કેમ પરિપુર્ણ થયો અને હજુ ૧૧ મનુષ્ય

પ્રસાદ લે એટલો વધી પડયો છે ત્યારે વૈશણવે કહ્યુ કે જે હકનું ખાય છે અને પોતાની મહેનતનું દ્રવ્ય કમાઇને ખાય છે તેને કોઈ દિવસ ઘટતું નથી. ત્યારે તે પુત્ર બોલ્યો કે મને પણ તે શીખવો તો ઘણું સારૂં. વૈશણવે કહ્યુ કે તમે ચોરી કરવી છોડી દો. અને ખેતી કરીને ખાઓ તો તમારે પણ એમ થશે. તે બાઇના પુત્ર પટેલે ચોરી કરવી છોડી દીધિ. અને સર્વ ગામને ચોરી કરતાં રોકયું. અને ખેતી કરવા લાગ્યા. એ બાઇ શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી જેના સંગથી આખું ગામ શ્રી ગુસાંઇજીને પધરાવી વૈશણવ થયું.

(કુંભનદાસજીના પુત્ર કૃષ્ણદાસજીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૪ મી.)

એ કૃષ્ણદાસ શ્રી નાથજીની ગાયોની સેવા કરતા. એક દિવસ કુંભનદાસજીને શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછયું કે તમારે કેટલા પુત્ર છે ત્યારે તેમણે કહ્યું કે દોઢ પુત્ર છે. પોતે આજ્ઞા કરી કે દોઢ કેવી રીતે. અર્ધા પુત્રની સમજણ પાડો ત્યારે કુંભનદાસજીએ કહ્યુ કે પુષ્ટીમાર્ગમાં ભગવત્સેવા અને ભગવદ ગુણગાન એ મુખ્ય વસ્તુ છે. બન્ને કામ કરે તે આખો અને એક કામ કરે તે અર્ધો. ચતુરભુજદાસ બે કામ કરે છે સેવા અને ગુણગાન અને કૃષ્ણદાસ એક સેવા કરે છે જેથી તે અર્ધો પુત્ર છે. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી હસ્યા અને આજ્ઞા કરી કે વૈસણવને એકજ કામ જોઈએ. એ કૃષ્ણદાસ દિવસ રાત ગાયોની સેવા કરતા. અને ગાય ચરાવતા હતા. એક દિવસ ગાયોમાં સિંહ આવ્યો ત્યારે ગાયોનો પ્રાણ બચાવવાને કૃષ્ણદાસે પોતાનો પ્રાણ દીધો, અને સિંહનો ઝપાટો ખમ્યા. જયારે કૃષ્ણ-

દાસના પ્રાણ છુટયા ત્યારે ખીરકમાં શ્રી નાથજી ગોપીનાથ-દાસ ગ્વાલની પાસે ગાય દોહતા હતા અને કૃષ્ણદાસ વાછડું પકડી રહ્યા હતા. આ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે દીઠું હતું. એ વાર્તા કુંભનદાસજીની વાર્તામાં લખી છે તેથી અહિં લખી નથી. એ કૃષ્ણદાસજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

કૃસ્ણભટ્ટજીના પુત્ર ગોકુળભટ્ટ અને ગોવિંદભટ્ટની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૬૫.)

એ બન્ને ભાઈ બાળપણમાં શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા તે શ્રી ગુસાંઇજી પાસે ભણ્યા હતા. તે પુષ્ટીમાર્ગની શ્રી સુબો-ધિનીજી આદિ ગ્રન્થમાં ઘણા પ્રવીણ હતા. શાસ્રાર્થમાં ઘણા કુશળ હતા, જ્યારે તે મોટા થયા ત્યારે એક ભાઇ ઉજ્જનમાં રહેતો અને એક શ્રીજીદ્વારમાં રહેતો. વર્ષ પ્રતિ વર્ષ શ્રી નાથ-જીની સેવા અને ઘરના શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરતા આ વર્ષ ગોવિંદભટ્ટ શ્રીજીદ્વાર જતા તો ગોકુલભટ્ટ ઉજ્જન આવતા. અને ગોકુલભટ્ટ શ્રીજીદ્વાર જતા ત્યારે ગોવિંદભટ્ટ ઉજ્જન આવતા શ્રી ગુસાંઈજીની કૃપાથી તેમનું ચિત્ત શ્રી નાથજી વિના એક ક્ષણ પણ સ્થિર રહેતું નહિ. શ્રી ગોવર્ધનનાથજી અને ઘરના શ્રી ઠાકુરજી બન્ને સ્વરૂપમાં તેમની એક સરખી પ્રીતિ હતી. તેથી ઘરના શ્રી ઠાકુરજી અને શ્રી નાથજી તેમના પર પ્રસન્ન રહેતા. શૃંગાર ધરતા જો ભુલે તો શ્રી નાથજી તેમને શીખવતા. એ બન્ને ભાઈ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(યાદવેંદ્રદાસ આગ્રામાં રહેત તેમની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૧૬૬ મી.)

એ યાદવેન્દ્રદાસ શ્રી ગુસાંઇજીની સનિધાન રહેતા હતા.

એ યાદવેન્દ્રદાસ શ્રી સુબોધિનીજીની સર્વ પંકતિ કંઠગ્ર રાખતા. દીવસ રાત ભગવલ્લીલાનું અવગાહન કરતા. ભગવદ્દરસના પ્રતાપથી સખીભાવ તેમને થઈ ગયો, સર્વ લીલાનાં દર્શનનો અધીકાર થયો. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન શ્રી ગોવર્ધનનાથજી સાથે યુગલ સ્વરૂપે થયા. જેમ ગોપાલદાસજીએ આખ્યાનમાં ગાયું છે. "રૂપ બેઉ એકતે ભિન્ન થઇ વિસ્તરે વિવિધ લીલા કરે ભજન સારે ।। વિવિધ વચનાવળી નયનસેંને મળી સાંગના સુચવે નિશ વિહારે ।। ૧ ।। વિવિધ મુકતાવળી પાટ સુત્રે ફરી ગલસરી શોભતાં કર સિંગારે ।। વિવિધ કુસુમાવળી ગ્રથિત હાથે કરી એકએકને કંઠ આરોપે હારે ।। ૨ ।। વિવિધ મેવા ભોગ મધુર મિષ્ટાન્ન રસ દસમસ્યાં અર્પતે બહુ પ્રકારે ।। વિવિધ બીડાં સુગંધ કપુરને એલચી લૌંગ પુગી પાન ખેરસારે ।। ૩ ।। આવાં દર્શન યાદવેન્દ્રદાસજીને થયાં. યાદવેન્દ્રદાસપર શ્રી ગુસાંઇજીની એવી કૃપા હતી જેવાં દર્શન કરતા તેવાં પદ નવા કરીને ગાતા. એ યાદવેન્દ્રદાસ ક્ષત્રી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(મથુરામલ અને હરજીમલ બે ભાઇની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૬૭ મી.)

જ્યારે પુરૂષોતમદાસ ચોપડા ક્ષત્રી વૃદ્ધ થયા અને શ્રી લાડલેશજીની સેવા ન બનવા લાગી ત્યારે શ્રી લાડલેશજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને આજ્ઞાકરી કે મારી સેવા મથુરામલ અને હરજી મલને કરવાનિ આજ્ઞા આપો તો સારૂં પુરૂષોતમદાસ વૃદ્ધ થયા છે. શ્રી ગુસાંઇજીએ તેમને માથે શ્રી લાડલેશજી પધરાવી

દીધા. એ બન્ને ભાઈ ઘણી પ્રીતિથી શ્રી લાડલેશજીની સેવા કરવા લાગ્યા, શ્રી લાડલેશજી બન્ને ભાઈ સાથે ઝઘડા કરી અનેક પ્રકારની સામગ્રી માગતા, બન્ને ભાઇ પ્રભુને પ્રસન્ન રાખતા. બાલક ઉદાસ ન થાય તેમ કરતા. જેનો છેલ્લો જન્મ હોય તેની એવી વૃતી થાય, એ બન્ને ભાઈ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્રં હતા જેમણે મન ક્રમ અને વચન કરી શ્રી લાડલેશજીને પ્રસન્ન કર્યા.

(એક બલાઈની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૧૮ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાતથી વ્રજ પધારતા હતા. રસ્તામાં આવતા એક ઠેકાણે રસ્તો ભુલી ગયા, ત્યાં એક બલાઈ મળ્યો. તેને વૈષ્ણવોએ રસ્તો પુછયો, ત્યારે બલાઇએ કહયું કે આ રસ્તે ચોર લુંટે છે જેથી ચાલો બીજે રસ્તે તમને લઈ જાઉં, તે વૈસ્ણુવની શાથે બીજે રસ્તે ચાલ્યો. સારે રસ્તે લઇ આવ્યો. પછી તે બલાઇને પુછયું કે તારૂં ગામ કયાં છે ? ત્યારે તેણે કહ્યુ કે આ રસ્તામાં આવશે, શ્રી ગુસાંઇજીનાં મનુસ્યોએ કહ્યું કે જો તું અમારી સાથે આવે તો તને અમે ખાવાનું દઇએ અને ખર્ચી પણ દઇએ, તે સાથે ગયો રસ્તામાં મુકામ કર્યો ત્યાં રસોઈ થઈ શ્રી ઠાકુરજી આરોગ્યા પછી ગુસાંઈજીએ ભોજન કર્યું, પછી સર્વ વૈસ્ણુવોએ પ્રસાદ લીધો. અને સર્વે તે બલાઈને જુઠણ આપી. જુઠણ લેતાંજ તે બલાઈનું અંતઃકરણ નિર્મળ થયું, અને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમનાં થયાં. શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતી કરી કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ

કૃપા કરી નામ સંભળાવ્યું. નિત્ય શ્રી ગુસાંઇજીની સાથે જાય અને વૈશણુવની જુઠણુ લે. દિવસે દિવસે તેનો ભાવ વધતો ગયો આમ કરતાં તેનું ગામ આવ્યું ત્યાં શ્રી ગુસાંઇજીએ મુકામ કરાવ્યો. અને તેની સ્ત્રીને લાવી વૈશણુવ કરાવી અને જુઠણુ ખવરાવિ. જુઠણુ લેતામાંજ તે સ્ત્રીના મનનો મેલ છુટી ગયો. અને દિવ્યદ્રષ્ટી થઈ. દર્શન કરી પોતાના ઘેરઆવી. ઘરના રસ્તે તેને વિરહતાપ થયો. મુર્છા ખાઈને પડી, બલાઈ ઉઠાવી લાવ્યો અને શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કરાવ્યા ત્યારે તેને ચેતન આવ્યું. એ સ્ત્રી પુરૂષ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે શ્રી ગોકુળ આવ્યાં. દુર દુર ચાલે કોઈ મનુશ્યને અડકે નહિ. જ્યારે શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી યમુનાથજીના ઘાટપર પધાર્યા ત્યારે તે ત્યાં બેસી રહ્યા. કોઇ નાવપર બેસાડે નહીં કારણુ કે અભડાય. જેથી પાર ન ઉતર્યા. બીજે દિવસે તેમને શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન ન થયાં તેથી તાવ ચઢયો. અને મુર્છા ખાઈને પડી રહ્યાં. આ ખબર શ્રી ગુસાંઇજીને પડી. શ્રી ગુસાંઈજીએ માણુસ મોકલ્યું. તો બંને મુર્છા ખાઇ પડયા છે તેમને પાર ઉતાર્યા તોપણુ મુર્છા શાન્ત થઈ નહિ, શ્રી ગુસાંઈજીએ પધારી તેમને ચરણુ સ્પર્શ કરાવ્યા ત્યારે તેમની મુર્છા ખુલી થઈ, ત્યારે તેમણે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે આપનાં દર્શન વિના અમારા પ્રાણુ રહેસે નહિ. શ્રી ગુસાંઇજીએ પાદુકાની સેવા પધરાવા દીધી અને કહ્યું કે તમે આની સેવા કરો. જ્યારે તમારો મનોરથ હશે ત્યારે હું એમાંથી રૂપ ધરી તમને દર્શન દઇશ. પછી આજ્ઞા કરી કે ફલ ફુલ મેવા અને દુધની સામગ્રી ભોગ ધરજો

અને એકાંતમાં જઈ શેવા કરો. એ બલાઈ એક નિર્જન વનમ પર્વતની ગુફામાં જઈને રહયો, અને પાદુકાજી પધરાવી શેવા કરવા લાગ્યો ફલ ફુલ લાવી ભોગ ધરે અને સાંજસવાર નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજી તેમને દર્શન દે. કોઈવાર પુસ્તક વાંચતા, કોઈવાર જપ કરતા, કોઈવાર સંધ્યા વંદન કરતા વિગેરે તેમના જે જે મનોરથ હતા તેવાં તેમને દર્શન દેતા. સ્ત્રીએ તેના પતિને કહયું કે મારો મણકો વેચીને પુણી અને ચરખો લાવી દો. બલાઈ લઈ આવ્યો. સ્ત્રી ચરખો કાંતી સુતર વેચીને પુણી લાવે. આમ કરતાં પાંચ સાત રૂપૈયા એકઠા કર્યા. પછી એક ગાય લાવ્યા અને તેના દુધની સામગ્રી કરવા લાગ્યા. ગાયના કાનમાં અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહી દીધો તેથી તે ગાય નિર્ભય થઈ વનમાં ચરે. ગાય અને બળદ વિના બીજાને તે ગાય સિંહ જેવી દેખાય. તે નિર્ભયપણે વનમાં ચર્યા કરે. કોઈ મનુસ્ય કે પશુ તેની પાશે આવે નહી અને સદા કામધેનુંની પેઠે દુધ દે બન્ને સ્ત્રી પુરૂષ કંદરામાં શેવા કરતા હતા એક દિવસ ચાર બ્રાહ્મણ ભુલા પડયા અને તેથી તે આ વનમાં આવ્યા. તે બ્રાહ્મણનો તેમણે સત્કાર કર્યો અને પુછયું કે કેમ આવ્યા છો ? તેમણે કહયું કે અમારા ગામના રાજાએ સર્વ બ્રાહ્મણોને કેદ કર્યા છે, અને કહે છે કે તમે મારા પિતાના લાખો રૂપૈયા દાન ધર્મના ખાઈ ગયા છો તે પાછા દો નહી તો મારા પિતાના હાથનો પત્ર લાવો તો હું સાચું માનું. આ દુ:ખનાં માર્યા અમે ભાગી આવ્યા છીએ. સ્ત્રીએ કહયું તે ત-

મારા રાજાનો પિતા નરકમાં પડયો છે તે હું અહીં બેઠી બેઠી જોઉં છું. તમે કહો તો તમને મેળાવી દઉં. બ્રાહ્મણ હાથ જોડીને બોલ્યા કે જેમ બને તેમ અમને મેળાવી દો તો ઘણું સારૂં તે બલાઈની સ્ત્રીએ કહ્યું કે આંખ મીચી દો. ભગવત્કૃપાના બળથી તે સ્ત્રીએ તેમને યમલોકમાં પહોંચાડી દીધા, ચારે બ્રાહ્મણ મથરાજાને કહીને રાજાના પિતાને મળ્યા. અને સર્વ સમાચાર કહ્યા. અને તેની પાસેથી પત્ર લખાવી લીધો. તેમાં લખ્યું કે જે દિવસથી બ્રાહ્મણ કેદમાં પડયા છે તે દિવસથી હુ નરકમાં પડયો છું અને જો તારે દ્રવ્ય જોઈતું હોય તો અમુક કોઠારમાં અમુક ખજાનો છે તેમાંથી તારે હાથે જેટલું કાઢીશ તેટલું દ્રવ્ય તને મળશે, બીજો મનુસ્ય કાઢશે તો નહિ મળે આવો પત્ર લખાવી ચારે જણા આંખ મીચીને બેઠા. અને બલાઈની સ્ત્રીનું ધ્યાન કર્યું, આંખ ખોલી જુએ તો પર્વતની ગુફામાં જઈ પહોંચ્યા, અને બલાઈની સ્ત્રીને કહ્યું કે તમે અમને જીવતદાન આપ્યું છે, બલાઈએ કહ્યું કે એ સર્વ પ્રતાપ શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીનો છે. અમે તો જાતના બલાઈ છીએ. અમારી છાયાથીએ તમે અભડાઓ, પરંતુ આ સર્વ શ્રી વિઠલનાથજીનો પ્રતાપ છે. પ્રકટ નંદકુમાર શ્રી ગોકુળમાં બિરાજે છે. આ બ્રાહ્મણ શ્રી ગોકુળ ગયા અને શ્રી ગુસાંઈજીના શેવક થયા પછી તે રાજાની પાશે પત્ર લઈને ગયા એ બલ્લાઈ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

એક રાજાની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૧૯ મી.

આ રાજાએ સર્વ બ્રાહ્મણોને બંદીખાને નાંખ્યા હતા.

અને કહ્યું કે મારા પિતા પાશેથી લાખ્ખો રૂપિયા ધર્મદાનના ખઈ ગયા છો તેથી મારા પિતાનો પત્ર લાવો. ચાર બ્રાહ્મણ ભાગી ગયા અને પત્ર લઈ આવ્યા એ વાર્તા બલાઈની વાર્તામાં લખી છે પછી રાજાના પુત્રે પત્ર વાંચીને અખુટ ખજાનો ખોલ્યો. રાજાના પુત્રને વિશ્વાસ આવ્યો જેટલું દ્રવ્ય જોઈતું હતું તેટલું કાઢયું. અને સર્વ બ્રાહ્મણોને છોડી મુકયા રાજાએ આ ચાર બ્રાહ્મણોને પુછયું કે તમે કેવી રીતે આ પત્ર લાવ્યા. ત્યારે બ્રાહ્મણો બોલ્યા કે શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી શ્રી ગોકુલમાં બિરાજે છે તેમની કૃપાથી પત્ર લાવ્યા છીએ અને સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થયું છે. રાજા બ્રાહ્મણની સાથે આવી શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઇજીનો શેવક થયો, અને શ્રી નાથજીના દર્શન કર્યા, વૃજ યાત્રા કરી. અને ભગવત્શેવા પધરાવી પોતાને દેશ આવ્યો અને સારી રીતે શેવા કરવા લાગ્યો. વઈસ્ણુવનો સંગ કરવા લાગ્યો. વઈસ્ણુવના સંગથિ ભગવત્શેવાના પ્રતાપથી અને શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી તે રાજાની બુદ્ધિ નિર્મળ થઇ અને દિવ્યદ્રષ્ટિ થઇ અને તેનો પિતા નર્કમાંથિ નિકળિ વૈકુંઠમાં ગયો તે તેણે દિવ્યદ્રષ્ટિથિ જોયું. એ રાજા ભગવત્શેવા છોડિ કોઈ કામમાં ચિત્ત લગાડતો નહી. દિવસ રાત ભગવત્શેવા અને ભગવદલીલાનું ચિંતવન કરતો એ રાજા શ્રિ ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(સગુણદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૦ મી)

સગુણદાસ રૂપ સતનના સેવક હતા અને વ્રજમાં ફર્યા કરતા. જ્યારે તે શ્રી ગોકુળ ગયા ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી ઠુકરાની-

ઘાટપર બિરાજતા હતા. સગુણદાસે દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોત્તમના દર્શન થયા. શ્રી ગુસાંઇજી બોલ્યા કે સગુણદાસ નજીક આવો. સગુણદાસે પોતાના મનમાં જાણ્યું કે મને તેમણેકોઇ દિવસ દીઠો નથી અને તે જાણી ગયા છે જેથી તે સાક્ષાત નંદકુમાર છે. તેમની શરણ જાઉં તો ઠીક.સગુણદાસે વિનતિ કરી કે મહારાજ મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ન્હાઇ આવો. સગુણદાસ ન્હાઈ આવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. સગુણદાસને ભગવદલીલાની સ્ફુરતિ થઈ. શ્રી ઠાકુરજીના શ્રી ગુસાંઈજીનાં અને શ્રી મહાપ્રભુજીના સહસ્ત્રાવધી નવા પદ કરીને ગાયા. તે પદ અહીં લખ્યા નથી. સગુણદાસજીને શ્રી ઠાકુરજી જેવી લીલાનો અનુભવ કરાવતા તેવા પદ તે ગાતા હતા.

(મન્નાલાલ અને ગોવર્ધનદાસ બન્ને ભાઇની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૧૭૧ મી.)

બન્ને ભાઇ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી તેમને માથે સેવા પધરાવી દિધિ એ બન્ને ભાઈ વ્રજમાં રહિ સેવા કરવા લાગ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીને ત્યાં દર્શન કરી સેવા કરી પોતાને ઘેર આવતા. ઘણા દીવસ વ્રજમાં રહી સર્વ રીત શીખ્યા. પછી પોતાને દેશ આવ્યા. ઘેર આવી સેવા કરવા લાગ્યા. એટલામાં ખેલના દિવસ આવ્યા. રાજભોગ ધરી ભોગ સરાવી શ્રી ઠાકુરજીને ખેલાવવા લાગ્યા. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યુ કે તમે મને પહેલા ખેલાવીને પછી રાજભોગ ધરો તો ઘણું સારૂં. તેમણે કહ્યુ કે તેનું કારણ શું. શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી

કે જ્યારે ગેલ થાય છે ત્યારે સર્વ સખા અને વ્રજભકત મારી સાથે ખેલવા આવે છે. તેથી જો ખેલ થઈ ચુકે અને તરત રાજભોગ આવે તો સર્વ સખા અને વૃજભકત મારી સાથે ભોજન કરે. મને તેથી મને ઘણો આનંદ ઉપજે. તેમને જોઇ મને ભોજન ઘણું ભાવે છે. આ સાંભળી બન્ને ભાઈએ કહ્યુ કે અમે શ્રી ગુસાંઇજીને પુછીએ તે જેમ આજ્ઞા કરશે તેમ અમે કરીશું. કેમકે નવરત્ન ગ્રન્થમાં શ્રી મહાપ્રભુજીએ કહ્યું કે તે વાકય “सेवाकृतिर्गुरोराज्ञा.” શેવાની કૃતી ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે કરવી. મન્નાલાલ શ્રી ગોકુળ ગયા અને શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે પુષ્ટીમાર્ગમાં બે ક્રમ છે. જેમ શ્રી ઠાકુરજીને રૂચે તેમ કરો. શ્રી ગુસાંઈજીનિ આજ્ઞા લઈને મન્નાલાલ તરત આવ્યા. અને રાજભોગ ધર્યા પહેલા શ્રીઠાકુરજીને ખેલાવવા લાગ્યા. એ મન્નાલાલ તથા ગોવર્ધનદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા તેમને શ્રી ગુસાંઈ જી નીવાણીપર ઘણો વિશ્વાસ હતો. શ્રી ઠાકુરજીને તો બાળક સમજતા હતા. એવો તેમનો નિર્મળ ભાવ હતો.

(ભગવાનદાસ ભિતરિયાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૨ મી.)

એ સાચોરા બ્રાહ્મણ હતા. ભગવાનદાસ ગુજરાતથી આવી શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઇજીના શેવક થયા. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી તેમને શ્રી નાથજીની સેવામાં રાખ્યા. ભગવાનદાસ શ્રી નાથજીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરવા લાગ્યા. શુદ્ધ અંતઃકરણથી રાજા જેટલો ડર રાખતા અને બાળક જેવી વાત્સલ્યતા રાખતા. અને સર્વથી અધિક સ્નેહ રાખતા શ્રીનાથજી તેમનાપર

બહુ પ્રસન્નરહેતા. એક દીવસ ભગવાનદાસના દેખતા શ્રી નાથ જી શ્રીગુસાંઈજીની સાથે વાત કરતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે શ્રી નાથજીએ શું કહયું. તમે કંઇ સમજયા ત્યારે ભગવાનદાસે હાથ જોડી વિનતિ કરી કે હું તુચ્છ જીવ શું સમજું. જેથી આપની કૃપા વિના કેમ સમજાય. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી પ્રસન્ન થયા. શ્રી નાથજી ભગવાનદાસની સાથે બોલવા લાગ્યા. અને સર્વ વાત જણાવવા લાગ્યા. એ ભગવાનદાશ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક શેઠ અને વિરકતની વાર્તા.)　(પ્રસંગ ૧ લો.)　વાર્તા ૧૭૩ મી.

એ બન્ને શ્રી ગુસાંઇજીની સાથે વ્રજયાત્રા ફરવા ગયા. સંગમાં વૈષ્ણુવ ઘણા હતા. એ વિરકત વૈષ્ણુવ ચુકટી માગી નિર્વાહ કરતા. એક દીવસ વિરકત વૈષ્ણુવે રસોઈ કરી તે રસોઈની મેંડપરથી કુતરો નીકળી ગયો. ત્યારે તેણે શ્રી ગુસાંઇજીને પુછયું શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તારી રસોઈ નથી અભડાઈ. બીજે દિવસે શેઠની રસોઈની મેંડપરથી કુતરો નીકળ્યો. તેણે જઇ શ્રી ગુસાંઈજીને પુછયું. ત્યારે પોતે આજ્ઞા કરી કે તારી રસોઇ અભડાઇ ગઇ. શેઠે બીજી સામગ્રી મંગાવી રસોઈ કરાવી બીજે દીવસે વખત જોઈ શેઠે શ્રી ગુસાંઈજીને વીનતી કરી કે હે મહારાજાધિરાજ આ વિરકત વૈષ્ણુવની રસોઈ ન અભડાઇ અને મારી અભડાઈ તેનું કારણ શું. કુતરો બન્નેની મેંડપરથી સરખો નિકળ્યો હતો. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરીકે તેની પાસે દ્રવ્ય નથી પચીસ ઘેરથી માગી લાવેછે ત્યારે નિર્વાહ કરે છે અને તમારી પાસે દ્રવ્ય છે તેથી ચાહે જેટલી રસોઈ કરાવો તેટલી થઈ શકે-

એટલો તારતમ્ય છે. તેથી તેની ન અભડાઈ અને તમારી અભડાઈ શેઠના મનમાં જે દ્રવ્યનું અભીમાન હતું તે મટી ગયું. અને નિશ્ચયકર્યો કે જોદ્રવ્ય ભગવદર્પણ નથાય તો દ્રવ્યથી અનર્થ થાય. વિરકતના મનમાં ચિંતા હતી મારી પાસે દ્રવ્ય નથી તે ચિંતા મટી ગઈ. જો વધારે દ્રવ્ય હોત તો મારી કેવી બુદ્ધિ થાત. મનમાં તે પ્રસન્ન થયો. વિરકત અને શેઠ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેને તત્કાલ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું.

(મા પુત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૭૪ મી.

આ મા પુત્રી રાજનગરમાં રહેતી હતી. એક વખતશ્રીગુસાંઇજી રાજનગર પધાર્યા હતા ત્યારે આ મા પુત્રી શ્રી ગુસાંઈજીનિ સેવક થઈ. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે સેવા કરો. તેમણે કહ્યું કે અમારી પાસે દ્રવ્ય નથી. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે જેમ કરો છો તેમના તેમ કર્યા કરજો. પરંતુ માર્ગની રીત પ્રમાણે ભોગ ધરો. ત્યારે તેમણે કહ્યું કે બંટા ભોગ ધરવાને અને ઉત્થાપન ભોગ ધરવાને અમારી પાસે દ્રવ્ય નથી. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે બાજરી પલાળીને કામ ચલાવો. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમને માથે સેવા પધરાવી દિધી. તે ઘણી સારી રીતે સેવા કરવા લાગ્યા. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી ગામમાં પધાર્યા અને રસ્તામાં ઘંટાનાદ થયો. શ્રી ગુસાંઈજીએ પુછયું કે આ કોનું ઘર છે વૈષ્ણવોએ કહ્યું કે મા પુત્રી અહીં રહે છે. સાઠ વર્ષની પુત્રી છે અને પોણોસો વર્ષનિ ડોશી છે તે તેઓ અહીં સેવા કરે છે. કંઈ આચાર વિચાર બરાબર નથી. આ પ્રમાણે વૈષ્ણવોએ શ્રી ગુસાંઈજીને કહ્યું. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે

પહેલાં તો તેમનું ઘર જોઈએ. શ્રી ગુસાંઈજી કૃપા કરિને મા ઘેર પધાર્યા તેમને પધાર્યા જોઇને તેઓ ઘણુા પ્રસન્ન થયા પોતે આજ્ઞા કરિ કે સમય શો છે. ત્યારે તે બાઇએ કહ્યું કે ઉત્થાપન ભોગ તૈયારી છે શ્રી ગુસાંઈજી ભિતર પધાર્યા તો શ્રી ઠાકુરજી બાજરીના દાણુા આરોગે. છે. શ્રીઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરિકે આપ આ પ્રસાદ લો. શ્રી ગુસાંઇજીએ ભોગ ધરાવીને બહાર પધાર્યા અને તે ડોસીને કહી પોતે આરોગવા લાગ્યા. સ્નેહથી તેમનું (મા દિકરિનું)હૃદય ભરી આવ્યું અને વિચાર્યું કે શ્રી ગુસાં-ઈજી કેવા દયાળ છે, બીજા વૈશણુવો જે તે ડોશીની સાથે વ્યવ-હાર કરતા નહોતા તેઓએ પણ બાજરીના દાણુા લીધા. અને મોટા મોટા વૈશણુવ ભગવદિય પણ તે ડોશીને ઘેર નીત્ય બા-જરીના દાણુા લેવા આવતા. જે દીવસથી શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાં બાજરિ આરોગ્યા તે દિવસથી શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાં બાજરિ આ-રોગ્યા તે દિવસથી સર્વ વૈશણુવ તે ડોશીની સાથે મેળાપ રાખતા. એ મા પુત્રિ શ્રી ગુસાંઇજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં

(ગોપાલદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૫ મી.)

ગોપાલદાસ વડનગરા નાગર હતા. તે વડનગરમાં રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઇજી વડનગર પધાર્યા ત્યારે સેવક થયા શ્રી ઠા-કુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. ગુજરાતમાંથી સંગ નીકળ્યો તે સંગની સાથે ગોપાલદાસ શ્રી ગોકુળ આવ્યા. અને શ્રી ન-વનિત પ્રિયાજીના દર્શન કર્યા. આ સંગમાં પાંચસો મનુશ્ય હતા. સર્વએ રાજભોગના દર્શન કર્યા. દર્શન થઈ રહ્યા પછી શ્રી ગુસાંઈજીએ ભોજન કરી ગોપાલદાસજીને જુઠણુનિ પાતળ

ઘરિ. ગોપાળદાસે બહાર આવી સંગવાળા પાંચસો મનુશ્યને કહ્યુ કે સર્વે મહાપ્રસાદ લ્યો. વૈશ્ણવો પ્રસાદ લેવા બેઠા. શ્રી ગુસાંઈજીનિ જુઠણમાંથી ગોપાળદાશજીએ પાંચશો વૈશ્ણવોનિ પાતળ કરિ અને પાંચશોને પ્રશાદ લેવરાવ્યો તોપણ જુઠણ ઘટી નહિં. પછિ ગોપાલદાશ પ્રશાદ લેવા બેઠા તોએ જુઠણ ઘટે નહિં અને ગોપાલદાશ ઉઠે નહિં, શ્રિ ગુશાંઈજીએ ગોપાલદાશને પુછ્યું કે કેમ છે ત્યારે ગોપલદાશે વિનતિ કરિ કેજ્યાં સુધી જુઠણ રહેશે ત્યાં સુધી કેમ ઉઠાય. શ્રિ ગુશાંઈજી ન્હાવા પધાર્યા કેતરત જુઠણ ઘટિ ગઇ. અનેગોપાલદાશજી ઉઠયા. શ્રિગુશાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ગોપાલદાશજી તમારો મનોરથ શ્રિ નાથજીએ પુર્ણ કર્યો. ગોપાલદાશજીએ કહ્યુ કે આખી વિશ્વને પોતે પુર્ણ તૃપ્તિ કરે છે તો મારિ કામના આપ કેમ પુર્ણ ન કરે આપનિ કૃપાથિ શર્વ કામ પુર્ણ થાય છે એ ગોપાલદાશજી અત્રા કૃપાપાત્ર હતા.

(રણછોડદાસ વૈષ્ણવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૧ મી.)

રણછોડદાસ ગુજરાતમાં રહેતા હતા. તે બહુ દ્રવ્યપાત્રહતા. શ્રીઠાકુરજીઅને વૈષ્ણવનીસેવા ઘણિ સારીરીતે કરતાહતા વૈષ્ણવ ઉપર તેમને ઘણો વિશ્વાસહતો. એકઠગ વૈશ્ણવ બની તેમને ઘેર ઉતર્યા. તેમણે ઘણો આદરસત્કાર કર્યો. ઠગે એકાંતમાં રણછોડદાસના પુત્રને માર્યો. અને ઘરેણું લઈ લિધું પછી પોટકું બાંધી ચાલી નિકળ્યો. રસ્તામાં તેને રણછોડદાસ મળ્યા. તેમણે તે વૈષ્ણવને કહ્યુ કે પ્રસાદ લીધા વીના હું તમને નહીં જવા દઉં. પોટકું લઈ લિધું અને હાથ પકડી લઈ આવ્યા. ઘેર આવી વૈ-

ષ્ણુવને ન્હવરાવીને બેસાડયો અને પોટકું ઓરડામાં મુકયું. એવા હેતુથી કે વૈષ્ણુવ મળ્યા વિના ન જાય રણુછોડદાસની સ્ત્રીએ કહ્યું કે છોકરો સવારનો ગયો તે હજુ આવ્યો નથી. તેને શોધિ લાવો. ઘરની પાછળ બગીચો હતો તે બગીચામાં છોકરાને શોધવા ગયા. છોકરો તો મળ્યો નહીં. એક માટીનો ઢગલો જોયો. માટીનો ઢગલો બહાર કાઢવાના વિચારથી તેમાં હાથ નાખ્યો તો માલુમ પડયું કે છોકરો તેમાં મુએલો પડયો છે આ જોઇ તેના કાનમાં અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહ્યો અને કહયું કે વૈષ્ણુવ ઘેર આવ્યા છે તેમને જયશ્રી કૃષ્ન કર. છોકરો ઉઠી ઉભો થયો. છોકરાને ઘરમાં લાવી ન્હવરાવ્યો અને શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન કરાવ્યા. ઠગ આ જોઇ રણુછોડદાસને પગે પડયો અને કહયું કે આ દુષ્ટ કર્મ મેં કર્યું છે. મને ક્ષમા કરો અને વૈષ્ણુવ કરો. રણુછોડદાસે ખર્ચી દઈ તેને શ્રી ગોકુળ મોકલ્યો અને શ્રી ગુસાંઈજી ઉપર વિનતિ પત્ર લખી આપ્યો. એ રણુછોડદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમણે પુત્ર જીવતો કર્યો.

(બે ઠગ જેમણે નારાયણુદાસની સ્ત્રીને ફાંસી દિધી તેમની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૭ મી.)

ફાંસીની બધી હકિકત નારાયણુદાસનિ વાર્તામાં લખી છે. નારાયણુદાસની સ્ત્રી જીવતી થઈ એટલે તે ઠગ નારાયણુ-દાસને પગે પડયાં. અને કહયું કે અમને વૈષ્ણુવ કરો. નારાયણુ-દાસે શ્રી ગુસાંઇજી ઉપર પત્ર લખી દીધો પત્ર લઇ ઠગ શ્રી ગો-કુળ આવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમનું મન ફર્યું જોઈને શરણુ લીધા. અને કૃપા કરિ તેમને પાવન કર્યાં, અને ભગવત્શેવા

પધરાવિ દીધી એ ઠગ મોટા વૈશણુવ થયા. અને અત્યંત કૃપાપાત્ર થયા. જન્મપર્યંન નારાયણુદાશનો શત્શંગ છોડયો નહિં.

(એક રાજાનો પુત્ર બત્રીસ લક્ષણો તેની વાર્તા)) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૭૮ મી.)

જ્યારે રાજા વૃદ્ધ થયો અને અંતકાળ આવ્યો ત્યારે પોતાના પુત્રને બોલાવિને કહ્યું કે આ ગામમાં શ્યામદાશ વૈશણુવ રેહેછે તેનો તું શત્શંગ કરજે. તેના ઉપર વિશ્વાશ રાખીશ તો પ્રભુ તારૂં ભલુ કરશે આ પ્રમાણે કહિને રાજા તો ભગવદ્દચરણાર્વિંદમાં પહોંચ્યો રાજપુત્રે વૈશણુવને બોલાવિ શર્વ વાર્તા નિવેદન કરિ. એક દીવશ આ રાજપુત્રનો હાથ કપાયો ત્યારે શ્યામદાશે કહ્યું કે પ્રભુ કરે તે ભલિ કરે એક દિવશ તેનિ સ્ત્રિ મરિ ગઈ ત્યારે સર્વ લોકે કહ્યુ કે ઘણું ખોટું થયું પરંતુ સ્યામદાસે કહ્યુ કે પ્રભુ કરે તે સારૂં કરે. આ સાંભળી રાજાને ગુસ્શો ચઢયો. થોડા દીવસ પછી રાજાનો પુત્ર મરી ગયો ત્યારે સર્વ લોકે કહ્યું કે બહુજ ખોટું થયું. પરંતુ સ્યામદાસે કહ્યુ કે પ્રભુ કરે તે સારૂંજ કરે, રાજાને ઘણો ગુસ્સો ચઢયો અને વિચાર કર્યો કે આ મારા અહિતમાં રાજી છે. તેથી તેને છાનોમાનો મારી નંખાવવો. આથી તેણે ચાર નિચને બોલાવીને કહ્યું કે નિત્ય સવારે ત્રણ વાગે સ્યામદાશ જળ ભરવા જાય છે ત્યાં તમે એને મારી નાંખજો. પરંતુ એ વિષે કોઇને ખબર પડે નહી, નીચ રસ્તામાં બેઠા. અને વિચાર કર્યો કે સવારે સ્યામદાસ આવશે ત્યારે તેને મારીશું. ભગવદિચ્છાથી સ્યામદાસના મનમાં એમ આવ્યું કે આજે બીજે કુવે જળ ભરવા જાઉં તો સારૂં. સ્યામદાસ સવારે ઉઠી જળ ભરવા ગયા રસ્તામાં ઠોકર વાગી તેથી

તેમનો પગ ભાંગી ગયો. ત્યાંથી તેમને ઉઠાડી ઘેર લાવ્યા. રાજાને ખબર પડી કે સ્યામદાસ જળ ભરવા ગયા નથી અને તેમનો પગ ભાંગી ગયો છે. એક બે દિવસ પછી રાજા સ્યામદાસને ઘેર આવ્યો અને કહયું કે તમારો પગ ભાંગી ગયો તે ખોટું થયું. સ્યામદાસે કહયું કે પ્રભુ કરે તે સારૂં. ત્યારે રાજાએ જાણ્યું કે આને તો બોલવાનો સ્વભાવ એવોજ છે. આપણા ભુંડામાં તે રાજી નથી. સર્વ વાત તે ભલીજ માને છે, તે નિત્ય સ્યામદાસને ઘેર આવે અને તેમનો સત્સંગ કરે. એક મોટો રાજા જે સર્વ રાજાની ખંડણી લેતો હતો તેણે આ રાજાને બોલાવ્યો. રાજાએ સ્યામદાસને પુછયું. સ્યામદાસે કહયું કે જાઓ. પ્રભુ કરે તે સારૂં કરે. રાજા મોટા રાજાની પાસે ગયો આ રાજાએ સર્વ પંડિત વર્ગને એકઠા કરી તેના લક્ષણ તપાસ્યા તો શાસ્ત્રમાં કહ્યા છે તે સર્વ મળ્યા પરંતુ ત્રણ લક્ષણ ન મળ્યા. એક તો તેની સ્ત્રી મરી ગઈ હતી. બીજું તેનો પુત્ર મરી ગયો હતો. અને ત્રીજું આંગળી કાપેલી હતી. આ ત્રણ ન મળ્યા. ત્યારે રાજાએ તેને કહયું કે તમે પાછા તમારા રાજ્યપર જાઓ. ત્યારે આ રાજાએ પંડિતોને પુછયું કે મને શા માટે બોલાવ્યો હતો. પંડિતોએ કહયું કે રાજાએ પાંચ કરોડ રૂપૈયા ખરચી એક તળાવ ખોદાવ્યું છે પણ તેમાં જળ નિકળ્યું નહિ ત્યારે રાજાએ પંડિતોને પુછયું કે જળ કેવી રીતે નીકળે. પંડિતોએ કહયું કે બત્રીસ લક્ષણા મનુષ્યનો જો તળાવ વચ્ચે વધ કરો તો જળ આવે. બત્રીસ લક્ષણો કોઇ મળ્યો નહિ. ત્યારે તમને બત્રીસ લક્ષણા જાણી બોલાવ્યા હતા. કે તે માગ-

વા આવશે ત્યારે અજાણે તેમને તળાવ જોવા લઈ જઇ મારીશું એટલે જળ નિકળશે. પરંતુ તમારા બત્રીસ લક્ષણમાં ત્રણ લક્ષણ ઘટે છે તેથી મારવાની ના ઠરી છે અને તમને ઘેર જવા રજા મળી છે. આ વાત સાંભળી રજા પ્રસન્ન થયો અને વિચાર કર્યો કે સ્યામદાસ વૈષ્ણવે કહયું હતું કે શ્રી ઠાકુરજી કરે જો મારો પુત્ર ને સ્ત્રી મરી ગયા ન હોત અને મારી આંગળી કપાઇ ન હોત તો આજે મારો વધ થાત. આ પ્રમાણે કહી રાજા ત્યાંથી ચાલ્યો અને ગામ બહાર જઈ તે ખાલી તળાવ જોવા ગયો. સર્વ લોકને તળાવની નીચે ઉભા રાખ્યા અને પોતે એકલો તળાવની પાળપર ચઢયો અને અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહીને તળાવ પર નજર કરી કે તરત તળાવ ભરઈ ગયું. આ જોઇ સર્વ લોક વિસ્મય થયા. અને પંડિતો પણ વિચારમાં પડયા કંઈ સમજણ પડી નહિ કારણ કે તેઓ ભગવદ્દનામનો વિષ્ણુ ધર્મનો પ્રતાપ જાણુતા નહોતા. ગામનો રાજા આ વાત સાંભળી તરત ત્યાં ગયો. અને પાણી જોઇને ઘણો પ્રસન્ન થયો. રાજાને વિશેષ મુલક આપ્યો. અને રાજી કરી તેને ઘેર મોકલ્યો રાજા પોતાને ગામ આવી સ્યામદાસને પગે પડયો અને અપરાધ ક્ષમા કરાવ્યો. સ્યામદાસના સત્સંગથી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. એ રાજાના પુત્ર ઉપર શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપા હતી.

(પુરૂષોતમદાસ કાશીમાં રહેતા તેમની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૭૬ મી.

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી કાશી પધાર્યા ત્યારે પુરૂષોતમદાસ તથા તેમની સ્ત્રી શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. શ્રી ગુ-

સાંઈજી શ્રી જગન્નાથરાયજી પધાર્યા ત્યારે પુષોતમદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે આવ્યા. પુરૂષોતમદાસે જગન્નાથ ક્ષેત્રમાં સખડી મહાપ્રસાદ આરોગાવ્યો. આજ સુધી વલ્લભકુળના બાળક પુરૂષોતમ ક્ષેત્રમાં શ્રી જગન્નાથજીનો સખડી મહાપ્રસાદ વૈષ્ણવોના હાથનો આરોગે છે પુરૂષોતમદાસની કૃપાથી હજુ સુધી એ રીત છે, શ્રી ગુસાંઈજી કાશી થઈ શ્રી ગોકુળ પધાર્યા. અને સર્વ ખટલો લઈ પુરૂષોતમદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે આવ્યા. અને શ્રી ગોકુળમાં રહ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીના મુખથી કથા સાંભળતા. એક દિવસ પુરૂષોતમદાસે શ્રી ગુસાંઈજીને પુછ્યું કે મર્યાદા માર્ગમાં અને પુષ્ટિમાર્ગમાં ભેદ શો છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે મર્યાદામાર્ગમાં સાધન અને ક્રિયા કર્મબળ અને કર્મફળની ઇચ્છા અને સાધનની મુખ્યાતા છે, પુષ્ટીમાર્ગમાં સ્નેહપુર્વક કૃષ્ણસેવા મુખ્ય છે. ભગવદીયનો શત્સંગ અને કેવળ ભગવદનું ગ્રહનું બળ અને નિ:સાધનપણું અતે ભગવદ ધર્મ મુખ્ય છે. લૌકીક વૈદીક લોકોને દેખાડવા કરે છે પરંતુ મુખ્યતા તો ભગવદ ધર્મની છે. આ સાંભળી પુરૂષોતમદાસ ઘણા પ્રસન્ન થયાં. સિદ્ધાંતરહસ્ય ઇત્યાદિ ગ્રન્ન અભિપ્રાય સહિત શ્રી ગુસાંઈજી પાસે શીખ્યા. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા ભગવદરસ સંબંધી સર્વ વાર્તા અષ્ટપ્રહર શ્રી ગુસાંઇજીને પુછ્યું કે શ્રી ઠાકુરજી પીતાંબર કેમ ધરે છે અને શ્રી સ્વામિનીજી નીલવસ્ત્ર કેમ ધરે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી સ્વામિનીજીનો ગૌર કુંચન જેવો વર્ણ છે તે વિના શ્રી ઠાકુરજી રહી શકતા નથી.

श्लोक—रुपंतवैतदृनिसुंदरनीलपंघमोद्यत्तडित्पदहरंब्रजभूषणांगि ॥
एतत्समानमितिपतिवरंदूकूलमूराबुरस्यपिबिभर्तिसदासनानः ॥ १ ॥

આથી પીતાંબર ધરે છે. અને શ્રી ઠાકુરજી નો શ્યામવર્ણ છે. શૃંગાર રસરૂપ છે. જેમાં અગાધ રસ ભર્યો છે એ સ્વરૂપ વિના શ્રી સ્વામિનીજી રહી ન શકે. જેથી શ્રી સ્વામિનીજી નીલામ્બર ધરે છે. આ સાંભળી પુરૂષોતમદાસ આ રસમાં મગ્ન થઈ ગયા. એવી એવી કેટલીક વાત પુરૂષોતમદાસની લખીએ. શ્રી ગુસાંઈજીના ચરણારવિંદ છોડી કંઇ જતા નહિ. એ પુરૂષોતમદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વેણીદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૦ મી)

વેણીદાસ પુર્વના સંગમાં શ્રી ગોકુળ આવ્યા. શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત કોટિ કંદર્પ લાવણ્ય પુર્ણ પુરૂષોતમ એવા સ્વરૂપનાં દર્શન થયાં. વેણીદાસે વિચાર કર્યો કે એમની શરણ જઈએ તો સારૂં. તે શ્રા ગુસાંઇજીના સેવક થયા. શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના દર્શન કર્યા.એટલે ભગવત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું. શ્રી નાથજીના દર્શન કર્યા એટલે દેહાનુસંધાન રહયું નહિ. બે ઘડી પછી સ્મૃતી આવી. વેણીદાસને શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યા. ત્યારે વેણીદાસે વિનતી કરી કે આપની કૃપાથી શ્રી નાથજીએ દર્શન દિધા. જીવની કંઈ સામર્થ્ય નથી. શ્રી નાથજી આપને વશ છે. આપની ઈચ્છા હોય તેને શ્રી નાથજી દર્શન દે. વેણીદાસે વિનતિ કરી શ્રી ઠાકુરજીની સેવા પધરાવી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા. ઘણા દિવસ સુધી શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે રહ્યા.

અને પુષ્ટીમાર્ગની રીત શીખ્યા. વેણીદાસ આજ્ઞા માગી પોતાને ઘેર ગયા. રસ્તામાં વરસાદ ઘણો પડયો તેથી ગામમાં જગ્યા શોધવા ગયા. એક મોટી જગ્યા હતી ત્યાં વેણીદાસ ઉતર્યા. અને શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરી પ્રસાદ લીધો રાત્રે વેણિદાસજી ભગવદવાર્તા કરી ચુકયા પછી જુએ તો એક પ્રેત ઉભો છે તેને પુછયું કે તું કોણ છું. ત્યારે તેણે કહ્યું કે હું પ્રેત છું. અહિં જે ઉતરે છે તે પાછું જતું નથી. હું ઘણો વખત થયા અહીં ઉભો છું પરંતુ તમારાપર મારો દાવ ચાલતો નથી. વેણીદાસને દયા આવી તેથી તેના ઉપર જળ છાંટયું એટલે પ્રેતની પ્રેતયોની છુટી ગઇ અને દિવ્ય દેહ થઇ ગઈ. પ્રેતે વેણીદાસને કહ્યું કે ધન્ય છે તમને મારી પ્રેતયોની છોડાવી મારૂં તમે કલ્યાણ કર્યું હવે હું વૈકુંઠમાં જઈશ. મારી પ્રેતયોની છોડાવવાને કોઈ સમર્થ નહોતું. આમ કહી વેણીદાસને દંડવત કરી પ્રેત વૈકુઠમાં ગયો. વેણીદાસજી પોતાને ઘેર આવી શ્રી ઠાકુરજીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરવા લાગ્યા. એ વેણીદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર થયા.

(હંસ હંસણીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૮૧ મી.

એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી બદ્રિકાશ્રમ પધાર્યા હતા ત્યાં નિર્જન વન હતું. અને માનસરોવર હતું. હંસ બહુ હતા તે દિવસે કોઇ જીવ શરણ આવ્યો નહોતો તેથી ગુસાંઈજીએ તેમને નામ સુનાવી છોડી મુકાયા. અને તેમને મહાપ્રસાદ ધરાવ્યો તે હંસે મહાપ્રસાદ લીધે એટલે તેમને આગલા જન્મની સ્મૃતી થઈ. એને ભગવદલીલાની સ્ફુર્તી થઈ. શ્રી ગુસાંઈ-

જી ત્યાંથી પધાર્યા પછી એ તળાવપર કોઈ વૈષ્ણવ આવે તેની પાસે તે હંસ બેસતા. બીજા કોઈની પાશે આવતા નહોતા. કોઈ દેશમાં એક રાજા હતો તેને કોડ નિકળ્યો તે કોઇ ઉપાયથી મટે નહી. ત્યારે વૈદે કહયું કે હંસનું રૂધિર ચોપડે તો મટે. રાજાએ પારધી લોકને બોલાવી કહયું કે જો તમે હંસ લાવશો તો તમને લાખ રૂપિયા ઈનામ દઈશ. પારધી તે દેશમાં હંસ પકડવા ગયો પરંતુ હંસ હાથ આવે નહીં. ઘણા ઉપાય કર્યા અને ઘણા દિવસ રહયો પરંતુ તે હાથ આવે નહીં. એક દિવસ વૈષ્ણવ ત્યાં આવ્યા તેમની પાશે હંસ આવ્યા. આ વાત તે પારધીએ જોઇ એટલે બીજે દિવશે પારધી વૈષ્ણવ બની ત્યાં ગયો. હંસ તેને વૈષ્ણવ જાણી તેની પાશે આવ્યા. એટલે તેમને તેણે પકડી લીધા. અને રાજાને લાવી આપ્યા. રાજાએ લાખ રૂપૈયા ઈનામ આપ્યું. તે લઇ ગયો, શ્રી ઠાકુરજીએ વિચાર કર્યો કે મારા ભકતનું દુખ હું કેમ સહુ. શ્રી ઠાકુરજી વૈદ્ય બની બજારમાં ગયા, કોઈ રોગનું ઔષધ દે કે તત્કાલ તેનો રોગ મટી જાય. આ પ્રમાણે બે ચાર ઘણીમાં સેંકડો મનુષ્યનો રોગ મટી ગયો. વૈદ્યનો યશ બહુ ફેલાયો. વૈદને રાજા પાશે લઈ ગયા. વૈદે કહ્યું કે હું હમણાં થોડું ઔષધ દઉં જો થોડો કોડ મટે તો આખા શરીરે પછી લગાવીશ. પછી ઔષધ દીધું. થોડા શરીરપર લગાડયું એટલે થોડું શરીર નીર્મળ થયું, એટલે રાજા ઉઠી પગે પડયો અને કહ્યું કે મારો બધો કોડ મટાડી દો. જે માગો તે હું આપું. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યુ કે હંસને છોડી દો. રાજાએ છોડી દીધા. શ્રી ઠાકુરજીએ ઔષધ ચોપડી બધો કોડ

મટાડી દીધો. રાજાએ કહ્યુ કે તમે મનુષ્ય છો કે દેવ છો કે ઈશ્વર છો તે મને કંઈ ગમ પડતી નથી. આપ કૃપા કરી જણાવો તો સારૂં. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે તમે શ્રી ગોકુળ જઈ વૈષ્ણવ થાઓ તો તમે મને ઓળખશો. રાજાએ શ્રી ઠાકુરજીનું આ વચન સાંભળી શ્રી ગોકુળ જઈ શ્રી ગુસાંઈજીનો શેવક થયો. વૈષ્ણવનો સત્સંગ કરી શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો. ધીરે ધીરે શ્રી ઠાકુરજીએ પોતાનું સ્વરૂપ તે રાજાને જણાવ્યું, એ હંસ હંસણી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા. જેમને શ્રી ઠાકુરજીએ વૈદ બનીને છોડાવ્યા.

(પારધીની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૨ મી.)

પારધી રાજા પાશેથી લાખ રૂપૈયા લઇ ગયો અને શ્રી ઠાકુરજીએ વૈદ બની હંસને છોડાવ્યા, પારધીએ વિચાર કર્યો કે વૈષ્ણવ ધર્મ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે. મેં વૈષ્ણવનો વેશ પહેર્યો તો હંસ પકડાયાં. હંસને શ્રી ઠાકુરજીએ છોડાવી દીધા, આવો વિચાર કરી આ પારધી વૈશણવ થવા માટે શ્રી ગોકુળ જઈ શ્રી ગુસાંઈજીની શરણ ગયો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે નિર્વાહ કેમ ચલાવીશ. ત્યારે તેણે હાથ જોડી વિનંતી કરિ મહારાજ મેં વૈષ્ણવનો જુઠો વેશ પહેર્યો તો એ મને લાખ રૂપૈઆ મળ્યા અને સાચો વેષ પહેરીશ ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી શું નહીં દે. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજી ઘણા પ્રસન્ન થયા અને પારધીને શરણ લીધો. શ્રિ ગોવર્ધનનાથજીના દર્શન કરાવ્યા. અને તેને માથે ભગવત્શેવા પધરાવી, અને પોતે કૃપા

કરિ તેથી તે પાંરધી માર્ગની રિત અનુસારે શેવા કરવા લાગ્યો થોડા દીવસ પછી તે પારધિને શ્રિ ઠાકુરજી અનુભવ જણાવવા લાગ્યા, પારધિએ ઘણા દીવસ શેવા કરિ અને જેટલું દ્રવ્ય હતું તે સર્વ શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ કરિ દીધું, એ પારધી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક વઇષ્ણવ જેણે ભૈરવને તુચ્છ ગણ્યો તેની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૩ મી.)

એ વઈસ્ણવ આગ્રેથિ સામગ્રિ ભરિ ગોપાલપુર લાવતો હતો, રસ્તામાં ભૈરવનું મંદીર આવ્યું ત્યાં ગાડાં ઉભા રહ્યાં. ગાડાવાળાએ કેહયુ કે અહીં બે નાળિયેર ચડાવો તો ગાડા ચાલશે. સર્વ લોક નાળિયેર ચઢાવે છે. વઈસ્ણવે ભૈરવના મંદિરમાં જઈને કહયું કે તેં ગાડા કેમ અટકાવ્યા છે. ગાડા ચાલવા દે નહીં તો ગાડાના બળદને બદલે તને જોડીશ, ભૈરવ ઉઠી હાથ જોડી ઉભો રહયો અને કહયું કે મારિ સામર્થ્ય તમારા ગાડા અટકાવવાની નથિ પરંતુ મને તમારા દર્શનનિ અને શ્રિ નાથજીના પ્રસાદનિ અભિલાષા છે જેથિ ગાડા અહીં ઉભા રાખ્યા છે નહી તો ત્રણ લોકમાં શ્રિ નાથજીના ગાડાં અટકાવવાને કોઈ સમર્થ નથિ. વઇસ્ણવે શ્રિનાથજીનો પ્રસાદ ગાંસડીમાંથિ કાઢીને ભૈરવને દિધો. ભૈરવે પ્રસાદ લીધો પછી ભૈરવે ગાડાનિ ધુંસરિમાં બેસી એક કલાકમાં ગાડાં ગોપાલપુર પહોંચાડી દિધાં, આ ગાડાના મનુષ્યોએ જાણ્યું કે તેમણે નાળિયેર આપ્યું હશે આ વાત શ્રી ગુસાંઈજીએ સાંભળી ત્યારે પોતે આજ્ઞા કરી કે ભૈરવને નાળિયેર આપ્યા હોય તો આ સર્વ સા-

મગ્રી છોવાઈ ગઈ. વઇષ્ણુવે શ્રી ગુસાંઇજી પાશે યથાર્થ વિનંતિ કરી કે મહારાજ ભૈરવે પ્રસાદ માગ્યો તે મેં આપ્યો છે. નાળિયેર આપ્યું નથી. અને ગાડામાં જોડીને ભૈરવને લાવ્યો છું તે હજુ બહાર ઉભો છે. શ્રીનાથજીના મંગળાના દર્શન કરીને જશે આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી પ્રસન્ન થયા અને સામગ્રી ભંડારમાં ધરવાની આજ્ઞા આપી એ વૈષ્ણુવ શ્રી ગુસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમણે ભૈરવને તુચ્છ ગણ્યો.

(એક વઇસ્ણુવ સુરતમાં રહેતો હતો તેની વાર્તા.)

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વારતા ૧૮૪ મી.)

આ વૈષ્ણુવ દર વર્ષે વૃજયાત્રા કરવા જતો, શ્રી નાથજીના દર્શન કરી વ્રજયાત્રા કરી પાછો ઘેર આવતો, વૃજમાં નિત્ય એકની એક હાંડી રાખતો રસોઇ કરી ધોઈ નાંખી કામળીમાં બાંધી વૃક્ષે લટકાવી રાખતો. એક દિવસ વૈસ્ણુવોએ શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે આ વૈસ્ણુવ અનાચાર બહુ કરે છે. શ્રીગુસાંઈજીને આ વૈસ્ણુવને પુછ્યું કે આ બધા શું કહે છે. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ વિનતિ કરી કે મહારાજ એ સઘળાની બાહેર દ્રષ્ટી છે, વૃજના સ્વરૂપને જાણુતા નથી. આપની કૃપાથી હું તેમને વ્રજનું સ્વરૂપ જણાઉં છું. આટલું કહીને તે સર્વને વૃજનું સ્વરૂપ દેખાડયું વૈસ્ણુવ જુએ તો વૃજ સુવર્ણમય દેખાવા લાગ્યું શ્રીગુસાંઇજી સર્વને કહેવા લાગ્યા કે આણે વૃજની રજનું સ્વરૂપ જાણ્યું છે જેથી તેને કંઇ દોષ નથી. એ સામર્થ્યવાન છે. તેને કંઇ બાધ નથી તમે એમ ન કરો. આ સાંભળી શર્વ વઈસ્ણુવ તેને ધન્ય ધન્ય કહેવા લાગ્યા. એ વઈસ્ણુવ શ્રી

ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેણે વૃજ સુવર્ણમય દેખાડી દીધું. વૃજ રજની હાંડી સુવર્ણમય જાણી કાઢતો નહોતો એવો પરમ ભગવદીય હતો.

(એક રાજાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૫-મી.)

એ રાજા શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક હતો. એ રાજા શ્રી ઠાકુરજીની સેવા ઘણી સારી રીતે કરતો હતો તેને ઘેર વૈષ્ણવ બહુ આવતા તેમને તે પુછતો કે ગ્રહસ્થનો ધર્મ સારો કે વિરક્તનો સારો રાજા સર્વને પુછતો પરંતુ તેનો સંદેહ જતો નહિં. વૈષ્ણવ જેમ બને તેમ ઉત્તર દઈ જતા. પરંતુ વારંવાર પુછયા કર્યા કરતો હતો એક દિવસ ભગદિચ્છાથી અદભુતદાસ તે રાજાને ઘેર આવ્યા ત્યારે રાજાએ તેમને પુછયું ત્યારે અદભુતદાશે કહ્યું કે બેચાર દિવસ અહીં રહી તમને કહીશ. પરંતુ તમે ઘોડાપર બેસી ગામથી પાંચ સાત ગાઉ પર એક વૈષ્ણવ છે તેને મળી આવો રાજા ઘોડાપર બેસી વૈષ્ણવને મળવા ગયો રસ્તામાં જતા પવન આવ્યો તેથી ઘોડો કંઈને કંઈ નીકળી ગયો. રાત પડી તેથી રાજા વનમાં એક વૃક્ષ નિચે રહ્યો. આ વૃક્ષના ઉપર હોલો હોલી બે પક્ષી રહેતા હતા. તે બચ્ચાંને માટે ફળ લાવ્યા હતા. આ વૃક્ષપર ફળ ઘણાં હતાં રાજાને આવેલા જોઇને હોલાએ કહ્યું કે આપણે ઘેર પરોણો આવ્યો છે તેથી તેને ફળ દઈશું. બન્ને સ્ત્રી પુરૂષે વિચાર કરી ફળ આપી દીધા. અને વ્રક્ષ ઉપર જઈ સર્વ ફળ તોડી નાંખ્યા. રાજાએ ફળ ખાધા. અને હોલો હોલી ભુખ્યા રહયાં. શવાર થઈ એટલે રાજા ઘોડાપર બેસી ચાલ્યો. એક નગર આવ્યું તેમાં ગયો, ત્યાં જઈ

જુએ તો શર્વ રાજા એકઠા થયા છે. તે ગામના રાજાની પુત્રીનો સ્વયંવર હતો. તેલની કઢાઇ ચડાવી હતી તેમાંથી જે વીંટી કાઢે તેને કન્યા આપવી એવું આ રાજાને નિયમ હતું. ઉનું તેલ તાઢું કરીને અગર કોઈ બીજા ઉપાયથી ઉઘાડો હાથ નાંખીને વીંટી કાઢવી જોઇએ. નીચે બળતણુ બળતું હતું તેથી તેલ તાઢું પડતું નહોતું. આથી સર્વ રાજા અટકી રહયા હતા તેમાં આ રાજા પણુ બેસી રહયો. એટલામાં અદ્દભુતદાસજી આવ્યા અને તેલની કઢાઈમાં હાથ નાંખી વીંટી કાઢી લીધી. શર્વ લોક આ જોઈ ચકિત થયા. ગામના રાજાએ કહ્યું કે તમે મારી કન્યા પરણો. ત્યારે અદ્દભુતદાસે કહ્યું કે અમુક ગામના રાજાને તારી પુત્રી પરણાવી દે. અદ્દભુતદાસજી ચાલ્યા ગયા. રાજા વિવાહ કરી પોતાને ઘેર આવ્યો અને અદ્દભુતદાસને મળ્યો. અદ્દભુત દાસે રાજાને પુછયું કે તે દિવસ ઘોડે બેસીને ગયા હતા તે શું શું જોયું. રાજાએ સર્વ વાર્તા કહી. અદ્દભુતદાસજી બોલ્યા કે એ હોલા હોલીમાં ગ્રહસ્થના ધર્મ હતા. ગ્રહસ્થને એ પ્રમાણે વર્તવું જોઇએ. જે ઘેર આવે તેને ભુખ્યો ન રાખે. પોતે ભુખ્યા રહે તે ફીકર નહિં. અને વિરકતનોં ધર્મ એવો છે કે જેણે તેલમાંથી વીંટી કાઢી અને કન્યા તમને પરણાવી. પોતે દુઃખ વેઠીને બીજાને સુખી કર્યા. એ બન્ને ધર્મ તમને બતાવી આપ્યા. આ શાંભળી રાજા પ્રસન્ન થયો અને સારી રિતે શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરવા લાગ્યો, એ રાજા શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો, જેને તત્કાળ વિશ્વાસ આવી ગયો.

(જીવણુદાસ બ્રાહ્મણુની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૬ મી.)

એ લાહોરમાં રહેતા હતા. જીવનદાસ હરિદ્વારમાં શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા હતા. શ્રી ઠાકુરજીની સેવા પધરાવિ લાહોરમાં રહેતા. અને ભગવત્સેવા કરતા. કંઈ બહાર જતા આવતા નહીં. જ્ઞાતીના લોક તેની નીંદા કરવા લાગ્યા. ઘણા વર્ષ પછી જીવણુદાસની દેહછુટી લોકોએ અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. ત્યાં એક વૃક્ષ ઉપર બે પ્રેત રહેતા હતા. એક આ વખતે બહારગયો હતો. અને એક પ્રેત વૃક્ષ ઉપર બેઠો હતો. પ્રેતને જીવણુદાસની ચિતાનો ધુમાડો લાગ્યો તેથી તે પ્રેત યોનીથી મુકત થયો અને દિવ્ય દેહ ધરી સ્વર્ગમાં ગયો. બીજો પ્રેત આવ્યો ત્યારે તેણે આ વાત જાણી. ત્યારે તે રોવા લાગ્યો અને હાય હાય કરી બુમો પાડવા લાગ્યો. રસ્તામાં એક પંડિત જતો હતો તેણે પ્રેતને રોતો જોયો તેથી તેને પુછ્યું કે તું કોણ છે, અનેકોણ રોવે છે. પ્રેતે કહ્યું કે હે બ્રાહ્મણ તું મારી વાત સાંભળ. હું પ્રેત છું. એક પ્રેતનો ઉદ્ધાર થયો છે અને મારો નહીં થયો તેથી હું દુઃખી છું. બ્રાહ્મણે કહ્યું કે એ વાત સાચી કેમ મનાય. ત્યારે પ્રેતે કહ્યું કે આ ચિતામાં બે ચાર લાકડાં નાખજો તેમાંથી મને ધુમાડો લાગશે તો મારો ઉદ્ધારથઈ જશે. બ્રાહ્મણે તે પ્રમાણે કર્યું. પ્રેત જયજય કરતો દીવ્ય દેહ ધરી જીવનદાસની સ્તુતિ કરતો સ્વર્ગમાં ગયો. આ જોઈ બ્રાહ્મણ ઘણો વિસ્મય પામ્યો. ગામમાં જઇ બ્રાહ્મણે ખબર કાઢી કે આજે કોણ મરી ગયું છે. ત્યારેતેને માલુમ પડયું કે જીવણુદાસનીદેહ છુટી છે. બ્રાહ્મણે ખબર કાઢી કે એ કયા ધર્મમાં હતો. તેને ખબરમળી કે તે વઈસ્ણવ ધર્મ-

માં હતો. તે બ્રાહ્મણ પોતાનું કુટુંબ લઈ શ્રી ગોકુળ આવી વૈષ્ણવ થયો, એ જીવણદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમની ચિતાનો ધુમાડો લાગવાથી. પ્રેતની દિવ્યદેહ થઈ.

(લાહોરના પંડિતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૭ મી.)

એ બ્રાહ્મણ જીવણદાસનું ચરિત્ર જોઇ શ્રી ગોકુળ આવ્યો. અને સહકુટુંબ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના અને શ્રી નાથજીના દર્શન કર્યા. શ્રી ગુસાંઇજીના મુખારવિંદથી પુષ્ટીમાર્ગનો સિદ્ધાંત સમઝયો. શ્રી ઠાકુરજીની સેવા પધરાવી અને વ્રજયાત્રા કરી પોતાને દેશ ગયો. અને સારી રીતે માર્ગની રિતી અનુસાર સેવા કરવા લાગ્યા. એક દીવસ એક મનુષ્ય હત્યારો ભિક્ષા માગવા આવ્યો. તે બ્રાહ્મણ હતો. તે એમ બોલતો કે રામકૃષ્ણ રાધા કૃષ્ણ, તેથી આ બ્રાહ્મણે તેને બોલાવી ભોજન કરાવ્યું. પંડિતની જ્ઞાતિના લોકે અને બીજા પંડિતોએ એકઠા થઈ તેને કહ્યું કે તમે હત્યારાનો સ્પર્શ કેમ કર્યો. ત્યારે પંડિતે કહયું કે તેણે કૃષ્ણ નામ લીધું તેથી તેની હત્યા રહી નહિં. પંડિતોએ કહયું કે એ વાત અમે માનીએ નહિં પંડિત જે વૈશણવ હતો તેણે કહયું કે તમે શાસ્ત્ર ભણ્યા છો પરંતુ તમારા હૃદયનું અંધારૂં ગયું નથી એ અંધકાર જયારે દુર થશે ત્યારે તમે સત્ય માનશો. પંડિતોએ કહ્યું કે હરિદ્વારમાં શ્રવણનાથ મહાદેવજી છે તેમના નંદિશ્વર જો આના હાથનું ખાય તો સત્ય માનીએ. પછી આ વૈષ્ણવ પંડિત તથા બીજા પંડિતો સર્વ મળી હરિદ્વાર આવ્યા. અને નંદીશ્વરની આગળ આ હત્યારાએ પ્રસાદનો થાળ મુકયો. ત્યારે

વૈષ્ણુવ પંડિત બોલ્યો કે જો કૃષ્ણુ નામ લેવાથી આની હત્યા ગઈ હોય તો તમે તેના હાથનું ભોજન કરો. નંદિશ્વર જે મહાદેવજીનું વાહન તે તરત તરત ખાવા મંડી ગયા. આથી સર્વ પંડિત વૈષ્ણુવ પંડિતને પગે પડયા. એ બ્રાહ્મણુ શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો. જેનાકહેવાથી નંદીશ્વર તરત ખાવાલાગ્યો. અને જેના દર્શનથી હત્યારાની હત્યા ગઈ એ પંડિત વૈષ્ણુવ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વિરકત વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૮ મી)

આ વિરકત વઈસ્ણુવ ચુકટી માગી નિર્વાહ કરતા હતા. નિત્ય શ્રી ગિરીરાજની પરિક્રમા કરતા. તેની પાસે બે બીજાં વઈસ્ણુવ આવીને રહ્યા. તેમને આ વીરકતવઈસ્ણુવ ચુકટી માગી રસોઈ કરી પ્રસાદની પાતળ ધરતા. એક દીવસ વીરકત વઈસ્ણુવને શ્રમ ઘણો થયો તેથી થાકી ગયા હતા. શ્રી નાથજી તેનો શ્રમ સહન કરી શકયા નહીં. ત્યારે શ્રી નાથજીએ આવીને બન્ને વઈસ્ણુવને કહયું કે તમે બે રસોઈ કરો અને વિરક્ત વઈસ્ણુવ ચુકટિ માગી લાવશે એ બન્ને રસોઇ કરવા લાગ્યા અને ત્રાણુજાણુ મળી મળીને પ્રસાદ લેતા. એ વિરકત વઈસ્ણુવ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમનો શ્રમ શ્રીનાથજી સહી શકયા નહિ.

(ભીમસેન રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૮૯ મી.)

ભીમસેન રાજાએ અને તેમની સ્રીને પુર્વ જન્મનું જ્ઞાન હતું. શ્રી ઠાકુરજીએ ભીમસેન રાજાને સ્વપ્નમાં કહ્યુ કે તમે તિર્થયાત્રા કરવા જાઓ. અને જે તમને પુર્વ જન્મની વાત કહે

તેની શરણુ તમે જજો. આ સાંભળી રાજા ભીમસેન ઘણો પ્રસન્ન થયો. અને તિર્થ કરવા ગયો. જે તીર્થ જાય ત્યાં જો કોઈ પંડિત અથવા મહંતપુરૂષ હોય તો તેને તુરત જઈ મળે, પરંતુ કોઈ તેને પુર્વ જન્મ ની વાત કહે નહીં. ઘણા તિર્થ કર્યા પછી તે શ્રી ગોકુળ આવ્યો, અને શ્રીગુસાંઈજીના દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત્ પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયાં. તેમણે દંડવત કર્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ભીમસેન તમે પ્રસન્ન છો. તમારે પુર્વ જન્મની વાત પુછવી છે તે હું કહીશ. ભીમસેન રાજાએ શ્રી ગુસાંઇજીને હાથ જોડી વિનતી કરી કે મહારાજ વાત કહેવાની કંઈ જરૂર નથી. આપ મને શરણુ લો શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના સંન્નીધાન બન્ને સ્ત્રી પુરૂષને નામ નિવેદન કરાવ્યું. રાજા ભીમસેન શ્રી ગુસાંઇજીની બેઠકમાં ગયા ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ તેમને પુર્વ જન્મની વાત કહી. કે આગલા જન્મે તમે કણબી હતા અને ખેતી કરતા હતા. એક વાણીયાની સ્ત્રીની સાથે તમારે સ્નેહ હતો. એ સ્ત્રી તમારી પાસે ખેતરમાં આવતી હતી. ખેતરમાં ખોદતાં ખોદતાં એક ભોંયરૂં તમે તથા તે સ્ત્રીએ વાળીને સાફ કર્યું તેમાંથી એક ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ નિકળ્યું. તે સ્વરૂપની તમે બન્ને મળીને સેવા કરવા લાગ્યા એક દીવસ અકસ્માત ભોયરૂં પડી ગયું. અને તમારા બન્નેનિ દેહ છુટી. તમને યમદુત લેવા આવ્યા. પરંતુ વિશણુ દુતે આવી તમને છોડાવ્યા. યમદુતે કહ્યું કે તમે વ્યભિચાર કર્યો છે તેથી તેમને યમલોકમાં લઇ જઈશું ત્યારે વિસ્નુદુતે કહ્યું

કે તેમણે ભગવદ મંદીર માર્જન કરયુ છે. યમદુત તેમને છો-ડીને ગયા. પછી તમે રાજવંશમાં જન્મ લીધો અને સ્ત્રીએ પણ રાજવંશમાં જન્મ લીધો, સ્વકીયત્વ ભાવથી તે સ્ત્રી તમને પ્રાપ્ત થઇ. હવે તમે ભગવત્સેવા કરો. તમારે જન્મ લેવો નહિ પડે. આ રાજા ભીમસેન ઘણા પ્રસન્ન થયા અને પુર્વ જન્મની સર્વ વાત મળી ગઈ. રાજા ભીમશેન શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી અને શ્રી નાથજીના દર્શન કરી પુષ્ટિમાર્ગનો રીતિ શીખી પોતાને દેશ આવ્યા અને શ્રી ઠાકુરજીની શેવા ઘણા સ્નેહથી કરવા લાગ્યા. ભીમશેન શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ઉત્તમદાસની વાર્તા)) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૦ મી.)

ઉતમદાસ ગુજરાતમાં રહેતા હતા. ઉતમદાસની પાશે દ્રવ્ય નહોતું. ભગવદિચ્છાથી તેમની પાશે થોડું દ્રવ્ય થયું તેથી તેમણે હજાર રૂપૈયાનો પરકાળો લીધો. શ્રી ગોકુલ જઇ શ્રી ગુ-સાંઇજીને વિનંતિ કરિ શ્રી નાથજીને જરિનો પરકાલો અંગીકાર કરાવ્યો. શ્રી નાથજીના દર્શન કરિ ગુજરાતમાં આવ્યા. અને પરકાલો લીધો હતો. તેનું કરજ બાકી હતું તે ચુકાવ્યું શ્રિ ઠાકુરજીએ ઉતમદાસને કહયું કે મારે કંઇ પરકાલાનિ ખોટ નહોતી, તમે આટલો શ્રમ કેમ લીધો, ત્યારે ઉતમદાશે વિનતી કરિ કે મહાપ્રભુ આપ તો સર્વ સમર્થ છો અને સર્વત્ર વસ્તુ બની શકે છે પરંતુ દાસનો ધર્મ શેવા વિના બીજો નથી અમારો અંગીકાર બીજી કઈ રિતે થાય. આ સાંભળી શ્રિ ઠાકુરજી ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને પરકાલા સહીત

શ્રિ ઠાકુરજીએ ઉતમદાસને ઘરમાં દર્શન દિધા. એ ઉતમદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ભગવાનદાસ ગોરવા રજપુતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૧૯૧ મી.

એ જન ભગવાન વૃજમાં ફર્યા કરતા, શ્રી ગુસાંઈજીની કથા સાંભળતા અને અહરનિશ ભગવદ લીલાનો વીચાર કરતા શ્રી ગુસાંઇજીના શેવક વિના બીજાની સાથે ભાષણ કરતા નહિ કોઈ દીવસ શ્રીજીદ્વાર અને કોઇ દીવસ ગોકુળ ફર્યા કરતા, અને નવા પદ બનાવીને ગાતા એક પદ ગાયું તે પદ રાગ સારંગ. " ગ્વાલ વધાઈ માગન આયો ગોપી ગોરસ કલલીયે સંગ સબહિ આય સીરનામે ।। ૧ ।। અબ યે ગર્વગીનત નહિ કાહુ કરીયત મતકે ભાયે ।। જહાં નંદ બૈઠે નાંદીમુખ જહાં ગહનકો ધાયે ।। ૨ ।। બરન બરન પાયે પટ વૃજ જન ઉર આનંદ સમાયે ।। જન ભગવાન જશોદા રાની જગકી જીવન જાયે ।। ૩ ।। આ વધાઈ જન ભગવાનદાસે ગાઈ શ્રી ગુસાંઇજી આ પદ સાંભળી ઘણા પ્રસન્ન થયા, એવા અનેક પદ જન ભગવાનદાસે ગાયાં. એ ભગવાનદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(એક રાજાની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૨ મી.)

આના ગામમાં સાચોરાને માર્યો હતો તે જીવતો થયો તે બન્ને ભાઇ સાચોરાને લઈ રાજા શ્રી ગોકુળ ગયો. ત્યાં જઈ શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયા. રાજાએ હાથ જોડી વિનતિ કરી કે મહારાજ મને શરણ લ્યો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે થોડા દિવસ

શ્રી ગોકુળ રહો પછી વિચાર કરી તમને શરણુ લઇશ. શ્રી ગુસાંઇજીએ શ્રી નાથજીને પુછ્યું કે આ રાજાએ સાચોરા ભક્તને મરાવ્યો છે તેથી તેને શરણે લેવો જોઇએ કે કેમ. શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે ભકતનો અપરાધ ભકત ક્ષમા કરે. આ રાજાનો અપરાધ સાચોરાએ ક્ષમા કર્યો છે તેથી તેને શરણે લેવામાં કંઈ બાધ નથી. હવે તેનો અપરાધ રહયો નથી. શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા અને તેને શરણુ લીધો. રાજાએ શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે સેવા પધરાવી. અને કહ્યું કે આપ કૃપા કરી મારે ગામ પધારો અને સર્વ ગામને વૈષ્ણવ કરો. આ સાચોરા બન્ને ભાઇ મને ત્યાગ ન કરે એવિ કૃપા કરો. શ્રી ગુશાંઈજીએ રાજાને કહ્યું કે એ બન્ને ભાઈ તમને ત્યાગ કરશે નહિં પરંતુ તમે તેનો ત્યાગ કરશો મા. આ સાંભળી રાજા ઘણો પ્રસન્ન થયો. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી અને સાચોરા બંને ભાઈઓને સાથે લઇ પોતાને દેશ આવ્યો અને ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો જે પ્રમાણે આ બે ભાઈ કહેતા તે પ્રમાણે રાજા વર્તતો. રાજાને શ્રી નાથજી સાનુભાવ જણાવવા લાગ્યા. એ રાજા શ્રી ગુસાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(રેડા ઉદંબર બ્રાહ્મણની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૩ મી.)

રેડા કપડવંજમાં રહેતો હતો. તે અબધુત દશામાં રહેતો હતો. શ્રી ગુસાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે રેડાએ નામ નિવેદન કર્યું. પછી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. થોડા દિવસ પછી રેડા શ્રી ગોકુલ ગયો અને શ્રી ગુસાંઈજીની ખવાસી કરવા લાગ્યો, એક બ્રાહ્મણી ડોસી રહેતી હતી તેને ઘેર રે-

ડાએ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવ્યા. અને ત્યાંજ તે પ્રસાદ લેતો હતો. એક દિવસ રમણરેતીમાં શ્રી ઠાકુરજીએ રેડાને દર્શન આપ્યા. રેડા દેહનું સંધાન ભુલી ગયો શ્રી ઠાકુરજીએ તેને પ્રસાદીમાળા પહેરાવી રેડા આખી રાત ત્યાં પડી રહ્યો. બીજે દીવસે ખબર પડી કે રેડો રમણરેતીમાં પડયો છે તેથી શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાં પધાર્યા અને રેડાને ચરણ સ્પર્શ કરાવ્યા. અને આજ્ઞા કરી કે હજુ લીલામાં જવાને વાર છે. રેડો શ્રી ગોકુળ આવ્યો. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઇજીને પંખો કરતો હતો ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે રેડા તું દેશ જા અને વિવાહ કર. રેડાએ કહ્યું કે મારી પાસે દ્રવ્ય નથી તેથી કન્યા કોણ દેશે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી ઠાકુરજીએ સર્વ સિદ્ધ કરી રાખ્યું છે. તેજ સમય રેડા આજ્ઞા લઇ દેશ આવ્યો. કપડવંજ પાસે સંજાઈ ગામ છે. ત્યાં મુકામ કર્યો. આ ગામમાં એક ઉંઘેબર બ્રાહ્મણ રહેતો હતો તે દ્રવ્ય પાત્ર હતો તેને એક બાર વર્ષની પુત્રી હતી. તેને સર્પ કરડવાથી તે મરવા જેવી થઈ ગઇ હતી. તે બ્રાહ્મણે ગામ બહાર જઈ ખબર કાઢી કે આને કોઈ જીવાડે તો સારૂં. રેડાએ બ્રાહ્મણને કહ્યું કે મારી પાસે એક ઉપાય છે, બ્રાહ્મણે કહ્યું કે તે ઉપાય કરો. રેડાએ ચરણામૃત આપ્યું અને કહ્યું કે તમે આને તેના મોહોમાં મુકશો તો તે બચી જશે, તેના મોઢામાં કંઈ જતું નહોતું તેથી તેના હોઠપર ચોપડયું. આથી તે પુત્રીને વિષ ઉતરયું આ છોકરીની માએ બાધા લીધી હતી. કે જો છોકરી જીવશે તો કોઈ નિષ્કંચનને દઈશ. બ્રાહ્મણે છો-

કરીને જીવતી જોઇને રેડાની જાત પુછી. રેડાએ પોતાની જાત બતાવી. એ કન્યા રેડાને પરણાવી. રેડો પરણીને શ્રી ઠાકુરજીની શેવા કરવા લાગ્યો. રેડાને ભગવત્શેવા કરતા જોઇને સર્વ ગામ રાજી થયું. રેડાને એક પુત્ર થયો. આ દેશમાં કોઇ દિવસ શ્રી ગોકુળનાથજી પધાર્યા ત્યારે રેડાએ પોતાની જાતને અને યજમાન નીમા વાણિયાને શ્રી ગોકુળનાથજીના શેવક કરાવ્યા તેઓ આજ સુધી શ્રી ગોકુળનાથજીના શેવક છે. રેડાનો પુત્ર મોટો થયો ત્યારે રેડા શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી શ્રી ગોકુલ ગયો અને શ્રી ગુસાંઇજીની શેવા કરવા લાગ્યો, રેડાને કોઇ દિવસ રાસલીલાના કોઇ દિવસ બાળલીલાના દર્શન થતા. આવા અનેક પ્રકારના દર્શન શ્રી ઠાકુરજી રમણ રેતીમાં રેડાને દેતા હતા એ રેડા શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(પર્વતસેનની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૪ મી.)

પર્વતદાસના મનમાં એમ હતું કે શ્રીગુસાંઈજી શ્રી નાથજીના સાક્ષાત સ્વરૂપ છે પરંતુએવા દર્શન થાય તો સારૂ. એક દિવસબેઠકમાં શ્રી ગુસાંઈજી બીરાજતા હતા ત્યારે પર્વતસેનને કહ્યુ ચંદન લગાવો. પર્વતસેને શ્રી ગુસાંઈજીને ચંદન સમર્પ્યું. પર્વતસેનને શ્રી નાથજીના દર્શન થયા. પર્વતસેને વિચાર કર્યો કે આતે સ્વપ્ન છે કે શું ? શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે પર્વતસેનજી તમને શો સંદેહ છે ત્યારે તેમણે કહયું કે આપની કૃપાથી બધા સંદેહ મટી ગયા છે. પર્વતસેનનેલીલાનો અનુભવ થયો અને નવા પદ કરીને ગાવા લાગ્યા. એ પર્વતસેન શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

સાસુ વહુની વાર્તા.　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　વાર્તા ૧૯૫ મી.

સાસુનું નામ જમનાબાઇ અને વહુનું નામ રેવાબાઇ હતું. વહુ બહુ ભોળી હતી એક વખત જમનાબાઈનો પુત્ર ગામ જવા લાગ્યો ત્યારે તેણે તેની માને કહ્યું કે બે ચાર દિવસમાં શ્રી ગુસાંઇજી પધારશે ત્યારે તમે આને નામ નિવેદન કરાવજો. આમ કહીને તે પરદેશ ગયો. જમનાબાઈ વહુને લઈ શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કરવા ગઈ. અને વિનતી કરી કે આને નામ સુનાવો અને વહુને કહ્યું કે શ્રીગુસાંઈજી કહે તે પ્રમાણે તું બોલજે. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે વહુ બેસ તને નામ સુનાવું. ત્યારે વહુ બોલી કે વહુ બેસ તને નામ સુનાવું. આથી શ્રી ગુસાંઇજી હસ્યા અને જાણ્યું કે આ બહુ ભોળી છે. શ્રી ગુસાંઇજી ઉઠીને તેની પાસે આવ્યા અને ત્રણ વખત અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહ્યો. વહુએ અષ્ટાક્ષર મંત્ર કહ્યો. તેને અત્યંત ભોળી જાણીને તેજ વખતે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તેને ન્હવડાવી લાવ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી ઠાકુરજીને શૃંગાર કરીને નિવેદન કરાવ્યું. અને તેની સાસુને કહ્યુ કે હવેથી શ્રી ઠાકુરજીની સેવા આની પાસે કરાવજો. સાસુએ કહ્યું કે આતો વહુ ગાંડા જેવી છે તે સેવામાં શું સમજશે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી ઠાકુરજી આપ શીખવી લેશે. બીજે દીવસે જમનાબાઈને અટકાવ આવ્યો ત્યારે વહુને કહ્યું કે તું સેવા કર. હું નદીએ જાઉં છું. વહુ ન્હાઈ અને સેવામાં મંદિરમાં ગઈ, સેવામાં તે કંઇ સમજતી નહોતી. શ્રી ઠાકુરજીને જગાવ્યા. શ્રી ઠાકુરજી કૃપા કરી સેવાની સર્વ રીત શીખવવા લાગ્યા. ઝારી ઉઠાવવી, માં-

જવી રસોઇ કરવિ, ભોગ ધરવો, શૃંગાર કરવો વિગેરે પ્રસાદી અણપ્રસાદી વિચાર બધું શ્રી ઠાકુરજીએ વહુને શીખવ્યું. વહુએ શ્રી ઠાકુરજીને કહ્યુ કે જો કસર પડશે ને મારી સાસુ મને વઢશે તો રીસાઈને મારે પિયર જતી રહીશ. શ્રી ઠાકુરજીએ કહ્યું કે તે નહીં વઢે. આ પ્રમાણે ચાર પાંચ દિવસ વહુએ સેવા કરી. સાસુ પાંચમે દિવસ સેવામાં ન્હાઈ ત્યારે તેને શૃંગાર કરતાં નીંદનું ઝોકું આવ્યું ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીને તેને સ્વપ્નમાં કહ્યું કે મને વહુના હાથનો શૃંગાર સારો લાગે છે. આથી જમનાબાઇએ વહુને બોલાવી શૃગાર કરવા બેસાડી અને પોતે રશોઈનિ સેવા કરવા લાગી. વહુની સાથે શ્રી ઠાકુરજી હાસ્યવિનોદ કરતાં. અને સર્વ વાર્તા જણાવતા એ સાસુ વહુ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(માન કુંવરબાઇની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૬ મી.)

આ શેઠની પુત્રિ હતી. તે દશ વર્ષની થઈ ત્યારે તે વિધવા થઈ હતી. થોડા દિવસ પછી શ્રી ગુશાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે આ શેઠની પુત્રિને બ્રહ્મ સંબંધ કરાવ્યું. અને શ્રી મદનમોહનજીની સેવા પધરાવી દિધી. એ માનકુંવરબાઈ શ્રી મદનમોહનજીની સેવા કરવા લાગી. તેણે જન્મ સુધી સેવા કરિ જન્મ સુધી તેણે શ્રી મદનમોહનજી શિવાય બીજા સ્વરૂપનાં દર્શન કર્યા નહિં કેમકે તે ઘર છોડી કંઈ જતી નહિં. જ્યારે માનકુંવરબાઈ સાઠ વર્ષની થઈ ત્યારે તેનો પિતા ભગવદ ચરણારવિંદમાં પહોંચી ગયો. તેથી તે મનુષ્ય રાખી શેવા કરતી એક દિવસ એક વિરકત વૈષ્ણવ તે ગામમાં આવ્યો. શી-

કાળનો વખત થયો હતો,તે માનકુંવરબાઇને ઘેર ઉતર્યો માન-
કુવરને શ્રી ઠાકોરજીની ઝાપી દઈતળાવપર ન્હાવા ગયો માન-
કુવરબાઈએ શ્રી ઠાકુરજી જગાડ્યા, શ્રી ઠાકોરજી શ્રી બાલકૃ-
ષ્ણજી હતા. માનકુંવરે શ્રી મદનમોહનજી શિવાય બીજા ઠાકુ-
રના દર્શન કર્યા નહોતા તેથી તે એમ સમજી કે શ્રી ઠાકોરજી
ટાઢને લિધે આમ સુકવાઇ ગયા છે. ટાઢ ઘણી છે અને આ
વૈષ્ણવે કંઇ યત્ન રાખ્યો નથી. આવો વિચાર કરિ તેના નેત્રમાં
જળ ભરાઈ આવ્યું અને મનમાં ઘણો તાપ થયો. સગડી લેઈ
અને અનેક પ્રકારના ગરમ ઐાષધ તેલમાં નાંખી ગરમ કરિ શ્રી
ઠાકોરજીના હાથ પગ ચોળવા લાગી. મનમાં એમ સમજી કે
શ્રી ઠાકુરજીને શ્રમ બહુ પડયો છે. આપ કૃપા કરિ અપરાધ
ક્ષમા કરો. આવી તેની પ્રાર્થના અને શુદ્ધ ભાવ જોઈ શ્રી ઠાકુ-
રજી શ્રી મદનમોહનજીનું સ્વરૂપ થઈ ગયા. ડોશીએ રાજભોગ
ધર્યો અને વૈષ્ણવે આવિ દર્શન કર્યા પરંતુ શ્રી ઠાકુરજીએ ગદલ
ઓઢયા હતા તેથિ તેને કંઈ શમજણ પડી નહિં. આમ કરતાં
દશ પંદર દિવસ તે ત્યાં રહયો. માનકુંવરબાઈએ કહ્યું કે સીત-
કાળના દિવશ અહીં રહો. શ્રી ઠાકુરજીને ટાઢ ઘણી વાય છે.
તે વળી થોડા દિવશ ત્યાં રહયો. જયારે ફાગણ માસ આવ્યો
ત્યારે ચાલવાની તૈયારી કરી. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવવાની વેળા-
એ માનકુંવરની સાથે તે વિરકત વૈષ્ણવે ઝઘડો કર્યો કે
તેં મારા ઠાકુરજી બદલાવી લીધા છે. જો તું મારા ઠાકુરજી
નહિં દે તો તારાપર હું પ્રાણત્યાગ કરીશ ત્યારે માન-

કુંવરે કહ્યું કે મેં તારા ઠાકુરજીને બદલાવ્યા નથી. આથિ ઝઘડો વધ્યો. બન્ને જણુ શ્રી ગોકુળ આવ્યા અને શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતી કરી ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ બન્નેની વાત સાંભળી, પોતે ઝાંપી ખોલી શ્રી ઠાકુરજીના દર્શન કર્યા ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહ્યુ કે એ ડોશીના શુદ્ધ ભાવથી હું મદનમો-હન થયો છું. તેણુે કોઈ દિવસ બીજા સ્વરૂપના દર્શન કર્યા નથી. તેનો ભાવ શુદ્ધ છે, શ્રી ગુસાંઈજીએ ઝઘડો ચુકાવી દીધો અને વઈસ્ણુવને આજ્ઞા કરી કે આજ તારા શ્રી ઠાકુરજી છે. તે ડોશીએ કહ્યુ કે એ શ્રી ઠાકુરજીને ટાઢે મારે છે તેથી તેને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દેવા ન જોઇએ. આ સાંભળિ શ્રી ગુસાંઈજી હસ્યા અને વિચાર કર્યો કે આ ડોશીનો કેવો શુદ્ધ ભાવ છે. વિરકત વઈસ્ણુવ ડોસીને પગે પડયો. અને કહયુ કે જન્મ સુ-ધી તારે દ્વાર પડી રહીશ. અને તારી ટહેલ કરીશ. પછી શ્રી યમુનાપાન કરી અને શ્રી નાથજીના દર્શન કરો પોતાને દેશ આવી શેવા કરવા લાગી એ માનકુંવરબાઈ શ્રી ગુસાંઈજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં.

માધવદાસ વડનગરમાં રહેતા તેમની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૭ મી.)

માધવદાસ મોટા પંડિત હતા. તે અન્યમાર્ગિય હતા. અને વઈસ્ણુવને ટિલવા કહેતા. એક સમય શ્રી ગુસાંઇજી વડ-નગર પધાર્યા ત્યારે પંડિતની સભા કરી. સર્વ પંડિતોમાં મા-ધવદાસ પ્રમુખ હતા. માધવદાસ સર્વ પંડિતોને લઇને સભા-માં આવ્યા. ત્યાં સાકાર નિરાકારનો વાદ થયો. શ્રી ગુસાંઇજી-

એ સાકાર બ્રહ્મનું પ્રતિપાદન કર્યું. સભામાં બહુ વિવાદ થયો. માધવદાસના મનમાં એમ હતું કે પુષ્ટીમાર્ગ વેદ નિર્મૂલક છે. એ સંદેહ તેમનો મટી ગયો. માધવદાસજી તેજ વેળાએ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. સર્વ પંડિતો કહેવા લાગ્યા કે તમે તો મુખ્ય હતા છતાં વૈષ્ણવ કેમ થયા. ત્યારે માધવદાસે કહ્યુ કે દુ-રાગ્રહ હોય તે ન સમજે પરંતુ સારવેત્તા હોય તે તો તરત સમજે. મને પુષ્ટીમાર્ગ વેદમાં સર્વોપર માલુમ પડયો તેથી મેં દુરાગ્રહ છોડી દીધો છે. આ સાંભળી પંડિતો પોત પોતાને ઘેર ગયા. અને માધવદાસજી શ્રિ ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. અને વૈશણવનો સંગ કરવા લાગ્યા. માધવદાશના ઉપર શ્રી ઠા-કુરજી જલદિથી પ્રસન્ન થયા. એ માધવદાસ શ્રિ ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર થયા જેમણે દુરાગ્રહ છોડિને સુંદર માર્ગ પકડયો.

(કણબી પટેલની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૮ મી.)

ગુજરાતમાંથી એક સાથ શ્રી ગોકુળ જતો હતો તેની સાથે શ્રી ગોકુળ જતો હતો તેની સાથે આ કણબી વૈશણવ ચાલ્યો. મહેનત મજુરીકરીને રસ્તામાં વૈશણવને ઘેર પ્રસાદ લેતો. જયારે ગોપાલપુર આઠ ગાઉ રહયું ત્યારે સર્વ વૈશણવોએ પોત પોતાના પોટકામાંથી ભેટ કાઢી રાખી. ત્યારે આ કણબી પટેલને ચિંતા થઈ કે હું શી ભેટ કરૂં. ત્યારે ઘાસમાં શંખાવલીની લતા હતી તે તેણે જોઈ. ત્યાંથિ પુલ લઇ માળા ગુંથિ અને ભીના વસ્ત્રમાં લપેટી, સર્વથિ આગળ ચાલ્યો. મનમાં વિચાર કર્યો કે માળા કરમાઈ ન જાય તો ઘણું સારૂં. શૃંગારનો સમય શ્રી ના-થજીનો થયો ત્યારે શ્રી નાથજીએ શ્રીગુસાંઇજીને આજ્ઞા કરી કે

એક પટેલ માળા લઈને આવે છે તેના અંતઃકરણમાં તાપ બહુ છે તેથિ તે માળા આવશે ત્યારે હું રાજભોગ આરોગીશ. શ્રી ગુસાંઈજીએ પોતાનિ સ્વારિનો ઘોડો એક સ્વાર બેસાડીને મોકલ્યો તે ઘોડો એક કલાકમાં ૧૨ ગાઉ ચાલતો હતો, એ સ્વાર જઈને તે પટેલને લાવ્યો. અને માળા શ્રી નાથજીએ અંગિકાર અંગીકાર કરિ. અને પટેલે રાજભોગના દર્શન કર્યાં. શ્રી નાથજીનિ આ લિલા જોઈને સુરદાસજીએ કીર્તન ગાયું. પદ શ્યામ ગરિબનહિકો માહક ॥ દિનાનાથ હમારે ઠાકુર સાચી પ્રિત નિવાહક ॥ ૧ ॥ કહા વિદુરકી પાતકુવ પ્રેમ પ્રિતકે લાયક ॥ કહાં સુદામાકે ધન હતો સાચી પ્રિતકે ચાહક ॥ ૨ ॥ કહાં પાંડવ કુલકિ ઠકુરાઈ અરજુન રથ કે વાહક ॥ સુરદાસ સઠતા તે હરિભજ આરત દુઃખ કે દાહક ॥ ૩ ॥ આ પદ સુરદાસજીએ ગાયું. આ સાંભળિ શ્રી નાથજી તથા શ્રી ગુસાંઈજી પ્રસન્ન થયા. પટેલે શ્રી નાથજીએ માળા પહેરિ જોઈને પોતાનું હૈયું ઠાર્યું. અને મનમાં એમ જાણ્યું કે શ્રી નાથજીએ મારી કરેલી માલા અંગીકાર કરિ, એ પટેલ શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેની આરતી શ્રી નાથજી સહી ન શકયા.

(લાડબાઇ અને ધારબાઇની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૧૯૯ મી)

આ લાડબાઈ અને ધારબાઈ બન્ને બહેનો હતી. તેઓ માણુકપુરમાં રહેતી હતી. એક વખત શ્રી ગુસાંઈજી ચિત્રકુટ પધાર્યા ત્યારે આ બન્ને બહેનો શ્રી ગુસાંઈજીની સેવક થઈ. માણુકપુર ચિત્રકુટથી ૧૦ ગાઉ છે તેઓ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાવી. લાડબાઈ જે કોઈ વઈસ્ણવ આવે તેની ટહેલ

ઘણી શારી રીતે કરતી હતી આમ કરતાં તેઓ બન્ને વૃદ્ધ થયાં. ત્યારે પોતાનું દ્રવ્ય નવલક્ષ રૂપીયા એકઠા કરિ શ્રી ગોકુળ ગયા અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે આ દ્રવ્ય આપ અંગીકાર કરો. શ્રી ગુસાંઇજીએ જાણ્યું કે આ દ્રવ્ય આસુરી છે જેથી પોતે અંગિકાર ન કર્યું. દશ પંદર વરસ પછી શ્રી ગોકુલનાથજી ભુતળપર બિરાજતા હતા ત્યારે લાડબાઈએ તેમને તે દ્રવ્ય અંગિકાર કરવા વિનતિ કરી શ્રી ગોકુલનાથજીએ દ્રવ્ય આસુરી જાણી અંગિકાર ન કર્યું. શ્રી ગોકુલનાથજીના અધિકારીએ શ્રી ગોકુળનાથજીને પુછયા વિના એક છતમાં નાંખી ઉપર કાંકરા પાથરી ચુનો લગાડી દિધો. છતમાં દ્રવ્ય રહ્યુ, સાઠ વર્ષ પછી જુલમી ઓરંગજેબપાદશાહના સમયમાં મલેચ્છ લોક લુંટવાને આવ્યા. ત્યારે શ્રી ગોકુળમાંથી સર્વ લોક ભાગી ગયા. અને મંદિરબધું ખાલી થઈગયું. ગામમાં કોઇ મનુશ્યરહ્યુ નહીં. મલેચ્છે તે છત ખોદિ તો નવલક્ષ રૂપીયા નિકળ્યા. આથીગામમાં જેટલા મંદિર હતા તે બધાની છત ખોદાવી નાંખી આસુરી દ્રવ્યના સંગથી સર્વ ગોકુળની છત ખોદાઇ. એ લાડબાઈ તથા રાધાબાઈ શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી જેમની બુદ્ધિ આસુરી દ્રવ્યના પ્રભાવથી પણ ફરી નહીં. અને ભગવદ ધર્મ છોડયો નહીં. દ્રવ્યમાં જે જે અનર્થ છે તે કંઈતેને બાધા કરી શકયા નહીં અને ભગવત્સેવા કરતી રહી. જેનું ચિત્ત ભગવચ્ચરણારવિંદમાં છે તેને કોઇ બાધા કરી શકે નહિં.

બે વૈષ્ણવ જેમણે ઇંટપર અક્ષર લખ્યા તેમની વાર્તા
વાર્તા ૨૦૦ મી. (પ્રસંગ ૧ લો.)

બન્ને વૈશણુવ જુદા જુદા ગામમાં રહેતા હતા. એકનું નામ વલ્લભદાશ હતું અને બીજાનું નામ બલદેવદાસ હતું. આ બન્ને રસ્તામાં એક વાવડી ઉપર મળ્યા. અને ભગવદ વારતા કરવા લાગ્યા. ત્યારે બળદેવદાસેપુછ્યું કે શ્રી ઠાકુરજી મોરપીંછનો મુગટ ધરે છે તેનું કારણુ શું ? બીજા જનાવરની પાંખ કેમ ધરતા નથી. અનેક પ્રકારના પક્ષીઓની ઘણી સુંદર પાંખ છે. આ સાંભળી વલભદાસ બોલ્યા કે શ્રી ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ આનંદરૂપ છે. વિષઈ જીવોને દુર્લભ છે. અને વિષય રહિત જેમને સ્નેહ છે તેમને વશ છે જેમ મોર વિષય રહિત છે કે જે દ્રષ્ટિદ્વારા રસદાનકરે છે.શ્રિ ઠાકુરજી પોતાના દાસનેએવિ સુચના કરે છે કે જેમ મોર વિષય રહિત છે અને દ્રસ્ટિદ્વારા રસદાન કરેછે. કે જ્યારે તે નૃત્ય કરેછે ત્યારે તે પોતાના સર્વ શરીરને જુએ છે અને ઘણો પ્રસન્ન થાય છે.પરંતુ જયારે તે તેના પગ જુએ છે ને તે કાળા હોય છે, તેથી સ્યામતારૂપી પોતાનો દોષ જોઈને તે રૂદન કરે છે કે આટલો મારામાં દોષ ન હોય તો સારૂં. આ વખતે મોરના નેત્રમાંથી જળ પડે છે તે મોરની સ્ત્રી (ઢેલ)મુખમાં ઝીલી લે છે તેથી તેને આનંદ થાય છે. અને કામ નિવૃત્ત થાય છે. દ્રષ્ટિદ્વારા તેનો સર્વ મનોરથ પુર્ણ થઈ જાય છે અને ગર્ભ સ્થિતિ રહે છે. એવો જે મોર શ્રી ઠાકુરજીને બહુ પ્રિય છે. જેમ મોર દ્રષ્ટિદ્વારા કામ નિવૃત કરે છે તેમ શ્રી ઠાકુરજી સર્વ જીવનો દ્રશિટદ્વારા કામ નિવૃત કરે છે જેના વિશયી જીવ છે તે

શ્રી ઠાકુરજીને બહુ પ્રિય છે અને તેથી પોતે મોરપીંછ શ્રી મ-
સ્તકપર ધરે છે. ત્યારે બળદેવદાસે કહ્યુ કે કાછની કેમ ધરે છે.
ત્યારે વલ્લભદાસે કહયું કે કાછનિનો ઘેર થાય. જ્યારે બધા
પીંછ એકઠા કરે ત્યારે ઘેર થાય તેમ અનેક ભકતને એકઠા કરી
એક કાલાવચ્છિન્ન સર્વના મનોરથ દ્રષ્ટિદ્વારા પુર્ણ થાય છે.
આ સુચનાને માટે શ્રી ઠાકુરજી મુગટકાછનિનો શૃંગાર ધરે છે.
આ સાંભળી બળદેવદાસ ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને એકે ઈંટપર
લખ્યું કે બે ઘડી જીવ્યા. આ ઈંટ જયાં હતી ત્યાં રાજા ફરતો
ફરતો આવ્યો તેણે ઈંટપર આવા અક્ષર જોયા તેથી તેને સંદેહ
થયો રાજાએ વિચાર કર્યો કે લખવાવાળો એમ લખે છે કે બે
ઘડી જીવ્યા ત્યારે તે કયારે જનમ્યો હશે! ક્યારે ભણયો હશે
અને કયારે આ વાવપર આવ્યો હશે! અને કયારે આ લખ્યું
હશે? બે ઘડીમાં તેણે આટલું કામ કેવી રીતે કર્યું હશે? રાજાને
બહુ સંદેહ પડયો. રાજા તે ઈંટ પોતાને ઘેર લઈ ગયો. જે કોઇ
આવે તેને પુછે કે આ લખવાવાળો મનુશ્ય બે ઘડિ જીવતો ર-
હયો તો બે ઘડીમાં તેણે કેટલું કામ કર્યું હશે? રાજાનેસંદેહવ-
ધતો ગયો. અને રાજાનું ચિત્ત આ વાતમાંજ ચોંટીગયું. જેકોઈ
આવે તેને પુછે. એટલામાં ભગવદીચ્છાથી એક વૈશણુવ આવ્યા.
તેમને રાજાએ પુછયું. ત્યારે તેમણે કહયું કે રસ્તામાં બે વૈશણુવ
મળ્યા હશે અને અન્યોઅન્ય ભગવદવાર્તા કરી હશે ત્યારે તે
વૈશણુવે ચાલતી વેળા લખ્યું હશે. રાજાનો સંદેહ મટીગયો અને
વૈસણુવના સંગથિ વૈસણુવ થયો એ બન્ને વૈઇસણુવ શ્રી ગુસાંઈ-
જીના એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમનાઅક્ષરથી રાજાવઈસણુવ થયો.

(એક રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૧ મી.)

આ રાજાના ગામમાં બે બ્રાહ્મણ રહેતા હતા.એક વૈઈસ્ણવ હતોઅને એક શૈવ હતો.બ્રાહ્મણ રાજાની પાસે બહુ આવતો જતો હતો.રાજાએ તેને કહયું કે મારે પુત્ર થાય એવો ઉપાય કરો,તેણે બહુ ઉપાય કર્યા પરંતુ વીસ વર્ષ સુધી પુત્ર ન થયો. એક દીવસ રાજાએ વૈઈસ્ણવ બ્રાહ્મણને કતયું કે મારે પુત્ર થાયતો ઠીક. ત્યારે વૈઈસ્ણવપંડિતે કહયું કે પુત્ર એક શું પણ ચાર થશે.પરંતુ તમે વૈઈસ્ણવ થાઓ તો. રાજા એ કહયું કે હું વૈઈસ્ણવ થઈશ. એક વર્શનિ અંદર રાજાની ચાર રાણીને ચાર પુત્ર થયા. રાજાએ વૈઈસ્ણવ બ્રાહ્મણને કહયું કે મને વૈઈસ્ણવ કરો.બ્રાહ્મણે કહયું કે વૈઈસ્ણવ તો શ્રી ગુસાંઈજી કરશે,તમે શ્રી ગોકુળ ચાલો. બન્ને જણા શ્રી ગોકુળ ગયા. શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમના દર્શન થયા. રાજા શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. અને શ્રી ગોકુળમાં રહિ પુસ્ટીમાર્ગની રીત શીખ્યો, શૈવ બ્રાહ્મણ પણ વૈસ્ણવ થયો. જેવી રાજાની પુત્રમાં આશકિત હતી તેવી શ્રી ઠાકુરજી વિષે થઈ. સકામ બુદ્ધી હતી તે મટી ગઈ અને નીસ્કામ બુદ્ધી થઈ. અંતઃકરણથી સર્વ કામના ત્યજી દીધી અને ભગવત્સેવા પધરાવી પોતાને દેશ આવ્યો. ઘરમાં ભગવત્સેવા કરગા લાગ્યો. થોડા દીવસ પછી શ્રી ગુસાંઈજીને પોતાને દેશ પધાવ્યા અને સર્વ કુટુંબને અને ગામના લોકને વૈશણવ કર્યા એ રાજા બ્રાહ્મણના સંગથી એવો વૈશણવ થયો

(મદનગોપાલદાસ કાયસ્થની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૨ મી.)

મદનગોપાલદાસ મહાવનમાં રહેતા હતા. નીત્ય સવારે આવી શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરતા. શ્રી ઠાકુરજી મદનગોપાલની સાથે હસતા, બોલતા, વાતો કરતા અને જે જોઈએ તે માગી લેતા. એક દીવસ તેમના પુત્રને ઘણો તાવ આવ્યો તેથી તેમની સ્રીએ છાનામાના એક યોગીનો દોરો કરાવીને પુત્રને બાંધ્યો. આથી તેમના શ્રી ઠાકુરજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને કહ્યું કે મદનગોપાળદાસને અન્યાશ્રય થયો છે જેથિ હું તેમની સાથે બોલીશ નહીં. શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રિ ઠાકુરજીને વિનતિ કરિ કે થોડા દીવસ દંડ દેવો પરંતુ એકદમ ત્યાગ કરવો નહીં જોઈએ. આથી શ્રી ઠાકુરજી ચુપ કરી રહ્યા. મદનગોપાલદાસે ઉત્થાપન કર્યાં ત્યારે જુએ તો શ્રિ ઠાકુરજી ઉદાસ બિરાજે છે. મદનગોપાલદાસે ભોગ ધર્યો ત્યારે શ્રિઠાકુરજીએ લાત મારિ થાળ ફેંકી દીધો. મદનગોપાલદાશ આથિ રોવા લાગ્યા અને પ્રણુપતિ કરવા લાગ્યા તોપણ શ્રિઠાકુરજી માને નહીં. મદનગોપાલદાસ શ્રી ગોસાંઈજીની પાસે આવ્યા અને નેત્રમાંથિ જળ વહેવા લાગ્યું. ગદ ગદ કંઠ થઈ ગયા અને ધ્રુજવા લાગ્યા. અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરિ ત્યારે શ્રિ ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરી કેતમારિ સ્રિએ અન્યાશ્રય કર્યો છે જેથી શ્રી ઠાકુરજી અપ્રસન્ન છે આ વાત સાંભળી મદનગોપાલદાસ ઘેર આવ્યા અને તેજ ક્ષણે સ્રીને જુદા ઘરમાં રાખિ. શ્રી ઠાકુરજીની સર્વ ટહેલ પોતાને હાથે કરવા લાગ્યા. શ્રિ ગુસાંઈજીના શ્રિ મુખથિ વચ-

નાગ્રત સાંભળ્યા કે અન્યાશ્રય ઘણોજ બાધક છે વિવેકધૈર્યા-શ્રય ગ્રન્થમાં લખ્યું છે કે

श्लोक.—अन्यस्यभजनंतत्रिस्तुतोगमनमेवच ॥ प्रार्थनाकार्यमात्रोपिततोऽन्यत्रविवर्जयेत् ॥

અર્થ. અન્ય દેવનું ભજન, અન્ય દેવનું સ્થાનપર સ્વતઃ નમન ઉદ્દેશ કરિને જવું. અને કાર્ય માત્રમાં અન્ય દેવનિ પ્રાર્થના કરવિ એ ત્રણ વાત વર્જીત છે. અન્ય સંબંધી ગંધ પણ નહિં જોઈએ વાકય. अन्यसंबंधगंधोपिकदरामत्रबाध्यते આ પ્રમાણે ગ્રન્થમાં અનેક વાકય છે. આ સાંભળિ મદનગોપાલદાશે બીજો વિવાહ કર્યો. અને સ્ત્રિનેતજી દીધિ. શ્રીઠાકુરજી પ્રસન્ન થઇ બોલવા લાગ્યા એ મદનગોપાલદાસ શ્રિગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમણે અન્યાશ્રય માટે સ્ત્રિનો ત્યાગ કર્યો.

ક્ષત્રી વૈષ્ણવ ગુજરાતના વાસીની વાર્તા.

વાર્તા ૨૦૩ મી. (प्रसंग १ लो.)

આ ક્ષત્રી વૈષ્ણવ ચાચાજીની સાથે ગુજરાત જતા હતા. જયારે આ વૈષ્ણવ ભગવદ્દવાર્તા કરતા ત્યારે ભગવદ્દરસમાં મગ્ન થઈ જતા. તેમની રહસ્ય વાર્તા શ્રી ગોવર્ધનનાથજી સાંભળતા. એ ક્ષત્રી વૈષ્ણવ રસ્તો ભુલી ગયો અને ચાચાજીથી જુદો પડી ગયો. ત્યાં એક વૈષ્ણવ રહેતો હતો તે આ ક્ષત્રી વૈષ્ણવને પોતાને ઘેર લઈ ગયો. અહીં ભગવદ્દવાર્તા કરવા બેઠો. તેમાં તે રસાવેશ થઇ ગયા. શ્રી ગોવર્ધનનાથજી તેમની વાર્તા ઉભા ઉભા સાંભળ્યા કરતા હતા, ચાચાજી શોધતા તેમને મળ્યા તો તે ભગવદ્દરસમાં છકેલા હતા. આખી રાત વીતિ ગઇ હતી. શ્રી ગોવર્ધનનાથજીને ઉજાગરો થયો હતો તોપણ કંઈ

દેહાનુસંધાન કહ્યું નહોતું. મુખથી ભગવદ્દવાર્તાજ કર્યા કરતા. ચાચાજી તેમની પાસે જઈને ઉભા રહ્યા તોપણ તેમને કંઈ ખબર પડી નહીં. જ્યારે ચાચાજીએ તેમનો હાથ પકડી ઉઠાડ્યા ત્યારે દેહાનુસંધાન આવ્યું. ચાચાજીએ કહ્યુ કે તમે તો ભગવદ્દરસમાં મગ્નથઇ રહ્યા છો અને શ્રી ગોવર્ધનનાથજી આખી રાત ઉભા છે. પ્રભુને શ્રમ પડે છે જેથી સંભાળીને કરો. આટલું કહી ચાચાજી તેમને લઇ ગયા. એ ક્ષત્રી વૈષ્ણવ એવા કૃપાપાત્ર હતા જેમની વાણિ સાંભળવાને શ્રી ગોવર્ધનનાથજી પોતે પધારતા જેથી તેમના ભાગ્યની બડાઈ શી કરીએ.

(કૃષ્ણસ્વામી મથુરામાં રહેતા તેમની વાર્તા ((પસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૨૦૪

કૃષ્ણસ્વામી શ્રી ગોકુળ આવ્યા શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમના દર્શન થયા. કૃષ્ણસ્વામી શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. એક માસ શ્રી ગોકુળ ચંદ્રમાજીનું સ્વરૂપ પધરાવી મથુરામાં આવી ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા. એક દીવસ શ્રી ગુસાંઇજી મથુરા પધાર્યા ત્યારે કૃષ્ણસ્વામીએ શ્રી ગુસાંઈજીને પુછ્યું કે શ્રિ ગોકુળ ચંદ્રમાજીનો દક્ષિણ ચરણારવિંદ ટેડો કેમ છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી ઠાકુરજીના વામ ચરણાવિંદમાં પુષ્ટિરસ છે અને દક્ષિણ ચરણારવિંદમાં મર્યાદા છે. શ્રી ઠાકુરજી મર્યાદાને ઉલંઘી પુષ્ટીને આશ્રય દેછે. અને વામચરણારવિંદથી પુષ્ટીને સ્થાપન કરે છે. કૃષ્ણદાસસ્વામીએ પુછ્યું કે કુટી અને ગ્રીવા કેમ નમે છે ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજી આજ્ઞા કરી કે રસભર્યુ પાત્ર ખાલીમાં ઠલવે તો ભર્યું પાત્ર નમે, કૃષ્ણદાસ સ્વામીએ પુછ્યું કે દક્ષિત પરાવ્રત

દ્રષ્ટિ હોય તો સ્ત્રી પુરૂષને મોહ કરે. આ સાંભળી કૃશણસ્વામી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગોકુળ ચંદ્રમાજીની સેવા ઘણી રીતે કરવા લાગ્યા. મથુરાજીમાં જે વૈસ્ણવ આવે તેને ઘણો આદર સત્કાર આપતા. ભગવદ્દરસમાં છકયા રહેતા. સંસારની કંઈ અપેક્ષા રાખતા નહીં એક દિવસ ચાચાહરિવંશજી કૃષ્ણસ્વામીને મળ્યા, ત્યારે તેમને પુછયું કે મુરલીના સપ્તરૂદ્રનું સ્વરૂપ શું. ચાચાજીએ કહ્યું કે છ ધર્મ, ઐશ્વર્ય, વિર્ય, યચ, શ્રી, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય અને સાતમાં ધર્મી સાત પ્રકારનું ભગવત્સ્વરૂપ પુરૂષ:કર સુધા વેણુથી પ્રગટ થાય છે, તેથી સપ્ત સઘ્ન છે. શ્રી ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ શ્રી મહાપ્રભુજી અને વેણુસ્થાનાપન્ન શ્રી ગુશાંઈજી અને સપ્ત સંઘ્રરૂપી સાત બાળકનું પ્રાગટય જાણવું. પદ્મદાસજીએ ગાયું છે. પદ. " મધુર વૃજ દેશ વસ મધુર કિનો ।। મધુર વલ્લભ નામ મધુર ગોકુળ ગામ મધુર વિઠલ ભજન દાન દિનો ।। ૧ ।। મધુર ગિરિધરના આદિ સપ્ત તનુ વેણુનાદ સપ્ત સંઘ્રન મધુરરૂપ લિનો ।। મધુર ફલ ફળિત અતિ લલિત પદ્મનાભ પ્રભુ મધુર ગાવત સરસ રંગ લીનો ।। ૨ ।। આ પ્રમાણે વેણુંનું સ્વરૂપ ચાચાજીએ કહ્યુ તે સાંભળી કૃસ્ણસ્વામી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગોકુળ ચંદ્રમાજીમાં બહુ આસકિતવાન થયા. દિવસે દિવસે તેમની પ્રીતિ વધવા લાગી. એ કૃસ્ણસ્વામી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ઇશ્વરદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૫ મી)

એ ભગવન્નામ ખુબ લેતા, ભગવત્સેવા અશ્ટપ્રહર

કરતા. એક દિવસ રસ્તે જતાં અજાણે સર્પના માથે પગ આવ્યો તેથી સર્પ મરી ગયો. આથી સર્પણી તે વૈશણવની પાછળ લાગી કે જ્યારે તેનો પ્રાણ લઈશ ત્યારે છોડીશ. આ વૈશણવ ભગવન્નામ લેતો. જ્યાં સુધી તે જીવ્યો ત્યાં સુધી તેણે ભગવન્નામ છોડયું નહીં. સર્પણી જન્મ સુધી તેની પાછળ ફર્યા કરી પરંતુ કોઈ દિવસ તેને ભગવન્નામ વિના જોયો નહી. આ વૈશણવ એવો કૃપાપાત્ર હતો. કે જન્મપર્યંત તેણે ભગવન્નામ છોડયું નહિં. જન્મ સુધી સર્પણીના દાવમાં આવ્યો નહિં. સર્પણી મ્રત્યુંવશ થઈ તોપણ તે વૈશણવને સ્પર્શ કરી શકી નહી. શ્રીગુસાંઈજીની કૃપાથી એ વૈશણવ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(આજણા કણબી સ્યામદાસની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૬ મી.)

શ્યામદાસ ગુજરાતમાં રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધાર્યા ત્યારે શ્યામદાસ તેમના સેવક થયા. ઘણા દીવસ પછી શ્યામદાસ શ્રી ગોકુળ આવ્યા. અને શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના દર્શન કર્યા. શ્યામદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે ગોપાલપુર ગયા ત્યાં શ્યામદાસનું મન ઘણું લાગ્યું તેથી તેમણે શ્રી ગુશાંઇજીને વિનતિ કરી કે જન્મપર્યંત હું અહીં રહીશ. આપ મને કંઇ સેવા બતાવો. શ્રી ગુસાંઈજીએ તેમને ફુલગારની સેવા શોંપી. સ્યામદાશે શ્રી ગુશાંઇજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ આપ મને ફુલનું સ્વરૂપ સમઝાવો તો બહુ સારૂ. શ્રી ગુશાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે વૃજભકત જે ગોપીજન તેમનું ચિત્ત તે પુસ્પ થઇ શ્રી ઠાકુરજીના શ્રી અંગને સ્પર્શ કરે છે, આ શાંભળી સ્યામદાશ બહુ પ્રશન્ન થયા. ફુલને વૃજભકતનું ચિત્ત જાણી

પગ ન અડાડતા અને ધોયા વિના હાથ ન લગાડતા. અને કુ-મળાઇ ન જાય એવો પ્રયત્ન રાખતા. એક દિવશ સ્યામદાશે શ્રી ગુશાંઇજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ ફુલનું એવું સ્વરૂપ છે છતાં તેને સોઈમાં કેમ પરોવાય છે. શ્રી ગુશાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે સોઇ છે તે સુચી છે. વૃજભકતના ચિત્તમાં ભગવત્શં-બંધીની સુચના કરે છે. જે સુચનાથી તેમનું ચિત્ત બહુ પ્રશન્ન થાય છે તેઓ એમ જાણે છે કે હવે ભગવત્શબંધ અમને જ-લદિ થશે. પ્રભુ હવે તુંર્ત અંગિકાર કરશે. આ શાંભળી સ્યામ-દાશનો શંદેહ મટી ગયો. એક દિવશ સ્યામદાસે વૃજભકતોના ટોળે ટોળાં ફુલગરમાં જોયા. તેમને તેમણે પુછયું કે હું તમને ઓળખતો નથી. વૃજભકતોએ આજ્ઞા કરી કે તમે જે પુસ્પોની માળા જે અંગિકાર કેરાવો છો તે અમારૂં સ્વરૂપ છે! અમે તમારાપર પ્રશન્ન થઈને તમને દર્શન દઈએ છીએ. તમે કંઈ માગો. સ્યામદાસે વિનતી કરો કે મારૂં ચિત કોઈ દિવશ સેવા છોડીને કંઈ ન જાય. વરજભકતોએ " અસ્તું " કહ્યુ એ પ્રમાણે થશે. સ્યામદાસે એ વાત શ્રી ગુશાંઈજીને કહી ત્યારે પોતે આ-જ્ઞા કરી કે જેનો છેલ્લો જન્મ હોય તેનાથી શ્રી ઠાકુરજી કંઇ અંતરાય રાખતા નથી, એવા જીવને માટે આ માર્ગ પ્રગટ કર્યો છે. આ શાંભળી સ્યામદાશ બહુ રાજી થયા. સ્યામદાશ શ્રી ગુશાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(વેણુંદાસ છીપાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૭ મી.)

વેણિદાશ ગુજરાતમાં રહેતા હતા, જ્યારે શ્રી ગુશાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે વેણીદાસને શ્રી ગુસાંઇજીના સાક્ષાત

પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયા. તેથી તે શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. અને વિનતી કરી શ્રી ઠાકુરજી પધરાવ્યા. અને સેવા કરવા લાગ્યા. થોડા દિવસ પછી તેમણે એક હજાર રૂપીયાનો પરકાલો લીધો. વેણીદાસ વાંસની લાકડીમાં ભરી શ્રી ગુસાંઇજી પાસે શ્રી ગોકુળ ગયા અને શ્રી નવનિતપ્રિયાજીના દર્શન કર્યા અન તન્મગ્ન થઇ ગયા. દેહાનુસંધાન ભુલી ગયા તેથી મંદીરમાં મુર્છા ખાઇને પડયા. શ્રી ગુસાંઈજીએ વેણીદાસને ચરણસ્પર્શ કરાવ્યા અને ચરણોદક આપ્યું. આથી વેણીદાસ ચેત થયા અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ આવા આનંદમાંથી શા માટે મને બહાર કાઢયો. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે હજી તમારે કાર્ય ઘણું કરવાનું છે. વેણીદાસ વૃ-જયાત્રા કરી શ્રી ગુસાંઈજીથી વિદાય થવા આવ્યા. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે મારા ઘરમાં શ્રી ઠાકુરજી બિરાજે છે. તે મને શ્રી નાથજીના સ્વરૂપે દર્શન દે એવી કૃપા કરો. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી ઠાકુરજી જે પુષ્ટીમાર્ગીય જીવ છે તેમના સર્વ મનોરથ પુર્ણ કરે છે તો તમારો મનોરથ પણ પુર્ણ કરશે. વેણિદાસ વિદાય થઇ ગુજરાત આવ્યા અને ઘરમાં શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરવા લાગ્યા. વેણિદાસના શ્રી ઠાકુરજી તેમના મનોરથ પ્રમાણે દર્શન દેવા લાગ્યા. જેવા મનોરથ કર-તા તેવા દર્શન દેતા. વેણિદાશ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપા-પાત્ર હતા.

(સાચોરા બ્રાહ્મણની વાર્તા.)　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　(વાર્તા ૨૦૮ મી.)

આ પુરૂષોતમદાસ ગુજરાતમાં રહેતા, એક સમય શ્રી

ગોકુળ ગયા અને શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. તેમને શ્રી ગુસાંઇજીની કૃપાથી ગ્રંથનું જ્ઞાન થયું. પુરૂષોતમદાસ વૃજયાત્રા કરવા ગયા. કદમખંડામાં રસોઈ કરી. દાળ બાટી કરી ભોગ ધર્યો. શ્રી નાથજી પધારીને આરોગ્યા અને પુરૂષોતમદાસને આજ્ઞા કરી કે તમને દાળ બાટી કરતાં ઘણાં સુંદર આવડે છે. તેથી તમે મારી રસોઇમાં ન્હાઓ. પુરૂષોતમદાસે કહ્યું કે આ વાત તો શ્રી ગુસાંઈજીને હાથે છે. શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને આજ્ઞા કરો કે પુરૂષોતમદાસ રસોઈ ઘણી સારી જાણે છે. શ્રી ગુસાંઈજીએ પુરૂષોતમદાસને શ્રી નાથજીના ભીતરિયાપણાની સર્વ સેવા શોંપી. પુરૂષોતમદાસ રશોઈ કરતા અને શ્રી નાથજી તેમને શીખવતા કે આ પ્રમાણે રોટલી આ પ્રમાણે બાટી વિગેરે કરો. પુરૂષોતમદાસ જન્મપર્યંત શ્રી નાથજીની શેવા છોડી કંઈ ગયા નહી. અને દ્રવ્યનો સંગ્રહ પણ ન કર્યો. એ પુરૂષોતમદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. મહા પ્રસાદની પાતળ લાવી વૈશણુવને પ્રસાદ લેવરાવતા. જેમના શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી મુખથી સરાહના કરતા.

(લક્ષ્મીદાસ જોશીની વાર્તા .) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૦૯ મી.)

લક્ષ્મીદાસ જોશી ગુજરાતમાં રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા ત્યારે તેમને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત પુરણ પુરૂષોતમના દર્શન થયા. આથી તેમણે વિનતિ કરિ કે મને શરણ લો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી નામ નિવેદન કરાવ્યું એક દીવસ તેમણે શ્રી ગુસાંઇજીને પુછયું કે ગુરૂનું સુતક લાગે કે નહિ. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે ગુરૂશિશ્યને અરસપરસ

સામાન્ય સુતક છે. પરંતુ ગુરૂ તો એક અને શિશ્ય અનેક છે. તેથી જો ગુરૂ એવા સુતક પાળે તો જન્મપર્યંત ભગવત્શેવા કરવા ન પામે જેથી સુતકનો વિચાર કરવો. શાસ્ત્રના વચન તો અનેક રિતના છે પરંતુ વિચારીને માનવા જોઈએ. જેમ છાશ કોઈથી અભડાય નહિ. એવું વચન નિકળશે પરંતુ ક્ષત્રી, વૈશ્ય તથા શુદ્ર તથા અશુદ્ર તેમના વાસણની અથવા તેમના જળની છાસ આપણાથિ કેમ લેવાશે. વળિ શાસ્ત્રમાં કહ્યું કે જેટલી વસ્તુ ત્રાજવે તોળાય તે સર્વ શુદ્ધ છે પરંતુ એ વચન સત્ય માનીને અગ્રાહ્ય પદાર્થ એ વચનના બળથી ગ્રહણ થતો નથી. એ પ્રમાણે સુતક વિષે પણ રૂસીના અનેક પ્રકારના મત છે તે વિચાર વિના કેમ ગણાય. આ સાંભળિ લક્ષ્મિદાસ બોલ્યા કે મહારાજ સન્યાસ ગ્રહણ કરવો કે નહિ. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રી મહાપ્રભુજીએ વિરહદશામાં ત્યાગ કહયોછે, જ્યાં સુધી ભગવદવિરહ ઉત્પન્ન ન થાય એવો સન્યાસ લે તો કળિયુગમાં પશ્ચાતાપ થાય. જેથિ અત્યંત વિરહ ઉંત્પન્ન થયા વિના ગ્રહસ્થપણું ત્યાગ કરવું નહિ. ત્યારે લક્ષ્મિદાશે વિનતિ કરિ કે મહારાજ મારૂં ચિત્ત કંઈ ચોટતું નથિ. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરિ કે તમે ભગવત્શેવા કરો, લક્ષ્મિદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની સાથે શ્રી ગોકુળ ગયા. અને શ્રી નવનીતપ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યા. શ્રિ નાથજીના દર્શન કર્યા અને તેથિ તેમનું મન ભગવત્શેવામાં લાગ્યું. શ્રી ગુસાંઈજી પાશે માર્ગની રિત શિખી અને ભગવત્શેવા પધરાવી ગુજરાતમાં લાવ્યા, ઘેર આવી શ્રી ઠાકુરજીની શેવા કરવા લાગ્યા. અને વૈષ્ણવનો સત્સંગ કરવા

લાગ્યા. લક્ષમિદાસ જોશીએ એ રીતે કાળ વ્યતિત કર્યો.

(મહીધરજી અને ફુલબાઇની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્ત ૨૧૦ મી.)

મહિધરજી ક્ષત્રી અલીયાણામાં રહેતા હતા. ફુલબાઈ તેમની બહેન હતી. તેઓ નરહર જોશીના યજમાન હતા. અને તેમના સત્સંગથી વૈશણુવ થયા હતા એક દિવશ અલિયાણુામાં આગ લાગી ત્યારે નરહર જોશીએ ખેરાળુમાં બેઠા બેઠા ઓલવી હતી. આ વાર્તા જગન્નાથ જોસીનિ વાર્તામાં લખી છે. મહીધરજી જયારે શરકારના કામદાર થયા ત્યારે શ્રી ગુશાંઈજીને પધરાવી લાવ્યા. ઘણુા દિવશ શ્રી ગુશાંઈજી તેમને ઘેર બિરાજયા. જયારે શ્રી ગુશાંઈજી ભાઇલા કોઠારીને ઘેર પધારતા ત્યારે મહિધરજીને ઘેર પધારતા હતા. મહિધરજીનું ચિત્ત શ્રી ગુશાંઈજી શિવાય બીજે કંઈ લાગતું નહોતું. આજ સુધી શ્રી ગુશાંઈજીની બેઠક અલિયાણુામાં પ્રશિદ્ધ છે જેને ઘેર શ્રી ગુશાંઈજી આજ દિન સુધી દર્શન દે છે. જે દિવસે મહિધરજીને શ્રી ગુશાંઈજી દર્શન નહિ દેતા તે દિવશે તેમના પેટમાં પીડા થતી. નિત્ય શ્રી ગુશાંઈજી એકાંતમાં પ્રગટ થઈ મહિધરજીને દર્શન દેતા. મહિધરજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(ભુધરદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૧ મી.)

એ વૈષ્ણુવ બારાડીમાં રહેતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકા પધાર્યા ત્યારે તેમના શેવક ગયા. અને તેમની સાથે દ્વારકાં આવ્યા. શ્રી રણુછોડજીના દર્શન કર્યા. થોડા દિવસ રહિને શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા ત્યારે ભુધરદાસ પણુ તેમની સાથે આવ્યા. રસ્તામાં મુકામ કર્યો ત્યાં તેમના મનમાં એમ આવ્યું

કે શ્રી ગુસાંઈજી કંઈ મહાતમ્ય દેખાડે તો સારૂં, એટલામાં વાદળું ચઢી આવ્યું અને સર્વ ઠેકાણે ઘટા પગરાઈ ગઈ. આ વખતે અડધી રસોઈ થઇ હતી. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તું અહિં વરસીસ નહીં, અમારો મુકામ મુકીને વરસજે. ત્યારે વરસાદ પડયો. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીના ડેરાથી સો શો હાથ દુર પડયો અને એટલો વરસ્યો કે બાર બાર માસનું જળ તળાવમાં ભરાઇ ગયું. અને નદિમાં પુર આવ્યું, શ્રી ગુસાંઇજીના મુકામ ઉપર એક છાંટો સરખો પડયો નહીં, ચારે તરફ સર્વ ઠેકાણે જળ ફેલાઇ ગયું. આ મહાત્મય ભુધરદાસે જોયું તે દિવસથી તેમણે એવું નિયમ લીધું કે જન્મ પર્યંત શ્રી ગુસાંઈજીની ટહેલ કરીશ. શ્રી ગુસાંઇજી પછી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા અને ભુધરદાસને શ્રી નાથજીની સેવામાં રાખ્યા. થોડા દિવસ પછી શ્રી નાથજી તેમની સામે બોલવા લાગ્યા. એ ભુધરદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(મગનભાઇ ખંભાતમાં રહેતા તેમની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૨ મી.)

મગનભાઇ વાણિયા વૈષ્ણવ હતા, એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ખંભાત પધાર્યા ત્યારે માધવદાસ દલાલને ઘેર ઉતર્યા હતા. ત્યાં બહુ વૈષ્ણવ આવતા હતા. વૈશ્ણવની ભીડ જોઈને મગનભાઈએ માધવદાસને પુછ્યું કે શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થવાથી શું વિશેષતા છે ત્યારે માધદાશે કહ્યું કે તેમના શેવક થવાથી નવો જન્મ થાય. આ દેહે જન્મ બદલાય છે. અને શ્રી ઠાકુરજીની કૃપા થાય છે વળી આ જીવને શ્રી ઠાકુરજી પોતાનો જાણે છે. આ વાત સાંભળી મગનભાઈ શ્રી ગુસાંઈજીના શેવક

થયા. મગનભાઇની પાશે દ્રવ્ય બહુ હતું. તે નિત્ય શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કરવા જતા હતા. મગનભાઇએ લક્ષ રૂપૈયા શ્રી ગુસાંઈજીને ભેટ કર્યા. થોડા દિવસ પછી મગનભાઈએ વિચાર કર્યો કે બ્રહ્મ સંબંધ કર્યાથી નવો જન્મ થાય છે તેની હું પરિક્ષા કરૂં તો સારૂં. મગનભાઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે અમુક બ્રાહ્મણ પાંચ હજાર રૂપીયા મને આપીને તિર્થ કરવા ગયો છે અને તેના ગયા પછી મેં બ્રહ્મ સંબંધ કર્યો છે તેથી તે હવે આવશે ત્યારે તેના રૂપીઆ ના કબુલ કરીશ. એટલે પરીક્ષા થશે. આ પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણ આવ્યો અને મગનભાઈ પાશે રૂપીઆ માગ્યા ત્યારે તેમણે કહ્યું કે તું જુઠું બોલે છે. આ જન્મમાં તો મેં તારી પાસેથી લીધા નથી, બ્રાહ્મણે આથી રાજ્યમાં ફરિયાદ કરી ત્યારે રાજાએ મગનભાઇને કહ્યું કે આ જન્મમાં મેં તેના રૂપીયા લીધા નથિ. રાજાએ લોઢાની પાંચશેરિ મંગાવી અગનીમાં તપાવી મગનભાઈના હાથમાં આપી. મગનભાઈએ શ્રી ગુસાંઈજીનું ધ્યાન ધરિને કહ્યું કે મેં આ જન્મમાં રૂપીયા લીધા હોય તો મારા હાથ બળી જજો. મગનભાઇના હાથ બળ્યા નહિ તેથિ રાજાએ કહ્યું કે નાંખી દો. બ્રાહ્મણે કહ્યુ કે એબરોબર તપી નથિ. મગનભાઇએ ભોંયનાંખી દીધિ અને બ્રાહ્મણે ઉપાડી તો તેના હાથ બંને બળી ગયા. આથી રાજાએ હુકમ કર્યો કે આ બ્રાહ્મણને કેદખાનામાં મોકલી આપો અને તેનું ઘર લુંટી લો એ બ્રાહ્મણ જુઠો છે. મગનભાઇએ રાજાને કહ્યુ કે બ્રાહ્મણનો કંઈ દોષ નથિ તે સાચો

છે તેનું ઘર ના લુંટો. મેં પરિક્ષા કરવાને આ કામ કર્યું છે. ત્યારે રાજાએ પુછયું કે શાનિ પરિક્ષા કરવાને ? મગનભાઇએ સર્વ વાત કહી. આ સાંભળિ રાજાની સભા બધિ ચકિત થઈ ગઈ અને શ્રી ગુસાંઇજીને પધરાવી રાજા, બ્રાહ્મણ અને બીજા સભાસદ સર્વ શ્રી ગુસાંઇજીના શેવક થયા, અને સર્વ ભગવત્શેવા કરવા લાગ્યા. મગનભાઈ પણ શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી માર્ગની રિત પ્રમાણે શેવા કરવા લાગ્યા. એ મગનભાઈને શ્રી ગુસાંઈજી ઉપર એવો વિશ્વાસ હતો.

એક બ્રાહ્મણ જેણે મગનભાઇને ઘેર પાંચ હજાર રૂપીયા મુકયા હતા તેની વારતા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૩મી.)

બ્રાહ્મણનું નામ ગોવરધન ભટ હતું. રાજાની કચેરીમાં ના હાથ બળી ગયા અને રાજાએ તેના ઉપર દંડનો હુકમ કર્યો અને મગનભાઈએ તેને છોડાવ્યો તે દિવસથી તેણે એવી પતિજ્ઞા લીધી કે હું શ્રી ગુસાંઈજીનિ શરણ જઈશ ત્યારે અન્ન લઈશ. ત્યાં સુધી ફલાહાર કરિશ. આવો આગ્રહ ગોવરધન ભટનો જોઈને મગનભાઇએ અને ગામના રાજાએ શ્રી ગુસાંઈજીના ઉપર પત્ર લખી આપ્યો જે લઈ તે શ્રી ગોકુળ આવ્યો અને શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યા અને તેમની પાશે મગનભાઈની સર્વ વાત નિવેદન કરિ. આ સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે પુષ્ટીમાર્ગમાં વિસ્વાસ ફળિભુત થાય છે. પુષ્ટી માર્ગમાં ભગવાન સ્થિત છે. જીવને લૌકિક ગતિ કરતા નથિ. જીવને વિશ્વાસ હોય તો તેનું સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય છે. શ્રી મહા પ્રભુજીએ આજ્ઞા કરી છે કે,

શ્લોક—भगवानपियुष्टिस्थोनकरिष्यतिलैाकिकिंचगतिम् ॥

વિવેક ધર્માશ્રય ગ્રન્થમાં શ્રી મહા પ્રભુજીએ આજ્ઞા કરિ છે કે.

श्लोक–अविश्वासोनकर्तव्यः सर्वथाबाधकरतुसः ॥
बह्मास्त्रचातकौभाव्यो प्राप्तंसेवेतिनिर्मम ॥ १ ॥

જેથી સર્વથા પુષ્ટી માર્ગમાં વિશ્વાસ જોઈએ. આ સાંભળી ગોવરધન ભટ બહુ પ્રસન્ન થયા અને શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. શ્રી નવનીતપ્રિયાજીના અને શ્રી ગોવરધનનાથજીના દર્શન કર્યા. પછી વૃજયાત્રા કરી ઘણા દિવસ વ્રજમાં રહ્યા. પછી જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે તેમની સાથે આવ્યા અને શ્રી ગુસાંઈજીને ખંભાત પધરાવી લાવ્યા. રાજાને વૈષ્ણવ કરાવ્યો, એક દિવસ ગોવર્ધન ભટે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ મારી પાસે પંચાયતન પુજા છે તે હું આપની પાસે લાવ્યો છું શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે ચાર દેવતાનો આયતન છે તેથી તેમની પુજાનો વખત નથી.

श्लोक–कलौदशसहस्त्राणिविष्णुस्तिष्ठतिमेदिनी ॥ तदर्धंजान्हवीतोयंतदर्धंसर्यदेवताः ॥ १ ॥

આથી સર્વ દેવતા પૃથ્વીને ત્યાગ કરિ ગયા છે તેમની નિત્ય પુજાનો વખત નથી, નૈમીત્ય પુજાનો વખત છે તેથી આવાહન વીસરજન છે, અને વિષ્નુ ભુતળપર સ્થિત છે, તેમની સાક્ષાત પુજાનો કાળ છે જેથી ભગવત્સેવા કરો. આ સાંભળી ગોવર્ધન ભટ બહુ પ્રસન્ન થયા. અને શ્રી ગુસાંઈજી પાશે શ્રી ઠાકુરજી પધરાવિ ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા. અને ઘરના સર્વ મનુષ્યને નામ નિવેદન કરાવ્યું. માર્ગનિ રિતી

પ્રમાણે ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યા. થોડા દિવસ પછી શ્રી ઠાકુરજી અનુભવ જણાવવા લાગ્યા. એ ગોવર્ધન ભટ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

મોરારી આચાર્ય ખંભાતમાં રહેતા હતા તેમની વાર્તા.

વાર્તા ૨૧૪ મી. (પ્રસંગ ૧ લો.)

મોરારી આચાર્ય કાશી યાત્રા કરવાને ગામના પટેલનિ સાથે ગયા. રસ્તામાં શ્રી ગોકુળ ગયા. મોરારી આચાર્ય છ શાસ્ત્ર ભણ્યા હત.ા શ્રી ગોકુળમાં શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કર્યાં ત્યારે તેમને પુછયું કે જગત સત્ય છે કે અસત્ય છે ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યું કે જગત સત્ય છે પરંતુ સંસાર જે અહંતા મમતા તે અસત્ય છે. ત્યારે મોરારી આચાર્યે કહયું કે જગત અશત્ય છે તો એક ચાલ્યો જાય છે અને બીજો ઉત્પન્ન થાય છે. પ્રથમના પદાર્થ અદૃસ્ય થાય છે એનું કારણ શું ? શ્રી ગુશાંઇજીએ આજ્ઞા કરિ કે પ્રભુમાં અનંત શકિત છે આ વિરભાવ તિરોભાવ શકિત પણ છે જેથી પ્રગટ હોય તે દેખાય અને તીરોહિત હોય તે ન દેખાય. પરંતુ જગત જો અશત્ય હોય તો બ્રાહ્મણને જમાડવાથી કેમ પુન થાય. અને શત્કર્મ કરવાથી સદગતી કેમ થાય. અને પાપ કરેથી નર્કમાં કેમ જાય. જગત જુઠું હોય તો કૃતી પણ જુઠી જોઇએ જુઠા પદાર્થનું ફળ પણ જુઠું જોઇએ આવા શ્રી ગુસાંઈજીના વચનસાંભળી મોરારી આચાર્ય શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક થયા. અને માળા તિલક ધરી પોતાના સંગમાં આવ્યા મોરારી આચાર્યની સાથે એક પટેલ હતો તે ખંભાતમાં રહેતો હતો તે દ્રવ્ય પાત્ર

હતો પરંતુ શૈવ હતો. તેને આ જોઇ ગુસ્સો આવ્યો અને મોરારી આચાર્યને કહ્યું કે તમે આ શું કામ કર્યું. ત્યારે તેમણે કહ્યું કે મેં ઠીક કર્યું છે મોરારી આચાર્ય પટેલનો સંગ છોડી શ્રી ગોકુળ રહી ગયો અને શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે પુષ્ટીમાર્ગના ગ્રન્થ વાંચવા લાગ્યા. વિદ્ગમંડન સુબોધિનિજી ઇત્યાદી ગ્રન્થ વાંચીને બહુ પ્રસન્ન થયા પછી મોરારી આચાર્યે કાસી જઇ કેટલાક પંડિતો સાથે વિવાદ કરી તેમને જીત્યા પછી મોરારી આચાર્ય શ્રી નાથજીના દર્શન કરી શ્રી ગુસાંઇજીથી વિદાય થઈ શ્રી ઠાકુરજીની સેવા પધરાવી ખંભાત આવ્યા. આખો દિવસ ભગવત્સેવા કરતા. અને કોઇની સાથે કંઈ બોલતા નહીં. ગામના પટેલે તેમની આજીવિકા બંધ કરી દીધી અને લોકોને પટેલ કહેવા લાગ્યો કે જો એકવાર મોરારી આચાર્ય મારી પાસે આવે તો એ કહે તેમ કરૂં. એક વખત એક વાણીયે મોરારી આચાર્યને કહ્યું કે તમે એકવાર પટેલને ઘેર જાઓ. ઘણો આગ્રહ કરી તેમને પટેલને ઘેર લઈ ગયો. આ વખતે પટેલ ઉપર બેઠો હતો. તેને મોરારી આચાર્યના આવવાની ખબર પડી એટલે પટેલે કહ્યું કે જો તિલકમુદ્રા ધોઇને આવે તો તેની સાથે વત કરૂં. આ વાર્તા મોરારીદાસે સાંભળી એટલે તેમણે શંકલ્પ કર્યો કે પટેલની આપેલી જેટલી વસ્તુ પૃથ્વી ઘર વિગેરે સર્વ ચીજ મારા પ્રભુ લાયક નથી. આટલું કહીને મોરારી આચાર્ય પોતાને ઘેર આવ્યા. શ્રી ઠાકુરજીને ઘરની બહાર પધરાવી બ્રાહ્મણોને ઘર આપી દિધું. અને એક ઝાંપી કરી ગામની બહાર જઇ રહયો. એ મો-

રારી આચાર્ય એવા ટેકના વૈષ્ણવ હતા. જેમણે અન્યમાર્ગીયની કંઇ પણ વસ્તુ ઘરમાં રાખી નહીં. ગામ પર્યંત તજી દિધું. એ મોરારી આચાર્ય શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(માટવનના એક રજપુતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૫ મી.)

એ રજપુત માટવનથી શ્રી ગોવરધન આવ્યો અને માનસીગંગામાં ન્હાયો. માનસી ગંગાથી ચંદ્રસરોવર ગયો. ત્યાં કુમાનદાસજીએ એક માલી પાસેથી કેરીઓ લીધી હતી જે કેરીઓ પહેલવહેલી આવિ હતી. એને દશરૂપૈયા ઠરાવીને લીધી હતી. કુંડપર ધોઈને શ્રી નાથજીને ભોગ ધર્યો. શ્રી નાથજી કુમાનદાસજીના ખોળામાં બેસી આરોગ્યા. પછી ટોપલામાં કેરીઓ મુકીને માળીની પાસે ટાપલો ઉપડાવ્યો અને કહ્યું કે ચાલ તને દશ રૂપીઆ આપું. પછી તેમણે વિચાર કર્યો કે ઘરમાં તો પપીઆ નથી તેથી ભેંસ અને પાડી વેચીને આપી દઇશ. પરંતુ હાલમાં તો કોઈના ઉધાર લઈ આને આપી દઉં. આવો વિચાર કરી માળિનિ સાથે ચાલ્યા, રસ્તામાં એક રજપુત મળ્યો તેણે પુછ્યું કે આ કેરીનું શું લઈશ. ત્યારે કુમનદાસે કહ્યું કે દશ રૂપિઆમાં મેં ઠરાવેલી છે પરંતુ જો તમારે જોઈતી હોય તો લઈ લો. રજપુતે દશ રૂપૈયા આપી કેરીઓ લીધી. કુમનદાસજીનો મનોરથ પુર્ણ થયો. રજપુતે કેરી ખાધી તો ખાતામાંજ તેનો સર્વ દોષ નિવૃત થયો. અને શુદ્ધ ચિત્ત થઈ ગયું અને તેથી કુંમનદાસજીને પુછ્યું કે આ સંસારમાં ભગવત્પ્રાપ્તિ કેવિ રિતે થાય કુમનદાસજીએ કહ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજીની શરણ્ જાઓ તો ભગવત્પ્રાપ્તિ થશે. આથી રજપુત

ગોપાલપુરમાં આવી શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. શ્રી ગોવ-રધનનાથજીના દર્શન કર્યા એટલે તેના મનમાં એમ એમ આવ્યું કે શ્રી ગોવધનનાથજીને છોડીને કંઈ જવું નહીં. તેથી તેણે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરિ કે મને કંઈ સેવા બતાવો. શ્રિ ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરિ કે તમે હથિઆર બાંધી ઘોડાઉપર સ્વાર થઇ શ્રિ નાથજીનિ ગાયો સાથે જાઓ. ગાયો-માં સિંહ વાઘ આવે છે તે તેમને મારિ નાંખે છે તથિ તેમનિ રક્ષા કરો. અને અનસખડી મહાપ્રસાદ સાથે લઈ જાઓ. રજ-પુતે તે પ્રમાણે કર્યું. નિત્ય ગાયોની સાથે જતો. થોડા દિવસ પછી શ્રી નાથજી તેને દર્શન દેવા લાગ્યા. કોઈવાર શ્રી નાથજી તેની સાથે બોલે. કોઈવાર ઘોડાપર સ્વાર થાય. આ પ્રમાણેશ્રી નાથજી તેની સાથે અનેક પ્રકારની ક્રીડા કરવા લાગ્યા, એક દિવસે રજપુતનો પુત્ર તેને બોલાવવા આવ્યો ત્યારે તેને કહ્યુ કે તું એમ જાણ કે તારો બાપ મરી ગયો છે અને હું એમ જાણીશ કે મારો પુત્ર જન્મ્યો નથી. આવું કહી પુત્રને પાછો મોકલ્યો પરંતુ શ્રી નાથજીના ચરણારવિંદ છોડી કંઇ ગયો નહી કુંભનદાસજીની કૃપાથી તે રજપુત શ્રી ગુસાંઇજીનો દ્રઢ સે-વક થયો.

એક વૈષ્ણવ ગુજરાતમાં રહેતો હતો તેની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૬ મી.)

એક વખત શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે તે વૈ-ષ્ણવ સેવક થયો હતો. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવિ પુષ્ટીમાર્ગીય પરિણાલીકા પ્રમાણે સેવા કરવા લાગ્યો. આ વૈશણવને ત્યાં

વૈષ્ણુવ આવતા જતા હતા. એક વખત શીતકાળમાં તેને ઘેર બહુ વૈષ્ણુવઆવ્યા. તેમને સર્વેને તેણે ઓઢવાપાથરવા આપ્યું અને પોતે લંગોટ મારી આખી રાત બેશી રહયો ટાઢને લીધે નીંદ્રા આવી નહીં. તેથી તેમણે ભગવન્નામ લીધા કર્યું. શ્રી ઠાકુરજીએ મંદિર બહાર પધારીને કહ્યું કે તું ટાઢમાં કેમ બેસી રહયો છું. તને ટાઢ વાય છે તેથી મને ઉંઘ આવતી નથી. અને હું પણ ટાઢે ધ્રુજું છું. શ્રી ગુસાંઈજીએ વૃતચર્યામાં કહ્યું છે કે,

શ્લોક—सखिनिर्भरातुरागात्प्राप्तोयंन्निखिलगोपिकैकात्म्यं ॥
तद्दयंतच्छीतोक्यासकंपपुलकः स्वयंवासीत् ॥ १ ॥

વૈષ્ણુવે હાથ જોડીને કહ્યું કે મારે ઘેર આપના જે દાસ પધાર્યા છે તેમને જો ટાઢ લાગી હોત તો પણ આપને ઉંઘ ન આવત. આપના જાગવાનો અને શ્રમનો અપરાધ મારે માથે પડયો તે હું ભોગવીશ. નહિતો આપના જાગવાનો અપરાધ વૈષ્ણુવને પડત જેથી વૈષ્ણુવને બદલે મને દુ:ખ થાય અને અ-પરાધ ભોગવું તેની ફિકર નહીં. આ સાંભળી શ્રી ઠાકુરજી હ-સ્યા અને આજ્ઞા કરી કે તારા જેવા વૈષ્ણુવનું નામ લીધાથી એ લોકોનો અપરાધ મટિ જશે તો તનેજ અપરાધ કેમ લા-ગશે. હું તારાપર પ્રસન્ન છું તું કંઈ વર માગ ત્યારે વૈષ્ણુવે માગ્યું કે દિનપ્રતિદિન મારો સ્નેહ વૈષ્ણુવપર વધતો રહે કે જેના પ્રતાપથી આજે આપ મારી સાથે બોલ્યા છો. શ્રી ઠાકુ-રજીએ આજ્ઞા કરી કે એ પ્રમાણે થશે. આ સાંભળી વૈષ્ણુવ બહુ પ્રસન્ન થયો અને જલદી ન્હાઈને ઉત્તમ સામગ્રી સીદ્ધ કરી. શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધર્યો. અને વૈસ્ણુવને પ્રસાદ લેવરા-

વ્યો, તે દિવસથી શ્રી ઠાકુરજી નિત્ય આ વૈસણુવ સાથે બોલતા અને જે જોઈએ તે માગી લેતા. આ ગુજરાતી વૈસણુવ એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(નિષ્કંચન વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૭ મી.)

આ નિષ્કંચન વૈસણુવ ગુજરાતમાં શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો હતો. તેણે એવો મનોરથ ધાર્યો કે મારી પાસે દ્રવ્ય હોય તો હું વૃજયાત્રા કરૂં. અને શ્રી નાથજીને અને સાતે સ્વરૂપને સામગ્રી આરોગાવું. અને સર્વ કુંડમાં સ્નાન કરૂં આવો મનોરથ ધારીને સર્વ લોકોને વાત કહેતો હતો. તે ગામમાં એક ચુનીલાલ શેઠ હતો. તેની પાસે દ્રવ્ય બહુ હતું. જયારે શેઠે આ વાત જાણી ત્યારે નિસ્કંચન વઈસ્ણુવને બોલાવ્યો. અને કહ્યુ કે તારા મનોરથ મુજબ હું તને દ્રવ્ય દઉં અને તું મનોરથ કર પરંતુ પુણ્ય સર્વ મારૂં. નિસ્કંચન વઈસ્ણુવે હા કહી. અને દ્રવ્ય લઈ વૃજમાં જઈ સર્વ મનોરથ કર્યો, અને સર્વ વૃજયાત્રા કરી. એક વર્ષ ગોપાલપુરમાં રહી શ્રી નાથજીની સેવા દર્શન કર્યાં પછી તે નિસ્કંચન વૈસણુવ પોતાને ઘેર આવ્યો. ત્યારે લોકોએ કહ્યું કે એણે યાત્રા કરી તો શું થયું. પુણ્ય તો ચુનિલાલ શેઠનું છે ત્યારે વૈષ્ણુવ બોલ્યો કે અમારા પુષ્ટિ માર્ગમાં પુણ્યની જરૂર નથી. અમારે કંઈ ફળની અપેક્ષા નથી. પુણ્ય ભલે સેઠ લઈ જાય, પરંતુ આ દેહે શ્રીજીની ટહેલ કરી અને નેમથી દર્શનનું સુખ લીધું તે સુખ ચુનીલાલ સેઠ કંઈ લઈ શકશે. આ વખતે ચુનીલાલ શેઠ પાસે બેઠો હતો તેણે આ બધું સાંભળ્યું હતું તેથી તેના મનમાં એમ આવ્યું કે હું

પણ વૈસ્ણુવ થઉં તો સારૂં. આથી તે નિસ્કંચન વૈસ્ણુવને બો-લાવી તેની સાથે વૃજયાત્રા કરવા ગયો અને શ્રી ગોકુળમાં જઈ શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમનાં દર્શન થયાં. આથી ચુનીલાલ શેઠે વિનતી કરી કે મહારાજ મને શરણુ લો કૃપા કરી શ્રી ગુસાંઈજીએ શ્રી નવનિતપ્રિયાજીની સંનિધાન નામ નિવેદન કરાવ્યું. પછી નિસ્કંચન વૈસ્ણુવે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ જે કોઈ શુભ કર્મ કરે અને બીજાનું દ્રવ્ય ખરચે તો તેનું પુણ્ય કરવાવાળાને મળે કે ખરચ કરવાવાળાને મળે. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે પુષ્ઠિમાર્ગમાં સકામ કર્મ અનિત્ય ધર્મમાં ગણે છે અને અનિત્ય ધર્મ કરે તો વેદ વિરૂદ્ધ બાધક થાય જેથી પુષ્ટિમાર્ગમાં નિસ્કામ કર્મ કરવું જોઇએ અને ફળની આશા મનમાંએ રાખવી નહી જોઈએ, જો રાખે તો વેદ વિરૂદ્ધ બાધક થાય આ સાંભળી નિસ્કંચન વૈસ્ણુવ પ્રસન્ન થયો. અને ચુનિલાલ શેઠ બોલ્યા કે મહારાજ ! મારા રોમેરોમ કામનાથી ભર્યાં છે. આપ કૃપા કરો તો મારૂં નિસ્કામ અંતઃકરણ થાય જેથી મને આપ કૃપા કરી ઉપાય બતાવો તો મારૂં કારણ સિદ્ધ થાય. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે શ્રી ઠાકુરજીની શેવા કરો. ત્યારે ચુનિલાલે કહયું કે મને સેવાની રીતની કંઈપણ ખબર નથી આપ કૃપા કરો તો સમજણ પડે. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે આ વૈસ્ણુવની પાસે સર્વ માર્ગનો વિધી શીખો. ત્યારે ચુનિલાલે વિનતિ કરી કે મહારાજ ! તે નિસ્કંચન છે તેને આપ આજ્ઞા કરો તો જન્મ સુધી તે મારૂં ઘર છોડીને ક્યાંય પણ

જાય નહીં. મારા ઘરમાં સર્વ હુકમ તેને સોંપું. શ્રી ગુસાંઇજીએ નિસ્કંચન વૈસ્ણુવને ચુનિલાલની પાસે રાખી આપ્યા. અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દિધા. બન્ને મળી શેવા કરવા લાગ્યા. અને શ્રી ગુસાંઇજીથી વિદાય થવા લાગ્યા. ત્યારે નિસ્કંચન વૈસ્ણુવે કહયું કે હું તેની પાશે રહીશ. પરંતુ વર્ષમાં એક વખત વૃજમાં આવું અને શ્રી નાથજીની તથા શ્રી નવનિતપ્રિયાજીની ઝંખા કરૂં તેમાં મને શેઠ કંઈ પ્રતિબંધ ન કરે એવી આપ તેમને આજ્ઞા કરો. પછી બન્ને વિદાય થઇ ગુજરાતમાં આવ્યા અને હળી મળીને શેવા કરવા લાગ્યા. જન્મપર્યંત ચુનિલાલ શેઠ તે નિસ્કંચન વૈસ્ણુવની આજ્ઞામાં રહયો એ નિસ્કંચન વૈસ્ણુવ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

રસખાન પઠાણુ દિલ્હીમાં રહેતા તેમની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૮ મી.)

દિલ્હીમાં એક શાહુકાર રહેતો હતો. આ શાહુકારને એક સુંદર પુત્ર હતો. આ છોકરામાં રસખાનનું મન લાગ્યું હતું, તેની પાછળ તે ફર્યા કરે અને તેનું એઠું ખાય. આઠે પહોર તેની નોકરી કરે. પગાર કંઈ લે નહિં, દિવસ રાત તેનામાં આસકત રહે. આથી બીજા મુસલમાન તેની નિંદા કરતા હતા, પરંતું રસખાન કંઇ ગણુકારતા નહોતા. અષ્ટપ્રહર તે શાહુકારના પુત્રમાં તેમનું મન લાગી રહ્યું હતું. એક દિવસ ચાર વૈષ્ણુવ મળી ભગવદ વાતો કરતા હતા. તેમાં એવી વાત નિકળી કે જેવું રસખાનનું ચિત શાહુકારના પુત્રમાં લાગ્યું છે તેવું પ્રભુમાં લગાડવું જોઇએ. આવામાં રસખાન તે રસ્તેથી નિકળ્યા

અને તેમણે આ વાર્તા સાંભળી. ત્યારે રસખાને કહ્યુ કે તમે મારી શી વાત કરો છો ? વૈષ્ણવોએ જે વાત કહી હતી તે કહી, ત્યારે રસખાન બોલ્યા કે પ્રભુનું સ્વરૂપ જોઉં તો મન લગાડું વૈશ્ણવોએ શ્રી નાથજીનું ચિત્ર દેખાડયું. રસખાને જોતામાંજ ચિત્ર લઈ લિધું અને મનમાં એવો સંકલ્પ કર્યો કે જયારે આવું સ્વરૂપ જોઉં ત્યારે અન્ન ખાઉં. પછી ઘોડાપર બેશીને એક રાતમાં વૃંદાવન આવ્યા અને આખો દિવસ વેષ બદલીને સર્વ મંદિરમાં ફર્યા. સર્વ મંદિરમાં દર્શન કર્યાં પરંતુ તેવાં દર્શન થયાં નહિ. પછી ત્યાંથી ગોપાલપુર આવ્યા. અને વેષ બદલી શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરવા ગયા. ભગવદિચ્છાથી સિધપોરિયાએ તેમનાં ચિન્હ મુસલમાનમાં જોયાં તેથી તેમને ધકા મારી કાઢી મુકયા. તે જઇને ગોવિંદકુંડપર પડી રહ્યા. ત્રણ દિવસ સુધી પડી રહયા. ખાવા પીવાની કંઈ અપેક્ષા રાખી નહિ. શ્રી નાથજીએ જાણ્યું કે જીવ દૈવી અને શુદ્ધ છે તેથી તેમણે તેમને દર્શન દિધાં તે ઉઠી શ્રીનાથજીને પકડવા દોડયો. એટલે શ્રી નાથજી નાશી ગયા. શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહ્યુ કે આ જીવ દૈવી છે અને મ્લેચ્છ યોનીને પામ્યો છે તેથી તેનાપર કૃપા કરો અને શરણ લો જયાં સુધી તમારો સંબંધ જીવને નહિ થાય ત્યાં સુધી હું તે જીવને સ્પર્શ નહિ કરૂં તેમ તેની સાથે બોલીશ પણ નહિ. વળી તેના હાથનું ખાઈશ પણ નહિ. જેથી આપ એનો અંગિકાર કરો. શ્રી નાથજીના આવા વચન સાંભળી શ્રી ગુસાંઈજી ગોવિંદકુંડપર પધાર્યા. અને તેને નામ સંભળાવ્યું. સાક્ષાત શ્રી ના-

થજીનાં દર્શન તેમને શ્રી ગુસાંઈજીના સ્વરૂપમાં થયાં. શ્રી ગુસાંઈજી તેમને સાથે લઈ પધાર્યા અને ઉત્થાપનનાં દર્શન કરાવી મહાપ્રસાદ લેવરાવ્યો. રસખાનજી શ્રી નાથજીનાં સ્વરૂપમાં આસકત થયા રસખાને અનેક પ્રકારનાં કીર્તન, કવિત અને દોહા બનાવ્યા. જે લીલાનાં તેમને દર્શન થતાં તે લીલાનાં તે વર્ણન કરતા. એ રસખાન શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમનું ચિત ચીત્રના દર્શન કરતાંજ સંસાર-માંથી ખેંચાઈ શ્રી નાથજીમાં લાગ્યું તેના ભાગ્ય શું કહીએ.

(એક રજપુતની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૧૯ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધારતા હતા ત્યારે મારવાડમાં એક ગામમાં મુકામ કર્યો. ત્યાં એક રજપુત તે દેશના રાજાની તરફથી હાંસલ ઉઘરાવતો હતો, શ્રી ગુસાંઈજી-નો મુકામ જોઇ તે ત્યાં આવ્યો. અને શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કર્યાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમનાં દર્શન થયાં. તેથી તેને સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યા અને શ્રી ગુસાંઇજીનો શેવક થયો. અ-હિંથી તેનું ગામ દશ ગાઉ દુર હતું ત્યાં વિનતિ કરી શ્રી ગુ-સાંઇજીને પધરાવ્યા. અને ઘરના સર્વને સેવક કરાવ્યાં. અને વિનતિ કરી કે મહારાજ મારૂં મન બહુ દુષ્ટ છે તો આપ કૃપા કરો તો મારૂં મન પવિત્ર થાય. અને પુષ્ટિ માર્ગમાં લાગે. શ્રી ગુસાંઈજીએ રજપુતને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી દીધા. અને મા-ર્ગની રીત સીખવી. રજપુત સેવા કરવા લાગ્યો એક દિવસ આ રજપુતે જવાર શેકી શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધરી. શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થઇને આરોગ્યા. શ્રી નાથજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને આજ્ઞા

કરી કે તમારા સેવક રજપુતે જુવાર ધરી છે તે બહુ સુંદર છે અને હું પ્રસન્ન થઈ આરોગ્યો છું. આ વાત સાંભળી શ્રી ગુસાંઇજી તે રજપુતપર બહુ પ્રસન્ન થયા અને ચાચાહરિવંશજીને બોલાવીને તે રજપુતને ગામ મોકલ્યા. અને આજ્ઞા કરી કે જોઇ આવો ચાચાજી કેટલેક દીવશે પહોંચ્યા. રજપુતે ચાચાજીને શ્રી ગુસાંઈજીના નિજ શેવક જાણીને બહુ આદરસત્કાર કર્યો. અને ગદ્દગદ્દ કંઠ થઈ ગયો. અને કહેવા લાગ્યો કે મારૂં મહા ભાગ્ય કે તમારા જેવા ભગવદીયે મારૂં ઘર પવિત્ર કર્યું, આવું કહીને ચાચાજીને ઉતરવાનું સ્થળ દીધું. પછી ચાચાજીએ કહ્યું કે શ્રી ઠાકુરજીને શો સમય છે ત્યારે રજપુતે કહ્યું કે મારા જેવા જીવને સમય પુછવાની અપેક્ષા હોય છે પરંતુ આપ જેવા ભગવદિયતો શ્રી ઠાકુરજીનું સ્વરૂપ છો અને મારા જેવાને જુદા જુદા દેખાઓછો જેથી આપ ભીતર પધારો. ચાચાજીએ ભીતર જઈ ડેરો ખોલ્યો તે વખતે રાજભોગ આવ્યા હતા. ચાચાજી જઇને જુએ છે તો શ્રી ઠાકુરજી આરોગે છે, અને ચોકી સિંહાસનથી બહુ દુર હતી તેથી શ્રી ઠાકુરજી બહુ નમી નમીને લે છે. આથી ચાચાજીએ રજપુતને કહયું કે ચોકી સિંહાસનની પાસે મુકો. રજપુતે કપડાં પહેર્યાં હતાં અને ચોકી ખશેડી તો શ્રી ઠાકુરજી સ્નેહથી આરોગવા લાગ્યા. ચાચાજી ટેરો દઈ બહાર આવ્યા અને રસોઈ કરી ભોગ ધરી મહાપ્રસાદ લીધો. થોડા દિવસ રહિને ચાચાજી શ્રી ગોકુળ આવ્યા. અને શ્રી ગુસાંઈજીને સર્વ સમાચાર કહયા. અને કહયું કે ત્યાં મેં મહાપ્રસાદ લીધો નહિ. શ્રી ગુસાંઇજીએ પુછયું કે કેમ નહિ

લીધો ત્યારે ચાચાજીએ કહ્યુ કે અનાચાર બહુ હતો શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે સ્નેહમાં આચારનું કામ નથી. જેના અંતરમાં ભગવત્સ્નેહ છાઇ ગયો છે તેમને આચાર વિચાર રહેતો નથી. આ સાંભળી ચાચાહરિવંશજી બહુ પ્રસન્ન થયા અને વિનંતિ કરી કે આપનિ કૃપાથી એવા મહાપુરૂષના મારે દર્શન થયા. મેં તેમનું સ્વરૂપ જાણ્યું નહીં. એ રજપુત શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(શૈવના પુત્રની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨૦ મી.)

એક ક્ષત્રી શ્રી મહાપ્રભુજીનો સેવક હતો અને શ્રી નવનિતપ્રિયાજીના જળધરાની સેવા કરતો હતો. શ્રી નવનિતપ્રિયાજી તેને અનુભવ જણાવતા હતા. કોઇ દિવસ તેનો અપરાધ થયો અને તેનો દેહ છુટયો ત્યારે તેણે શૈવ બ્રાહ્મણને ઘેર આવી જન્મ લીધો. પરંતુ કંઈ બોલે નહિ. રડે નહિ અને ચુપાચુપ પડયો રહે. જ્યારે દુધ પાય ત્યારે પીએ. ૧૨ મહિના આ પ્રમાણે વિતી ગયા, જ્યારે તેની જન્મગાંઠ આવી ત્યારે જ્ઞાતીભોજન કરાવ્યું તે વખતે તે " શ્રી વલ્લભાચાર્યજી " એટલા અક્ષર બોલ્યો. બીજે વર્ષ પાછી તેની જન્મગાંઠ આવી ત્યારે તે 'શ્રી વલ્લભ, શ્રી વિઠલ' એ બે નામ બોલ્યો, ત્રીજે વર્ષે ત્રણ, ચોથે વર્ષે ચાર અને પાંચમે વર્ષે પાંચ નામ તેણે લિધાં. ત્યારે તેના પિતાએ પુછ્યું કે નીત્ય તું કેમ બોલતો નથી. ત્યારે તેણે કહ્યુ કે મને શ્રી ગોકુળ લઈ જાઓ એટલે હું બોલીશ. તેનો પિતા તેને શ્રી ગોકુળ લઈ ગયો ત્યાં તેણે તેના પિતાને કહ્યુ કે તમે શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થાઓ અને મને

શેવક કરાવો. તેનો પિતા શેવક થયો અને પુત્રને પણ સેવક કરાવ્યો. શ્રી નવનિતપ્રિયાજીનાં દર્શન કરતાં તેનાં નેત્ર ભરાઈ આવ્યાં તેથી તેમણે તેનો હાથ પકડયો અને લીલામાં તેને લઈ ગયા. તેનો પિતા વિદ્વાન હતો તેથી તેણે કહ્યુ કે એનું ધન્ય-ભાગ્ય કે તેના સંગથી મારે પણ શ્રી ગુસાંઇજીનાં દર્શન થયા અને હું વૈષ્ણવ થયો. એ શૈવનો પુત્ર શ્રી ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેને પુર્વજન્મની વાત યાદ રહી હતી અને જે સંદેહે ભગવદલીલામાં ગયો.

(ત્રણ વૈષ્ણુવની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨૧ મી.)

આ ત્રણ જણા એક શાહુકારનો પુત્ર જેનું નામ મોહ-નદાસ હતું તે, તથા વજીરની પુત્રી જેનું નામ ગોપીબાઇ હતું તે તથા વાણિયો જેનું નામ ન્હાલચંદ હતું તે હતા તેઓ એક નિશાળે ભણુતા હતા એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી તે ગામમાં પ-ધાર્યાહતા ત્યારે આ ત્રણેજણા શ્રીગુસાંઇજીના સેવક થયાહતા. મોહનદાસને અને ગોપીદાસને સ્નેહ બહુ વધ્યો ત્રણુજણાશ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. મોહનદાસ નિત્ય ગોપી બાઈને ઘેરજઈ ભગવદવાર્તા વાંચતાહતા. જેદિવસ મોહનદાસ નજતાં તે દિવસ ગોપીબાઈ પ્રસાદ લેતીનહી. એકદિવસ ગામ નારાજાના મનુષ્યને મોહનદાસને ગોપીબાઈને ઘેર જતા જોયા. તેથીતેણે રાજાને ખબર આપી. આથી રાજા વેષ બદલીને ફરવા નિકળ્યો એમ છુપા વેશે બેચાર દિવસ તે બન્નેની ચેષ્ટા જોઈ અને નિશ્ચય કર્યો કે તેમના સ્નેહમાં કાંઈ વિકાર નથી. પરંતુ લોક ચર્ચા બહુ છે તેથી તે બંધ કરવી જોઈએ. રાજાએ મોહ-

નદાસને બોલાવ્યા અને કહયું કે રાજ્યમાં ચાલો. તેમને રાજ્યમાં લઈ ગયા અને કહયું રાતરે કેદમાં રહો અગર જામીન આપો મોહનદાશે પોતાનાં માબાપને જામીન થવા કહયું ત્યારે તેમણે ના કહી. બીજું કોઈ જામીન ન થયું. ત્યારે ન્હાલચંદ જામીન થયો, તેથી મોહનદાસને છુટા કરયા. બીજે દિવસે રાજ્યના મનુષ્ય તેમને લઈ ગયા. પછી રાજાએ હુકમ કર્યો કે તેમને ગામ બહાર લઇ જાઓ. અને ત્યાં તેને મારી નાંખો. પરંતુ હું ત્યાં આવું ત્યારે મારજો. પછી તેને ગામ બહાર લઈ ગયા. તમાસો જોવાને ત્યાં ભીડ બહુ થઈ ગોપીબાઈ પુરૂષનો વેષ પહેરીને ઘોડાપર બેશી ત્યાં આવી, જ્યારે રાજા ત્યાં આવ્યો ત્યારે ગોપીબાઇએ તરવાર ખેંચી રાજાના મનુષ્યને નસાડયા, અને મોહનદાસને ઘોડાપર બેસાડી લીધા રાજાએ તેને ઓળખી. અને તેથી મનુષ્યોને હુકમ કર્યો કે દુર જાઓ. તમે કંઈ તેમને કહેશો નહીં. અને પ્રધાનને કહ્યુ કે તારી પુત્રી આને છોડાવી લઈ જાય છે. મે પરીક્ષા કરી છે કે તેમનામાં કંઈ વિકાર નથી. એ ભગવન્નામ લે છે જેથી તેમનો અન્યો અન્ય વિવાહ કરો તો સારૂં. પ્રધાને આ વાત કબુલ કરી. ઘેર જઈ તેણે વિચાર કર્યો કે મોહનદાસ સાથે તેનો વિવાહ કરી દઉં, પરંતુ મોહનદાસે અને ગોપીબાઈએ કહ્યુ કે અમારો ભાઈ બેનનો સંબંધ છે અને અમે એક બીજાને ભાઈ બેન બોલ્યા છીએ તેથી અમારો વિવાહ નહીં થાય. આ સાંભળી પ્રધાન બહુ રાજી થયો અને કહ્યુ કે તમારો વિવાહ હવે હું નહીં કરૂં. તમે એક બીજાને ઘેર જાઓ આવો તેમાં હું પ્રતિબંધ કરીશ ન-

હિ. અને કોઈ નિંદા કરશે તો તેને હું જવાબ દઇશ. એ ત્રણે જાણુ એવા ટેકના વૈષ્ણુવ હતા જેમણે શીશ દેવું કબુલ કર્યું પરંતુ સ્નેહ છોડયો નહીં.

એક વ્રજવાસી શાવલમાં રહેતો હતો તેની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.)　(વાર્તા ૨૨૨ મી.)

એ વ્રજવાસી ગાય ચરાવતો હતો. એક દીવવસ શ્રી ગોકુળમાં જઈને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે મહારાજ મને શરણુ લો. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપાકરી નામ નિવેદન કરાવ્યું. પછી વૃજવાસી ગાય ચરાવવા ગયો. એક દીવસ ચિંતાહરણુઘાટ સુધી ગયો ત્યાં જુએ છે તો અંબર, ગુલાલ, ચુવા, ચંદન, કેશર, ગોરો, મૃગમદ, જખકરદમ, ઘનસાર, જવાદ અને શાખ એવી અનેક સુગંધીની વર્ષા થઈ રહી હતી. આ સર્વ ચીજોમાંથી થોડી થોડી બધી લઈને જુદીજુદી પોટકી બાંધી. શ્રી ગોકુળ શ્રી ગુસાંઈજીને દેખાડવા આવ્યો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કૃપા કરી બધું જોયું અને તેને પુછયું કે તું આ કયાંથી લાવ્યો. તેણે સર્વ સમચાર કહ્યા. શ્રી ગુસાંઈજી પધાર્યા અને તેણે તે જગ્યા તેમને દેખાડી. શ્રી ગુસાંઇજીએ નિશ્ચય કર્યો કે શ્રી ઠાકુરજી હોળી ખેલતા ખેલતા અહીંથી આગળ પધાર્યા છે આથી શ્રી ગુસાંઈજી આગળ પધાર્યા તો શ્રી ઠાકુરજી હોળી ખેલે છે. અને વૃજ ભકતના અનેક યુથ ઉભા છે. શ્રી ઠાકુરજી દુર ઉભા રહ્યા, એટલે શ્રી ઠાકુરજી હાથ પકડીને ભીતર લઇ ગયા. અને પોતાની સાથે ખેલાવ્યા. વૃજવાસી દુર ઉભો રહયો. જયારે શ્રી ગુસાંઈજી ખેલીને પધાર્યા ત્યારે તેણે પુછયું કે એ કોણુ હતો

અને એ હજારો સ્ત્રીઓ કયાંથી આવી હતી. મને કંઈ પણ સમજણ પડી નહીં. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરીને તેને દીવ્ય નેત્ર આપ્યાં તેથી તેને શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન સર્વ લીલા સહીત થવા લાગ્યાં. બે ઘડી સુધી તે વૃજવાસીને દર્શન થયાં. પછી વ્રજવાસીને સાથે લઈને શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા એ વ્રજવાસી શ્રી ગુસાંઈજીના એવો કૃપાપાત્ર હતા જેને આ દેહે લીલાનો અનુભવ થયો.

ઝંવ્હેરચંદ ગુજરાતમાં રહેતા હતા તેમની વાર્તા.

વાર્તા ૨૨૩ મી. (प्रसंग १ लो.)

ઝંવ્હેરચંદ શ્રી ગોકુળ આવ્યા અને શ્રી નવનીતપ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યાં. સાત સ્વરૂપનો મનોરથ કર્યો. અને શ્રી નાથજીનો વાઘાવસ્ત્ર અને સામગ્રીનો મનોરથ કર્યો બાળક તથા વહુ બેટીનો મનોરથ કર્યો. પછી શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે મારે હજાર વૈષ્ણવને ભોજન કરાવવાની ઇચ્છાછે ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે એક મરયાદીને ભોજન કરાવી દ્યો તો હજારે આવી જશે. ઝંવ્હેરચંદે વળી વીનતી કરી કે હજાર મરયાદીને ભોજન કરાવું. ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે એક સ્નેહીને કરાવો કે જેને ભગવાન અને ભગવદિયમાં સ્નેહ હોય ત્યારે તેણે કહ્યું કે હજાર પ્રેમીને કરાવું તો કેમ. ત્યારે પોતે કહયું કે હજાર આસકિતવાનને કરાવું તો કેમ ત્યારે પોતે આજ્ઞા કરિ કે એક વ્યસનવાળાને કરાવો તો સર્વ આવી જશે. ત્યારે તેણે કહયું કે હજાર વ્યસનવાળા કયાંથિ મળે. વ્યસન અવસ્થા તો ગજનધાવનને સિદ્ધ થઈ છે. અને આસ-

કિત કુમ્ભનદાસજીને સિદ્ધ થઇ છે બીજા લાવો ક્યાંથી. આથિ ઝંવેરચંદે પુછ્યું કે વ્યસન અવસ્થાનું સ્વરૂપ શું છે અને આસકિતવાનનું સ્વરૂપ શું છે તે કૃપા કરિને કહો. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરિ કે સ્નેહીને જોયા વીના જેને જ્વર ચઢિ આવે, વ્યાકુળ મન થઈ જાય, ગ્લાની થાય, ઉદ્વેગ થાય, ઉન્માદ થાય, શોચ થાય, હર્શ થાય અને રૂદન કરે એવા અનેક પ્રકાર ક્ષણુ ક્ષણુમાં થાય; જેને બુદ્ધિમાન વ્યભિચારિભાવ કહે છે તે વિપ્રયોગમાં થાય તેનું નામ વ્યસન અવસ્થા છે અને આસકિતવાનને ગ્રહના કાર્ય માત્રમાં અરૂચી થાય છે અષ્ટપ્રહર જોવામાં મન રહે છે. વ્યસન અવસ્થાથિ તે ઉતરતિ અવસ્થા છે. તે પછિ વ્યસન સિદ્ધ થાય છે. શ્રી મહાપ્રભુજીએ ભકિત વર્ધીની ગ્રંથમાં આજ્ઞા કરિ છે.

શ્લોક—स्नेहाद्रागविनाशःस्यादासक्त्यास्याद्गृहारुचिः ॥
गृहस्थानांबाधकत्वमनात्मत्वचंभासते ॥ यदास्याद्व्यसनंकृष्णेकृतार्थस्यात्तदैवहि ॥१॥

આ પ્રમાણે શ્રી મહાપ્રભુજીએ આજ્ઞા કરી છે જેથી એવી અવસ્થા બોલવાથી નહિં થાય પરંતુ હજારનું નિયમ છોડી ત્યાગીને પ્રસાદ લેવરાવીશ તો સારૂં કલ્યાણ થશે, અને શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થશે. આ સાંભળી ઝંવેરચંદે એ પ્રમાણે કર્યું. એ ઝવેરચંદ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(દામોદરદાસ અને તેમની બેસ્ત્રીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨૪ મી.)

આ દામોદરદાસ જે કોઈ વૈસ્ણવ ઘેર આવતા તેમને બહુ આદરથી પ્રસાદ લેવરાવતા. અને ગમે તેવો વૈસ્ણવ આવે તોપણુ તેનાપર અભાવ લાવતા નહોતા. આ વાત એક ઇશ્વર-

દાસ વૈસ્ણુવે સાંભળી તેથી તે દામોદરદાસની પરીક્ષા કરવાને તે ગામમાં આવ્યા. અને આવીને વાવડીપર સુઈ રહયા. દામોદરદાસ નિત્ય વાવપર આવ્યા ગયા વઈસ્ણુવની ખબર કાઢવા જતા હતા. તે આવીને જુએ તો વૈસ્ણુવ સુતો છે તેના ગળામાં કંઠી જોઇને તેને જગાડયો ત્યારે ઈશ્વરદાસ ગાળો ભાંડવા લાગ્યો છતાં તેનો હાથ પકડી તેને પોતાને ઘેર લઇ ગયો અને ન્હવરાવી મહાપ્રસાદ લેવાની વિનતી કરિ. ઈશ્વરદાસે કહ્યુ કે હું મહાપ્રસાદ નહિ લઉં, દામોદરદાસે હાથ જોડીને કહ્યુ કે તમે કેમ નહિ લ્યો, ત્યારે ઈશ્વરદાસે કહયું કે તમારૂં ઘર, દ્રવ્ય અને સ્ત્રી મને આપો તો હું લઉં ત્યારે દામોદરદાસે કહયું કે તમને આપી ચુકયો ત્યારે ઈશ્વરદાસે કહયું કે તમે ઘર બહાર નીકળો તેથી દામોદરદાસે શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી નિકળવાનો વિચાર કર્યો ન્હાઇને શ્રી ઠાકુરજીની ઝાંપી કરવા લાગ્યા. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજી બોલ્યા કે વૈસ્ણુવ પ્રસાદ ન લે તો તેની મરજી પરંતુ તુ મને કેમ પધરાવે છે. દામોદરદાસ બોલ્યા કે હે પ્રભુ? હે દિનબંધુ ! આટલા દિવસ આપ કોઇ દિવસ બોલ્યા નહોતા પરંતુ જયારે વઈસ્ણુવ કોપાયમાન થતાં ત્યારે આપ બોલ્યા છો. તેથિ જેના કોપથી આટલું ફળ થયું તો તેની પ્રસન્નતાથી અનિર્વચનીય ફળ થાય તો તેમાં શું કહેવું ? જેથી કરીને હું તો જઈશ અને તે પ્રસન્ન થઈ મહાપ્રસાદ લેશે એટલે મારૂં ચિત પ્રસન્ન થશે. શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થઇ બોલ્યા કે એ વઈસ્ણુવ તારાપર પ્રસન્ન છે અને હું પણ પ્રસન્ન છું. જેથી તું કાંઈ પણ માગ. દામોદરદાશે માગ્યું કે મારાપર કોઈ દિવસ વઇસ્ણુવ અપ્રસ-

ન્ન ન થાય અને મને અભાવ ન આવે એ હું માગુંછું. શ્રી ઠાકુરજીએ આજ્ઞા કરિ કે એ પ્રમાણે થશે પછી બંને વઈસ્નવો-એ મળીને મહાપ્રસાદ લીધો. ઈશ્વરદાસે કહ્યું કે હું તમારી પરીક્ષા લેવાને આવ્યો છું તો આપ મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. એ દામોદરદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમને કોઈ દિવસ વૈઇષ્ણવના ઉપર અભાવ આવતો નહિ. તેમની સાથે શ્રી ઠાકુરજી બોલતા, ચાલતા, અને વાર્તા કરતા હતા તેમની શી મોટાઇ કહિએ.

(કબુતર કબુતરીની વાર્તા)   (પ્રસંગ ૧ લો.)   (વાર્તા ૨૨૫ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી ગુજરાત પધાર્યા હતા ત્યારે મહિનદી ભરપુર અવિ હતી. અહિં શ્રી ગુસાંઈજીએ મુકામ કર્યો ત્યાં જંગલ હતું. ત્યાં સામગ્રી થઈ. જ્યારે ભોજનનો વખત થયો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ ભોજન ન કર્યું. તેથી ચાચાજીએ વિનતિ કરી કે આપ ભોજન કેમ કરતા નથી ? શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે આજ કોઈ જીવ શરણ આવ્યો નથી. ઓછામાં ઓછા બે જીવ નિત્ય શરણ આવવા જોઇએ. મને શ્રી ઠાકુરજીની એવી આજ્ઞા છે તેથી હું ભોજન નહિ કરૂં. ચાચાજી જઈને ઝાડપરથી કબુતર કબુતરીનિ જોડ લાવ્યા શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરી તેમને નામ સંભળાવ્યું. તે ત્યાં બેસી રહ્યાં, અને શ્રી ગુસાંઇજીએ ભોજન કર્યું. પછી તેમને જુઠન ધરી તેથી તે કબુતર કબુતરિને જ્ઞાન થયું. પછો તે ત્યાંથિ ઉડી ગયા અને જ્યાં વૈષ્ણવ રહેના હતાં ત્યાં તે ગામમાં એક વૃક્ષ પર માળો બાંધીને બંને રહ્યા. ભગવદ વાર્તા થતી તે સાંભ-

ળવા જતાં. વૈષ્ણવના સત્સંગમાં બેસતા. વૈષ્ણવની પાસે ફર્યા કરે અને ભગવદ્દવાર્તા થઇ જાય ત્યારે ઉઠીને ઠેકાણે જાય. એ ગામમાં એક રાજા હતો તેને કોડ થયો હતો બહુ ઉપાય કર્યા પરંતુ કોડ મટે નહિ. રાજાને સર્પે વરદાન દીધું હતું કે પશુપ-ક્ષી વાત કરશે તે તું સમજીસ તેથી તે રાજા સમજતો હતો એક વૈદે કહ્યુ કે કબુતરનું રૂધીર લાવો તો ઔષધ આપું જેથિ કોડ મટી જશે આથી રાજાએ હુકમકર્યો કે કબુતર પકડી લાવો એક મનુષ્ય જાણતો હતો કે ભગવન્મંડળીમાં કબુતર આવે છે તેથી તે તિલક કંઠી પહેરીને કબુતર કબુતરીને પકડી લાવ્યો. અને રાજાને આપ્યાં. રાજાએ પાંજરામાં રખાવ્યાં. અને તે પીંજરૂ પોતાની પાસે રાખ્યું. કબુતરી કબુતર સાથે બોલી કે આપણને કેમ પકડી રાખ્યાં છે. કબુતરે કહ્યું કે રાજાને કોડ થયો છે તેથી આપણને મારી આપણું લોહી ચોપડશે એટલે તેનો કોડ મટસે. એવું વૈદે રાજાને કહ્યું છે. કબુતરી બોલી કે વૈદ્ય મુ-રખ છે. આપણી વિષ્ઠા લગાડે તો કોડ તુરત મટી જાય. અને લોહી લગાડે તો બે મહીને મટે. આવાત રાજાએ સાંભળી રા-જાને બોલી સમજવાનું વરદાન હતુ તેથી તે ઝટ સમજી ગયો. રાજાએ પોતાને હાથે વિષ્ટા ચોપડી કે તુરત કોડ મટી ગયો. રાજાએ તેજ ક્ષણે તેમને છોડી મુકયા એ કબુતર કબુતરી એવાં કૃપાપાત્ર હતાં. જેમને લીધે શ્રી ઠાકુરજીએ પ્રથમથીજ વરદાન આપ્યું હતું તેમના ભાગ્યનો પાર નહીં.

વિઠલદાસની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨૧ મી.)

વિઠ્ઠલદાસ આગ્રામાં રહેતા હતા. તે જરીનો વેપાર કરતા

હતા. બાળક તથા વહુ બેટી લાયક જરીના વસ્ત્ર બહુ એકઠાં કરી પોટકું બાંધી શ્રી ગોકુળ લઈ આવ્યા. અને શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતિ કરી કે આપ અંગિકાર કરો. શ્રી ગુસાંઈજીએ સર્વ વસ્ત્ર શ્રી યમુનાજીમાં પધરાવી દીધાં આથી વિઠ્ઠલદાસ બહુ ઉદાસ થયા. તે શ્રી ગુસાંઈજીએ જાણ્યું. તેથી પોતે વિઠ્ઠલદાસને સાથે લઈને રમણરેતી પધાર્યા અને તેમને ત્યાં દિવ્ય નેત્ર આપ્યાં. રાસનાં દર્શન થયાં. તેમાં શ્રી ઠાકુરજી અને વ્રજભકત શ્રી સ્વામીનિજીએ તે જરીના વસ્ત્ર પહેર્યાં હતા. વિઠલદાસ દર્શન કરી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને જાણ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજીના વિના આવા દર્શન કોણ કરાવે. મારા મહાભાગ્ય છે પોતાનો જન્મ સફળ માન્યો પછી શ્રી ગોકુળ આવિ શ્રી નવનિતપ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યાં તો તે જરીના વસ્ત્રનાં દર્શન થયાં. શ્રી નાથજીનાં દર્શન કર્યાં તોએ તેજ જરીના દર્શન થયાં. આથી વિઠલદાસે વિચાર કર્યો કે જરી તો થોડી હતી છતાં સર્વ ઠેકાણે તેજ જરીનાં દર્શન થાય છે તેથી શ્રી ગુસાંઈજી શ્રિ ઠાકુરજી અને શ્રી યમુનાજી ત્રણે એકજ સ્વરૂપ છે એવો અનુભવ વિઠલદાસને થયો એ. શ્રિ ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર થયા.

(રત્નાવતી રાણિની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૨૭ મી.)

રત્નાવતી આગ્રામાં રહેતી હતી. તે માનસિંહ રાજાના ભાઈ માધોસિંહની રાણિ હતિ. આ રત્નાવતિની પાસે એક ખવાસણી રહેતિ હતિ. તે શ્રી ગુસાંઈજીની સેવક હતિ અનન્ય વઈસ્ણવ હતી. આ ખવાસણીને જયારે બગાસું આવતું તથા છીંક આવતિ તથા કંઈ વિસ્મય જેવું થતું. ત્યારે તે શ્રીકૃષ્ણ

સંબંધી ભગવાન્નામ લેતિ હતિ. કોઇવાર નંદકીશોર, કોઈવાર નંદકુમાર, કોઈવાર વૃંદાવનચંદ, કોઈવાર ગોકુલચંદ, કોઇવાર યશોદાનંદ આવાં નામ લેતિ હતી અને તે વખતે તેના નેત્રમાં જળ ભરાઈ આવતું હતું. આ પ્રમાણે ક્ષણુ ક્ષણુમાં થયા કરતું તે સર્વ રત્નાવતી રાણી જોયા કરતી હતિ એક દિવસ રત્નાવતિએ કહ્યુ કે તું ઘડીએ ઘડી કોનું નામ લે છે? અને તારા નેત્રમાં જળ કેમ ભરાઇ આવે છે! અને શરીર શુદ્ધિ તું કેમ ભુલી જાય છે? ત્યારે ખવાસણિએ કહ્યું કે આ માર્ગ તો તાપ કલેશનો છે. તમે સુખી લોક આ વાતમાં શા વાસ્તે પડો છો? રાણીએ ઘણો આગ્રહ કર્યો ત્યારે ખવાસણીએ કહયું કે પરમ ભગવદીય જે સ્નેહી છે તેમની કૃપા થાય તો વિરહ ઉત્પન્ન થાય અને આ શરીર વિરહનું દુઃખ ખમી શકે. રાણીએ કહયું કે તું મને સમજાવ તેમ હું કરૂં. ત્યારે ખવાસણીએ પુષ્ટિમાર્ગની રીત બતાવિ. રાણીએ ખવાસણીની ટહેલ છોડાવી તેણે ભગવન્નામ સંભળાવ્યા કરવું એવો ઠરાવ કર્યો. ખવાસણી આખો દિવસ તે રાણિને પુષ્ટિમાર્ગીય ભગવત્સ્વરૂપ અને ગુરૂનું સ્વરૂપ અને વઈસ્ણવનું સ્વરૂપ સમજાવ્યા કરતી હતી. એક દિવસ શ્રી ગુસાંઈજી ત્યાં પધાર્યા ત્યારે રત્નાવતિ શેવક થઇ અને પોતાના પુત્ર પ્રેમસિંહને સેવક કરાવ્યો. ઈંદ્ર નિલમણિનું સ્યામ સ્વરૂપ સિદ્ધ કરાવી પુષ્ટિ કરાવી સેવા કરવા લાગી. ધીરે ધીરે ભાવ વધવા લાગ્યો અનેક પ્રકારની સામગ્રી અને પકવાન ભોગ ધરે. શ્રી ઠાકુરજીને લાડ લડાવે. શૃંગાર કરે, અને નિમગ્ન થઇ જાય તેથિ તેના રોમેરોમમાં માધુર્યતા

ભરાઈ ગઇ. આથી તેણે ખવાસણિને પુછયું કે પ્રગટ સ્વરૂપ કેમ મળે. ત્યારે ખવાસણિએ કહ્યું કે આ મહેલની પાસે એક બીજો મહેલ કરાવો. અને તેમાં વઈષ્ણવો આવીને ઉતરે તેમને પ્રસાદ લેવરાવો તો શ્રી ઠાકુરજી પ્રગટ થઇ દર્શન દેશે અને તેથી ભગવત્કૃપા સંપુર્ણ થશે આથી તેણે બીજો મહેલ કરાવ્યો અને ગામ બહાર ચોકી બેસાડી કે જે કોઈ વૈષ્ણવ વૃજયાત્રાએ જાયતે વૈષ્ણવને અહીં લાવી આ મહેલમાં ઉતારવા અને અનસખડી પ્રસાદ તેમને લેવાને મોકલવો. જ્યારે વઈષ્ણવ લે ત્યારે રાણી પડદો નાંખી વઈષ્ણવના દર્શન કરતી એક દિવસ વઈસ્ણવની મંડળીમાં શ્રી ઠાકુરજીનાં તેમને દર્શન થયાં. તેથી તે ખવાસણીને કહીને પડદો છોડી બહાર નિકળીને મંડળીમાં જઇ બેઠી હાથ જોડી વઈસ્ણવોને ભગવત્સમરણ કર્યા અને વિનતિ કરી કે મારા મનમાં ઘણા દિવસથી એવી અભિલાષા છે તો તમે પ્રસન્ન થઈ આજ્ઞા આપો તો હું મારા હાથથી વઈસ્ણવને પ્રસાદ ધરૂં. વઈસ્ણવોએ હા કહી તેથી તે સોનાનો થાળ લઇ સર્વ વઈસ્વોને પીરસીને પ્રસાદ લેવરાવ્યો, ચંદન લગાડયું, અને બીડી ખવરાવી ભગવદ્દવાર્તા કરવા લાગી. આનંદ બહુ આવ્યો. ગામમાં ખબર પડી કે રાણી પડદો છોડી બહાર આવી છે તેથી આખું ગામ જોવાને આવ્યું અને ગામમાં ઘણી ધામધુમ મચી, આ દિવશે રાજા દુર ગામ ગયો હતો તેને દીવાને પત્ર લખી માણસ મોકલ્યું. માણસે રાજાને પત્ર આપ્યો જે પત્ર વાંચી રાજા ક્રોધયુકત થયો, આ સમયે રાણીનો પુત્ર પ્રેમસિંહ પાસે માળા તિલક ધરી સલામ કરવા આવ્યો હતો

તેને રાજાએ કહ્યુ કે આવો દાસીના, આ સાંભળિ પ્રેમસિંહ ઉભો રહયો. અને રાજા ક્રાધે ભરાઈ અંદર ગયો. પ્રેમસિંહે લો-કોને પુછ્યું કે મારાકાકાએ મને શું કહ્યું. ત્યારે લોકોએ સર્વ સમાચાર કહયા. તે પછી પોતાને મુકામે આવ્યો. અને સભા વચ્ચે તેના કાકાએ તેને લુંડીનો કહયો હતો. તેથી એ વાતનો સ્વાંગ પુરો કરવો જોઇએ એ નીશ્ચય કરી પોતાના માજીને પત્ર લખ્યો કે સભા વચ્ચે મને મારા કાકાએ લોંડીનો કહયો છે. જેથી તમે એ સ્વાંગ પુરો કરી બતાવો. હું લોંડીનો રહું તો સારૂં. પ્રાણ તો એકવાર જશે. આ પત્ર માણસે પ્રેમસિંહની માતા રત્નાવતી રાણી જે પડદા બહાર નીકળી હતી તેને આ-પ્યો. રાણી પત્ર વાંચી બહુ પ્રસન્ન થઈ અને શ્રી ઠાકુરજીની અને વઇસ્ણવની આજ્ઞા લઈ માથું મુંડાવી નાંખ્યું, પતી જી-વતો હતો તો પણ ભગવદ ધર્મને મુખ્ય માની સંસારમાંથી આસકિત છોડવાને માથું મુંડાવ્યું. અને શ્રી ઠાકુરજીને જે મહેલમાં વઈસ્ણુવ ઉતરતા હતા તે મહેલમાં પધરાવ્યા. અને કિર્તન કરવા નાચવા, ગાવા, અને આનંદ કરવા લાગી. શ્રી ઠાકુરજીએ લાડ લડાવવા લાગી તેના પુત્રને પત્ર લખ્યો. મનુ-ષ્યે જઇને તેનો પત્ર પ્રેમસિંહને આપ્યો પ્રેમસિંહને એવું નિ-યમ હતું કે જયાં સુધી તે લોંડીનો ન થાય ત્યાં સુધી અન્ન ખાવું નહિ. માત્ર ફલાહાર કરવો જ્યારે તેને પત્ર મળ્યો ત્યારે તે પત્રને માથે ચઢાવ્યો અને નોબત બેસાડિ અને વધાઈ દેવા લાગ્યો. ઘણો આનંદ માન્યો આ સમાચાર માનસિંહજીને માલુમ થયા એટલે લોકોએ તેને કહ્યુ કે સભા વચ્ચે જે તમે

કહ્યું હતું તે સ્વાંગ પ્રેમસિંહજીએ કરી બતાવ્યો છે. લોંડીનો બની ગયો છે. આ સાંભળી માનસિંહજી ઉદાસ થયો અને વિચાર કરર્યો કે તે રાણીને (તેના ભાઈની વહુ) મારી નં-ખાવવી પરંતુ લોક નીંદા ન થાય પૃથ્વીપતિને ખબર ન પડે કે માનસિંહે સ્ત્રીને મરાવી એવું બદનામ ન થાય, એવી રીતે મરાવવી. આવો વિચાર કરી રાજાએ તૈયારી કરી આ ખબર પ્રેમસિંહને થઇ ત્યારે તે બોલ્યો કે રાજા લોક ધાસ્તીને માટે માથું કપાવે છે તો એ ભકિતપર માથુ કપાવશે તેની શી ફી-કર છે. રાજા ઘેર આવ્યો અને જે મોટા મોટા પુરૂષો તેને મ-ળવા આવ્યા તે સર્વને રાજાએ કહ્યું કે આપણી નિંદા ન થાય અને કાર્ય સિદ્ધ થાય એવો ઉપાય જેમ બને તેમ શોધી કાઢો અને રત્નાવતીને મારી નાખો. પરંતુ આપણું નામ ન પડે. ત્યારે એક માણુસે એવો વિચાર બતાવ્યો કે પાંજરામાંથી સિં-હને છોડી દેવો અને સર્વ મનુસ્યને બહાર કાઢી મુકવા અને કમાડ બંધ કરી દેવા એટલે સિંહ અંદર જઈ રત્નાવતીને મા-રશે પાછળથી આપણે સિંહને પકડી લઈશું એટલે વાત ગુપ્ત રહેશે. આ વિચાર સર્વને સારો લાગ્યો તેથી તેમણે સિંહને છોડી મુકયો. તે જ્યારે રત્નાવતી પાશે ગયો ત્યારે ખવાસણી બેઠી હતી અને શૃંગાર કરતી હતી. ખવાસણીએ શિંહને જો-ઈને જયજયનો પોકાર કર્યો અને ઉભી થઇ. અને કહેવા લા-ગી કે શ્રી નૃસિંહજી પધાર્યા છે. મારા ભાગ્યનો પાર નથી. તે આગળ જઈ સિંહપર હાથ ફેરવવા લાગી અને તેને તિલક કર્યું અને ફુલની માળા પહેરાવી અને હાથ જોડી ઉભી રહી. તેના

ભાવની સચ્ચાઈ જોઈ શ્રિ ઠાકુરજીએ સિંહમાં પ્રવેશ કર્યો. અને જેવિ રિતે નૃસિંહજીએ પ્રહલાદજીને ચાટયા હતા તેમ આ સિંહ ચાટવા લાગ્યો. શ્રી મહાપ્રભુજીએ પુરૂષોતમ સહસ્ત્રમાં લખ્યું છે તે નામ " भक्तांगलेहनोधौतक्रोधपुंजःप्रशांतधीः ॥ પછી સિંહ પાછો ફરી મહેલની બહાર કુદ્યો અને બહિર્મુખ જે લોકો ઉભા હતા તે સર્વ રાજાની શેનાને મારી નાંખી ગામમાં હાહાકાર થઇ ગયો અને બહુ ત્રાસ થયો. માનસિંહરાજા બહુ બીન્યો અને તુરત દોડી ભાઈની વહુને પગે પડયો અને સાષ્ટાંગ દંડવત કર્યાં ઉઠવાનું ભાન પણ રહયું નહિ રત્નાવતી બોલી કે ઉઠો ઉઠો શ્રી ઠાકુરજીનાં દર્શન કરો, શ્રિ ઠાકુરજી સિંહરૂપ તજી બીજે સ્વરૂપે દર્શન દે છે તેથી ઉઠો અને દર્શન કરો. રાજા ઉભો થયો અને દર્શન ન કર્યા અને બોલ્યો કે તમે મારી રક્ષા કરો. હું તમારે શરણ છું આ સઘળું રાજ્ય અને ધન તમારૂં છે તમે સંસારનો લોભ છોડિને માથુ મુડાવ્યું છે જેથી તમારિ ઈચ્છા હોય તેમ વર્તો. માનશિંહ રાજા ઘેર ગયો અને ખજાનચીને હુકમ કર્યો કે દર મહિને રાણીને દશહજાર રૂપીયા પહોંચાડી દેજો જો તેનાથી વિશેષ માગે તો મને પુછીને દેજે પરંતુ એક દીવશની ઢીલ કરીશ નહી. ખજાનચિ દર મહિને દશહજાર રૂપીયા પહોંચાડ તો તે બધા રૂપીયા સામગ્રિમાં ખર્ચી નાંખતી એ રત્નાવતી રાણી શ્રી ગુસાંઇજીની કેટલી કૃપા પાત્ર હતિ અને માનસિંહ રાજા રત્નાવતીનાં ઠાકુરજીના દર્શન કર્યા વિના જળ પીતો નહી. એ રાણી અને ખવાસણિ શ્રિ ગુસાંઇજીનાં એવા કૃપાપાત્ર હતાં.

(દક્ષિણના રાજાની વાર્તા.)　　(પ્રસંગ ૧ લો.)　　(વાર્તા ૨૨૮ મી.)

આ રાજાને એકસો આઠ રાણિઓ હતિ. પરંતુ કોઈને સંતાન ન થવાથિ રાજાનું મન બહુ ઉદાશ રહેતું હતું. આ દુ:ખથિ રાજા યાત્રા કરવા ગયો તેથિ જગન્નાથજીનાં દર્શન કરવા ગયો ત્યારે તેને શ્રિ ગુસાંઈજીના દર્શન થયાં તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયાં. રાજા તેથિ શ્રિ ગુસાંઇજીનો સેવક થયો. અને વિનતિ કરી કે મહારાજ મારે સંતાન નથી જેથિ મારૂં ચિત લોકીકમાં બહુ લાગી રહ્યુ છે. શ્રિ ગુસાંઇજી- એ આજ્ઞા કરી કે તમે ભગવત્સેવા કરો, રાજા શ્રિ ઠાકુરજી પધરાવિ ભગવત્સેવા કરવા લાગ્યો પછી પોતાને દેશ આવ્યો અને એક બીજી રાણી પરણ્યો તે ઘાંચીનિ પુત્રિ હતિ, આ રા- જાને કહ્યું કે મને ભગવત્સેવા કરવા દો. ત્યારે રાજાએ કહયું કે તું શ્રિ ગોકુળ જઈ શ્રિગુસાંઇજીની સેવક થઇ આવ. મનુષ્યોને સાથે લઈ તે શ્રીગોકુળ ગઇ અને શ્રિ ગુસાંઈજીની સેવક થઇ. શ્રિ નવનિત પ્રિયાજીનાં દર્શન અને શ્રિ નાથજીનિ દર્શન કર્યાં. પછી પોતાને દેશ આવિ અને રાજાને સર્વ સમાચાર કહ્યા પછિ તે રાણિ સેવામાં ન્હાવા લાગિ. અનેક પ્રકારની સામગ્રિ કરી, અનેક પ્રકારના વાઘા કરિ શ્રિઠાકુરજીને પ્રસન્ન કરતિ હતિ. આવો તેનો ભાવજોઈને રાજા તેનાપર પ્રસન્ન થયો. અને નિત્ય તે રાણી પાસે આવે અને ભગવદ વાર્તા કહે. સેવાની રિત સમજાવે આમ કરતાં તે રાજાને એક પુત્ર થયો તે બહુ ગુ- ણવાન થયો રાજાએ શ્રિ ગોકુળ વિનતિપત્ર લખી શ્રી ગુસાંઈ- જીને પધરાવી વિનતી કરિ કે મહારાજ આ પુત્રને સેવક કરો.

શ્રી ગુસાંઇજીએ તેને નામ નીવેદન કરાવ્યું. રાજાએ શ્રી ગુસાં-ઈજીને વિનતી કરી કે નીવેદન તો તાદ્રશી ભગવદીયના સંગે વિચારવું જોઈએ. પરંતુ તેવા કોઈ અહીં મળતા નથી તેથી હું કોનો સત્સંગ કરૂં. શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે અહીં અદ્દ-ભુતદાસ આવશે તેમનો સત્સંગ કરજો રાજા અદ્દભુતદાસનો સત્સંગ કરવા લાગ્યો. ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ રાજાને અનુભવ જણાવ્યો રાજાની બુદ્ધિ નીષ્કામ થઇ. એ રાજા શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

ખુશાલદાસની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) વાર્તા ૨૨૯ મી.

ખુશાલદાસ બહુ દ્રવ્ય કમાયા. સર્વ દ્રવ્ય શ્રી ગુ-સાંઈજીની પાસે લઇ ગયા. આ વખતે શ્રી ગુસાંઇજી શ્રી નાથ-જીનો શૃંગાર કરતા હતા. તે આ વાત સાંભળીને ચુપ રહ્યા અને સેવાથી પહોંચીને રાજભોગ પછી બહાર પધાર્યા. ત્યારે ખુશા-લદાસે શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યાં અને ત્રણલાખ રૂપીયાનો સામાન જેતે લાવ્યા હતા તે શ્રી ગુસાંઇજી આગળ ધર્યો શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે આ દ્રવ્ય અમારા કામનું નથી તમે પાછુ લઈ જાઓ અને ઇચ્છા આવે તેમ કરો. આથી ખુસાલ-દાસે પુછ્યું કે મહારાજ મારો અપરાધ શો છે? ત્યારે શ્રી ગુ-સાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે તમારો અપરાધ કંઈ પણ નથી એ દ્રવ્ય એવુંજ છે કે હું શૃંગાર કરતો હતો તે વખતે આ દ્રવ્યની મને ખબર થઈ તેથી મારૂં બે ચિત્ત થઈગયું. જે દ્રવ્યઆપેથીજ સેવામાંથી ચિત્ત નીકળી ગયુ તો તે ભંડારમાં રહેતો શું ન કરે જેથી તે દ્રવ્ય મારા ઉપયોગનું નથી. ખુશાલદાસે વિચાર કર્યો

કે જો આ દ્રવ્ય મારા ઉપયોગમાં આવશે તો મારી બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ કરશે આથી તેમણે તે દ્રવ્ય લુંટાવી દિધું. એક પૈસો સરખો રાખ્યો નહિં. શ્રી ગુસાંઇજીના વચનપર તેમને આવો વિશ્વાસ હતો અને સંપુર્ણ દ્રઢતા હતી. એ ખુશાલદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

ગોકુળદાસ જેમણે ગુપ્ત ભેટ કરી તેમની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૦ મી)

આ ગોકુળદાસ પાસે દ્રવ્ય બહુ હતું. એક લાખ રૂપીયાની હુંડી લખાવી તે શ્રી ગોકુળ ગયા. સાથે વૈષ્ણુવ બહુ હતા. તે સર્વેએ જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજીના દર્શન કર્યાં ત્યારે ભેટ ધરી. ગોકળદાસે કંઇ ભેટ કરી નહીં. સર્વ લોક નીંદા કરવા લાગ્યા કે પૈસાવાળો થઈને કંઈ ભેટ કરી નહીં. ખાલી દંડવત કર્યાં. ગોકુળદાસે છાનામાના ગાદીની નિચે કાગળ મુકી દીધો. મુકતી વખતે ખવાસે જોયો. જ્યારે સર્વ લોક ગયા ત્યારે ખવાસે શ્રી ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે એક વૈષ્ણુવ છાનોમાનો કાગળ મુકી છે શ્રી ગુસાંઇજીએ તે કાગળ ભંડારમાં મોકલી દીધો. ઘણા દીવસ સુધિ તે સંગ શ્રી ગોકુળ અને શ્રીજીદ્વાર રહ્યો. પરંતુ કોઈ દિવસ એ વાત ગોકુળદાસે પ્રગટ કરી નહિ. પોતાની નીંદા કરાવ્યા કરી એ ગોકુળદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(નરશીદાસની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૧ મી.)

નરશીદાસ રસ્તામાં જતા હતા ત્યાં તેમને એક ભીલ મળ્યો. આ ભીલને એવો નિયમ હતો મનુષ્ય મારી તેમનો માલ લઇ લેવો તેથિ આ ભીલ નરશીદાસને મારવા દોડ્યો તો તેમનું સ્વરૂપ સિંહ જેવું દેખાવા લાગ્યું, આથી ભીલ બીન્યો

તેથા નરશીદાસ બોલ્યા કે તું કેમ બીએ છે ? આવ મારી પાસે. ત્યારે તે બોલ્યો કે તમે મનુષ્ય છો છતાં સિંહ જેવા કેમ છો. મને કાંઇ ખબર પડતી નથી ત્યારે તેમણે કહ્યું કે તારા જેવાને શિક્ષા કરવાને હું સિંહ છું. હવે તને નહિ છોડુ આટલું કહી તેને થપડ મારી હથિયાર ખુંચાવી લીધાં. ત્યારે ભીલ બોલ્યો કે મારાં હથિઆર આપો. હવે હું તમને નહી મારૂં. નરશીદાસે કહ્યું કે તારે ઘેર થઈ પુછી આવ કે તેં જેટલી હત્યા કરી છે તેનું પાપ કોને છે. તે ભીલ ઘેર પુછવા ગયો તો ઘરનાં મનુષ્યોએ કહ્યું કે અમારે માથે હત્યા નથી અમે એવું કહ્યું નથી કે મનુષ્ય મારીને ખવડાવ. ભીલે આવી નરશીદાસને કહ્યું કે મારાં ઘરનાં મનુશ્ય તો હત્યામાં ભાગ લેતા નથી. ત્યારે નરશીદાસે કહ્યું કે તું એકલો પાપ કેમ વોરે છે ? મારી સાથે ચાલ તારૂં કલ્યાણ શ્રી પ્રભુજી કરશે. ભીલ નરશીદાસની સાથે ચાલ્યો અને શ્રી ગુસાંઇજીનો સેવક થયો અને કૃપાપાત્ર થયો એ શ્રી ગુસાંઇજીના સેવક નરશીદાસ એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમના સંગથી ભીલ વૈશણવ થયો.

(રૂપ મંજરીની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૨ મી.)

રૂપમંજરી પૃથ્વીપતિની દાસી હતી. હીંદુ રાજાની પુત્રી હતિ અને પૃથ્વિપતિને પરણી હતી પરંતુ પાદશાહનો સ્પર્શ કરતી નહોતી અને કહેતી કે જો તું મારો સ્પર્શ કરીશ તો હું દેહ ત્યાગ કરીશ. તેનું રૂપ બહુ સુંદર હતું. પૃથ્વિપતિ તેનું રૂપ જોઇ રાજી રહેતો હતો આ બાઇ રાત્રે આકાશમાર્ગે ઉડીને નંદદાસજી પાશે આવતી હતી, તેની પાસે એક ગુટિકા હતિ તે

ગુટિકામાં એટલું સામર્થ્ય હતું કે જે કોઈ મનુષ્ય મોઢામાં રાખે ને જ્યાં કહે ત્યાં તેને પહોંચાડી દે. આ ગુટિકા રૂપમંજરીની પાસે હતી તેથિ નિત્ય તેના બળથી ઉડીને નંદદાસજી પાસે આવતિ હતિ. આમ કરતાં બહું વર્ષ વિત્યાં એક દિવસ કોઈ મનુષ્યે પૃથ્વીપતિ આગળ પદ ગાયું. " પદ " દેખો દેખો નાગર નટ, નિરતત કાલીંદિકે તટ, " આ પદની છેલ્લિ ટુંકમાં આવે છે કે નંદદાસ ગાવે ત્યાં બિપટ નિકટ. આ પદ પૃથ્વીપતિએ સાંભળ્યું ત્યારે તેણે કહ્યું કે તે એવા હતા કે પરમેશ્વરની પાસે બેસીને ગાતા હતા. જ્યારે કોઇએ કહ્યું કે આ પદના ગાવાવાળાં હજુ હાજર છે શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક છે અને ગોપાળપુરમાં રહે છે પૃથ્વિપતિએ વિચાર કર્યો કે આપણે વ્રજમાં જવું અને નંદદાસજીને મળવું આથી પાદશાહ સહકુટુંબ વ્રજમાં આવ્યો અને ગોવર્ધનમાં મુકામ કર્યો. અને બીરબલને નંદદાસજીની પાસે મોકલ્યો. અને કહ્યું કે તમે નંદદાસજીને પુછી આવો કે અમે તમને મળવા આવીએ કે તમે આવશો. નંદદાજીએ કહ્યું કે હું પરમ દહાડે માનસગંગા સ્નાન કરવા આવિશ ત્યારે પાદશાહને મળીશ, નંદદાસજી બીજે દિવસે વિલછુકુંડ ન્હાવા ગયો ત્યાં રૂપમંજરીનો મુકામ હતો અને રૂપમંજરીએ રાજભોગ ધર્યો હતો. આ નંદદાસજીએ જોયુ તેથી પોતે એક વૃક્ષનાં થડ પાસે ઉભા રહયા. શ્રી ગોવર્ધનનાથજી રાજભોગ આરોગવા પધાર્યા હતા તેમણે કહયું કે નંદદાસજીબહાર ઉભા છે તેમને બોલાવી લાવ. નંદદાસને બોલાવ્યા અને તેમણે શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં. શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ આજ્ઞા

કરી કે તમે મહાપ્રસાદ લો. નંદદાસજીએ મહાપ્રસાદ લીધો પછી વિદાય થઇ નંદદાસજી ગોપાળપુર ગયા બિજે દીવસે માનસીગંગા ન્હાવાને ગયા ત્યાં પૃથ્વીપતિને મળ્યા. તેણે તેમને એકાંતમાં લઈ જઇને પુછ્યું કે તમે આ પદ ગાયું તે કેવી રીતે. આ વાત સાંભળી નંદદાસજીએ ઉંચું જોઈ દેહ છોડયો. પાદશાહ તો વિસ્મય થઈ ગયો, બહુ ઉદાસ થયો. પૃથ્વિપતિની એવિ રીત હતી કે જયારે તે ઉદાસ થાય ત્યારે રૂપમંજરી મ્હોં જોવાને આવે, તેથિ તે અંદર જઇને રૂપમંજરીની સન્મુખ ઉભો રહ્યો અને તેને આ વાત કહી કે પરમ ભગવદિય નંદદાસજીને મેં આ પ્રમાણે પુછ્યું એટલે તેમણે કંઈપણ કહ્યુ નહિં. અને તેમનો દેહ છુટી ગયો. તેથી મારૂં ચિત્ત ઉદાસ છે. પૃથ્વિપતિની આ વાત સાંભળી રૂપમંજરીને વિપ્રયોગ ઉત્પન્ન થયો અને વિરહથી તેણે પણ દેહ છોડી દિધો. એ રૂપમંજરી શ્રી ગુસાંઈજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી જેનાથી વિપ્રયોગ એક ઘડી પણ સહ્યો ન ગયો.

કલ્યાણભટ્ટ ખંભાળીયામાં રહેતા હતા તેમની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૩ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઈજી દ્વારકાથી ખંભાળીયા પધાર્યા ત્યારે કલ્યાણભટ્ટજી શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. અને શ્રી ગુસાંઈજી પાસે ગ્રન્થ ભણ્યા. તેમને ગ્રન્થ સર્વ હૃદયારૂઢ થયા અને સંસારમાંથી તેમની આસકિત નિકળી ગઇ. તેથી તેમના મનમાં એમ આવ્યું કે શ્રી ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કરૂં તો સારૂં. આથી કલ્યાણભટ્ટ શ્રી ગુસાંઇજીની સાથે ગયા અને શ્રી ગો-

કુળમાં નવનિતપ્રિયાજીનાં દર્શન કર્યાં. પછિ શ્રિ ગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કર્યાં અને વિચાર કર્યો કે જન્મ સુધી અહિં રહેવું. તેથી આન્યોરમાં રહેવાને ઘર લીધું એ કલ્યાણભટ્ટજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

એક દીવસ શ્રી ગોવર્ધનનાથજીના દુધધરિયાએ બે વટલોઈ દુધ ઓછું લીધું તેથી રાત્રે શ્રિ ગોવર્ધનનાથજી ઉઠયા, અને સોનાનો કટોરો લઈ દશ પંદર વર્ષના છોકરાનું રૂપ ધરી આન્યોમાં ગયા કલ્યાણભટ્ટની પુત્રી દેવકી હતિ, તે ઘરમાં દુધ ઘણું થતું તેથી તે વેચી દેતિ હતી, એટલે શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ પુછયું કે તારિ પાસે દુધ છે ? તેણે હા કહિ કે છે, પરંતુ સાડાચાર પૈસા શેરના લઈશ. શ્રી નાથજીએ સાડાચાર પૈસા કબુલ કર્યા અને કટોરામાં દેવકી પાસેથી દુધલીધું શેર દુધ કટોરામાં લઇ પીવા લાગ્યા પરંતુ તે ફીકું લાગ્યું તેથી શ્રિ નાથજીએ કહયું કે તારિપાસે ખાંડ છે ત્યારે તેણે હા કહિ તેથિ ચાર આનાનિ ખાંડ લિધી અને ચાર શેર દુધ લીધું અને ખાંડ નાંખી પી ગયા. પછી દેવકિએ પૈસા માગ્યા ત્યારે શ્રી નાથજીએ કહ્યુ કે મારો કટોરો રાખી મુક. કાલ કટોરો લઈ જઈશ અને પૈસા દઈ જઈશ. શ્રિ ગોવર્ધનાથજી પોઢયા. સવારે શ્રિ ગોવર્ધનનાથજી શૃંગાર કરતા હતા, ત્યારે જુએ છે તો કટોરો નહોતો, સર્વ ભિતરિઆ શોધવા લાગ્યા. શ્રિ ગોવર્ધનનાથજીએ શ્રિગુસાંઈજીને કહયું કે, દુધધરિઆ એ દુધ ઓછું રાખ્યું હતું તેથિ હું દેવકી પાસેથિ દુધ ને ખાંડ વેચાતી લઈને પી આવ્યો છું.

આ વાત શ્રિ ગુસાંઇજીએ કલ્યાણભટ્ટને કહી. કલ્યાણભટ્ટ સાંભળિ બહુ પ્રસન્ન થયા. અને ઘેર જઈ દેવકીને પુછયું કે કાલ તારિપાસે કોઈ કટોરો મુકી ગયું છે. ત્યારે દેવકિએ કહ્યુ કે એક છોકરો દુધ લઇ ગયો છે અને કટોરો મુકી ગયો છે કલ્યાણભટ્ટજીએ કહ્યુ કે એ છોકરો નહોતો એતો શ્રિ નાથજી હતા. કટોરો જુએ તો સોનાનો હતો. કલ્યાણભટ્ટજીએ તે લઈને શ્રિ ગુસાંઈજીને આપ્યો. શ્રિ ગુસાંઇજી દેવકિનિ સરાહના કરવા લાગ્યા અને કહ્યુ કે તેના ભાગ્યનિ શી વડાઇ કરીએ. દુધ ધરિયાને બોલાવિ ઠપકો આપ્યો અને આજ્ઞા કરિ કે કોઈ દિવસ ઓછુ રાખીશ નહિં. નહિંતો તારિ સેવા છુટીજશે. શ્રિ નાથજીનિ ઈચ્છા હોય ત્યારે દેવકી પાસેથી દુધદહીં લઈને આરોગતા એ કલ્યાણભટ્ટજી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग ३ जो.)

એક દિવસ કલ્યાણભટ્ટજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે આપના નીકટવર્તી સેવક સેવા કરે છે. કોઇ જળ લાવે છે, કોઇ જળ ધરે છે કોઈ બુહારી કરે છે (પુંજો વાળે છે)કોઈ તેલ લગાડે છે, કોઇ ભંડાર કરે છે કોઈ રસોઈ કરે છે અને સર્વ એમ કહે છે કે અમારૂં આટલું અંગીકાર કરજો. ત્યારે શ્રી ગુસાઇજીએ આજ્ઞા કરી કે એ તેમનિ સર્વની ભુલ છે અમારૂં સર્વ અંગીકાર કર્યું છે કંઈ બાકી નથિ એવું સમજવું જોઈએ તે સમજતા નથિ અને ઉલટું અંગીકાર કરશે, એમ સમજે છે તેમને વિશ્વાસ સંપુર્ણ નથિ તેથિ એમ કહે છે આ સાંભળી કલ્યાણભટ્ટજી બહુ પ્રસન્ન થયા.

(પ્રસંગ ૪ થો.)

એક સમય કલ્યાણભટે શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરિ કે મહારા ધીરાજ શ્રિ પ્રભુજીના ઉત્તમ ભગવદિય લક્ષણ કેવાં હોય તે આપ કૃપા કરિને કહો. શ્રી ગુસાંઇજીએ કલ્યાણભટને કહ્યુ કે ઉત્તમ ભગવદિયના લક્ષણ તો આ છે. તે સર્વના ઉપર દયા રાખે. કોઇ ભગવદિય વૈષ્ણવના ઉપર ક્રોધ નકરવો, તેનો અપરાધ સહેવો. તે દુર્વચન બોલે તોએ શું આમ સમજી તેમનો અપરાધ ગણકારવો નહિ તેમના વચન સાંભળિ મન ચલાયયમાન કરવું નહિ પરંતુ તે જે કરે તે શિક્ષા માનવી તેમની સાથે મધુરે વચનથિ બે હાથ જોડી બોલવું સાચું બોલવું. શ્રિ પ્રભુજીમાં ચિત્ત રાખવું અને નિર્મળ બુદ્ધિ રાખવી. સદા સર્વદા ઉપકાર કરવો. પ્રભુપર તથા ભગવદિયપર મન બગડે નહિ એવું રાખવું ઇંદ્રિયો જીતવી પોતાના મનનો વિચાર કોઈને જાણવામાં ન આવે એમ રાખવો. શ્રિ પ્રભુજીની સામગ્રી કરે તેમાં ચિત્ત ચલાયમાન કરવું નહિ. પ્રસાદ લેવો તો ઉદ્યમ પોતાને હાથે કરવો. મહાપ્રસાદ ન્યુન લેવો. બહુ પ્રસાદ લેતો નિંદ્રા આવે. ભગવદ ભજન ન થાયતેથી ન્યુન પ્રસાદ લેવો. રોગાદિક થાય તો શ્રિઠાકુરજીનિ સેવામાં અંતરાય પડે. અને મનને જીતી વશ કરે તો શ્રિ પ્રભુજીના ભજનમાં સ્થિર રહે. સદા સર્વદા પ્રભુનાં કાર્યમાં રહે. ઈંદ્રિયો જીતવી. વિષયમાં લગાડવી નહિ. પોતે પ્રભુનો દાસ છે એમ રહે, બહિર્મુખ લોક ચર્ચા કરે તો મૌન ધારણ કરે, શ્રી પ્રભુજીની શેવામાં શદા શાવધન રહે. પ્રભુનિ રહસ્ય વાર્તા ભગવદિય વૈષ્ણવ શીવાય પ્રગટ ન

કરે. ધીરજ છોડે નહી ભુખ, તરશ, નિદ્રા, શીત ઉઘમ, ક્રોધ, અને લોભ એ દોષરૂપ છે તેનાથીબીતા રહે. તેને વશ થાય નહીં મન જીતી લે, અભીમાન ન કરે, સર્વ ભગવદિય વૈષ્ણવનો આદર કરે, પ્રભુનુ સ્વરૂપ અને તેમની લીલા ભગવદિય વૈષ્ણ-વના હૃદયમાં રહે છે તેથી વૈષ્ણવને ભગવત્સ્વરૂપ છે એમ માને, અનેક નામરૂપથી પ્રભુજી લીલા કરે છે એવો વિચાર કરતો રહે કે પ્રથમ હું કોણ હતો ? શ્રી મહાપ્રભુજીની કૃપાથી મને શું મ-ળ્યું છે. પોતાનો સ્વરૂપનો વિચાર કરતો રહે વિગેરે વિગેરે જેનાં આવાં લક્ષણ હોય તેને ઉત્તમ ભગવદિય જાણવો. શ્રી ગુસાંઇ-જીનાં આ વચન સાંભળી કલ્યાણભટ્ટ બહુ પ્રસન્ન થયા. અને કહ્યુ કે વૈષ્ણવનું સ્વરૂપ તો એવું છે. આ કલ્યાણભટ્ટ શ્રી ગુસાં-ઈજીના એવા કૃપાપાત્ર ભગવદિય હતા. તેમની વાર્તાનો પાર નથી તેથી કેટલુંક કહીએ.

(એક કાયસ્થ સુરતમાં રહેતો તેનિ વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૪ મી.)

એ કાયસ્થનું નામ મોતીરામ હતું. તે સુરતના સુબાની પાસે નોકર હતો તે રાજનગરમાં કોઇ કામને લીધે આવ્યો હતો ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજનો સેવક થયો હતો. એક વખત સુરતના સુબાની સાથે આગ્રે ગયો હતો. પૃથ્વીપતિને મળ્યો હતો. પાછી ફરતી વેળાએ આ સુબાએ ગોવર્ધનમાં મુકામ કર્યો ત્યારે મો તીરામ ગોપાલપુર શ્રીનાથજીનાં દર્શનમાટે આવ્યો. આસમયે રાજભોગ થઈ ગયા હતા. તેથી તે કાયસ્થે શ્રી ગુસાંઈજીનાં દ-ર્શન કર્યાં અને મનમાં વિચાર કર્યો કે સુબાને તો જલદી કુચ કરવી છે તેથી મારે શ્રી નાથજીનાં દર્શન નહીં થાય, આથી તે

ભંડારીને મળ્યો અને તેને કહ્યુ કે જો બે ઘડી વહેલા ઉત્થાપન કરાવો લો હું સાઠ હજાર રૂપીયા સેવાના કરૂં. આ વાત ભંડારીએ શ્રી ગુસાંઇજીને કહી તેથી શ્રી ગુસાંઈજીએ ઉલટા બે ઘડી મોડા ઉથાપન કરાવ્યા મોતીરામ દર્શન કર્યા વીના સુબાની સાથે કુચ કરી ગયો પછી કુબેરમાં મુકામ કર્યો, બીજે દહાડે મોતીરામનું મ્હોં ઉતરી ગયેલું સુબાએ જોયું તેથી તેણે પુછયું કે મોતિરામ ઉદાસ કેમ છે ? ત્યારે મોતીરામે સર્વ સમાચાર કહ્યા સુબાએ કહ્યું કે તું દર્શનને માટે સાઠ હજાર રૂપીયા ખર્ચ તો હતો તેથી હું તારાપર પ્રસન્ન છું તું જઇ શ્રી નાથજીના દર્શન કરી આવ. આથી મોતિરામે આવી રાજભોગનાં દર્શન કર્યા શ્રી નાથજીના દર્શન કરી બહુ પ્રસન્ન થયો અને મહાપ્રસાદ લીધો પોતાના અત્યંત ભાગ્ય માન્યા અને લાખ રૂપીયાના હીરા લઈ શ્રી નાથજીને ચિબુક આભરણ કરાવ્યું, એ મોતિરામ વૈષ્ણવ એવો કૃપાપાત્ર હતો જેમની આર્તી શ્રી નાથજી સહી ન શકયા. ધનથી કાર્ય નથી થતું પરંતુ ભગવત્કૃપાથિ સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય છે એ વાર્તા જણાવી. એ મોતિરામ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

જીવાપારેખ, સહજપાલ દોશી અને માધવદાસ દલાલની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૫ મી.)

આ ત્રણે મિત્ર હતા. તેઓએ ચાચા હરિહંશજી પાસે નામ સાંભળ્યું હતુ. જયારે શ્રી ગુસાંઈજી રાજનગર પધાર્યા ત્યારે આ ત્રણે જણા આવી તેમને ખંભાત પધરાવી લાવ્યા અને સહકુટુંબ શ્રી ગુંસાઈજીના સેવક થયા. શ્રીઠાકુરજી પધરાવી સે-

વા કરવા વાગ્યા એક દીવસ માધવદાસ દલાલે અને સહજ-
પાલ દોશીએ વિનતિ કરી કે મહારાજ અમે વેપારમાં જુઠું
બોલીએ છીએ તેનું પાપ ખરૂં કે નહિ. શ્રી ગુસાંઇજીએ આ-
જ્ઞા કરી કે "' नानृतात्पाककंपरामिति "જુઠ સમાન પાપ નથી. મા-
ધવદાશે કહ્યુ કે આજ પછી હું દલાલી કરૂં છું પરંતુ જુઠુ બો-
લીશ નહિ. મારા ગ્રાહકોને સારી રીતે માલ અપાવીશ. સહ-
જપાલ દોશીએ કહ્યુ કે હું એક આનો નફો ખાઈશ, વધારે ન-
હિ લઉં. જેની ઈચ્છા હશે તે લેશે. એ ત્રણે જણ, એવા સત્ય-
વાદી હતા કોઈ દીવસ જુઠુ બોલતા નહી. તેમની સચ્ચાઇ જોઇ
શ્રી ઠાકુરજી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને ભગવદ ગુણગાન કરતા
ત્યારે ગદ ગદ કંઠ થઈ જતા કીર્તનના અનેક પ્રકારના
અર્થ કરતા એક દિવસ માધવદાસ દલાલે જીવાપારેખને
પુછયું કે અન્યાશ્રય શું કરીએ થાય ત્યારે જીવાપારેખે કહયું
કે કૃષ્ણ વિના બીજા અંશાવતારના ભજન પર્યતેથી અન્યા-
શ્રય થાય છે. સરવત્ર વ્યાપક માની બીજા દેવની પુજા કરે તો
એ બાધકરૂપ છે કારણ કે અનેક દેવરૂપી ભગવાન થયા છે અ-
કેક દેવની પુજા વિધિ પ્રમાણે કરે તો પાર ન આવે તેત્રીસ ક-
રોડ દેવતા છે તો મનુષ્યનું તેટલું તો આયુષ્ય નથી કે તે સર્વ
દેવની પુજા કરી શકે તેથી સર્વના મુળ જે શ્રી પુરૂષોત્તમ તેમ-
ની સેવા કરે તો સર્વ દેવની પુજા થઇ જાય અને તેને કોઈ પ્રતિ-
બંધ ન કરી શકે. જેમ એક વૃક્ષને અનેક પત્ર છે ફળ છે ડાળો
છે તે સર્વનું પોષણ મુળમાં પાણી પાયેથી થાય છે એ પ્રમાણે
સર્વ દેવનું પુજન શ્રી પુરૂષોતમની સેવાથી જાય. એક દિવસ

ચાચા હરિવંશજી ખંભાત આવ્યા ત્યારે સહજપાળ દોશીએ પુછયું કે શ્રી ઠાકુરજીએ સાત દિવસ સુધી શ્રી ગિરિરાજ કેમ ધારણ કર્યો તેનું કારણ કહો ? ત્યારે ચાચાજી બોલ્યા કે નંદ-રાયજીને સાત પ્રકારનો અન્યાશ્રય હતો તે શ્રી ગિરિરાજ પુજ-નથી મટયો એક તો મનુષ્ય માત્રપર દેવનું રૂણ હોય છે. બીજું રૂષિરૂણ હોય છે ત્રીજું પિતૃરૂણ હોય છે ચોથું દેહ બળનું અ-ભિમાન હોય છે, પાચમું સગાંના બળનું અભિમાન હોય છે છઠું આ કામ નહીં કરૂં તો લોકમાં મારી નીંદા થશે એ અભિ-માન હોય છે અને સાતમું આ ત્રણે રૂણ જો નહીં કરૂં તો મારો પરલોક બગડશે એમ માને છે આ પ્રમાણે જીવને સાત પ્રકા-રનો અન્યાશ્રય રહે છે તે છોડાવવાને માટે મનમાં નિ:સાધન થઈ ભગવદ આશ્રય કરવો એ વાત નંદરાયજીને જણાવવાને શ્રી ઠાકુરજીએ સાત દિવસ સુધી શ્રી ગિરિરાજ ધર્યો છે. આ વાત પુષ્ટિ પ્રવાહ મર્યાદા ગ્રન્થની ટીકામાં લખી છે. આ સાં-ભળી સહજપાલ દોશી બહુ પ્રસન્ન થયા અને ચાચાજીની સાથે દર્શન કરવા ગયા. એ ત્રણે જણા શ્રી ગુસાઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

ચાંપાભાઇ અધિકારીની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૧ મી.)

ચાંપાભાઇ ગુજરાતમાં સેવક થયા હતા. શ્રી ગુસાંઈજીએ ચાપાભાઈને પોતાની પાસે રાખ્યા હતા અને નિત્ય કથા સંભ-ળાવતા હતા શ્રી ગુસાંઇજી વિષે ચાંપાભાઈનો સંપુર્ણ ભાવ ઉત્પન્ન થયો હતો. અને એની વૃત્તિ થઇ હતી કે શ્રી ગુસાંઈ-

જીની ઉપર દોષબુદ્ધિ ન આવે. શ્રિ ગુસાંઈજીએ ચાંપાભાઇની આવી દશા જોઈને અધીકાર સોંપ્યો. ચાંપાભાઈ અધીકાર કરવા લાગ્યા. શ્રી ગુસાંઈજીએ વિચાર કર્યો કે અમારા ઘરનો જે અધિકાર કરે તેની બુદ્ધિ ફર્યા વગર રહે નહી. પરંતુ ચાંપાભાઈની બુદ્ધિ ફરશે તો આપણે તેની ઠેકાણે લાવીશું આવો વિચાર કરી તેમને અધિકાર સોંપ્યો. એક વખત શ્રી ગુસાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા ત્યારે રસ્તામાં બીરબલ મળ્યો. બીરબલે ચાંપાભાઇને પુછ્યું કે શ્રિ ગુસાંઈજી શીતકાળમાં પરદેશ કેમ પધારે છે ત્યારે તેમણે કહ્યું કે કરજ બહુ છે. બીરબલે કહ્યું કે જેટલું દ્રવ્ય જોઇએ તેટલું તૈયાર છે. શ્રી ગુસાંઇજીને પાછા શ્રિ ગોકુળ પધરાવો. ચાંપાભાઈએ શ્રી ગુસાંઈજીને વિનતી કરી ત્યારે તેમણે વિચાર કર્યો કે, ચાંપાભાઇની બુદ્ધિ ફરી ગઈ છે હું દ્રવ્યને માટે પરદેશ પધારૂં છું એમ એ સમજ્યા. મારે પધારવાનું કારણ તો દૈવીજીવનો ઉદ્ધાર કરવાને માટે છે આથી શ્રિ ગુસાંઈજીએ અર્ધ રાત્રે કુચ કરિ બીરબલને ખબર ન પડી બીજે દિવસે પોતે ચાંપાભાઇને આજ્ઞા કરી કે તમારી બુદ્ધિ ફરી ગઇ છે તેથી તમે ચરણોદક લો અને શ્રિ સર્વોતમજીનો પાઠ કરો. ચાંપા ભંડારિએ વિનતિ કરી કે મેં આપની સેવાને માટે બિરબલને વાત કરિ હતી. ત્યારે શ્રિ ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે આટલા પ્રકારનું દ્રવ્ય શ્રિ ઠાકુરજી અંગીકાર કરતા નથી. એક રાજાનું દ્રવ્ય, એક વેશ્યાનું દ્રવ્ય, એક કૃપણનું દ્રવ્ય, એક હિંસાનું દ્રવ્ય; એક ઠગાઇનું દ્રવ્ય, ચોરીનું દ્રવ્ય, વિશ્વાસઘાતનું દ્રવ્ય આટલા પ્રકારનું દ્રવ્ય શ્રી ઠાકુરજી અંગિકાર

કરતા નથી જેથી તમે કોઈને દ્રવ્ય સંબંધી વાત કરશો નહી. જેમનું પ્રભુ અંગીકાર કરવું ધારશે તેનું સ્વતઃ સિદ્ધ થશે. મહા ત્યાગી હોય, ભગવત્પદવીને પ્રાપ્ત થયો હોય તો પણ દુષ્ટ અન્ન ખાય તો તેની બુદ્ધિ ફરે, આ વાત શ્રી મહાપ્રભુજીએ ભકિતવરધીની ગ્રંથમાં કહી છે,

श्लोक—लभतेसुदृढांभक्तिंसर्पतोप्यधिकांपरां ॥ त्यागेबाधकभूयस्त्वंदुःसंसर्गात्तथान्यतः ॥१॥

આ અન્ન જે કહ્યું છે તે તો કંઈ દુષ્ટ નથી પરંતુ દુષ્ટ દ્રવ્યથી ખરિદ થયું છે તેથિ તેમાં એ દુષ્ટ પદવી આવિ જાય છે જેથી દુષ્ટ અન્ન અને દુ:સંગનો બહુ બચાવ રાખવો. આ વાત સાંભળી ચાંપાભાઈ બહુ પ્રસન્ન થયા. અને એવો નિયમ રાખ્યો કે દ્રવ્ય સંબંધી વાત કોઈને કરવિ નહિ. એ ચાંપાભાઈ શ્રિ ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(તાનસેનની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૭ મી.)

તાનસેન મુસલમાન હતા. તેમને ગાન વિદ્યાનો અભ્યાસ બહુ સારો હતો. દિલ્લીમાં પૃથ્વીપતિ પાસે રહેતા હતા. સર્વ ગવૈયામાં તાનસેન મુખ્ય હતા. પૃથ્વીપર જે કોઇ રાજા અને મોટા પુરૂષ હતા તેમની પાસે તાનસેનજી ગાવા જતા હતા. એક વખતે શ્રી ગુસાંઇજી પાસે ગાવા આવ્યા ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ દશ હજાર રૂપૈયા અને એક કોડી ઇનામ આપ્યું ત્યારે તાનસેને પુછ્યું કે દશ હજાર રૂપૈયા તો ઠીક પરંતુ કોડી શા માટે આપી? ત્યારે શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે પાત્સાહના કલાવંત છો તેના દશહજાર રૂપૈયા છે અને તમારા ગાવાની કિમત અમારી પાશે એક કોડીની છે. ત્યારે તાનશેને

કહ્યું કે હું કેમ માનુ! શ્રી ગુસાંઈજીએ આથી ગોવિંદસ્વામીને પોતાની પાશે બોલાવ્યા અને આજ્ઞા કરી કે એક પદ ગાઓ. ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ સારંગ રાગમાં પદ ગાયું તે પદ "શ્રી વલ્લભનંદન રૂપ અનુપ સ્વરૂપ કહ્યાં નહી જઈ" આ પદ સાંભળી તાનસનજી ચકિત થઈ ગયા અને વિચાર કર્યો કે આમની આગળ મારૂ ગાન તો મખમલ આગળ ટાટ જેવું છે તેથી આ કોડી ઈનામની ખરી છે. તાનશેને ગોવિંદસ્વામીને કહ્યુ કે સાહેબ મને, ગાન શીખવો. ત્યારે ગોવિંદસ્વામીએ જવાબ દીધો કે હું અન્યમાર્ગીય સાથે ભાષણ કરતો નથી. આથી તાનશેન શ્રી ગુસાંઇજીનો શેવક થયો અને પચિસહજાર રૂપૈયા ભેટ કર્યા, ગોવિંદ સ્વામીનિ પાશે ગાયન વિદ્યા શીખ્યા અને શ્રી નાથજી પાશે કિર્તન કરવા લાગ્યા તાનશેન મહિનામાં એક વખત પાત્સાહ પાશે જતા અને વિશેષ ભાગે મહા વનમાં રહેતા. પછી રાજા આશકરણને મળ્યા તે વાર્તા આશકરણજીનિ વાર્તામાં લખી છે. એક દિવસ તાનશેનજી શ્રિ નાથજી પાશે કિર્તન કરતા હતા. ત્યારે શ્રિ નાથજી હસ્યા તે દિવસથિ તાનશેનજીએ પાત્સાહ પાશે જવું આવવું છોડી દિધું. અને શ્રી ગુસાંઈજી પાશેજ રહ્યા. જેમનિ સાથે શ્રિ નાથજી હસતા, બોલતા, અને શ્રિ ગુસાંઈજીનિ કૃપાથિ સર્વ અનુભવ જણાવતા હતા. તાનશેનજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

એક બ્રાહ્મણ અને તેની સ્ત્રીની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૮ મી)

આ બ્રાહ્મણ પુર્વ દેશમાં રહેતો હતો. જ્યારે શ્રી ગુસાં-

ઈજી પુર્વ દેશમાં પધાર્યા ત્યારે તે શેવક થયો, અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી બન્ને સ્ત્રિ પુરૂષ સેવા કરવા લાગ્યા બંનેનું મન ભગવત્સેવામાં બહુ લાગ્યું. તેઓ દહાડે ભગવત્સેવા કરતા અને રાત્રે ભગવદ્વાર્તા કરતાં. સેવાના પ્રતાપથિ બંને વિષયવૃતિ ભુલી ગયા અને દિવસ રાત ભગવત્સ્વરૂપનો વિચાર કરવા લાગ્યાં. આમ કરતાં ઘણા દિવસ વિતી ગયા, પછી એક દિવસ બ્રાહ્મણે એવો વિચાર કર્યો કે શ્રિજીના દરશન કરવા જઉં તો સારૂં તે ત્યાંથી સ્ત્રીને લઇ નિકળ્યો. અને થોડા દિવસમાં શ્રિજીદ્વાર આવી પહોંચ્યા, શ્રી નાથજીની સંધ્યા આરતીનો સમય હતો. ભીડ બહુ હતી અને સ્ત્રી દુર્બળ હતી તેથિ તેને શ્રી નાથજીનાં દર્શન ન થયાં. તેને ઘણો વિરહ થયો. નેત્રમાંથી જળ વહેવા લાગ્યું તેની આ દશા જોઈને શ્રિ નાથજી તેનો હાથ પકડી નિજમંદિરમાં લઈ ગયા, તેણે શદેહે લીલામાં પ્રવેશ કર્યો બ્રાહ્મણ પોતાનિ સ્ત્રિને શોધવા લાગ્યો. પરંતુ કયાંય મળિ નહી ત્યારે તેણે શ્રિ ગુસાંઈજીને વિનતી કરિ કે મારિ સ્ત્રિને મેં બહુ શોધી પરંતુ કયાંય દેખાતી નથિ. ત્યારે શ્રિ ગુસાંઇએ આજ્ઞા કરિ કે તારિ સ્ત્રિ ભગવત્લીલામાં ગઇ છે ત્યારે તેણે આજ્ઞા કરિ કે ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે ભગવત્લીલામાં લોક દેહ ત્યાગ કરિને જાય છે ત્યારે શ્રિ ગુસાંઈજીએ કહયું કે પ્રેમમાં કાંઈ નિયમ નથિ શ્રિ ઠાકુરજી પ્રેમને વશ છે અને પ્રેમ કંઇ નિર્બળ વિગેરે નથિ જયાં લાજ, અને અભીમાન છુટી ગયેલ છે આ વાત સાંભળિ તે બ્રાહ્મણે વિનતિ કરિ કે હું એકવાર તેને જોઉં તો અન્ન લેઉં. શ્રિ ગુસાંઇજી બ્રાહ્મણને સાથે લઈ પરાસોળી પધાર્યા. ત્યાં રાસનો

ચોતરો હતો ત્યાં શ્રી ગોવરધનનાથજી રાસ કરતા હતા. શ્રી ગુસાંઇજીએ કૃપા કરી બ્રાહ્મણને દિવ્ય દ્રષ્ટી દીધી એટલે તેને રાતનાં દર્શન થયાં. અને પોતાની સ્ત્રીને જોઈ મનમાં બહુ પ્રસન્ન થયો. અને પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યો કે તેના ભાગ્યનો આવો ઉદય થયો ને મારો ન થયો, પાછો જુએ છે તો કંઈ પણ દીઠું નહી પછી શ્રી ગુસાંઇજીની પાસે આવી મહાપ્રસાદ લીધો. બ્રાહ્મણને અત્યંત વિરહ થયો અને મુખમાંથી જવાળા નિકળી. બ્રાહ્મણનો દેહ છુટી ગયો અને તત્કાળ ભગવત્લીલામાં પ્રાપ્ત થયો. એ બ્રાહ્માણ અને તેની સ્ત્રિ શ્રિ ગુસાંઇજીનાં એવાં કૃપાપાત્ર હતાં. જેમને ભગવત્લીલામાં જતાં વિલંબ ન લાગી,

ધ્યાનદાસ અને જગન્નાથદાસની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૩૯ મી)

ધ્યાનદાસ શ્રી ગુસાંઈજીની પાસે રહેતા હતા. અને જગન્નાથદાસ પણ શ્રિ ગુસાંઇજીની પાસે આવીને રહ્યા. આ જગન્નાથદાસના હાથમાં પદ્મનું ચિન્હ હતું, તેથી જે વસ્તુમાંથી એક કાઢતાં તેમાંએ વધી જતી અને બે કાઢતાતો બે બધી જતી, પરંતુ ઘટતી નહી. જગન્નાથદાસ ભોળા બહુ હતા તેથી તેમને આ વાતની ખબર પડતી નહોતી. એક દીવસ શ્રિ ગુસાંઈજીની ભેટના પૈસા જગન્નાથદાસની પાસે હતા. ત્યાં બહુ ભીખારી માગવા આવ્યા તે સર્વને જગન્નાથદાસ એકેક પૈસો દેતા ગયા ત્યારે ધ્યાનદાસે શ્રિ ગુસાંઈજીને વિનતી કરી કે જગન્નાથદાસ સર્વ દે છે તે કયાંથી કાઢે છે તેથી શ્રિ ગુસાંઈજીએ ઉતર આપ્યો કે જે કોઇ સત્કર્મ કરવાનું મન કરે છે,

અને તેને માટે પહેલેથી બનાવી રાખે છે તેને કાંઇ કાર્ય કરવું પડતું નથી, તેનું કાર્ય શ્રિ ઠાકુરજી સ્વતઃસિદ્ધ પ્રથમથીજ બનાવી રાખે છે જેથી તમારે કોઇપર અભાવ આણવો ન જોઇએ. વૈષ્ણવ તો નિર્દોષ છે અને જે કોઈ નિર્દોષ વસ્તુમાં દોષારોપણ કરે છે તે પોતેજ દોષિત થાય છે જેથી તમે વૈષ્ણવ છો. દોષરહિત છો તો શા માટે કોઈનાપર દોષારોપણ કરો છો? આ સાંભળી ધ્યાનદાસ બહુ પ્રસન્ન થયા. અને તેમણે એવું પણ લીધું કે આજ પછી ભગવદ ધ્યાન છોડીને કોઈનો દોષ નહી જોઉં, જન્મપર્યંત તેણે કોઇનો દોષ જોયો નહી. ભગવદ ધ્યાનજ કર્યા કર્યું. એ ધ્યાનદાસ તથા જગન્નાથદાશ શ્રિ ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા, જેમને ત્વરાથી નિર્દોષ જ્ઞાન થઈ ગયું. એ એવા વૈષ્ણવ હતા.

(ગોપાલદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૦ મી.)

ગોપાલદાસને નામ નિવેદન કર્યું ત્યારે તેમણે શ્રિ ગુસાંઇજીને વિનતિ કરી કે મહારાજ હવે મારે શું કરવું ? શ્રિ ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે તમે ગોપીનાથદાસનો સત્સંગ કરો ગોપાલદાસ ગોપીનાથની પાસે જઈને રહ્યા. અને એવો વિશ્વાસ રાખ્યો કે ગોપીનાથ વિના કંઈ કામ કરવું નહિ. એ ગોપીનાથ શ્રિ પુર્ણ પુરૂષોતમ શ્રી નાથજીની પાછળ ફર્યા કરતા. કોઈ દીવસ તે કંઈ કાર્યાર્થ વૃજમાંથી દિલ્લી ગયા. ગોપાલદાસ પણ સાથે ગયા. રસ્તામાં જંગલમાં રાત પડી ત્યાં કોઇ મનુષ્ય નહોતું. એક વૃક્ષની નિચે મુકામ કર્યો, ગોપાલદાસ થાકયા હતા તેથી તે સુઈ ગયા. અને ગોપીનાથ તો શ્રી સર્વો-

તમજીનો જપ કરવા બેઠા. જ્યારે સવાપહોર રાત ગઈ ત્યારે એક સર્પ આવ્યો. અને ગોપાલદાસને ગળે કરડવા લાગ્યો, ત્યારે ગોપીનાથે લાકડીથી તેને દુર નાંખ્યો આ પ્રમાણે શો વાર તે સર્પ આવ્યો અને ૧૦૦ વાર તેને દુર નાંખ્યો, આખરે તે સર્પ બોલ્યો કે તું મને કયાં સુધી ફેંકીશ. એને અને મારે એવું રિણાનુંબંધ લખ્યું છે કે એક જન્મ હું તેના ગળાનું લોહી અને એક જન્મ તે મારા ગળાનું લોહી પીએ. તો તમે વચ્ચે કેમ પડો છો ? ત્યારે ગોપીનાથ બોલ્યા કે આતો ગોપાલદાસનો છેલ્લો જન્મ છે તેથી હું તેને કરડવા નહી દઉં ત્યારે સર્પ બોલ્યો કે હું એનું લોહી પીધા વગર નહી રહું. આથી ગોપીનાથે કહ્યુ કે બેસ તને લોહી પાઉં સર્પ બેઠો એટલે ગોપીનાથે છરી અને કટોરી કાઢી નિચે કટોરી મુકી તેના ગળામાંથી લોહિ કાઢવા માંડયું એટલામાં ગોપાલની નિદ્રા ખુલી ગઈ અને બોલ્યો કે કોણ છે ? ત્યારે ગોપીનાથ બોલ્યા કે એ તો હું છું. ગોપાલદાસને સર્પનિ ખબર નહોતી તોપણ મનમાં એમ લાવ્યા કે ગોપીનાથ સારા વાસ્તેજ કરતા હશે આમ સમજી તે કંઈ પણ બોલ્યા નહિ, અને મનમાં એમ ન આવ્યું કે જંગલમાં મને મારે છે. તે કંઈ તે જાણતા નહોતા. તેથી તેમણે કંઈ પુછ્યું નહિ ગોપીનાથે સર્પને લોહિ પાઇ વિદાય કર્યો અને ગોપાલદાસને મલમપટી લગાડી ગોપીનાથ સુઈ રહ્યા. સવારે ઉઠી બન્ને જણુ ચાલ્યા ત્યારે ગોપીનાથે ગોપાલદાસને બધી વાત કહિ બન્ને જણા જ્યારે ગોકુળ આવ્યા, ત્યારે ગોપીનાથે શ્રિ ગુસાંઈજીને વિનતિ કરિ કે મહારાજ મેં

ગોપાલદાસનું ગળું વાઢયું તોએ તે કંઈ બોલ્યા નહિ. શ્રી ગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે ગોપાલદાશે વિશ્વાસ રાખ્યો તો તેનું સર્વ કાર્ય થયું. મૃત્યુથી બચ્યા અને વઈષ્ણવના સંગથી જન્મ જન્મનું સંકટ છુટયું. વિશ્વાસ તો આવોજ રાખવો જોઇએ. આ ગોપાલદાસ શ્રિ ગુશાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમના વિશ્વાશની પ્રશંશા શ્રિ ગુશાંઈજી ઘડીએ ઘડીએ કરતા.

વાંકાનેરના રાજા કલ્યાણસીંહના પુત્ર પૃથ્વીસિંહની વાર્તા.

(પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૧ મી.)

આ પૃથ્વીશિંહ બહુ કવિતા કરતા હતા. તેમણે શવૈયા, છંદ, ચોપાઈ અને દોહા. એવી અનેક પ્રકારની કવિતા રચી હતી, તેમણે રૂકિમણીવેધ. સ્યામલતા વિગેરે બહુ પુસ્તક બનાવ્યાં છે તે દિવશ અને રાત શ્રિ ઠાકુરજીની સેવા કરતા તેમનું ચિત્ત શ્રિ ઠાકુરજીના ચરણારવિંદ છોડી બીજે કોઈ ઠેકાણે લાગતું નહોતું, તેમનું ચિત શંશાર વિષયમાં બિલકુલ ચોંટતું નહોતું. જ્યારે તે તેમનિ સ્ત્રિને જોતા ત્યારે તેને તે ઓળખતા નહિ કે એ કોણ છે ? આવું શ્રિ ઠાકુરજી વિષે તેમનું ચિત હતું પૃથ્વીશિંહજી પરદેશ ગયા ત્યારે માનશિંહ સેવા કરતા. એક દિવશ વાંકાનેર ઉપર શત્રુ ચઢી આવ્યો ત્રણ દિવશ લડાઈ થઈ. બિજી બાજુએથી બિજો શત્રુ આવ્યો. ત્રણ દિવશ શ્રિ ઠાકુરજીએ લડાઈ કરિ રાજાનું કામ ચલાવ્યું. અને મંદીરમાં કોઇને દર્શન આપ્યાં નહિ. મંદિરમાં કમાડ ભીંતથી બંધ થઈ ગયાં. કોઇથા ઉઘડયાં નહિં, ચોથે દીવશે ઉઘડયાં. પૃથ્વીશિંહજી પરદેશમાં માનસી સેવા કરતા હતા ત્યાં તેમને ખબર પડી કે

ત્રણ દિવશથિ શ્રિ ઠાકુરજી દર્શન દેતા નથિ એવા દર્શન પૃથ્વીશિંહજીના મનમાં થયા, તેથિ તેમણે પત્ર લખીને વાંકાનેર મોકલ્યો. તો વાત શાચી નિકળી. એ પૃથ્વિશિંહજી એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(પ્રસંગ ૨ જો.)

પૃથ્વિસિંહજીએ એવો નિયમ લીધો કે વ્રજમાં વાસ કરવો. અને વ્રજમા દેહ છોડવો. આ ખબર તેમના શત્રુને થયા તેથી તેણે દિલ્લીપતિને શીખવ્યું કે તેને દુર મોકલો તો સારૂં. દિલ્લીપતિએ પૃથ્વિસિંહજીને કાબુલની મુહિમપર મોકલ્યા. ત્યાં તે બહુ મુલક જીત્યા. ત્યાં પૃથ્વિપતિનો કાગળ આવ્યો ત્યારે તેને કહ્યું કે હું વ્રજમાં દેહ છોડીશ. એટલે કાલ પાછો પૃથ્વિસિંહજી સાંઢડીપર બેસી ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. બે દિવશામાં મથુરા આવ્યા. વચમાં નદી પર્વત બહુ હતા પરંતુ તેમને કોઇ ઠેકાણે પ્રતિબંધ ન થયો. કાબુલ મથુરાથી ૬૦૦ ગાઉ દુર છે ત બે દિવસમાં આવ્યા. વ્રજમાં આવીશ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી યમુનાપાન કરી દેહ છોડી દીધી. એ પૃથ્વિસિંહજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. જેમણે કાળે પ્રતિબંધ ન કર્યો.

દુર્ગાવતી રાણીની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૨ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઇજી દક્ષિણ પધાર્યા હતા. દક્ષિણથી તૈલંગ બ્રાહ્મણ આ દેશમાં રહેવા માટે લાવ્યા. ત્યારે રસ્તામાં ઘડાગામમાં નર્મદા કિનારે મુકામ કર્યો અહીં એક મનુષ્ય દેવતા લેવા ગયો તે દક્ષિણિ હતો તેથી સર્વ ઠેકાણે ઇ-

સ્તુ ઈસ્તુ પુછે તેથી દેશમાં કોઈ સમજતું નહોતું તેથી બહુ ઠેકાણે રખડી પાછો આવ્યો, અને શ્રી ગુંસાઇજીને કહ્યું કે અહીં દેવતા મળતો નથી. શ્રી ઠાકુરજીને બહુ અવાર થઇ ગઈ હતી તેથી શ્રી ગુસાંઈજીએ ખીજીને કહ્યું કે આ ગામમાં શું દેવતા ઓલવાઇ ગયો છે કે શું. શ્રી ગુસાંઇજીનું આ વચન સત્ય કરવાને શ્રી ઠાકુરજીએ સર્વ ઠેકાણે દેવતા ઓલવી નાંખ્યો આથી ગામમાં બુમો પડી અને લોકો મળી દુર્ગાવતી રાણી જે રાજ્ય કરતી હતી તેની પાસે ગયા. અને તેને ખબર કરી કે લોકો ભુખે મરે છે, ગામમાં હાહાકાર થઈ ગયો છે. દક્ષિણના બ્રાહ્મણજી આવ્યાછે તેમણે સર્વ ઠેકાણે દેવતા ઓલવી નાંખ્યો છે આ સાંભળી દુર્ગાવતી રાણી શ્રી ગુસાંઈજીના મુકામપર આવી અને તેમને વિનતિ કરી. એક મહીનાપર સુર્યગ્રહણ હતું ત્યારે તેણે જે ૧૦૮ ગામનો સંકલ્પ કર્યો હતો તે ગામ તેમને ભેટ કર્યાં ત્યારે પોતે કહ્યું કે હું તો દાનલેતો નથી ત્યારે દુર્ગાવતીએ કહ્યું કે મેં તો દાન કર્યું તેથી હવે પાછા કેમ લઉં. તમારી ઇચ્છા આવે તેમ કરો આથી શ્રી ગુસાંઈજીએ દુર્ગાવતીના હાથથી તૈલંગ બ્રાહ્મણને તે ગામ વહેંચાવી દીધાં. જે આજ સુધી તેઓ ખાય છે. શ્રી ગુસાંઈજીનું આવું સામર્થ્ય જોઇ દુર્ગાવતી રાણી તેમની સેવક થઈ અને વિનતિ કરી કે સદૈવ આપ મને દર્શન દો. આથી જ્યાં તળાપપર શ્રી ગુસાંઈજીનો મુકામ હતો ત્યાં બેઠક કરાવી અને સપ્તાપારાયણ કરી. દુર્ગાવતીને અહીં નિત્ય દરશન થતાં. પછી શ્રી ગુસાંઈજી શ્રી ગોકુળ પધાર્યા અને દુર્ગાવતી રાણી ત્યાં નિત્ય શ્રી ગુસાં-

ઈજીનાં દર્શન કરતી તો સાક્ષાત શ્રીમદ્ ભાગવતનો પાઠ કરતા એવા દર્શન તેને થતાં એ દુર્ગાવતી રાણી શ્રી ગુંસાઈજીની એવી કૃપાપાત્ર હતી.

ભગવાનદાસની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૩ મી.)

શ્રી મહાપ્રભુજીના સેવક સારસ્વત બ્રાહ્મણ રામરાયજીના આ ભગવાનદાસજી યજમાન હતા. તેમના સત્સંગથી ભગવાનદાસનની બુદ્ધિ નિર્મળ થઈ હતી. એક દિવસ ભગવાનદાસજી રામરાયજી સાથે વૃંદાવનથી ગોપાલપુર આવ્યા જન્માષ્ટમીના દર્શન કરવા ગયા. શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કર્યા તો સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોત્તમના દર્શન થયાં તેથી તેમણે રામરાયજીને કહ્યુ કે મને શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક કરાવો. રામરાયજીએ કહ્યું કે તમે ગોવિંદ દેવજીનાસેવક થયા છો. ત્યારે ભગવાનદાસજીએ કહ્યુ કે આમાં અને ગોવીંદદેવજીમાં કાંઈ ફેર- નથી. ગોવિંદદેવજીની કૃપાથી તમે મળ્યા છો અને તમારી કૃપાથી શ્રી ગુંસાઈજીના દર્શન થયાં છે જેથી હમણાને હમણાં વિનતિ કરી મને સેવક કરાવો. રામરાયજી શ્રિ ગુસાંઈજીને વિનતી કરી નામ નિવેદન કરાવરાવ્યું. ભગવાનદાસજીએ શ્રિ ગોવરધનનાથજીનાં દર્શન કર્યા એટલે તેમનાં હ્રદયમાં ભગવત્લીલાની સ્ફુરતી થઈ. જન્માષ્ટમીના દિવસે સાંજને વખતે તેમને નામ નિવેદન કરાવ્યું. આ વખતે તેમણે શ્રી નાથજીની સન્નિધાન એક નવું પદ બનાવિને ગાયું. પદ. શ્રવણ સુનુ સજની બાજે મંદિબરા આજ નિશ લાગત પરમ સુહાઈ ।। અતી આવેશ હોત તન મનમેં શ્રી ગોકુળ બજત વધાઈ ।। ૧ ।।

દેદે કાન સુનત અરૂ પુલન રાવલ કે નર નારી ।। નંદરાની ઢોટા જાયો હે હોત કુલાહલ ભારી ।। ૨ ।। અતિ ઉંચે ચઢી ટેર સુ-નાવત પસરી ઉઠે જે ગ્વાલ ।। ગૈયાં બગદાવોરે ભૈયાં ભયો નંદ કે લાલ ।। ૩ ।। આનંદ ભરી અકુલાય ચલિ સબ સહજ સુંદરિ ગોપી પ્રાદુરભાવ જશોદા સુતકો તામે તનમન ઓપી ।। ૪ ।। ચંચલ સાજ શૃંગાર ચંદમુખી ચંચલ કુંડલ હારા ।। હાથ ન કંચન થાર વિરાજત પદ નુપુરઝનકારા ।। ૫।। વરખત કચ કુસુમન શોભીત ગલિ દરસ ચોંપએય ભાઈ ।। ગાવતગીત પુનીત કરત જગ જસુમતી મંદિર આઈ ।। ૬ ।। ધન્ય દિવસ ધન્ય રાત્ર આજકી ધન્ય ધન્ય યણુ સબ ગોરી ।। સ્યામ સુંદર ચંદે નિરખત માનો અખિયાં ભિખીત ચકોરી ।। ૭ ।। શોભા યુત આઇ કીરતી અપને ગ્રહમાંની વધાયે ।। જાચક જન ધન ધેન જચોં વરખત ભાનગાપ ત્યાં આયે ।। ૮ ।। આય જુરેસબ ગોપ ઓપશોં ભયો જો મનકો ભાયો ।। પંચામૃત સીસનતેં દારત નાચત નંદ નચાયો ।। ૯ ।। નાચત ગ્વાલ બાલ રસભીને હરદ દહી ભર રાજે ।। ઇતનીશાન ઉતભેરી દુંદુંભી હરખી પ-રસ્પર બાજે ।। ૧૦ ।। ખગમૃગ દ્રુમ દિશદિશ ભવનનમેં દેખી યતહે સરસાને ।। પ્રાનનકે સાશે ઈંદ્રીજો યોત્રજજન હુલસાનેં ।। ૧૧ ।। ધ્વજા વંદન માલનંકૃત નંદ ભવનમેં સોહે ।। વ્યોમ વિમાનની ભીર ભઇ લખ અમરનકો મનમોહે ।। ૧૨ ।। મહા રાજ ગજરાંજ નંદપેં જો માગ્યો સો પાયો ।। જાકે એસો પુત ભયો તાકો જ્યાંય જગત જશ ચાંયો ।। ૧૩ ।। જીનકો સુખ શામરત બ્રહ્માદિક યોં હુલસે વૃજગેહી ।। કહી ભગવાન હીત

રામરાય પ્રભુ પ્રગટે પ્રાન સ્નેહી ॥ ૧૪ ॥ આ પદ ભગવાનદાસે ગાયું તેમાં છાપ ધરી કે "કહે ભગવાનહિત રામરાય પ્રભુ પ્રગટે પ્રાન સ્નેહી" આ પદ સાંભળી શ્રિ ગુસાંઈજી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને રામરાયજી પણ પ્રસન્ન થયા. ભગવાનદાસજીએ રામરાયજીની કૃપા મુખ્ય માની. તેમણે હજારો પદ બનાવ્યા પરંતુ રામરાયજીનું નામ બતાવતા ગયા ભગવાનદાસજી શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसंग २ जो.)

ભગવાનદાસજી વૃંદાવનમાં રહેતા હતા. જ્યારે ગોપાલપુરથી વૃંદાવનગયાત્યારેગોવિંદદેવજીના અધીકારીએ સાંભળ્યું કે ભગવાનદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. તેથી તેમને ગોવીંદદેવજીના દર્શન કરવા ન આવવા દીધા. દર્શન બંધ કર્યાં. જ્યારે ગોવિંદદેવજીના સેનભોગમાં દુધ ભાત ધર્યો ત્યારે ગોવીંદદેવજીએ આજ્ઞા કરિ કે ભગવાનદાસ શ્રિ ગુસાંઇજીના સેવક થઇ આવ્યા છે તેથી તે ભોગ ધરશે તો હું અરોગીશ. આ સાંભળી હરિદાસ અધિકારિ ભગવાનદાસને ઘેર આવ્યા અને તેમને પગે પડી બોલાવી ગયા. ગોવીંદદેવજીએ દુધભાત માગી લીધો. ભગવાનદાસજી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(प्रसग ३ जो.)

વૃંદાવનમાં જે કોઈ વૈષ્ણવ અથવા વ્રજવાસિ આવતા તેમને ભગવાનદાસજી બહુ આદરથી પ્રસાદ લેવરાવતા. દ્રવ્ય આપતા અને જેમ બને તેમ વૈષ્ણવને પ્રસન્ન રાખતા હતા. એક દીવસ તેમણે સાંભળ્યું કે શ્રી ગુસાંઇજી અહિં પધારે છે.

ત્યારે તેમણે પોતાની પત્નીને પુછયું કે શ્રી ગુસાંઇ પધારે છે તો આપણે શી ભેટ કરીશું. સ્ત્રીએ કહ્યું કે એક ધોતીઉં તમે પહેરો અને એક હું પહેરૂં બાકીનું સર્વ ભેટ કરી દઇએ. અને આપણે બન્ને ઘર બહાર નીકળી જઈએ. આ વાત સાંભળી ભગવાનદાસજી બહુ પ્રસન્ન થયા અને સ્ત્રીની સરાહના કરવા લાગ્યા કે આનામાં મારાથી પણ વિશેષ ધર્મ છે. તેને ધન્ય છે. તે જેમ કહેશે તેમ હું કરીશ. આ પ્રમાણે કહી વ્રજવાસીની સાથે જ્યાં શ્રી ગુસાંઇજીનો મુકામ હતો ત્યાં યમુનાપાર ગયા. દંડવત કરી શ્રી ગુસાંઇજીને પધરાવવાની વિનંતિ કરી. શ્રી ગુસાંઇજીને ખબર પડી કે તે સર્વસ્વ ભેટ કરશે તેથી તે વૃંદાવન પધાર્યા. પાછા શ્રી ગોકુળ પધાર્યા. ભગવાનદાસજી ઉદાસ ચહેરે પાછા વૃંદાવન આવ્યા. તેમના ઘરમાં ચોરી થઈ અને ઉદાસી બીલકુલ થઇ નહીં પરંતુ શ્રી ગુસાંઇજી ન પધાર્યા તેની ઉદાસી રહી ગઈ. પછી ભગવાનદાસજી આગ્રે આવિ રહ્યા.

(प्रसंग ४ थो.)

આગ્રામાં ભગવાનદાસજી રહેતા હતા. અને નવા પદ બનાવતા હતા મહીનો પંદર દિવસ શ્રી ગોકુળ આવી રહેતા હતા, વળી ગોપાળપુરમાં આવી રહેતા હતા, અને કોઇવાર પોતાને ઘેર શ્રી ઠાકુરજીની સેવા કરતા હતા. આ પ્રમાણે રહી તેમણે હજારો પદ બનાવ્યા. સર્વ પદોમાં કહે ભગવાન હિત રામરાય પ્રભુ એવી છાપ રાખી હતી તે સુબાની દિવાનગીરી કરતા હતા છતાં તેમનું મન શ્રી ગુસાંઇજીના ચરણારવિંદમાં દિવસ રાત રહેતું હતું. જયારે તેમનો અંત સમય આવ્યો

ત્યારે તેમને પાલખીમાં બેસાડી વ્રજમાં લઇ ચાલ્યા પરંતુ જ્યારે અર્ધ રસ્તે આવ્યા ત્યારે તેમને ચેત આવ્યું તેથી કહયું કે મને પાછો લઇ ચાલો કારણ કે વ્રજમાં વૃક્ષે વૃક્ષે વેણુધારી બિરાજે છે અને પત્રે પત્રે ચતુરભુજ વીરાજે છે એવે ઠેકાણે જો આ દેહ પડે તો શ્રિ ઠાકુરજીને વાસ આવે આથી તેમને પાછા લઈ ચાલ્યા જ્યારે આગ્રે આવ્યા ત્યારે તેમની દેહ છુટી અને તેજ ક્ષણે તેમણે ભગવત્લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. આ ભગવાનદાસ શ્રિ ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

ચુહડાની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૪ મી)

આ ચહુડો ગોવર્ધનમાં રહતો હતો, નિત્ય વિલછુ કુંડ-પર ઘાસ ખોદવા જતો હતો. વિલછુ કુંડની સામે શ્રી નાથજીનું મંદિર હતું. શ્રી નાથજી નિત્ય વિલછુકુંડ દેખતા હતા. એક દિવસ અધિકારીજીએ ભીંત કરાવી તેથી વિલછુ જોવામાં આવી નહી શ્રી નાથજીને વિલછુ જોયા વિના ચાલે નહીં તેથી તેમણે સ્વપ્નમાં ચહુડાને આજ્ઞા કરી કે તું શ્રિ ગોકુળ જઈ શ્રિ વલ્લભજીને કહે કે આ ભીંત પડાવી નાંખે. તો હું વિલ-છુની સેવા કરૂં. ત્યારે ચહુડાએ કહ્યું કે એ કેમ માનશે ત્યારે શ્રિ નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે તું કહેજે કે તમારૂં નામ શ્રિ ગોકુળનાથજીછે એવું શ્રિ નાથજીએ મને કહ્યું છે, તેણે સવારે વિચાર કર્યો કે હું જઉં કે ન જઉં, ત્રણ દિવસ સુધી નિત્ય શ્રિ નાથજીએ તેને સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી તેથી ત્રીજે દિવસે તે ગયો. જઇને પોળીઆને કહ્યું કે શ્રિ વલ્લભજીને વિનતી કરો કે ચહુડો વિનતી કરવા આવ્યો છે ત્યારે પોળીઆએ કહ્યું કે હું

એમ વિનતી કરતો નથી. એવામાં લોકો એકઠા થયા અને દુર દુર ખસ એમ કરવા લાગ્યા. આવામાં શ્રી વલ્લભજીને ખબર પડી તેથી તેમણે તેને બોલાવ્યો અને સર્વ વાત પુછી ત્યારે તેણે કહયું કે મને સ્વપ્નમાં શ્રિ નાથજીએ આવી આજ્ઞા કરી છે. શ્રી વલ્લભજીએ ત્રણ વાર પુછયું કે શ્રિ નાથજીએ મારૂં નામ શું કહ્યું છે. તેણે ત્રણે વખત શ્રિ ગોકુળનાથજી નામ બતાવ્યું. પોતાના નામની જાણ મળવાથી પોતે ઉઠીને તે ભંગીને ગળે લગાડયો અને મોટો ઉત્સવ માન્યો પછી ગોપાલપુર આવી ભીંત પાડી નંખાવી. શ્રિ નાથજીના સામે વિલછુકુંડ દેખાવા લાગ્યો એ ચહુડો શ્રિ ગુસાંઇજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો જેના કહેવાથી શ્રિ વલ્લભજીનું શ્રિ ગોકુળનાથજી નામ પ્રસિદ્ધ થયું.

(મધુકરશાહ રાજાની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૫ મી.)

આ મધુકરશાહ ઓડછાનગરનો રાજા હતો. શ્રિ ગુસાંઈજી કોઈ વખત ઓડછા પધાર્યા ત્યારે આ રાજા સેવક થયો. અને શ્રિ ઠાકુરજીની સેવા કરવા લાગ્યો કે જે કોઈ વઈસ્ણવ આવતા તેનો તે બહુ સત્કાર કરતો હતો, અને હરકોઈ કંઠીબંધ આવે તેના ચરણસ્પર્શ કરતો હતો. અને તેના પણ ધોતો હતો. આ જોઇ તેના મિત્ર તેની મસ્કરી કરતા હતા. એક દીવસ રાજાના કાકાએ એક ગધેડું મંગાવી તેને દશ વિશ ઙંઠી પહેરાવિ તીલક કરી રાજાની પાસે મોકલ્યું રાજાએ તે ગધેડાના ચરણસ્પર્શ કર્યા અને પગ ધોઈ ચરણામ્રત લીધું. રાજાનો શુદ્ધ ભાવ જોઈ શ્રિ ઠાકુરજીએ પ્રગટ થઇ તેને દર્શન દીધાં. અને આજ્ઞા કરી કે કંઈ માગો ત્યારે મધુકરશાહે માગ્યું કે

વઇસ્ણુવ પ્રત્યે મારો આવોને આવો ભાવ સદૈવ રહે. જેમની કૃપાથી આપે મને દર્શન દીધા છે શ્રિ ઠાકુરજીએ પ્રસન્ન થઈ આજ્ઞા કરી કે તારો એવોજ ભાવ રહેશે. મધુકરશાહ શ્રિ ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

તુલસીદાસ સારસ્વત બ્રાહ્મણની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૧ મી.)

આ તુલસીદાસના પીતા શ્રિ ગુસાંઇજીના જળધરીઆ હતા. જ્યારે તુલસીદાસ ન્હાના હતા ત્યારે શ્રી ગિરિધરજી વિગેરે છ બાલકોની સાથે ખેલવા જતા હતા. જ્યારે શ્રી ગુસાંઈજી લાલજીને બોલાવતા ત્યારે છ લાલજી ઉઠીને તેમની પાશે જતા તે વખતે તુલસીદાસજી પણ જતા હતા. શ્રી ગુસાંઈજી તેમને બાળક જાણી લાલજી કહેતા હતા, તેમના માત પિતા તેમનિ બાળાવસ્થામાં ભગવત શરણ થયા હતા તેથી તેમનું પાલણ પોષણ શ્રી ગુસાંઇજી કરતા હતા. તુલસીદાસ પણ એમ જાણતા હતા કે હું એમનોજ બાળક છું. જ્યારે તુલસીદાસ મોટા થયા અને શ્રી ગુસાંઇજીના લાલજીઓ પણ મોટા થચા ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ સર્વ બાળકોને માથે સેવા પધરાવી આપી. ત્યારે તુલસીદાસના મનમાં એમ આવ્યું કે મને શ્રી ગુસાંઈજીએ કંઇ સેવા આપી નહીં. તેથી શ્રી ઠાકુરજીએ શ્રી ગુસાંઈજીને આજ્ઞા કરી કે તુલસીદાસને સેવા પધરાવી આપો. તેમના દ્વારા કેટલાક જીવનો ઉદ્ધાર થશે. એ બાળપણામાં એમ સમજતા હતા કે હુંએ શ્રિ ગુસાંઇજીનો લાલજી છુ. આથી શ્રિ ગુસાંઇજીએ તેમને બોલાવિ શ્રિ ગોપીનાથજી ઠાકુરજી પધરાવિ આપ્યા. અને આજ્ઞા કરી કે તમે સીંધ દેશમાં જઈ જીવને પુ-

ષ્ટિમાર્ગનો ઉપદેશ કરો. અને સર્વને અષ્ટાક્ષર મંત્ર સુનાવો. આથી તે લાલજી નામ ધારણુ કરીને અને શ્રી ઠાકુરજી પધરાવીને ત્યાંથી ચાલ્યા રસ્તામાં આવિ તેમણે રસોઈ કરિ. ભોગ ધર્યો અને શ્રિ ઠાકુરજીને વિનતિ કરિ કે તમે આ લુખી રોટલી આરોગો નહી તો હું શ્રી ગુસાંઇજીને કહિ દઈશ. શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થઈને આરોગ્યા અને કહ્યું કે તમે શ્રી ગુસાંઈજીને કહિ દેશો નહીં. મને તેમની બહુ બીક લાગે છે. પછી તે શ્રી ઠાકુરજી પધરાવિ સીંધદેશ આવ્યા. તે બહુ ભોળા હતા. મનમાં એમ જાણુતા કે શ્રી ઠાકુરજી શ્રિ ગુસાંઇજીથિ બહુ બીએ છે જેથિ જન્મ સુધી શ્રિ ઠાકુરજીને શ્રિ ગુસાંઇજીનિ બીક દેખાડતા હતા. શ્રિ ઠાકુરજી પણુ એમ વર્તતા હતા કે હું શ્રી ગુસાંઈજીથી બહુ બીઉં છું. જો તુલસીદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા. શ્રી ઠાકુરજી તેમને લાલજી કહેતા. અને તેમના મનમાં લાલજીપાણાની બુદ્ધિ સદૈવ રહેતી હતી. જેથી તેમને કેટલાક લાલમતિ કહેતા હતા. શ્રી ગિરિરાજજી શ્રી યમુનાજી શ્રી ગોકુળ અને વરજભુમી વિષે તેમને દ્રઢ બુદ્ધિ હતી. દુર્લભ મનુસ્ય દેહનો લાભ તેમને ભગવત સેવા કરીને લીધો, આજ સુધી તેમના વંશના સિંધદેશમાં છે તેઓ લાલજીવાળા કહેવાય છે. એ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

સોદાગરની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૭ મી.)

આ સોદાગર આગ્રામાં રહેતો હતો. ગોપાલપુરમાં શ્રી નાથજીનાં દર્શન કરી શ્રી ગુંસાઈજીના દર્શન કર્યાં તો તેને સાક્ષાત પુર્ણ પુરૂષોતમના દર્શન થયાં. આથી તે સોદાગર

સહકુટુંબ શ્રી ગુસાંઈજીનો સેવક થયો. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યો. એક દીવસ જન્માષ્ટમીનો ઉત્સવ આવ્યો ત્યારે આ આની પડોસમાં એક વાણીયો રહેતો હતો તેનો પુત્ર વ્હાણ લઇ વેપાર કરવા ગયો હતો તે બુડી ગયાના સમાચાર આ વાણીયાને મળ્યા તેથી તે રોવા લાગ્યો ત્યારે આ સોદાગરે વાણીયાને કહ્યુ કે આજે જન્માષ્ટમીનો દીવસ છે તેથી તું રો નહી.ત્યારે તેણે કહ્યું કે પુત્ર જેવી વસ્તુ ગઇ છે તો કેમ રડું. આ શોદાગરે કહ્યું કે તારો પુત્ર નહી મરે ત્યારે વાણીયાએ કહયું કે કે ત્રણ દિવસ નહી રડું. જો તું વૈષ્ણવ સાચો હઈશ તો મારો પુત્ર આવશે શ્રી ઠાકુરજીએ શોદાગરની વાર્તા સત્ય કરવાને વહાણ બુડતી વેળાએ તેને એક પાટીઆપર જીવતો રાખ્યો હતો. તે બે દીવશે કીનારે આવ્યો અને તેના દેશમાં કાગળ લખ્યો. બીજે દિવશે (જન્માષ્ટમીના બીજે દીવશે) તેનો કાગળ આવ્યો. આથી વાણીયો જઈ શોદાગરને પગે પડયો અને કહયું કે તમારી વાર્તા સાચી છે. ત્યારે તેણે કહયું કે એ પ્રતાપ તો શ્રિ ગુસાંઈજીનો છે, વાણીયો તેના પત્રને સાથે લઈને અને શોદાગરને લઇને ગોપાલપુર આવ્યો. અને શોદાગરના સંગથી શેવક થયો, પછી શોદાગરે શ્રિ ગુસાંઈજીને પુછયું કે ખેલના દીવસમાં શ્રી નાથજીના ચરણારવિંદ કેમ ટાંકે છે ! શ્રી ગુસાંઇજીએ આજ્ઞા કરી કે વૃજભકત જે ખેલવા આવે છે તે ચરણારવિંદના દર્શન કરે તો તેમને દાસ્યભકિત સ્ફુરિત થાય છે તેથી દાસત્વ-હ્રદયમાં લાવીને શ્રી ઠાકુરજીની સન્મુખ

હાથ જોડી ઉભા રહે છે અને શ્રી ઠાકુરજી ખેલે છે. વ્રજભકત નીચી દ્રષ્ટિ રાખી હાથ જોડી ઉભા રહે છે તેથી ખેલવાનું સુખ આવતું નથી તેથી શ્રી ઠાકુરજી ચરણારવિંદ ઢાંકિ દાસ્ય ભકિતને છુપાવીને શખ્ય ભકિતને પ્રગટ કરે છે. વ્રજભકતોને શખ્ય ભકિત પ્રગટ થાય છે તેથી શ્રિ ઠાકુરજી સન્મુખ ખેલે છે. આથી શ્રી ઠાકુરજીને ખેલનો આનંદ થાય છે, આ કારણથી ખેલના સમયે શ્રિ નાથજીના ચરણારવિંદ વસ્ત્રથી ઢાંકે છે. આ સાંભળી તે સોદાગર અને વૈસ્ણુવ બહુ પ્રસન્ન થયા. તે દીવસથી સોદાગરે શ્રિ ઠાકુરજીના ચરણારવિંદ નિશદિન -હદયમાં રાખ્યા કરજો તેમનું ધ્યાન ચુકીશ તો દાસપણું શિદ્ધ નહિ થાય આથી તેણે ચરણારવિંદનું ધ્યાન દ્રઢ રાખ્યું. આ સોદાગર શ્રી ગુશાંઈજીનો એવો કૃપાપાત્ર હતો.

(રૂષીકેશની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૮ મી.)

રૂષીકેશ આગ્રામાં રહેતા હતા. શ્રિ ગુશાંઈજી આગરે પધાર્યા ત્યારે તે શ્રિ ગુશાંઇજીના શેવક થયા. રૂષીકેશજી ઘોડાની દલાલી કરતા હતા. એક શોદાગર બહુ ઘોડા લાવ્યો તે સર્વ રૂષીકેશે વેચાવિ દિધા. આ સોદાગરની પાસે એક સરસ ઘોડો હતો તેના ચિન્હ રૂષીકેશ જાણતા હતા. બીજો કોઈ જાણતો નહોતો રૂષીકેશે શોદાગર પાશે ઘોડો માગ્યો તેથિ તેણે દલાલીમાં આ ઘોડો આપ્યો. રૂષીકેશે તે ઘોડો શ્રિ ગુસાંઇજીને ભેટ કર્યો. આ ઘોડો જોઈ શ્રિ ગુસાંઈજી બહુ પ્રસન્ન થયા. રૂષિકેશે શ્રિ ગુસાંઇજીને વિનતિ કરિ કે શ્રિ મહાપ્રભુજીનું સ્વરૂપ કૃપા કરિ મને સમજાવો. શ્રિ ગુસંઈજીએ આજ્ઞા કરિ કે

श्लोक—सोदर्यांनिजहृद्गतंप्रकटितंश्रीगूढमत्रात्मकंरूपंयपुनस्तदंतरगतंप्रावीविदत्स्वप्रिये ॥
रांश्लिष्टावुभयोर्बभौरसमयः कृष्णेहितत्साक्षिकंरूपंततृतमात्मकंपरमिध्येयं सदात्रवल्लभं ॥१॥

આ ગ્રન્થ શ્રી ગુસાંઈજીએ કહયો. કૃષ્ણુભટજી અહીં બેઠા હતા. શ્રી ગુંસાઈજી સેવામાં પધાર્યા રૂષીકેશે કૃષ્ણુભટજીને કહ્યુ કે મને સારી રીતે આ ગ્રન્થની સમજણ પાડો. ત્યારે કૃષ્ણુભટે કહ્યુ કે શ્રી ઠાકુરજીના રૂદયમાં શ્રી સ્વામિનીજી બીરાજે છે અને શ્રી સ્વામિનીજીના રૂદયમાં શ્રી ઠાકુરજી બીરાજે છે જ્યારે વિપ્રયોગ થયો ત્યારે બન્નેના રૂદયથી આ સ્વરૂપ ઉત્પન્ન થયું. શ્રી ઠાકુરજીએ જાણ્યું કે હું શ્રી સ્વામિનિજી છું અને શ્રી સ્વામિનિજીએ જાણ્યું કે હું શ્રી ઠાકુરજી છું એવો અત્યંત વિરહ બન્નેને ઉત્પન્ન થયો. બન્નેના મુખેથી વિરહાગ્નિ જવાળા બહાર પ્રગટ થઈ ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ બંન્ને અગ્નિ સંગોરેચરસમાં પ્રવેશ કરાવી તેથી ત્રીજું સ્વરૂપ પ્રગટ થયું આ સ્વરૂપ બન્નેના વિરહનિ અગ્નિ અને બન્નેનો સંયોગરસ એક તૃતિયાત્મક થયું. એવું સ્વરૂપ શ્રી ઠાકુરજીને વલ્લભ પરમોત્કૃષ્ટ એ સ્વરૂપનું સદા ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે એવું શ્રી મહા પ્રભુજીનું સ્વરૂપ છે. તેમની કૃપા વિના સંયોગરસ અને વિપ્રયોગ રસનો અનુભવ ન થાય. આ વાત સાંભળી રૂષીકેશજીએ એ સ્વરૂપ રૂદયમાં રાખ્યું અને ભગવત્સ્વરૂપના દર્શન લીલા સહિત રૂદયમાં થવા લાગ્યાં. જેવા લીલા સહિત દર્શન કરતા તેવા નવા પદ કરીને ગાતા હતા. એક દિવશ ચાચાહરિવંશજી રૂષીકેશના ઘેર આવ્યા. ત્યારે શ્રીમહાપ્રભુજીના સ્વરૂપનો જે ગ્રન્થ શ્રી ગુસાંઈજી પાસે શીખ્યા હતા તે તેમને

કહયો. ત્યારે ચાચાજીએ શ્રી મહાપ્રભુજીનું સ્વરૂપ નામાત્મક શ્રી સર્વોતમજીમાં છે તે અને રૂપાત્મક શ્રી વલ્લભાષ્ટકમાં છે તે અને ગુણાત્મક સ્ફુરિત કૃષ્ણ પ્રેમામ્રતમાં છે તે એ ત્રણે ગ્રન્થના વર્ણના સમાવેશ આ એક શ્લોકમાં કરી બતાવ્યો રૂષીકેશજીના રૂદયમાં શ્રી મહાપ્રભુજીનું સ્વરૂપ સ્થિર થયું. અને તે વિષે ક્ષણ ક્ષણમાં વિચાર કરવા લાગ્યા કોઈ સમય श्री कृष्णा सांकृपानिधी એવા સ્વરૂપને કોઈ, સમય वैश्वानर એવા સ્વરૂપને કોઈ સમય तप्सार भुतरासस्त्रीभावपुरितविग्रहः એવા સ્વરૂપને કોઇ વખત वस्तुतःकृष्णएव એવા સ્વરૂપને કોઈ વખત श्री भागवतेप्रतिपदम णिवरभावांशुभुषितामुर्तिः એવા સ્વરૂપને વિચાર કરતા હતા. રૂષીકેશજીને શ્રી મહાપ્રભુજીના સ્વરૂપનો એવો અનુભવ થવા લાગ્યો. રૂષીકેશજી શ્રી ગુસાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(કાન્હદાસની વાર્તા) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૪૯ મી.)

એક સમય શ્રી ગુસાંઇજી રાજનગર પધાર્યા ત્યારે કાન્હદાસ શ્રી ગુસાંઈજીના સેવક થયા. શ્રી ઠાકુરજી પધરાવી સેવા કરવા લાગ્યા. કાન્હદાસના સ્ત્રી પુત્ર વિગેરે સર્વે સેવામાં નહાતા હતા. કાન્હદાસના પુત્રની વહુ બહુ ભોળી હતી અને આચાર વિચારમાં સમજતી નહોતી. તેથી તેને સેવામાં નહાવા દેતા નહોતા. વહુ જે વૈષ્ણવ આવતા તેમની જુઠણ ઉપાડતી પોતાના કરતી, પગ ચાંપતી, પંખો કરતી, ન્હવરાવતી ઘરમાં ઝાડુ કાઢતી વિગેરે કામ કરતી હતી. પરંતુ તેને ભોળી જાણી શ્રી ઠાકુરજી આવી તેની સાથે વાતો કરતા હતા અને બધી લીલા જણાવતા હતા. એક દિવસ કાન્હદાસ શ્રી ઠાકુર-

જીનેશૃંગાર કરતા હતા ત્યારે તેમના મનમાં એવો વિચાર આ-વ્યો કે આજે મોચીને ત્યાં જવું છે અને જોડા લાવવા છે આ વીચાર તે કરતા હતા એવામાં કોઇ કાન્હદાસ ને બોલવવા આ-વ્યો. અને વહુને પુછયુ કે તમારો સસરો કયાં છે ત્યારે વહુએ કહ્યુ કે મોચીને ત્યાં જોડા લેવા ગયા છે, આ વાત સાંભળી કા-નદાસ બહાર આવી વહુને પગે પડયા. અને કહેવા લાગ્યા કે વૈષ્ણવની સેવાના પ્રતાપથી તારા રૂદયમાં ભગવત્સ્વરૂપ ઉદય થયું છે જેથી તું મારા મનની વાત જાણી ગઈ છું શ્રી ઠાકુરજી તારાપર પ્રસન્ન છે અને હુ બહુ મુર્ખ છું કે મેં તારૂં સ્વરૂપ જાણ્યું નહીં. હવે તું નિત્ય શેવા કર અને તારી ઈચ્છા આવે તે શૃંગાર શ્રી ઠાકુરજીને કર. અને સામગ્રી ધરાવો. તે દિવસથી વહુ શેવામાં ન્હાવા લાગી. અને ઘરના મનુષ્ય સર્વ વહુને પુછી શેવા કરવા લાગ્યા. કાન્હદાસ અને તેમના પુત્રના વહુ એવા કૃપાપાત્ર ભગવદીય હતા.

(મથુરદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૫૦ મી)

આ વઈસ્ણુવ ગોપાલપુરમાં રહેતા હતા. એક દીવસ મથુરાદાસે શ્રિ ગુસાંઈજીને પુછયું કે આપની સૃષ્ટીમાં અને શ્રી મહાપ્રભુજીની સૃષ્ટીમાં કેટલું તારતમ્ય છે. ત્યારે શ્રી ગુસાં-ઈજીએ આજ્ઞા કરી મેં તારો ત્યાગ કર્યો, આ વખતે જે દશ પંદર વઇસ્ણુવ ત્યાં બેઠા હતા. તે સર્વેએ ત્યાગ કરવાની વાત સાચી માની મથુરાદાસને ભગવત્સ્મરણુ કરવા છોડી દીધા. અને આખા ગામમાં ફેલાવી દીધી તેથી કોઈ તેને ભગવત્સ્મ રણુ કરતા નહિ. તેમ કોઈ તેની પાસે બેસતા નહી. મથુરાદાસે

એવો વિચાર કર્યો કે જંગલમાં જઇ કોઇને ખબર ન પડે તે ઠેકાણે દેહ છોડી દેવી. અન્નજળ છોડી દિધું. આ પ્રમાણે ત્રણ દિવસ વિતી ગયા. ચોથે દિવસે મથુરાદાસ ત્યાંથી જંગલમાં દેહ છોડવાને ચાલ્યા. રસ્તામાં બે ગાઉ ઉપર એક ગામ હતું ત્યાં એક જમનાબાઈ નામે શ્રી મહાપ્રભુજીની સેવક ડોસી રહેતી હતી. મથુરાદાસે વિચાર કર્યો કે આ ડોસીને મારો ત્યાગ કર્યાની ખબર નહી હોય તેથી તેમને ભગવત્સ્મરણ કરતો જાઉં. મથુરાદાસ જમનાબાઈને ઘેર ગયા અને જઈને ભગવત્સ્મરણ કર્યા ત્યારે તેમણે કહ્યું કે પ્રસાદ લઈને જજો. મથુરાદાસે કહ્યું કે મારો શ્રી ગુસાંઇજીએ ત્યાગ કર્યો છે તેમ વઈસ્ણવોએ ત્યાગ કર્યોછે તેથી હું દેહ છોડવા જાઉં છું. જમનાબાઈએ કહ્યું કે આવી ગાંડી વાત શું કરો છો. શ્રી ગુસાંઈજી કોઇનો ત્યાગ કરે નહિ. શ્રી ઠાકુરજીએ શ્રી મહાપ્રભુજીને વચન દિધું છે કે જેને તમે બ્રહ્મ સંબંધ કરાવશો તેનો હું ત્યાગ નહિ કરૂં. અને તેને દોષ રહેશે નહિ. સિદ્ધાંત રહસ્ય ગ્રન્થમાં કહ્યુંછે કે

ब्रह्मसंबंधकरणात्सर्वेषांदेहजीवयोः। सर्वदोषनिवृत्तिर्हिदाषाःपंचविधास्मृताः १

અંતઃકરણ પ્રબોધ ગ્રન્થમાં કહ્યું છે કે सत्यसंकल्पोवीष्णुर्नान्यथातु करीष्यती ॥ अन्यच्चलोकिकप्रभुवत्कृष्णोनदष्ठव्यः कदाचन વળી શ્રિમહાપ્રભુજીએ નિબંધમાં પણ કહ્યું છે કે અમારા માર્ગમાં જે આવશે અને અધર્મ કરશે, વેદ નિંદા કરશે. તો પણ તે નર્કમાં નહિ જાય પરંતુ હિનયોનિમાં જન્મ લેશે.

श्लोक–अत्रापिवेदनिंदायामधर्मकरणातथानरकेनभवेत्पातःकिंतुहीनेषुजायते ॥ १ ॥

શ્રી ઠાકુરજીએ ગીતાજીમાં કહ્યું છે કે

શ્લોક-सर्वधर्मान्परित्यज्यमामेकंशरणंव्रज ॥ अहंत्वासर्वपापभ्योमोक्षयिष्यामिमाशुचः ॥१॥

આ પ્રમાણે અનેક ઠેકાણે કહ્યું છે તો શ્રી ગુસાંઇજી ારો ત્યાગ કેમ કરશે, તારી વાત હું સાચી માનું નહિ તમે અહિં બેસો, શ્રી ઠાકુરજીના દર્શન કરો, પ્રસાદ લ્યો, હું પણ ાસાદ લઈ તમારી સાથે શ્રી ગુસાંઇજીના દર્શન કરવા આ- ાીશ. મથુરાદાસે ન્હાઈને મહાપ્રસાદ લીધો. જમનાબાઇ મથુ- ાદાસને સાથે લઈ શ્રી ગુસાંઈજીનાં દર્શન કરવા આવી મથુ- ાદાસને જોઈને શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યું કે વઈસ્ણુવ ચાર દિવસ ાયાં તું કયાં ગયો હતો. જમનાબાઇની વાત સત્ય કરવાને, ાાર્ગની સ્થિરતા રાખવાને અને સૃષ્ટિનું તારતમ્ય બતાવવાને ાી ગુસાંઇજીએ આવી લીલા દેખાડી. એ મથુરદાસ શ્રી ગુ- ાાંઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

માધવેન્દ્રપુરિની વાર્તા. (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૫૧ મી.)

માધવેન્દ્રપુરી મધ્વસંપ્રદાયના સન્યાસી હતા. બડેલમાં ેહેતા હતા. તેમની પાશે શ્રી ગુસાંઈજી ભણુવા જતા હતા. ાત્ય શ્રી ગુસાંઈજી પુસ્તક ત્યાંજ મુકીને આવતા હતા. અને ર આવી ભગવત્સેવા કરતા હતા. એક દિવસ માધવેન્દ્રપુ- ાએ શ્રી ગુસાંઈજીને કહ્યું કે તમે પુસ્તક અહિ મુકિને જાઓ ા ને કાંઈ ગોખતા નથી. ત્યારે શ્રી ગુસાંઇજીએ કહ્યુ કે તમે ે કહો તે બતાવું. માધવેન્દ્રપુરીએ જે પુછયું તે શ્રી ગુસાંઈ- ાએ સ્પષ્ટ કરીને બતાવ્યું. અને એવું બતાવ્યું કે માધવેન્દ્ર- રી જે જાણુતા હતા તેથી દશગણું બતાવ્યું. માધવેન્દ્રપુરીને ાહુ વિચાર થયો કે આનું શું કારણુ હશે. આટલું બધું કયાંથી

શિખ્યા હશે. અનેક પ્રકારનો વિચાર કરવા લાગ્યા, મનમાં વિસ્મય જેવું થઇ ગયું. આવો વિચાર કરતાં રાત્રે સુતા ત્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ તેમને સ્વપ્નમાં કહ્યું કે હું શ્રી ગિરિરાજજીમાં પ્રકટ થયોછું અને મારી સેવા મારા વિના અન્ય કોઇ જાણતું નથી. તેથી તે શેવા દેખાડવાને વાસ્તે બિજું રૂપ ધરી શ્રી વિઠલનાથજી પ્રકટ થયો છું. જો તમારે મને પ્રાપ્ત થવાની ઇચ્છા હોય તો તેમને શરણુ જાઓ. આથી માધવેન્દ્રપુરીની ઉંઘ ઉડી ગઈ અને આખી રાત વિચાર કર્યો કે ક્યારે દિવસ ઉગે અને શ્રી ગુસાંઇજી ભણુવા પધારે, બીજે દિવશે શ્રી ગુસાંઈજી ભણુવા પધાર્યા ત્યારે માધવેન્દ્રપુરીએ કહ્યું કે આપ પુર્ણપુરૂષોતમ થઈ મારા જેવાને મોહ કરવા તમે ભણો છો. હવે મને ગુરૂ દક્ષિણા આપો. તમારે માથે શ્રી નાથજી બીરાજે છે તેમનિ શેવા કરવાની થોડા દિવસ આજ્ઞા આપો. અને તમે મને શેવક કરો. શ્રી ગુસાંઈજીએ કહ્યુ કે હું તમારી પાશે વિદ્યા ભણ્યોછું તેથી તમને સેવક નહી કરૂં. તમને મારાથી ઉપદેશ કેમ દેવાય. આથી માધવેન્દ્રપુરી બહુ ઉદાશ થયા તેથી ઉત્થાપન વખતેશ્રીનવનિતપ્રિયાજીએ શ્રીગુસાંઈજીને આજ્ઞાકરી કે તમે માધવેન્દ્રપુરિને સેવક કરો. શ્રિ ગુસાંઇજીએ માધવેન્દ્રપુરિને નામ નિવેદન કરાવ્યું. અને વૃજમાં સાથે લઇ જઈ શ્રિ નાથજીની સેવામાં રાખ્યા. અને બંગાળી લોકોને તેમની પાશે રાખ્યા. માધવેન્દ્રપુરી શ્રિ નાથજીની શેવા કરવા લાગ્યા, પરંતુ પોતે સન્યાસી હતા તેથિ શ્રિ નાથજીનિ જે કાંઈ ભેટ આવતી તે બંગાળીઓને આપી દેતા પોતે કાંઇ રાખતા નહિ.

અને શ્રી ગુસાંઈજી તેમને કાંઈ કહેતા નહી. પછી જ્યારે શ્રિ નાથજીની ઈચ્છા વૈભવ વધારવાનિ થઇ ત્યારે શ્રિ નાથજીએ માધવેન્દ્રપુરિને કહ્યુ કે તમે દક્ષિણુમાં જઈ મલિયાગર પર્વત-પરથી ચંદન લઈ આવો. માધવેન્દ્રપુરિ ચંદન લેવા ગયા એટલે કૃષ્ણુદાસે બંગાળિઓને કાઢી મુકયા. એ વાત શ્રિ નાથજીના પ્રાગટયમાં લખી છે જેથિ અહી લખી નથી. માધવેન્દ્રપુરી ચંદનલેવા ગયા અનેહિમગોપાલજીના દર્શન કર્યાં ત્યારેહિમગોપાલજીએ આજ્ઞા કરી કે તમે મને અહીંજ ચંદન લગાડો, વૃજમાં ન જાઓ. માધવેન્દ્રપુરીએ ત્યાંજ ચંદન સમર્પ્યું અને પછી ભગવલીલામાં પ્રાપ્ત થયા. એ માધવેન્દ્રપુરી શ્રિ ગુસાં-ઈજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

(જાડા કૃસ્નદાસની વાર્તા.) (પ્રસંગ ૧ લો.) (વાર્તા ૨૫૨ મી.)

વૃજવાસી તેમને ચાચા જાડા કહેતા હતા. તે બહુ ચતુર હતા. સર્વ સંત મહંતની પરિક્ષા લેવા ફરતા હતા. એક દિવસ શ્રિ ગોકુળ શ્રિ ગુસાંઇજીની પરિક્ષા લેવા આવ્યા, આ વખતે શ્રિ ગુસાંઈજી શ્રિ નવનિતપ્રિયાજીને પારણે ઝુલાવતા હતા. જાડા કૃષ્ણુદાસે દર્શન કર્યાં તો કોઈવાર શ્રિ ગુસાંઇજી ઝુલાવે અને શ્રિ નવનિતપ્રિયાજી ઝુલે અને કોઈવાર શ્રિ નવનિતપ્રિ-યાજી ઝુલાવે અને શ્રિ ગુસાંઈજી ઝુલે એવાં દર્શન થયાં. આ જોઈ જાડા કૃસ્ણુદાસ ચકીત થઈ ગયા. અનેમનમાં સંદેહ થયો કે શ્રિ ઠાકુરજી આ હશે કે તે હશે અત્યંત સંદેહ થયો. પછી શ્રિ ગુસાંઈજી રાજભોગ ધરી બહાર પધાર્યાં ત્યારે તેમના રોમ રોમમાં શ્રિ નવનીતપ્રિયાજીનાં દર્શન થયાં આથી તેમણે શ્રિ

ગુસાંઇજીને દંડવત કરી વિનંતી કરિ કે હું બહુ દુષ્ટ છું આપની પરિક્ષા લેવા આવ્યો છું, પરંતુ આપે મારી પરિક્ષા લીધી અને કૃપા કરિ મારો સંદેહ મટાડયો માટે આપ મને શરણુલો. શ્રિ ગુસાંઇજીએ કૃપા કરિ તેમને નામ નિવેદન કરાવ્યું.

(प्रसंग २ जो)

પછી તે થોડા દીવસ ત્યાં રહી વૃંદાવનમાં આવ્યા અને રૂપસનાતનજીને મળીને પુછયું કે શ્રિ ઠાકુરજી શું કરે છે ત્યારે તેમણે કહ્યુ કે શ્રી ઠાકુરજી ભોજન કરે છે. આથી જાડા કૃષ્ણુદાસે કહ્યુ કે શ્રી ઠાકુરજીની તો સર્વ લીલા નિત્ય છે, એક કાળાપચ્છિન્ન સર્વ લીલા કરે છે, છતાં તમે ભોજન કરે છે એમ કહ્યું તેનું કારણ શું ? ત્યારે રૂપસનાતનજીએ કહયું કે એવા દર્શન તો શ્રી ગોકુળમાં શ્રિ ગુસાંઈજીને ઘેર થાય છે. કૃપા કરિ જેને કરાવે તેને દર્શન થાય છે આ સાંભળિ કૃષ્ણુદાસ બહુ પ્રશન્ન થયા. પછિ પોતે વૃજમાં ફર્યા કરતા અને ભગવદ ગુણાનુવાદ ગાયા કરતા હતા તેમણે ઈંદ્રકોપચરિત્ર, રામપંચાધ્યાઇ, અને માધવ રૂકિમણી કળી ગાયાં છે વળિ ભોજનનાં પદ નવાં બનાવિ ગાયાં છે. તેમની શાથે જેમને પ્રશંગ પડતો તેમનિ અંતઃકરણુનિ જડતા મટી જતી હતી.

(प्रसंग ३ जो)

એક વખત જાડા કૃસ્ણુદાશ દ્વારકા યાત્રા કરવાને ગયા હતા. રસ્તામાં એક ગામ આવ્યું ત્યાં દેવીનું દેવળ હતું, ત્યાં જઈ રાત્રે સુતા હતા. શવારમાં એક માણુશ બકરો લઈ દેવીપર ચઢાવવા આવ્યો. ત્યારે કૃષ્ણુદાશે કહયું કે તમે લોકો બકરા

ચઢાવો છે, પરંતુ કોઇ સીંહ ચઢાવતું નથી. ત્યારે તે મનુષ્ય બાલ્યો કે સીંહ પકડાય નહીં ત્યારે કૃષ્ણદાસે કહ્યુ કે સીંહ પકડી દઉં તો તું બકરાં મુકી દે. તેણે બકરાં છોડી દીધાં. અને જાડા કૃષ્ણદાસ જંગલમાં જઈ સીંહને પકડી લાવ્યા. સીંહને જોઈ સર્વ મનુષ્ય નાશી ગયા અને કૃષ્ણદાસને પગે લાગ્યા ત્યારે કૃષ્ણદાસે તેમને કહ્યુ કે આજ પછી તમે જીવહીંસા કરશો નહિ. એ એવા પરાક્રમી હતા તેમની કીર્તી આખા જગતમાં ફેલાઇ ગઈ હતી

(प्रसंग ४ थो)

એક દીવસ કૃષ્ણદાસજી ચાચાજીને મળ્યા ત્યારે તેમને પુછ્યું કે આ પુષ્ટી માર્ગમાં કયા કયા શાસ્ત્રમાં વચન પ્રમાણ છે ત્યારે ચાચાજીએ કહ્યું કે વેદ શ્રી કૃશ્ણના વાકય, વ્યાસ સુત્ર શ્રીમદ્ભાગવતનિ ત્રણ ભાષા છે ૧ લૌકીક ભાષા, ૨ સમસ્ત ભાષા, ૩ સમાધીભાષા. તેથી વેદ શ્રીકૃશ્ણના વાકય વ્યાસસુત્ર સમાધિભાષા અતે ધર્મશાસ્ત્ર એ પ્રમાણ છે તેમને મળતા પુરાણ અને સ્મૃતિનાં વાકય પણ પ્રમાણ છે તેમનાથી વિરૂદ્ધ વાકય પ્રમાણ નથી તેથી શ્રી મહાપ્રભુજીએ નિબંધમાં કહ્યું છે કે.

श्लोक. वेदाःश्रीकृष्णवाक्यानिव्याससुत्राणिचैवहि ॥ समाधिभाषाव्यासस्यप्रमाणंतच्चतुष्टयं ॥१॥
उत्तरंपुर्वसंदेहवारकंपरिकीर्तितं ॥ अविरुद्धंतुयत्त्वस्यप्रमाणंतत्त्वनान्यथा ॥
एतद्विरूद्धंयत्सर्वंनतन्मानंकथंचन ॥२॥

આથી જાડા કૃશ્ણદાસે પુછ્યું કે અનેક પ્રકારના દેવ પુજન, અનેક પ્રકારનાં વૃત, અને અનેક પ્રકારનાં શાસ્ત્ર બહુ દી-

વસથી પ્રમાણ ચાલ્યાં આવે છે તો તેમનો વિચાર શો કરવો. ત્યારે ચાચા હરિવંશજીએ કહ્યું કે એ નિર્ણય તો શ્રીમહાપ્રભુજીએ નિબંધ લખ્યો છે.

श्लोक. बुद्धावतारेत्वधुनाहरौतद्वशगाःसुराः॥ नानामतानिविप्रेषुभूत्वाकुर्वंतिमोहनं ॥ १ ॥
अयमवहामोहोहीदमेवप्रतारणं ॥ यत्कृष्णंनभजेत्प्राज्ञः शास्त्राभ्यासपरःकृती ॥
तेषांकर्मवशानांहिभवएवफलिष्यति ॥ १ ॥

આનો અર્થ. જ્યારે શ્રી ઠાકુરજીએ જીવને મોહ કરવાને અને પોતાનું ભજન છોડાવવાનો વિચાર કર્યો ત્યારે બુદ્ધાવતાર લીધો. શ્રી ઠાકુરજીની એવી વિપરીત ઇચ્છા જાણીને દેવતા જે શ્રી ઠાકુરજીને વશ છે તેમણે બ્રાહ્મણને ઘેર જન્મી અનેક મત ચલાવવાને અનેક શાસ્ત્ર વર્ણન કર્યાં. આ વાતનો કોઇએ વીચાર કર્યો નહીં. શ્રી ઠાકુરજી મોહ કરે છે, ઠગાઈ કરે છે એવો બુદ્ધિમાને વિચાર ન કર્યો આવા વચન સાંભળી લોકોએ શ્રી ઠાકુરજીની સેવા છોડી દિધિ. પંડિત હતા તે પણ કર્મવશ થઇ ગયા. એવા કર્મવશને સંસારનું ફળ થાય છે બીજું ફળ થતું નથી. આ સાંભળી કૃશણદાસ પ્રસન્ન થયા. અને કહેવા લાગ્યા કે તમારા વિના મારો સંદેહ ભાગવાને કોઈ સમર્થ નથી. સર્વ લોક જાણે છે કે શ્રદ્ધા અનેક પ્રકારની લોકમાં હોય છે પરંતુ ખરી શ્રદ્ધા કઇ ? ત્યારે ચાચાજીએ નિબંધનો શ્લોક કહ્યો.

श्लोक, ज्ञाननिष्ठातदाज्ञेयासर्वज्ञोहियदाभवेत्॥कर्मनिष्ठातदाज्ञेयायदाचित्तंप्रसीदति ॥१॥
भक्तिनिष्ठातदाज्ञेयायदाकृष्णःप्रसीदति ॥ निष्ठाभावेफलंतस्मान्नास्त्येवेतिविनिश्चय ॥ २ ॥

અર્થ—જ્ઞાનનિશ્ઠા સાચી કયારે જાણુવી કે જ્યારે જીવ સર્વજ્ઞ હોય. કર્મનિશ્ઠા સાચી કયારે જાણુવી કે જ્યારે અનેક પ્રકારનું કષ્ટ પડ દુઃખ હોચે તોપણુ ચીત્ત પ્રસન્ન રહે. ચિત પ્રસન્ન હોય તો કર્યા કરમવ્યર્થ જાય. ભકિત નિષ્ટા સાચી કયારે જાણુવી કે જ્યારે શ્રી ઠાકુરજી પ્રસન્ન થાય. નિશ્ઠા વિના ફળ પાપ્ત થતું ઢથી આ સાંભળી જાડા કૃશણુદાસજી બહુ પ્રસન્ન થયા. અને ગોપાળપુરમાં ગયા જન્મ પર્યંત શ્રી નાથજીની સેવા કરતા રહ્યા. કૃશણુદાસ શ્રી ગુસાંઇજીના એવા કૃપાપાત્ર હતા.

સમાપ્ત.